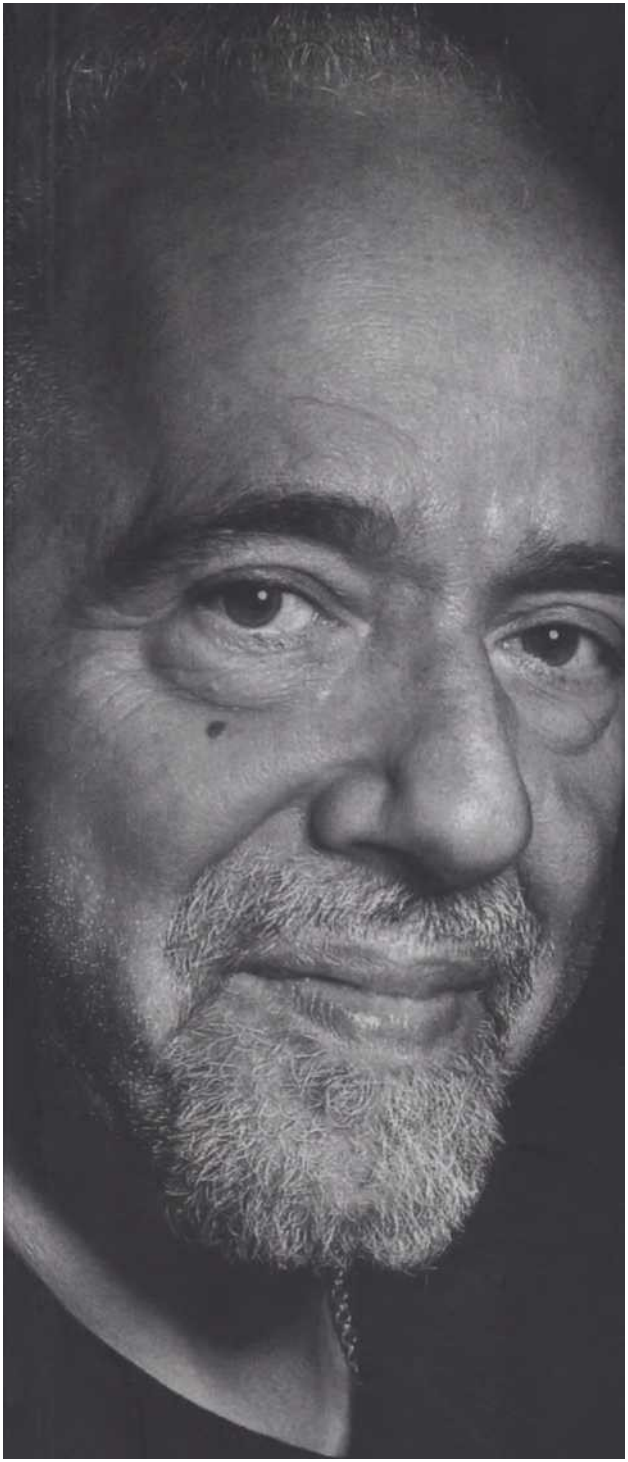

Fernando MORAIS

Magul

Extraordinara viaţă a lui **Paulo**

Coelho
autorul romanului
Alchimistul

„I-am spus lui Fernando lucruri pe care nu le-am spus nimănui..., nici măcar mie însumi.“

Paulo Coelho

Paulo Coelho este un om universal, care a trezit interesul întregii lumi cum puţini au făcut-o. O sută cincisprezece milioane de oameni i-au citit cărţile, îi fac cunoscute ideile, scrierile, viziunile. Un adevărat **mag** al sufletului, Paulo Coelho descoperă virtuţile răbdării şi ale bunăvoinţei omeneşti, ale nobleţii şi generozităţii, ale lepădării de sine şi, mai presus de toate, ale Dragostei universale.

Paulo Coelho a experimentat şi a suferit el însuşi ca să atingă virtutea absolută a cunoaşterii de sine şi ca să descopere, în ultimă instanţă, calea supremei purificări.

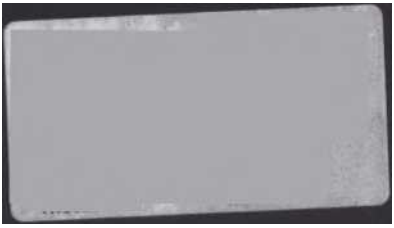

Foto © Marcos Borges

Fernando
MORAIS

Magul

Fernando Morais s-a născut în Mariana-M[inas] G[erais], în 1946. Este jurnalist din 1961. A lucrat în redacţiile *Jornal da Tarde, Veja, Folha de S. Paulo* **şi** *TV Cultura.* **A fost distins de trei ori cu Premiul „Esso“ şi de patru ori cu Premiul „Abril“ pentru Jurnalism. A fost deputat de stat timp de opt ani (pentru MDB [Movimento Democratico Brasileiroj-Sjao] Pfaulo] şi apoi pentru PMDB [Partido de Movimento Democratico Brasileiro]-S[ăo] Pjaulo]) şi secretar al culturii (1988-1991) şi al educaţiei (1991-1993) în statul Sâo Paulo. Este autorul itinerarului pentru miniseriile documentare „Brazilia - cinci sute de ani şi cinci zile care au zguduit Brazilia", prezentate de canalul GNT/Globosat. A scris, printre alte cărţi,** *Transamazonica* **(Brasiliense, 1970, împreună cu Ricardo Gontijo şi Alfredo Rizutti),** *A Ilha* **(Alfa-Omega, 1975, reeditată de Companhia das Letras în 2001),** *Olga* **(Alfa-Omega, 1985, reeditată de Companhia das Letras în 1993),** *Chato, o rei do Brasil* **(Companhia das Letras, 1994),** *Corafoes sujos* **(Companhia das Letras, 2000),** *Cern quilos de ouro* **(Companhia das Letras, 2002),** *Na toca dos Leâes* **(Planeta, 2004) şi** *Montenegro* **(Planeta, 2006). Cărţile sale au fost traduse în nouăsprezece ţări. In 2001,** *Corafoes sujos* **a primit Premiul „Jabuti“ pentru Cartea de Nonficţiune a Anului. în 2004,** *Olga* **a fost ecranizată de regizorul Jayme Monjardim, filmul fiind vizionat de peste cinci milioane de spectatori şi ales să reprezinte ţara la premiile Oscar din 2005. Este membru al Consiliului politic al ziarului** *Brasil de Fato* **şi al Consiliului superior al postului public latino-american de televiziune Telesur, cu sediul la Caracas, Venezuela. Este membru al Academiei de Litere din Mariana, unde ocupă loja nr. 13, care l-a avut ca prim titular pe preşedintele Tancredo Neves.**

Fernando

MORAIS

Magul

Extraordinara viaţă a lui
Paulo Coelho
autorul romanului
Alchimistul

Traducere din portugheză de
Robertina Sfetcu

HUMANITAS
BUCUREŞTI
Redactor: S. Skultety Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Georgeta-Anca Ionescu DTP: Corina Roncea,
Carmen Petrescu

Tipărit la Proeditură şi Tipografie

Fernando Morais *O Mago*
Copyright © 2008 by Fernando Morais This edition was published by arrangements with Sânt Jordi Asociados Agencia Literaria S.L.U., Barcelona, Spain AII rights reserved.

© HUMANITAS, 2011, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
MORAIS, FERNANDO
Magul: extraordinara viaţă a lui Paulo Coelho / Fernando Morais; trad.: Robertina Sfetcu. - Bucureşti: Humanitas, 2011
Index
ISBN 978-973-50-2804-6 I. Sfetcu, Robertina (trad.)
821.134.3(81).09 Coelho, P.

EDITURA HUMANITAS
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi Carte prin poştă: tel./fax 021/311 23 30 C.P.C.E. - CP 14, Bucureşti e-mail: cpp@humanitas.ro
www.libhumanitas.ro

Harta
Braziliei

Cuprins

1
E pasăre? E avion?
Nu, e superstarul Paulo Coelho, scriitorul care a vândut până acum peste o sută de milioane de cărţi /Îl

2
La doisprezece ani, primeşte o lecţie de viaţă: dacă doare, înfruntă problema imediat, cel puţin aşa trece / 60

3
Mama îi descurajează visul de a fi scriitor: *„Băiatul meu, există un singur Jorge Amado.“ 176*

4
Carlinhos strigă, panicat:
„Dă-i drumul, Paulo! Dă-i drumul! Fugi, că ai omorât copilul!" / 100

1
Pentru a potoli îngerul Morţii,
Paulo decapitează capra vecinului, acoperind cu sânge peretele casei / 120

6
Paulo îşi insultă propria familie şi visează că este dus din nou la ospiciu: problema este că nu e doar un vis / 136

7
Fragmente din *Balada închisorii de odihnă* **(inspirată de Oscar Wilde) / 154 8**
Legat de pat, corpul lui Paulo tremură la fiecare rotire a manivelei: încep electroşocurile / 165

9
După o a treia experienţă cu bărbaţi, Paulo se convinge: nu sunt homosexual / 179

10
Cea mai mare ameninţare:
dacă mă minţi, îţi voi scoate ochiul
din orbită şi-l voi mesteca / 196

11
„Pentru mine, drogul este ca mitraliera pentru comunişti şi luptătorii de gherilă" / 213

12
în New York, iubita americană s-a speriat: „Paulo, o ai pătrată!" / 230

13
„Guvernul torturează, iar mie mi-e frică de tortură, mi-e teamă de durere.
Inima mea bate prea repede." / 243

14
Drept dovadă de bunăvoinţă, Paulo îi promite Diavolului că nu mai pronunţă nume de sfinţi şi nu se mai roagă timp de şase luni / 26

015
Paulo Coelho nu mai există. Acum e Lumina Eternă (sau Staars), numele magic pe care l-a ales pentru a-1 venera pe Satana / 272

16
Paulo scapă de Diavol şi de poliţiştii DOPS, dar ajunge intr-un loc mai rău decât iadul: DOI-CODI / 289

17
Paulo iese din catacombe, jurând să învingă teama prin credinţă şi să biruiască ura prin iubire / 305

18
Doamna Paulo Coelho îşi impune limitele: chiar şi un fum e în regulă. Dar nici vorbă de astfel de extravaganţe sexuale / 320

19
„La Londra s-au risipit toate şansele ca, într-o zi, să devin un scriitor faimos pe plan mondial" / 337

20
Paulo nu mai este interesat de sex, bani sau cinematografie. Nici măcar nu are chef să scrie / 360

21
O rază de lumină străluceşte în lagărul de concentrare de la Dachau: Paulo trăieşte prima sa epifanie / 374

22
Toninho Buda vrea să relanseze Societatea Alternativă făcând să explodeze capul lui Cristos Mântuitorul / 388

23
Paulo parcurge Drumul spre Santiago, dar tot nu este fericit. Ii lipseşte să scrie mult visata carte / 410
24
„Dumnezeule! De ce nu suni un jurnalist să-i spui că ţi-a plăcut cartea mea?“ / 423

25
Odată cu succesul cărţii *Brida,* **critica iese din ascunziş: începe torturarea publică a lui Paulo Coelho / 438**

26
Febra prezisă de Monica trece dincolo de ocean şi-i cuprinde pe cititorii din Franţa, Australia şi Statele Unite / 454

27
Guvernul brazilian îl exclude pe Paulo din delegaţia scriitorilor care pleacă în Franţa, dar Chirac îl primeşte cu braţele deschise / 471

28
Mujahedinii lui Bin Laden şi marina americană au o pasiune în comun: cărţile lui Paulo Coelho / 491

29
Paulo se duce îmbrăcat în frac la banchetul de la Palatul Buckingham - ca invitat al reginei, nu al lui Lula / 514

30
La umbra unui Airbus A 380, Paulo pune o întrebare retorică: cât timp va trece până când

cărţile mele vor fi uitate? / 531

Paulo Coelho în cifre / 548
Persoane intervievate / 551
Despre carte / 553 Mulţumiri
pentru ilustraţii / 556 Indice de
nume / 55

7„Dacă nu vine sfârşitul lumii în anul 2000, poate se termină tot acest interes pentru opera lui Paulo Coelho."

(Wilson Martins, critic literar, ziarul *O Globo*, aprilie 1998)

„

(W. Martins, *O Globo***, iulie 2005)**

B

r

a

z

i

l

i

a

î

n

s

e

a

m

n

ă

R

u

i

B

a

r

b

o

s

a

,

E

u

c

l

i

d

e

s

d

a

C

u

n

h

a

,

d

a

r

ș

i

P

a

u

l

o

C

o

e

l

h

o

.

N

u

s

u

n

t

u

n

c

i

t

i

t

o

r

,

ş

i

n

i

c

i

a

d

m

i

r

a

t

o

r

a

l

s

ă

u

,

d

a

r

t

r

e

b

u

i

e

a

c

c

e

p

t

a

t

c

a

o

f

i

g

u

r

ă

î

n

v

i

a

ț

a

b

r

a

z

i

l

i

a

n

ă

c

o

n

t

e

1

E pasăre? E avion? Nu, e superstarul Paulo Coelho, scriitorul care a vândut până acum peste o sută de milioane de cărţi

într-o seară urâtă si cenuşie din mai 2005, un enorm Airbus A600 de culoare albă al Companiei Air France aterizează lin pe pista umedă a Aeroportului „Ferihegy“, din Budapesta. Lua sfârşit un zbor cu durata de două ore, ce pornise din oraşul Lyon, din sudul Franţei. In cabină, însoţi- toarea de zbor anunţă că este ora 18 în capitala Ungariei şi că temperatura locală este de opt grade Celsius. Aşezat lângă fereastră, în primul rând, la clasa business, cu centura încă legată, un bărbat în cămaşă neagră îşi ridică ochii şi fixează un punct abstract ce se află destul de departe de peretele despărţitor din plastic din faţa sa. Nepăsător la curiozitatea celorlalţi pasageri şi cu privirea aţintită spre acelaşi loc, ridică degetele arătător şi mijlociu de la mâna dreaptă, ca şi cum s-ar fi închinat,[1] şi rămâne nemişcat pentru câteva momente. Când se ridică să-şi ia sacul de voiaj din compartimentul pentru bagaje, la oprirea avionului, se putea vedea că era îmbrăcat numai în negru - pantofii uşori de pânză, ginşii, cămaşa, totul negru. Cineva a spus că, dacă n-ar avea acea strălucire maliţioasă în privire, ar putea fi confundat cu un preot. Datorită detaliului de pe paltonul de lână, şi el negru, pasagerii — cel puţin cei francezi — îşi dau seama că tovarăşul lor de călătorie nu este un muritor obişnuit: prinsă la rever, micuţa rozetă de aur cu email roşu şi puţin mai mare decât un microcip de calculator arată mulţimii că purtătorul său este Cavaler al Ordinului Naţional al Legiunii de Onoare, cea mai înaltă şi cea mai de invidiat distincţie din Franţa, creată în 1802 de Napoleon Bonaparte şi acordată numai prin decret personal al preşedintelui Republicii. Insigna, conferită scriitorului de Jacques Chirac, nu e singurul său semn distinctiv. Din puţinul păr alb, tuns scurt, se întrevede un ciuf deasupra cefei, o codiţă de cal, tot albă, lungă de patru degete: este *sikha,* tunsoare folosită de brahmani, hinduşii ortodocşi şi călugării Hare Krishna[2]. Mustaţa şi ciocul alb, tunse atent, completează partea

1 **Pentru a face semnul crucii, catolicii îşi utilizează, fără să le unească la vârf, trei degete — mare, arătător şi mijlociu - ale mâinii drepte (***n. ed).*

2 **Sectă religioasă bazată pe Scrierile Vedice, întemeiată în Statele Unite în anul 1966 (***n. ed.).*

inferioară a unui chip uscat şi ars de soare, dar sănătos. La 1,69 metri înălţime, este un bărbat delicat, dar musculos şi uscăţiv, fără nici un gram de grăsime vizibilă pe corp.

Cu sacul de voiaj în spate şi cu nestăvilita dorinţă de a fuma, se amestecă printre pasagerii de pe coridoarele aeroportului, ţinând între buze o ţigară Galaxy Light, fabricată în Brazilia. în mână, o brichetă gata să fie aprinsă imediat ce-i va fi permis, moment ce nu pare însă să se apropie. Chiar şi cei care nu cunosc limba maghiară sau cei care nu înţeleg semnificaţia expresiei *Tilos a dohânyzds*[3] pot observa în toate părţile panouri cu o ţigară aprinsă tăiată de o linie roşie. Budapesta capitulase şi ea în faţa fobiei antifu- mat, şi nu se putea fuma în nici un loc din aeroport. Oprit lângă banda de bagaje, un bărbat în negru priveşte cu nerăbdare prin peretele din geam transparent ce separă pasagerii de sala principală a Aeroportului „Ferihegy“. Datorită unui truc al proprietarului, geamantanul negru, pe roţi, putea fi recunoscut de la depărtare: este cel cu o inimă albă desenată cu cretă. Şi este atât de mic, încât putea fi îmbarcat ca bagaj de mână, dacă n-ar fi fost al unei persoane căreia nu-i place deloc să-şi care lucrurile.

După ce trece de partea cealaltă, descoperă, vizibil dezamăgit, că numele său nu se afla pe nici una dintre plăcuţele expuse de şoferii şi agenţii de turism ce aşteptau pasagerii acelui zbor. Şi, mai grav decât atât, nu-1 aşteptau nici fotografi, nici reporteri şi nici camere de filmat. Nu era nimeni. Merge până pe trotuar, privind împrejur şi, chiar înainte să-şi ridice gulerul paltonului pentru a se proteja de vântul rece care sufla în Budapesta, aprinde ţigara Galaxy şi trage un fum atât de puternic, încât carbonizează jumătate de ţigară. Ceilalţi pasageri de la Air France se împrăştie imediat spre autobuze, taxiuri şi maşini particulare. Trotuarul aeroportului rămâne gol, iar decepţia sa este înlocuită de o stare de indispunere, foarte neplăcută. îşi aprinde o altă ţigară, dă un telefon internaţional de pe telefonul mobil şi mormăie în portugheză, cu un puternic accent de Rio şi cu vocea uşor fonfăită:

— Nu mă aşteaptă nimeni în Budapesta! Da! Ai auzit bine!

3 **Fumatul interzis (***Ib. magh.) (n. ed.).*

Repetă cuvânt cu cuvânt, ca şi cum ar vrea să bată în cuie fiecare cuvânt în mintea interlocutorului.

— Exact asta: nu-mă-aşteaptă-nimeni-în-Budapesta. Nu, nimeni. Am spus: nimeni!

închide fără să spună la revedere, stinge mucul de ţigară într-o scrumieră, îşi aprinde a treia ţigară şi se plimbă de colo colo, cu un aer dezamăgit. De la debarcare, trecuseră deja cincisprezece minute interminabile, când auzi un zgomot cunoscut. Se întoarce spre partea de unde venea zgomotul şi ochii i se luminează. Un zâmbet imens îi apare pe chip. Motivul bucuriei se afla la câţiva metri de el: o ceată de reporteri, fotografi, cameramani şi paparazzi aleargă spre el şi-i strigă numele, aproape toţi cu microfon şi reportofon în mână. în spatele lor, vine un grup şi mai numeros, fanii.

— *Mister Cole-ro! Mister Paulo Cole-ro!*

Cole-ro pronunţă ungurii[4] numele scriitorului brazilian Paulo Coelho, bărbatul îmbrăcat în negru care tocmai debarcase în Budapesta ca invitat de onoare al Târgului Internaţional de Carte. Invitaţia fusese o iniţiativă a Rusiei, invitata principală în 2005 (şi nu a Braziliei, care nici stand nu avea acolo), pentru simplul motiv că este, la acest moment, autorul cel mai citit în ţara care, cu 143 de milioane de locuitori, reprezintă una dintre naţiunile cele mai numeroase ale planetei. Alături de reporteri, sosesc şi persoane cu exemplare din cel mai recent succes al său, *Zahir,* deschise la prima pagină, împiedicându-se de jungla de cabluri de pe jos şi înfruntând asprimea jurnaliştilor, în speranţa că vor reuşi să obţină un autograf. Declanşarea flash-urilor, împreună cu lumina albăstruie a reflectoarelor, conferă capului chel al scriitorului o înfăţişare neobişnuită, ca şi cum s-ar afla pe un ring de dans din discotecile anilor ’70, iluminate cu becuri stroboscopice. în ciuda agitaţiei şi a disconfortului, afişează un surâs angelic continuu şi, chiar dacă e sufocat de un val de întrebări în engleză, franceză şi maghiară, dă impresia că trăieşte o plăcere unică: faima planetară. Ca un peşte în apă. Acolo, cu ochii scânteietori şi zâmbetul cel mai sincer pe care o fiinţă umană îl poate arăta, *Mister Cole-ro* va redeveni Paulo

4 **De fapt,** *Coelho ur!* **„Domnule Coelho!"** *(ib. magh.) (n. ed).*

Coelho, superstarul, scriitorul cu peste 100 de milioane de cărţi vândute, membru al Academiei Braziliene de Litere, care este primit ca o vedetă de cititorii săi, vorbitori a şaisprezece limbi şi dialecte, răspândiţi în peste o sută şaizeci de ţări. Le povesteşte jurnaliştilor că a mai fost în Ungaria o singură dată, cu douăzeci de ani înainte. „Mi-e teamă că, în cincisprezece ani, turismul capitalist a produs în Budapesta stricăciuni mai mari decât au făcut ruşii în jumătate de secol", spuse el provocator, referindu-se la perioada în care ţara a făcut parte din sfera de influenţă a Uniunii Sovietice (1949-1989).

Chiar în acea zi, scriitorul avusese încă o posibilitate de a se bucura de recunoaşterea publică. Cât timp aştepta avionul în aeroportul din Lyon, s-a apropiat de el un brazilian cu barba albă, care s-a prezentat drept cititor şi admirator al său. Chemaţi să ia autobuzul care îi ducea la aeronavă, au stat alături la rând până la poarta de îmbarcare. Când a trebuit să prezinte biletul, brazilianul n-a reuşit să şi-l găsească pe al lui, pierdut într-o grămadă de foi şi hărţi turistice. Pentru a evita nerăbdarea celorlalţi pasageri, funcţionarul de la Air France i-a cerut să stea deoparte, căutând în listă, în timp ce coada mergea mai departe. Din politeţe, Paulo se alătură compatriotului său, însă acesta îi spuse:

— Nu e nevoie să rămâneţi aici, mulţumesc. Intr-un minut găsesc talonul de îmbarcare.

Toţi ceilalţi pasageri s-au aşezat în autocar, coada a ajuns la sfârşit şi, odată cu ea, si umorul funcţionarului francez, care ameninţa că închide poarta:

— îmi pare rău, dar fără talon nu vă puteţi îmbarca.

Brazilianul înţelese că voiajul său era pe cale să ajungă în impas, dar nu se lăsă bătut:

— Domnule, am talonul, sunt sigur. Acum câteva minute i l-am arătat scriitorului Paulo Coelho, care era cu mine, pentru a vedea dacă avem locuri apropiate.

Francezul holbă ochii:

— Paulo Coelho? Omul tuns scurt şi cu Legiunea de Onoare pe rever e Paulo Coelho?

Pentru a confirma, funcţionarul alergă câţiva metri până la autocarul în care pasagerii aşteptau soluţionarea problemei şi

strigă:

— *Monsieur Paulo Coelho!*

Fusese suficient ca scriitorul să se prezinte şi să confirme că văzuse talonul, pentru ca funcţionarul, devenind politicos şi cordial, să-i facă semn întârziatului si să-l lase să se îmbarce.

Noaptea se lăsa deasupra Budapestei când un tânăr înalt şi slab a anunţat că s-a terminat cu fotografiile şi cu întrebările. La protestele jurnaliştilor şi ale fanilor, Paulo se aşază pe bancheta din spate a unui autoturism ale căruivechime şi dimensiuni impresionante sugerează că în el călătoriseră pe timpuri şefi ai regimului comunist ungar. In maşină, merg şi persoanele care-1 vor însoţi în următoarele trei zile: şoferul şi garda de corp Păi Szabados, un tânăr cu părul tuns scurt, care măsoară aproape doi metri înălţime, şi Gergely Huszti, ghidul care-1 scăpase de reporteri, ambii puşi la dispoziţia scriitorului de „Athenaeum“, editura din Ungaria care-i editează lucrările.

Când maşina porni şi chiar înainte ca Gergely să se prezinte, Paulo ceru o clipă de linişte şi făcu acelaşi gest ca în avion: ochii aţintiţi în depărtări şi arătătorul şi degetul mijlociu ridicate. Avea nevoie numai de câteva secunde pentru a spune o rugăciune în linişte. Această ceremonie solitară este realizată cel puţin de trei ori pe zi - la trezire, la ora şase după-amiaza şi la miezul nopţii -, şi este repetată la aterizare şi la decolare, ca şi la plecările cu maşina (în astfel de cazuri, poate fi o cursă rapidă cu taxiul sau o lungă călătorie internaţională). Pe drumul spre hotel, Gergely îi citeşte programul: o dezbatere, urmată de o sesiune de autografe la Târgul de Carte, o vizită la metroul din Budapesta, în compania primarului Gâbor Demszky, cinci interviuri individuale pentru emisiuni de televiziune şi publicaţii importante, un interviu colectiv, o şedinţă foto cu Miss Peru, cititoarea sa (care se află în Ungaria în campanie pentru concursul Miss Univers), două cine, un show într-o discotecă în aer liber... Paulo îl întrerupe pe Gergely în engleză:

— Opreşte-te, te rog, aici. Taie însă mai întâi vizita de la metrou, show-ul şi pe Miss Peru. Nu erau în program.

Ghidul insistă:

— Cred că trebuie să păstrăm măcar vizita la metrou, fiindcă este al treilea cel mai vechi din lume... Iar soţia primarului este fana dumneavoastră, v-a
citit toate cărţile.
>

— Nici nu mă gândesc. Ii dau un autograf special pentru ea, dar nu mă voi plimba cu metroul.

După ce a refuzat metroul, discoteca şi pe miss Peru (care până la urmă avea să apară la sesiunea de autografe), aprobă traseul, deşi nu pare obosit, în ciuda faptului că a avut o săptămână istovitoare. în plin maraton de lansare a cărţii *Zahir,* a înfruntat, la diverse interviuri individuale, reporteri de la ziarul chilian *ElMercurio,* de la revista franceză *Paris Match,* de la cotidianul olandez *De Telegmaf,* de la revista scoasă de Maison Cartier, de la ziarul polonez *Fakt* şi de la revista norvegiană pentru femei *Kvinner og Klcer.* La cererea unui prieten, adjutant al familiei regale saudite, Paulo Coelho a mai acordat o declaraţie lungă pentru Nigel Dudley şi Sarah Maclnnes, editori la revista *Think,* publicaţie britanică specializată pe afaceri şi economie.

La jumătate de oră după ce a părăsit aeroportul, automobilul parchează în faţa Hotelului Gellert de pe malul Dunării, un impunător hotel de patru stele, cu ape termale, unul dintre cele mai vechi din Europa Centrală. înainte de a semna fişa de cazare, Paulo îmbrăţişează călduros o femeie frumoasă, cu pielea de culoare deschisă şi părul negru, care tocmai sosise de la Barcelona, din Spania, şi îl aştepta în holul hotelului, ţinând de mână un băieţel rotofei şi cu ochii albaştri. Este braziliancă Monica Antunes, de treizeci şi şase de ani, iar copilul e fiul ei şi al editorului norvegian 0yvind Hagen. S-au cunoscut la Târgul de Carte de la Frankfurt, în 1993, când ea negocia vânzarea drepturilor pentru *Alchimistul* în Scandinavia. Dar s-o consideri doar agent literar al lui Paulo Coelho, aşa cum se obişnuieşte, înseamnă să recunoşti numai o mică parte din munca pe care Monica o realizează de la sfârşitul anilor ’80. La acea vreme, el avea patruzeci şi unu de ani şi era un autor necunoscut, când o frumoasă studentă la inginerie chimică, de douăzeci de ani, îmbrăcată cu pantaloni de catifea verde, i-a întins mâna şi s-a prezentat:

— V-am citit cele două cărţi şi mi-au plăcut foarte mult. Sunt admiratoarea dumneavoastră.

Pentru a dovedi, a deschis geanta şi i-a arătat un exemplar

— Toate astea-s foarte bune, Monica. Eu însă vreau să ştiu care este performanţa lui *Zahir* comparativ cu cartea anterioară, în aceeaşi perioadă.

Nu ştie răspunsul pe dinafară, însă îi arată un alt document, pe care i-1 citeşte cu un zâmbet victorios, vorbind într-o portugheză care, după aproape douăzeci de ani trăiţi în Spania, începe să pară catalană:

— în aceeaşi perioadă, *Unsprezece minute* s-a vândut în 328 de mii de exemplare în Italia. Adică *Zahir* se vinde cu aproape 30% mai bine. Acum eşti mulţumit?

— Da, normal. Care sunt veştile din Germania?

— Acolo, *Zahir* este pe locul doi în lista ziarului *Der Spiegel,* după *Codul lui Da Vinci.*

în afară de Ungaria, Italia şi Germania, autorul îi cere informaţii despre vânzările din Rusia şi vrea să ştie dacă Arash Hejazi, editorul iranian, a rezolvat problemele cu cenzura şi ce s-a întâmplat cu ediţiile piratate vândute în Egipt. După socotelile Monicăi, autorul şi-a bătut propriile recorduri în toate ţările în care a apărut cartea. în Franţa, la o săptămână după lansare, *Le Zahir* era în capul listelor, inclusiv în cea mai de invidiat dintre toate, a săptămânalului *L'Express.* în Rusia, vânzările au depăşit 530 de mii de exemplare; în Portugalia, sunt de 130 de mii (acolo, din *Onze Minutos* au fost vândute 80 de mii de exemplare abia după şase luni de la lansare). în Brazilia, *Zahir* s-a vândut în 160 de mii de exemplare în mai puţin de o lună (cu 60% mai mult decât *Unsprezece minute* în aceeaşi perioadă). Iar în timp ce Paulo îşi face turneul prin Ungaria, 500 de mii de exemplare din *Zahir,* în spaniolă,

Monica Antunes (în fotografia de sus cu Paulo şi prietenii în Dubai, iar în cea de jos la biroul „Sânt Jordi"): mai mult decât un agent, gardianul fidel care administrează sute de contracte de editare a lui Paulo Coelho, în toate colţurile lumii

sunt achiziţionate din sudul Statelor Unite şi până în Patagonia, cuprinzând optsprezece ţări latino-americane, plus comunitatea hispanică nord-ame- ricană. Ultima ştire pare să fie singura surpriză din raport: cu o zi înainte, un grup armat a jefuit un camion dintr-o suburbie din Buenos Aires, furând încărcătura preţioasă — două mii de exemplare din *El Zahir,* recent ieşite de sub tipar şi care se aflau în drum spre librăriile din oraş. Chiar şi în faţa unor cifre atât de importante, la câteva zile, un critic literar de la *Diario de Navarra*, din Spania, a lansat ipoteza că jaful a fost o lovitură publicitară plănuită de scriitor pentru a vinde şi mai multe cărţi.

Atmosfera de stres si anxietate revine la doi ani, de fiecare dată când Paulo

>

Coelho lansează un nou titlu. In aceste împrejurări, unul dintre autorii cei mai citiţi din lume se comportă cu nesiguranţa unui debutant. Mereu a fost aşa. Când a scris prima carte, *Jurnalul unui mag,* şi-a împărţit cu soţia sa, artista plastică Christina Oiticica, sarcina distribuirii de fluturaşi de propagandă la porţile teatrelor şi ale cinematografelor din Rio de Janeiro, iar apoi de a parcurge librăriile din zona de sud a oraşului pentru a afla câte exemplare s-au vândut. Au trecut douăzeci de ani, metodele şi

strategia pe care le utilizează s-au schimbat, însă scriitorul continuă să fie la fel: prin telefonul mobil sau pe laptop, prin servicii online exclusive, controlează, de oriunde se află - din Ţara de Foc până în Groenlanda, din Alaska până în Australia -, editarea, distribuirea, prezenţa în mass-media şi pe listele de bestselleruri.

Fără să completeze încă fişa de cazare şi să urce în cameră, încheie şedinţa informală la sosirea Leei, o simpatică doamnă de vreo cincizeci de ani, căsătorită cu ministrul elveţian de interne şi cititoare devotată a autorului, pe care o cunoscuse la Forumul Economic Mondial de la Davos. Citind într-un ziar că brazilianul se va afla în capitala ungară, Lea a luat trenul de la Geneva, a traversat toată Elveţia, Austria şi jumătate din Ungaria, pentru ca, după parcurgerea, vreme de câteva ore, a o mie de kilometri, să se afle alături de idolul său la Budapesta. Este aproape ora opt seara când Paulo intră, în sfârşit, în apartamentul ce-i fusese rezervat la Gellert.

Apartamentul are un aer de palat faţă de bagajul franciscan al oaspetelui său - acelaşi pe care îl ia, mereu, peste tot: patru cămăşi negre, patru perechi de şorturi de box din mătase colorată, cinci perechi de şosete, o pereche de pantaloni Levi's negri, o pereche de bermude din doc şi un pachet de ţigări Galaxy (stocul său este în permanenţă realimentat de biroul său din Rio sau de bunăvoinţa prietenilor brazilieni care-1 vizitează). La ocaziile solemne, adaugă la bagaj paltonul cu care a venit din Franţa, o cămaşă cu guler, o cravată şi „pantofii de societate": o pereche de ghete cu toc mic, cum sunt cele de cowboy — toate negre. Contrar faţă de ceea ce se poate crede la prima vedere, alegerea culorii hainelor nu are nimic a face cu întâmplarea, cu misticismul sau spiritualitatea. Având experienţa cuiva care petrece două sferturi din an plecat de acasă, scriitorul e sigur că îmbrăcămintea de culoare neagră rezistă mai mult la spălătoriile industriale de la hoteluri - deşi, de cele mai multe ori, el îşi spală singur şosetele, cămăşile şi lenjeria când e plecat. Intr-un colţ al valizei, într-o mică trusă de călătorie, se află periuţa şi pasta de dinţi, un aparat de ras manual, aţă dentară, deodorant, apă de colonie, spumă pentru ras şi un tub de Psorex, cremă pe care o

foloseşte pentru psoriazis, o boală cronică a pielii ce provoacă mâncărimi iritante şi scuame la încheieturile mâinilor şi la coate. In celălalt colţ, protejate de şosete şi lenjerie, o iconiţă cu Nhâ Chica, sfântă din sudul regiunii Minas Gerais din Brazilia, şi o sticluţă cu apă sfinţită luată de la sanctuarul catolic din Lourdes, din sudul Franţei. în rucsac, are un notebook Hewlett Packard (HP) - marcă pentru care a devenit promotor -, telefonul mobil, documente, ţigări, bani şi cârduri de credit.

După o jumătate de oră, revine în holul hotelului proaspăt bărbierit, mirosind a lavandă şi cu dispoziţia cuiva care abia s-a trezit (pardesiul aruncat pe umeri lasă la vedere, pe antebraţul stâng, tatuajul ce reprezintă un fluture albastru, cu aripile deschise). Ultima invitaţie a zilei va fi cina acasă la un artist plastic, o căsuţă pe dealurile de pe Buda, partea înaltă a oraşului, pe malul drept al Dunării, cu o minunată privelişte asupra vechii capitale, învăluită în seara aceasta de o ploaie măruntă.

La lumina lumânărilor, îl aşteaptă vreo cincizeci de invitaţi, printre care artişti, scriitori şi diplomaţi, majoritatea tineri de vreo treizeci de ani. Şi multe femei, aşa cum sunt în aproape toate locurile unde i se anunţă prezenţa. Stau toţi aşezaţi pe canapele sau pe jos, conversând - sau cel puţin încercând să poarte o conversaţie, la cât de tare e dat volumul muzicii rock ce se aude din boxe. Un cerc de persoane care vorbesc Iară oprire îl înconjoară pe scriitor. Audienta observă imediat două dintre obiceiurile sale neobişnuite: la intervale
scurte, îşi trece rapid mâna dreaptă prin faţa ochilor, ca şi cum ar îndepărta o muscă pe care nimeni n-o vede. După câteva minute, gestul se repetă, însă acum e ca şi cum musca invizibilă ar bâzâi în urechea dreaptă. în timpul cinei, mulţumeşte, într-o engleză fluentă, lăudând bucătăria maghiară, care a transformat o modestă tocană de carne într-o delicatesă de neuitat, gulaşul.
La două dimineaţa, după cafea şi câteva rânduri deTokaji, echivalentul local al vinului de Porto, pleacă toţi.

La zece fără un sfert dimineaţa, primii jurnalişti invitaţi la interviul colectiv se aşază pe cele treizeci de scaune capitonate din micuţa sală de şedinţe a Hotelului Gellert. Cei care ajung

exact la ora zece vor trebui să stea în picioare. Persoana reprezentând obiectul de interes al reporterilor s-a trezit la opt şi jumătate. Dacă n-ar fi plouat, şi-ar fi făcut plimbarea obişnuită de o oră pe străzile din jurul hotelului. Cum nu-i place să ceară mâncare în apartament („Numai bolnavii mănâncă în cameră", după cum obişnuieşte să spună), a luat micul dejun în salonul pentru cafea, a urcat să facă baie, iar acum citeşte ziare şi navighează pe internet. în general, citeşte un ziar din Rio, altul din São Paulo şi ediţia pariziană a ziarului nord-american *International Herald Tribune.* Restul vine mai târziu, în clipinguri şi sinopsisuri ce filtrează numai ştirile despre autor şi cărţile sale.

La zece fix, intră în salonul luminat de reflectoare şi plin de jurnalişti şi se aşază în spatele măsuţei pe care se află o sticlă de apă minerală, un pahar, o scrumieră şi un buchet de trandafiri roşii. Gergely ia microfonul, explică motivele vizitei scriitorului în ţară şi anunţă prezenţa, în primul rând de scaune, a agentului Monica Antunes. îmbrăcată într-un taior bleumarin elegant, se ridică, vizibil emiţionată, şi mulţumeşte pentru aplauze.

Paulo vorbeşte timp de patruzeci de minute în engleză, care include şi timpul de care are nevoie Gergely pentru a traduce fiecare frază în ungureşte, îşi aduce aminte de călătoria sa la Budapesta, în 1982, povesteşte puţin despre viaţa sa personală şi cariera de scriitor. Dezvăluie, bunăoară, că, după succesul cu *Jurnalul unui mag*, afluxul de pelerini pe drumul spre Santiago de Com- postela, în Spania, a crescut de la patru sute pe an la patru sute pe zi - şi, drept recunoştinţă, guvernul din Galicia a botezat „strada Paulo Coelho" una dintre arterele oraşului Santiago de Compostela, destinaţia finală a pelerinajului. La momentul întrebărilor, jurnaliştii demonstrează că sunt familiari cu opera sa şi manifestă o admiraţie explicită. Unii se referă la câte o carte ca la „favorita mea“. întâlnirea decurge fără nici o întrebare indiscretă sau ostilă. Atmosfera de prietenie dă impresia că se află la o întâlnire de la clubul cititorilor lui Paulo Coelho din Budapesta. Când Gergely declară încheiată întâlnirea, reporterii îl aplaudă pe scriitor. Se formează o coadă în faţa mesei, şi astfel începe o dimineaţă de autografe,

improvizată exclusiv pentru jurnaliştii din Ungaria - abia atunci observă că aproape toţi îşi aduseseră cărţi în geantă.

Fiindcă nu este adeptul meselor de prânz copioase, scriitorul ia o gustare rapidă chiar acolo, la restaurantul hotelului. Mănâncă o felie de pâine prăjită cu pateu de ficat, bea un pahar cu suc de portocale şi o ceaşcă cu cafea espresso. Profită de jumătatea de oră liberă pe care o are înainte de următoarea întâlnire şi aruncă un ochi asupra ştirilor internaţionale din ziarele *Le Monde*, din Paris, şi *El Pais*, din Madrid. Prin internet, televizor sau prin presa scrisă, Paulo e conectat în permanenţă la ceea ce se întâmplă în lume. Este un consumator vorace de ştiri despre politica internaţională, ceea ce face din el o persoană bine informată despre războaiele şi crizele care ţin prima pagină a ziarelor — oriunde ar avea ele loc. E ceva normal să-l vezi vorbind cu siguranţă (şi totdeauna cu naturaleţe, fără să pară profesor sau snob) despre subiecte diverse precum recrudescenţa crizei libaneze sau naţionalizarea petrolului şi a gazului în Bolivia. A luat public atitudine în favoarea schimbului de ostatici ai gherilelor marxiste din Columbia cu deţinuţii politici ai guvernului columbian, iar scrisoarea sa de protest din 2003 intitulată „Mulţumim, Domnule Preşedinte Bush“, în care-l critica aspru pe preşedintele american pentru iminenta invadare a Irakului, a fost citită de peste 400 de milioane de persoane şi a stat la baza unei ample dezbateri.

După ce răsfoieşte ziarele, e timpul să se întoarcă la lucru. Acum, e rândul blondei Aniko Marsi, prezentatoarea emisiunii *Fokusz2,* de la televiziunea RTL Club, campioană imbatabilă de audienţă în nopţile de duminică. în afară de talentul şi de înzestrările fizice ale prezentatoarei, *Fokusz2* are ca particularitate cadoul care, la sfârşitul emisiunii, este oferit intervievatului din acea săptămână: un fel de mâncare ungurească pregătit chiar de Marsi. în micul studio improvizat într-o sală de hotel, nici o surpriză (nici măcar senzualele picioare ale lui Marsi) nu tulbură emisiunea faţă-n faţă, cu excepţia roşeţii de pe chipul prezentatoarei când, pus pe glume, Paulo Coelho se apucă să vorbească despre actul sexual. La

sfârşit, primeşte două săruturi pe obraz, o tavă cu *almâs retes* — tartă tradiţională ungurească din petale de mac[5], pe care Marsi jură că a făcut-o cu propriile-i mâini — şi o sticlă de *pdlinka,* ţuică locală foarte tare. în câteva minute, decorul pentru *Fokusz2* este demontat, pentru a lăsa locul altuia, mai jovial şi mai colorat, destinat interviului cu Andrâs Simon, de la MTV[6]. Când termină înregistrarea, după o oră, în loc de cadouri, brazilianul primeşte de la jurnalist un teanc cu şapte cărţi ale sale pentru a acorda autografe.

Intercalate cu câteva pauze scurte - suficiente ca autorul să bea un espresso şi să fumeze un Galaxy -, aceste interviuri continuă până târziu după-amiază. Când ultimul reporter pleacă din hotel, e deja întuneric. In ciuda umbrelor lăsate de cearcăne pe chipul său, Paulo îi asigură că nu este obosit:

— Din contră. Să vorbeşti despre atâtea lucruri diferite intr-un timp atât de scurt îti creste adrenalina. Abia m-am încălzit...

) **j**

Fie că energia îi e dată de profesionalism, vanitate sau orice altceva, e clar că, deşi mai are puţin şi devine sexagenar, scriitorul dă dovadă de o dispoziţie de invidiat. O baie şi o cafea espresso sunt de-ajuns ca să se poată întoarce, frecându-şi mâinile, la ora opt şi jumătate seara, în curtea hotelului, unde îl aşteaptă Monica, elveţiană Lea, care părea că se alăturase grupului, tăcutul Szabados, garda de corp, şi Gergely. Vegheat de bona Juana Guzmân, puştiul doarme ca un îngeraş în apartamentul mamei sale. Mai lipsea o întâlnire pentru a încheia programul zilei: o cină cu scriitori, editori şi jurnalişti acasă la Tamâs Kolosi, patronul Editurii „Athenaeum" şi unul dintre cei care au organizat venirea scriitorului în Ungaria. Când Gergely îl întreabă dacă este obosit după agitaţia din acea zi, izbucneşte în râs:

— Bineînţeles că nu! Azi a fost numai aperitivul, munca începe abia mâine.

După cina cu editorul, Monica profită de zece minute, în

5 **De fapt,** *almds retes* **înseamnă ştrudel cu mere** *(n. ed.).*
6 **MTV:** *Magyar televizio* **„Televiziunea Ungară[11]** *(n. ed.).*

maşină, pe
drumul de întoarcere la hotel, pentru a-1 informa că a stabilit cu Gergely agenda pentru ziua următoare:

— Deschiderea Târgului de Carte este la ora două după-amiază. Cum dimineaţa ai mai multe interviuri la hotel, nu vom avea timp pentru masa de prânz. Am făcut rezervare la un restaurant de pe drum pentru a mânca sendvişuri şi salată.

Mintea lui Paulo este în altă parte:

— Mă supără că editurii din Israel nu i-a plăcut titlul *Zahir* şi vrea să-l schimbe. Te rog, sună acolo mâine şi spune-le că nu sunt de acord. Ori păstrează titlul, ori nu publică cartea. Mi-e de-ajuns că au schimbat numele păstorului Santiago, personajul din *Jurnalul unui mag,* cu Jakobi.

Era încăpăţânat chiar şi înainte de a deveni renumit. Monica îşi aduce aminte că, la publicarea *Alchimistului* în Statele Unite, editorul voia să-l boteze cu titlul *The Shepherd and his Dreams* „Păstorul şi visurile sale“, însă autorul a pus piciorul în prag şi nu i-a permis. Aude de alături povestea şi zâmbeşte:

— Eram un ilustru necunoscut, iar ei erau HarperCollins. însă imediat am pus piciorul în prag şi am spus „mai departe nu treceţi", şi aşa le-am câştigat respectul.

Conversaţia ia sfârşit în curtea hotelului. în dimineaţa următoare, soarele ce-şi răspândea razele asupra oraşului îl însufleţi pe scriitor să-şi facă plimbarea de o oră pe malurile Dunării. O baie, o rapidă privire pe internet, micul dejun, două interviuri, şi e gata pentru a doua parte a zilei, deschiderea Târgului. Pe drum, se opresc la locul în care Monica făcuse rezervarea, snack-barul unde toţi clienţii par speriaţi de sunetul înalt ce se aude dintr-un vechi *jukebox.* Paulo se duce până acolo, dă volumul mai mic, pune 200 de forinţi şi alege un hit romantic al anilor ’50, *LoveMe Tender*, cântat de Elvis Presley. Se întoarce la masă zâmbitor, imitând vocea melodioasă a rockerului:

— *Love me tender, Iove me true*... îi ador pe Beatles, însă tipul ăsta e etern, şi aşa va rămâne pentru totdeauna...

Gergely doreşte să ştie motivul acestei bucurii, şi Coelho îşi deschide braţele:

— Azi e Sfântul Gheorghe, patronul cărţilor. O să meargă totul bine!

Realizat, în fiecare an, într-un centru de conferinţe situat într-un parc -
acoperit de un strat subţire de zăpadă căzută azi -, Târgul Internaţional de Carte din Budapesta atrage sute de mii de persoane. Primit la o intrare privată de trei bodyguarzi corpolenţi şi dus într-o sală VIP, Paulo protestează când află că sunt cinci sute de persoane la coadă pentru autografe la standul editurii:

— Nu am stabilit aşa. Corect e să fie acordate numai o sută cincizeci de autografe.

Directoarea editurii îi explică faptul că n-a putut să îndepărteze cititorii
si fanii:
>

— Scuzaţi-mă, însă, văzându-i pe cei care ies cu autografe, ceilalţi au spus pur şi simplu că nu pleacă. De fapt, erau şi mai multe persoane, dar cei care erau în plus s-au dus în sala unde urmează să vorbiţi. Problema este că acolo încap trei sute cincizeci de persoane şi au intrat opt sute. A trebuit să tragem, în grabă, pe dinafară, draperiile pentru cei care n-au reuşit să intre.

Monica iese discret din sală, se duce la standul Athenaeum şi se întoarce după cinci minute, dând din cap, cu un aer preocupat:

— Fatal. Nu se poate, va fi un vacarm.

Paznicii spun că nu sunt riscuri pentru nimeni. Cel mult, recomandă ca doica şi copilul să aştepte în sală până la sfârşit. Veştile că târgul este plin ochi de fani şi cititori îi alungă de tot proasta dispoziţie lui Paulo. Se ridică zâmbitor, bate o dată din palme şi hotărăşte:

— E prea multă lume? Cu atât mai bine! Hai să primim cititorii. Totuşi, înainte, lăsaţi-mă cinci minute.

Se preface că se duce la toaletă, însă, ajuns acolo, se opreşte în faţa unui perete şi-şi repetă, cu ochii aţintiţi în depărtare, rugăciunea tăcută, la sfârşitul căreia îi cere lui Dumnezeu ca

totul să meargă bine în această zi:

— Acum, e în mâinile Tale.

Dumnezeu se pare că l-a auzit. Protejat de cei trei bodyguarzi - şi de Szabados, care respecta cu exactitate ordinele de a nu se dezlipi deloc de el —, Paulo Coelho ajunge la Sala „Bela Bartok“ sub luminile echipelor de televiziune şi sub flashurile fotografilor. Toate scaunele sunt ocupate şi nu mai încape nimeni pe coridoare, rânduri şi galerii. Publicul este împărţit jumă- tate-jumătate, sunt şi bărbaţi, şi femei, iar majoritatea sunt tineri. însoţit pe scenă de paznici, mulţumeşte pentru aplauze cu mâinile încrucişate pe piept. Lumina puternică a reflectoarelor şi excesul de lume fac căldura dinăuntru insuportabilă. Scriitorul vorbeşte în picioare o jumătate de oră, într-o franceză la fel de fluentă ca şi engleza sa - despre povestea sa, lupta pentru a fi scriitor, realizarea visului, credinţele sale... —, iar versiunea în ungureşte este tradusă de o tânără. După ce a terminat expunerea, un număr limitat de persoane este ales să pună întrebări, la sfârşitul cărora scriitorul se ridică pentru a mulţumi pentru primirea făcută. Fluturându-i cărţile în aer, ei strigă:

— *Ne! Ne! Ne!*

în mijlocul vacarmului, traducătoarea dă explicaţia că *ne* în ungureşte înseamnă „nu“ - oamenii pur şi simplu nu vor ca autorul să plece fără să acorde autografe. Problema e că şi paznicii spun *ne* - nu e posibil să se organizeze o sesiune de autografe acolo, cu atâţia oameni. în faţa strigătelor publicului - *ne! ne! ne!* continuă -, Paulo se face că nu-i înţelege pe paznici, scoate un pix din buzunar şi, cu el în mână, se întoarce la microfon, zâmbind:

— Dacă vă organizaţi, pot să semnez câteva!

N-a mers. După câteva clipe, zeci de persoane se împing, urcă pe scenă şi-l înconjoară pe scriitor. Riscul agitaţiei tensionează atmosfera, iar paznicii decid să intervină fără să aştepte ordine. îl prind de umeri, îl ridică şi-l cară până la o fereastră din spatele cortinei, de unde e dus într-o sală sigură. Reacţia lui e râsul în hohote:

)

— Puteati să mă lăsaţi acolo. Nu mi-e frică de cititorii mei. Mie mi-e

> >

frică de agitaţie. în 1998, la Zagreb, în Croaţia, un individ încerca să treacă de coadă arătând un pistol la brâu, imaginaţi-vă pericolul! Cititorii mei nu mi-ar face rău niciodată.

Cu două gărzi de corp în faţă şi două în spate, scriitorul e însoţit pe coridoarele centrului de conferinţe sub privirile curioase ale audienţei, până ajunge la standul Athenaeum, unde-1 aşteaptă un maldăr de exemplare din *Zahir.* Coada de cinci sute de persoane s-a transformat într-o aglomeraţie de nedescris, căreia nimeni nu reuşeşte să-i dea de cap. Cei o sută cincizeci de deţinători de numere de ordine agită în aer biletele numerotate, înconjuraţi de majoritatea, a cărei calitate de a obţine autograf sunt înseşi cărţile lui Paulo Coelho pe care le ţin în mână. Având experienţă în situaţii asemănătoare, preia imediat comanda. Vorbind în franceză, cu traducătoarea lângă el, ridică braţele şi strigă la mulţime - da, ceea ce-1 aşteaptă este o mulţime de câte persoane? O mie cinci sute, două mii? Nu-ţi poţi da seama cine se află acolo pentru autografe, cine pentru a-şi vedea idolul sau pur şi simplu atras de mulţime. Auzit cu greu, strigă:

— Vă mulţumesc pentru prezenţă. Ştiu că mulţi dintre voi sunteţi aici de la prânz şi am cerut deja editurii să vi se dea tuturor apă. Vom face două cozi: una cu cei care au numere de ordine şi alta cu cei care nu au. Voi încerca să vă dau autografe tuturor. Vă mulţumesc mult!

După care urmează munca grea. în timp ce chelnerii circulă prin mulţime cu tăvi cu apă minerală rece, scriitorul încearcă să pună ordine în acea confuzie: semnează treizeci de cărţi ale cititorilor de la coadă şi imediat încă treizeci ale celor care au rămas afară. La fiecare cincizeci de minute, o oră, mai mult sau mai puţin, face o scurtă pauză pentru a se duce la toaletă sau pentru a ieşi într-o curticică interioară în aer liber, singura zonă din tot centrul de conferinţe unde se poate fuma. La cea de-a treia vizită în acel loc — pe care-1 botează *badboy's corner-,* întâlneşte un nefumător cu o carte în mână, aşteptând un autograf în afara cozii. Este brazilianul Jacques Gil, din Rio, în vârstă de douăzeci de ani, care s-a mutat în Ungaria pentru a juca la Clubul Ujpest, cel mai vechi club de fotbal din ţară. Semnează cartea în fugă, trage adânc de patru sau cinci ori din ţigară. Se întoarce în mare grabă la stand, unde mulţimea aştepta răbdător. Din când în când, cineva reproşează că merge foarte încet. Din mijlocul cititorilor care n-au apucat bilete cu numere de ordine, o voce se aude de fiecare dată când scriitorul se apropie. Este untânăr înalt, cu barbă neagră, care agită în mână un exemplar din *Lo Zahir* şi scandează în italiană cuvintele:

— *Maestro! Maeeeestro! Per piacere, firmi il mio librol Io sono il unico italiano qui!* „Maestre! Maestre! Vă rog, daţi-mi un autograf pe carte! Sunt singurul italian de aici!"

Prin cupola de sticlă, se poate vedea că e deja noapte când ultimii cititori se apropie de măsuţă. Odată încheiat programul oficial, e timpul de relaxare. Grupul de la început, la care s-a adăugat vreo jumătate de duzină de fete şi băieţi care au refuzat s-o ia din loc, stabileşte să se întâlnească după cină la intrarea hotelului pentru un program nocturn. La ora zece seara, ajung cu toţii la un bar de karaoke în „Mammut", un centru comercial modern şi foarte cunoscut. Tinerii unguri care-1 însoţesc pe scriitor sunt dezamăgiţi să afle că sistemul de sunet e stricat. „Ce veste proastă", se plânge unul dintre ei directorului. „Tocmai azi, când am reuşit să-l convingem pe Paulo Coelho să ne cânte..." La menţionarea numelui său, uşile se deschid din nou: individul îi şopteşte ceva la ureche unuia cu capul ras, iar

acesta ia o cască de moto- ciclist de sub masă şi iese în grabă. Directorul se întoarce zâmbitor la grup:

— Doar n-o să pierdem o reprezentaţie a lui Paulo Coelho din cauza unui echipament de karaoke. Asociatul meu a plecat cu motocicleta şi o să aducă un echipament de la un bar din apropiere. Puteţi să vă aşezaţi.

Motociclistul întârzie atât de mult, încât aşteptata reprezentaţie ajunge să fie redusă la ceea ce muzicienii numesc „improvizaţie", şi dintre cele mai modeste. Paulo face un duet cu Andrew, un tânăr student american ce se afla în vacanţă în Ungaria, cântând melodia *My Way,* imortalizată de Frank Sinatra, face apoi un solo pe *Love Me Tender,* dar refuză cererea de bis. Se întorc cu toţii la hotel pe la miezul nopţii şi, în dimineaţa următoare, grupul se desparte. Monica se întoarce cu fiul şi Juana la Barcelona, Lea se duce în Elveţia, iar scriitorul, după plimbarea de o oră prin centrul Budapestei, se află pe bancheta din spate a Mercedesului condus de Szabados. Alături de el, se află o cutie plină de cărţi ale sale, pe care le deschide la prima pagină, doar le semnează şi i le dă, una câte una, lui Gergely, care stă pe scaunul din faţă. Pe ultimele două le scrie câte o dedicaţie şoferului şi ghidului.

După o oră, se afla deja la clasa business a altui avion Air France - acum cu destinaţia Paris -, fâcându-şi rugăciunea tăcută. După ce aeronava decolează, o tânără negresă, frumoasă, cu părul împărţit într-o mulţime de codiţe împletite, se apropie de el ţinând în mână un exemplar din *Jurnalul unui mag* în portugheză. Este Patricia, secretara celei mai renumite persoane dinCapul Verde, cântăreaţa Cesâria Evora. Cu accentul caracteristic vechilor colonişti portughezi din Africa, cere un autograf:

— Nu este pentru mine, este pentru Cesâria, care se află în spate. Este fana dumneavoastră, dar e foarte timidă.

Peste două ore şi ceva, este la Paris, unde, la sosirea pe Aeroportul „Charles de Gaulle", are de făcut faţă unei scurte şi neaşteptate sesiuni de autografe şi fotografii, după ce este recunoscut de grupul de rastafarieni din Capul Verde care o aştepta pe cântăreaţă. Agitaţia pe care aceştia o cauzează atrage curioşi care, recunoscându-1 pe scriitor, vor şi ei fotografii. Deşi este vizibil obosit, îi serveşte pe toţi cu zâmbetul pe buze. La ieşire, îl aştepta deja şoferul Georges, la volanul unui Mercedes-Benz argintiu, pus la dispoziţia sa de editorul francez. Deşi avea la dispoziţie un apartament de 1300 de euro pe zi la Hotelul Bristol, unul dintre cele mai luxoase din capitala franceză, preferă să doarmă acasă la nepoata sa, într-un apartament spaţios, de 210 metri pătraţi, cu patru dormitoare, în elegantul arondisment XVI, de la ferestrele căruia se poate bucura de o privelişte romantică a curbelor fluviului Sena. Problema este să ajungă acolo: azi, se aniversează masacrul comis de Imperiul Otoman contra armenilor, şi o manifestaţie zgomotoasă de protest înconjoară Ambasada Turciei, care se află la câţiva metri de clădirea scriitorului. Pe drum, la standurile de ziare şi la chioşcuri, vede, pe o pagină întreagă din revista *Femina* (supliment săptămânal pentru femei, cu un tiraj de 4 milioane de exemplare şi promovat de diverse ziare franceze), un anunţ cu imaginea scriitorului, în care se spune că revista oferă cititoarelor un capitol din *Le Zahir*. O fotografie enormă a scriitorului este, de asemenea, pe prima pagină a

ziarului *Journal du Dimanche,* care anunţă un interviu exclusiv cu acesta.

Cu preţul unor mici contravenţii, precum urcatul pe trotuare şi mersul pe contrasens, Georges reuşeşte, în sfârşit, să parcheze la uşa clădirii - o clădire similară altor sute, mii de construcţii ridicate în Paris la începutul secolului al XX-lea şi care ilustrează aşa-numita „arhitectură burgheză'[1]. Este o casă atât de puţin familiară lui Paulo Coelho, încât, chiar dacă fusese achiziţionată de mai bine de patru ani, acesta încă nu reuşise să ţină minte codul din două litere şi patru cifre care deschide automat uşa de la intrarea în clădire. Christina, soţia sa, îl aşteaptă sus, dar nu are telefonul mobil — iar el nu-şi aduce aminte numărul de telefon din apartament. Alternativele sunt să aştepte venirea unui vecin sau să strige ca ea să-i arunce cheia, începuse o ploaie măruntă şi, cum „arhitectura burgheză" nu prevedea marchize, aşteptarea începea să devină inconfortabilă. Mai mult decât atât, într-o clădire cu şase niveluri şi cu un singur apartament pe etaj, există marele risc să aştepţi ore întregi până când un samaritean să intre sau să iasă. Soluţia este să strigi - şi să te rogi să fi rămas Christina trează. Oprit în mijlocul drumului şi cu mâinile pâlnie la gură, strigă:

— Chris!

Nimic. încearcă din nou:

— Christina!

Se uită în jur şi la ferestrele din apropiere, temându-se să nu fie recunoscut, şi-şi goleşte din nou plămânii:

— Chris-tiii-naaaaa!

Ca o mamă care priveşte în jos, spre fiul ei neascultător, îşi face apariţia zâmbitoare, în blugi şi pulover de lână la fereastra celui de-al treilea etaj şi aruncă în aer legătura de chei pentru ca soţul (acum, da, cu un aer obosit) să poată intra în clădire. Cuplul doarme numai o noapte acolo. în ziua următoare, se cazau în apartamentul 722 de la Hotelul Bristol, rezervat de Editura „Flammarion“. Nu este întâmplătoare alegerea Hotelului Bristol, un templu al luxului, de pe strada Faubourg Saint Honore: acolo, printre fotoliile stil Louis al XV-lea din

curte, scriitorul şi-a adaptat fragmente din *Zahir.* în carte, personajul principal obişnuieşte să se întâlnească cu soţia, jurnalista Esther, pentru a bea la cafeneaua hotelului o ciocolată caldă, îndulcită cu coajă de portocală cristalizată. Drept recompensă pentru acest omagiu, Bristol a decis să boteze băutura cu numele *Le chocolat chaudde Paulo Coelho,* denumire gravată pe bomboana aurie şi pe bucăţile de ciocolată servite oaspeţilor, la preţ de zece euro. La acest sfârşit de după-amiază, hotelul a devenit punctul de întâlnire al ziariştilor, al personalităţilor şi al invitaţilor străini care vor merge la cina la care „Flammarion“ va anunţa bomba anului de pe piaţa editorială europeană: contractarea lui Paulo Coelho. Din 1994, scriitorul fusese fidel micuţei edituri Editions Anne Carriere, deţinătoarea unor cifre care erau capabile să trezească chiar şi invidia editurilor tradiţionale: în mai puţin de zece ani, a vândut 8 milioane de cărţi ale acestui autor. După ce au trecut ani în care refuzase ofertele devenite din ce în ce mai seducătoare şi de nerefuzat, scriitorul a sfârşit prin a se supune în faţa unui munte de 1,2 milioane de euro transferaţi de „Flammarion“ în contul său bancar, cifră pe care ambele părţi preferă să nu o confirme.

Paulo şi Christina îşi fac apariţia în foaierul Hotelului Bristol. Ea este o femeie de cincizeci şi cinci de ani, frumoasă şi puţin mai scundă decât soţul ei, cu care este căsătorită din 1980. Discretă şi elegantă, cu pielea deschisă, ochi căprui şi nasul delicat, are tatuată pe partea interioară a antebraţului stâng un mic fluturaş albastru, identic cu cel pe care-1 are soţul pe braţul stâng, însă pe partea exterioară. Christina are părul cu şuviţe strălucitoare, tuns până la urechi. Poartă o eşarfă de un roşu-aprins, care îi acoperă rochia neagră şi lungă, dar ceea ce atrage mai cu seamă atenţia este perechea de inele misterioase pe care le poartă pe degete („binecuvântate de un şef tribal", explică ea), un cadou adus din Kazahstan de soţul ei. El, ca totdeauna, este îmbrăcat cu totul în negru - pantaloni, haină, ghete de cowboy. Singura schimbare faţă de modelul din fiecare

ceremonie. Locul ales de „Flammarion“ pentru banchetul cu două sute cincizeci de tacâmuri nu pune la îndoială caracterul spectaculos al petrecerii: restaurantul „Le Chalet des Iles“, un imobil din Elveţia care a fost demontat la dispoziţia lui Napoleon III şi care a fost reconstruit, piatră cu piatră, pe una dintre insulele de pe lacul din Bois de Boulogne, în vestul Parisului, drept dovadă de dragoste pentru soţia sa, contesa spaniolă Eugenia de Montijo. Invitaţii sunt verificaţi de gărzile de securitate în ambarcaţiunea ce-i va duce la Ile Superieur, unde se află restaurantul. La debarcare, recepţionerele îi însoţesc până la intrarea principală a restaurantului, unde directorii de la „Flammarion" întâmpină invitaţii. Editori, critici literari, artişti, diplomaţi şi personalităţi ale vieţii culturale europene sunt înconjuraţi, pentru fotografii şi interviuri, de paparazzi şi de echipe de la reviste mondene. Sunt mulţi bărbaţi la costum şi femei în rochii lungi, care trec pe rând să-şi caute numele înscrise la cele douăzeci şi cinci de mese de câte zece locuri, dispuse în salonul central şi pe verandele cu vedere la lac.

Sunt prezenţi cel puţin doi ambasadori, brazilianul Sergio Amarai şi Kuansâş Sultanov, reprezentantul Kazahstanului, ţara unde a fost adaptată o parte din *Zahir*. Singura absenţă notabilă este cea a polemistului Frederic Beigbeder. Fost publicist, scriitor şi critic literar cu un stil provocator, Beigbe- der ocupă, încă din 2003, funcţia de editor la „Flammarion". N-ar fi nimic deosebit dacă cu câţiva ani înainte, când era criticul săptămânalului francez de scandal *Voici,* nu l-ar fi ridiculizat pe Paulo Coelho după lansarea în Franţa a cărţii *Manuel du guerrier de la lumiere (Manualul războinicului luminii).* După ce s-au aşezat cu toţii la locurile lor, scriitorul trece pe la fiecare masă pentru a saluta invitaţii. înainte de servirea aperitivelor, publicul ascultă un discurs rapid al lui Frederic Morel, directorul general de la „Flammarion“, care anunţă contractarea lui Paulo Coelho ca pe o mândrie

pentru casa care a lansat unii dintre cei mai mari scriitori francezi. Emoţionat, scriitorul vorbeşte şi el rapid, aducând mulţumiri tuturor pentru urări şi spunând cât este de impresionat că au venit atâtea persoane. După desert, toasturi*Chocolat chaud Paulo Coelho,* **o exclusivitate a Hotelului Bristol din Paris**

Ambasadorul Braziliei, Sergio Amarai, Paulo Coelho, Christina Oiticica şi soţia ambasadorului, Rosaria Amarai, la petrecerea Editurii Flammarion, din Bois de Boulogne, la Paris

cu şampanie şi un dans executat de un ansamblu artistic, întâlnirea se termină, cum e obiceiul în Franţa, la oră fixă.

în dimineaţa următoare, un zbor cu durata de o oră îi duce pe scriitor şi pe Christina la Aeroportul „Pau“, în sudul Franţei. De acolo, iau maşina pe care Paulo o lăsase în parcare cu câteva zile înainte - un modest Renault Scenic achiziţionat în sistem leasing şi identic cu cel al soţiei sale. Dezinteresul său vizibil pentru bunurile de consum, împreună cu o anume zgârcenie, a făcut ca, deşi este foarte bogat, să aibă prima maşină de lux abia în 2006, şi, chiar şi aşa, obţinută la schimb. Asta s-a întâmplat când fabricantul german Audi i-a comandat un text de şase mii de caractere - echivalentul a două pagini dactilografiate - pentru a-1 introduce în raportul anual trimis acţionarilor. L-au întrebat cât dorea să primească pentru această lucrare, iar el a spus glumind:

— O maşină!

>

A scris textul şi l-a trimis electronic. După câteva zile, un camion care venea din Germania descărca în faţa casei sale strălucitorul break Audi Avânt negru, nou-nouţ. Când a aflat că era o maşină care costa în jur de o sută de mii de euro în magazine, o ziaristă braziliană a făcut socotelile şi a anunţat că

acesta a câştigat şaisprezece euro pe fiecare literă scrisă. „E foarte bine“, a reacţionat el când a citit ştirea, „fiindcă mi s-a spus că Hemingway primea cinci dolari pe cuvânt."

La jumătate de oră după ce au plecat din Pau, Paulo şi Christina se aflau în melancolicul Tarbes, orăşel cu cincizeci de mii de locuitori de la marginea dinspre Franţa a Ţării Bascilor, la câţiva kilometri de frontiera cu Spania, încă patru kilometri spre sud, pe o stradă aproape pustie, şi ajungeau, în sfârşit, acasă, în Saint-Martin, o comună micuţă în mijlocul lanurilor de grâu şi al păşunilor cu vaci rasa Holstein, unde trăiesc 316 suflete, în puţin peste câteva zeci de case. Alegerea unui loc atât de neobişnuit pentru a trăi a venit în 2001, când cuplul a făcut un pelerinaj la sanctuarul de la Lourdes, care se află la şaisprezece kilometri de acolo. Destinaţie a credincioşilor veniţi din toate colţurile lumii, oraşul Lourdes nu avea nici măcar un pat disponibil la hotel, ceea ce i-a făcut să se cazeze la Fîotelul Fienri IV, unul modest, de trei stele, din Tarbes. Liniştea regiunii, apropierea de sanctuarul de la Lourdes şi priveliştea uimitoare asupra Pirineilor i-a făcut pe cei doi să ia o decizie radicală: să-şi stabilească domiciliul în acea regiune. în timp ce căutau, fără grabă, să cumpere o casă, Paulo şi Christina au locuit vreme de doi ani în singurul apartament de la Fienri IV, o căsuţă veche, comodă şi fără confortul cu care erau amândoi obişnuiţi la marile hoteluri. Absenta acestui lux — nu avea nici măcar conexiune la internet — era compensată de dragostea cu care erau trataţi de doamna Genevieve Phalipou, proprietara, şi de fiul ei Serge, care, în funcţie de oră, putea fi director, chelner sau portar la hotel. Aşa-numitul „apartament” ocupat de cuplu nu era nici mai mult, nici mai puţin decât o cameră cu baie, similar celorlalte, cu o a doua cămăruţă transformată în sufragerie.

Şederea atât de îndelungată într-un orăşel mic ca acela l-a transformat pe brazilian într-un om al locului. Fără să aibă niciodată secretari sau asistenţi, el mergea la poştă, la supermarket, la farmacie şi la măcelărie exact la fel ca şi ceilalţi locuitori de acolo. La început, era privit ca o celebritate (mai ales din cauza prezenţei permanente a jurnaliştilor străini la uşa

Hotelului Henri IV), dar nu există faimă care să reziste convieţuirii zilnice de la coada la brutărie sau la bărbier: în câteva luni, a devenit un adevărat membru al comunităţii din Tarbes. De fapt, nimeni nu înţelege bine de ce, în loc să aleagă unul dintre locurile preferate de celebrităţi - precum Paris, New York, un orăşel de pe Riviera Franceză sau de pe eleganta Coastă Amalfitana, în Italia -, Paulo Coelho s-a hotărât să petreacă trei luni pe an în acel spaţiu rural, aflat literalmente la capătul liniei: Tarbes este punctul final al uneia dintre liniile trenului rapid TGV din sud-estul Franţei. Chiar şi după ce a părăsit hotelul şi s-a mutat în casa din Saint-Martin, locuitorii oraşului au continuat să-l considere ca pe unul de-ai lor - relaţie pe care Paulo ţine s-o recompenseze. în una dintre şederile sale la Paris, a dovedit-o când a fost intervievat în *Tout le monde enparte,* emisiunea transmisă în direct de canalul France 2, al cărui prezentator, Thierry Ardisson, este cunoscut că-şi pune invitaţii în încurcătură. în acea zi, mai participau şi cântăreţul Donovan şi stilistul Paco Rabanne. Ardisson a început în forţă:

— Paulo Coelho, am o întrebare care de mult mă macină. Sunteţi bogat, celebru, cunoscut în toată lumea, si totuşi locuiţi... Locuiţi în Tarbes! Ce-i cu prostia asta?

Scriitorul n-a răspuns la provocare. A izbucnit în hohote şi i-a răspuns:

— Chiar şi locuitorii de acolo au fost surprinşi. A fost dragoste la prima vedere. Şi numai dragostea poate explica aceste lucruri.

Prezentatorul nu renunţă:

— Acum serios, fără să râdem, explicaţi-ne: de ce aţi ales să locuiţi în Tarbes?

— Dragostea.

— Nu cred. Mărturisiţi: aţi pierdut vreun pariu şi a trebuit să vă mutaţi în Tarbes?

— Nu! Nu!

— V-au răpit soţia ca să vă oblige să locuiţi acolo?

— Nu! Nici vorbă!

— Dar cei care locuiesc în Tarbes nu sunt obligaţi să meargă să facă cumpărături la centrele comerciale din Laloubere sau

care alcătuieşte frontiera naturală dintre Franţa şi Spania, unind Atlanticul cu Mediterana. Priveliştea capătă o frumuseţe aparte în perioada dintre noiembrie şi martie, când zăpada învăluie masivul, acoperind în totalitate mastodontul de piatră. Pentru a se bucura de acest privilegiu, scriitorul a trebuit să cumpere şi să dărâme casa unui vecin, care creştea catâri şi oi. Nu-şi aduce aminte exact cât a plătit pentru casă (nici pentru cea a vecinului), însă agenţii imobiliari din regiune evaluează imobilul, fără terenul care îl înconjoară, la 900 de mii de euro. Patrimoniul imobiliar al scriitorului, care cuprindea casa din Tarbes şi apartamentul de pe Copacabana, în Rio, a crescut substanţial în 2007, când Alteţa Sa şeicul Mohammed bin Rashid Al Maktoum, emir din Dubai şi prim-ministru al Emiratelor Arabe Unite, i-a oferit cadou un conac mobilat, în valoare de 4,5 milioane de dolari, construit în unul dintre cele mai exclusiviste domenii din Dubai (un cadou asemănător i-a fost oferit de monarh şi pilotului german Michael Schumacher, mijlocaşului englez David Beckham şi jucătorului brazilian Pele).

vin, şi în general cu moderaţie, obişnuieşte să se trezească mereu binedispus, pe la ora opt dimin

dimineaţă constă în cafea cu pâine, u
plouă sau este soare, iese o oră la plim o
face fie în lanurile de grâu din jurul ca e
frumos afară, pe munţii abrupţi şi pie e
formează poalele Pirineilor. Aproape t
plimbări e însoţit de Christina; dar, da
indispusă, merge singur. Eventualii pr ţi
în casă ştiu că vor fi constrânşi să-l în
este una dintre „regulile mănăstirii".
preferate este cel care se termină în f
de Pietat din comuna Barbazan-Debat
Martin şi Tarbes. Acolo, în genunchi,
rugăciune rapidă, pune o monedă în c o
lumânare în faţa unei icoane de lemn

.pictat cu Fecioara Maria care ţine în braţe un Prunc Isus neobişnuit: deşi are forma unui bebeluş, are corpul martirizat şi barbă.

întors acasă, Paulo îşi face de lucru prin grădină, îngrijeşte florile, curăţă de buruieni pârâiaşul care trece pe teren. Abia apoi urcă să facă baie, după care-şi deschide calculatorul pentru prima dată în ziua aceea. Citeşte versiunile online a cel puţin două ziare braziliene - *Folha de S. Paulo* şi *O Globo* -, îşi trece privirea asupra clippingului electronic cu tot ce a fost publicat cu o zi înainte, despre el şi cărţile sale, în presa mondială. înainte de a apăsa pe tasta *enter,* care va deschide un site cu listele celor mai vândute cărţi, îşi pune palmele desfăcute pe ecranul calculatorului, ca şi cum s-ar încălzi la şemineu, închide ochii şi, pentru o clipă, meditează, căutând, după cum spune el, să atragă energia pozitivă. Apasă în forţă cu arătătorul pe tastatură şi zâmbeşte pe măsură ce ecranul se roteşte: dintre ţările importante, *Zahir* nu doar în Germania şi... Brazilia nu se află pe primul loc. în ambele, podiumul este ocupat de americanul Dan Brown şi al său *Codul lui Da Vinci.* Poşta electronică nu aduce nici ea mari surprize: azi, au ajuns aproape o mie de mesaje, venite din nici mai mult, nici mai puţin decât o sută unsprezece ţări, organizate în ordine alfabetică într-o listă care merge din Andorra până în Venezuela, trecând prin Burkina Fasso, în Africa, Niue, pe coasta Noii Zeelande, şi Tuvalu, în Polinezia. Paulo comentează împreună cu Christina, care stă aşezată lângă el:

— Ia uite, Chris: când ne-am întors de la plimbare, era 11 şi 11 minute, iar termometrul arăta 11 grade Celsius. Acum, mi-am deschis cutia poştală electronică şi am mesaje venite din 111 ţări. Trebuie să descifrez ce înseamnă acest semn.

De multe ori fa
majoritatea pe
cazul numărul
atât de scurt –
Atenţia pe car
lucrurilor şi nu
atragă nenoro
alunge cu deg
formă uşoară de ceea ce medicina modernă numeşte sindromul obsesiv compulsiv sau, mai simplu, SOC. Cel puţin alte trei vedete, englezul David Beckham, compozitorul italian Ennio Morricone şi cântăreţul brazilian Roberto Carlos au recunoscut public că au SOC. Morricone nu intră în locuri unde pereţii sunt violeţi. Roberto Carlos, printre alte manii, nu îmbrăca haine maro şi nici nu intra în locuri

Sus şi alături, scriitorul, în casa lui din orăşelul Saint-Martin, o veche moară cu vedere spre Pirinei

Paulo preia cheile casei pe care a primit-o în dar în Dubai

care expun animale împăiate. Beckham îşi umplea frigiderul cu produse duplicate şi, când ajungea la hotel, reuşea să adoarmă numai după ce închidea într-un sertar toate hârtiile din cameră. Paulo nu pronunţă cuvântul Paraguay, nici numele fostului preşedinte Fernando Collor (şi al ministrului finanţelor, doamna Zelia Cardoso de Mello), iar numele Adalgisei Rios, una dintre cele patru foste soţii ale sale, l-a putut spune doar după moartea ei, în iunie 2007. Referitor la celelalte, dacă cineva spune cuvântul interzis în prezenţa sa, se grăbeşte să caute ceva din lemn în care bate de trei ori, pentru a îndepărta energia negativă. Trece pe cealaltă parte a drumului ori de câte ori vede o pană de porumbel pe trotuar, şi nu calcă niciodată peste ea. Unul dintre cei mai buni prieteni ai săi, omul de afaceri uruguayano-brazilian Jose Antonio Dominguez, sau Pepe, este martor că aceste excentricităţi ale scriitorului sunt vechi. îşi aduce aminte cum, într-o seară, la începutul anilor ’70, când au ieşit împreună într-un bar din Rio de Janeiro, Paulo l-a prins de braţ dintr-odată şi a traversat strada, împingându-1 imprudent printre maşini, până a găsit un copac (cea mai apropiată suprafaţă din lemn) şi a bătut în el de trei ori, cu lăcomie. Când Pepe, care nu înţelegea nimic, i-a cerut o explicaţie, i-a mărturisit:

— Tocmai am văzut o femeie însărcinată care vorbea la telefonul public. Asta atrage energii foarte negative.

Spre deosebire de Beckham şi Roberto Carlos, care au recurs la specialişti pentru a scăpa de aceste impulsuri incontrolabile, Paulo convieţuieşte cu maniile sale fără nici o constrângere. în aprilie 2007, când a fost subiectul unui reportaj de opt pagini al rafinatei reviste americane *The New Yorker,* a mărturisit sincer reporterului Dana Goodyear că refuză să ia cina la mese unde sunt treisprezece persoane. Christina nu doar că înţelege această latură excentrică a soţului, ci îi şi împărtăşeşte temerile şi interpretările şi, de cele mai multe ori, ea este cea care-1 avertizează de riscurile astrale.

în rutina casei, o după-amiază pe săptămână este rezervată pentru citirea corespondenţei pe hârtie. La fiecare şapte zile, primeşte prin poştă volumele ce vin de la biroul său din Brazilia

şi de la „Sânt Jordi“, din Barcelona. Stivuite pe una dintre mesele de pe gazonul din grădină, pachetele sunt deschide cu un briceag cu mâner din os, iar scrisorile sunt organizate în grămezi, separate după mărime. Din când în când, liniştea este întreruptă de mugetul unei vaci sau de zgomotul îndepărtat al unui tractor. Pentru a citi cea mai mare parte din material, Paulo trebuie să recurgă la una dintre cele cincizeci de perechi de ochelari de plastic pe care le păstrează într-un sertar din sufragerie. Nu sunt cu nimic diferite de cele vândute în supermarketuri sau de vânzătorii ambulanţi din marile oraşe, şi au ajuns acolo întâmplător. Intr-o zi, la o emisiune TV franceză, l-au întrebat care este marca de ochelari pe care o foloseşte, iar scriitorul a răspuns că nu sunt de marcă celebră, ci sunt cumpăraţi de pe rafturile magazinelor Afflelou, un lanţ cunoscut, specializat în optică şi care are filiale prin toată Franţa. Spre norocul său, doamna Rosalie Afflelou, soţia proprietarului lanţului, se uita la emisiune şi, în ziua următoare, i-a trimis în Saint-Martin o cutie cu cincizeci de perechi de ochelari pentru ochi obosiţi.

Pachetele cu manuscrise sau dischetele ce conţin originale ale cărţilor scrise de autori aspiranţi nici măcar nu sunt despachetate şi iau direct drumul către coşul de gunoi — aşa cum este anunţat în mod expres pe site-ul şi pe blogul de pe internet ale scriitorului. In mijlocul mormanelor de hârtie, vede două pachete micuţe, ambalate cu grija şi delicateţea pe care numai mâinile materne sau îndrăgostite le au: expeditoarele sunt călugăriţe din Norvegia, care-i trimit douăsprezece săpunuri făcute de ele (şase de benzoin şi şase de lavandă) şi diverse cutii de carton de tip tetrapak, fără nici un semn imprimat, conţinând lapte de ovăz, de orez şi de soia — produse tot la mănăstire şi care, printr-o misterioasă magie, au fost transformate, aşa îl asigură novicele, în produse alchimice. în epoca în care scrisorile cu bombă şi plicurile cu prafuri chimice otrăvitoare au devenit arme letale, a ajuns să se teamă că cineva nebun o să se gândească să-l arunce în aer sau să-l contamineze, dar n-a primit niciodată ceva care să dea de bănuit. Cu toate acestea, pachetele care ajung prin poştă, chiar

dacă sunt mai întâi controlate la Rio de Janeiro sau la Barcelona, sunt supuse unei meditaţii rapide, pentru a primi vibraţii pozitive înainte de a fi deschise. Un ambalaj din carton de mărimea unei cutii de cămăşi, ce vine de la biroul din Rio de Janeiro, aduce răspunsurile la scrisorile cititorilor pentru a fi semnate de el. Cele mai lungi sunt imprimate pe foi de hârtie oficială, cu antetul Academiei Braziliene de Litere, instituţie în cadrul căreia Paulo este membru din 2002. Răspunsurile scurte sunt scrise pe cărţi poştale imprimate cu numele său. La sfârşit, oferă autografe pe o sută de fotografii, solicitate de cititori, în care scriitorul apare ca de obicei: în pantaloni, cămaşă şi cu eşarfă, toate negre.

După ce dă câteva telefoane, are o oră de relaxare: pe standul improvizat, montat în grădină (sau în pădurea din jurul casei) practică *kyudo,* arta marţială japoneză de tragere cu arcul, care uneşte forţa fizică cu disciplina mentală. La mijlocul după-amiezii, se aşază în faţa calculatorului, pentru a scrie articolul săptămânal de o sută douăzeci de cuvinte, care este publicat în treizeci de ziare, de pe cinci continente, din Liban *{Al Bayan)* în Africa de Sud *{Odyssey),* trecând, printre altele, prin Venezuela *{ElNational),* India *{The Asian Age),* Brazilia *{O Globo*) şi Polonia *{Zwierciadlo).*

în rest, viaţa lor de zi cu zi nu diferă mult de cea dusă de cei trei sute de locuitori din micuţa localitate. Cercul de relaţii ale cuplului este mic şi nu include intelectuali, personalităţi sau pe cei care frecventează evenimentele sociale. Cel mai cunoscut din grup este Frederic Bonomelli, de patruzeci şi şapte de ani, care locuieşte la patru kilometri de casa cuplului Coelho, distanţă suficientă pentru a ajunge în altă comună, şi anume Hibarete. El are drept de proprietate asupra unor tipuri de jambon numite „Salaisons Pyreneennes" şi este producătorul unei specialităţi celebre şi scumpe, cunoscută sub numele „Le Noir de Bigorre" — şunca de porc iberic, „porcul negru", după cum i se spune, din faimoasa familie Patanegra, din Spania. Pe cale de dispariţie cu zeci de ani înainte, rasa a fost recuperată de Eugene Bonomelli, tatăl lui Frederic, care se mândrea să-l aibă printre clienţii săi pe nimeni altul decât papa Ioan XXIII.

Ceilalţi prieteni sunt radiologul din Tarbes, Herve Louit, reprezentantul Renault din acea regiune, AllenTanni, doctoriţa cardiolog Sylvie Pinta şi soţul acesteia, Patrice.

„Am acces la cinci sute de canale de televiziune", a declarat Paulo cu ani în urmă, în interviul acordat ziarului *The New York Times,* „dar locuiesc într-un oraş care nu are brutărie." Nu are brutărie, bar, supermarket, şi nici benzinărie. Aşa cum se întâmplă de obicei în majoritatea celor 35 de mii de comune micuţe din Franţa, în liniştitul Saint-Martin nu există nici măcar un singur complex comercial. Pentru a-ţi face cumpărăturile sau doar pentru a ieşi din rutină, Tarbes este alternativa cea mai la îndemână, dacă ajungi acolo înainte de cinci după-amiaza, ora la care orăşelul începe să tragă obloanele. Programul nocturn este să mergi la unul dintre cele trei restaurante locale, bune, cel vietnamez „ThanhThuy", cel tunisian „L'Oriental", unde au un cuşcuş bun, şi, cel mai bun dintre toate, cel francez „Le Petit Gourmand", care era o prelungire a casei familiei Coelho, în perioada când au locuit în Tarbes - nu doar pentru delicioasa mâncare făcută de proprietara Mărie Christine Espagnac, ci şi pentru comoditatea de a fi la cinci paşi de Flotelul Henri IV.

în timpul unei cine la „Le Petit Gourmand", în acele vremuri, Paulo şi Christina au trăit momente grele. Ei şi ceilalţi clienţi, care ocupau jumătate dintre mese, au fost surprinşi când luminile s-au stins deodată, iar locul a fost ocupat de tropăitul unor bărbaţi care alergau şi de zgomotul asurzitor al elicopterelor care survolau clădirea de două etaje. Pe uşile din faţă şi din spate, au intrat două grupuri de soldaţi cu feţele acoperite cu cagule, cu lanterne cu infraroşu şi înarmaţi. Au traversat salonul pe întuneric, răsturnând mese, sticle, şi au urcat rapid scara ce ducea la cel de-al doilea etaj, spărgând cu lovituri de picior uşile pe care le-ntâlneau. Zgomotul elicelor elicopterelor îţi dădea impresia că aparatele se află înăuntrul restaurantului, înfrico- şându-i pe şi mai tare comeseni. Era un comando antiterorist al trupelor franceze, aflate pe urmele unui grup de luptători ETA, organizaţia pentru independenţa Ţării Bascilor. Deşi acţionează în special în Spania, ETA are reprezentanţi şi în Franţa şi, conform denunţurilor făcute,

închiriase apartamentul de la etajul superior pentru a-1 folosi ca ascunzătoare. Spre norocul clientelei prezente, soldaţii nu au mai găsit pe nimeni.

Odihna din Saint-Martin ajunge la sfârşit, pentru Coelho e timpul să se-ntoarcă la treabă. Un e-mail trimis de „Sânt Jordi“ conţine o propunere compactă de agendă pentru următoarele trei săptămâni, care, dacă e respectată, îl va obliga pe scriitor să facă un tur complet al globului pământesc. Pentru Paulo Coelho, aceste călătorii nu mai au acelaşi obiectiv pe care-1 au pentru aproape toţi autorii, şi anume să-şi promoveze cărţile, activitate la care el nu mai are nevoie să recurgă de câţiva ani. Apropierea de unii dintre fanii săi celebri, precum fostul preşedinte american Bill Clinton, vedeta de la Hollywood Julia Roberts şi preşedintele rus Vladimir Puţin, a ajuns să-l ridice într-o altă lume - lumea mondenă internaţională. In lista care a venit de la Barcelona sunt programate invitaţii pentru lansarea cărţii *Zahir* în Argentina, Mexic, Columbia, Porto Rico şi Paris; primirea premiului Goldene Feder la Hamburg, în Germania; seri de autografe în Egipt, Siria şi Liban, precum şi o călătorie la Varşovia pentru ziua de naştere a Jolandei, soţia preşedintelui Poloniei din acea perioadă, Aleksander Kwasniewski. Apoi va merge la Londra, pentru a participa - împreună cu jucătorul de tenis Boris Becker, cântăreţul Cat Stevens şi fostul secretar general al ONU Boutros Boutros-Ghali - la o cină de binefacere pentru campania împotriva folosirii minelor militare, iar în ziua următoare se va întoarce în Franţa pentru a lua cina la castelul Versailles, cu Lily Marinho, văduva lui Roberto Marinho, patronul Trustului „Globo“. Patru zile mai târziu, sunt prevăzute lansări ale cărţii *Zahir* în Japonia şi în Coreea de Sud. La întoarcerea în Europa, va face o escală în Astana, capitala Kazahstanului, pentru a sărbători cei şaizeci şi cinci de ani ai preşedintelui republicii, Nursultan Nazarbaiev. De la ultimul angajament sugerat nu putea să lipsească: era o invitaţie din partea omului de afaceri Klaus Schwab, creatorul şi preşedintele Forumului Economic Mondial organizat anual la Davos, în Elveţia, special ca scriitorul să vorbească la deschiderea unei alte faimoase iniţiative ale sale — Festivalul

Cultural din Verbier, ce reuneşte în cantonul elveţian tineri interpreţi de muzică clasică din toată lumea.

Paulo alungă de două-trei ori musca invizibilă din faţa ochilor şi, contrariat, mormăie ceva de genul „nici o fiinţă umană nu e capabilă să respecte o agendă ca asta“. Lângă calculator, în sala de oaspeţi, Christina aude reclamaţia şi îl provoacă pe soţ, zâmbind:

— Ehei, nu tu ai ales să fii campion mondial la Formula 1 ? Acum ia-ţi Ferrariul şi treci la condus!

Această frază îi alungă indispoziţia. Râde şi recunoaşte că nu numai că a ales, ci a şi luptat toată viaţa ca să devină ceea ce a devenit, şi nu are de ce să se plângă:

— Bine, dar chiar şi aşa, agenda asta nu poate fi respectată. Sunt evenimente foarte apropiate unele de altele, şi sunt pe trei continente diferite!

De cele mai multe ori, stresul călătoriilor nu stă în angajamentele pro- priu-zise, ci în infernul aeroporturilor moderne, mai ales după atentatele teroriste din 11 septembrie 2001 asupra turnurilor gemene din New York, când paza, birocraţia, neîncrederea şi întârzierile au crescut foarte mult. Iar faima nu îţi asigură toate privilegiile, ci se loveşte de cozi, întârzieri şi suprarezervări la fel ca oricare dintre milioanele de cititori. Gelos pe imaginea sa discretă şi ascetică — şi foarte puţin aplecat asupra cheltuielilor inutile —, rezistă unei idei sugerate de mai mulţi prieteni: aceea de a-şi cumpăra un avion turboreactor. Susţinător al politicii de „toleranţă zero“ faţă de companiile aeriene, Paulo Coelho suferă frecvent de dureri de cap în aeroporturi. Fiind victima unei suprarezervări la clasa business dintr-un zbor pe ruta Londra-Madrid cu Compania spaniolă Iberia, s-a plâns cu atâta vehemenţă de echipaj, încât, în clipa sosirii la Aeroportul „Barajas“ din capitala spaniolă, cinci poliţişti îi aşteptau — era împreună cu Christina. Nici măcar o cerere formală de scuze din partea preşedintelui companiei, trimisă prin scrisoare, nu l-a putut scăpa de indispoziţie.

Problema agendei propuse de „Sânt Jordi“ este că va trebui să fie respectată integral cu ajutorul avioanelor comerciale.

Paulo imprimă lista pe o foaie de hârtie şi, cu pixul în mână, începe să taie primele angajamente ce necesită zboruri intercontinentale, ceea ce înseamnă că va amâna America Latină,
Japonia şi Coreea şi va refuza aniversarea din Kazahstan. Siria şi Liban sunt tăiate şi ele, însă rămâne Egiptul. Varşovia este înlocuită de Praga, oraşul unde scriitorul doreşte să-şi respecte o promisiune făcută cu douăzeci de ani în urmă. In final, rămâne decis ca, din Republica Cehă, începutul periplului, să se ducă la Hamburg pentru a fi premiat şi, de acolo, să meargă spre Cairo. însă problema, din nou, o reprezintă avioanele: nu există legături disponibile care să-i permită să respecte programul angajamentelor din Germania şi Egipt. Germanii refuză să schimbe programul care a fost deja imprimat şi distribuit, însă propun o alternativă: avionul particular al lui Klaus Bauer, preşedintele grupului de presă Bauer Verlagsgruppe, care sponsorizează Goldene Feder, îi va duce pe Paulo şi pe eventualii însoţitori de la Hamburg la Cairo imediat după ce se termină ceremonia. Câteva ore mai târziu, când programul este bătut în cuie pentru toate părţile implicate, scriitorul o sună pe Monica cu un aer maliţios:

— Acum, că mergem la Praga, ce zici să facem un *Blitzkrieg* acolo?

Blitzkrieg— „război-fulger“, în germană — este numele dat sesiunilor de autografe făcute pe nepregătite, adesea la câteva ore diferenţă de cea stabilită, fără anunţuri sau publicitate. Pur şi simplu, intră într-o librărie aleasă la întâmplare, îl salută pe director „îmi pare bine, eu sunt Paulo Coelho" şi se oferă să acorde autografe pe cărţile sale, în cazul în care există clienţi interesaţi. Sunt unii care spun că *Blitzkrieg-\A* este, de fapt, un soi de exhibiţionism, pe care scriitorul adoră să-l facă, mai ales în compania jurnaliştilor - aşa cum s-a întâmplat, de fapt, în cazul reporterei care-1 însoţea în Italia ca să pregătească profilul pentru *New Yorker*. Dana Goodyear a câştigat la Milano un *Blitzkrieg* de toată frumuseţea, care a fost realizat special pentru ea. în Praga, într-adevăr, propune ceva intermediar: să-l anunţe în ajun pe editorul cărţilor pentru a nu

lăsa timp să-apară interviurile, dezbaterile şi talk-show-urile, dar asigurându-se că vor fi cărţi suficiente pentru toţi, în cazul în care apare multă lume.

De fapt, obiectivul acestei călătorii în Republica Cehă nu are nimic a face cu lansarea cărţilor. Când şi-a început drumul de întoarcere la catolicism, în 1982, după o perioadă în care s-a lepădat de credinţă şi a aderat la secte satanice, Paulo a fost la Praga, în compania Christinei, cu care era deja căsătorit, pe la mijlocul unei lungi călătorii în stil hippy pe care aceştia o făcuseră prin Europa. Când au trecut pe întunecata stradă Karmelitskâ, au intrat în bisericuţa Maica Domnului a Victoriei, înghesuită printre locuinţele simple şi magazinele de suveniruri religioase, pentru a-i face o făgăduinţă
Pruncului Isus din Praga. Acolo, prezenţa unui brazilian nu atrăgea atenţia. Din vremuri îndepărtate şi din motive inexplicabile, creştinii brazilieni i s-au închinat mereu acestei imagini a pruncului, sfinţită în secolul al XVII-lea, lucru ce poate fi verificat, cel puţin în Brazilia, prin anunţurile fără număr care de zeci de ani sunt publicate în ziarele din toată ţara şi în care credincioşii scriu numai o frază, urmată de iniţiala numelui lor: „Pruncului Isus din Praga, pentru milostivirea primită. D.“ La fel ca milioane de compatrioţi ai săi, şi Paulo avea o cerere de făcut, şi nu era mică. A îngenuncheat la micul altar lateral, unde era expusă statuia copilului, a făcut o rugăciune şi a murmurat, fără să fie auzit de Christina, care stătea alături:

— Vreau să fiu un scriitor citit şi respectat în lumea întreagă.

Da, el ştia că era o cerere mare şi că plata trebuia să fie pe măsură. în timp ce se ruga, a remarcat hăinuţele mâncate de molii ce acopereau statuia - reprezentând copii ale tunicii şi mantiei cusute de mâinile prinţesei Policena Lobkowitz în 1620 pentru cea dintâi statuie cunoscută a Pruncului Isus din Praga. Murmurând în continuare, a făgăduit ceea ce atunci i s-a părut un lucru măreţ:

>

— în ziua în care voi fi un scriitor citit şi respectat în lumea întreagă, mă voi întoarce aici şi voi aduce o mantie brodată cu

fir de aur pentru a-ţi acoperi trupul.

Propunerea de *Blitzkrieg* era un pretext pentru adevăratul său motiv de a călători la Praga: după aproape trei decenii, se ducea, în sfârşit, să-şi respecte făgăduinţa. Făcută exact după măsurile statuii — care are aproape un metru înălţime -, mantia de catifea roşie, brodată cu fir de aur foarte fin, era rezultatul săptămânilor de lucru ale Paulei Oiticica, mama Christinei. împachetat într-o cutie de acrilat pentru a fi transportat în siguranţă, cadoul a reuşit să provoace un mic incident pe Aeroportul „Charles de Gaulle“ din Paris: poliţiştii au cerut ca ambalajul să fie trecut prin aparatul cu raze X, pentru a fi siguri că nu ascundea droguri şi materiale explozibile, însă acesta nu încăpea în aparatul de la aeroport. Fără mantie, Paulo nu se îmbarca. Iar fără să treacă prin razele X, mantia nu pleca de acolo, după spusele poliţiştilor. Uşoara aglomeraţie care s-a produs a atras atenţia unui oficial de rang superior, care l-a identificat pe *monsieur Coelho* şi a rezolvat impasul: mantia a fost dusă la avion fără să fie trecută prin aparat.

Când soţii au ajuns la bisericuţa din Praga pentru a oferi statuii ceea ce i se cuvenea, erau puţin peste douăzeci de credincioşi, şi toţi păreau străini.

Cum vorbeşte numai cehă şi italiană, preotul carmelitan Anastasio Roggero părea că nu înţelege prea bine cine e şi ce face acel individ în biserica sa, ţinând în mână o mantie roşie. Preotul ascultă ce-i spuse Paulo în engleză, arătă că înţelege, zâmbi, îi mulţumi şi se pregăti să aşeze cutia în spatele unui dulap, în sacristie, aproape de naos, când o bătrânică franţuzoaică îl recunoscu pe autor. Cu tonul vocii care urcase câţiva decibeli peste cei obişnuiţi pentru un asemenea loc, îi anunţă pe colegii de excursie:

— Ia te uită cine e aici: scriitorul Paulo Coelho!

în câteva clipe, toate grupuleţele de turişti se îndreptară spre el, vorbind tare şi cerându-i autografe şi fotografii. Părintele Anastasio se întoarse din drum, se uită din nou la mantia pe care o avea în mână şi începu să înţeleagă că a comis o gafă. îi ceru scuze lui Paulo că nu l-a recunoscut şi abia atunci

urile expuse pe unul dintre rafturile gigantice. Era o mică expoziţie cu vânzare, nu numai cu toate operele sale editate în Franţa, ci şi cu preferinţele sale literare, muzicale şi cinematografice. Cărţile sale preferate sunt *Străinul* (de Albert Camus), *Tropicul Racului* (Henry Miller), *Ficţiuni* (Jorge Luis Borges), *Gabriela, cravo e canela* (Jorge Amado) şi *...ou tuporteras mon deuil*(„...unde îmi vei purta doliul", versiunea franceză a biografiei toreadorului El Cordobes, *FII Dress You in Mourning,* scrisă de Dominique Lapierre şi Farry Collins, inedită în Brazilia). Fanii care au trecut pe la Fnac au putut să-şi achiziţioneze şi selecţia de filme: *Blade Runner* (de Ridley Scott), *Era odată în vest* (Sergio Feone), *2001, o odisee în spaţiu* (Stanley Kubrick), *Lawrence al Arabiei* (David Fean) şi cel brazilian *O pagador de promessas* (Anselmo Duarte). Selecţia CD-urilor preferate de Paulo e şi mai eclectică: de la *Abbey Road* (Beatles) la *Simfonia a IX-a* (Beethoven), de la *Atom Heart Mother* (Pink Floyd) la *Concertul nr. 1 pentru pian şi orchestră* (Chopin). Ultimul disc din listă este *Greatest Hits* al lui Roberto Carlos - cântăreţul de muzică populară cu cel mai mare succes în Brazilia, cu care Paulo avea să fie în dezacord peste câteva luni, când muzicianul a reuşit să convingă justiţia să scoată din circulaţie o biografie a sa, neautorizată, care circula prin Brazilia. Francezii care umplu salonul de la Fnac nu sunt mai puţin discreţi şi cumpătaţi decât cititorii unguri sau cehi. Şi nici mai puţin răbdători: după ce a vorbit timp de o jumătate de oră şi a răspuns la întrebările publicului, scriitorul încă semnează cărţi pentru toţi cei prezenţi înainte de a părăsi magazinul.

în contrast evident cu atmosfera relaxată a lansărilor din Budapesta, Praga şi Paris, protocolul de acordare a Premiului Goldene Feder, din ziua următoare, este de o rigoare aproape militară. Hamburg a ajuns să trăiască într-o permanentă stare de alertă (şi tensiune) de când s-a descoperit că acolo acţiona celula organizaţiei teroriste Al-Qaeda, care i-a reunit pe autorii atacurilor din 11 septembrie 2001 din Statele Unite. Dintre cei douăzeci de răpitori sinucigaşi direct implicaţi în atentat, nouă locuiau într-un apartament de la periferia oraşului - printre ei aflându-se şi şeful grupului, egipteanul Mohammed Atta, pilotul unuia dintre cele două avioane care au pătruns în turnurile World Trade Center. Judecând după numărul de automobile**Christina şi Paulo la Praga: după douăzeci de ani, scriitorul îşi respectă promisiunea făcută Pruncului Isus si oferă mantia brodată cu fir de aur.**

Rolls-Royce şi Jaguar care lasă angajaţii la uşa Handelskammer, Camera de Comerţ şi Industrie, şi după numărul de agenţi de pază privaţi care îi înconjoară, petrecerea de omagiere a lui Paulo Coelho chiar pare să fie o ţintă excelentă pentru atentate. Bancheri, industriaşi, oameni de afaceri şi personalităţi veniseră din diverse colţuri ale Europei pentru ceremonie. Pentru a evita problemele, organizatorii evenimentului au rezervat numai cinci minute ca presa să fotografieze invitaţii şi premianţii (premiul avea să le mai fie acordat şi unui om de ştiinţă, unui profesor, unei femei de afaceri şi unui călugăr). Camerele de televiziune nu pot funcţiona cu baterii, ci doar cu cabluri de energie legate la prizele locale, iar transmisiunile prin radio nu sunt permise. Publicul este împărţit după culoarea covoarelor: cei premiaţi pe roşu, invitaţii pe albastru - jurnaliştii care se găsesc pe ambele covoare aveau să fie scoşi din incintă de agenţii de pază. Pe parcursul ceremoniei de premiere, reporterii sunt aşezaţi laolaltă cu agenţii de pază şi şoferii, într-o cantină a funcţionarilor, de unde asistă la tot ce se petrece, pe monitoarele instalate pe pereţi.

La vreo cinci ore după ceremonia de la Handelskammer, scriitorul se află, cu un rucsac în spate, într-o sală VIP a aeroportului din Hamburg, pregătit să se îmbarce în Falcon Jetul care-1 va duce la Cairo. Sosirea sa în capitala Egiptului coincide cu prezenţa în oraş a primei doamne a Statelor Unite, Laura Bush, care obligă autorităţile să întărească şi mai mult opresivul aparat de siguranţă din ţară. Frecvenţa cu care Egiptul a fost victima atentatelor teroriste ale grupurilor islamice radicale - având drept principală ţintă turiştii - i-a determinat pe prietenii scriitorului să-şi facă griji. „Te-ai gândit dacă un grup religios fanatic te răpeşte“, a întrebat unul dintre ei, „şi cere eliberarea a o sută de deţinuţi politici ca să-ţi dea drumul?“ Scriitorul nu pare totuşi preocupat. Nu doar fiindcă şi-a consultat oracolele, ci şi fiindcă ştie că în timpul vizitei se va afla sub protecţia lui Hebba Raouf Ezzat, responsabilă de invitaţia la o dezbatere de la Universitatea din Cairo. Musulmană, în vârstă de patruzeci de ani, mamă a trei copii,

profesor invitat al Universităţii din Westminster, în Londra, carismatica specialistă în ştiinţe politice a depăşit prejudecăţile unei societăţi ataşate ideilor machismului, devenind o importantă conducătoare a luptei pentru drepturile omului şi pentru dialogul dintre islamism şi celelalte religii. Să te afli în Egipt la invitaţia lui Hebba înseamnă să te plimbi cu dezinvoltură (şi siguranţă) printre cele mai diverse curente politice şi religioase.

Dar Paulo are şi alte motive obiective pentru realizarea acestei călătorii: Egiptul este probabil campionul mondial al piratării cărţilor sale. Chiar dacă vorbim de o ţară în care aproape jumătate din populaţie e analfabetă, se estimează că acolo circulă peste 400 de mii de exemplare ilegale - aproape 5% dintre cărţile sale piratate în întreaga lume. De la *Jurnalul unui mag şl* până la *Zahir,* operele sale complete pot fi găsite în arabă, atât în vitrinele celor mai elegante librării, cât şi pe trotuarele din Cairo, Alexandria şi Luxor. Şi sunt cărţi pentru toate buzunarele, toate piratate - de la ediţii de proastă calitate, uşor de remarcat că sunt produse în condiţii dubioase, până la volume cu coperte tari, imprimate pe hârtie de bună calitate, produse de edituri cu reputaţie, unele dintre ele chiar de stat. în afara autorului, în al cărui cont n-a intrat nici un ban din drepturile de autor ce provin din Egipt, marea victimă este cititorul, care citeşte ediţii cu capitole tăiate, care nu sunt în ordine sau, şi mai mult, cu lungi fragmente de traduceri piratate din alte ţări arabe, de multe ori de neînţeles pentru un egiptean. Pedepsele aplicate celor care se ocupă cu piratarea sunt atât de neînsemnate, încât la ultimul Târg Internaţional de Carte din Cairo - eveniment oficial, important în calendarul cultural egiptean - operele lui Paulo Coelho au fost pe primul loc în topul vânzărilor, ca şi cum ar fi fost publicate de edituri ce respectau legea şi acordurile internaţionale. Decis să pună punct acestui aspect, aterizează la Cairo escortat de Monica Antunes şi Ana Zendrera, proprietara Editurii „Sirpus“, cu sediul în Spania, dar specializată în publicaţii în limba arabă, distribuite în ţările din Orientul Mijlociu şi Nordul Africii. De la acea dată, din mai

2005, numai două companii - AII Prints, din Liban, şi Sirpus - aveau să fie autorizate legal să-i editeze cărţile în Egipt.

La aeroportul plin de soldaţi cu mitraliere, cei trei sunt primiţi de Hebba şi soţul ei, activistul Ahmed Mohammed. El este îmbrăcat în haine occidentale, însă la ea se pot vedea doar chipul zâmbitor şi mâinile foarte albe - restul este ascuns de privirile indiscrete printr-un larg chador bej, care o face să pară şi mai plinuţă. Toţi vorbesc engleza, a doua limbă în Egipt. Vizitatorii cunosc regulile locale rigide: bărbaţii şi femeile se salută doar cu o strângere de mână formală şi seacă, fără obişnuitele îmbrăţişări şi săruturi occidentale. Micul grup se duce direct la Hotelul Four Seasons - unde scriitorul are rezervat un apartament la ultimul etaj, cu vedere spre Giseh, la începutul deşertului Sahara, unde se află una dintre cele şapte minuni ale lumii, ansamblul format din piramidele lui Keops, Kefren şi Mykerinos.

Programul organizat de Hebba este la fel de exhaustiv precum cel obişnuit: interviuri şi talk-show-uri cu principalele trusturi de presă şi canale TV din ţară, vizite la personalităţi (printre acestea, şi la câştigătorul Premiului Nobel pentru Literatură Naghib Mahfouz, nonagenar şi aproape orb, dar care ţine neapărat să-l primească pe brazilian la un ceai în apartamentul său), o conferinţă la Universitatea din Cairo şi două dezbateri — una la Asociaţia Egipteană a Scriitorilor şi o alta la principalul concurent al acesteia, Uniunea Scriitorilor Egipteni. La cererea lui Paulo, Hebba a organizat, în unul dintre saloanele de la Four Seasons, un prânz la care au fost invitaţi principalii editori şi librari din ţară şi reprezentanţi ai Ministerului Culturii. La această întâlnire, scriitorul doreşte să ia poziţie pentru a-şi apăra drepturile. Reiterează, cu o privire maliţioasă:

— Şi tu ştii foarte bine, Hebba: când un războinic îşi scoate spada, trebuie s-o folosească. Nu poate s-o pună la loc în teacă fără să verse sânge.

în dimineaţa următoare, holul de la Four Seasons este invadat de canalele de televiziune, care aşteaptă ora

interviurilor organizate de Monica - peste tot, camere, trepiede, reflectoare, cabluri şi baterii puse laolaltă în colţuri sau împrăştiate peste mese şi canapele. Interviurile individuale vor fi un privilegiu al televiziunilor: reporterii de ziare şi reviste vor trebui să se consoleze cu unul colectiv. Singura excepţie este pentru *AlAhram,* principalul ziar din ţară - de stat, cum pare să fie aproape totul în Egipt - şi care are chiar privilegiul de a fi primul la rând. După terminarea interviului, reporterul Aii Sayed deschide o geantă şi-l roagă pe scriitor să-i acorde autograf pe trei cărţi, *Alchimistul, Maktub* şi *Unsprezece minute* - toate piratate, cumpărate de pe stradă, cu şapte dolari fiecare. După-amiază devreme, cei cinci se duc la un restaurant cu specific, pentru a lua un prânz rapid, cu fanta, coca-cola, ceai şi apă minerală. Deşi la vânzare erau şi vin şi bere, cum nota avea să fie plătită de Ahmed, un musulman, conform bunelor maniere la masă nu se consumă băuturi alcoolice.

Odată terminate programările cu presa, participă la dezbateri rapide ce au loc la cele două asociaţii de scriitori. La ambele, publicul este de două, trei ori mai mare decât capacitatea locurilor şi inevitabilele solicitări de autografe de la sfârşit sunt primite de invitat cu amabilitate şi bună dispoziţie, înainte de a se întoarce la hotel, este dus la apartamentul lui Mohamed Heikal, om politic veteran şi influent, care şi-a început cariera alături de decedatul preşedinte Gamal Abdel Nasser (a guvernat între 1954 şi 1970) şi supravieţuieşte şi azi intemperiilor politice care au măturat Egiptul.

înconjurat de gărzi de corp, Heikal îşi primeşte vizitatorul într-un mic apartament. Pereţii sunt acoperiţi de poze ale acestuia în compania marilor lideri ai politicii internaţionale din secolul al XX-lea, precum răposatul conducător sovietic Nikita Hruşciov şi răposaţii prim-miniştri Ciu En-Lai, din China, Jawaharlal Nehru, din India, şi Willy Brandt, din Germania Occidentală de la acea vreme, preşedintele sovietic Leonid Brejnev şi, bineînţeles, Nasser însuşi. întâlnirea cu Naghib Mahfouz are loc şi ea sub paza atentă a gărzilor de corp (cu ani în urmă, scăpase ca prin urechile acului de la moarte, în faţa casei sale, când a fost înjunghiat la gât de un fundamentalist islamic care-1 acuza de

blasfemie împotriva Coranului, cartea sfântă a musulmanilor). Cei doi stau de vorbă rapid în engleză, fac schimb de cărţi cu autografe şi nimic altceva. Odată încheiat programul zilei, noaptea este rezervată unei plimbări cu barca pe fluviul Nil.

în ziua următoare, dimineaţa liberă i-a permis să se trezească mai târziu, să-şi facă plimbarea fără a fi incomodat şi să-şi dedice mai mult timp pentru a urmări ştirile de pe internet. La ora 1 după-amiază, s-au întors la salonul hotelului pentru prânzul propus de scriitor. în ciuda zâmbetelor şi a salama-lecumurilor de prezentare, se simte în atmosferă o reglare de conturi. înainte ca mâncarea să fie servită şi după ce toţi invitaţii şi-au ocupat locurile, unul dintre editori se ridică pentru a saluta oaspetele şi ţine neapărat să spună că aceasta este o întâlnire între prieteni. „Scriitorul Coelho a dat dovadă de angajament faţă de poporul arab nu numai în operele sale“, spuse el, „ci şi prin manifestările publice curajoase, precum scrisoarea «Mulţumesc, Domnule Preşedinte Bush», o adevărată condamnare a invadării Irakului de către Statele Unite.“ încă un orator, încă o linguşire, dar, până la urmă, vine momentul în care avea să vorbească şi Paulo. Pe masă, lângă tacâmuri, lasă trei exemplare ale cărţilor sale, piratate, puse acolo special pentru a provoca un disconfort editorilor, domni eleganţi în costum şi cravată, aşezaţi în faţa sa. Experimentat în arta de a vorbi în public (lucru pe care, în mod paradoxal, urăşte să-l facă), începe liniştit, reamintindu-le că Egiptul şi cultura arabă l-au inspirat în unele dintre cărţile sale, şi recurge la o *escapadă* pentru a intra în spinoasa temă a pirateriei, faţă în faţă cu piraţii:

— Oricărui autor i-ar plăcea să-şi vadă cartea publicată în Egipt. Problema mea este exact invers: eu am prea mulţi editori în Egipt...

Nimănui nu i se pare amuzantă gluma, dar asta nu-l descurajează. Stând în picioare, priveşte spre cer un moment, ca şi cum i-ar cere Sfanţului Gheorghe tăria să-şi apere cărţile, şi se hotărăşte să vorbească aspru. Ia un exemplar piratat din *Alchimistul* şi-l flutură în aer:

— Mă aflu aici ca invitat al doamnei Hebba, adică al poporului egiptean. Dar am venit în numele meu, pentru că doresc să soluţionez, o dată pentru totdeauna, problema piratării cărţilor mele aici.

Acum, comesenii, bărbaţi şi femei, par să se simtă incomod pe scaune, mişcându-se nervos dintr-o parte în alta. Unii mâzgălesc desene imaginare pe şerveţele, cu capetele plecate. Paulo ştie că printre ei se află funcţionari de la Ministerul Culturii (entitate acţionară la multe dintre editurile acuzate) şi nu pierde ocazia:

— Guvernul nu pedepseşte, şi nici nu reprimă pirateria, deşi Egiptul este semnatar al tratatelor internaţionale de drepturi de autor şi trebuie să le respecte. Eu aş putea să angajez cel mai bun avocat şi să câştig această cauză la curţile internaţionale, dar nu sunt aici doar ca să apăr valorile materiale. Apăr principiile. Cititorii mei cumpără cărţi la preţ de nimic şi primesc opere cu un conţinut de nimic, iar asta trebuie să se termine.

Propunerea de armistiţiu sugerată de Paulo nu pare să-i fie pe plac nici unuia dintre cei prezenţi:

— Nu mă interesează trecutul, să uităm ce s-a întâmplat până acum. Nu voi cere de la nimeni pe cale judiciară drepturile pentru cele 400 de mii de cărţi publicate aici, o ţară în care n-am avut niciodată editor. începând de azi, orice carte a mea publicată în Egipt care nu este de la Sirpus sau de la AII Prints va fi considerată ilegală, şi astfel va deveni obiect de acţionare în judecată.

Pentru a demonstra că nu glumeşte, scriitorul anunţă pentru acea după-amiază, la librăria Dar El Shorouk, de lângă hotel, un *Blitzkrieg* special: va acorda autografe pe cartea în premieră a acestei noi faze (o versiune de buzunar a cărţii *Alchimistul* în arabă, cu timbrul de la Sirpus) şi pe exemplare din ediţia în limba engleză a cărţii *Zahir*: întâlnirea incomodă se termină fără aplauze şi înfuriind majoritatea invitaţilor. Totul pare să decurgă aşa cum prevedea Paulo: după-amiza de autografe este un succes, iar tuturor jurnaliştilor care-1 caută le repetă

discursul de la prânz. „Sunt convins că editorii au acceptat propunerea mea“, a repetat de mai multe ori. „începând de acum, egiptenii îmi vor citi cărţile numai în traduceri oficiale, editate de Sirpus." Totuşi, timpul va demonstra că acea bucurie avea să dureze puţin: după nici şase luni, scriitorul a primit rapoarte care arătau că situaţia cărţilor sale a rămas exact aceeaşi. Singura schimbare care a avut loc pe piaţa editorială egipteană după vizita sa a fost că piraţii au încă un concurent pe piaţă, Sirpus.

Conferinţa de la Universitatea din Cairo, din ziua următoare, ultima din călătoria în Egipt, decurge fără probleme şi cu o organizare care aminteşte mai mult de a unui colegiu decât de campusul unei universităţi: într-un auditoriu de trei sute de locuri, sunt fix trei sute de persoane, nici una în plus. Majoritatea sunt femei tinere care, spre deosebire de Hebba, se îmbracă după moda occidentală, cu haine decoltate, jeanşi şi tricouri care lasă la vedere umeri şi talii. După discursul invitatului, idolatria învinge disciplina şi persoanele îl asediază cu cărţi în mână, aşteptând de la el un autograf.

Pe drumul spre hotel, Hebba îi sugerează o activitate fără programare. Cititorii asociaţi la Fan-Clubul Oficial al lui Paulo Coelho în Egipt, care n-au reuşit să asiste la nici una dintre apariţiile sale publice, doresc să se întrunească cu el spre sfârşitul după-amiezii pentru o discuţie. Entuziasmat de presupusul succes de la prânzul cu editorii, acceptă fără să întrebe detalii. Răspunsul afirmativ o obligă pe Hebba să se despartă de grup şi să plece pe teren pentru a mobiliza publicul. Locul ales este un auditoriu improvizat în aer liber, sub unul dintre podurile peste fluviul Nil. Nimeni nu ştie ce mijloace de difuzare a folosit amfitrioana pentru a aduna atâta lume, însă mirarea este generală când brazilienii ajung în acel loc şi dau peste un public de peste două mii de persoane. Locul pare să fie o construcţie pe jumătate abandonată, cu dale de ciment şi vârfuri de fier la vedere. In incinta plină ochi, oamenii se îngrămădesc prin rândurile dintre scaune şi coridoarele laterale. Este incredibil că se poate aduna atâta lume într-o zi din cursul săptămânii, fără vreun anunţ sau ştire în ziare, la

chiar din adolescenţă. Insă acest vis începe să se realizeze abia în 1987, când, la patruzeci de ani, publică *Jurnalul unui mag.* în mai puţin de un an, autorul vinde patruzeci de mii de exemplare din celebra relatare a traiectoriei sale pe drumul spre Santiago. Vânzările aveau să fie mult depăşite de cea de-a doua carte, *Alchimistul,* editată în 1988. La sfârşitul anului următor, cele două cărţi atinseseră împreună astronomica cifră de jumătate de milion de exemplare. Succesul l-a transformat pe Paulo Coelho într-un nume naţional şi i-a deschis uşile editurilor din Statele Unite, Europa şi din alte locuri. La douăzeci de ani după lansarea primei sale cărţi în afara Braziliei, avea să fie autorul celei mai traduse cărţi (*Alchimistul*, în şaizeci şi şapte de limbi).

Totuşi, până să scrie *Jurnalul unui mag,* băiatul slăbuţ, crescut în cartierele Botafogo

şi Gâvea, din Rio, parcursese o traiectorie extraordinară. Elev rebel şi încăpăţânat, controlat strict de un tată sever şi neîndurător, a ajuns să fie internat cu forţa de trei ori într-un ospiciu şi supus la şedinţe brutale cu electroşocuri. Tulburat de propria sa identitate sexuală, a preluat iniţiativa de a se culca cu bărbaţi, pentru a se hotărî abia după aceea că nu acela era drumul său. Tânărul atât de stângaci, în adolescenţă, în privinţa relaţiilor sale cu femeile avea să devină, adult, colecţionar de cuceriri amoroase — dintre care unele aveau să ajungă şi în presă. A făcut de toate în acest domeniu,**Paulo acordă autografe în Cairo. In imaginea de jos, împreună cu Hebba, Ahmed, Monica şi Ana Zendrera**

a participat la orgii şi a făcut sex cu o fată într-un cimitir. Modul său deosebit de a aborda femeile şi de a stabili relaţii cu ele nu l-a împiedicat şi nici nu-1 împiedică să menţină o căsnicie solidă de douăzeci şi şapte de ani cu artista plastică Christina Oiticica, de care ne asigură că nimic şi nimeni nu-1 va face „niciodată" să se despartă. Bărbatul care de mai bine de trei decenii s-a lăsat de cocaină şi de mulţi ani nu mai fumează canabis ajunsese să se cufunde adânc, şi pentru mult timp, în lumea drogurilor, fără să lase aproape nimic să-i scape neîncercat. Plictiseala studiilor formale, ce au reprezentat motiv pentru permanentul său insucces şcolar, nu l-a împiedicat pe Paulo să devină un consumator vorace de cărţi. Lectura fără discriminare, ce includea clasicii perfecţi şi prostiile fără valoare, avea să-l ajute în incursiunea prin lumea la care visa; a început cu teatrul de copii, cu mici roluri neplătite, dar cu timpul a riscat profesional să scrie şi apoi să şi regizeze şi să producă mici spectacole. In paralel, a început să călătorească şi să-şi găsească slujbe temporare în presa alternativă — şi a fost editor la o revistă de underground, unde avea să fie căutat de cel care i-a marcat viaţa, legendarul rocker Râul Seixas, căruia avea să-i devină partener şi textier timp de şase ani, pentru patruzeci şi un de cântece. Aşa a câştigat şi mai mult din faima, banii şi puterea la care visase până atunci — acesta reprezentând totuşi extrem de puţin faţă de ceea ce avea să câştige.

înainte şi în timpul parteneriatului cu Râul, nerăbdarea sa permanentă de a trăi noi experienţe, pe de-o parte, şi tendinţa sa de a citi fără alegere, pe de altă parte, l-au antrenat într-o depresie înfricoşătoare. Adolescent fiind, a flirtat cu ideea sinuciderii şi a ajuns să decapiteze un animal de casă pentru ca „îngerul morţii" să aibă un suflet pe care să-l ia în locul său. Devenit adult, a susţinut decizia unei iubite de a se sinucide, traumatizată după ce avortase copilul lui. Transgresarea frontierelor misteriosului univers al întunericului a ajuns la extreme periculoase şi l-a făcut să urmeze practici aproape incredibile, ca, de pildă, să aibă ca sclav, cu contract semnat, un tânăr student care se iniţia în ezoterism. îl invoca pe diavol în timp ce făcea băi cu ierburi şi ajunsese să-i propună acestuia un

pact formal: să-şi dea sufletul în schimbul unor puteri absolute. Cariera sa în satanism a ajuns la sfârşit după un episod îngrozitor şi înspăimântător care a durat douăsprezece ore interminabile, pe care Paulo le descrie drept întâlnirea sa cu Diavolul. înfricoşătoarea viziune, împărtăşită de iubita sa, avea să reprezinte începutul reîntoarcerii lui Paulo la credinţa creştină transmisă de riguroşii preoţi iezuiţi de la colegiul la care fusese educat. Chiar şi aşa, continua să creadă că a găsit modalitatea de a atinge supranaturalul şi de a acţiona asupra forţelor naturii, făcând cu puterea gândului său, de exemplu, să sufle vântul şi să plouă.

Faptul că, adolescent şi apoi tânăr, fusese străin şi ostil faţă de politică nu l-a împiedicat să fie arestat de două ori de dictatura militară, iar la un al treilea episod, sechestrat de DOI-CODI[7], cel mai brutal mijloc de represiune — care i-a lăsat semne profunde şi i-a accentuat trăsăturile vechii paranoia. Persecutarea sa de către critica literară braziliană, care, cu câteva excepţii, îi dispreţuieşte cărţile şi-l tratează ca pe un autor mediocru, nu pare să-l afecteze. Se declară indignat numai când dificultăţile care se ridică în faţa muncii sale implică subestimarea entităţii pe care o cultivă cu devotament deplin şi răbdare orientală: cititorii săi. Pentru a contrabalansa dispreţul criticii braziliene, Paulo nu duce lipsă de argumente care-i stau la îndemână. Şi nu e vorba doar de alegerea sa ca membru al Academiei Braziliene de Litere ori de incontestabilele decoraţii acordate în străinătate, precum Legion d'Honneur în Franţa, ci şi de masivele, consistentele elogii primite de la critici din zeci de ţări, printre care şi de la veneratul scriitor şi semiolog italian Umberto Eco.

7 *O Destacamento de Operaţoes de Informaţoes — Centro de Operaţâes de Defesa Interna (DOI-CODI)* **„Detaşamentul de Operaţiuni şi Informaţii - Centrul de Operaţiuni pentru Apărarea Internă"** *(n. ed.).*

2

Aceste întâmplări din viaţa lui Paulo reprezintă o simplă mostră privind traiectoria extraordinară a unui brazilian a cărui apariţie internaţională nu poate fi comparată decât cu cea a lui Pele. Totuşi, nimic din tot acest miracol n-ar fi fost posibil dacă Paulo s-ar fi născut mort.La doisprezece ani, primeşte o lecţie de viaţă: dacă doare, înfruntă problema imediat, cel puţin aşa trece

Paulo Coelho de Souza s-a născut în ploioasa noapte de 24 august 1947, de Sfântul Bartolomeu, la Spitalul „São Jose“, în Humaitâ, cartier de clasă medie din Rio de Janeiro, în Brazilia. Medicii prevăzuseră o naştere dificilă pentru primul copil al tinerei casnice Lygia Araripe Coelho de Souza, în vârstă de douăzeci şi trei de ani, căsătorită cu inginerul Pedro Queima Coelho de Souza, de treizeci şi trei de ani. Bebeluşul nu era numai primul născut al cuplului, ci şi primul nepot al celor patru bunici şi al mătuşilor şi unchilor de ambele părţi. Analizele iniţiale indicau un risc destul de ridicat: copilul părea să fi înghiţit un amestec fatal de meconiu - adică propriile sale fecale - cu lichid amniotic. Numai un miracol l-a făcut să se nască în viaţă. Nemişcat în burta mamei, fără să manifeste nici o intenţie de a veni pe lume, proaspăt născutul a trebuit să fie scos cu forcepsul. Exact la cinci minute după miezul nopţii, când îl trăgea afară cu ajutorul mişcărilor rotative ale instrumentului, medicul auzi un zgomot uşor, asemănător cu cel produs de sfărâmarea unui creion: era delicata claviculă a bebeluşului, care n-a rezistat presiunii unuia dintre cleştii forcepsului. Dar nu avea de ce să-i pară rău de accident: bebeluşul, băiat, era mort, aparent asfixiat de lichidul care-1 protejase timp de nouă luni în pântecele mamei.

în pragul disperării, primul nume care-i veni în minte Lygiei, catolică devotată, pentru a cere ajutor a fost cel al ocrotitorului maternităţii:

— Sfinte Iosif, adu-1 înapoi pe fiul meu! Salvează-1, Sfinte Iosif, bebeluşul meu este-n mâinile tale!

Părinţii au cerut plângând cu suspine prezenţa cuiva care ar putea să-i dea maslul copilului pe jumătate mort. în lipsa unui preot, s-a găsit o călugăriţă de la spital pentru sacramentul final, până când, odată cu plânsul părinţilor, se auzi un geamăt, aproape ca un mieunat: era el, băieţelul — viu. în comă profundă, dar viu. Prima provocare impusă de destin acelui băieţel a fost să se nască, iar el i-a supravieţuit.

Primele trei zile pe lume şi le-a petrecut în incubator. De-a lungul celor şaptezeci şi două de ore decisive, tatăl l-a vegheat, rămânând tot timpul cu el, aşezat pe un scaun de unde s-a ridicat numai când a aflat că fiul nu mai era în pericol. In cea de-a patra zi de viaţă, când Paulo a părăsit incubatorul, rămânând însă sub o monitorizare strictă şi constantă, Pedro a acceptat să se ducă să se odihnească şi a fost înlocuit la căpătâiul copilului de soacra sa, Maria Elisa. Şase decenii mai târziu, Paulo avea să afirme, fără ezitare, că aceasta era cea mai veche dintre toate amintirile sale: la vederea femeii care intra în cameră, bebeluşul cu câteva ore de viată a înţeles că era vorba de bunica sa. Oricum, prezenţa ei alături de nepot s-a dovedit a fi crucială: în zorii primei zile de veghe, Maria Elisa a trebuit să-l ajute pe bebeluş într-o periculoasă convulsie respiratorie - după spusele medicilor, o sechelă a accidentului cu forcepsul. în ciuda tuturor acestor lucruri, copilul părea sănătos: la naştere, cântărea 3,33 kilograme şi măsura 49 de centimetri. Conform primelor note scrise de Lygia în „Albumul bebeluşului", avea părul închis, ochi căprui, piele deschisă şi semăna cu tata (ceea ce nu putea fi chiar o virtute, ţinând seama că, spre deosebire de soţia sa, Pedro, un bărbat de 1,80 înălţime, nu era chiar frumos). Numele ales era un omagiu adus unchiului bebeluşului, care murise înainte de vreme, în urma unui atac cardiac.

Urmărit de o persistentă aversiune faţă de tot ce era legat de trecut, scriitorul avea să ajungă la vârsta de şaizeci de ani fără să-şi manifeste vreodată interesul faţă de istoria strămoşilor săi. Informaţiile pe care le avea despre originile sale se limitau la bunicii din partea mamei, Maria Elisa şi Arthur Araripe Junior („Lilisa" şi „Maestrul Tuca“, cum îi striga el), ambii născuţi în Rio de Janeiro, şi la cei din partea tatei, Maria Crescencia, din Rio Grande do Sul, şi João Marcos Coelho, din Ceară („Cencita"

ocazia înfiinţării Academiei Braziliene de Litere. în primii ani ai instituţiei, doi unchi ai săi de gradul doi au devenit nemuritori: criticul literar Tristão de Alencar Araripe Junior şi poetul Mârio Cochrane de Alencar, fiul lui Jose de Alencar, care l-a urmat pe Jose do Patrocinio în loja 21 - aceeaşi pe care Paulo avea s-o ocupe multe decenii mai târziu. în 1997, când respectata academie împlinea optzeci de ani de existenţă, scriitoarea Rachel de Queiroz - verişoară de gradul patru cu autorul cărţii *Alchimistul*— a întrerupt o tradiţie de decenii şi a fost aleasă, ca prima femeie, membră a academiei.

Lygia ţine în braţe

bebeluşul, care la naştere a fost întâmpinat cu un elogiu îndoielnic: seamănă leit cu tata.

ideologiile, Paulo Coelho era văr de gradul cinci atât cu principalul lider militar al loviturii din 1964 (şi primul preşedinte al republicii din perioada dictatorială), mareşalul Humberto de Alencar Castello Branco, cât şi cu Miguel Arraes de Alencar, la vremea aceea guvernator al statului Pernambuco. Destituit în prima zi a loviturii, Arraes s-a dus de la palatul guvernatorului direct la închisoare, unde a petrecut unsprezece luni înainte de a pleca în exil în Algeria, şi apoi în Franţa.

O rămăşiţă de sânge revoluţionar de la Barbara de Alencar se pare că i-a fost lăsată moştenire stră-stră-stră-strănepoatei Lygia. Căsătoria cu un bărbat extrem de autoritar i-a sufocat unele visuri - precum cel de a fi artist plastic, îndrăzneală pe care Pedro Queima Coelho n-ar fi permis-o niciodată —, astfel încât era normal ca ea să-l înfrunte, atât pe faţă, cât şi indirect. Interzicându-i să-nveţe să conducă automobilul (ceva ce reprezenta o extravaganţă în acea vreme, lucru pentru femei aşa-numite „avansate"), Lygia n-a avut remuşcări să se înscrie la o şcoală auto, să facă pe ascuns cursul, să dea examenele şi să apară acasă arătându-i, ca pe un trofeu, carnetul de conducere. Fiindu-i interzis să se ducă la plajă, aştepta să plece soţul, se-ntâlnea cu prietenele şi petrecea ore în şir la malul mării. Dacă el se mira de bronzul de pe chipul şi braţele ei, îi spunea că o arsese soarele la fereastra casei. Chiar şi la sfârşitul vieţii — Lygia a murit în mai 1993, la şaizeci şi nouă de ani, victimă a bolii Alzheimer -, conservatoarea, practicanta catolică avea să se alăture mişcării progresiste Teologia Eliberării. Pioasa de odinioară s-a alăturat

cu trup şi suflet activităţii de propovăduitori a doi călugări renegaţi de Vatican, dominicanul Frei Betto si franciscanul Leonardo Boff. Nu doar aceste mo>
mente de rebeliune, ci şi rădăcinile aristocratice ale familiei Alencar Araripe şi-au pus amprenta asupra educaţiei pe care Lygia i-a dat-o primului său născut. Sau, cel puţin, a încercat să i-o dea.

In afară de o uşoară bronşită, care a evoluat apoi într-o tuse convulsivă, băiatul a avut o copilărie normală. La vârsta de opt luni, a pronunţat primul cuvânt, la zece i-au apărut primii dinţi, iar la unsprezece a mers, fără să meargă de-a buşilea niciodată. După spusele Lygiei, era un copil „dulce, ascultător, extrem de vivace şi inteligent". Când avea doi ani, s-a născut singura sa soră, Sonia Maria, cu care a fost mereu drăgăstos şi pe care, aparent, nu a fost niciodată gelos. La trei ani, a învăţat să facă semnul crucii, care era urmat apoi de cereri la Dumnezeu pentru sănătatea părinţilor, a bunicilor, a verilor şi a unchilor. De la naştere şi până la treisprezece ani, în 1960, împreună cu familia a locuit într-un complex rezidenţial cu unsprezece case construite de tatăl său la intersecţia străzilor Teresa Guimarães si Mena Barreto, în
j >
Botafogo, un cartier plăcut de clasă medie din Rio. Cea mai bună dintre ele, şi singura cu grădină, a rămas pentru socrii Lilisa şi Tuca, proprietarii terenului. Una i-a fost dată lui Pedro, ca răsplată pentru munca sa, iar celelalte nouă au fost închiriate, vândute sau ocupate de rude. Lângă peretele lateral, a fost plantat un şir de copaci, care s-a transformat în locul predilect pentru joaca copiilor. Erau case de două etaje, modeste şi fără lux, dar confortabile şi bine finisate. Inginer al fostului IAPI — *Instituto de Aposendatoria e Pensão dos Industridrios* —, Pedro avea experienţă în acest domeniu şi păstra cu mândrie medalia primită pentru construirea în timp record şi cu costuri mici a unui mare ansamblu rezidenţial în popularul cartier Penha, în zona de
nord a oraşului.

>

Interesul familiei Coelho faţă de propria siguranţă era atât de mare, încât, deşi complexul rezidenţial era protejat de porţi înalte, casa avea tot timpul uşile şi ferestrele închise. O dată, Lygia a plecat devreme şi abia la sfârşitul zilei, când s-a întors, şi-a dat seama că închisese acolo un zidar care făcea reparaţii în baie. Deşi era la câteva străzi de plaja Botafogo, viaţa în afara zidurilor complexului rezidenţial era inaccesibilă copiilor. Asigurarea unei vieţi liniştite în mijlocul acelui Rio de Janeiro al anilor ’50 a fost o preocupare a părinţilor (şi a vecinilor), care transformaseră locul într-un spaţiu protector pentru copii, contra lumii periculoase pe care toţi o numeau „strada“. Atât Paulo, cât şi ceilalţi copii puteau să se joace în voie, dar numai în interiorul complexului rezidenţial. Prietenia cu băieţii ameninţători „de pe stradă“ era de neconceput.

De mic, Paulo a dovedit că are un fel original de a gândi. Pentru a ieşi din încurcătură, recurgea la tirade care ajungeau să-l deranjeze pe interlocutor. La trei ani, prins de Lygia cu o ştrengărie, i-a răspuns:

— Mami, ştii de ce sunt azi neascultător? Pentru că îngerul meu păzitor
nu funcţionează. A lucrat mult si si-a consumat bateriile.

> > >

Cu o altă ocazie, mama încerca să-şi aducă aminte numele unei foste servitoare, şi i-a cerut ajutorul:

— Paulinho, care era numele doicii tale? Eunice... Elvira...

Copilul, care ştia primul vers din imnul naţional, a întrerupt-o:

— Ouvira nu, mami. Ouvira e cea a familiei Piranga...

Persistenţa problemelor respiratorii i-a făcut pe părinţi să-l interneze într-o
clinică particulară, la vârsta de cinci ani, pentru a-1 opera de un început de sinuzită şi pentru a-i scoate amigdalele şi inconfortabilii polipi care-1 obligau să meargă mereu cu batista în mână şi să-şi şteargă nasul. După trei zile de la operaţie, era acasă şi mergea cu bicicleta, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat

nimic. Una dintre plăcerile sale era să se joace ajutându-1 pe bunicul Tuca să repare motorul de la marele său Packard. Pentru tatăl său cel mândru, nu încăpea îndoială că ingineria era vocaţia profesională a copilului. Şi Pedro avea maşina lui, un Vanguard, mult mai modest decât cea a socrului, dar care făcea pană foarte rar, din simplul motiv că vehiculul aproape că nu era scos din garaj. Pentru ursuzul şi sistematicul Pedro Coelho, dacă familia putea să se deplaseze cu autobuzul prin oraş, nu exista nici un motiv să cheltuiască bani pe benzină.

Probabil că aceasta este una dintre cele mai vechi amintiri pe care Paulo Coelho le-a păstrat din perioada în care a trăit în complexul rezidenţial şi chiar de mai târziu: controlul rigid pe care tatăl său îl ţinea asupra finanţelor casnice. Visul inginerului Pedro Queima Coelho de Souza era să construiască pentru familie nu o casă modestă precum cele din complexul rezidenţial, ci o casă mare, cu saloane, grădină de iarnă, verande şi băi. Prima piatră pentru construirea acestei catedrale i-a fost oferită de socrul Tuca: un lot de 400 de metri pătraţi pe strada Padre Leonel Franca, în cartierul elegant Gâvea. După planurile lui Pedro, un teren ca acela, în inima zonei de sud, merita o casă pe măsură. Din acel moment, toate cheltuielile care nu erau esenţiale pentru familie au fost tăiate pentru casa din Gâvea. **„Acum,** că vom construi o casă pentru toţi“, a decretat domnul Pedro, aşa cum i se spunea, „toţi trebuie să-şi restrângă cheltuielile la minimum posibil." Fără haine noi, petreceri de zile de naştere, cadouri şi risipă pe benzină pentru plimbări cu maşina. „A fost o vreme când nu am avut nimic", îşi aduce aminte scriitorul, „dar nici nu ne lipsea nimic." Pentru copii, sărbătorile de Crăciun erau salvate de trenuleţele electrice germane şi de păpuşile franţuzeşti oferite de bunicii din partea mamei. Abia când copiii au ajuns la vârsta de şcoală severitatea financiară a cunoscut o excepţie: nu erau bani pentru lucruri de lux, dar colegiul copiilor trebuia să fie cel mai bun. In afară de constrângeri, visul casei din Gâvea a produs o supărare suplimentară pentru familie. în loc să depună economiile într-o instituţie financiară, domnul Pedro a preferat să le imobilizeze

literalmente în piatră şi var, în materiale de construcţie. Şi, în lipsa unui depozit unde să ţină ceea ce cumpăra, totul a fost păstrat în casa din complexul rezidenţial, până când a dispus de capital suficient pentru a începe lucrarea. Astfel, amintirea ce le-a rămas celor doi fraţi e că şi-au petrecut copilăria printre chiuvete, robineţi, saci de ciment şi faianţă, stivuite prin toate colţurile libere.

Perioada vacilor slabe nu a sărăcit viata intelectuală a familiei Coelho.

}

Domnul Pedro a renunţat să mai cumpere discuri cu muzică de operă şi clasică, dar nu şi-a pierdut obiceiul de a asculta în fiecare seară arii care au rămas pentru totdeauna în memoria familiei. Când nu era pick-upul tatei, vecinii care trăgeau cu urechea la casa cu numărul 11 puteau să audă acordurile lui Bach şi ale lui Ceaikovski, cântate de Lygia la pianul care-i aparţinea de pe vremea când nu era căsătorită. îşi aduc aminte şi că pereţii casei, mai mult datorită ei decât soţului, erau prevăzuţi cu etajere de cărţi, formând o bibliotecă rezonabilă, de interes general şi care avea să fie extinsă cu literatură pentru tineret după naşterea copiilor.

La începutul anului 1952, la patru ani şi jumătate, părinţii l-au înscris pe Paulo la Grădiniţa São Patricio, unde a petrecut doi ani. Cum plănuia ca fiul să studieze la Colegiul „Santo Inâcio“, în 1954 mama l-a transferat la Şcoala Nossa Senhora das Vitorias, cu sediul într-un edificiu de mari dimensiuni, înconjurat de copaci şi de câteva străzi ale complexului rezidenţial şi a cărei deviză putea fi citită pe poarta de la intrare: „Totul pentru elev şi elevul pentru Dumnezeu.” Deşi nu avea legături formale cu Compania lui Isus, şcoala Nossa Senhora das Vitorias era considerată cel mai bun drum pentru a putea intra la Colegiul „Santo Inâcio”, cea mai tradiţională instituţie de acest gen din Rio. Condus de iezuiţi, „Santo Inâcio” împărţea cu „Pedro 11“ faima de a fi cele mai respectate şcoli pentru copiii din oraş. „Pedro 11“ oferea în plus, în afară de învăţământ de calitate, marele avantaj de a fi o şcoală publică federală şi, astfel, gratuită. Dar numai costisitorul „Santo Inâcio" garanta

— E o organizaţie secretă şi-mi este interzis să spun altceva.

Cum verişoara insista cu ameninţările, a implorat:

— Nu, zău nu pot să spun. Singurul lucru pe care-1 pot divulga e că Arco este o organizaţie specializată pe sabotaj.

Şi povesti şi mai mult: atât apa din fixativul Cecfliei, cât şi fata legată de copac erau pedepse pentru că au încălcat frontiera de cretă desenată pe trotuarul complexului rezidenţial, care demarca limitele teritoriului ce aparţinea lui Arco, „interzis fetelor". Când au ajuns la casa de la nr. 11 indiciile privind implicarea lui Paulo în toate acelea, n-au mai existat îndoieli că băiatul trebuie încredinţat mâinilor aspre şi înţelepte ale preoţilor iezuiţi.

Prima schimbare impusă vieţii sale de către Nossa Senhora das Vitorias a fost schimbarea programului şcolar: pentru a se obişnui cu regimul care-i aştepta la „Santo Inâcio", elevii nu mai aveau ziua liberă săptămânală sâmbăta, aşa cum se întâmpla în toate celelalte şcoli din ţară, ci miercurea. Acum, aceasta se reducea la o zi pe săptămână — duminica —, timp disponibil pentru a se juca cu prietenii din complexul rezidenţial. Sâmbăta, când toţi erau liberi,

în complexul rezidenţial construit de tatăl său, Paulo (în sandale şi pantaloni scurţi), se joacă cu verii săi: distracţia era să omoare puii şi să pună apă în fixativul fetelor.el era obligat să-şi petreacă ziua la şcoală. Miercurea, în ziua liberă, fără nici un camarad la

Paulo, pe vremea când se ocupa cu vânzarea de pliculeţe de parfum pentru femeile din cartier

îndemână, nu avea alternativă decât să rămână în casă să citească si să studieze.

Cum avea a face cu copii ale căror vârste erau de la şapte la unsprezece ani, Nossa Senhora das Vitorias ţinea neapărat să le inculce de timpuriu şi alte valori în afară de performanţele şcolare, şi anume respectul reciproc. Nu din întâmplare era aceasta una dintre poruncile şcolii, imprimată pe toate caietele şi pe care elevii trebuiau s-o ştie pe dinafară: „E lipsă de politeţe, de milostenie creştinească şi de colegialitate să-i jigneşti cu cuvinte şi râsete pe cei cu mai puţin talent sau cu mai puţină pregătire." Eficacitatea iezuiţilor de a-i insufla credinţa, care avea să-i afecteze profund viaţa, nu are echivalent în ce priveşte educaţia formală. Paulo n-a reuşit niciodată să înveţe şi să studieze din plăcere. Ura toate materiile, fără excepţie. Doar obligaţia de a obţine note pentru a trece anul îl făcea să se supună torturii de a-şi petrece ziua aplecat asupra cărţilor. Asta, în primii ani pe care i-a petrecut la Nossa Senhora das Vitorias,

trotuar, prietenii se strângeau în jurul lui, iar el le spunea poveşti."

Nimeni nu e în stare să-şi aducă aminte de aceste poveşti, dar puteau fi despre război, prinţi sau spioni. Intr-o seară, le ţinea companie părinţilor şi bunicilor în faţa televizorului, când toţi se uitau la faimoasa emisiune de întrebări *O Ceu e o Limite.* Un profesor dădea răspunsuri legate de Imperiul Roman, iar când moderatorul l-a întrebat cine i-a urmat lui Iulius Caesar Paulo a sărit în picioare şi, spre mirarea tuturor, a răspuns înainte:

— Octavianus Augustus.

Iar puştiul nu ştia doar numele:

— Mereu l-am simpatizat pe împăratul Octavianus Augustus. La urma urmelor, el a dat numele lunii august, luna în care m-am născut.

Cunoaşterea mai multor lucruri decât prietenii săi era modalitatea de a-şi compensa fragilitatea fizică. Slăbuţ, delicat, micuţ, Paulo era, atât în complexul rezidenţial, cât şi la şcoală, „sacul de box", jargon folosit în Rio de la acea vreme care-1 denumea pe băiatul care nu bătea niciodată, ci doar lua bătaie. Deşi era victima preferată a colegilor, a descoperit apoi cum să scape şi să se impună: ştiind lucruri pe care nu le ştia nimeni, citind poveşti pe care nici unul dintre colegii săi nu le ştia. Fiind sigur că niciodată nu avea să fie printre primii, participa la competiţiile sportive ale colegiului doar când era pentru notă. Când a aflat că a fost deschis un concurs de compuneri pentru elevii din anul al treilea, s-a gândit totuşi că se poate înscrie. Tema era „Părintele aviaţiei, Alberto Santos Dumont", a cărui aniversare se sărbătorea în acea perioadă, şi trebuia să cuprindă cel mult două pagini de caiet, scrise de mână. Fără ajutorul nimănui, a scris un text scurt, de mai puţin de două sute de cuvinte:

A fost odată un copil pe nume Alberto Santos Dumont. In fiecare zi de

dimineaţă, devreme, Alberto vedea păsările zburând şi câteodată se gândea:

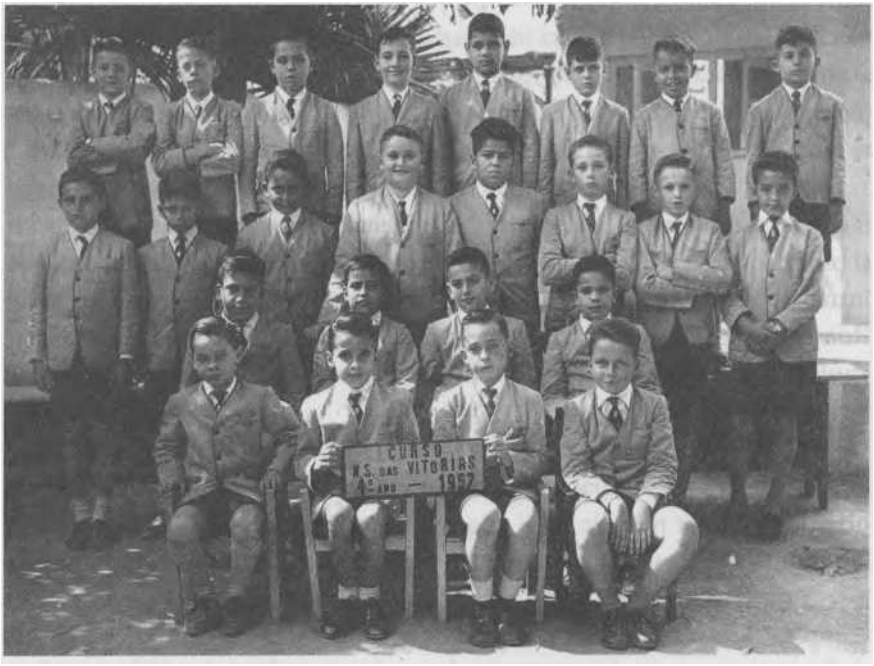

Paulo la zece ani, la Nossa Senhora das Vitorias (în primul rând, al doilea din stânga)

vulturii?" Aşa s-a hotărât Santos Dumont să studieze, iar tatăl şi mama sa, Francisca Dumont, l-au trimis la o şcoală de aeromodelism.
Deja mulţi încercaseră să zboare, precum părintele Bartolomeu şi Augusto Severo. Balonul pe care l-a construit a căzut, iar el a murit. Dar Santos Dumont n-a renunţat. A construit un dirijabil care este un tub plin cu gaz şi a zburat, a făcut înconjurul Turnului Jefel [sic] în Paris şi a aterizat în acelaşi loc din care a plecat.
Şi aşa s-a hotărât să inventeze un aeroplan mai greu decât aerul. Structura a fostfăcută din bambus şi mătase. In 1906, pe Champs de Bagatelle avionul a fost încercat. Mulţi râdeau, gândindu-se că n-o să zboare. S-a început proba, Santos Dumont cu al său 14 bisa parcurs peste 220 de metri, dintr-odată roţile s-au ridicat. Mulţimea, când a văzut aceasta, a scos un strigăt „ 0!“, şi gata. Şi aşa s-a inventat aviaţia.

Cea mai bună compunere avea să fie aleasă prin vot de colegii de clasă. Paulo părea atât de puţin încrezător în şansele sale, că, la momentul votului, a ales compunerea unui coleg. Odată calculate voturile, mare i-a fost mirarea să afle că a câştigat concursul. Colegul pe care-1 votase a rămas pe locul doi, dar a fost descalificat când s-a descoperit că plagiase integral textul unei ştiri de ziar.

Nu existau totuşi mijloace care să facă să se reflecte şi în celelalte materii performanţa de la concurs. Când a venit timpul să dea examen de admitere la Colegiul „Santo Inâcio“, n-au valorat deloc rigoarea şi sacrificiile impuse de regimentul dur de la Nossa Senhora das Vitorias şi a rămas corigent. Pedeapsa n-a întârziat să apară: ca să se pregătească pentru examenele din cea de-a doua sesiune, a fost obligat să rămână în Rio, să ia ore particulare şi să-şi piardă dreptul la vacanţa anuală, cu familia, în Araruama, un orăşel plăcut la marginea unui lac, pe litoralul din statul Rio, la o sută de kilometri de Rio de Janeiro, unde stătea unul dintre unchii săi. Ca să nu-i rămână ore libere, mama, preocupată şi de fragilitatea fizică a fiului său, a hotărât

plângând ca să te ascunzi sub fusta mamei?“ Cum, în acel caz, era vorba de un băiat mai mare, s-a dus la şcoală ca să denunţe agresorul, dar a şi profitat, ca să se plângă de reacţia fiului, incompatibilă cu a unui elev al lui Inâcio de Loyola, sfântul războinic.

Totuşi, ceea ce contează este că, după ce şi-a petrecut tot anul 1958 pregă- tindu-se, la cea de-a doua tentativă nu numai că a reuşit să intre la „Santo Inăcio", ci a şi făcut-o cu excelenta medie finală de 8,3. Notele mari pe care le obţinuse nu numai că-i garantau admiterea la colegiu, ci-i şi atribuiau candidatului un titlu de nobleţe — în cazul său, 8,3 însemna că avea să fie *contele* Paulo Coelho de Souza. Dacă, de-a lungul activităţii şcolare, situaţia i se îmbunătăţea şi mai mult, putea să fie promovat la rangul de *marchiz* sau, cine ştie, aşa cum visau toţi părinţii, chiar şi la *duce,* titlu rezervat pentru cei care terminau anul cu nota zece la toate materiile.

3

Totuşi, visul părinţilor săi a rămas pentru totdeauna neîmplinit. In întregul său trecut şcolar, de la grădiniţă la universitate, trecerea examenului de admitere a fost singurul său moment de glorie. Graficul realizat pe baza buletinelor sale şcolare din 1959 şi anii următori indică o curbă descendentă, care se va termina la sfârşitul cursului ştiinţific, în 1965, în unul dintre cele mai slabe colegii din Rio de Janeiro. Comparativ cu situaţia ulterioară, trecerea surprinzătoare este, aparent, un mesaj către părinţi. Era ca şi cum le-ar fi spus Lygiei şi lui Pedro: visul vostru de a avea un fiu la „Santo Inâcio“ s-a împlinit, acum lăsaţi-mă în pace. Acea medie de 8,3 părea să fie, ca şi în expresia pe care a folosit-o în opera sa cu mulţi ani mai târziu, ultima sa faptă în lumea celor normali.Mama îi descurajează visul de a fi scriitor: *„Băiatul meu, există un singur Jorge Amado.“*

3

Dacă Diavolul se ascundea în venerabilii pereţi ai Colegiului „Santo Inăcio“, paradisul se afla la vreo sută de kilometri de Rio şi avea şi nume: Araruama. Acolo-şi petrecea Paulo Coelho vacanţele şcolare, aproape mereu în compania surorii sale Sonia Maria, care era cu doi ani mai mică. Când finanţele familiei permiteau — nu foarte des, din moment ce excesul bugetului casei era îndreptat către proiectul de la casa din Gâvea -, mergeau la Belem do Pară, oraş în care locuiau bunicii din partea tatei. Această rutină era întreruptă numai când unul dintre ei era obligat să-şi petreacă vacanţele în Rio, când trebuia să rămână pe loc sau când avea de făcut ore suplimentare. Acest lucru se întâmpla cu adevărat numai cu Paulo, fiindcă sora sa, ea da, era o fată exemplară. După acelaşi criteriu de a da copiilor cea mai bună educaţie, fără să se uite la costuri, Sonia a fost înscrisă din vreme la Colegiul „Jacobina“, un fel de „Santo Inâcio“ pentru fete, unde s-a dovedit a fi elevă sârguincioasă, responsabilă şi interesată de chimie, ceea ce a permis de pe atunci să se întrevadă în ea respectata femeie de ştiinţă în care s-a transformat când a devenit adultă.

Situată în regiunea Lagos din statul Rio de Janeiro şi faimoasă pentru inepuizabilele saline maritime, Araruama nu a fost aleasă de familia Coelho pentru frumuseţile sale naturale şi nici pentru proprietăţile curative ale nisipurilor, ci pentru faptul că acolo toţi aveau cazarea asigurată în casa unuia dintre unchii lui Paulo, excentricul Jose Braz Araripe. Inginer mecanic de profesie, a fost angajat în anii ’20 de Loide Brasileiro, companie de navigaţie aflată în proprietatea statului, pentru a conduce atelierele de reparaţii navale pe care compania le deţinea în Statele Unite. Cu ajutorul unui alt inginer brazilian, Fernando Iehly de Lemos, Araripe îşi petrecea tot timpul liber în strungăriile şi laboratoarele de la Loide, lucrând la dezvoltarea unei invenţiicare avea să-i schimbe propria viaţă — şi pe cea a milioane şi milioane de consumatori din lumea întreagă, ceva ce majoritatea zdrobitoare a brazilienilor ignoră complet: cutia automată de viteze la autoturisme. Unchiul Jose a pornit de la un prototip creat în 1904 de fraţii Sturtevant din Boston, în Statele Unite, şi care n-a ajuns să fie industrializat, fiindcă avea numai două viteze şi funcţiona numai la turaţie maximă. Abia în 1932, după mii de ore de teste, revoluţionara maşinărie a lui Araripe şi Lemos a fost, în sfârşit, patentată. In acel an, General Motors a cumpărat de la ei drepturile de producţie în serie - lucru care avea să se întâmple din 1938, când GM a anunţat că Oldsmobile, una dintre mărcile pe care le producea compania, avea ca echipament opţional cea mai mare noutate de la invenţia automobilului, sistemul *hydra-matic,* un lux pentru care consumatorul plătea cu şaptezeci de dolari în plus, aproape zece la sută din preţul total al maşinii. Informaţiile despre modul de remunerare a celor doi brazilieni sunt contradictorii: unele asigură că fiecare dintre cei doi brazilieni a băgat în buzunar o mică avere în bani, şi nimic altceva. Altele afirmă că ambii au optat să primească, pe viaţă, un procent din fiecare cutie de viteze comercializată. Oricum ar fi, începând de atunci, banii n-au mai fost niciodată o problemă pentru Araripe — „unchiul Jose“, cum îl strigau toţi nepoţii.

Cu contul bancar burduşit şi fără să-şi facă griji pentru viitor, şi-a dat demisia de la Loide şi s-a întors în Brazilia. Normal era

cuiva îmbrăcat cu o salopetă murdară şi ruptă la spate, de sub care i se vedeau izmenele albe. Prost îmbrăcat şi generos, excentricităţile casei sale erau împărtăşite cu vecinii. Când a aflat că televizorul pe care tocmai îl cumpărase era singurul din oraş, n-a ezitat să scoată paravanul mobilei dinspre stradă şi să improvizeze o mică tribună, ca să se poată bucura cu toţii, de la şapte la zece seara, de noua manie naţională.

Michele Conte şi Jorge Luiz Ramos, doi prieteni din Araruama ai lui Paulo, îşi aduc aminte că, în fiecare an, Coelho ajungea la Rio cu ceva nou. Odată a fost un pistol cu aer comprimat Diana, cu care a omorât prima pasăre, un grangur ale cărui aripi negre au fost cu grijă secţionate de corp şi au fost lipite de o bucată de hârtie cu data şi caracteristicile păsării (trofeu care a rămas printre lucrurile din copilărie ale scriitorului, în casa sa din Rio). In anul următor, a apărut cu o mască de scufundări şi picioare de raţă, din cauciuc, lucru care l-a încurajat pe unchiul Jose să-i construiască un harpon de vânătoare submarină în care săgeţile erau propulsate de un arc din metal, ca la vechile arcuri medievale.

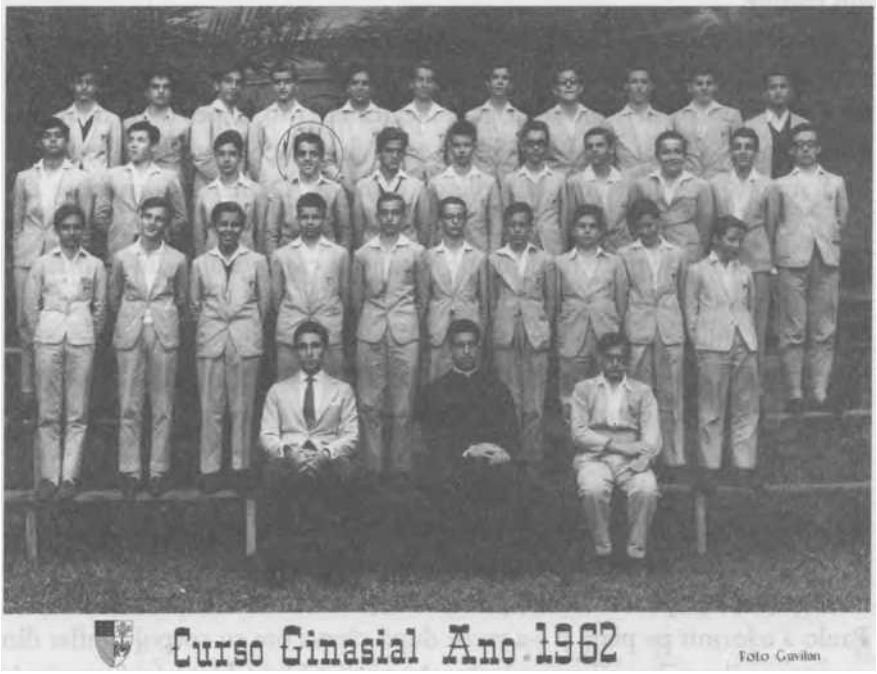

La fel ca şi ceilalţi băieţi, aflaţi în vizită sau ai locului, Paulo se trezea în fiecare zi cu noaptea-n cap. Amintirea pe care a lăsat-o în oraş este cea a unui băiat cu picioarele subţiri, cu şosete care-i ajungeau până la genunchi, cu pantaloni largi şi aproape mereu cu o batistă în mână, pentru a-şi şterge nasul, ce părea că nu se opreşte din curs niciodată. Grupul dispărea prin zonele cu păduri şi lacuri, fura bărci ca să pescuiască, dădea năvală în livezi, explora grotele şi peşterile. Seara, la întoarcerea acasă, roadele expediţiei —**Paulo la cincisprezece ani, în clasa gimnazială de la Colegiul „Santo Inacio“: cu trecerea anilor, devenea un elev din ce în ce mai slab.**

porumbei omorâţi de torpile sau peşti agăţaţi de harponul unchiului Jose - erau date Rosei, bucătăreasa casei, care curăţa şi pregătea totul pentru cină. Era normal ca unul sau altul să sentoarcă lovit sau, aşa cum s-a-ntâm- plat o dată şi cu Paulo, să fie prins de silvicultori pentru că a vânat animale din pădure.

La sfârşit de săptămână, când apărea în oraş ca să-şi vadă copiii, Lygia intra în atmosfera petrecerii, lua o chitară şi-şi petrecea serile cântând melodii ale cântăreţului american de origine mexicană Trini Lopez şi ale debutantului Roberto Carlos, acompaniată de ceata de copii. Singurul program care nu-1 atrăgea pe Paulo erau balurile de carnaval. Defilările costumate din Rio i se păreau frumoase, dar nu-i plăcea deloc să danseze. Se simţea ridicol când era obligat de prieteni să ţopăie la balurile carnavalului din Araruama. Pentru a nu se simţi în inferioritate, de îndată ce ajungea la club, se ducea la baie, îşi punea cămaşa sub robinet şi o îmbrăca din nou, udă leoarcă. Dacă cineva îl invita să participe la dans, avea o scuză vizibilă:

— Tocmai am dansat, uite ce transpirat sunt. Fac o pauză şi mă-ntorc imediat.

Araruama avea să fie şi scena descoperirilor din adolescenţă, precum prima beţie. Două sticle de rom cumpărate în secret la Rio şi ascunse printre haine, la fundul valizei, au fost consumate în câteva minute de el şi alţi doi prieteni ai săi pe o plajă pustie din oraş. Experienţa a fost atât de puternică, încât Paulo a adormit pe plajă şi s-a trezit după câteva ore cu corpul umflat din cauza arsurilor solare. S-a simţit rău câteva zile. Efectul beţiei a fost atât de devastator, încât, spre deosebire de cea mai mare parte a băieţilor de aceeaşi generaţie, niciodată nu avea să fie un băutor în adevăratul sens al cuvântului. Şi primul sărut s-a petrecut tot în una dintre acele vacanţe. Deşi îi plăcea să se laude la prieteni, într-un mod teatral, că destinul îi rezervase „alt noroc pentru primul său sărut - o prostituată", acesta a avut loc chiar în atmosfera inocentă din Araruama, cu Elide - sau Dede —, sora mai mare a lui Michele şi puţin mai mică decât Paulo, care, oficial, a fost prima iubită a scriitorului. Şi tot în Araruama a experimentat primul său impuls sexual. Asta s-a-

îngrijorare din partea Lygiei către mătuşa care se îngrijea de copii la plajă: „Sunt foarte îngrijorată de astmul lui Paulo. Medicul a zis să ia o fiolă de Reducţii timp de trei zile la rând şi două pastile de Meticorten pe zi. Trimite-mi veşti."

Deşi obişnuia să spună că îi place mult să primească scrisori, dar nu să le scrie, imediat ce a învăţat să scrie Paulo profita de fiecare zi de sărbătoare pentru a umple pagini întregi adresate mai ales părinţilor. Conţinutul lor ne arată un băiat matur, delicat şi preocupat de faima sa de elev rău. Cele scrise pentru Lygia erau mieroase şi pline de afecţiune, precum este aceasta, trimisă de Ziua Mamei, în 1957, când avea nouă ani:

Dragă mamă: nu, nu avem nevoie de 8 mai pentru a ne aduce aminte de toate lucrurile bune pe care le-am primit de la tine. De dragostea şi afecţiunea

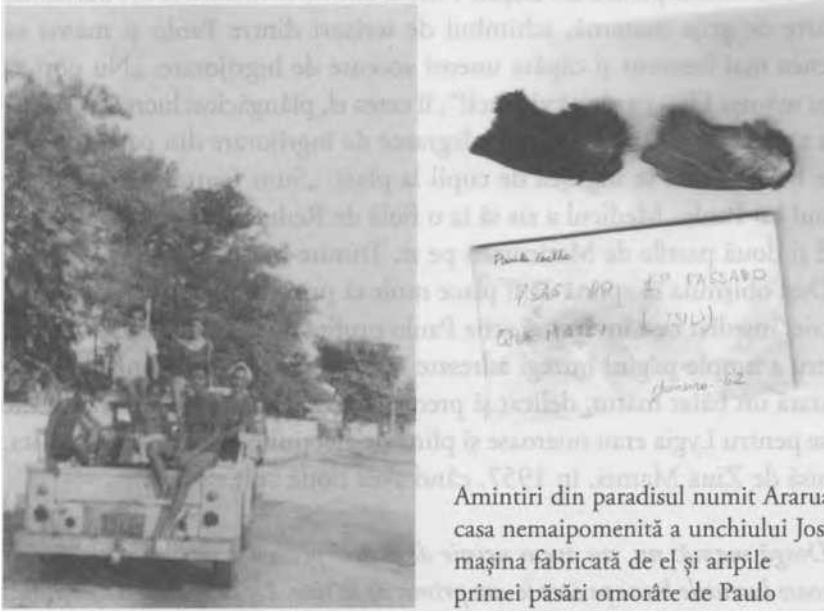

Amintiri din paradisul numit Araru
casa nemaipomenită a unchiului Jos
maşina fabricată de el şi aripile
primei păsări omorâte de Paulo

care-ţi sunt constante, chiar dacă suntem de multe ori copii nepoliticoşi, neascultători. [...]
Dar, de fapt, iubirea ta este cea care ne iartă. Acea iubire care este flexibilă şi care niciodată nu pocnesc ca guma de mestecat. Fie ca Domnul să aibă grijă de tine, dragă mamă, şi iartă-mi greşelile, pentru că încă sunt mic şi promit să mă îndrept cât mai repede posibil.
Cu dragoste,
Paulinho

Chiar dacă erau presărate pe ici, pe colo cu dragoste, scrisorile adresate tatei erau mai formale, chiar şi la semnătură, şi aproape mereu revendicatoare:

Tăticule,
Ai trimis deja la redactatformularele mele? Şi casa cea nouă — merge? Când ne mutăm?
Contez pe prezenţa ta aici la următoarea vizită.
O îmbrăţişare,
Paub Coelho

Cu trecerea timpului, scrierea scrisorilor a devenit un obicei periodic. Le scria părinţilor, unchilor, bunicilor şi prietenilor. Dacă nu mai existau şi alţi destinatari posibili, pur şi simplu nota ideile pe bucăţele de hârtie şi apoi ascundea textuleţele într-un loc secret, departe de privirile indiscrete. Pe la doisprezece ani, a cumpărat o agendă de buzunar, dintre cele care încap în palma unui adult, pe paginile căreia a început să noteze zilnic. Scria mereu cu cerneală, cu litere încă neregulate şi nesigure, dar într-o portugheză cu puţine greşeli. A început prin a înregistra sarcinile obişnuite pentru un adolescent — „să-mi fac curat pe birou“, „ziua de naştere a lui Fred“ sau „de trimis mesaj prin telegraf bunicului Cazuza“ - şi, puţin câte puţin, a ajuns să înregistreze nu numai mementouri, ci şi ceea ce făcuse. Ori ce a văzut sau, pur şi simplu, a gândit. Câteodată erau înregistrări scurte, cu cuvinte- cheie ce păreau să aibă sens

numai pentru el, precum „de schimbat s. cu Zeca“, „tăticu: ecuaţii" sau „de făcut partea E din plan". Din acea vreme datează şi prima sa schiţă de autoportret:

M-am născut în ziua de 24 august 1947, la Spitalul „São Jose". De mic locuiesc în acest complex rezidenţial. Am studiat deja la trei colegii şi în toate trei am fost tratat ca un principe, acesta era rangul meu. în toate colegiile în care am fost, am avut mereu note bune.
îmi place mult să învăţ, dar îmi place să mă şi joc. Niciodată nu m-a interesat opera, şi nici muzica romantică. Detest rock-and-rollul, dar îmi place mult muzica populară braziliană. îmi place carnavalul numai când mă duc la baluri cu costume.
îmi plac mult aventurile, dar îmi este foarte frică de lucrurile periculoase. [...] *Am avut deja mai multe iubite. Ador sportul. Profesia mea preferată este să fiu chimist, fiindcă îmi place să lucrez cu sticla şi medicamentele, îmi plac cinematograful, pescuitul şi aeromodelismul. îmi place mult să citesc benzi desenate şi să dezleg cuvinte încrucişate. Urăsc să mă duc la picnic şi în excursii şi, de asemenea, nu-mi plac lucrurile care mă obosesc.*

Acest exerciţiu regulat de a scrie despre el însuşi sau despre lucrurile din viaţa sa de zi cu zi l-a sedus, astfel încât Paulo a început să înregistreze totul - ori într-un jurnal scris de mână, ori dictând într-un reportofon şi păstrând benzile. Odată cu apariţia informaticii, a dat caietele cu spirală pe arhivele digitale. A adunat tot ceea ce produsese până atunci şi a depozitat într-un cufăr, închis cu lacăt, nici mai mult, nici mai puţin de patru decenii de confesiuni. In cele o sută şaptezeci de caiete groase scrise de mână şi cele nouăzeci şi patru de CD-uri audio stăteau detalii ale vieţii şi sufletului său din 1959, când avea doisprezece ani, şi până în 1995, la patruzeci şi opt de ani, când a început să scrie direct pe calculator. Deja adult şi faimos,

a decis într-un testament public ca, imediat după moartea sa, cufărul să fie incinerat cu tot conţinutul său — decizie care a fost ulterior revocată în bene-

ficiul acestei biografii. E sigur că, în afara cazurilor în care sunt produse pentru publicare, jurnalele au înscrisă în natura lor dorinţa implicită ca într-o zi să fie citite de cineva - căci altfel nici n-ar fi fost scrise. Cum sunt înregistrări făcute aproape simultan cu emoţia sau acţiunea descrisă, fără timp suficient ca faptele să fie mai bine elaborate, de cele mai multe ori se termină ca adevărate exerciţii de catharsis pentru autor. Acest lucru este evident în jurnalele lui Paulo, în care atrage atenţia spaţiul exagerat dedicat expunerii ascunzişurilor umbroase, câteodată perverse ale personalităţii sale, în detrimentul laturii sale mai generoase şi sensibile, precum şi cuceririlor şi momentelor sale fericite, care, deşi sunt mai puţin frecvente în această perioadă, nu înseamnă că nu ar trebui să fie înregistrate.

Jurnalul oferea autorului libertatea de a-şi da frâu liber imaginaţiei. Spre deosebire de ceea ce a scris, Paulo rareori se îmbrăca rafinat, ura să înveţe şi să facă sport, iar iubirile sale nu aveau mereu final fericit. După părerea sa, puteau fi considerate iubite verişoara Cecilia (cea cu fixativul), cu care flirtase; vecina Monica, din complexul rezidenţial; Dede, cea care i-a dat primul sărut în Araruama; şi Ana Maria, Tată, o brunetă frumoasă, cu aparat dentar. Tulburătoare, cum sunt de obicei pasiunile din tinereţe, apariţia acestei fete în viaţa sa l-a scos din această lume, fiind demnă de poveştile dramatice. „Pentru prima dată am plâns din cauza unei femei“, a scris. „Cu ea am experimentat nefericirea, necazurile vieţii." Noaptea, foindu-se-n pat din cauza insomniei, se vedea ca un personaj dintr-o dramă de Nelson Rodrigues, care, trecând cu bicicleta prin faţa casei iubitei, este lovit de o maşină şi cade pe jos, sângerând. Venită de nicăieri, ea se pune în genunchi, se apleacă asupra sa plângând şi, din când în când, îl mai aude pronunţând cele din urmă cuvinte, înainte de a-şi da ultima suflare: ‚Acesta e sângele meu. Şi pentru tine l-am vărsat. Să-ţi aduci aminte de mine...“

Deşi era o relaţie platonică, refuzul părinţilor ei a fost

imediat. Fiindu-i interzis să continue relaţia cu acel „băiat ciudat", fata s-a umplut de mândrie şi a înfruntat opoziţia familiei. Chiar şi palme a primit de la mama sa, i-a mărturisit lui, dar nici aşa n-a renunţat la el. Paulo îşi petrecea vacanţele în Araruama când ştirea i-a ajuns prin poştă, prin două rânduri scrise de Chico, un prieten din complexul rezidenţial: „Tată m-a pus să-ţi spun că totul s-a terminat. S-a îndrăgostit de altcineva." A fost ca şi cum pereţii din casa unchiului s-ar fi prăbuşit peste el. Nu era vorba numai de pierderea iubitei, ci şi de demoralizarea în faţa prietenilor că a fost trădat într-un mod murdar, punându-i-se coarne. El accepta totul, mai puţin „să-şi piardă morala în cartier". Pentru asta, a inventat o poveste uimitoare, pe care i-a transmis-o, în ziua următoare, printr-o scrisoare unui prieten: Chico era autorizat să dezvăluie tuturor secretul care învăluia relaţia sa cu Tată. De fapt, a minţit, nu simţise niciodată nimic cu ea, dar, cum era „agent secret la CIC — Central Intelligence Center -, agenţia de spionaj a Statelor Unite", a primit misiunea de a supraveghea fata. Acesta fusese singurul motiv pentru care s-a apropiat de ea. La o săptămână după ce a primit următoarea scrisoare de la Chico, şi-a notat în jurnal: „El a crezut în povestea mea, dar de acum încolo va trebui să trăiesc din minciuni colective. Aparenţele sunt salvate, dar inima mea arde."

Inima Lygiei şi a lui Pedro ardeau şi ele, şi nu era din cauza iubirii. Primele luni ale fiului la gimnaziul de la Colegiul „Santo Inâcio" fuseseră un eşec.

în fiecare lună, ziua în care se predau carnetele de note era zi de ceartă în casă. în timp ce sora sa, Sonia Maria, strălucea pe primele locuri de la „Jacobina", Paulo cădea în gol. Cu rare excepţii - în general, erau materii irelevante, precum corul sau lucrul manual —, abia ajungea la media 5, necesară pentru a rămâne la colegiu. Numai după impunerea unei supravegheri severe acasă, care-1 obliga la ore în şir de studiu, şi cu costul orelor suplimentare la diverse discipline, a reuşit să termine primul an de gimnaziu şi, chiar şi aşa, cu media generală slabă de 6,3. în cea de-a doua, situaţia s-a înrăutăţit. Lua în continuare note mari la cor, dar nu atingea nici măcar nota

medie minimă la ce era mai important, adică la matematică, portugheză, istorie, geografie, latină, engleză...

Totuşi, părinţii ştiau că fiul lor avea caracter bun şi că mâna de fier a iezuiţilor avea să-l aducă din nou pe drumul cel bun. Cu trecerea timpului, Paulo devenea din ce în ce mai timid, retras şi nesigur. Puţin câte puţin, şi-a pierdut interesul chiar şi pentru programul preferat al colegilor de la „Santo Inâcio": să facă de serviciu la intrarea în Colegiul „Jacobina", unde studia sora sa, Sonia Maria, pentru a vedea ieşirea fetelor. Era o încântare pe care mulţi aveau să şi-o amintească pentru tot restul vieţii, la fel ca şi fostul elev Ricardo Hofstetter, care avea să devină scriitor şi scenarist:

— Era o adevărată fascinaţie să mergi două, trei străzi ca să le vezi ieşind. Chiar şi până azi păstrez acea imagine în minte: picioarele delicate şi delicioase ale fetelor, cu ciorapii la vedere, uşor ascunşi de fustele plisate. Ele ieşeau în grupuri, iar grupurile de picioare şi de fuste plisate vântul le făcea şi mai interesante. Cei ce reuşeau această aventură garantează că nu exista nimic mai sublim pe lume, dar eu n-am avut niciodată o relaţie cu o fată de la „Jacobina".

Şi nici Paulo. Nici de la „Jacobina", nici de la alt colegiu. Cu excepţia flirturilor schimbate cu fetele din cartier sau din Araruama, a ajuns la adolescenţă fără să fi avut vreodată o adevărată iubită. Când prietenii se adunau să se laude cu grozăvii şi cuceriri emoţionante - care, în realitate, nu erau nimic altceva decât săruturi rapide, strângeri de mână şi eventuale îmbrăţişări tandre —, era singurul care nu avea nici o aventură de povestit. Destinul nu făcuse din el un băiat frumos. Capul său era prea mare pentru corpul firav, iar umerii îi erau înguşti. Buzele erau groase, ca ale tatălui său, iar nasul părea exagerat pentru faţa unui băiat de acea vârstă. Pe zi ce trecea, era mai singuratic şi se îngropa în cărţi — nu în cele a căror literatură era cerută de preoţii de la „Santo Inâcio", pe care o ura, ci în cele cu poveşti de aventuri şi în romane. Chiar dacă citea mult şi regulat, acest lucru nu contribuia la îmbunătăţirea performanţelor sale de la colegiu. La fiecare sfârşit de an, la ceremonia publică de premiere a celor mai buni elevi, se

obişnuise să-şi vadă colegii, unii dintre ei viitoare figuri ale vieţii publice braziliene, ridicându-se să-şi primească diplomele şi medaliile, în timp ce numele său nu era niciodată strigat să se urce pe scenă. La sfârşitul celui de-al treilea an gimnazial, viitorul filozof şi ministru Roberto Mangabeira Unger primea medalii pentru că s-a clasat primul la religie, latină, engleză, istorie generală, istoria şi geografia Braziliei, şi diplome pentru al doilea loc la portugheză, ştiinţe şi cor, în timp ce el trecuse anul depăşind limita minimă cu doar trei sutimi. Chiar şi medalia pentru prezenţă a fost pierdută în faţa lui Albano Franco, viitor senator şi guvernator în Sergipe. Adevărul e că mai avea puţin şi pierdea anul şi trebuia să-şi găsească altă şcoală, din moment ce la „Santo Inâcio“ repetarea anului era sinonimă cu exmatricularea.

Dacă, în calitate de elev, fiul s-a dovedit a fi un eşec răsunător, părinţii încă nutreau nădejdea ca el să devină un bun creştin. Iar pe acest teren el părea, de fapt, bine îndrumat. Fără înclinaţii pentru studiu, se simţea confortabil în mediul religios apăsător al colegiului. îmbrăcat în uniformă de gală, mergea negreşit la slujba obligatorie din fiecare duminică, ţinută în întregime în latină, şi s-a familiarizat cu enigmaticele ritualuri, precum acoperirea cu voaluri mov a statuilor sfinţilor în timpul postului dinaintea Paştelui. Chiar şi întunecatele catacombe subterane, unde erau aşezate relicvele iezuiţilor, îi stârneau curiozitatea, chiar dacă nu avusese niciodată curajul să intre acolo. Speranţele Lygiei şi ale lui Pedro de a salva sufletul fiului lor au renăscut în clasa a patra de gimnaziu, când a luat iniţiativa de a se înscrie la o acţiune de meditaţie spirituală promovată de cei de la „Santo Inâcio“. Acţiunile durau între trei şi patru zile şi erau realizate în timpul săptămânii, pentru a evita
orice asemănare cu o tabără de vacantă sau de recreere. Si aveau loc mereu
>>
la Refugiul „Padre Anchieta" sau, simplu, Casa da Gâvea, cum era cunoscută, o mică fermă în partea superioară a cartierului São Conrado, la cincisprezece kilometri de centrul oraşului Rio.

Construit în 1935 şi înconjurat de pădure, sediul era un edificiu alb cu trei etaje şi cu treizeci de ferestre albastre frontale, corespunzătoare celor treizeci de camere unde stăteau oaspeţii. De la fiecare fereastră, se dezvăluia o privelişte splendidă pentru plaja pustie São Conrado. Iezuiţii nu uitau niciodată să repete că liniştea din casă era atât de profundă şi de riguros respectată, încât, la orice oră din zi sau din noapte — în orice colţ al clădirii —, era posibil să auzi valurile mării spărgân- du-se pe plajă.

Şi era o dimineaţă călduroasă de octombrie, în 1962, când Paulo a plecat la întâlnirea cu Dumnezeu. In micuţa valiză pregătită de mama sa, erau, în afară de haine şi de obiectele de uz personal, noii şi inseparabilii săi camarazi: un caiet cu coperta groasă şi un stilou pentru notele care, pe zi ce trecea, luau forma unui jurnal. La opt dimineaţa, toţi băieţii erau la locurile lor în curtea de la „Santo Inâcio“. în timp ce autobuzul care urma să-i ducă la Refugiu aştepta, viitorul scriitor prinse dintr-odată curaj. însoţit de doi prieteni, a intrat în capelă pe întuneric, a înconjurat altarul şi a coborât scările spre catacombe. Luminat numai de lumânări, subteranul plin de racle părea chiar mai macabru. Totuşi, surprinzător, în loc să fie cuprins de spaimă, cum îşi imaginase mereu, a simţit o extraordinară stare de bine. Părea inspirat să caute explicaţii pentru curajul neaşteptat. „Poate că nu vedeam moartea cu laturile sale triste", scria el în caiet, „ci odihna eternă a celor care au trăit şi au suferit pentru Isus“.

La jumătate de oră după aceea se aflau toţi în Casa da Gâvea. In zilele următoare, Paulo avea să împartă cu un alt tânăr o cămăruţă cu două paturi, un şifonier, o masă, două scaune şi un loc de rugăciune lângă perete. Intr-un colţ, o chiuvetă de bucătărie şi, deasupra ei, o oglindă - „cu siguranţă pentru a putea să ne apreciem întinerirea în zilele pe care le vom petrece aici", şi-a notat el, optimist, în jurnal. După ce şi-au desfăcut bagajele, ambii au coborât la sala de mese, unde se serveau ceai şi biscuiţi. Conducătorul spiritual al grupului, părintele João Batista Ruffier, anunţă regulile meditaţiei, dintre care prima intra în vigoare chiar peste zece minute: legământul

tăcerii. Chiar aşa: de atunci şi până când părăseau locul pe poarta de ieşire, la sfârşitul meditaţiei, nimeni nu avea voie să pronunţe nici un cuvânt. Supraveghetor pentru respectarea regulilor jocului, părintele Ruffier - mic şi grăsuţ, dar plin de energie, de fel din regiunea Rio Grande do Sul, fiu de francezi, al cărui hobby era apicultura - şi-a început încă una dintre cunoscutele sale predici care aveau să rămână în memoria generaţiilor de iniţiaţi:

— Voi vă aflaţi aici ca nişte maşini care au venit să li se facă revizia.

j i »

încercaţi să vă demontaţi piesă cu piesă. Nu vă fie teamă să vedeţi murdăria care rămâne în urmă. Cel mai important este să puneţi fiecare piesă la locul potrivit, cu absolută onestitate.

Predica a durat aproape o oră, dar acestea au fost primele cuvinte care au răsunat toată ziua în capul lui Paulo, care şi-a petrecut după-amiaza singuratic, plimbându-se prin pădurea din jurul casei. Noaptea, şi-a notat în caiet: „Mi-am revăzut toate gândurile din ultimele zile şi sunt gata să mă îndrept." A spus o dată *Bucură-te, Mărie,* o dată *Tatăl nostru* şi a adormit.

Deşi părintele Ruffier nu lăsa semne de întrebare faţă de rostul meditaţiei - „aici vă veţi îndepărta de solicitările vieţii, pentru a vă putea consacra meditaţiei, rugăciunii" —, nu toţi se aflau acolo pentru a reflecta la creştinism. Se ştia că, după terminarea cinei şi după ultima rugăciune a zilei, umbrele se furişau pe coridoarele întunecate ale edificiului şi se întâlneau clandestin, în mici grupuri, pentru reprize de pocker în şoaptă şi cunoscutul joc de cărţi jucat în Brazilia, şapte şi jumătate. Dacă vreunul dintre băieţi reuşea să ascundă în bagaj un radio cu baterii — lucru expres interzis — capabil să prindă postul Jornal do Brasil, imediat apărea cineva care propunea să se parieze la cursele de cai de la Jockey Club. Spre zorii zilei, în incintă, mediul religios era profanat de joc, de fum şi chiar de whisky de contrabandă, adus în ambalaje de şampon. Când lumina aprinsă dintr-o cămăruţă trăda activităţi suspecte, vreunul dintre preoţii mai atenţi tăia imediat lumina din cameră. Lucru care nu rezolva mereu problema, pentru că acest chef al ereticilor continua la lumina lumânărilor sustrase din capelă în timpul

zilei.

In ziua următoare, Paulo se trezi la cinci dimineaţa cu gânduri confuze, dar starea sa de spirit s-a îmbunătăţit puţin câte puţin după ce a deschis ferestrele şi a privit primele raze ale soarelui deasupra mării. La şase fix, când încă nu mâncase şi şi-a întâlnit colegii în capelă pentru slujba zilnică, s-a arătat dispus să-şi regleze conturile cu Dumnezeu şi să facă ceva ce amânase de aproape un an: să ia sfânta cuminecătură. Problema nu era cuminecătura ca atare, ci oroarea de spovadă — un lucru bine cunoscut băieţilor. Ajungeau la confesional dispuşi să-şi dezvăluie doar păcatele banale, dar ştiau că nimeni nu îngenunchea acolo fără să se aştepte la vreo pedeapsă. La sfârşit, venea inevitabilul, cu preotul care întreba fără ocolişuri: „Ai păcătuit împotriva castităţii, fiul meu?“ Dacă răspunsul era afirmativ, întrebările se succedau: „Singur? Sau împreună cu cineva?” Dacă era împreună cu cineva, părintele continua, pentru a-i tortura pe cei mai timizi: „Cu o persoană? Sau cu un animal?” Dacă era „cu o persoană”, păcătosul nu trebuia să identifice partenerul, ci numai sexul: „Cu un băiat? Sau cu o fată?”

Lui Paulo îi venea greu să vorbească despre acest subiect şi nu înţelegea cum acel lucru putea să fie un păcat. Era atât de convins că masturbarea nu trebuia să ruşineze pe nimeni, încât a scris în caietul său: „Nimeni pe acest pământ nu va putea să arunce cu pietre în mine, fiindcă nimeni nu a scăpat de această tentaţie." In ciuda acestui lucru, niciodată n-a avut curaj să recunoască în faţa unui preot că se masturba, iar această convieţuire permanentă cu păcatul îl chinuia. Cu sufletul îndoit, a preferat să se căiască rugându-se şi să primească sfânta cuminecătură fără să se spovedească.

După slujbă, părintele Ruffier a ţinut din nou o predică dură. în faţa unei audienţe cu ochii holbaţi, preotul a proiectat o viziune înfricoşătoare a locului unde aveau să meargă toţi păcătoşii.

— Suntem în iad! Focul arde necruţător! Aici se văd numai lacrimi şi se aude numai scrâşnetul dinţilor din silă pentru celălalt. Sunt cu un coleg şi-l blestem că el a fost cauza

— Cu adevărat, cu adevărat vă spun, fiii mei: va veni momentul când toţi vom fi la pat. Imaginaţi-vă în agonie. In camera de spital, rude livide şi nervoase. Noptiera plină de medicamente, devenite de-acum inutile. Abia atunci vă veţi da seama că sunteţi slabi. Umili, veţi recunoaşte că sunteţi neputincioşi. La ce vă vor folosi în clipa fatală faima, banii, maşinile şi luxul? Pentru ce toate acestea, dacă finalul îi aparţine Creatorului?

Cu pumnii strânşi, încheieturile mâinii îi semănau cu două bucăţi de lemn. Părintele Ruffier vocifera ca şi cum ar fi fost posedat de o furie divină:

— Să renunţăm la toate, fiii mei! Să renunţăm la toate!

Aceste cuvinte nu trebuiau confundate cu vreun îndemn la îmbrăţişarea

ideilor socialiste sau a ceva asemănător. Şi nu numai pentru că auditorii erau fiii unora dintre cele mai prospere familii din Rio de Janeiro. Colegiul „Santo Inâcio“ era conservator din punct de vedere politic şi, pentru a le arăta tinerilor „caracterul sângeros al comunismului[11], se rulau tot timpul filme despre execuţiile prin împuşcare ce aveau loc în Cuba, comandate de Fidel Castro. Chiar părintele Ruffier se mândrea că a plecat în pripă din Columbia, „fugind de comunism” (se referea la revolta populară de la Bogota, din 1948, cunoscută ca „Bogotazo”). în timp ce băieţii îşi aruncau priviri speriate, părintele a prins din nou curaj. Subiectul era tot Iadul. Ca şi cum prima parte a predicii nu fusese suficient de clară, a reamintit caracterul etern al suferinţei la care aveau să fie condamnaţi păcătoşii:

— Iadul e ca marea pe care o avem în faţa ochilor. Inchipuiţi-vă că o rândunică vine din o sută în o sută de ani şi ia o înghiţitură de apă de fiecare dată. Această rândunică sunteţi voi, şi aceasta e penitenţa voastră. Veţi suferi milioane şi milioane de ani, iar într-o zi marea va fi seacă. Şi veţi spune: s-a terminat totul, acum pot să mă odihnesc în pace.

Padre Ruffier făcu o pauză strategică şi încheie:

— Dar atunci Creatorul va surâde de la înălţime şi va spune: acesta a fost abia începutul. Acum, vor veni alte mări şi aşa va fi pentru eternitate. Rândunica goleşte, iar eu umplu din nou.

seama de eficienţa meditaţiei spirituale, îşi scrise în caiet ultimele gânduri înainte de a fi luat de somn.

Aici, am uitat complet de lume. Am uitat că mai aveam puţin şi rămâneam corijent la matematică, am uitat că Botafogo este lider şi am uitat că voi merge pe insula Itaipu săptămâna viitoare. Dar simt că, în fiecare minut de uitare, învăţ să înţeleg lumea mai bine. Mă întorc în lumea pe care înainte nu o înţelegeam şi o uram, dar pe care meditaţia m-a ajutat s-o iubesc şi s-o înţeleg. Aici am învăţat să văd frumuseţea unui fir de iarbă şi a unei pietre. Adunat, am învăţat să trăiesc.

Cel mai important dintre toate este că se întorcea acasă sigur că a dobândit virtutea care, cu toate coborâşurile şi urcuşurile, avea să fie marea linie de orientare a vieţii sale: credinţa. Chiar şi părinţii săi, care păreau că şi-au pierdut nădejdea de a-1 repune pe drumul cel bun, au fost entuziasmaţi de noul Paulo pe care iezuiţii li l-au înapoiat. „Suntem foarte fericiţi că, în sfârşit, te-ai îndreptat”, se bucură Lygia la întoarcerea sa. Convertirea fiului era exact ceea ce lipsea pentru a completa armonia din casă, fiindcă partea materială a viselor lui Pedro Queima Coelho tocmai se realizase: cu câteva luni înainte, familia se mutase, în sfârşit, în casa cea mare roz de care se mândrea că o construise cu propriile mâini. De fapt, mutarea în Gâvea a avut loc chiar înainte să se termine construcţia, ceea ce însemna să trăiască o bună perioadă printre găleţi de vopsea, chiuvete şi căzi puse prin colţuri. Chiar şi aşa, era o casă care merita invidia oricui, cu sufragerie, cameră de zi şi de oaspeţi, băi individuale pentru toate dormitoarele, scară de marmură, balcon. Grădina de iarnă era o curte interioară atât de spaţioasă, că Paulo a ajuns să se gândească, după un timp, s-o folosească pentru repetiţiile pieselor de teatru. Deşi locul era privilegiat, la mijlocul drumului dintre laguna Rodrigo de Freitas şi plaja Ipanema, nu exista, la începutul anilor ’60, nici o construcţie în zonă despre care să se poată spune că are aer urban. In afară de casa pe care domnul Pedro o construia pentru socrul său, pe un teren vecin, ceea ce începea, de fapt, să schimbe aspectul locului era *fiavela* — sau mahalaua de

cocioabe mizere —, cunoscută ca Parcul Proletar din Gâvea, care se-ntindea până prin vecinătăţi. Cum faza de penurie ajunsese la sfârşit, Lygia putea, în sfârşit, să-şi pună în practică înzestrările de femeie sofisticată. A echipat casa cu tacâmuri de argint autentic şi servicii de masă din porţelan fin, a cumpărat un pian cu coadă scurtă, la care cânta acorduri spre încântarea copiilor şi a soţului - „Sonata Lunii" era piesa ei preferată -, şi a angajat pe cineva care făcea câteodată pe majordomul. Mereu precedate de rugăciune, prânzul şi cina au început să fie servite *â la frangaise,* cu oră fixă şi cu toată familia în jurul mesei.

Pentru Paulo, schimbarea a fost un şoc. Să schimbe cartierul Botafogo, locul în care s-a născut şi teritoriul unde era lider incontestabil, cu Gâvea, la acea vreme o pădure imensă, cu case rare şi câteva clădiri, a fost un lucru dureros. Schimbarea de cartier n-a diminuat totuşi vechile temeri ale părinţilor — sau, mai precis, ale tatei. Preocupat obsesiv de daunele pe care „strada" ar fi putut să le aducă educaţiei şi caracterului băiatului, domnul Pedro a considerat că era mai bine să-i interzică ieşirile nocturne. Astfel, de pe-o zi pe alta n-a mai avut prieteni. Grupul din cartier cu care crescuse a dispărut cât ai clipi din ochi. Viaţa se rezuma acum la trei activităţi: dormit, mers la cursurile de la „Santo Inâcio" şi citit, acasă. Cititul nu era o noutate. Reuşise să introducă în statutul „Organizaţiei Arco" o clauză legată de cărţi, stabilind că, „în afară de diversele activităţi, în fiecare zi trebuia să existe o lectură recreativă". A început să citească clasicii pentru copii pe care brazilienii obişnuiau să-i dea de citit copiilor, precum Monteiro Lobato şi *O Tesouro da Juventude.* Apoi, a sărit la Conan Doyle şi imediat a trecut prin toată colecţia lui Sherlock Holmes. Ocupându-se, la cererea colegiului, de lectura comentată a romanului *O Cortigo,* de Aluisio Azevedo, şi-a notat părerile într-un caiet, pe măsură ce citea. începe să strâmbe din nas: „Nu-mi place cartea. Nu ştiu de ce Aluisio Azevedo explorează atât de mult sexul în această carte." După câteva capitole, îşi schimbă radical părerea şi aduce elogii lucrării: „Până la urmă, înţeleg *O Cortigo*: viaţa fără ideal, plină de trădare, remuşcarea

care îmbată şi umileşte. Lecţia pe care am învăţat-o este că viaţa e lungă şi dezamăgitoare. *O Cortigo* este o carte sublimă. Ne face să medităm la nenorocirea celui apropiat." Ceea ce la început era obligaţie şcolară a devenit plăcere. De atunci, toate cărţile citite meritau o critică. Textele pe care le făcea puteau conţine chiar şi scurte verdicte — bunăoară, „intrigă slabă", când se referea la *Aimez-vous Brahms?* de Franşoise Sagan, ori, în interminabilele paragrafe pe care le-a scris despre *Vuzz* de P.A. Hourey, că era „magnifică".

Paulo ajunsese să citească mult şi de toate. Citea ce-i cădea în mână, de la poemele lirice ale lui Michel Quoist la greoaiele texte ale lui Jean-Paul Sartre. Citea bestselleruri de Leon Uris, culegeri poliţiste de Ellery Queen şi lucrări pseudoştiinţifice precum *O Homem no Cosmos* (clasificat în notele sale ca „pură propagandă roşie prost deghizată"). în câteva luni de nopţi solitare, a citit treizeci de cărţi. Câteodată, devora un roman de pe-o zi pe
alta, aşa cum s-a întâmplat cu *Informaţão ao Crucificado* de Carlos Heitor Cony, care l-a impresionat mult: „Cea mai bună carte pe care am citit-o în
acest an. Este de nedescris ceea ce am simtit. Sublimă." Entuziasmat de
>
descoperire, s-a grăbit să găsească un exemplar din *Materia de Memoria,* un alt succes al scriitorului din Rio. Numai că, de această dată, n-a mai avut cuvinte elogioase pentru Cony: „Greşeala este că autorul, influenţat de revista *Senhor,* a prezentat gândirea femeii foarte asemănător cu cea a bărbatului în materie de pornografie." Pretenţioasa, extravaganta judecată arăta că băieţandrul citea *Senhor,* cea mai sofisticată publicaţie braziliană din acea vreme, dar avea abordări conservatoare precoce când se referea la tema sexualităţii. Micile sale recenzii literare dădeau impresia că citea cu un ochi îndreptat spre estetică şi cu unul spre bunele moravuri. Consideraţii de genul „poezia sa conţine cele mai degradante şi perfect dispensabile aspecte ale moralei umane" (când vorbea de cartea *Para Viver*

um Grande Amor de Vinicius de Moraes) sau „brazilianul încă nu e suficient de matur pentru acest tip de lectură" (referindu-se la piesa *Bonitinha, mas Ordinâria* de Nelson Rodrigues) erau frecvente în însemnările sale. Despre Nelson Rodrigues a mai scris: „Se spune că e sclavul publicului, dar nu sunt de acord. S-a născut pentru acel tip de literatură, nu poporul îl obligă s-o scrie."

în politică, comportamentul său nu era mai puţin lipsit de prejudecăţi. Văzând filmul *Seara Vermelha,* inspirat de cartea omonimă a lui Jorge Amado, s-a plâns, referindu-se la carte ca fiind „uşor comunistă, evidenţiind exploatarea omului de către om". De aici surpriza plăcută pe care a avut-o când a terminat de citit celălalt bestseller al scriitorului din Bahia. Spre deosebire de experienţa cu Cony, era nerăbdător să termine *Gabriela, Cravo e Canelor:* „Câtă naturaleţe... Nici urmă de comunism în paginile sale. Mi-a plăcut mult." îl considera pe Manuel Bandeira cel mai mare poet brazilian („fiindcă a lăsat deoparte aspectele murdare ale vieţii, pentru stilul simplu şi sobru"), îl detesta pe João Cabrai de Melo Neto („am citit câteva versuri şi am închis imediat cartea") şi mărturisea că nu-1 înţelege pe Carlos Drummond de Andrade („are un stil abstract şi confuz, ceea ce-i face poezia greu de interpretat").

Primele simptome de idee fixă ce nu poate fi reprimată par să fie din perioada când avea treisprezece-paisprezece ani, o adevărată obsesie, ce nu avea să-l părăsească niciodată: să fie scriitor. După aproape jumătate de secol, consacrat ca unul dintre autorii cei mai citiţi din toate timpurile, a dezvăluit, intr-un paragraf din cartea sa *Zahir,* motivele care l-au dus la acest vis:

> *Scriu pentru că, adolescent, nu ştiam să joc bine fotbal, nu aveam maşină, nu aveam o alocaţie bună, nu aveam muşchi. Şi nici nu mă îmbrăcam cu haine la modă. Fetele din clasa mea erau interesate numai de asta, şi nu le puteam face să-mi acorde atenţie. Seara, când prietenii mei erau cu iubitele lor, eu îmi petreceam timpul liber pentru a crea o lume unde*

puteam fi fericit: camarazii mei erau scriitorii şi cărţile lor.

Intr-adevăr, Paulo se considera scriitor chiar înainte de a fi proclamat ca atare. în afară de faptul că a fost câştigătorul concursului de compuneri la Nossa Senhora das Vitorias, de când a învăţat să scrie a devenit poet „cu normă întreagă". Scria versuri şi balade pentru părinţi, bunici, prieteni, veri, iubite şi chiar pentru sfinţii veneraţi de familie. Lucruri precum „Măicuţă, în această noapte febrilă de adolescenţă / Iţi ofer copilăria pură / Pe care focul acum o devorează / Şi o transformă în fum pentru a urca la tine / Ca şi focul să mă elibereze astfel de trecut", inspirat de Fecioara Maria, sau catrenele scrise pentru părinţi: „Dacă cel mai mare bine din lume / Dumnezeu îl dă celor care sunt părinţi / Este clar şi profund / Că ei sunt cei care suferă mai mult." Dacă nu avea cui să-i dedice versurile, le scria pentru el însuşi: „Trecutul s-a stins / Iar viitorul încă n-a venit / Pustiu în prezentul imposibil / Cu iubire, ideal, necredinţă / Se pare că doar / Trec prin viaţă."

După ce a crescut şi a cunoscut mai multe lucruri despre cărţi şi biblioteci, i-a căzut în mână un citat atribuit lui Emile Zola, în care autorul cărţii *JAccuse* ar fi afirmat, referitor la poezie, ceva de felul „muza mea poetică a ieşit dintr-o inutilă stare de ipocrizie; de acum, voi fi prozator". Fals sau adevărat, Paulo a considerat că fraza părea scrisă în mare măsură pentru el şi a decis s-o încorporeze formal. „Azi îmi închei faza poetică", şi-a notat el în jurnal, „pentru a mă dedica numai teatrului şi romanelor." A adunat tot ceea ce scrisese până atunci - cantităţi industriale de poezii, sonete şi catrene —, a făcut o grămadă în grădină şi le-a dat foc. Dacă ar fi gândit-o serios, o asemenea făgăduinţă ar fi fost o dovadă de mare ingratitudine faţă de arta versului. Până la urmă, o poezie — *Femeia de treisprezece ani* — a fost cea care l-a scos din anonimat dintre cei 1200 de elevi de la „Santo Inâcio". Una dintre tradiţiile iezuite era Academia de Litere „Santo Inâcio" (ALSI), creată în 1941 şi care răspundea de acţiunile culturale printre studenţi. Era normal să vezi mari nume ale culturii naţionale în evenimentele ALSI,

precum istoricii Paulo Mendes Campos şi Fernando Sabino, poeţi de calibru precum Bandeira şi Drummond şi gânditori creştini precum Alceu Amoroso
Lima şi Tristão de Athayde. La paisprezece ani, Paulo a apărut pentru prima dată în paginile revistei *Vitoria Colegial,* organul oficial al ALSI, cu un mic text intitulat „De ce îmi plac cărţile". Era o apărare clară a autorilor, prezentaţi dramatic ca fiinţe ce petreceau nopţi albe, „fără să mănânce, exploataţi de editori", pentru ca apoi să moară uitaţi:

> *Ce reprezintă o carte? O carte reprezintă o comoară culturală inegalabilă. Cartea este cea care ne deschide fereastra spre lume. Prin intermediul cărţii trăim marile aventuri ale lui Don Quixote şi Tarzan ca şi cum noi înşine am fi personajele; râdem de povestioarele amuzante ale lui Don Camilo, suferim aşa cum suferă personajele din alte opere mari ale literaturii universale. Pentru asta îmi plac cărţile, în orele libere. Printr-o carte ne formăm pentru viitor. învăţăm, doar citindu-le, teorii care au costat sacrificii şi chiar moartea pentru descoperitorii lor. Fiecare carte didactică înseamnă un pas în direcţia viitorului glorios al ţării. Din acest motiv îmi plac cărţile, în orele de studiu. Dar de ce a fost nevoie ca să putem ţine o carte în mână? A fost nevoie de sacrificiul autorilor lor. Câte nopţi albe nu au petrecut, fără să mănânce, uitaţi, luminaţi câteodată doar de flacăra tremurândă a unei lumânări? Şi apoi, exploataţi de editori, au murit uitaţi, uitaţi pe nedrept. Câtă putere de voinţă a altora a fost necesară pentru ei ca să aibă puţină faimă? Pentru aceasta îmi plac cărţile.*

Publicarea textului a făcut posibilă alegerea lui Paulo ca membru al academiei, unde a ocupat loja care-i aparţinuse chiar autorului cărţii *O Cortiţo.* După câteva luni, ALSI a anunţat începerea înscrierilor pentru tradiţionalul său premiu anual

pentru poezie. Tocmai văzuse producţia franco-italiană *Două femei,* regizată de Vittorio De Sica, şi a ieşit impresionat de la cinematograf. Bazat pe romanul *La Ciociara* al scriitorului italian Alberto Moravia, filmul spune povestea Cesirei (Sophia Loren) şi a fiicei sale Rosetta (Eleanora Brown), în vârstă de treisprezece ani, violate de soldaţii aliaţi în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Şi, cu gândul la Rosetta, imediat după ce a ajuns acasă, a scris poemul *Femeia de treisprezece ani.* Cu această poezie a intrat în competiţie pentru premiul academiei. Ziua în care poemele urmau să fie judecate a însemnat o agonie fără sfârşit. Paulo nu reuşea să se gândească la altceva în afară de concurs. La lăsarea serii, înainte de adunarea în care aveau să fie anunţaţi câştigătorii, şi-a reprimat timiditatea şi l-a întrebat pe unul dintre membrii juriului, profesor de portugheză, pe cine a votat. A rămas livid la primirea răspunsului:

— Pe tine, pe Âtila şi pe Chame.

La sfârşit, fuseseră selectate douăzeci de poezii. Paulo cunoştea cel puţin unul dintre poemele finaliste, *Introduce,* de Jose Âtila Ramos, care, după părerea sa, era marele favorit. Dacă ar reuşi să atingă cel puţin locul trei, ar fi cea mai mare glorie. La ora nouă seara, auditoriul fierbea de băieţi nerăbdători, care solicitau voturi şi făceau socoteli pentru şansele de clasare. Intr-o linişte generală, juriul format din doi profesori şi un elev (viitorul compozitor de muzică populară Sidney Miller) a anunţat în ordine ascendentă numele celor trei câştigători. Când a auzit că locul al treilea a fost pentru *Serpentina e Colombina,* iar cel de-al doilea pentru *Introduce,* şi-a pierdut speranţa. Şi aproape a căzut de pe scaun când juriul a anunţat:

— Câştigătorul este poemul... *Femeia de treisprezece ani* de Paulo Coelho de Souza, cu unanimitate de voturi din partea membrilor juriului!

Primul loc! Nu-i venea să creadă ce auzise. Cu inima bătând puternic şi cu picioarele tremurând de emoţie şi timiditate, băiatul firav a traversat salonul în aplauze şi a urcat pe scenă

4

Profund nefericit, deprimat şi cu dorinţa de nestăpânit de a plânge, a reuşit să adoarmă abia spre ziuă. In jurnal a lăsat numai un rând: „Mama e o proastă. Tata are ochelari de cal.“ Când s-a trezit, nu mai avea nici o îndoială: familia era chiar hotărâtă să-i îngroape pentru totdeauna ceea ce el numea teatral „singura mea raţiune de a trăi“ - proiectul de a fi scriitor. Pentru prima dată, Paulo părea să fie conştient că e dispus să plătească scump pentru a-şi realiza acest vis, chiar dacă preţul era să-şi înfrunte părinţii. Lygia şi Pedro Queima Coelho nu pierdeau nimic dacă aşteptau.Carlinhos strigă, panicat:

„Dă-i drumul, Paulo! Dă-i drumul!

Fugi, că ai omorât copilul!"

Pe la sfârşitul anului 1962, după ce a terminat gimnaziul, Paulo a fost forţat să se înscrie la profilul real, şi nu la cel uman, aşa cum îşi dorea. In anul al patrulea de gimnaziu, foaia sa matricolă era ruşinoasă, iar anul îl terminase cu o a doua corigentă Ia matematică - părea o impertinenţă, tocmai la matematică, materia în care tatăl său era mândru că e specialist şi la cunoştinţele căruia fiul obişnuia să recurgă înainte de lucrări. Până la urmă, a ajuns să fie trecut cu nota 5, nici măcar o sutime în plus faţă de ce avea nevoie ca să treacă anul şi să continue la „Santo Inâcio“. La acea vreme, colegiul le oferea elevilor săi să aleagă între două posibilităţi: cine voia să facă o carieră în ştiinţe exacte mergea la profilul real, iar cei care alegeau ştiinţele umane mergeau la cel uman. S-a întâmplat că, în ciuda vocaţiei sale declarate pentru litere, părinţii au insistat să devină inginer - iar, după foarte slabele performanţe şcolare, Paulo nu mai avea autoritate să-şi impună
vreo dorinţă.

>

Din punctul său de vedere, sistematicul domn Pedro avea totuşi motive obiective ca să spere că fiul încă putea să se recupereze şi să meargă pe drumul cel bun - adică spre inginerie. Iar aceste semne externe nu veneau numai din interesul său pentru aventurile bunicului ca mecanic amator. încă de pe vremea când era copilandru, le cerea frecvent părinţilor să-i cumpere numere din revista *Mecanica Popular,* succes editorial al anilor ’50, care te învăţa de la cum să repari polizoarele şi până la cum să construieşti bărci şi case. Când avea vreo zece-unsprezece ani, părinţii au văzut în pasiunea cu care puştiul s-a dedicat aeromodelismului trăsăturile unui viitor inginer în aeronautică. Diferenţa este că, în timp ce toţi copiii se jucau cu aero- modele, meticulosul Paulo a înfiinţat „Clubul Sunday", la care erau asociaţi el si vărul Fred, care stătea în Belem. Si, cum casele si avioanele asociaţilor erau despărţite de o distanţă de trei mii de kilometri, activitatea clubului se rezuma la înregistrarea istoricului pentru aeromodelele achiziţionate de amândoi. Din informaţiile lui şi din cele trimise de Fred prin poştă, la fiecare sfârşit de lună, Paulo înregistra operaţiunile clubului într-un caiet: nume şi caracteristici ale micilor aeronave achiziţionate, prefix, anvergură, data şi locul achiziţionării, cheltuieli generale cu montajul, data, locul şi motivul pierderii aparatului, când se-ntâmpla. Nici una dintre acele date nu avea utilitate, dar „era mai bine să ţii lucrurile organizate", zicea Paulo. Când s-a izbit de un perete din Gâvea, planorul „Chiquita" a avut parte de o menţiune specială: „A zburat numai o dată, dar, cum a fost distrus eroic, îi acord acestui avion Crucea de Război. Paulo Coelho de Souza, director."

Febra aeromodelelor i-a trecut rapid, dar avea să facă loc unei manii şi mai promiţătoare pentru cineva care-şi dorea un fiu inginer: fabricarea rachetelor. Preţ de câteva luni, el şi Renato Dias, colegul său de clasă de la „Santo Inâcio", şi-au dedicat tot timpul liber pentru această noutate. Nu s-a ştiut niciodată de ce sau de cine au fost inspiraţi - nici măcar Paulo nu-şi mai aduce aminte -, amândoi şi-au petrecut orele libere din cursul săptămânii la Biblioteca Naţională, încercând să descifreze compendii despre teme precum „propulsia prin

explozie", „combustibil solid" şi „combustibil metalic". Duminica şi de sărbători, piaţeta din faţa casei familiei Coelho devenea platformă de lansare. Aşa cum îi era obiceiul lui Paulo, înainte ca activitatea să fie pusă în practică, trebuia să aştearnă totul pe hârtie. Meticulos şi atent la detalii, a deschis un caiet-supliment intitulat „Astronautică - activităţi ce vor fi desfăşurate prin Programul de construire a rachetelor spaţiale". Cronogramele determinau timpul petrecut pentru cercetări în cărţi, specificaţiile materialelor folosite la construire şi tipul de combustibil. în ziua lansării, deschidea o fişă dactilografiată cu spaţii în alb, care erau completate de mână la momentul testului: data, locul, ora, temperatura, umiditatea şi vizibilitatea.

Făcute din tuburi de aluminiu cu lungime de aproape douăzeci de centimetri şi cu greutate de două sute de grame, rachetele cu ogive de lemn erau propulsate de combustibilul pregătit chiar de băieţi, pe bază de „zahăr, praf de puşcă, magneziu şi acid azotic". După ce era amestecat şi pus într-un recipient la baza astronavei, cocktailul exploziv era detonat cu ajutorul unui fitil îmbibat în kerosen. Rachetele erau botezate în mod ambiţios cu nume celebre, precum Goddard I, II şi III sau Von Braun I, II şi III - omagiu adus exploratorului american din industria aerospaţială Robert H. Goddard şi creatorului de bombe zburătoare germane care au pedepsit Londra în cel de-al Doilea Război Mondial, Werner von Braun, care avea să fie apoi unul dintre părinţii programului spaţial american. Totuşi, deşi erau proiectate să se ridice chiar şi până la şaptesprezece metri înălţime, au fost un fiasco, în zilele în care erau lansate, Paulo îşi punea bunurile personale la uşa casei: izola o bucată din trotuar „pentru spectatori", transforma o groapă, pe care compania de telecomunicaţii uitase s-o astupe, în tranşeu pentru el şi prietenul său ca să se protejeze şi-şi convoca tatăl, pe angajaţii casei sau pe simplii trecători ca să semneze buletinele în calitate de „inspectori ai guvernului". Chiar şi aşa, nimic din toate acestea nu se reflecta în performanţa rachetelor. Nici una nu trecuse vreodată de câţiva centimetri înălţime, iar majoritatea explodaseră fără să se ridice de la sol. Faza

astronautică a dispărut la fel de repede cum a apărut şi, în mai puţin de şase luni, programul spaţial îşi încheia activitatea fără să fi reuşit construirea celei de-a şaptea rachete.

Cu excepţia acestor rapide abateri de la traseu — o altă pasiune trecătoare a fost filatelia -, primogenitura domnului Pedro continua să nutrească un singur vis, acelaşi dintotdeauna: cel de a fi scriitor. Când a împlinit şaisprezece ani, tata, într-un gest conciliator, i-a oferit o călătorie cu avionul la Belem, loc ce reprezenta pentru fiul său un paradis la fel de râvnit ca şi Araruama. Sărbătoritul a spus pur şi simplu nu, fiindcă ar fi preferat să primească o maşină de scris. Bătrânul a fost de acord si i-a dat o Smith Corona care

) i

avea să-l însoţească pe parcursul vieţii, până când a fost înlocuită de o Olivetti electrică, iar, după câteva zeci de ani, de un microcomputer. Dezinteresul său olimpian faţă de viaţa şcolară l-a plasat printre ultimii elevi din clasă, în prima serie de la real, iar la sfârşitul anului a trecut din nou la limită, cu modesta medie generală de 5,2. Carnetul a fost trimis acasă în ajunul Crăciunului. Paulo n-a aflat niciodată clar dacă din cauza notelor foarte mici sau a discuţiei despre lungimea părului în data de 25 decembrie 1963, când primele rude au ajuns la cina de Crăciun, mama i-a comunicat sec: — Am stabilit deja consultaţia. Pe 28, te voi duce la neurolog.

Speriat de ceea ce putea însemna acest lucru — ce naiba o fi un neurolog? —, s-a închis în cameră şi a schiţat un bilanţ sever, aproape necruţător
al relaţiilor sale familiale:

>

Voi merge la un neurolog. Mi-au îngheţat mâinile de frică. Dar frica pe care mi-a cauzat-o mi-a permis să-mi examinez mai bine familia şi pe cei care fac parte din ea.

Mama nu mă pedepseşte ca să mă educe, ci doar ca să-şi arate forţa. Nu înţelege că sunt nervos şi că am ieşiri nervoase şi mereu mă pedepseşte din cauza asta. Ceea ce este spre binele meu ea consideră că este

ameninţare, de condiţie slabă, egoist. Este extrem de egoistă. Anul acesta, nu m-a ajutat deloc, sau poate de puţine ori.
Tata are ochelari de cal. Mai bine s-ar numi finanţatorul casei. Fiindcă, la fel ca şi mama, nu stă de vorbă cu mine, îşi îndreaptă mereu atenţia spre casă şi spre munca sa. E oribil.
Sonia este extrem de lipsită de personalitate. Mereu face ce zice mama. Dar nu este nici egoistă, nici rea. încet, încet, n-o să mai fiu rece cu ea.
Mama e o neghioabă. Mereu mă complexează. Este neghioabă, foarte neghioabă. Şi tata la fel.

Jurnalul dovedeşte că fiorul provocat de vizita la medicul neurolog era nejustificat. A doua zi după consultaţie, subiectul este menţionat numai printre trivialităţi:

Ieri, am fost la psihiatru. Vizită de prezentare. Fără comentarii importante de făcut.
Am văzut piesa Pobre Menina Rica *de Carlos Lyra şi Vinicius de Moraes, şi apoi am mâncat o pizza.*
Am decis să-mi amân programul literar din 1964pentru 1965- Voi aştepta să mă mai maturizez puţin.

Adevărul este că trecuse anul şi, conform regulilor casei, avea dreptul la vacanţă, care, de data aceasta, avea să fie în Belem. Vacantele cu bunicii din partea tatei, Cencita şi Cazuza, aveau un mare avantaj faţă de Araruama. In vremea în care poşta dura săptămâni întregi ca să aducă o scrisoare, iar pentru un telefon interurban trebuia să aştepţi ore întregi şi câteodată chiar zile, cei peste trei mii de kilometri distanţă de Rio îl ţineau pe băieţandru departe de controlul părinţilor sau de vizitele incerte ale acestora. Aventurile de neînchipuit în Rio de Janeiro erau o rutină în capitala statului Para, cum ar fi să bea bere, să joace biliard şi să doarmă afară cu cei trei veri orfani de mamă şi crescuţi de bunic. Agitaţia era atât de mare, că, în câteva zile de vacanţă, Paulo şi-a pierdut briceagul, ceasul, lanterna şi

nepreţuitul stilou Sheaffer’s, cumpărat cu bani din premiul literar. Un obicei şi-l păstra: nu conta la ce oră se ducea la culcare, ultimele treizeci de minute înainte de a-1 prinde somnul erau dedicate scrierii de scrisori către prieteni şi lecturii din selecţia generală de cărţi pe care le luase în bagaj - titluri ce porneau de la romanul poliţist *O Caso da Boa do Calendário (The Case ofthe Calendar Girl)* de Erle Stanley Gardner şi ajungeau la enciclica *Pacem in Terris,* lansată în martie 1963 de papa Ioan XXIII („citirea acestei cărţi mi-a permis o mare înţelegere socială", şi-a notat el).

Dacă pentru prieteni umplea foi cu veşti despre aventurile sale de acolo, în scrisorile pe care le scria tatălui său subiectul era unul şi acelaşi: banii.

> *Nu ţi-ai folosit niciodată banii mai bine ca atunci când ai cumpărat acest bilet. Nu m-am mai distrat niciodată atât de bine. Dar, pentru ca toţi banii folosiţi să fie cu profit pentru mine, am nevoie de mai mult. Nu e normal să cheltuiesc 140 de mii pe o călătorie în care să nu mă distrez. Dacă nu ai, nu-i nimic. Dar nu e corect să foloseşti toţi banii la casă când viaţa mea cea scurtă trece.*

Belem părea un oraş predestinat să-i provoace mari emoţii. Cu trei ani înainte, tot o vacanţă acolo i-a dat ocazia să-şi lămurească o întrebare care-1 neliniştise: în fond şi la urma urmei, cum se năşteau copiii? înainte de asta, Paulo îşi făcuse curaj şi i-a pus întrebarea lui Rui, un prieten puţin mai mare, dar răspunsul, dat cu o impoliteţe supărătoare, l-a scos din pepeni:

— E foarte simplu: bărbatul îşi introduce penisul în vaginul femeii şi, în momentul plăcerii, lasă o sămânţă în burta ei. Această sămânţă creşte şi devine om.

Lui nu i-a venit să creadă. Nu-i trecea prin minte că tatăl său ar fi fost în stare să practice o perversiune ca aceea cu mama sa. Cum nu era un lucru care putea fi scris în scrisori, a aşteptat vacanţa ca să se informeze de la persoana indicată: vărul Fred,

care, în afară de faptul că era mai mare, era din familie, iar în versiunea lui putea avea încredere. Cu prima ocazie când a putut să stea de vorbă singur cu vărul său, a găsit un mod să aducă vorba şi i-a repetat povestea dezgustătoare pe care i-o spusese prietenul său. Aproape că a făcut o criză de astm când l-a auzit pe Fred:

— Prietenul tău din Rio are dreptate, chiar aşa e. Bărbatul penetrează femeia şi depune o picătură de spermă în vaginul ei. Aşa se nasc toţi oamenii.

Paulo a reacţionat cu furie:

— Spui asta doar fiindcă nu ai mamă şi nu eşti obligat să suporţi această presiune. Reuşeşti să ţi-1 imaginezi pe tatăl tău penetrând-o pe mama ta, Fred? Ai înnebunit!

Pierderea inocenţei nu avea să fie singurul şoc pe care i-1 pregătise Belem. Oraşul avea să fie şi scena primului său contact cu moartea. Sâmbăta de Carnaval, la lăsarea serii, când a ajuns la casa bunicilor de la o petrecere la Clubul Tuna Luso, a încremenit când şi-a auzit o mătuşă întrebând pe cineva: „Paulinho a aflat deja?“ Bunicul Cazuza tocmai murise subit, în urma unui infarct. Paulo s-a întristat şi s-a tulburat la aflarea veştii, dar s-a simţit important când i s-a dat de ştire, neputând veni la Belem la timp, Lygia şi Pedro l-au numit reprezentant al familiei la înmormântarea bunicului. După cum îi era obiceiul, a preferat să-şi manifeste sentimentele în singurătate, prin înscrierile pe care le făcea în jurnal înainte să adoarmă:

Sâmbăta de Carnaval, 8 februarie
Această noapte nu s-a terminat cu bine pentru bătrânul Cazuza. Sunt confuz şi distrus de această tragedie. Ieri, râdea şi avea chef de glume, iar azi totul e sub tăcere. Râsul său nu va mai deborda de fericire. Braţele sale primitoare, poveştile sale despre oraşul Rio vechi, sfaturile sale, cuvintele sale de încurajare — totul s-a terminat. Şcolile de samba şi carele alegorice trec pe stradă, dar totul s-a terminat.

In acea noapte, avea să creeze *Recordaţdes,* poem cu trei strofe lungi dedicate bunicului. Durerea adolescentului

exprimată în proză şi versuri părea sinceră, dar era întreţesută cu alte simţăminte. Cu cadavrul încă expus în camera de oaspeţi a casei, în ziua următoare Paulo a călcat strâmb de câteva ori, păcătuind împotriva castităţii - cu gândul, bineînţeles - când a văzut picioarele verişoarelor prezente la priveghi. Spre finalul după-amiezii de duminică, Cazuza a fost înmormântat - „un eveniment strălucitor", a scris nepotul în jurnal, însă de Lăsata-secului, în plină săptămână de doliu, verii deja se distrau prin cluburile din oraş. Acea vacanţă din Belem nu numai că avea să fie ultima pe care o petrecea acolo, ci avea să însemne şi un punct de răscruce în viaţa sa. In afară de experienţele trăite, ştia că avea să înfrunte un an şcolar foarte greu. Cu entuziasmul faţă de studiu şi mai scăzut decât cel din anii anteriori, era uşor de prevăzut că zilele sale la „Santo Inâcio" erau numărate, cu toate consecinţele pe care acest lucru avea să le aducă acasă. Şi nu numai asupra vieţii sale şcolare pluteau nori negri. în ajunul reîntoarcerii la Rio, a revenit, în jurnal, la pagina cu ziua în care înregistrase moartea bunicului şi a profitat de un mic spaţiu alb pentru a scrie, cu litere foarte mici, dar lizibil: „Azi, am stat puţin pe gânduri şi m-am apropiat de un adevăr îngrozitor: îmi pierd credinţa."

Nu era un sentiment nou. Ca termitele ce rod în linişte şi neîndurător, primele sale îndoieli religioase apăruseră în timpul reculegerii spirituale de la „Santo Inâcio". Urmărit de dorinţa sexuală şi torturat de vinovăţie, era cuprins de panică în faţa posibilităţii de a suferi veşnic în flăcările apocaliptice descrise de părintele Ruffier. Cu această stare de spirit, a recurs la jurnal pentru a i se adresa lui Dumnezeu - pe un ton mult prea sfidător pentru un adevărat creştin:

Tu ai fost Cel care ai creat păcatul! A Ta e vina că nu m-ai creat intr-atât
de puternic, încât să rezist! Dacă n-am reuşit să-mi ţin cuvântul, vina ea Ta!

în dimineaţa următoare, s-a întristat şi mai tare de blasfemia pe care o scrisese. Disperat, l-a tras spre un loc sigur pe colegul său Eduardo Jardim, a încălcat voit legământul tăcerii şi şi-a deschis sufletul. Alegerea nu era întâmplătoare. Jardim era

modelul lui: inteligent, citea mult şi era un bun poet, fără a fi exhibiţionist. în garajul său se reunea grupuleţul de la „Santo Inâcio", din care făcea parte şi Paulo, ca să discute lecturile fiecăruia. în special, fermitatea convingerilor religioase era cea care-1 făcea pe Jardim nu numai un exemplu, ci şi un confident ideal pentru un prieten cu sufletul mâhnit. I-a povestit că totul începuse cu o îndoială: dacă exista Dumnezeu, iar acest Dumnezeu l-a creat după chipul şi asemănarea Sa, de ce se bucura de suferinţa lui? De la o întrebare la alta, a ajuns la marea întrebare, la îndoiala de nemărturisit: Dumnezeu chiar există? Temându-se de ascultători indiscreţi, Jardim s-a apropiat de el şi i-a murmurat, ca şi cum ar fi fost intr-un confesional, cuvintele care au avut efectul unei lovituri cu sare peste rănile prietenului său:

— Când eram mai mic, simţind cum credinţa în Dumnezeu îmi dispărea, am făcut cele mai mari sacrificii pentru a o păstra. Mă rugam cu disperare, făceam băi reci iarna, dar, puţin câte puţin, credinţa mi-a dispărut, încet, până când n-a mai rămas nimic. Credinţa mea s-a terminat.

Asta însemna că până şi Jardim capitulase. Oricât ar fi încercat să se gândească la altceva, nu reuşea să-şi şteargă din minte imaginea unui băiat firav care se sacrifica într-o baie rece, în plină iarnă, ca Dumnezeu să nu dispară - iar Dumnezeu pur şi simplu îl ignora! In acea zi, Paulo Coelho l-a urât pe Dumnezeu. Si a scris, ca să nu mai existe îndoieli referitoare la sentimentele sale:

Ştiu cât e de periculos să-l urăşti pe Dumnezeu.

Un episod banal, întâmplat la întoarcerea din perioada de reculegere, i-a înăcrit şi mai tare relaţiile cu Dumnezeu şi păstorii săi. Pe drumul dintre Casa Gâvea şi „Santo Inâcio“, Paulo se gândea că şoferul autobuzului merge prea repede, punând în pericol viaţa tuturor. Ceea ce iniţial a fost doar o îngrijorare a devenit un film de groază: dacă autobuzul ar fi făcut accident şi el ar fi murit înainte de prânz, sufletul său ar fi ars în iad. Teama era mult mai mare decât ruşinea. S-a dus până în partea din faţă a vehiculului, unde s-a aşezat lângă

conducătorul spiritual şi i-a spus adevărul:

— Părinte Ruffier, şoferul conduce prea repede. Mi-e foarte frică să nu mor.

înfuriat, acesta i-a spus printre dinţi, la câţiva centimetri de chipul său:

— Ţie ţi-e frică să nu mori, iar eu sunt indignat de laşitatea ta.

Odată cu trecerea timpului, îndoielile au lăsat locul certitudinilor. A ajuns
să-i urască pe preoţi („o adunătură de înapoiaţi") şi toate obligaţiile pe care aceştia le impuneau, fie ele religioase sau şcolare. Se simţea înşelat de iezuiţi. Examinate de la distanţă, predicile, care înainte păreau adevăruri solide, erau acum amintite ca „doze de un venin administrat lent, ca noi să urâm viaţa", după cum şi-a înregistrat el în jurnal. Şi s-a căit profund că l-a luat în serios pe acel limbut. „Şi eu, prostul, chiar am crezut că viaţa nu face nici două parale", şi-a notat el. „Şi, cu moartea mereu la pândă, eram obligat să mă spovedesc mereu, ca să nu risc să mă duc în iad.“ Cu costul unei mari suferinţe şi al nopţilor de insomnie, la aproape şaptesprezece ani, Paulo avea certitudinile sale. Nu voia să mai audă nimic de biserică, predică, păcat. Şi nu avea nici cea mai mică intenţie să devină un bun elev în cel de-al doilea an de la profilul real, ale cărui ore erau pe cale să înceapă. Cu aceeaşi convingere, era hotărât să pună totul la bătaie, să-şi investească toată energia în ideea fixă pe care nu o numea vocaţie, ci „profesie": aceea de a fi scriitor.

Un semestru a fost mai mult decât suficient ca toţi să afle că acel colegiu îşi pierduse de tot semnificaţia pentru el. „Eu, care eram deja un elev slab, am ajuns să fiu unul foarte prost." Notele din carnet dovedesc că nu era vorba de o exagerare. Era unul dintre cei mai din urmă din clasă, la fiecare serie de examene reuşea să-şi înrăutăţească situaţia. La primele lucrări, a reuşit să obţină o medie puţin peste 5, datorită unui suspect 9 obţinut la chimie, în mai, media a scăzut la 4,4, dar alarma avea să fie dată abia în iunie, când raportul şcolar a scăzut dramatic la 3,7. în acea lună, Pedro şi Lygia au fost convocaţi la o şedinţă la colegiu împreună cu carnetul de note al fiului. Veştile nu puteau fi mai rele. Un preot le-a citit celor doi articolul 5 din

regulamentul de la „Santo Inâcio“ - document pe care părinţii erau obligaţi să-l semneze când înscriau copiii şi care prevedea exmatricularea celor care nu atingeau media minimă impusă — şi a mers direct la subiect, fără ocolişuri. Dacă în al doilea semestru avea să continue în acelaşi ritm, Paulo avea să fie lăsat repetent, lucru care însemna că, prin exmatricularea de la unul dintre colegiile cu cele mai mari tradiţii din ţară, îşi păta foaia matricolă. O singură ieşire exista pentru a evita exmatricularea - şi pentru a salva aparenţele, scutind elevul şi părinţii de ruşine. Preotul propunea ca, înainte de exmatricularea inevitabilă, părinţii să preia iniţiativa şi să-şi transfere fiul imediat la altă instituţie. Şi le-a explicat că la „Santo Inâcio" nu se mai întâmplase niciodată ceva asemănător. Le făcea această excepţie din respect pentru faptul că elevul în cauză era nepotul bătrânului Arthur Araripe Junior, „maestrul Tuca“, unul dintre primii elevi ai colegiului, înscris acolo în 1903.

Pedro şi Lygia s-au întors acasă distruşi. Ştiau că fiul fuma pe ascuns, iar în respiraţie, în mod frecvent, se simţea consumul de alcool. Unii părinţi ajunseseră să se plângă că Paulo devenise un exemplu prost. „Băiatul ăla e o ameninţare", şuşoteau mătuşile, „o să ajungă să-i abată din drum pe toţi verii mai tineri." Până atunci, ceea ce numeau „comportament ciudat" la Paulo fusese o problemă strict familială. Să pleci de la „Santo Inâcio" pe uşa din spate era totuşi o ruşine pentru părinţi, dovada publică a incompetenţei lor de a-i fi dat o educaţie adecvată. Iar dacă un fiu, aşa cum repeta tata de zeci de ori, era chiar o carte de vizită pentru familie, familia Coelho avea motive berechet pentru a se simţi cu imaginea destul de pătată. într-o vreme în care violenţa fizică era pedagogia obişnuită printre părinţii brazilieni, Pedro şi Lygia nu au ridicat niciodată mâna la Paulo, dar erau riguroşi cu pedepsele pe care i le impuneau. Când l-a anunţat că urma să-l înscrie la Colegiul „Andrews" - unde avea să continue la real -, tata l-a mai anunţat şi că viitoarea vacanţă era anulată, iar alocaţia era suspendată temporar. Dacă voia bani să cumpere ţigări sau bere, să-şi caute de lucru.

Deşi această alegere era o formă de pedeapsă, contrar aşteptărilor, lui Paulo i-a plăcut schimbarea. Laic şi infinit mai liberal decât „Santo Inâcio", „Andrews" era un colegiu mixt,

care aducea o noutate delicioasă pentru cotidianul şcolar: fetele. In afară de ele, existau discuţii politice, grupuri de studiu în domeniul cinematografiei şi chiar o trupă amatoare de teatru, căreia i s-a alăturat chiar înainte de a cunoaşte toţi profesorii. Cu un an înainte, se aventurase în lumea dramaturgiei: în ziua liberă, prelungită de Ziua Morţilor, s-a închis în cameră, hotărât să scrie o piesă de teatru. Ieşea numai la prânz şi la cină şi le justifica părinţilor detenţia invocând că învăţa pentru lucrările de la sfârşit de an. La sfârşitul celor patru zile de lucru, pusese la punct piesa *O Feio,* la care se referea pretenţios ca la „un *petit guignol* â la Alui'sio Azevedo" şi al cărui sinopsis l-a lăsat înregistrat în jurnal:

> *In această piesă, prezint urâtul în societate. Este povestea unui tânăr respins, care ajunge să se sinucidă. Scenele se desfăşoară prin siluete, în timp ce patru bufoni declamă sentimentele şi acţiunile personajelor. In pauza dintre primul şi al doilea act, în spatele publicului se aude cântând o melodie lentă de bossa nova, ale cărei versuri sunt legate de primul act. Am găsit o scenografie bună. Chiar anul acesta va fi pusă în scenă aici acasă, în grădina de iarnă.*

Simţul critic avea să vorbească mai tare decât mândria, iar la o săptămână după ce s-a întors din prima incursiune în dramaturgie i-a şi dedicat un epitaf de cinci cuvinte: „Este groaznică. Curând, scriu alta." Iar apropierea de Teatrul Amator al Colegiului „Andrews", TACA, a făcut-o, în 1964, ca dramaturg (încă nepublicat). Cât priveşte viaţa şcolară, profesorii, examenele, nimic din toate acestea nu părea să-l intereseze. Rareori, când subiectul merita să fie menţionat în jurnal, făcea înregistrări scurte, negative şi care dădeau dovadă de lipsă de perspective: „Merg prost cu studiile, sunt ameninţat de eşec la geometrie descriptivă, fizică şi chimie"; „Nu reuşesc să pun mâna pe cărţi: e mereu ceva care îmi distrage atenţia, oricât de banal ar fi“; „Pe zi ce trece, orele de la şcoală mi se par mai lungi"; „Pe cuvânt, chiar nu ştiu ce se întâmplă cu mine, este ceva ce nu poate fi descris". Faptul că mărturisea că merge

prost cu studiile era un mod de a ascunde adevărul. Se ducea la vale.

Până în octombrie, cu două luni înainte de sfârşitul anului, toate notele sale, la toate disciplinele, fuseseră sub 5. Tata găsi de cuviinţă că era momentul să prindă hăţurile o dată pentru totdeauna şi şi-a respectat ameninţarea: a obţinut de la vărul Hildebrando Goes Filho un loc pentru fiul său, ca lucrător fiscal la o companie care se ocupa de operaţiuni de dragare în portul Rio de Janeiro. Salariul era insuficient chiar şi pentru a-şi plăti transportul şi ţigările. în fiecare zi, după cursurile de dimineaţă, fugea acasă, mânca de prânz, apoi lua autobuzul şi se oprea în Santo Cristo, cartier central din Rio, de-a lungul cheiului. Un remorcher îl transporta până la dragă, unde-şi petrecea zilele cu o planşetă în mână, bifând un „x“ de fiecare dată când utilajul aduna deşeurile de pe fundul mării şi le depozita într-o barjă. Părea ceva inutil şi fără perspectivă, şi-i aducea aminte de o poveste care-i era cunoscută: mitul grecesc al lui Sisif, în care personajul era obligat să împingă o piatră până în vârful muntelui şi, când ajungea în vârf, piatra se rostogolea din nou la poale, trebuind ca, de fiecare dată, s-o împingă din nou. „Este o muncă ce nu se termină niciodată[11], a scris el în jurnal. „Când mă gândesc că s-a terminat, totul începe din nou.“ Chiar şi aşa, pedeapsa n-a produs nici un rezultat pozitiv. în continuare mergea prost la şcoală, iar, când a aflat că risca să piardă anul şcolar, a înregistrat vestea în batjocură: „Un prieten al meu mi-a spus că voi rămâne corigent la matematică", notă el. „Şi, chiar şi aşa, dimineaţa este atât de frumoasă, de muzicală, sunt chiar mulţumit. O, Doamne, ce viaţă frumoasă! Ce viaţă de viaţă, Doamne!" La sfârşitul anului, raportul a confirmat aşteptările generale: media finală 4,2 însemna corigenţă la toate disciplinele.

Pe zi ce trecea, Paulo părea din ce în ce mai indiferent faţă de acea lume. Suporta fără proteste munca la dragă şi nici nu i-a păsat că a primit de la părinţi, drept dar de Crăciun, numai un briceag modest. îl interesau numai literele, fie ele sub formă de romane, piese de teatru sau versuri. Da, pentru că, la câteva luni după ce întrerupsese poezia, s-a întors furios la versuri. După ce a reflectat mult, a ajuns la concluzia că nu era nici o

ruşine să compună versuri atâta timp cât nu venise momentul să-şi pună pe hârtie romanul. „Şi ce subiect am ca să scriu un roman! Dar, la naiba, nu reuşesc un început bun, şi nici nu am răbdarea suficientă să-l conţinu", mormăia el, pentru a încheia resemnat: „Şi, totuşi, asta e profesia pe care mi-am ales-o.“ După ce s-a acomodat cu vecinătăţile din Gâvea, a descoperit că mai erau şi alţi tineri interesaţi de cărţi şi literatură. Cum erau în total cincisprezece fete şi băieţi, au creat un club de lectură, intitulat „Rota 15“ — numele venea de la iniţialele străzii Rodrigo Otâvio, ce tăia Padre Leonel Franca, unde se afla casa lui, la colţul căreia se întrunea grupul. Producţia poetică a lui Paulo Coelho era atât de prolifică, încât, când „Rota 15“ a hotărât să lanseze o cărticică de poezii litografiată, el a contribuit cu un grupaj de treisprezece poezii (printre care şi premiata *Femeia de treisprezece ani),* la sfârşitul căruia se afla CV-ul său: „Paulo Coelho şi-a început cariera literară în 1962, scriind cronici scurte, pentru ca mai târziu să adopte genul liric. A intrat la Academia de Litere «Santo Inâcio» în 1963 şi, în acelaşi an, a câştigat premiul cel mare al acestei asociaţii." „Rota 15“ şi-a închis porţile în mod scandalos, când Paulo l-a acuzat pe casier că i-a golit seifurile şi a folosit banii ca să vadă spectacolul franţuzoaicei Franşoise Hardy, diva pop care avea reprezentaţie în Rio.

Se credea deja un poet de statură suficientă ca să nu mai depindă de micuţele ziare de cartier sau de grupuri. Cu încrederea de sine a unui veteran, a simţit că venise momentul să zboare mai sus. Visul său era să vadă publicat un elogiu — un simplu citat era perfect — în respectatul editorial literar „Scriitori şi cărţi" pe care Jose Conde, din Pernambuco, îl semna săptămânal în ziarul *Correio da Manhă.* Capabil să construiască sau să demoleze reputaţii printr-un simplu paragraf, ursuzul Conde sărbătorea participarea la realizarea cărţii *Os Sete Pecados Capitais,* culegere lansată de Editura „Civilizaşão Brasileira" şi în care îi avea colegi pe Guimarâes Roşa, Otto Lara Resende, Carlos Heitor Cony şi Lygia Fagundes Telles, printre alţi scriitori de aceeaşi importanţă. Paulo admira stilul sec al lui Conde şi spera ca privirea ascuţită a criticului să descopere talentul ascuns din scrierile sale. A adăugat noi poezii

la antologia publicată de „Rota 15", a dactilografiat cu atenţie şi a expediat maldărul legat cu grijă către redacţia ziarului *Correio.* Miercurea următoare, ziua cu „Scriitori şi cărţi", a alergat într-un suflet la standul de ziare, nerăbdător să citească părerea lui Conde despre el. Surprinderea i-a fost atât de mare, încât a tăiat articolul, l-a lipit în jurnal şi a scris deasupra: „Acum o săptămână, i-am scris lui J. Conde, i-am trimis poeziile şi i-am cerut să mi le critice. Iar azi, îmi apare asta în ziar." Motivul indignării sale era post-scrip- tumul de zece rânduri de la sfârşitul articolului:

> *Tinerilor îndrăzneţi, nerăbdători să le apară publicate cărţile, aş dori să le reamintesc exemplul lui Carlos Drummond de Andrade, care, timp de cincisprezece ani, a publicat numai trei volume mici, cu un total de o sută patruzeci şi patru de poezii... Şi, chiar zilele trecute, un critic sublinia că Ernest Hemingway şi-a rescris nici mai mult, nici mai puţin de douăzeci de ori acea capodoperă de mici dimensiuni care se numeşte* Bătrânul şi marea.

Copleşit de răspunsul agresiv, şi-a asumat vina. Dacă cu puţin timp înainte îi mulţumea lui Dumnezeu pentru fericirea că şi-a descoperit vocaţia, acum stăpânirea de sine făcea loc unei mulţimi de îndoieli. „Poate că nu sunt făcut să fiu scriitor", se gândea el. Dar şi-a înlăturat imediat din cuget toate aceste îndoieli. Precum prietenul care făcea băi reci ca să nu-şi piardă credinţa în Dumnezeu, trebuia să lupte şi el fără ezitare sau clipe de slăbiciune pentru a-şi realiza visul. Simţea lovitura dată de Conde, dar nu era dispus să se lase bătut. Şi-a petrecut toată ziua fără să se gândească la altceva în afară de articolul literar. Pentru a-şi distrage atenţia, noaptea a încercat să se uite la televizor, la un episod din faimosul serial american *Dr. Kildare,* care prezenta activitatea unui tânăr medic, jucat de actorul Richard Chamberlain, intr-un mare spital. A deconectat aparatul înainte de terminarea episodului şi a scris în caiet:

> *în episodul de azi al serialului* Dr. Kildare, *directorul*

spitalului îi spune medicului: „N-ar fi trebuit să încerc să-ţi schimb viaţa, fim. Noi toţi ne naştem croiţi pentru un ideal. "Am aplicat aceste cuvinte profesiei de scriitor şi m-am hotărât s-o urmez.

Entuziasmat de propria-i determinare, a compus cinci versuri în maniera poemului *If...* al britanicului Rudyard Kipling:

Dacă ai fi în stare să ceri prietenilor şi inamicilor o şansă.
Dacă ai fi în stare să auzi un „nu" şi să-l consideri un „poate".
Dacă ai fi în stare să-ncepi de jos şi, chiar şi aşa, să pui în valoare puţinul care-ţi revine.
Dacă ai fi în stare să te perfecţionezi în fiece clipă şi să ajungi în vârf fără să te laşi dominat de mândrie.
Atunci vei fi scriitor.

Cufundat în gânduri atât de înalte, vedea cu mare mâhnire perspectiva de a se întoarce în băncile de la Colegiul „Andrews". Torturat de idee, a proiectat un plan care, dacă ar fi reuşit, l-ar fi scăpat de liceu o bună bucată de vreme: să obţină o bursă de studiu în afara ţării, aşa cum făcuseră unii dintre colegii săi. Părinţii şi-au redobândit speranţele când au văzut că s-a înscris la American Field Service, programul de schimb cultural foarte în vogă în acea vreme. Judecând după note, nu era o nulitate absolută la engleză (disciplină la care rar mergea prost, pentru standardele sale), lucru care însemna jumătate de drum parcurs pentru a obţine bursa. Timp de două săptămâni, şi-a dedicat timpul liber pentru a pregăti maldărul de hârtii necesare la înscriere: adeverinţe şcolare, fotografii de tip paşaport, scrisori de intenţie. Când au început examenele, cei şapte concurenţi pentru locul din grupul său au fost reduşi la patru, pentru ca, în ultimă instanţă, să rămână numai Paulo şi încă doi, calificaţi pentru examenul decisiv: interviul oral ţinut de cineva din Statele Unite — totul în engleză, bineînţeles.

în ziua stabilită, era atât de emoţionat, încât, când s-a aşezat în faţa examinatorului - o fătucă de vârsta lui -, a simţit prima

lovitură, ca şi cum ar fi fost un pumn în capul pieptului. Şi-a lăsat deoparte ateismul şi, în linişte, l-a implorat pe Dumnezeu să nu fie decât o alarmă falsă. Nu era - avea o criză de astm. Un sunet ascuţit, sec ieşea din plămânii săi, în timp ce, cu ochii holbaţi, pipăia buzunarele în căutarea inhalatorului. încerca să vorbească, dar, în locul vocii, se auzea un gâfâit. Speriată de scenă, americanca a rămas încremenită, fără să ştie ce să facă. După câteva minute, criza a încetat. După ce s-a liniştit, a reuşit să termine interviul, dar a ieşit de acolo cu un presentiment urât: „Cred că astmul m-a făcut să pierd totul.“ De fapt, cu o lună înainte de îmbarcare, a primit telegrama care-1 anunţa că nu fusese ales. în loc să se simtă copleşit de eşec, Paulo l-a atribuit nu proastei sale prezentări, ci faptului că mama sa vizitase Statele Unite înainte. „Cred că preferă persoane ale căror rude n-au fost niciodată în Statele Unite“, a scris el, completând cu o evaluare demnă de vulpea din fabula cu ciorchinele de struguri: „Ei cred, cel puţin asta este interpretarea mea, că sunt prea deştept pentru America.[11]

în aceeaşi perioadă, apare în viaţa sa o nouă şi cuceritoare pasiune. De data aceasta, pasiune în carne şi oase, cu ochii căprui, picioare lungi, pe nume Mârcia. La şaptesprezece ani, Paulo continua să fie slab şi micuţ pentru standardele braziliene. Avea cincizeci de kilograme, cu cel puţin zece sub greutatea ideală a unei persoane care măsura 1,69 m, statură pe care avea să şi-o menţină tot restul vieţii. Şi nu era un adolescent frumos, după propria-i părere imparţială: „Eram urât, slab, nedotat cu şarm şi incapabil să trezesc interesul vreunei iubite", repeta el de zeci de ori, cu uşoare variaţii în vocabular, în interviurile pe care le-a dat de-a lungul vieţii. „Din cauza fizicului meu, aveam un complex de inferioritate.“ în timp ce majoritatea băieţilor foloseau cămăşi cu mâneci scurte şi drepte pentru a-şi arăta muşchii, el se îmbrăca mereu cu cămăşi cu mâneci lungi, care ascundeau umerii înguşti şi braţele slabe. O curea de piele disproporţionată faţă de măsurile proprietarului îi ţinea blugii prespălaţi, aşa cum poruncea moda, lipiţi de picioarele delicate. Chipul era completat de ochelarii cu ramă din metal şi lentile colorate, care mai târziu aveau să devină marca înregistrată a membrului

Beatles, John Lennon. Părul îi acoperea urechile şi se apropia de umeri, iar în ultima vreme lăsase să-i crească o mustaţă aspră şi un mic smoc de păr sub buza inferioară.

Cu un an mai mică decât Paulo, Mârcia era aproape vecina lui, fiindcă locuia într-o clădire aflată la întretăierea străzii Rodrigo Otâvio cu strada Padre Leonel Franca. învăţa tot la „Andrews" şi făcea parte din „Rota 15". Cu părul deschis la culoare şi drept, nas de păpuşă şi ochi languroşi, Mârcia era considerată, în ciuda supravegherii stricte a părinţilor şi a fratelui mai mare, drept cuceritoare şi, tocmai de aceea, sfârşea prin a fi una dintre cele mai curtate fete din grup. Chiar dacă avea stimă faţă de el însuşi, viitorul autor de bestselleruri nu şi-a dat seama niciodată că ea îl privea intr-un fel special. Mai ales când el se afla în polemică cu un alt „intelectual" din grup, Alcides Lins, sau Cidinho, cum îl numeau ei, despre filme, cărţi şi piese de teatru. Deşi cei mai mulţi nici măcar nu cunoşteau semnificaţia exactă a acestui cuvânt, aproape toţi se simţeau „existenţialişti". Paulo nu folosea haine şic, nu avea maşină şi nici nu era puternic, dar pe Mârcia o tulbura când îl auzea povestind fragmente din cărţi sau când recita versuri ale poeţilor celebri. El, în schimb, niciodată n-a simţit vreo simpatie din partea fetei, până când ea a luat iniţiativa.

în noaptea de 31 decembrie 1964, Paulo a mai încheiat un volum din jurnal cu următoarea frază melancolică: „Azi e ultima zi din 1964, an care se termină cu un geamăt ascuns în noapte. Un an încoronat de mâhnire." Şi, cu acest aer deprimat, s-a alăturat prietenilor după două zile, într-o sâmbătă, pentru a vedea spectacolul *Opinião,* cu cântăreaţa Nara Leâo, la Teatrul ‚Atena" din Copacabana. Grupul şi-a împărţit locurile şi s-a întâmplat ca Mârcia să se aşeze lângă el. Când luminile s-au stins şi vocea suavă a lui Nara a început să intoneze primele versuri din *Peba na Pimenta* de João do Vale, fata a simţit o atingere foarte delicată, aproape ca o adiere pe mâna ei. S-a uitat pieziş, fără să-şi mişte chipul, şi a văzut mâna lui Paulo peste mâna ei. Şi-a împreunat imediat degetele cu ale lui şi l-a strâns uşor. El s-a speriat atât de tare, încât prima reacţie a fost de panică: dacă făcea o criză de astm acum? Nu, s-a liniştit. „Eram sigur că Dumnezeu ghidase mâna Mârciei până la a

mea", îşi amintea el apoi. „Dacă era aşa, de ce mi-ar fi trimis o criză de astm atunci?" Şi, respirând ca orice muritor, cei doi s-au îndrăgostit nebuneşte. Când spectacolul s-a terminat, Nara Leão a trebuit să facă bis de mai multe ori cu melodia de afiş, un protest al lui Ze Keti contra dictaturii militare ce se instalase în Brazilia cu nouă luni înainte.

Ţinându-se mereu de mâini, perechea a profitat de întuneric, s-a furişat prin sala plină ochi şi a ieşit. Pe drum, încă o mai puteau auzi pe Nara cântând versurile din deschiderea melodiei *Opiniăo,* la al patrulea bis:

Puteţi să mă bateţi, puteţi să mă prindeţi,
Puteţi chiar să mă lăsaţi fără mâncare,
Că tot nu-mi schimb părerea,
De aici, din deal, eu nu plec.

Şi-au scos pantofii şi au mers ţinându-se de mână pe nisipul de pe Copacabana. Paulo o îmbrăţişă şi-ncercă s-o sărute, dar ea se retrase delicat:

— N-am fost niciodată sărutată pe gură.

El a reacţionat cu naturaleţea unui bătrân donjuan:

— Nu-ţi face griji, eu am sărutat deja multe fete. O să-ţi placă.

Sub căldura sufocantă şi cerul înstelat al nopţii din Rio, cei doi mincinoşi şi-au dat un sărut prelung, de care ambii aveau să-şi aducă aminte cu dor patruzeci de ani mai târziu. In mod hotărât, anul 1965 nu putea să-nceapă mai însufleţit. Relaţia cu Mârcia i-a adus o pace în suflet cum nu-şi aducea aminte să fi avut vreodată, nici măcar în cele mai bune vremuri din Araruama şi Belem. Simţindu-se în al nouălea cer, nici măcar nu s-a supărat când a aflat că fusese descalificat la un concurs de poezii sponsorizat de Institutul Naţional „Mate“. „Ce mai contează un premiu în plus sau în minus“, a scris el mărinimos, „pentru cineva care este iubit de o femeie ca Mârcia?“ Pagini întregi din jurnal erau acum ocupate de desene cu inimioare, străpunse de săgeţi de dragoste, cu numele celor doi gravate.

Fericirea a avut viaţă scurtă. înainte de terminarea verii, părinţii Mârciei au aflat cine era acel iubit nou şi au fost

neîndurători: cu el, nu. Şi, cum ea dorea să ştie motivele interdicţiei, mama sa a fost de o sinceritate supărătoare:

— în primul rând, este foarte urât. Nu ştiu ce a văzut o fată frumoasă ca tine la un băiat atât de urât şi de neajutorat. Tu eşti o fată căreia-i plac petrecerile, iar el nici măcar nu ştie să danseze. Nu vrea să ştie decât de cărţi. Şi apoi, băiatul ăsta pare foarte bolnăvicios, nu ştiu...

Mârcia răspunse că Paulo era sănătos. Suferea de astm, ca milioane de alte persoane, dar era ceva vindecabil, nu era o deviaţie de caracter. Dacă totuşi astmul avea vindecare, mama se temea să nu sufere si de alte boli, de data aceasta contagioase:

— Deja mi s-a spus că e chiar existenţialist şi comunist. Nici nu mai avem ce discuta despre acest subiect.

Pentru fată, subiectul era departe de a fî încheiat. I-a povestit totul iubitului şi ambii au decis să înfrunte situaţia. Au ajuns să se-ntâlnească pe ascuns, să fie primiţi în casele prietenilor comuni şi, în lipsa locurilor sigure, momentele de intimitate erau foarte rare — în general, se petreceau în bărcile din laguna Rodrigo de Freitas. Şi nu mergeau niciodată mai departe de cele preliminare. Paulo simula naturaleţea, când, de fapt, avusese până atunci numai o relaţie sexuală, care se-ntâmplase cu câteva luni înainte. Profitând de absenţa părinţilor, care plecaseră la film, a reuşit s-o convingă pe Madalena, o frumoasă servitoare recent angajată de mama lui, să urce în camera sa. Deşi avea doar optsprezece ani, Madâ era o tânără destul de experimentată pentru ca băiatul să păstreze amintiri frumoase din prima sa noapte.

Când au aflat că fiica lor continua să se-ntâlnească pe furiş cu „acel in- divid“, părinţii au sporit supravegherea şi i-au interzis să mai vorbească la telefon cu Paulo. Dar, imediat, au descoperit că amândoi îşi puneau alarma la ceas să sune sub pernă la ora patru dimineaţa şi astfel, protejaţi de liniştea nopţii, îşi şopteau cuvinte de dragoste cu gura lipită de receptor. Pedeapsa pentru nesupunere a fost şi mai dură: să stea o lună închisă în casă. Mârcia nu s-a lăsat bătută: cu ajutorul servitoarei, îi trimitea bileţele prin care stabilea ora la care să se posteze pe o stradă din spatele clădirii pentru a o vedea la

când „se purtau frumos“. In afară de asta, toată petrecerea a decurs sub o riguroasă prohibiţie, având în vedere că, la ordinul stăpânului casei, băuturile alcoolice fuseseră interzise - fără excepţie nici măcar pentru o bere inocentă.

Din cauza tuturor acestor lucruri, asta avea să fie şi prima, şi ultima petrecere dată de familia Coelho în imensa casă roz. Dar nimic, nici chiar ofensele tatei, nu părea să-i afecteze fericirea lui Paulo. Ziua de naştere a Mărciei se apropia, iar relaţia încă nu împlinise două luni când mama a chemat-o să stea de vorbă. Neîncrezătoare în rezultatele educaţiei prin violenţă, a jucat tare:

— Dacă termini relaţia cu acest băiat, poţi să-ţi alegi cel mai bun butic din Rio şi să-ţi cumperi ce rochii vrei.

Mama ştia că atinsese un punct slab al fetei - mândria -, însă reacţia iniţială a Mărciei a fost să considere propunerea inacceptabilă, „un şantaj fără măsură[11]. După ce a stat totuşi mai mult pe gânduri, a ajuns la concluzia că dăduse dovezi cât se poate de elocvente pentru iubirea ei. Şi, sincer vorbind, amândoi ştiau că era o iluzie să-şi închipuie că reuşeau să ducă mai departe acea relaţie contra voinţei părinţilor. Amândoi erau minori, în întreţinere, ce viitor puteau să aibă? Dacă trebuia să termine, măcar să fie pentru un preţ bun. Şi a consimţit. Când a citit scrisoarea Mărciei prin care-i comunica sfârşitul aventurii amoroase, Paulo a izbucnit în lacrimi şi şi-a înregistrat în jurnal frustrarea că nu a reuşit să trăiască cu tânăra

visa să transforme Găvea într-o Verona braziliană, nu putea să existe final mai melancolic decât cel de a fi schimbat pe două rochii.[11]

Părăsit de Marea Iubire - aşa cum se referea la Mârcia în jurnal, cu iniţiale majuscule -, a căzut din nou în depresie. Preocupaţi de starea fiului, părinţilor le-a părut rău şi au decis să facă o excepţie: deşi vacanţa în Araruama fusese interzisă, ca pedeapsă pentru eşecul de la „Andrews[11], putea să se distreze la Carnaval cu verii săi. Paulo a ajuns în oraş cu autobuzul, vineri seara, şi şi-a petrecut sfârşitul de săptămână melancolic, fără chef nici măcar ca să vadă fetele la dansurile din oraş. Luni seara, a acceptat invitaţia celor trei prieteni ca să bea o bere la o cârciumă din apropierea casei unchiului Jose. Când masa era acoperită de căpăcele, care demonstrau cantitatea excesivă de bere consumată, unul dintre băieţi, Carlinhos, a avut o idee:

— Părinţii mei sunt plecaţi, iar maşina e uşor de forat din garajul de acasă. Dacă vreunul dintre voi ştie să conducă, putem să facem o tură prin oraş.

Deşi nici unul dintre ei nu pusese mâinile pe volanul unei maşini, Paulo s-a aventurat:

— Eu ştiu.

>

Actul continuă: au achitat nota de plată, s-au dus acasă la Carlinhos şi au luat maşina. Când cei patru se îndreptau spre bulevardul principal, pe unde defilau dansatorii şi şcolile de samba, o pană de curent a stins complet luminile oraşului. în ciuda întunericului, Paulo a continuat să meargă prin mijlocul confuziei pietonilor şi a petrecăreţilor. Dintr-odată, a văzut un grup de încornoraţi care se îndreptau spre maşină. Fără să ştie cum să reacţioneze în faţa neprevăzutului, a ocolit şi a accelerat, speriat, iar atunci unul dintre prieteni a strigat:

— Vezi, băiatul!

Era prea târziu. Toţi auziseră un zgomot puternic la bara de protecţie din faţă, dar Paulo a continuat să accelereze, în timp ce colegii priveau în spate şi strigau panicaţi:

Dă-i drumul, Paulo! Dă-i drumul! Fugi de-aici! Ai omorât băiatul

5

!Pentru a potoli îngerul Morţii, Paulo decapitează capra vecinului, acoperind cu sânge peretele casei

Băiatul era Lufs Clăudio, sau Claudinho, cum i se spunea, fiul croitorului Lauro Vieira de Azevedo. Avea şapte ani şi locuia pe strada Oscar Clark, în apropiere de casa în care era găzduit Paulo. Şocul a fost atât de puternic, încât l-a proiectat pe băiat departe, cu abdomenul despicat şi măruntaiele ieşindu-i din corp. Dus în stare de inconştienţă la Casa de Caridade, singurul spital din Araruama, s-a constatat că izbitura i-a rupt braţul. Pentru a opri hemoragia, medicul de gardă i-a făcut o transfuzie de sânge, dar presiunea arterială a scăzut brusc. Claudinho se afla între viaţă şi moarte.

După impact, în afara faptului că nu l-au ajutat pe băiat, Paulo şi prietenii săi au fugit în mare viteză de la locul accidentului. Au ţinut autovehiculul acasă la Carlinhos şi, cum oraşul era încă în întuneric, s-au dus până la Mauricio, un alt pasager al automobilului. Pe drum, şi-au dat seama că vestea se răspândea. Panicaţi de zvonurile că băiatul murise, au făcut un pact de tăinuire eternă: nici unul dintre ei nu avea să deschidă niciodată gura despre cele întâmplate. Fiecare şi-a urmat drumul. Pentru a nu trezi suspiciuni, Paulo a ajuns acasă la unchiul Jose ca şi cum nu s-ar fi-ntâmplat nimic — după cum a spus şi el, „cu cel mai mare cinism[11]. După o jumătate de oră totuşi, bomba a explodat: denunţaţi de cel de-al patrulea membru al grupului, care fusese şi martor, Mauricio şi Aurelio au fost prinşi şi, constrânşi de poliţişti, au povestit cine a condus maşina. Unchiul l-a dus în cameră şi i-a atras atenţia în legătură cu gravitatea situaţiei:

— Băiatul se află între viaţă şi moarte. Să ne rugăm să trăiască, pentru că altfel lucrurile se înrăutăţesc mult pentru tine. Părinţii tăi au fost anunţaţi şi vor veni de la Rio ca să stea

de vorbă cu poliţiştii şi cu judecătorul. între timp, nu ieşi din casă. Aici eşti în siguranţă.

Unchiul cunoştea faima de scandalagiu şi ţărănoi a croitorului şi-i era frică ca vecinul să nu facă vreo prostie. Teama sa s-a confirmat chiar în acea noapte. După ce şi-a vizitat fiul care agoniza în spital, Lauro a apărut la poarta casei în care se ascundea Paulo, însoţit de doi indivizi încruntaţi. Lăsând la vedere revolverul de la brâu si fără a-si controla emoţiile, si-a îndreptat degetul spre chipul unchiului Jose:

— Domnule Araripe, Claudinho se zbate între viaţă şi moarte la Casa de Caridade. Cât timp nu iese din spital, nepotul tău nu pleacă din Araruama. Iar dacă fiul meu moare, Paulo va fi înmormântat împreună cu el, pentru că o să vin aici să-l omor.

Spre lăsarea nopţii, Lygia şi Pedro au ajuns la Araruama şi, chiar înainte de a-şi vedea fiul, au mers acasă la judecătorul de drept, de la care au aflat că „autorul[11] putea să părăsească oraşul numai cu autorizaţia sa. Prezenţa părinţilor nu i-a diminuat disperarea lui Paulo, care şi-a petrecut noaptea ca un câine, fără să reuşească să închidă un ochi. Culcat în pat, a scris cu litere tremurânde:

Aceasta e cea mai lungă noapte din viaţa mea. In această noapte, trec prin momente de chin, jară să ştiu care e starea copilului. Oricum, momentul cel mai chinuitor a fost când am ajuns acasă la Mauricio, după accident, şi toţi spuneau că băiatul murise. Mi-am dorit să mă fac nevăzut, să dispar. Numai tu, Mărcia, ai fost şi eşti în gândurile mele de până acum. Voi primi citaţie, fiindcă am condus fiară carnet. Iar, in cazul în care starea copilului se înrăutăţeşte, voi răspunde penal riscând chiar să mă duc la şcoala de corecţie.

Era iadul pe pământ. In dimineaţa zilei de marţi, de Lăsata-secului, cele două ştiri — accidentul şi ameninţarea croitorului — au făcut înconjurul oraşului, atrăgând spre strada Oscar Clark grupuri de curioşi care aşteptau sfârşitul dramei. Chiar de dimineaţă, Lygia şi Pedro s-au hotărât să le facă o vizită de curtoazie părinţilor lui Claudinho ca să-şi ceară scuze pentru cele întâmplate şi ca să obţină veşti despre starea de sănătate a băiatului care era în continuare inconştient. Lygia a aranjat un

frumos coş cu fructe pentru ca mama să i-1 ducă copilului. Când ea şi soţul se apropiau de casă, pe aceeaşi parte unde locuia unchiul Jose, Lauro i-a trimis înapoi, pentru că nu voia să vorbească cu ei. A repetat ameninţarea - „fiul vostru pleacă viu din acest oraş numai dacă al meu supravieţuieşte" — şi i-a spus Lygiei că poate să-şi ia fructele înapoi: „Aici nu moare nimeni de foame. Nu vreau pomană, îmi vreau fiul înapoi." Paulo nu ieşea din cameră decât ca să ceară veşti despre băiat. Toate informaţiile pe care le primea erau înregistrate în caiet:

[...] *Au fost la spital de dimineaţă. Băiatului i-a scăzut febra, şi bine-ar fi ca tata să-şi retragă plângerea de la poliţie.*

[...] *întregul oraş ştie deja totul şi nu pot să ies din casă, fiindcă sunt căutat. Mi-au spus că ieri, la dans, era la poartă un procuror care mă aştepta.*

[...] *Febra băiatului a crescut din nou.*

[...] *Se pare că e posibil să fiu arestat în orice moment, fiindcă cineva a spus poliţiei că sunt major. Acum totul este în mâinile băiatului.*

Febra i-a crescut şi a scăzut de mai multe ori. Claudinho şi-a recăpătat cunoştinţa miercuri dimineaţa, după două zile de la accident, dar abia mai târziu a încetat agonia, când medicii au spus că se afla în afara oricărui pericol şi că urmau să-l externeze în câteva zile. Joi dimineaţa devreme Pedro Coelho şi-a dus fiul să depună declaraţii la judecător, în prezenţa căruia a trebuit să semneze un act de asumare a tuturor cheltuielilor medicale şi de spitalizare făcute de familia băiatului. Acesta a supravieţuit fără nici o urmare, cu excepţia unei cicatrice enorme pe abdomen, care avea să-i însemneze corpul pentru totdeauna. Chiar şi aşa, destinul se pare că a hotărât ca întâlnirea sa cu moartea să aibă loc într-o luni, de Carnaval. După treizeci şi patru de ani, la 15 februarie 1999 — o altă zi de Carnaval —, Lufs Clâudio, la acea vreme comerciant, căsătorit şi tată a două fete, a fost târât din casa sa din Araruama de doi bandiţi mascaţi, aparent dintr-o bandă mafiotă care asalta camioanele încărcate. Torturat cu sălbăticie, era încă conştient

când bărbaţii l-au legat, i-au îmbibat hainele cu benzină şi i-au dat foc, carbonizându-1.

însă în acel an, 1965, supravieţuirea copilului nu i-a schimbat dispoziţia lui Pedro Coelho. La întoarcerea în Rio, Paulo a auzit că, drept pedeapsă pentru accident şi pentru că a minţit, avea să stea o lună fără să iasă seara din casă. Iar alocaţia, pe care o recuperase în decembrie, când şi-a dat demisia de la dragă, avea să fie suspendată din nou, până când îi înapoia tatei cei 100 de mii de cruzeiro (aproximativ trei mii de reali în 2008) pentru a acoperi cheltuielile cu accidentul. La două luni după reînceperea cursurilor, primul raport de note de la „Andrews" a schimbat speranţele familiei Coelho: deşi mersese prost la unele discipline, fiul primise note atât de bune la portugheză, filozofie şi chimie, încât media sa generală urcase la 6,1 - cifre mediocre, da, dar cu siguranţă erau un progres pentru cineva care, până nu demult, nu reuşea să ajungă nici măcar la nota cinci. Sperau cu toţii: la cel de-al doilea raport, media a scăzut la 4,6, iar la cel de-al treilea abia că reuşea să ajungă la 2,5. Ziua de sosire a notelor a ajuns să fie cea a certurilor în familie. Pedro Queima Coelho de Souza se urca pe pereţi, ţipa, tăia privilegiile, amenința cu pedepse din ce în ce mai dure, dar Paulo părea indiferent la acele chestiuni. „M-am săturat de şcoală", le repeta el prietenilor. „Când voi putea să fug, nu voi sta pe gânduri de două ori.“

Energia şi entuziasmul pe care le economisea din lucrările de la şcoală erau în întregime canalizate asupra proiectului său de a deveni scriitor. Neresemnat cu faptul că încă nu era un autor cunoscut şi fiind sigur de propriul talent, a ajuns la concluzia că problemele sale puteau fi rezumate într-un cuvânt: propagandă. In lungile plimbări nocturne cu prietenul său, Eduardo Jardim, pe plaja din Copacabana, la acel început de an 1965, s-a gândit mult la această temă — sau, după cum spunea el, „la problemele mele de a mă convinge că sunt un scriitor consacrat". Ecuaţia sa părea simplă: într-o lume care devenea din ce în ce mai materialistă (prin comunism sau capitalism, era acelaşi lucru), tendinţa naturală era ca artele să dispară şi, odată cu ele, şi literatura. Şi numai propaganda putea să le salveze de

armagedonul cultural. Principala sa îngrijorare era faţă de litere, aşa cum îi făcuse cunoscut în mai multe rânduri lui Jardim: fiindcă nu era la fel de răspândită ca muzica, literatura nu găsea teren fertil în rândul tinerilor. „Dacă acestei generaţii nu are cine să-i inculce plăcerea pentru litere", îi argumenta unui prieten, „acestea vor dispărea în scurt timp." în încheiere, le dezvăluia reţeta sa de succes:

— Tocmai de aceea, propaganda va fi principalul element din programul meu literar. Şi va fi administrată de mine. Prin propagandă, voi obliga publicul să citească şi să judece ceea ce scriu eu. Prin asta, cărţile mele vor avea vânzări mai mari, dar aceasta va fi doar o consecinţă secundară. Important este că voi trezi curiozitatea oamenilor obişnuiţi asupra ideilor şi teoriilor mele.

în ciuda aspectului de om speriat cu care Jardim îl asculta, el continua cu proiectele pentru faza de după cucerirea publicului:

— Apoi, după exemplul lui Balzac, voi scrie, sub pseudonim, articole care să mă susţină, dar astea sunt deja alte chestiuni.

Jardim nu părea să fie de acord cu nimic din ce auzise:

— Gândeşti ca un comerciant, Paulo. Adu-ţi aminte că propaganda este ceva fals, ceva care-i forţează pe oameni să facă ceea ce nu-şi doresc.

Chiar şi aşa, el era atât de convins de eficienţa ideilor, încât, chiar din ianuarie, a ţinut lipită de biroul său de acasă o listă sumară a sarcinilor pe care ar trebui să le îndeplinească pe parcursul anului pentru a ajunge să se facă cunoscut:

Program literar pentru anul 1965

Să cumpăr toate ziarele din Rio în cursul săptămânii.
Să verific secţiunile literare, persoanele responsabile şi directorii de ziar. Să trimit lucrări responsabililor şi o scrisoare explicativă directorilor. Să intru în contact telefonic cu aceştia şi să mă interesez când apare lucrarea. Să-i informez pe directori care sunt ambiţiile mele.
Să găsesc persoane influente pentru publicare.
Să repet operaţiunea cu revistele.

Să aflu dacă vreun cititor al lucrărilor mele doreşte să le primească periodic. Să repet operaţiunea cu staţiile de radio. Să sugerez un program al meu sau să propun contribuţii la programele deja existente. Să restabilesc contactul telefonic şi să mă informez în ce zi vor fi transmise lucrările mele, dacă vor fi.
Să caut adresa marilor scriitori şi să le scriu, să le trimit poeziile şi să le cer critici, iar apoi să le introduc în ziare. Să insist ori de câte ori nu primesc răspuns la scrisoare.
Să mă prezint mereu la serate de autografe, conferinţe, spectacole de teatru, căutând să stau de vorbă cu cei mai mari şi să mă fac remarcat.
Să organizez montajul pieselor de teatru scrise de mine, cu invitaţi ce provin din cercul literar din vechea generaţie, şi să obţin as fel „sponsorizarea “.
Să caut să intru în contact cu noua generaţie de scriitori, organizând cocktailuri, prezentându-mă în locurile pe care aceştia le frecventează. Să continuu cu propaganda internă, comunicându-le mereu colegilor mei victoriile.

Dactilografiat pe hârtie, planul părea infailibil, însă adevărul este că Paulo continua în aceeaşi stare de obscuritate umilitoare şi nebunească. Nu reuşea să publice nimic, nu cunoştea nici un critic sau ziarist, pe nimeni care să-i poată deschide o uşă sau să-i întindă o mână pentru a ajunge la succes. Pentru a-şi amărî şi mai tare sufletul, continua să aibă rezultate slabe la şcoală şi, vizibil descumpănit, se obliga să meargă în fiecare zi la,Andrews" - fără nici un rost, fiindcă notele sale erau din ce în ce mai proaste. îşi petrecea zilele absent, ca şi cum mintea sa ar fi fost în altă lume. în mijlocul acestei letargii a cunoscut un coleg de liceu, pe numele său Joel Macedo, care învăţa la uman. Aveau aceeaşi vârstă, dar Joel era exact opusul său: extravertit şi cu viziuni politice articulate, era un fel de boboc în aşa-numita „generaţie Paissandu“ - cinefili şi intelectuali care se întruneau la tradiţionalul cinematograf din cartierul Flamengo. Fiind un

promotor cultural, conducea trupa de teatru TACA şi era responsabil pentru *Agora,* ziarul intern al elevilor de la ,.Andrews" — din a cărui redacţie, la invitaţia sa, a început să facă parte şi Paulo. Ziarul nu era în relaţii bune cu directorii conservatori ai colegiului, din cauza denunţării arestărilor şi celorlalte măsuri arbitrare ale guvernului militar.

O lume nouă i s-a deschis în faţa ochilor. Să intri în „grupul Paissandu“ însemna să convieţuieşti cu spuma intelectualilor din Rio şi să vezi îndeaproape opoziţia de stânga care contesta regimul militar. Cei care alcătuiau comunitatea din cinematograf şi din cele două baruri din vecinătate, Okla- homa şi Cinerama, nu erau numai cineaşti, ci şi muzicieni, dramaturgi, ziarişti, care dictau moda culturală din Rio. Cele mai recente noutăţi ale cinematografiei europene erau reprezentate la „sesiunile damnate" de la miezul nopţii, vinerea, când cele şapte sute de bilete se evaporau în câteva minute. Paulo nu avea nelinişti politice şi nici sociale, însă anxietăţile sale existenţiale puternice se potriveau perfect cu profilul unui membru tipic pentru „Paissandu" şi, în scurt timp, avea să circule pe acolo cu dezinvoltura unui nativ. A sosit şi ziua când a trebuit să-i mărturisească lui Joel că nu apăruse niciodată la „sesiunile damnate", exact la cele mai importante. „In primul rând, pentru că voi face optsprezece ani abia peste câteva luni, iar filmele prezentate acolo sunt, în general, interzise minorilor", i-a explicat el, adăugând că cel de-al doilea motiv era la fel de obstructiv: „Dacă ajung acasă la unsprezece, tata nu-mi mai deschide uşa." Joel nu se resemna să vadă pe cineva de şaptesprezece ani cu oră fixă de ajuns acasă: „A venit momentul să-ţi ceri libertatea. Chestiunea vârstei e simplă: e de ajuns să modifici data naşterii în legitimaţia de elev, aşa cum am făcut şi eu." Şi s-a oferit să rezolve şi problema programului: „După sesiunile de la miezul nopţii, vii să dormi la mine, în Ipanema." începând de atunci, cu legitimaţia falsificată şi cu un acoperiş asigurat, Paulo a intrat în lumea fermecată a lui Jean-Luc Godard, Glauber Rocha, Michel- angelo Antonioni, Ingmar Bergman şi Roberto Rossellini.

Rămânea totuşi o dificultate. Biletele, berea, ţigările şi transportul costau bani. Bineînţeles că nu erau o avere, dar, de

când cu alocaţia tăiată, nu avea nici un bănuţ în buzunar şi nici n-avea habar cum rar putea să se întreţină. Spre surprinderea lui, soluţia a venit chiar din partea tatei. Domnul Pedro era prieten cu Luis Eduardo Guimarães, director la *Diârio de Noticias,* la acea vreme un ziar influent din Rio, şi cu ginerele proprietarei, Ondina
Dantas. A stabilit o întâlnire între fiul său şi ziarist, iar câteva zile mai târziu Paulo avea să-nceapă să lucreze ca debutant - boboc, în jargonul jurnalistic - în vechea clădire de pe strada Riachuelo, din centrul oraşului. Avea să lucreze fără să câştige nimic, până când, eventual, avea să fie angajat. Problema banilor se menţinea, dar exista o compensaţie: postul era un pas înainte pentru a se elibera de controlul tatei. Aşa, nu se mai oprea pe acasă. Pleca de dimineaţă la „Andrews", de unde se întorcea în grabă la prânz, şi-şi petrecea după-amiezile la ziar şi nopţile la „Paissandu". Apartamentul lui Joel devenise a doua sa casă, atât de multe nopţi dormise pe acolo.

Aşa cum se întâmplă în toate redacţiile, bobocilor le reveneau mereu subiectele cel mai puţin relevante, precum gropile din drum care încurcă traficul, certurile cuplurilor care ajung la poliţie sau strângerea listelor cu morţi anonimi de la spitalele publice, pentru secţiunea de necrologie din ziua următoare. Era ceva normal ca bobocul să ajungă la redacţie şi să-l audă pe Silvio Ferraz, şeful reportajelor la *Didrio de Noticias,* dând ordine de genul „mergi şi stai de vorbă cu proprietarii de magazine, ca să vezi dacă comerţul se află în criză sau nu“. Chiar şi fără să câştige nimic şi ocupându-se de lucruri lipsite de importanţă, se simţea un intelectual, cineva care scria în fiecare zi, fără să conteze subiectul. Asta, ca să nu mai vorbim de marele avantaj al locului de muncă. Acum, când colegii de la „Andrews" sau cineva din „grupul de la Paissandu" îl întreba cu ce se ocupă, Paulo putea spune cu naturaleţe: „Sunt ziarist, scriu la *Didrio de Noticias!*"

Ziar, cinematograf, teatru amator - cu o asemenea activitate, zilele erau din ce în ce mai scurte şi-i rămânea din ce în ce mai puţin timp pentru ,,Andrews“. Pedro a fost în culmea disperării când a aflat că fiul său terminase luna aprilie cu media 2,5 (la

ANO LETIVO DE 1965

TURMA 202 CADERNETA DE FREQUÊNCIA E BOLETIM DO ALUNO:

Paulo Coelho de Sousa

DATA DO NASCIMENTO 24.8.45

TURNO Manhã

în luna mai, un prieten i-a cerut o favoare: participa la un concurs pentru un loc de muncă la Banca Credito Real de Minas Gerais şi avea nevoie de două scrisori de recomandare. Cum tocmai la această bancă avea şi domnul Pedro cont, voia să ştie dacă era posibil ca bătrânul să-i dea una dintre cele**Cu ajutorul lui Joel Macedo, Paulo intră în „banda Paissandu", însă pentru asta trebuia să falsifice carnetul de note şi să mai adauge doi ani la vârstă.**

două scrisori. Paulo i-a promis că-i face rost de scrisoare, dar, când a deschis subiectul cu tatăl său, a primit un refuz neaşteptat:

— Sub nici o formă! Numai tu îţi poţi închipui că aş da garanţii pentru prietenii tăi vagabonzi...

Dezamăgit şi fiindu-i ruşine să-i spună adevărul prietenului său, n-a stat la îndoială: s-a închis în cameră şi a dactilografiat o scrisoare plină de elogii pentru candidatul la postul de la bancă, subscrisă la sfârşit cu un solemn „Inginer Pedro Queima Coelho de Souza“. A semnat atent, a pus hârtia într-un plic, şi gata, subiectul era încheiat. Totul a mers atât de bine, încât beneficiarul scrisorii s-a simţit obligat să-l sune pe tatăl lui Paulo pentru a-i mulţumi. Domnul Pedro n-a înţeles despre ce vorbea băiatul: „Scrisoare? Dar ce scrisoare?" Auzind cuvintele „directorul băncii", nici nu l-a mai lăsat să termine: „Eu n-am făcut nici o scrisoare! Vă rog să-mi aduceţi acea scrisoare aici. Aduceti-o imediat! Âsta-i Paulo! Paulo mi-a falsificat semnătura!" A

j

închis telefonul şi s-a grăbit să se ducă personal la bancă, pentru a căuta mobilul crimei - scrisoarea, dovada că fiul devenise un falsificator, un infractor. Străin de ceea ce se întâmplase, seara, când Paulo a ajuns acasă, şi-a văzut tatăl prost dispus, dar nu era chiar o noutate. înainte de a adormi, a făcut o mică însemnare în jurnal:

> *Intr-o lună, am publicat nouă reportaje în* Diârio de Noticias. *Am o călătorie stabilită pentru Furnas, la data de 12 iunie, când mă voi confrunta cu cele mai mari personalităţi ale lumii politice, precum preşedintele, cei mai importanţi guvernatori şi miniştri de stat.*

în dimineaţa următoare, s-a trezit entuziasmat, fiindcă la *Diârio de Noticias* circula zvonul că, în acea zi, avea să fie angajat, ceea ce însemna că devenea jurnalist cu adevărat, cu portofoliu semnat şi cu salariu garantat. Când a coborât, s-a mirat să-şi găsească părinţii în picioare, în camera de oaspeţi, aşteptându-1. Morocănos şi fără să scoată un cuvânt, domnul

Pedro părea că are scântei în priviri. Lygia a fost cea care a vorbit:

— Fiul meu, astmul tău ne îngrijorează mult şi te-am programat să mergem la medic pentru un control. Bea-ţi cafeaua, fiindcă trebuie să plecăm în scurt timp.

Câteva minute mai târziu, tata scoase Vanguardul din garaj, lucru care rar se întâmpla, şi cei trei plecară pe drumul de coastă, spre centrul oraşului. Aşezat pe bancheta din spate şi cufundat în gânduri, Paulo admira porţiunile imense de ceaţă care în acea perioadă a anului plutea deasupra mării, dând golfului Guanabara un aspect melancolic şi poetic în acelaşi timp. Când au ajuns pe la mijlocul plajei Botafogo, maşina a intrat în stânga, pe strada Marques de Olinda, a mai înaintat câţiva metri şi a oprit lângă un zid de peste trei metri înălţime. Cei trei au coborât şi s-au dus până la poarta de fier care străjuia locul. Paulo şi-a auzit tatăl discutând ceva cu portarul şi, în câteva clipe, a văzut venind o călugăriţă care i-a însoţit până la cabinet. Se aflau la Clinica „Dr. Eiras“, un mare spital ce funcţiona în mai multe clădiri şi case dintr-o pădure de la poalele unui deal. Călugăriţa mergea înainte, pentru a le arăta drumul, iar în spate venea Paulo, fără să înţeleagă ce se întâmplă. Au luat toţi patru un lift până la etajul al IX-lea şi, îndreptân- du-se pe un coridor lung spre cabinet, călugăriţa a deschis una dintre uşi şi le-a arătat lui Pedro şi Lygiei o cameră cu două paturi şi o fereastră protejată de grilaj de fier, anunţând zâmbitoare:

— Aici o să doarmă băiatul. Vedeţi ce spaţioasă şi bine luminată e camera!

Paulo n-a înţeles ce auzise, dar nici n-a mai avut timp să- ntrebe, că au
şi ajuns în cabinetul medicului. Aşezat de partea cealaltă a unei mese de lemn, se afla psihiatrul Benjamim Gaspar Gomes, un bărbat în vârstă de cincizeci şi doi de ani, cu ochii mici şi cu un aspect simpatic. Stupefiat, Paulo se adresă părinţilor:

— Dacă am venit aici ca să fac analize pentru astm, de ce mi-aţi rezervat o cameră?

Pedro n-a deschis gura, iar Lygia a încercat să fie delicată şi să-i explice băiatului că-1 internau într-un ospiciu:

— Tu nu mai mergi la şcoală, nu mai dormi acasă. Ai plecat de la „Santo Inâcio“ ca să nu fii exmatriculat şi ai ajuns să rămâi corigent la „Andrews". Apoi, s-a-ntâmplat accidentul cu băiatul din Araruama...

Tata vorbi pentru prima dată:

— Acum, ai întrecut măsura. Să falsifici o semnătură, aşa cum mi-ai făcut mie, nu mai e o ştrengărie, e o infracţiune.

Restul s-a întâmplat foarte rapid. Mama i-a povestit că ea şi tatăl său stătuseră de vorbă timp îndelungat cu psihiatrul, dr. Benjamim — colegul lui Pedro la IAPI şi persoană de mare încredere a familiei -, şi toţi au fost de acord asupra unui lucru: era prea nervos, avea nevoie să stea sub medicaţie şi era mai bine să petreacă câteva zile la acea „casă de odihnă". înainte de a-şi reveni din sperietură, părinţii s-au ridicat, şi-au luat rămas-bun şi au dispărut pe coridorul faianţat. Dintr-odată s-a văzut singur, închis într-un ospiciu, cu un dosar şcolar sub braţ şi un pulover pe umeri, paralizat. Ca şi cum ar mai fi fost posibil să scape de acel coşmar, a apelat la medic:

— Dar mă internaţi ca nebun, fără nici o analiză, nici un interviu, nimic? Benjamim Gomes l-a liniştit cu un zâmbet:

— Nu eşti internat ca nebun. Aceasta e o casă de odihnă. Vei lua medi-

)

camente şi te vei odihni. Iar interviul nu e necesar, am toate datele despre tine.

Datele pe care psihiatrul le primise de la tatăl său justificau cu greu, în ochii unei persoane cu bun-simţ, constrângerea căreia îi căzuse pradă Paulo: irascibil, ostil, elev slab şi „chiar şi din punct de vedere politic era împotriva

tatălui său“ - adică cu nimic diferit fată de ceea ce se vaită nouă din zece

>

părinţi despre copiii lor adolescenţi. Mama avea temeri şi mai precise şi credea că băiatul „se confrunta cu probleme de ordin sexual“. Cele trei motive ale suspiciunii sale nu păreau să vină din partea unei femei sofisticate şi inteligente precum era Lygia: băiatul nu reuşea să-şi găsească iubite, refuza să-şi facă operaţie de fimoză, iar sfârcurile lui creşteau precum cele ale

interna acolo. In timp ce asimila şocul, a fost condus în cameră de un infirmier şi, sprijinindu-se de grilajul de fier de la fereastră, s-a speriat de frumuseţea priveliştii pe care acel loc înfiorător o lăsa să se întrevadă. De la al nouălea etaj, puteai vedea, fără nici un obstacol, nisipurile albe ale plajei Botafogo, grădinile teraselor Flamengo, recent inaugurate şi încadrând totul, în spate, superbul profil al colinelor Urca şi Pão de Aşii car. Patul de alaturi era gol, ceea ce însemna că trebuia să traverseze singur calvarul. După-a- miază, cineva de acasă i-a lăsat la poarta spitalului un geamantan cu haine, cărţi şi obiecte personale. Ziua a decurs fără să se-ntâmple nimic. Culcat în pat, Paulo se gândea la opţiunile pe care le avea: prima, bineînţeles, era să insiste cu proiectul de a fi scriitor. Dacă nu reuşea, cel mai bine era să devină nebun cu acte în regulă. Era susţinut de stat, nu trebuia să mai muncească şi nici nu trebuia să-şi asume vreo responsabilitate. Asta însemna să petreacă mult timp în instituţii psihiatrice, însă, într-o zi, circulând pe coridoare, şi-a dat seama că pacienţii Clinicii „Dr. Eiras“ nu se comportau „ca persoanele nebune pe care le vezi în filmele de la Hollywood**:

> *Cu excepţia unor cazuri patologice de catatonie sau schizofrenie, toţi ceilalţi pacienţi sunt perfect capabili să vorbească despre viaţă şi să aibă propriile idei despre acest subiect. Din când în când, au atacuri de panică, crize de depresie sau agresivitate, dar nu durează mult.*

Paulo şi-a petrecut următoarele zile încercând să cunoască locul în care fusese exilat de părinţi. Stând de vorbă cu infirmierii şi funcţionarii care mergeau lent pe coridoarele interminabile, a descoperit că la acea clinică erau internaţi opt sute de bolnavi mintal, separaţi după gradul de nebunie şi clasa socială. Etajul la care era el găzduit era privilegiul aşa-numiţilor „nebuni liniştiţi** şi al celor trataţi de medici privaţi, în timp ce restul,

casadesaad
e dreirassa

o a,‘2 - bolafogo - tal. 581-8442 - c.g.c. 34.tfit.232/000t.43 - in»c. mun. 430.653.01

Rio de Janeiro, 05 de
maio de 1998.

Oficio n[e] *2269*
Bmo. *Sr.*
Patdo CoellK» de S©uza
Av. Atlântica, n° 3370 apt[0] 701 - Copacabana
Rio de Janeiro - RJ

Prezado Senhor,
Em resposta ao seu requerimento de 24 de abril de 1998, transcrevemos, abatxo, os dados constantes do prontuirio medico em nome de Paulo CoeJJio de Souza:
Internaţi
• 1* 01.06,65 a *2S.06.65* -> Alta mddica
• 2'20.07.66 a 09.09.66-> Alta por evasâo
• *y 2S.06.67* a 09.07.67 -> Alta por evasâo

a&fefeai

• *V* internaţâo: segundo o pai, o paciente vem apresentando modificaţdes psicoldgicas, principalmente no que se refere â conduta. Tomou-se *agressivo, imtâvel,* hostii izando abertamente os genitores. Ate politicamente raostra-se contrârio a os pai-sic. Na escola, vem decaindo progressivamente e fala em îargar os estudos. A mâe pensa que o paciente enffenta problemas de ordem sexual, pois tem fimose e nâo parece tar amadurecido suficientemente-sic. Quando não consegue obter o desejado, usa de artificios nem sempre aceitâveis, Assim, assinara pelo pai um atestado que o mesmo se recusara a dar-sic “Sinto que o menino vem tomando atitudes cada vez mais extremadas e isto nos levou a intemâ-lo.” Ultimamente estava trabaîhando como repdrter e parece que tinha boa produtividade, pois iria ser efetivado-sic.
• 2* ittternaţâo: Queixasse apenas de cansaţo Nega-se a dar informaţdes. Estâ calmo, bem orientado no tempo e no espaţo.
• 3* fnternaţfio: Intemado para observagâo e tratamento.

Diagn6stico: CID 10 (JANEIRO/98) ->
F60.1 Tratamento: Psicotrdpicos,
complexo vitaminico, antitdxicos.
Medico Assisten te: Dr. Benjamini Gomes

Atenciosamente,

j>f Dr. Heyder Gomes de Mag^S»[8]*''
ıDiretor-Tdcnico

C6d.: 046

irascibil, ostil **şi împotrivi "f "f' ^ră de „agr<**

po ■ m m a

„periculoşii" şi dependenţii de serviciile publice de sănătate, erau în altă clădire. Cei dintâi dormeau în camere cu maximum două paturi şi băi individuale, iar în timpul zilei puteau să circule liber pe tot etajul. Dar să ia liftul — ale cărei uşi erau încuiate cu cheia — era posibil numai dacă erau însoţiţi de un infirmier si aveau un aviz semnat de medic. Toate ferestrele,

) j >

balcoanele şi terasele erau protejate de grilaje de fier sau de elemente din ciment. Cei care beneficiau de asigurări sociale dormeau în camere colective de câte zece, douăzeci sau chiar treizeci de paturi, iar cei consideraţi violenţi rămâneau închişi singuri în celule.

Clinica „Dr. Eiras“ nu era numai un ospiciu, aşa cum îşi închipuise Paulo la început, ci un ansamblu de clinici de neurologie, cardiologie şi dezintoxicare pentru alcoolici şi consumatori de droguri. Doi dintre directorii săi, medicii Abraão Ackerman şi Paulo Niemeyer, erau printre cei mai respectaţi neurochirurgi din Brazilia. Aşa cum la uşa sa se aşezau la coadă sute de muncitori, beneficiari ai asigurărilor sociale, în aşteptarea unei consultaţii, „Dr. Eiras“ era şi destinaţia marilor personalităţi cu probleme de sănătate. La cinci ani după internarea lui Paulo, într-o căsuţă special izolată pentru el, a stat timp de patru luni magnatul Assis Chateaubriand, proprietarul unui imperiu de comunicaţii, victima unei tromboze cerebrale. Tot la „Dr. Eiras“ şi-au văzut sfârşitul zilelor doi idoli brazilieni celebri, geniul fotbalului Garrincha, în 1983, victima alcoolului, şi cântăreaţa Dircinha Batista, internată cu depresie şi care avea să moară în 1999 în urma unui stop cardiac.

în perioada în care a fost internat, Paulo primea vizite săptămânale din partea mamei. La una dintre ele, Lygia a venit însoţită de fiica sa, Sonia Maria, care pe vremea aceea avea cincisprezece ani şi care insistase mult să-şi vadă fratele la spital. Sonia a ieşit de acolo şocată.‚Atmosfera era îngrozitoare, oamenii vorbeau singuri pe coridoare", îşi amintea ea cu indignare cu ani mai târziu. „Şi, pierdut în acel infern, era Paulo, un băiat care niciodată n-ar fi trebuit să se afle acolo." A plecat de acolo cu dorinţa de a le spune părinţilor, de a-i

implora să-şi deschidă inima şi să-i scoată fratele din ospiciu, dar îi lipsea curajul. Dacă ea nu protesta nici ca să-şi apere propriile drepturi, ce putea să facă pentru el? Spre deosebire de Paulo, Sonia avea să-şi petreacă viaţa supunându-se părinţilor — chiar şi până în punctul în care, căsătorită şi cu copii, nu fuma în faţa tatei şi-i ascundea că folosea costum de baie din două piese.

în ceea ce priveşte suferinţele lui Paulo, nu au fost mai mari, după spusele doctorului Benjamim, care-1 vizita în fiecare dimineaţă, doar datorită „acelui fel specific al său de a ieşi din situaţii dificile, chiar şi când protesta că este internat". După spusele psihiatrului, „dacă Paulo nu a suferit mai mult s-a datorat faptului că vorbea frumos". Iar datorită faptului că „vorbea frumos" a scăpat de o violenţă practicată frecvent asupra bolnavilor mintal din clinică: electroşocurile. Deşi era o persoană bine informată despre bolile mintale, traducător de cărţi de psihiatrie, doctorul Benjamim Gomes era un dur susţinător al tratamentului pe care o mare parte din lume îl condamnase deja, barbara terapie electroconvulsivă. „în anumite cazuri, precum în cel al depresiilor irevocabile, nu există alternativă", repeta el sigur de sine. „Orice altă terapie este o escrocherie, ademenitoare, paliativă, este o amânare periculoasă." Când a fost internat, Paulo a fost supus unor doze atât de puternice de psihotropice, încât îşi petrecea toată ziua ameţit, târându-şi papucii pe coridoare. Şi, deşi nu mai încercase niciodată nici un fel de drog - nici măcar canabis -, timp de patru săptămâni a consumat cutii peste cutii de medicamente aparent pentru dezintoxicare, dar care îl ameţeau şi mai tare.

Cum aproape nimeni nu ştia că e internat, nu prea primea veşti de la prieteni. într-o zi, a primit o vizită neaşteptată din partea responsabilului indirect de prezenţa sa acolo, prietenul care-i ceruse scrisoarea de recomandare, care a plecat de acolo cu o idee nebunească, ce nu avea să se realizeze niciodată: să organizeze un comando cu băieţii de la fostul grup „Rota 15", pentru a-1 elibera cu forţa din acel loc îngrozitor. însă sufletul său suferind îşi găsea adevărata alinare numai când trecea pe

acolo cea mai recentă cucerire: Renata Sochaczewski, o fată frumoasă, pe care o cunoscuse într-o trupă de teatru amator şi care avea să devină una dintre marile actriţe braziliene cu numele de scenă Renata Sorrah - pe care Paulo o numea drăgăstos „Rennie" sau „Pato". Când nu reuşea să intre să-l viziteze, Renata îi trimitea pe furiş bileţele de dragoste de genul „Vino la fereastră, fiindcă te aştept să-mi iau rămas-bun" sau „Scrie o listă cu ce vrei şi dă-mi-o vineri. Ieri, te-am sunat, dar nu te-au chemat."

După ce a fost externat, patru săptămâni mai târziu, Paulo era foarte slăbit, dar încă încerca să-nveţe o lecţie pozitivă din acea trecere prin infern. Numai când s-a-ntors acasă s-a însufleţit şi şi-a reluat notările în jurnal:

In această perioadă, am fost internat la Casa de Satide „Dr. Eiras“ ca un dezechilibrat. Am petrecut acolo douăzeci şi opt de zile, am pierdut cursurile, mi-am pierdut locul de muncă şi am ieşit ca şi cum m-aş fi făcut bine, fără nici un motiv de internare. Pe părinţii mei îi mai apucă câteodată! Mi-austricat profesia, mi-au stricat anul şcolar şi au cheltuit bani ca să-şi dea seama că nu am nimic. Ceea ce am de făcut acum e să încep totul din nou. Să iau drept glumă ceea ce a trecut şi drept greşeală făcută cu bune intenţii. (Cel mai rău e că în ziua internării mele urma să fiu angajat la ziar.)

Dar a fost bine. Cum spunea un pacient de la etajul meu, „toate experienţele prin care trebuie să trecem sunt bune, chiar şi cele rele“. Da, am profitat mult. Am putut să mă maturizez şi să am mai multă încredere în mine însumi. Am putut să fac un studiu mai amănunţit al prietenilor mei şi să constat anumite lucruri din ideile mele care treceau neobservate. Acum, sunt bărbat.

6

Dacă el părăsise clinica convins că „nu are nimic“, nu aceasta era şi părerea psihiatrului Benjamim Gomes. Fişa medicală arhivată pe numele său, în subsolul de la „Dr. Eiras“, prezenta un diagnostic întunecat, care părea mai mult o condamnare: „Pacient cu personalitate schizoidă, împotriva contactelor sociale şi afective. Preferă activităţile solitare. Este incapabil să-şi exprime sentimentele şi să experimenteze plăcerea." Judecând după acea bucată de hârtie, suferinţa abia începe.Paulo îşi insultă propria familie şi visează că este dus din nou la ospiciu: problema este că nu e doar un vis

Puţinii prieteni care au fost alături de el în cele douăzeci şi opt de zile de suferinţă de la clinică au fost surprinşi când l-au externat. Deşi din punct de vedere fizic era istovit şi aspectul său era şi mai firav decât înainte, nu ţinea deloc să ascundă că fusese internat într-un ospiciu. Din contră, prima dată când şi-a făcut apariţia pe strada Rodrigo Otâvio, a atras un cerc de prieteni pentru a se lăuda că trăise o experienţă pe care nimeni de acolo nu o cunoştea: aceea de a fi tratat ca nebun. A descris personajele şi a povestit episoade atât de uluitoare întâmplate la casa de sănătate, multe dintre ele inventate, încât unii prieteni şi-au arătat invidia că nu fuseseră niciodată într-un loc atât de interesant ca acela. Lygia şi Pedro erau îngrijoraţi de comportamentul său. Temându-se că internarea putea să-i

strice faima la şcoală şi la serviciu, tratau subiectul cu discreţie absolută. Chiar tata s-a ocupat să comunice la „Andrews“ şi la *Diârio de Notîcias* că absenţa sa se datora „unei călătorii neaşteptate'[1]. Când a aflat că el le spunea tuturor adevărul, domnul Pedro l-a avertizat:

— încetează cu asta. Dacă oamenii află că ai fost internat pentru probleme mintale, nu vei putea candida niciodată la prezidenţiale.

Fără nici cea mai mică pretenţie de a fi orice fel de preşedinte, Paulo dădea impresia că se întorsese de la clinică cu o poftă mult mai mare pentru ceea ce însemna „viaţă intelectuală[11]. Iar acum, avea un loc nou unde să-şi facă apariţia, în afară de teatrul amator de la, Andrews[11] şi de Cinematograful „Paissandu[11]. Barbara Heliodora, director al Serviţo Nacional deTeatro (SNT), obţinuse autorizaţie din partea guvernului să transforme vechiul sediu al *Uniâo Nacional dos Estudantes* (Uniunea Naţională a Studenţilor) UNE (care fusese devastat şi incendiat de grupuri de extremă dreaptă în ziua loviturii militare), în noul Conservator Naţional de Teatru. Fără să restaureze sausă zugrăvească semnele lăsate de flăcările vandalilor, în locul în care funcţiona Centrul Popular de Cultură, celebrul CPC de la UNE, a fost creat Teatrul „Palcăo“, o sală de spectacole cu o sută cincizeci de locuri, care avea să fie, fără libertatea dinainte, un centru de promovare culturală, ocupat în permanenţă de laboratoare, repetiţii şi montaje ale trupelor de teatru. Acolo avea să ia naştere şi embrionul Teatro Universitărio Nacional (Teatrul Universitar Naţional) (TUN), companie ocazională alcătuită numai din studenţi. întreaga experienţă a lui Paulo în acest domeniu se rezuma la piesa *O Feio,* retrasă înainte de a împlini un an de existenţă, şi la două sau trei alte piese pe care le scrisese şi care, de asemenea, nu trecuseră de limitele obişnuite. Era însă încrezător că se pricepe şi s-a concentrat cu toate forţele pe recent înfiinţatul
Conservator National de Teatru.

>

Când s-a reîntors la *Didrio de Noticias,* i-a fost clar că absenţa sa de aproape o lună îi îngropase sau, cel puţin, amânase şansa de a fi angajat ca reporter, dar a continuat să se ducă fără bani şi fără să se plângă. Să lucreze într-un loc care-i permitea să scrie în fiecare zi - chiar dacă subiectele care-i cădeau de obicei în mână erau plictisitoare — era foarte bine, accepta să facă acest lucru chiar şi pe gratis. La sfârşitul lunii iulie 1965, a fost trimis să facă un reportaj despre istoria Congregaţiei Mariane în Brazilia. începând să prindă experienţă ca reporter, i-a fost uşor să se achite de sarcină: la sediul

instituţiei, a luat interviuri persoanelor consacrate, şi-a notat cifre şi a scris un mic articol, în care povestea totul despre cei din acest ordin religios, chiar de când aceştia veniseră în Brazilia, împreună cu primii misionari iezuiţi portughezi. în dimineaţa următoare, în drum spre,Andrews", a cumpărat *Didrio de Noticias* de la stand şi a zâmbit mândru când şi-a văzut materialul publicat. Cu câte o greşeală de literă pe ici pe colo, dar, în esenţă, textul citit la acea oră de mii de cititori era cel pe care-1 scrisese el.

După prânz, când a ajuns la redacţie, a aflat că puseseră recompensă pe capul său. înfuriată de reportaj, Congregaţia Mariană făcuse plângere direct la proprietara ziarului. Aceasta îl acuza că inventase informaţii pe care le atribuise directorului instituţiei. Tânărul boboc a rămas indignat când a auzit — până la urmă, episodul cu scrisoarea îi dăduse o lecţie pentru tot restul vieţii şi nici nu voia să mai audă de falsificare. Deşi colegii spuneau că cea mai bună politică era să te prefaci mort până când se răcea subiectul, şi-a amintit de experienţa săriturii în râu, în Fortaleza de Sâo Joăo, şi s-a hotărât: decât să sufăr şi să fiu pedepsit pe nedrept, mai bine merg direct şi clarific totul. S-a aşezat în faţa sălii cu pereţi de sticlă, aşa-numitul „acvariu[11], şi a aşteptat să vină proprietara ziarului, lucru care s-a întâmplat două ore mai târziu. Invitat în acvariu, a rămas în picioare în faţa mesei:

— Doamnă Ondina, eu sunt cel care a scris reportajul despre Congregaţia Mariană şi am venit să clarific lucrurile...

întrerupt din vorbă, nici măcar n-a mai putut să termine fraza:

— Eşti concediat.

Surprins, a încercat din nou să argumenteze:

— Dar, doamnă Ondina, mai am puţin şi mă angajează...

Fără să-şi ridice ochii de pe hârtie, a repetat:

— Eşti concediat. Poţi să te retragi, te rog.

Paulo a ieşit de acolo, deplângându-şi naivitatea. Dacă ar fi aşteptat câteva zile, aşa cum fusese sfătuit, probabil că ar fi uitat de acest subiect. Acum, nu mai era cale de întoarcere. A plecat acasă cu coada-ntre picioare. Deşi era mâhnit de această

veste, capacitatea sa de imaginaţie părea infinită. Când îşi înregistrează în jurnal regretul că luase iniţiativa, îşi zugrăveşte concedierea ca şi cum ar fi fost vorba de persecuţie politică:

> *Ah! Câte lucruri puteam să fac pentru a evita ce s-a întâmplat cu mine! Aş fi putut să cedez şi să trag pur şi simplu la dreapta, pentru a-mi păstra locul de muncă la ziar Dar nu. Am vrut să fiu martirul răstignit pentru ideile sale şi m-au pus pe cruce chiar înainte să pot transmite ceva umanităţii. Nici măcar n-am apucat să spun că eram inocent, că luptam pentru binele tuturor. Dar nu! Mori acum, câine murdar! Sunt un vierme. Un L-A-Ş! Am fost concediat de DN ca subversiv. Acum, nu-mi mai rămâne nimic altceva decât un liceu seral şi mult timp ca să nu fac nimic.*

Diário de Notîcias nu era ziar de dreapta, şi nici el nu fusese concediat din motive politice, însă Paulo părea dispus să profite de internare. Din moment ce avea „certificat de nebun“, avea să se bucure de imunitatea ce protejează bolnavii mintal şi să facă ce-i trece prin cap. Să se ducă naibii şcoala şi părinţii, fiindcă dorea să-şi urmeze visul. Aşa cum spunea şi el, devenise un „delincvent", frecventa bande, însă, deoarece nu avea muşchi cum aveau ceilalţi băieţi, a crezut că putea să fie un „corupt intelectual", care citea lucruri pe care nici unul dintre prieteni nu le citea şi ştia lucruri pe care nimeni nu le cunoştea. Mergea la trei grupuri diferite — la „Paissandu", la Conservator şi la ce mai rămăsese din „Rota 15“ -, dar, de fiecare dată când deveneau violenţi, se ruşina că nu avea curaj nici măcar să-i separe pe certăreţi.

Totuşi, ştia că nu prin demonstrarea forţei fizice putea să triumfe. Şi, dacă înainte se simţea „un existenţialist în drum spre comunism", acum se considera „comunistul străzii". Citise celebra trilogie a lui Henry Miller — *Sexus, Plexus* şi *Nexus* —, aruncase un ochi asupra operelor lui Marx şi Engels şi se simţea sigur să vorbească despre teme precum „socialismul real", „războiul rece" şi „exploatarea forţei de muncă". Intr-un

text intitulat *Arta în Brazilia,* l-a citat pe Lenin pentru a susţine că liderul bolşevic „vorbea deja despre necesitatea de a face doi paşi înapoi când vede că e singurul mijloc pentru a face un pas înainte. Arta nu putea să evite această premisă. Mai întâi, trebuie să se adapteze omului, iar după ce i-a câştigat [rzc] încrederea, respectul şi dragostea, să-l aducă pe drumul realităţii". Baza sofismului de a o lua pe un drum pe care înainte îl refuzase era simplă: sunt un intelectual şi, ca atare, intelectualul este mereu comunist, sunt comunist. Mama unei fete cu care cochetase a ajuns să-l acuze că „le băga prostii" în cap săracilor de pe stradă. „Dacă de la Henry Miller la comunism e doar un pas", a scris el, „atunci, eu sunt deja comunist." Numai jurnalului îi mărturisea că-1 ura pe Bergman, îl considera pe Godard „plictisitor", iar pe Antonioni „enervant". Intr-adevăr, îi plăcea foarte mult să asculte Beatles, dar nu era bine ca un comunist să o spună public.

Studiile, aşa cum îşi promisese, trecuseră pe al doilea sau al treilea plan. Temându-se să nu piardă anul, în august, conducerea de la „Andrews" i-a chemat pe Lygia şi Pedro pentru a discuta trei subiecte: note mici, absenţe în exces şi „probleme personale ale elevului". De la reînceperea şcolii, în iulie, tânărul nu reuşea să obţină note mai mari de 2,5 la nici o disciplină şi nu se prezentase nici măcar la o oră de matematică în acea perioadă - lucru care explica de ce nu luase mai mult de 3 la această materie de când se mutase la „Andrews". De fapt, el pleca de acasă în fiecare dimineaţă şi se ducea la şcoală, dar, când ajungea acolo, influenţat de trupa de teatru, obişnuia să nu intre zile întregi în sălile de clasă. Diagnosticul prezentat părinţilor era îngrijorător: ori depăşea starea de demoralizare şi găsea un stimul ca să înveţe, ori urma să fie lăsat repetent. Deşi,Andrews" nu adoptase sistemul de exmatriculare de la „Santo Inâcio", dirigintele le-a sugerat subtil că, „pentru a evita răul cel mai mare", poate că era mai bine să-l transfere, înainte de sfârşitul anului, într-o instituţie de învăţământ „mai puţin exigentă". Pe înţelesul tuturor: dacă nu voiau să trăiască ruşinea de a-şi vedea fiul din nou repetent, cel mai bine era să-l înscrie imediat la un „bar" — aşa cum erau numite liceele în care era

suficient ca elevul să plătească ratele la zi ca să fie sigur că trece clasa. Au primit sfatul cu indignare. Nici Lygia şi nici Pedro nu-şi pierduseră speranţele de a-1 aduce pe Paulo din nou în lumea celor buni, iar acceptarea unei sugestii ca aceea era, intr-adevăr, o cedare umilitoare. Pentru nimic în lume nu avea să termine liceul într-o şcoală de a cincea speţă.

Paulo părea că trăieşte în altă galaxie. Existenţa sa în mediul teatral, redută a opoziţiei împotriva regimului militar, l-a apropiat de tinerii pe cale de a deveni militanţi politici. Acum, vedea numai filme şi piese de teatru de protest politic şi-şi încorpora în vocabular sloganuri de stânga precum „Mai multă pâine, mai puţină artilerie[11] şi „Poporul unit niciodată nu va fi învins[11], în noaptea în care, cu un grup de prieteni, se uita la Oduvaldo Viana Filho şi Paulo Autran cum jucau în *Liberdade, Liberdade,* la Teatrul „Opiniăo[11], piesa a fost întreruptă la mijloc. Un băiat chel şi cu un puternic accent de nord-est a urcat pe scenă şi a făcut un „număr fulgerător[11] contra dictaturii militare. Era liderul studenţilor şi viitorul deputat federal Vladimir Palmeira, la acea vreme preşedintele Centrului Academic „Cândido de Oliveira[11] (CACO) de la Facultatea Naţională de Drept, care-şi ridica glasul împreună cu publicul, ca la o manifestaţie a studenţilor, împotriva regimului. Cu degetul arătător ridicat, ca pentru a marca gravitatea situaţiei politice a ţării, la câţiva ani după aceea, arestat de regimul militar, Vladimir Palmeira avea să fie dat în schimbul ambasadorului Statelor Unite, Charles Burke Elbrick, sechestrat de un comando de gherilă. în puţinele dăţi când Paulo a prins curaj şi a participat la manifestaţiile contra guvernului, obiectivul său real era să fie văzut de tatăl său, al cărui birou se afla chiar în zona centrală a oraşului, locul obligatoriu de desfăşurare a marşurilor de protest care izbucniseră în Rio. De fapt, se trezise într-o lume care nu făcuse parte niciodată dintre preocupările sale, cea a politicii. Cu excepţia câtorva însemnări, precum rezultatul alegerilor prezidenţiale din 1960, câştigate de Jânio Quadros, jurnalul său reflectă indiferenţa sa faţă de politică şi politicieni. Când militarii au preluat puterea, în aprilie anul precedent, Paulo tocmai îşi aşternea în jurnal înaltele

speculaţii referitoare la Cer şi Iad. Cu două săptămâni înainte de lovitură, în timp ce ţara fierbea ca urmare a discursului ţinut de preşedintele João Goulart la celebrul „miting pentru reformă[11], Paulo a consumat câteva pagini din jurnal pentru a povesti nefericirea unei „blonde de şaisprezece ani[11] pe care o cunoscuse pe stradă: „închipuiţi-vă că această fată a fugit de acasă şi, pentru a putea trăi, s-a supus celor mai umilitoare lucruri posibile şi, chiar şi aşa, încă îşi păstra virginitatea. Avea totuşi să fie obligată să şi-o piardă pentru a avea ce să mănânce." Şi a încheiat: „în aceste momente, ajung să mă îndoiesc de existenţa lui Dumnezeu."

Dar acesta era trecutul. Acum, viitorul autor de bestselleruri se simţea militant al rezistenţei, deşi manifestările sale contra dictaturii nu depăşiseră limitele jurnalului, şi, chiar şi aşa, foarte timid. Acolo înregistra starea de nemulţumire faţă de situaţia existentă, ca în satira pe care a intitulat-o *J'accuse—m* care-i înfrunta, pe de-o parte, pe Beades, Franco, Salazar şi Lyndon Johnson şi, pe de altă parte, pe de Gaulle, Glauber Rocha şi Luis Carlos Prestes:

> *îi acuz pe bogaţi, care au cumpărat conştiinţa politicienilor. Acuz militarii care controlează sentimentele poporului cu armele. Acuz Beatleşii, carnavalul şi fotbalul că deviază mentalitatea noii generaţii, care avea sânge suficient ca să elimine tiranii. Ii acuz pe Franco şi Salazar, care trăiesc prin oprimarea propriilor compatrioţi. II acuz pe Lyndon Johnson, care oprimă ţări prea sărace ca să reziste la valurile de dolari. II acuz pe papa Paul VI, care a denaturat cuvintele lui Cristos.*
> *Dar oare există ceva bun în lumea care mă înconjoară? Da, nu e numai decepţia. Este de Gaulle, care a reconstruit Franţa şi doreşte să extindă libertatea în lumea întreagă. Este Evtuşenko, care a ridicat vocea împotriva unui regim, ştiind că putea să fie strivit fără să afle nimeni, dar care, până la urmă, a văzut că umanitatea e pregătită să-i accepte gândurile, libere ca*

păsările cerului. Este Hruşciov, care i-a permis poetului să se exprime cu toată forţa lui. Sunt Francisco Julião şi Miguel Arraes, doi lideri adevăraţi, care au ştiut să lupte până la sfârşit. Sunt Ruy Guerra şi Glauber Rocha, care au adus în arta populară un mesaj de revoltă. Este Luis Carlos Prestes, care şi-a sacrificat totul pentru un ideal. E viaţa ce pulsează în mine, ca într-o zi să pot vorbi şi eu. E lumea, cea din mâinile tinerilor. Poate că, înainte să fie târziu, devin conştienţi de tot ce înseamnă asta. Şi luptă până la moarte.

Primul posibil loc de muncă ce i s-a ivit se afla totuşi la ani-lumină depărtare de lupta contra dictaturii militare şi a exploatării popoarelor subdezvoltate de către imperialismul yankeu. O cooperativă de actori numită Grupul „Destaque" repeta Pinocchio, piesă clasică pentru copii, programată pentru sfârşitul acelui an 1965, dar regizorul s-a lovit de o problemă complicată. Cum decorurile erau schimbate de şapte ori în timpul spectacolului, se temea ca, de câte ori cădea cortina, publicul, alcătuit mai ales din copii, să nu se împrăştie prin sală, întârziind reînceperea piesei. Soluţia găsită de producător, francezul Jean Arlin, era simplă: să mai cheme un actor, care, la fiecare pauză, să apară şi să distreze copiii, până când cortina se ridica din nou. Pentru acest rol, şi-a adus aminte de un novice urât şi împrăştiat, dar foarte spiritual, care-i fusese prezentat de Joel Macedo şi care se numea Paulo Coelho. Nu era teatru de rezistenţă, rolul pe care i-1 oferea nici text nu avea, era vorba numai de câteva minute de improvizaţie, iar perspectiva că acea muncă avea să-i aducă vreun ban era foarte departe de el. Cum era vorba de o cooperativă, după spectacole, încasările din bilete aveau să fie împărţite, în numerar, mai întâi pentru a plăti chiria teatrului, apoi tehnicienii, luminiştii. Restul - dacă rămânea ceva — îl împărţeau frăţeşte între actori şi actriţe. Fiecăruia dintre actori, la sfârşit, îi revenea cât pentru o gustare, dar, chiar şi aşa, Paulo a acceptat invitaţia pe loc.

La prima repetiţie la care a participat, a luat din recuzita teatrului o salopetă ruptă şi o pălărie veche şi a aşteptat în

culise momentul intrării. Singura indicaţie pe care o primise din partea regizorului, argentinianul Lufs Maria Olmedo, cunoscut sub numele Cachorro, a fost să improvizeze. Când cortina s-a lăsat, la primul schimb de decor, a urcat pe scenă şi, printre grimase, a recitat ce i-a venit în minte:

— Cartofiorul când se naşte se rostogoleşte pe pământ. Când mămica adoarme, pune mâna pe inimă.

în hohotele generale, a câştigat rolul - şi o nouă poreclă. începând cu acea zi, pentru prietenii de la teatru avea să fie Cartofior. în ciuda faptului că se considera actor foarte slab, în săptămânile ce aveau să urmeze s-a dăruit activităţii cu atâta devotament, încât, când se juca *Pinocchio,* apariţiile sale erau introduse în spectacol şi avea dreptul ca numele să-i apară în program şi pe afişe. La fiecare repetiţie, îşi potrivea şi mai bine vorbele - respectând mereu puţinele minute de schimbare a decorului —, inventa nume ciudate, făcea grimase, sărea şi ţipa. De fapt, toate acele lucruri i se păreau ridicole, dar, dacă aceea fusese poarta care i s-a deschis, prin ea avea să intre în lumea teatrului. Faza teatrului în familie ajunsese la sfârşit. în Grupul „Destaque“ avea să convieţuiască cu profesionişti, oameni care trăiau din teatru - de la persoane cu experienţă precum Geraldo Case, responsabil de coloana sonoră a piesei, până la actorii tineri, ca Jose Wilker, din Ceara. Deşi era de aceeaşi vârstă cu Paulo, Wilker lucrase deja ca profesionist în teatru şi, chiar în acel an, avea un mic rol în filmul *A Falecida,* regizat de Leon Fîirszman, unul dintre cardinalii „noii cinematografii”. După repetiţii, vesela şi colorata trupă a lui *Pinocchio* ieşea din Teatrul „Miguel Lemos“, se plimba pe plajă până pe strada Sa Ferreira, la câţiva metri distanţă, şi făcea o oprire obligatorie la barul Gondola. Acolo se întâlnea fauna actorilor, actriţelor, tehnicienilor şi a regizorilor, care, în fiecare seară, umpleau scenele celor aproape douăzeci de teatre care existau în Copacabana la acea vreme.

Paulo se simţea în cea mai bună lume. In sfârşit, împlinise optsprezece ani şi însemna că putea să bea cât dorea, să meargă la orice fel de film sau piesă de teatru şi să-şi petreacă nopţile pe stradă, fără să dea socoteală nimănui. Bineînţeles, cu

excepţia tatei. Inginerul Pedro Queima Coelho vedea cu ochi foarte răi vocaţia fiului din ce în ce mai puternică pentru teatru. Şi nu numai din cauză că aproape că nici nu mergea la liceu şi era pe punctul de a fi lăsat repetent din nou. Pentru părinţi, lumea teatrului era o „redută de homosexuali, comunişti, dependenţi de droguri şi leneşi" şi preferau să-şi vadă fiul departe de ea. La sfârşitul lunii decembrie totuşi, au cedat şi au acceptat invitaţia insistentă de a merge la avanpremiera *Pinocchio.* Până la urmă, era vorba de o poveste clasică pentru copii, nu era teatrul indecent şi subversiv cu un atât de mare succes în ţară. Paulo rezervase locuri pentru părinţi, soră şi bunici şi, spre surprinderea sa, au venit cu toţii. In ziua reprezentaţiei, *Caderno B* din *Jornaldo Brasil* a publicat o notă şi, pentru prima dată, numele său apărea tipărit. Era ultimul din listă, dar, pentru un începător, se afla la locul potrivit. Senzaţia că se afla pe o scenă a fost înregistrată scurt, dar emoţionant în jurnal:

> *Ieri, am avut reprezentaţie. Emoţii. Chiar emoţii. De neuitat, când m-am văzut în faţa publicului, cu spoturile care mă orbeau şi vorbele mele provocând râsul. Sublim, chiar sublim. A fost prima mea realizare de pe anul acesta.*

Venirea familiei la reprezentaţie n-a însemnat armistiţiu. Când au aflat că era repetent la ‚Andrews" şi, încă, cu ideea fixă că Paulo avea probleme mintale, părinţii l-au obligat să frecventeze psihoterapia de grup, de trei ori pe săptămână. Indiferent de aerul de ostilitate pe care-1 respira în mediul de acasă, fiul trăia momente de neuitat. In câteva săptămâni, crease practic un personaj nou în piesă: când cortinele cădeau, se aşeza pe marginea scenei, desfăcea o bomboană apetisantă sau o caramelă şi o mânca voluptuos. Puştimea privea scena salivând de poftă, şi actorul îl întreba pe unul dintre băieţaşii din primul rând:

— Vrei o bombonică?

Publicul striga:

— Eu vreau! Eu vreau!

Iar el răspundea sadic:

— Păi să vreţi. Nu vă dau nimic!

Cartofior mai muşca o dată, sau lingea, şi se-ntorcea din nou către cineva din sală:

— Vrei o bomboană?

Din nou ţipete, şi încă o dată Paulo refuza, iar asta se repeta până când cortina se ridica pentru următorul act al piesei. După o lună şi jumătate de la reprezentaţie, *Pinocchio* avea să fie pusă în scenă la Teatrul „Carioca“, aflat la parterul unei clădiri de apartamente din Flamengo, la câţiva metri de Cinematograful „Paissandu“. într-o după-amiază, în timp ce repeta, Paulo a observat că pe unul dintre ultimele scaune din sală s-a aşezat o fată foarte frumoasă, cu ochi albaştri şi părul lung, lăsat pe umeri, care părea că se uită fix la el. Era Fablola Fracarolli, care locuia la etajul al optulea al acelei clădiri şi care, văzând uşa deschisă, a intrat de curiozitate ca să vadă teatrul pe dinăuntru. în ziua următoare, Fabiola s-a întors, iar în cea de-a treia el s-a hotărât s-o abordeze. Fata avea şaisprezece ani, era orfană de tată şi locuia într-un micuţ apartament închiriat cu mama sa, croitoreasă, şi cu bunica din partea mamei, o bătrână sclerozată care-şi petrecea ziua întreagă prinsă de o geantă plină cu hârtii vechi care spunea că sunt „averea ei“. Până la cincisprezece ani, Fabiola a trăit cu o problemă estetică - un nas ridicol, imens ca al lui Cyrano de Bergerac. Când a descoperit că singurul băiat pe care reuşise să-l cucerească fusese plătit de verişoare ca să fie împreună cu ea, nu s-a mai gândit de două ori. S-a urcat pe fereastra apartamentului, s-a agăţat de partea din afară şi şi-a înfruntat mama:

— Ori îmi plăteşti o operaţie estetică, ori mă arunc!

Câteva săptămâni mai târziu, după ce şi-a revenit în urma operaţiei şi expunându-şi năsucul de miss, sculptat cu bisturiul, prima sa măsură a fost să termine cu iubitul, căruia i-a fost greu s-o recunoască pe năsoasa dinainte văzând aşa o frumuseţe. Şi chiar noua Fablola s-a îndrăgostit nebuneşte de Paulo. într-o fază de ascensiune în ale iubirii, continua să cocheteze cu Renata Sorrah şi s-a hotărât s-o ierte pe Mârcia şi s-o accepte

din nou ca iubită. Dar, chiar şi aşa, a avut o relaţie solidă cu Fablola. Mama ei îl compătimea pe băiatul firav şi cu respiraţia obosită şi era pe punctul de a-1 adopta ca membru al familiei. Prietenul ajunsese să ia prânzul şi cina cu ele aproape în fiecare zi, lucru care-i uşura mult viaţa când îl juca pe Cartofior. Ca şi cum atâta bunăvoinţă n-ar fi fost suficientă, doamna Beth avea să-şi mute patul în camera mamei sale bolnave, pentru a-i elibera o cămăruţă, pe care Paulo a ajuns s-o folosească pe post de studio, birou şi sală de şedinţe. Pentru a-i da un aspect mai puţin domestic, a pus ziare pe toate spaţiile libere de pe pereţi, învelind chiar şi podeaua din cameră. Când mama Fabiolei nu era acasă, spaţiul de lucru era pe post de alcov, unde tânăra avea să dobândească iniţierea sexuală. Dar Paulo tot nu înţelegea cum o femeie atât de frumoasă ca ea, capabilă să atragă atenţia bărbaţilor de pe stradă, putea să se uite la un individ atât de nefericit cum se considera el. Urmărit de nesiguranţă şi împins de o caracteristică cu siguranţă bolnăvicioasă, i-a dat iubitei un ultimatum:

— Nu reuşesc să cred că o femeie atât de frumoasă ca tine, cu atâta şarm, cu hainele astea atât de frumoase poate să fie-ndrăgostită de mine. Am nevoie de o dovadă că mă iubeşti cu adevărat.

Fabiola i-a răspuns cu un „poţi să-mi ceri ce vrei“ atât de ferm, că a prins curaj şi i-a propus:

— Dacă chiar mă iubeşti, lasă-mă să-ţi sting o ţigară pe coapsă. Fără să plângi.

Fata şi-a tras marginea fustei indiene, lungă până jos, lăsând la vedere o bucată de picior, precum cineva care aşteaptă o injecţie, şi i-a zâmbit, fără să mai spună nimic. Paulo a tras adânc din Continentalul fără filtru şi, când vârful ţigării era complet roşu, l-a apăsat cu forţă pe coapsa catifelată şi bronzată. Cu ochii închişi, Fabiola a auzit sfârâitul şi a simţit mirosul neplăcut al jarului care-i ardea pielea - avea să poarte această cicatrice toată viaţa —, dar nu a deschis gura şi nici nu a lăsat să-i curgă vreo lacrimă. Paulo n-a scos nici o vorbă, dar s-a gândit: mă iubeşte. In ciuda atâtor declaraţii de dragoste succesive, sentimentul său faţă de Fabiola era ambiguu. Dacă pe

pe scaun.

Deşi era major şi se bucura de o independenţă relativă, Paulo încă avea frecvent manifestări infantile. într-o noapte, a stat cu Mârcia (a cărei familie se lăsase bătută şi acceptase relaţia) până târziu, ca să asculte discuri de poezii şi, când s-a-ntors acasă, care era la câteva zeci de metri distanţă, s-a întâlnit, după cum spune el, „cu o gaşcă de vagabonzi". De fapt, nu erau decât nişte băieţi de pe stradă cu care Paulo se certase cu câteva zile înainte, fiindcă se plânsese de zgomotul pe care-1 făceau când jucau fotbal. Chiar şi aşa, când i-a văzut înarmaţi cu bucăţi de lemn şi sticle, s-a înspăimântat, s-a întors la apartamentul fetei şi a sunat acasă, trezindu-1 pe morocănosul de Pedro Queima Coelho. Dramatic şi teatral, l-a implorat:

— Tată, vino şi ia-mă de acasă de la Mârcia. Dar vino înarmat cu revolverul, pentru că sunt ameninţat cu moartea de doisprezece criminali.

A prins curaj să iasă numai când, de la fereastra apartamentului iubitei, l-a văzut pe tatăl său pe stradă, un bărbat solid, în pijama şi cu un trabuc în mână, păzindu-şi spatele. Grija paternă nu însemna că situaţia de acasă se îmbunătăţise. Era tensionată în continuare, aşa cum fusese mereu, dar controlul asupra vieţii sale scăzuse. Performanţele sale în cel de-al doilea semestru la .Andrews" fuseseră atât de slabe, că elevul-problemă a fost descalificat chiar şi pentru susţinerea probelor finale, rămânând repetent. Singura

Drept dovadă de iubire, frumoasa Fabíola îi permite lui Paulo să-i stingă o ţigară pe coapsă.

scăpare era să urmeze calea pe care Pedro jurase că nu i-o va permite: să caute un liceu „mai puţin exigent[11]. Cel ales a fost Guanabara, în Flamengo, unde avea speranţe să termine liceul şi să încerce la facultate — care sub nici o formă nu avea să fie cea de inginerie, aşa cum spera tatăl său. Alegerea cursurilor serale i-a obligat pe părinţi să nu-i mai supravegheze atât de mult programul şi să-i dea o copie după cheia de la casă, dar libertatea avea şi ea un preţ: dacă voia să fie independent, să-şi aleagă singur şcoala, să facă teatru şi să ajungă acasă la orice oră, atunci trebuia să muncească. Pedro i-a găsit un loc de muncă unde putea să câştige nişte bani din vânzarea programelor de coride la Jockey Club, dar, după câteva săptămâni de insistenţe, noul intrat pe piaţa muncii nu reuşise să obţină nici măcar un centimetru pătrat de publicitate.

Insuccesul nu i-a tăiat entuziasmul tatălui său, care i-a acordat o a doua şansă, de data aceasta la Souza Alves Acessorios, firmă specializată în vânzarea echipamentelor industriale. Deşi ura să facă orice din obligaţie, s-a hotărât să accepte pentru propria sa independenţă financiară. Da, pentru că, de data aceasta, era un loc de muncă cu salariu fix, fără să fie nevoie să vândă nimic, în prima zi, Paulo s-a prezentat în costum şi cravată, cu părul creţ pieptănat. Era curios să afle unde îi era biroul şi s-a mirat când şeful l-a dus într-un hangar imens, i-a arătat o mătură şi i-a spus pe un ton poruncitor:

— Poţi să-ncepi. Mai întâi, mături acest depozit. Când termini, să mă anunţi.

j

Să mătură? Dar el era actor, scriitor, iar tata îi găsise slujbă de măturător? Nu, asta nu putea fi decât o glumă, o farsă pe care o făceau tuturor nou- veniţilor, în prima zi de lucru. S-a hotărât să intre-n joc şi, cu mânecile suflecate, a măturat până la prânz, când au început să-l doară braţele. După ce şi-a terminat treaba, şi-a pus jacheta pe el şi i-a comunicat zâmbitor superiorului că era gata. Fără să se uite la noul angajat, individul i-a dat o notă fiscală şi i-a arătat cu degetul o uşă:

— Scoate douăzeci de cutii de hidrometre din acea sală şi du-le la centrul de expediere, la parter, împreună cu această

notă fiscală.

Asta însemna că era adevărat! Făcea special ca să-l umilească: tata l-a obligat să muncească în continuare în industrie. Umilit, a făcut ce i s-a spus şi, în câteva zile, a descoperit că asta era rutina: să care cutii, să împacheteze contoare de apă şi lumină, să mătură depozitul şi magazia. Spre deosebire de Sisif, care l-a chinuit la dragă, munca de aici părea că nu are sfârşit. Când termina ceva, apărea altceva. Câteva săptămâni mai târziu şi-a înregistrat în jurnal:

Mă sinucid încetul cu încetul, fără să simt. Nu mai rezist să mă trezesc la

şase, să stau la serviciu până la şapte jumătate ca să mătur pe jos şi să car

fiare toată ziua, fiară să mănânc, şi apoi să fac repetiţii până la miezul nopţii.

A rezistat numai o lună şi jumătate, şi nici n-a fost nevoie să-şi ceară demisia. Directorul s-a ocupat să-l sune pe domnul Pedro ca să-l informeze că băiatul nu era potrivit „pentru acest tip de serviciu". Când a ieşit din clădirea Souza Alves pentru ultima dată, Paulo avea în buzunar cei treizeci de cruzeiro salariu la care avea dreptul. Prima destinaţie a banilor a fost să cumpere un disc cu două dintre cele mai recente succese ale lui Roberto Carlos, *Quero que va tudo pro inferno* şi *Escreva urna carta, meu amor*. Era de-nţeles de ce n-a rezistat la serviciu. In afară de *Pinocchio,* pus în scenă şase zile pe săptămână, începuse să repete pentru cea de-a doua piesă pentru copii, *A guerra dos lanches,* regizată tot de argentinianul Luis Olmedo, Cachorro, cum i se spunea. „Am obţinut rolul în această piesă nouă", îşi nota el mândru, „datorită perfomanţei mele spectaculoase cu Cartofiorul din *Pinocchio.“* Acum, avea să lucreze cu adevărat ca actor, împărţind scena cu prietenul său Joel Macedo şi cu o brunetă frumoasă pe nume Nancy, sora lui Roberto Mangabeira Unger, elevul exemplar care obţinuse aproape toate locurile întâi la „Santo Inâcio". După obositoarea rutină de repetiţii, piesa a avut premiera în aprilie 1966. Văzându-1 emoţionat, Cachorro l-

a sărutat pe frunte:

— Cartofior, eu am încredere în tine!

Paulo păşi pe scenă cu piciorul drept. îmbrăcat în cowboy, a fost de-ajuns să intre în scenă ca să declanşeze hohote de râs din partea spectatorilor, şi aşa a fost până la sfârşit. Când s-a terminat spectacolul, era văzut drept cel mai bun actor al serii. Printre complimente, în faţa părinţilor stingheriţi, care veniseră la seara de gală, Cachorro îl îmbrăţişa si-1 săruta:

— Cartofior, nu am cuvinte să-ţi descriu reprezentaţia. Ai produs un scurtcircuit pe scenă, ai magnetizat toată sala. A fost nemaipomenit.

La spectacolul de închidere a stagiunii cu *Pinocchio,* scena s-a repetat. Cartofior a fost singurul actor - tocmai el, care nici măcar nu era un actor adevărat - capabil să primească din nou aplauze din partea publicului, la scenă deschisă. Dacă nu i-ar fi lipsit acut banii, ar fi dus viaţa pe care i-o ceruse lui Dumnezeu. Avea mai multe iubite, avea un succes rezonabil ca actor şi, în scurt timp, avea să-şi producă şi să-şi regizeze propriile piese. A învăţat să cânte la chitară, şi acum căra peste tot instrumentul, aşa cum făceau idolii săi bossa nova. Dar, aşa cum i se întâmpla frecvent, valurile de bucurie erau aproape mereu întrerupte de izbucniri de depresie profundă. Din acea perioadă, aparent fericită şi motivantă, a rămas, de exemplu, înregistrarea pe care a făcut-o în jurnal după ce a citit o biografie a lui Toulouse-Lautrec:

> *Tocmai am terminat, in acest moment, una dintre cele mai emoţionante poveşti reale pe care le-am citit. Este vorba despre viaţa unui pictor bogat, de familie nobilă, talentat, care a atins gloria chiar de mic copil, dar, în acelaşi timp, era şi bărbatul cel mai nefericit din lume, fiindcă nu fusese iubit niciodată, din pricina corpului său grotesc şi a urâţeniei fără pereche. Din cauza băuturii, a murit în floarea vârstei, fiindcă organismul său i-a absorbit şi ultimele puteri. Un bărbat care, în cafenelele întunecate şi zgomotoase din Montmartre, a convieţuit cu Van Gogh, Zola, Oscar Wilde, Degas,*

Debussy şi a trăit, de la optsprezece ani, viaţa pe care toţi intelectualii sperau s-o aibă. Un bărbat pentru care banii şi poziţia socială nu au folosit niciodată ca sâ-i umilească pe ceilalţi, dar nici nu i-au oferit o fărâmă de dragoste sinceră pentru inima sa înfometată de tandreţe. Intr-un fel, acest bărbat seamănă mult cu mine. Henri de Toulouse-Lautrec, a cărui biografie a fost descrisă admirabil de Pierre La Mure, în cele 450 de pagini de Moulin Rouge. Nu voi uita niciodată această carte.

Continua să citească mult, însă acum avea acest obicei suplimentar: fiecare carte citită primea o mică recenzie în jurnal, la fel ca şi înainte, dar însoţită de o clasificare precum cea a criticilor profesionişti. O stea însemna rău; două, bine; trei, foarte bine; patru stele, genial. Pe o pagină din luna iunie, până şi el avea să se sperie de o aşa mare voracitate literară: „Am bătut un record: citesc cinci cărţi în acelaşi timp. Aşa nu mai ajung la sfârşit." Şi nu că ar fi citit cărţi siropoase. In acea zi, avea pe noptieră *Crimă şi pedeapsă* de Dostoievski; *Frică şi cutremur* de Kierkegaard; *Pentru persoanele nervoase şi anxioase. Ghid medical* de David Harold Fink; *Capodopere ale poeziei universale* editate de Sergio Milliet; şi *Panorama teatrului brazilian* de Sâbato Magaldi.

Tot în acea lună de iunie 1966, Paulo a prins curaj şi i-a arătat lui Jean Arlin prima sa producţie adultă: o piesă în trei acte, intitulată *Juventude sem tempo* (*Tinereţe fără vârstă*). De fapt, era vorba de o culegere din diverse lucrări, cu fragmente de poezii, discursuri şi fraze memorabile ce aparţineau unor autori precum Bertolt Brecht, Carlos Lacerda, Morris West, Manuel Bandeira, Vinicius de Moraes, Carlos Drummond de Andrade, Jean-Paul

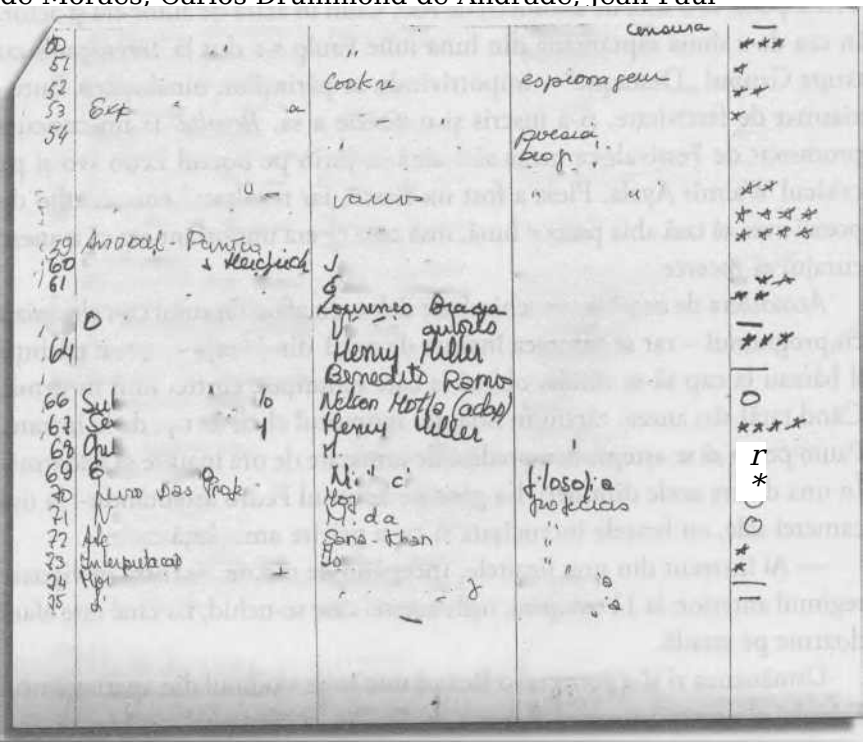

Cititor atent, dar puţin selectiv, Paulo începea cu T. S. Eliot şi Henry Miller şi ajungea la Elza Soares şi la umbandism. Citea, critica şi făcea clasificarea cărţilor utilizând steluţe.

Sartre şi, bineînţeles, Paulo Coelho. Francezului i s-a părut interesant, s-a învârtit de colo colo şi a hotărât să înceapă repetiţiile la spectacol. Mai mult decât atât, cum era o piesă simplă, aproape fără decor şi figuraţie, s-a hotărât s-o prezinte la Festivalul de tineret ce avea să se realizeze în vacanţă, în oraşul Teresopolis, la o sută de kilometri de Rio. Cum în afară de autor era şi actor, în cea de-a doua săptămână din luna iulie Paulo s-a dus la Teresopolis cu trupa Grupul „Destaque“ - împotrivindu-se părinţilor, bineînţeles. Entuziasmat de festivitate, şi-a înscris şi o poezie a sa, *Revolta,* la un concurs promovat de Festival, ce urma să-i aibă în juriu pe poetul Ledo Ivo şi pe criticul Walmir Ayala. Piesa a fost un fiasco, iar rezultatul concursului de poezii avea să iasă abia peste o lună, însă ceea ce era important era că avusese curajul să încerce.

Atmosfera de acasă nu se schimbase deloc. în afara faptului că-l chinuiau cu programul - rar se întorcea înainte de ora 1 dimineaţa -, acum părinţii îl băteau la cap să se tundă, obicei la care renunţase cu trei luni în urmă. Când tatăl său auzea, târziu în noapte, zgomotul cheii în uşa de la intrare, Paulo putea să se aştepte la o predică de jumătate de oră înainte să adoarmă, în una dintre acele dimineţi, l-a găsit pe domnul Pedro aşteptându-l la uşa camerei sale, cu braţele încrucişate şi cu o privire ameninţătoare:

— Ai întrecut din nou limitele. începând de mâine, va intra în vigoare regimul anterior: la 11 noaptea, uşile acestei case se-nchid, iar cine este afară doarme pe stradă.

Următoarea zi şi-a petrecut-o făcând ture între studioul din apartamentul Fabfolei şi repetiţiile pentru *Aguerra dos lanches,* al cărei public scădea văzând cu ochii. Seara s-a dus la „Paissandu“ să vadă filmul *La Chinoise,* cea mai recentă producţie a lui Godard — deşi nu aprecia regizorul, era interesat de dezbaterea despre film, programată după aceea. Acolo s-a întâlnit cu Renata, iar seara târziu s-au dus împreună să mănânce raţă friptă cu măr şi să bea celebra bere cu gheaţă de la Zeppelin, în Ipanema — loc de întâlnire a stângii îmbogăţite, pe care Paulo putea s-o frecventeze, ca şi în acea seară, în calitate de invitat. Nu mai era aproape nimeni acolo

când au cerut nota de plată şi au plecat spre Leblon. Ţinându-se de mână, au mers pe plajă aproape trei kilometri, până la strada Rita Ludolf, unde locuia Renata. Mort de somn, Paulo a aşteptat mult până să treacă un autobuz de pe linia Lapa—Leblon şi era aproape de patru dimineaţa când a introdus cheia în broasca uşii de la intrare. Nu, n-a introdus-o. A încercat, fiindcă cheia nu intra. Abia atunci şi-a dat seama că tatăl său îşi respectase ameninţarea din ajun şi schimbase iala. La acea oră, nu mai putea să meargă la Joel sau la Fabiola. Cuprins de furie, şi-a umplut pumnii cu pietre şi a început să spargă, unul câte unul, toate geamurile de la uşile şi ferestrele casei. Treziţi de zgomot, părinţii ar fi vrut să-şi măsoare forţele cu el, dar, temându-se ca vecinii să nu cheme poliţia, Pedro Coelho a coborât şi i-a deschis fiului uşa. Nefâcând un secret din faptul că băuse peste limită, Paulo a traversat camera plină de cioburi
si a urcat scările fără să audă nici un cuvânt de la tatăl său.
>

7

în acea noapte, a adormit imediat, dar a avut un coşmar îngrozitor. A visat un medic aşezat pe marginea patului său, care-i lua tensiunea sub privirile a doi asistenţi care ţineau o cămaşă de forţă la uşă. Abia atunci, năucit, şi-a dat seama că nu era vorba de un vis. Tata chemase primul ajutor de la azilul de nebuni, ca să-l interneze din nou. De această dată, cu forţa.Fragmente din *Balada închisorii de odihnă* (inspirată de Oscar Wilde)

Miercuri, 20 iulie

ora 8.00 — M-au trezit ca să-mi măsoare tensiunea. Pe jumătate adormit, credeam că visam. Insă, încet, m-am trezit la realitate. Era sfârşitul. M-au trimis să mă îmbrac repede. La uşa casei, se afla o maşină a ambulanţei de la Serviciul de Urgenţă Psihiatrică. Niciodată nu m-am gândit că putea fi aşa deprimant să intri într-o maşină ca aceea.

Câţiva vecini spionau de la distanţă băiatul slab şi cu pârul lung care-şi plecase capul ca să intre în maşină. îşi plecase capul. Era învins.

ora 9.30 — Formalităţile birocratice s-au încheiat deja. Şi iată-mă din nou la al nouălea etaj. Ce repede a fost! Chiar ieri mă plimbam cu Rennie, bucuros, uşor îngrijorat, dar nu mă aşteptam la asta. Şi iată-mă din nou aici, fiindcă n-am vrut să-mi petrec o noapte pe stradă. Mă gândesc la

ea, câteodată. Simt că sunt uşor sentimental.

Aici, toţi sunt trişti. Nu există zâmbete. Privirile sunt oprite în gol, căutând ceva, o întâlnire cu ele însele. Colegul meu de cameră este vărul unui ministru important. Are mania morţii. In glumă, cânt la chitară Marşul Funebru. E bine să ai chitară. Te face să uiţi de tot. Aduce puţină bucurie acestui mediu încărcat de tristeţe. O tristeţe profundă, în care nimeni nu mai aspiră sau nu-şi doreşte ceva de la viaţă. Mă consolează că ei ştiu să cânte.

ora 15-00 — Am stat de vorbă cu un băiat care este aici de doi ani. I-am spus că sunt mâhnit şi că vreau să ies de aici. El mi-a spus foarte sincer: „De ce! Aici e atât de bine. Nu ai pentru ce să-şi faci griji. De ce să lupţi? In fond, nimănui nu-i pasă de nimic. “ Mi-e teamă. Teama de a nu ajunge să gândesc la fel ca el. Simt nelinişte. Neliniştea de a nu şti când voi ajunge să văd lumea fără gratii. Este o nelinişte de nedescris. Neliniştea unui prizonier condamnatla detenţie pe viaţă, ştiind că într-o zi va obţine eliberarea condiţionată. Dar când va veni acea zi? Peste o lună? Peste trei? Un an? Sau nu va veni?

ora 17.00 — Sau nu va veni?

ora 19.20 — Nu pot să plec de la acest etaj, nu pot să dau telefoane, şi nici să scriu scrisori. Cu puţin timp în urmă, am încercat să vorbesc (pe ascuns) cu Rennie, dar era la cină. Şi dacă n-ar fi fost? Ce i-aş fi spus? M-aş fi plâns? M-aş fi lăudat? Cui i-aş spune ce aş vrea să spun? Oare încă mai pot să vorbesc, Doamne?

Mă impresionează calmul cu care se acceptă această detenţie. Mi-e teamă să n-o accept şi eu aşa. „ Orice om este incendiator la douăzeci de ani şi pompier la patruzeci" — atunci înseamnă că eu am 39 de ani şi 11 luni. Sunt aproape de înfrângere. Am simţit asta după-amiazâ, când a fost mama aici. Ea mă priveşte de sus. Din prima zi mă simt deja pe jumătate învins. Dar trebuie să câştig.

Joi, 21 iulie

ora 8.00 — Ieri, mi-au dat un medicament puternic ca să dorm, şi abia acum mă trezesc. In timpul nopţii, fără nici un motiv, colegul meu mă trezeşte să mă întrebe dacă sunt de acord cu masturbarea. I-am spus că da şi m-am întors cu spatele. Sincer, nu am înţeles de ce mi-a pus această întrebare. De fapt, nici nu ştiu dacă nu cumva a fost un vis de-al meu, însă ştiu sigur că a fost ciudat. Flăvio, colegul meu de cameră, are perioade lungi când nu

scoate un cuvânt. Când vorbeşte, repetă aceeaşi întrebare: cum merg lucrurile şi oamenii acolo afară. El încă vrea să ţină legătura cu lumea. Săracul! Se mândreşte cu viaţa sa boemă, dar acum e aici, şi recunoaşte că e bolnav.

Eu n-aş face asta niciodată. Sunt bine.

ora 11.30- Tocmai am constatatei mi-au golit portofelul. Nu pot să cumpăr nimic pentru Pato. De fapt, am vorbit ieri cu ea. A promis că vine azi să mă vadă. Ştiu că e interzis, dar vreau să vorbesc cu ea. Am vorbit cu ea, dar pe ton de glumă, pentru a-mi ascunde depresia.

Celor de aici le place să-mi arate noutăţi. Chiar îmi place de ei. Roberto îmi tot arată lucruri — cum să-mi calculez vârsta, un voltmetru etc. Flăvio are mania de a cunoaşte persoane importante. Cazurile curioase sunt nenumărate aici. Unul are mania de a mirosi mâncarea, altul nu face nimic de teamă să nu se îngraşe, altul vorbeşte numai despre sex şi perversiuni sexuale. Colegul meu de cameră stă culcat, cu privirea fixă şi chipul întristat. La radio, se cântă
Menina Fior. Oare la ce s-o gândi? Privirea lui caută cu disperare o întâlnire cu el însuşi, sau o fi abandonat, fără rost, pierdut, învins?

Stau de vorbă cu câţiva pacienţi. Unii sunt aici de trei luni, alţii de nouă, şi alţii de ani de zile. Eu n-aş suporta toate acestea.

„Si cerul s-a întunecat de la ora şase şi până la ora nouă, iar El a spus: Tată, Tată, de ce M-aipârâsit?“

Muzica, soarele de după grilaj, visurile, toate acestea aduc o melancolie imensă. îmi aduc aminte de Teresopolis, unde am pus în scenă Juventude sem tempo. *Un eşec la public, dar o mare experienţă. Zile fericite, când puteai să vezi liber razele soarelui, să mergi cu calul, să săruţi, să zâmbeşti.*

Şi acum, nimic. Nimic. Aveam să aducem piesa aici, în Rio. Acum, numai ei o s-o aducă. E trist să începi să

realizezi ceva şi să fii întrerupt. Chiar foarte trist. Mi-e lene să scriu despre piesă, dar nu pot dormi. Somnul toceşte raţionamentul şi, în cazul acesta, sunt la fel ca toţi ceilalţi de aici. Dar există tăieturi din ziarele publicate înainte de plecarea noastră la Teresopolis. Vă povestesc mai târziu ce a urmat apoi. Avem timp. Avem mult timp.

ora 14.10—0 aştept pe Pato. Medicul meu a venit să-mi aducă în cameră o antologie de poezii franţuzeşti. E bine, fiindcă învăţ puţin această limbă. Mi-a spus că sunt calm, că dau semne că-mi place. Câteodată, îmi place puţin aici. Este o lume aparte, unde se mănâncă şi se bea. Nimic altceva. Dar vine un moment în care îmi aduc aminte de lumea de afară şi-mi vine să plec. Acum, nu chiar aşa de mult. Ieri, a fost mai greu. Dar deja mă obişnuiesc. îmi lipseşte numai maşina de scris.

Ştiu că Pato o să vină (sau va încerca să vină) azi. Probabil că e curioasă ce se-ntâmplă cu mine. Apoi, va mai veni de două sau de trei ori şi mă va uita. C'est la vie. Şi nu pot face nimic. Mi-ar plăcea să vină în fiecare zi, ca să mă binedispună cu felul ei de a fi deosebit, dar n-o să se-ntâmple aşa. Nici nu ştiu dacâ-i vor permite să vină să mă vadă azi. Dar, oricum, este plăcută această perspectivă, acest suspans de aşteptare.

ora 14.45- Este deja trei fără un sfert, şi Pato nu vine. Poate nu vine. Sau poate n-au lăsat-o să intre.

Vineri, 22 iulie

11.50 — Pato a venit ieri. Mi-a adus o parte dintre fotografiile ei din Statele Unite şi mi-a promis una cu dedicaţie. îmi place de Pato. Am impresia tristă că nu m-am purtat cu ea cum trebuia. Am fost rece şi distant. Iar ea era atât de drăgăstoasă...

Până acum, n-a ajuns şi restul lucrurilor de acasă. Cum ajunge maşina de scris, va trebui să bat o lucrare despre psihiatrie, pe care dr. Benjamim mi-a dat-o. Am terminat cartea sa Antologie de poeţi francezi. *Acum, voi încerca să*

citesc Leopardul, *de Lampedusa.*

Este amuzant, dar mă obişnuiesc cu ideea de a rămâne aici.

ora 12.00 — Încep să mă las învins de somn. Somnul greu, fără vise, somnul pe fugă, sau somnul care mă face să uit că sunt aici.

ora 14.00 — N-am reuşit să citesc în continuare Leopardul. *Este una dintre cele mai plictisitoare cărţi pe care le-am citit până acum. Un studiu banal, monoton şi fără valoare. M-am oprit acum la pagina 122, definitiv. îmi pare râu. Este enervant să laşi un lucru pe jumătate neterminat, dar nu mai am răbdare. Mi-e somn. Şi trebuie să evit somnul cu orice preţ.*

ora 14.30 — E trist să laşi un lucru pe jumătate neterminat.

ora 14.45 — Stau de vorbă cu colegul meu de cameră.

— Nu vreau să locuiesc la „Dr. Eiras“, în Flamengo, în Copacabana, în nici unul dintre aceste locuri...

— Atunci, unde, Flâvio?

La Cimitirul „São João Batista “. Viaţa şi-a pierdut toată însemnătatea pentru mine, de la Carnavalul din 1964.

— De ce?

— Persoana la care ţineam cel mai mult pe această lume n-a vrut să meargă cu mine la Municipal.

— Hai, Flâvio, lasă prostiile. Mai sunt atâtea femei de iubit. [Pauză] *încă mai ţii la ea?*

— El. E băiat. Acum, el este acolo, afară, şi se pregăteşte pentru medicină, iar eu, aici, aştept moartea.

— Lasă prostiile, Flâvio.

— Ieri, m-a sunat. Este cam molatic. Aş fi foarte fericit dacă ar trece pe aici. Din cauza lui am încercat să mă sinucid, dând pe gât sticluţa de parfum amestecată cu whisky, în noaptea petrecerii. M-am oprit la Urgenţe. Acum, el este acolo afară, iar eu aştept moartea.

Flâvio e un tip ciudat. Cu un aspect de adevărat schizoid. Dar câteodată stă de vorbă, ca acum. Iar eu mă

simt trist şi impotent. A încercat să se sinucidă de mai multe ori, aici. Mi-a povestit mult despre viaţa sa de boem şi observ o anumită mândrie când povesteşte. Din experienţă proprie, ştiu că toţi boemii sunt mândri de starea lor.

Flâvio plânge.

Dragi prieteni, in fond, cred că majoritatea celor de aici sunt internaţi din cauza lipsei de dragoste (din partea părinţilor sau a altcuiva). Eu mă încadrez în primul caz (iubirea din partea părinţilor).

ora 15.00 — Bolnavii de aici sunt amuzanţi câteodată. Domnul Apio „scorţosulbătrân de vreo cincizeci şi şase de ani, mi-a spus ieri că Revoluţia Bolşevică a fost finanţată de americani. Mai e un băiat, singurul de vârsta mea, care face pe toată lumea să râdă. Câteodată, mai jucăm noaptea canastă.

Nu pot să mai scriu, Flâvio plânge.

Sâmbătă, 23 iulie

ora 10.00 — Ieri-seară, am reuşit să-i sun pe Luîs şi pe Pato. Pato mi-a spus că e iubita mea şi că ţine mult la mine. M-am bucurat şi probabil că am spus multe dulcegării din cauza asta. Sunt un sentimental, un prostuţ. La sfârşitul convorbirii cu Pato, a intervenit telefonista şi n-am putut să mai spun nimic. Vine aici luni. Mi-e teamă să nu mă plâng prea mult la ea. Este enervant, mă simt inferior.

Luîs a rămas să vină aici la prânz.

Alături de mine, stă acum un enervant pe care-l cheamă Marcos. E aici de când am plecat, adică acum un an. îmi ia mereu radioul, ca să asculte fotbal.

L-am dat afară din cameră diplomatic.

ora 20.30 — Este ora opt şi jumătate seara, dar aici ai impresia că este şi mai târziu. A venit Luîs. Mi-a ridicat puţin moralul. Am sunat-o pe Pato şi iar am vorbit dulcegării.

Duminică, 24 iulie

Este duminică dimineaţă. Ascult radio şi simt o imensă singurătate, care mă omoară încetul cu încetul. Este duminică dimineaţă, o duminică întunecată, tristă. Sunt aici, în spatele grilajului, fără să stau de vorbă cu nimeni, cufundat în singurătatea mea. Îmi place acest termen: cufundat în singurătatea mea.

E duminică dimineaţă. Nu cântă nimeni, la radio este o melodie tristă despre dragoste şi plâns. E o zi fârâ perspective.

Pat o este departe. Prietenii mei sunt departe. Mai mult ca sigur dormind, după o noapte de chefuri şi bucurie. Iar eu sunt aici. La radio, se aude acum un vals vechi. Mă gândesc la tata. îmi pare rău de el. Trebuie să fie trist pentru el să aibă un fiu ca mine.

In această duminică dimineaţă, simt că dragostea mea pentru Rennie se stinge puţin. Sunt sigur că şi a ei moare. Am mâinile goale, nu am ce să ofer, nu am ce să dau. Mă simt neputincios şi neajutorat, ca o rândunică fără aripi. Mă simt râu, pervers, mă simt singur. Singur pe lume.

Aici, totul este monoton şi imprevizibil. Păstrez cu teamă fotografiile lui Pato, banii şi ţigările. Sunt singurele lucruri care mă pot deconecta puţin.

Luni, 25 iulie

Te aştept atât de mult, iar, când se apropie momentul, dorinţa mea de a te vedea este şi mai mare. Ieri, la telefon, mi-ai spus că eşti iubita mea. Sunt foarte fericit să am o iubită. Te simţi mai puţin singur aici, lumea pare mai frumoasă, chiar şi în spatele grilajului. Şi o să fie şi mai frumos când o să vii. Pentru asta, în această dimineaţă, îmi deschid pieptul şi-ţi ofer inima, iubita mea. Sunt puţin trist că eşti departe, pentru că nu poţi sta mereu cu mine. Dar deja sunt bărbat şi trebuie să înving singur această situaţie grea.

E amuzant, dar simt că sunt posesiv. Ieri, am vorbit cu Luis şi Ricardo la telefon. Vor veni aici marţi. Ştiu că

pentru ei e un efort. Luîs este cu tatăl său la o casă de sănătate, iar Ricardo studiază. Dar vor veni. Şi mă bucur. Am descoperit că putem obţine bucurie şifericire din lucrurile cele mai triste. Am descoperit că nu sunt atât de singur precum credeam. Există oameni care au nevoie de mine şi care ţin la mine. Sunt nostalgic, dar fericit.

Marţi, 26 iulie

Ieri-seară, am citit tot Omul nostru din Havana *de Graham Greene. încă n-am avut timp (ha! ha! ha!) să fac un studiu de carte. Dar m-am distrat. Mi-a plăcut.*

Duminică, 31 iulie

ora 13.00 - Azi, la ora treisprezece, în această casă de sănătate, am primit vestea că la concursul de poezii din Diário de Noticias, *din două mii cinci sute de concurenţi, am ocupat locul nouă în clasamentul general şi locul al doilea la menţiunea de onoare. Probabil că voifi inclus într-o antologie ce va fi publicată.*

Sunt fericit. Aş fi vrut să fiu afară, să povestesc tuturor, să stau de vorbă cu toţi. Sunt extrem de fericit.

Din spatele grilajului, mă gândesc dacă Tată îşi aduce aminte de mine, de primul ei iubit. Nu ştiu dacă a crescut mult, dacă e slabă sau grasă, dacă e intelectuală sau din high-society. Poate a rămas infirmă sau şi-a pierdut mama, poate s-a mutat într-un palat. De opt ani n-am mai văzut-o, dar azi mi-ar plăcea să fiu cu ea. Nu am mai ştiut nimic de ea niciodată. Zilele trecute, am sunat şi am întrebat-o dacă a obişnuit să iasă cu un anume Coelho. Doar mi-a răspuns că da şi mi-a închis.

Sâmbătă, 6 august

Patinho, dragostea mea, simt o nevoie teribilă de a sta de vorbă cu tine. Acum, că dr. Benjamim m-a ameninţat cu insulina şi şocurile electrice, acum că am fost acuzat că sunt dependent de medicamente, acum că mă văd ca un animal acuzat, fără apărare, simt nevoia de a sta de vorbă

cu tine. Dacă acesta ar fi momentul de transformare a personalităţii mele, dacă peste câteva clipe ar începe prăbuşirea mea sistematică, aş dori ca tu să-mi fii alături.

Vom sta de vorbă despre subiectele cele mai banale din lume. Vei ieşi zâmbind, aşteptând să mă vezi din nou peste câteva zile. Tu nu vei afla nimic, iar eu mă voi preface că totul e bine. La uşa liftului, vei observa lacrimi în ochii mei, iar eu îţi voi spune că am căscat din cauza discuţiei plictisitoare. La chitara pe care mi-ai împrumutat-o, voi cânta Ole Ola *cu Nara Leão. Iar tu, de jos, te vei uita spre mine şi-mi vei face semn cu mâna prin grilaj. Apoi, mă voi întoarce în camera mea şi voi plânge mult gândindu-mă la ce a fost şi la ceea ce ar fi trebuit să fie şi nu se poate. Medicii vor intra cu valiza neagră, iar şocurile electrice îmi vor penetra întregul corp.*

Şi, în singurătatea nopţii, voi lua lama, voi privi fotografia ta lipită de pat, sângele va începe să curgă, iar eu îţi voi spune în şoaptă, privindu-ţi zâmbetul din fotografie: „Acesta e sângele meu. "Şi voi murifără să zâmbesc, fără să plâng. Voi muri, pur şi simplu, lăsând multe lucruri neterminate.

Duminică, 7 august

Dialog cu dr. Benjamim

— N-ai mândrie. După prima internare, am crezut că nu te vei mai întoarce aici niciodată şi că vei face tot posibilul să devii independent. Da', de unde. Eşti din nou aici. Ce-ai realizat în acest timp? Nimic. Ce ţi-a adus călătoria la Teresopolis? Ce profit ai avut de-acolo? De ce nu eşti capabil să realizezi ceva singuri

— Nimeni nu realizează nimic singur.

— Bine, poate... Dar, spune-mi: ce profit, ce avantaj ai avut ca să mergi la Teresopolis?

— Experienţa.

— Tu eşti genul de persoană care-şi petrece viaţa experimentând.

— Domnule doctor, tot ceea ce este făcut cu dragoste

e bine făcut. Aceasta e filozofia mea: dragostea e suficientă pentru a ne justifica faptele.

— Dacă aş lua patru schizofrenici de la etajul patru, schizoizi la propriu, ar avea argumente mai bune decât tine.

— Am spus prostii?

— Bineînţeles că ai spus! Ia fii atent: tu îţi petreci tot timpul făcându-ţi o imagine despre tine însuţi, o imagine falsă, fără să-ţi dai seama că nimic din ceea ce ai în tine nu e folosit cum trebuie. Eşti redus la zero.

— Ştiu. Orice spun e simplă apărare. Pentru mine, eu nu contez.

— Atunci reacţionează! Dar tu eşti incapabil. Eşti mulţumit cu ceea ce se-ntâmplă. Te-ai obişnuit cu această situaţie. Uite, după cum merg lucrurile, nu voi ţine cont de responsabilitatea mea şi voi chema o comisie medicală ca să-ţi administreze electroşocuri, insulină, glucoză, lucruri care te vor face să uiţi şi să devii mai blând. Iţi mai dau un timp. Hai, fii bărbat! Invinge-o!

Duminică, 14 august — Ziua taţilor

Bună ziua, tată. Azi, e ziua ta.
Ani la rând, asta era ora la care te trezeai zâmbind
şi tot zâmbind îţi primeai şi cadoul pe care ţi-l aduceam în cameră,
şi zâmbind mă sărutai pe frunte şi mă binecuvântai.

Bună ziua, tată, azi e ziua ta
şi nu pot să-ţi dau sau să-ţi spun nimic,
fiindcă inima ta întristată nu-mi mai aude cuvintele.
Nu mai eşti acelaşi. Inima ta este bătrână,
urechile tale sunt pline de atâta deznădejde,
inima te doare. Dar încă ştii să plângi. Şi cred că ai acel plâns
timid al tatălui sever şi autoritar:
plângi pentru mine, pentru că sunt aici, în
spatele grilajului, plângi pentru că azi e ziua
tatei, iar eu sunt departe,

făcând ca mâhnirea şi tristeţea să-ţi pătrundă în inimă.

Bună ziua, tată. Soarele se naşte frumos,
fiindcă azi e zi de sărbătoare şi bucurie pentru mulţi,
însă tu eşti trist. Şi ştiu că tristeţea ta sunt eu.
Fără să vreau, m-am transformat într-o cruce grea,
pe care o porţi pe umeri, care îţi răneşte carnea şi pieptul.
La această oră, sora mea va apărea în cameră
cu un cadou frumos împachetat în hârtie creponată,
iar tu vei zâmbi, pentru a nu o întrista şi pe ea. Chiar dacă, de fapt,
inima ta se topeşte de plâns,
iar eu nu pot spune nimic, în afara cuvintelor
morbide de revoltă, şi nu pot face nimic în afară de
a-ţi mări suferinţa şi nu-ţi pot da nimic, în afară de
lacrimi şi căinţă că m-ai adus pe lume.

Poate că, dacă n-aş exista, acum ai fi fericit,
o fericire a unui bărbat care a luptat mereu
pentru o viaţă liniştită,
şi care acum, de ziua universală a taţilor,
îşi primeşte recompensa pentru lupta sa, sub formă de sărutări,
de fleacuri cumpărate cu alocaţia mică
ce săptămâni întregi a rămas neatinsă în sertar
pentru a putea fi transformată în cadou,
care, oricât de mic ar fi, este imens în inima oricărui tată.

Azi, e ziua taţilor. Dar tata m-a internat
într-o casă de sănătate pentru nebuni. Sunt departe,
nu-lpot îmbrăţişa, sunt departe de familie,
departe de tot, şi ştiu că el,
văzându-i pe ceilalţi taţi cu copiii în jurul lor,
umplându-i de dragoste, va simţi înţepături ascuţite
în inima sa mâhnită. Dar sunt internat,
de douăzeci de zile nu văd lumina soarelui,

şi, dacă aş putea să-i ofer ceva, acel ceva ar fi întunericul celui care nu mai aspiră la nimic sau nu mai doreşte ceva de la viaţă.

De aceea stau liniştit. De aceea nici nu pot spune

„Bună ziua, dragul meu, să fii fericit;

tu ai fost bărbatul, tu m-ai conceput într-o noapte oarecare,

mama m-a născut în chinuri,

dar acum pot să-ţi ofer puţin din comoara

pe care mâinile tale transpirate de muncă

au lăsat-o în inima mea. “

Nici asta nu pot spune. Trebuie să stau liniştit,

pentru a nu-l întrista şi mai tare,

ca să nu se gândească că sufăr, că nu sunt fericit aici,

în mijlocul acestei linişti imense, care poate fi găsită numai în cer,

dacă, de fapt, cerul există.

Trebuie să fie trist să ai un fiu ca mine, tată.

Bună ziua, tată. Cu mâinile goale

îţi ofer soarele care răsare, roşu şi omnipotent,

ca să nu mai fii trist şi să fii mulţumit

şi ca să te gândeşti că eşti corect şi că eu sunt fericit.

Marţi, 23 august

S-a făcut deja ziuă, ajunul aniversării mele. Mi-ar plăcea să scriu în acest caiet un mesaj de optimism şi de înţelegere: tocmai de aceea am rupt foile anterioare, profund de neînţeles şi triste. E greu, mai ales pentru o persoană cu temperamentul meu, să suporte deja treizeci şi două de zile fără să coboare. Este chiar foarte greu, credeţi-mâ! Dar, în fond, ştiu că nu sunt cel mai nefericit bărbat. Tinereţea îmi curge prin vene şi pot reîncepe totul de nouă mii de ori.

Ajunul naşterii mele. In aceste rânduri pe care le scriu în zori, mi-ar plăcea să-mi recapăt puţin încrederea în mine.

jumătate. Sunt terminat. Nu mă mai împotrivesc. Acum, mai am puţin şi mă acomodez.

Sâmbătă, 3 septembrie

Aşa se termină această baladă şi aşa închei şi eu.

Fără mesaje, fără nimic, fără nici o dorinţă de a învinge,

distrusă de ura omenească.

A fost bine să simt asta. învingerea totală. [...]

8

Să începem totul din nou. Legat de pat, corpul lui Paulo tremură la fiecare rotire a manivelei: încep electroşocurile

într-o duminică de septembrie 1966, după prânz, Paulo hoinărea pe coridoare în pijama. Tocmai recitise *Balada do carcere de repouso (Balada închisorii de odihnă),* pe care o terminase cu o zi înainte şi era mândru de maldărul de treizeci şi cinci de pagini dactilografiate pe care reuşise să le scrie într-o lună şi jumătate la ospiciu. De fapt şi de drept, nu era atât de departe de originalul după care se inspirase, *Balada închisorii Reading,* poezie scrisă în 1898 de irlandezul Oscar Wilde, în care înfăţişa închisoarea unde a ispăşit o pedeapsă de doi ani pentru practici homosexuale în Anglia victoriană. Când a citit fraza finală de pe ultima pagină - „Să începem totul din nou“ - putea să jure că acelea nu erau cinci cuvinte goale de conţinut, alese pentru a înfrumuseţa finalul unui text. Să înceapă totul din nou avea o singură semnificaţie: să iasă cât mai repede posibil din infernul acela, care era clinica, şi să-şi reînceapă viaţa. O idee chinuitoare devenea mai palpabilă de la o zi la alta: dacă ar fi depins de medici sau de părinţii săi, ar fi zăbovit în continuare la etajul nouă pentru încă mult timp.

Absorbit de aceste gânduri, nu i-a observat pe cei doi infirmieri care s-au apropiat şi i-au cerut să-i însoţească până în altă zonă a clădirii. L-au condus la o cămăruţă cu gresie pe jos şi pereţii acoperiţi cu faianţă, unde-l aştepta dr. Benjamim. în centrul cămăruţei, erau un pat acoperit cu un cearşaf gros din cauciuc şi, alături, un mic aparat ce semăna cu un transformator de curent, cu fire şi manivelă — era aşa-numita „zdrobitoare”, asemănătoare unui echipament folosit clandestin

de poliţie pentru a tortura deţinuţii şi pentru a obţine declaraţii, lucru care l-a înspăimântat:

— înseamnă că o să-mi administraţi şocuri?

Mereu politicos şi zâmbitor, psihiatrul a încercat să-l liniştească:— Nu-ţi face griji, Paulo. Ştii că nu doare deloc. Este mult mai traumatizant să vezi pe cineva care este tratat decât să treci tu prin acelaşi
tratament. Ştii că nu doare deloc.
>

Culcat pe pat, a văzut cum un asistent îi introducea un tub de plastic în gură, pentru a împiedica răsucirea limbii în timpul convulsiei şi, implicit, asfixierea. Celălalt asistent a venit prin spate şi i-a lipit pe fiecare tâmplă un electrod asemănător cu un minidefibrilator cardiac. In timp ce privea fix vopseaua curăţată de pe tavan, aparatul a fost conectat. începea încă o şedinţă de electroconvulsoterapie. La prima mişcare de manivelă făcută de asistent, o cortină părea că i-a coborât peste ochi. Privirea sa a devenit din ce în ce mai slabă, s-a fixat într-un singur punct, până când totul s-a întunecat. De fiecare dată când se dădea la manivelă, corpul i se zguduia necontrolat, puternic, iar saliva îi şiroia din gură ca o spumă albă. Paulo n-a reuşit niciodată să calculeze cât timp dura fiecare şedinţă - câteva minute? O oră? O zi? - şi nici nu simţea vreo indispoziţie. Când îşi recupera cunoştinţa, avea impresia că ieşea dintr-o anestezie generală: memoria îi dispărea şi câteodată stătea ore întregi culcat în pat, cu ochii deschişi, până reuşea să recunoască şi să identifice unde se afla şi ce făcea acolo. In afară de faţa de pernă şi de gulerul pijamalei umezite de salivă, nu rămânea în cameră nici un vestigiu al brutalităţii căreia îi fusese victimă. Electroşocul părea să aibă forţă suficientă ca să-i distrugă neuronii, dar medicul avea dreptate: nu durea deloc.

Electroconvulsoterapia se baza pe ideea că bolile mintale rezultau din „dezorganizări electrice cerebrale". După mai mult de zece şedinţe cu electroşocuri aplicate, în zile alternate, convulsiile provocate de succesiunea de descărcări electrice aveau rolul de a „reorganiza" creierul pacientului, per- miţându-i să se întoarcă la normalitate. Acest tratament prezenta un mare beneficiu faţă de rudele sale, Metazol şi şocul cu insulină: provoca amnezie, adică ştergea amintirile despre evenimentele imediat anterioare descărcărilor, şi inclusiv despre aplicarea acestora. Fără să-şi amintească exact ce i s-a întâmplat şi cine i-

a provocat acel lucru, pacientul nu mai avea sentimente negative faţă de medici sau de propria familie.

Paulo s-a trezit după-amiază târziu, cu gura amară. în ciuda moleşelii care-i paraliza de obicei capul şi muşchii după administrarea electroşocurilor, s-a ridicat încet, ca şi cum ar fi fost un bătrân, şi s-a dus până la grilajul ferestrei. A văzut că ploua mărunt, dar încă nu-şi recunoştea propria cameră, unde fusese dus după şedinţă. A încercat să-şi aducă aminte ce mai era în afară de uşa de la intrare, dar n-a reuşit. Când s-a îndreptat spre ea, şi-a simţit picioarele fără vlagă şi corpul pătruns de electroşocuri. A mers cu greu până să iasă din cameră. Acolo, afară, a văzut un coridor imens, gol, şi a simţit nevoia de a merge puţin prin acel cimitir al celor vii. Era aşa o linişte, că din orice loc era posibil să auzi zgomotul papucilor târându-se pe coridoarele albe şi dezinfectate. Când a făcut primii paşi, a avut impresia că pereţii se apropiau pe măsură ce avansa, până când începea să se simtă strivit şi-l dureau coastele. Pereţii erau atât de aproape şi-l comprimau în aşa fel, încât nu mai putea să meargă. înfricoşat, a-ncercat să se gândească:

— Dacă stau liniştit, nu mi se-ntâmplă nimic. Dar, dacă merg, ori o să distrug pereţii, ori o să fiu strivit.

Ce să facă? Nimic. Pe loc era şi pe loc a rămas, fără să mişte vreun muşchi. A rămas acolo ceva timp, până când o asistentă l-a luat de braţ, încet, şi l-a condus înapoi în cameră ca să stea culcat în pat. Când s-a trezit, şi-a dat seama că era cineva care stătea în picioare lângă el, cineva care aparent vorbea cu el în timp ce dormea. Era Luis Carlos, pacientul din camera vecină, un mulatru slăbuţ, cu aspect de şmecher, căruia îi era atât de ruşine că era bâlbâit, încât în faţa străinilor se prefăcea că e mut. La fel ca toţi ceilalţi internaţi, şi el garantase că nu era nebun. „Sunt aici pentru că m-am hotărât să mă pensionez", murmura el, ca şi cum ar fi dezvăluit un secret de stat. „Am obţinut de la un medic un certificat de alienaţie mintală şi, dacă rămân aici doi ani ca nebun, reuşesc să mă pensionez."

La fel ca şi Paulo, care fusese aruncat acolo de părinţi, fiecare dintre colegii săi de ghinion avea o explicaţie pentru prezenţa la Clinica „Dr. Eiras". Unul spunea că se afla acolo

pentru a scăpa de o datorie la jocuri, altul că fusese internat de soţia geloasă, un al treilea jura că singura sa boală e că-i place să bea. Paulo nu mai suporta să audă acele poveşti. La vizitele părinţilor, îngenunchea pe podea, plângea şi le cerea cu mâinile împreunate să-l scoată de acolo, însă răspunsul era mereu acelaşi: „Mai aşteaptă câteva zile, eşti aproape bine, domnul dr. Benjamim o să te externeze în câteva zile." Singurele sale contacte cu lumea exterioară erau din ce în ce mai rarele vizite din partea prietenilor care reuşeau să păcălească paza. Profitând de adevăratul du-te-vino de la poartă, cei care aveau puţină răbdare reuşeau să treacă de ziduri, transportând orice îşi doreau. Astfel, într-un acces de persecuţie, a reuşit să-şi convingă un prieten să aducă în clinică, ascuns în chiloţi, un pistol automat de calibru 7.65, încărcat cu gloanţe. De cum a început să circule printre bolnavi zvonul că Paulo mergea înarmat pe coridoare, s-a grăbit să bage pistolul Beretta în geanta Renatei, care a dispărut cu arma de acolo. Ea era cea care-1 vizita cel mai adesea. Când nu reuşea să păcălească paznicii, îi lăsa bileţele la poartă:

[...] *Fraierul de la lift deja mă cunoaşte şi azi nu m-a lăsat să urc. Spune-le că te-ai certat cu mine şi, poate, aşa adunătura asta de neruşinaţi te lasă-n pace.*

[...] *Sunt tristă, nu din cauza ta, ci pentru că nu ştiu ce să fac ca să te ajut.* [...] *Pistolul e bine păstrat la mine în dulap. N-o să-l arăt nimănui. De fapt, i l-am arătat lui Antonio Clâudio, fratele meu. Dar el e atât de cumsecade, că nici nu m-a întrebat al cui e . Dar eu i-am spus.*

[...] *Mâine, e ziua în care voi merge acolo, ca să dau această scrisoare. O să fie o zi tristă. Dintre cele care te rănesc pe dinăuntru. Apoi, voi rămâne cincisprezece minute acolo jos, uitându-mă la fereastra ta, ca să văd dacă ai primit-o. Dacă nu apari înseamnă că nu ţi-au dat-o.*

[...] *Cartofior, mi-e atât de frică, încât simt uneori nevoia de a mă duce să vorbesc cu mama ta sau cu dr.*

Benjamim. N-ar ajuta însă la nimic. Tocmai de aceea, ţine-te ferm pe poziţii. Suportă! Am avut o idee foarte bună: când o să ieşi de acolo, luăm vaporul cargo şi ne ducem în Portugalia, să locuim în Porto. Nu e genială? [...] *Ştii, am cumpărat un pachet de Continental, fiindcă aşa rămân cu puţin din savoarea ta.*

în ziua aniversării sale, Renata a apărut cu un pachet de bilete şi scrisori adunate de pe la prieteni, cu mesaje optimiste şi de încurajare, toţi rugându-se pentru Cartofior să se întoarcă în curând pe scenă. în mijlocul acelor hârtii pline de săruturi şi promisiuni de vizite, un singur mesaj l-a emoţionat în mod special. Era un mesaj de trei rânduri de lajean Arlin: „Prietene Cartofior, a noastră *Juventude sem tempo* va avea premiera pe 12 septembrie aici, în Rio. Contăm pe prezenţa autorului." Ideea de a fugi i-a reapărut cu o forţă la cote maxime când şi-a dat seama că, având părul tuns, era de nerecunoscut chiar şi pentru colegul său de cameră. Şi-a petrecut două zile aşezat pe un scaun de pe coridor, prefâcându-se că citeşte o carte, când, de fapt, controla cu colţul ochiului mişcările liftului — singura posibilitate nu doar pentru a fugi, ci şi pentru a circula prin clădire, fiindcă scările erau închise cu grilaje de fier. Un lucru era sigur: perioada cu cea mai mare agitaţie era duminica între prânz şi ora 1 după-amiaza, când medicii, asistenţii şi funcţionarii îşi schimbau tura şi se-mbulzeau împreună cu sutele de vizitatori care intrau şi ieşeau din liftul înghesuit.

In papuci şi în pijama, riscul de a fi prins era enorm. Dar, îmbrăcat cu „haine de stradă" şi încălţat cu pantofi, era posibil să se infiltreze fără să fie observat în mulţimea de oameni care se îngrămădea dezordonat să nu piardă liftul şi să părăsească clădirea. Mereu protejat de cartea pe care o ţinea deschisă, Paulo a refăcut de zeci, de sute de ori traseul evadării. A luat în considerare toate obstacolele şi lucrurile neprevăzute care puteau apărea şi a ajuns la concluzia că şansele de a scăpa erau foarte mari. Dar trebuia s-o facă imediat, înainte ca oamenii să se obişnuiască cu noua lui fizionomie, fără chica încolăcită care trecea de umeri.

A vorbit despre plan doar cu două persoane: Renata şi Luis Carlos, falsul mut, vecinul său de cameră. Iubita nu numai că l-a încurajat, ci a şi contribuit cu 30 de mii de cruzeiro — aproape 850 de reali în 2008 — scoşi din economiile sale, în cazul în care trebuia să mituiască pe cineva ca să fugă. Luis Carlos s-a entuziasmat, şi el, atât de tare, încât s-a hotărât să se ducă împreună cu el, fiindcă se săturase de lâncezeala de la casa de sănătate. Paulo a întrebat dacă asta înseamnă că renunţă la planul de a se pensiona ca nebun, dar colegul i-a răspuns în şoaptă, ca totdeauna:

— Să fugi face parte din boală. Toţi nebunii fug cel puţin o dată. Am mai fugit şi altă dată, dar mă-ntorc aici.

In sfârşit, venise mult aşteptata duminică, 4 septembrie 1966. Corespunzător echipaţi cu „haine de oameni normali", cei doi colegi au trecut prin clipe care păreau fără sfârşit, în timp ce coborau cu liftul, care se oprea la toate etajele. Tot timpul cu capetele plecate, se temeau să nu intre vreun medic sau asistent cunoscut de la vreun alt etaj. Pentru ei, a fost o mare uşurare când au ajuns la parter şi s-au dus până la poartă - aşa cum calculase Paulo de sute de ori, nici prea repede, ca să nu trezească suspiciuni, nici prea încet, ca să permită cuiva să-i identifice. Totul decursese exact cum fusese planificat. Nefiind nevoie să mituiască pe nimeni, banii îi puteau folosi pentru a se întreţine câteva zile.

însoţit peste tot de Luis Carlos, Paulo s-a dus la autogară şi a cumpărat două bilete de autobuz pentru Mangaratiba, orăşel de pe coasta oceanului, aflat la mai puţin de o sută de kilometri sud de Rio de Janeiro. Soarele începea să apună, iar cei doi au angajat un barcagiu care să-i transporte până pe o insuliţă la jumătate de oră de continent. Atât de mică, încât cartierul Ipanema n-ar încăpea întreg pe ea, insula Guaîba era un paradis care-şi trăia ultimii ani ferit de mâna omului — înainte ca Paulo să devină adult, avea să fie transformată într-un megaterminal pentru exportul minereului de fier. In unul dintre punctele sale, pe plaja Tapera, era o casă în proprietatea Heloisei Araripe, „mătuşa Heloi“, sora mamei sale - şi doar când a ajuns acolo, tră- gându-1 după el ca pe o remorcă pe falsul mut, s-a considerat în sfârşit la adăpost de clinica blestemată, de medici

şi de asistenţi.

Ca refugiu, acel loc părea chiar ideal, însă, la doar câteva ore după ce au ajuns, cei doi şi-au dat seama că nu puteau să rămână acolo pentru mult timp, cel puţin nu în acele condiţii. Foarte rar folosită de mătuşa Heloi, casa nu avea absolut nimic, în afară de un vas din lut cu apă până la jumătate - care, chiar şi aşa, avea o culoare verzulie suspectă. Ţinând cont că arendaşul, un ţăran angajat, care trăia într-o colibă la câţiva metri de casă, nu şi-a manifestat interesul de a împărţi cina cu ei, la ora când li s-a făcut foame, nu le-a rămas decât să atace un bananier de pe plantaţie pentru a-şi potoli foamea. In ziua următoare, când s-au trezit, cu braţele şi cu picioarele pline de înţepături de ţânţar, au trebuit să se ducă la acelaşi bananier şi pentru micul dejun, apoi pentru prânz şi, la sfârşitul zilei, pentru cină. In cea de-a doua zi, mutul a sugerat să încerce o altă dietă, să pescuiască nişte peşte, dar ideea a căzut când au descoperit că aragazul nu avea gaze, iar în bucătărie nu erau tacâmuri, ulei, sare, nimic. Marţi, la trei zile după ce sosiseră, cei doi au petrecut ore întregi aşezaţi pe chei, aşteptând primul barcagiu care să-i ducă din nou pe continent. Când autobuzul dinspre Mangaratiba i-a lăsat pe autostrada Rio, Paulo i-a comunicat însoţitorului său că avea să-şi petreacă câteva zile ascuns până să decidă ce să facă cu viaţa lui. Chiar şi Luls Carlos considera că aventura fusese suficientă şi a hotărât să se întoarcă la Clinica „Dr. Eiras“.

Amândoi şi-au luat la revedere în hohote de plâns, dorindu-şi să se-ntâl- nească din nou într-o zi. Fiul domnului Pedro a luat autobuzul şi s-a dus acasă la Joel Macedo, unde dorea să se ascundă până-şi punea ideile în ordine. Prietenul său l-a primit cu mult drag, însă se temea că la el acasă nu era tocmai o ascunzătoare bună, fiindcă Lygia şi Pedro ştiau că acolo obişnuia să doarmă în nopţile foarte boeme. Şi, dacă era să iasă din Rio, ascunzătoarea ideală era altă casă — cea pe care tatăl său tocmai o construise într-un complex rezidenţial din Cabo Frio, oraş la patruzeci de kilometri de Araruama. înainte de a porni la drum, i-a cerut lui Paulo să-şi ia o precauţie profilactică - adică să-şi facă o baie bună şi să-şi schimbe hainele —, fără de

care ar fi imposibil să călătorească în compania prietenului, care intra în cea de-a patra zi fără igienă personală. La câteva ore după aceea, porniră la drum în breakul DKW-Vemag al lui Joel — condus chiar de el, fiindcă, după trauma accidentului, Paulo n-a mai îndrăznit să pună mâna pe volanul unei maşini. Prietenii şi-au petrecut zilele bând bere în cartierul Ogiva, plimbându-se pe plaja Conchas şi citind noua pasiune a lui Joel, teatrul ruşilor Maksim Gorki şi Nikolai Gogol. Când s-a dus şi ultimul bănuţ pe care i-1 dăduse Renata, Paulo se gândi că era timpul să se-ntoarcă. Trecuse o săptămână de când fugise şi nu mai avea rost să hoinărească fără drum şi fără destinaţie. S-a dus la o cabină telefonică şi a făcut o legătură cu taxare la destinaţie. Când, de cealaltă parte a receptorului, i-a auzit vocea tatălui său, acesta nu i s-a părut supărat, ci doar îngrijorat de sănătatea şi starea sa fizică şi mintală. Când a aflat că fiul său este în Cabo Frio, Pedro s-a oferit, cu subită amabilitate, să se ducă să-l ia cu maşina, însă el a preferat să se-ntoarcă cu Joel.

După ce petrecuseră o săptămână întreagă căutându-şi, în disperare, fiul pe la morgi şi la poliţie, atât Lygia, cât şi Pedro s-au comportat într-un mod de nerecunoscut. Au fost de acord ca el să nu se mai întoarcă la clinică şi, delicaţi şi amabili, s-au arătat interesaţi de munca sa la teatru, părând că suspendaseră definitiv programul-limită de întoarcere seara acasă. Paulo privea cu neîncredere acea liberalitate. „Dacă la sfârşitul unei săptămâni de panică, fără veşti de la mine“, spunea el ulterior, „au acceptat orice condiţie, atunci am profitat." Părul şi o bărbuţă ridicolă îi creşteau fără ca nimeni să-l cicălească, iar puţinul timp care-i mai rămânea din activităţile sale era dedicat fetelor. In afară de Renata şi Fabiola (Mărcia era cam distantă), acum era încântat de Genivalda, o fată din nord-est, urâţică şi cu picioare delicate, dar posesoare a unei inteligenţe sclipitoare. Geni, aşa cum prefera să fie strigată, nu se îmbrăca bine, nu locuia în Zona de Sud şi nici nu studia la PUC sau la alte colegii şic, dar, fiindcă părea că ştie totul, avea locul rezervat la adunările de la „Paissandu".

Succesul său cu femeile — lent, dar perceptibil - nu se datora

Am invitat-o pe Maria Lucia să facă un tur cu mine pe plajă, şi apoi am fost să stăm de vorbă în cimitir. Tocmai de aceea scriu azi: pentru ca, mai târziu, să-mi amintesc că am avut o amantă pentru o zi. O fată complet dezbărată de prejudecăţi, în favoarea amorului liber, dar radical, o fată care e şi femeie. Ea mi-a spus că aspectul meu fizic arăta, înainte de toate, că sunt fierbinte în pat. Şi amândoi, întrerupţi din când în când de oboseală sau de câte o înmormântare care trecea, s-au iubit dupâ-amiaza întreagă.

scădeau

Branco, în plin centru comercial al oraşului Rio. Locul, la câteva străzi de zona de bordeluri, nu putea să fie mai rău. In timpul zilei, regiunea era un turn Babei cu mici comercianţi, vânzători de bilete de loterie şi cerşetori, cu autobuze şi maşini care circulau în toate direcţiile. De la şapte seara, era ca şi cum decorul unei piese fusese schimbat. Coloritul zilei făcea loc umbrelor, iar personajele diurne erau înlocuite de prostituate, vagabonzi, travestiţi, peşti şi traficanţi. Nimic din apropiere nu amintea de lumea din care venea Paulo, dar nu conta, aceea era casa lui, acolo el comanda, nimeni altcineva. Şi, în afară de asta, a descoperit că acea clădire avea aură pozitivă. In acel loc funcţionase, în anii ’20, faimosul Palace Hotel, *rendez-vous* al franţuzoaicelor frumoase printre care mare succes aveau doi băieţi: bunicul său, Maestrul Tuca, şi un vechi coleg de şcoală, compozitorul Bororo, coautor, împreună cu Lamartine Babo, al celebrului cântec *Da cor do pecado.*

Imediat după întâlnirea cu prietenii din Grupul „Destaque“, Paulo a aflat că montajul promis pentru *Juventude sem tempo* de la Rio fusese amânat din lipsă de resurse. O parte din trupa care făcuse *Pinocchio* şi *A guerra dos lanches* era acum angrenată într-un alt proiect, în care s-a integrat imediat: punerea în scenă a unei piese de teatru pentru adulţi. Era, de săptămâni întregi, pe afişul Teatrului Universitar Naţional o adaptare a piesei *Capitães da Areia,* faimoasa şi polemica operă scrisă cu treizeci de ani înainte de Jorge Amado. Blond, cu ochii albaştri şi bronzat, directorul şi autorul adaptării părea mai mult unul dintre surferii care-şi petreceau ziua-ntreagă prinzând valurile în Arpoador. La cincisprezece ani, precocele Francis Palmeira avea deja o piesă, *Ato institucional,* interzisă prin cenzură. Era atât de stimulant să vezi acel grup de tineri făcând teatru de oameni mari precum Jorge Amado - autorul sărbătorit pe plan mondial şi membru al Academiei Braziliene de Litere —, nu numai fiindcă acesta autorizase adaptarea, ci a şi scris un text simpatic pentru programul piesei:

> *Am încredinţat studenţilor adaptarea teatrală a romanului meu* Capitães da Areia *şi am făcut-o cu*

încredere şi bucurie: studenţii sunt azi în avangardă faţă de tot ceea ce se realizează bine în Brazilia. Sunt luptători neobosiţi pentru democraţie, pentru drepturile omului, pentru progres, pentru propăşirea poporului brazilian, contra dictaturii şi a opresiunii. In romanul din care s-au inspirat ei pentru piesa lor de teatru, eu am transmis un cuvânt de încredere în poporul brazilian şi de protest contra tuturor formelor de injustiţie şi de opresiune. Prima ediţie a cărţii Capitães da Areia *a fost publicată cu o săptămână înainte de proclamarea „Statului Nou “, o dictatură crudă şi obscurantistă — care a confiscat ediţia şi a interzis cartea. Acest roman a fost armă de luptă. Azi, câştigă o nouă dimensiune: scena, care stabileşte atât de repede contactid cu publicul. Studenţilor la Teatrul Universitar Naţional le pot dori doar cel mai mare succes, sigur fiind că sunt, din nou, în serviciul democraţiei şi al Braziliei.*

Era evident că avea să genereze probleme. Prima a fost cu Tribunalul pentru Minori, care a amenințat să interzică repetiţiile dacă nu arătau autorizaţia din partea părinţilor pentru toţi cei care aveau sub optsprezece ani, începând cu regizorul spectacolului. Când mai lipseau câteva zile până la premieră, repetiţiile au fost întrerupte de prezenţa delegatului Edgar Facanha, şeful Cenzurii în Rio de Janeiro, însoţit de un agent de la Serviciul Naţional de Informaţii, SNI, care solicitau prezentarea certificatului de aprobare fără de care piesa nu putea fi pusă în scenă. Cum nu aveau nici un certificat, în altercaţiile ce au urmat poliţiştii au ajuns să-l aresteze pe unul dintre actori, Fernando Resky, şi s-au retras cu o avertizare: dacă chiar voiau să joace piesa la data stabilită, 15 octombrie 1966, să încerce să ia rapid o copie a textului pentru a fi supus aprobării oficiale. Câteva zile mai târziu, modul în care textul de la *Capitães da Areia* avea să fie „eliberat[11] de oprelişti dezvăluia obscurantismul care sufoca din ce în ce mai tare ţara sub regim militar. Fuseseră cenzurate cuvintele „tovarăş”,

„dialog”, „revoluţie” şi „libertate” şi tăiată o frază întreagă: „Toate căminele vor fi deschise pentru el, fiindcă revoluţia este o patrie, o familie pentru toţi.”

Dificultăţile pentru a ajunge la montaj fuseseră atât de multe, încât grupul s-a gândit că era mai bine să înghită şi să nu protesteze sau să reclame. Deşi era pierdut printre cei treizeci de actori şi actriţe care păşeau pe scenă în timpul spectacolului, Paulo făcea un rol rezonabil fără ceva special. Era Almiro, un homosexual care trăia cu Barandâo şi care avea să moară de varicelă — sau de „vărsat”, cum se mai spune — la sfârşitul piesei. Jorge Amado promisese să vină la avanpremieră, dar, cum se afla la Lisabona pentru lansarea celui mai recent succes al său, romanul *Dona Fior e seus dois maridos,* a cerut să fie reprezentat în carne şi oase de nimeni altul decât „Volta Seca”, unul dintre băieţii străzii, din Salvador, de la care s-a inspirat pentru a crea personajele principale ale piesei. Ştirile apărute în ziarele din Rio privind cenzurarea piesei *Capitães da Areia* a funcţionat ca o atracţie atât de mare, încât cele patru sute de locuri ale Teatrului „Serrador”, din centrul oraşului
Rio, au fost insuficiente pentru a găzdui publicul în seara premierei. Din lista sa de invitaţi personali, Paulo a observat numai două absenţe: Renata şi dr. Benjamim - chiar el, cel cu şocurile electrice.

De la a doua internare, Paulo a avut o relaţie ciudată cu psihiatrul. Nu era doar afecţiune, în ciuda a ceea ce suferise la clinică, însă apropierea de medic sau părerea sa privind întrebările pe care i le punea a ajuns să-i dea o siguranţă pe care n-o avea înainte. In acea vreme, acest tip de comportament era considerat unul dintre efectele colaterale ale amneziei retrograde. Cu câţiva ani mai târziu totuşi, chiar Paulo a diagnosticat acel lucru ca fiind ceva ce primise numele de „sindromul de la Stockholm“: o subită şi inexplicabilă dependenţă afectivă a sechestraţilor faţă de sechestratori, a persoanelor private de libertate faţă de răpitorii lor şi, în cazul său, a pacienţilor de la psihiatrie faţă de cei răspunzători de internarea lor. „Am stabilit cu domnul doctor Benjamim aceeaşi relaţie sechestrat - sechestrator", avea să spună scriitorul matur

într-un interviu. „Chiar şi după ce am ieşit de la clinică, în marile crize ale tinereţii, pentru probleme cu iubitele, mă duceam acolo ca să stau de vorbă cu el.“

Capitães daAreia avea să rămână pe afiş timp de două luni. Chiar dacă nu ajunsese să fie un succes răsunător, a avut public suficient pentru a plăti cheltuielile şi pentru a rămâne ceva şi pentru împărţeala făcută între artişti şi tehnicieni, fără să mai vorbim de elogiile pe care le-a primit de la critici respectaţi precum Walmir Ayala, de la *Jomal do Brasil,* şi Van Jafa (pseudonim pentru Jose Augusto Faria do Amarai), de la *Correio da Manhă.* „Un spectacol de prima clasă“ şi „o excelentă surpriză" erau referirile curente la piesă. După ce a trecut euforia montajului, Paulo avea să cadă din nou în depresie. Se simţea gol, pierdut şi adesea distrugea cu lovituri de picior tot ceea ce îi apărea în cale în micuţul apartament al bunicului. Singur, în acel cartier straniu şi ostil, fără să aibă la cine să apeleze în momentele de melancolie şi fără să aibă cui să-şi împărtăşească rarele momente de bucurie, era ceva normal să-l apuce disperarea. Când apăreau acele crize, jurnalul creştea văzând cu ochii. Odată şi-a petrecut o noapte întreagă umplând pagini dactilografiate la un rând, cărora le-a dat numele *Confesiunile unui scriitor.*

> [...] *Dintr-odată, viaţa mea s-a transformat. Am fost aruncat în locul cel mai murdar din Brazilia: oraşul, centrul comercial din Rio. Pustiu noaptea. Ziua, mii de persoane distante. Iar singurătatea s-a materializat atât de tare, încât am ajuns s-o simt ca pe ceva viu şi dur, care umple colţurile şi drumurile. Eu, Paulo Coelho, în vârstă de nouăsprezece ani împliniţi, am mâinile goale.*

Apropierea de zona prostituatelor a ajuns să facă din el un client obişnuit al caselor de toleranţă care se aliniau, una după alta, din capătul Lapa şi până în Mangue. Puţin conta că acele femei nu aveau eleganţă, şi nici nu semănau cu fetele care-1 excitau în Zona Sud. Cu prostituatele, putea să vorbească

despre orice subiect, fără cenzură, şi să-şi realizeze toate fanteziile secrete fără să scandalizeze pe nimeni. Chiar şi atunci când aceste fantezii însemnau să nu facă nimic, ca în patetica experienţă pe care a înregistrat-o în scris:

> *Ieri, am fost cu femeia cea mai în vârstă din zonă — şi cea mai în vârstă cu care am dormit în viaţa mea (nu m-am culcat cu ea, am plătit doar ca să privesc). Sânul îi semăna cu o sacoşă goală, iar ea stătea în faţa mea, goală, trecându-şi mâna pe organele genitale. Eu o priveam fără să-nţeleg de ce-mi inspira pietate şi respect în acelaşi timp. Era pură, extrem de drăgăstoasă şi profesionistă, dar era o femeie foarte în vârstă, nimeni nu-şi poate închipui cât de mult. Poate de vreo şaptezeci de ani. Franţuzoaică, avea ziarul* France Soir *aruncat pe podea. M-a tratat cu cea mai mare grijă. Lucrează de la ora 18 la 23, apoi ia autobuzul, se duce acasă, iar acolo unde locuieşte este o bătrânică respectabilă. Nimeni n-ar spune, Dumnezeule! Nu pot să-mi aduc aminte de ea goală, fiindcă mă apucă tremuratul şi-mi provoacă un amestec puternic de sentimente. Această bătrânică n-o să-mi iasă niciodată din minte. Foarte ciudat.*

Dacă adesea plătea fără să facă sex, se mai întâmpla şi să facă şi să nu plătească nimic, sau aproape nimic („...ieri, am fost inspirat şi am reuşit să aduc o prostituată fără să plătesc nimic - la sfârşit, a luat un pulover pe care-1 furasem eu de la un prieten[11]). Aşa cum permitea relaţii platonice, zona putea să trezească şi pasiuni distrugătoare, demne de tangouri şi bolero. Paulo nu avea să scape de acest destin. Săptămâni întregi şi-a dedicat toate paginile jurnalului unei iubiri halucinante pentru o tânără prostituată. Intr-o zi, femeia a dispărut cu un alt client, fără să lase veşti, iar el a intrat din nou într-o stare de deprimare. Deşi era un bărbat urâţel, numai inocenţa unui băiat în faţa iubirii ar fl justificat criza de gelozie pe care a avut-o fiindcă fusese trădat de o prostituată. „Am acordat destulă

atenţie! Am simţit nevoia să plâng cum n-am fâcut-o niciodată, pentru că în acea femeie era toată fiinţa mea“, s-a plâns el melancolic. „Prin trupul ei, puteam să ţin singurătatea puţin departe.” Când a auzit că iubita se-ntorsese şi că-ncepuse să dezvăluie prin zonă intimităţi ale lor, a fost doborât:

> *Am aflat că mă defăimează, povestind lucruri pe care dragostea mea imensă m-a determinat să le fac. Niciodată n-a spus ceva bun la adresa mea. Am descoperit că pentru ea eram un nimic, un port distrus. Voi cita numele femeii căreia i-am dăruit ce aveam mai pur în fiinţa mea putrefactă: Tereza Cristina de Melo.*

In acel moment al vieţii, ziua şi noaptea erau lucruri foarte diferite pentru Paulo. In timpul zilei continua să trăiască viaţa visurilor sale: iubite, repetiţii, grupuri de studiu, dezbateri despre cinematografie şi existenţialism. Deşi abia pusese piciorul în noul liceu, a reuşit să treacă anul şi mai avea un an până la pregătirea pentru facultate, care în mod clar nu era de inginerie, aşa cum îşi dorea domnul Pedro. De puţinele ori în care se ducea acasă la familie — în general, pentru a-şi umple stomacul sau pentru a cere bani —, inventa minciuni pentru a-şi şoca părinţii, spunând că fusese în locurile cele mai extravagante din Rio. „Citeam în ziare ştiri despre locurile frecventate de tinerii libertini şi minţeam spunând că fusesem acolo, numai ca să-i scandalizez pe mama şi pe tata.” Oriunde se ducea, lua pe umăr chitara, la care nu cânta aproape niciodată, numai „ca să facă impresie printre fete”. Fiind major, se distra cu bătăile de la Tribunalul de Minori care era pe urmele adolescenţilor ce consumau băuturi alcoolice.

9

Totuşi, la venirea nopţii, crizele de melancolie şi singurătate reveneau şi erau necruţătoare. Venise un moment în care nu mai suporta. De trei luni, rezistase unui coşmar constant, noapte după noapte, şi a simţit că trebuia să se-ntoarcă. Şi-a împachetat toate lucrurile şi, trist şi umilit, le-a cerut părinţilor să-l primească înapoi în casa în care nu-şi închipuise că avea să se mai întoarcă vreodată să locuiască.După o a treia experienţă cu bărbaţi, Paulo se convinge: nu sunt homosexual

Dezinvoltura cu care se întâlnea cu femei de toate nivelurile, de la prostituatele din Mangue la cocotele elegante din „Paissandu“, lăsa tuturor impresia că Paulo e un bărbat împlinit din punct de vedere sexual. Era însă doar o impresie. Convieţuirea în universul teatral, unde homosexualitatea era privită fără oprelişti, i-a trezit o îndoială atât de secretă, încât nici jurnalul său n-a aflat-o: şi dacă chiar avea „probleme sexuale“, aşa cum bănuia mama sa când l-a internat pentru prima dată? Sau, fără ocolişuri: dacă era homosexual? Deşi mai avea puţin şi împlinea douăzeci de ani, această latură era încă întunecată şi misterioasă pentru Paulo. Spre deosebire de ceea ce obişnuia să se-ntâmple între băieţii brazilieni de vârsta lui, prima sa experienţă sexuală a avut-o cu precocea şi experimentata Madâ, şi nu făcând sex anal - sau, cum se spunea în Rio la acea vreme, „tricotând şosete" - cu vreun prieten. Nu simţise niciodată dorinţa de a ajunge la intimitate fizică cu un

bărbat, şi nici măcar nu ajunsese să aibă fantezii cu astfel de experienţe. Totuşi, deseori, când vedea grupuri de prieteni homosexuali care stăteau de vorbă în pauzele dintre repetiţii, se aprindea şi-şi punea întrebări. „Şi dacă au dreptate? Şi dacă opţiunea lor sexuală e mai bună decât a mea?“

Viaţa îl învăţase că e mai bine să fie primul care sare în râul îngheţat decât să sufere până când îi vine rândul. Şi, în loc să fie chinuit de întrebări interminabile, ştia că exista o singură modalitate de a rezolva problema: să încerce. Când a citit într-un text de Karl Marx o frază de genul „practica este hotărâtoare", a fost şi mai stimulat de decizia pe care o luase. Intr-o seară, când încă locuia în apartamentul bunicului, din centrul oraşului, a prins curaj şi s-a hotărât să rezolve treaba. A umblat câteva ore prin discotecile de homosexuali din *bas-fond-*|*i*| galeriilor Alaska şi Menescal, din Copaca- bana, până când, încurajat de câteva pahare de whisky, s-a hotărât să atace.La barul unui club foarte zgomotos, s-a apropiat de un băiat de vârsta lui - un profesionist, care se afla acolo să facă sex pe bani - şi a trecut direct la subiect:

— Bună, ce faci? Vreau să mă culc cu tine, vrei să vii?

Paulo era pregătit pentru orice, mai puţin pentru răspunsul pe care l-a primit:

— Nu. Nu vreau să mă culc cu tine.

Nici dacă l-ar fi pocnit cineva n-ar fi fost atât de surprins ca acum. Cum nu? Dar îl plătea! Individul i-a întors spatele şi l-a lăsat cu paharul în mână. Când a încercat din nou, într-o altă discotecă, şi a auzit un al doilea nu, a pus capăt scurtei şi frustrantei experienţe homosexuale. Câteva săptămâni mai târziu, absorbit de activitatea profesională intensă, părea că uitase totul.

Dacă în carieră scriitorul Paulo Coelho avea în continuare un eşec răsunător, nu acelaşi lucru se putea spune şi despre dramaturgul Paulo Coelho. Prima sa aventură în lumea artei scenice, tot la teatrul de copii, a fost punerea în scenă a unui clasic al cinematografiei, *Vrăjitorul din Oz.* Nu s-a ocupat numai de adaptarea textului de Lyman Frank Baum, ci a şi regizat piesa şi şi-a ales pentru el rolul leului. Fără a recurge la costume scumpe, pur şi simplu îşi picta mustăţi pe chip, îşi lega două urechi de pânză de cap, iar coada era o coardă cusută de pantaloni, al cărei vârf se înfăşură pe degetul arătător pe tot parcursul spectacolului. Din versiunea originală a folosit, practic, doar cântecul *Over the rainbow.* Restul coloanei sonore a fost compusă de Antonio Carlos Dias, sau Kakiko,

muzician şi actor cu care Paulo împărţise un vestiar în perioada stagiunii cu *Capitães da Areia.* Spre surprinderea tuturor, *Vrăjitorul din Oz* nu numai că a plătit cheltuielile de punere în scenă şi salariile actorilor şi tehnicienilor, ci a avut şi profit - bani pe care Paulo i-a păstrat cu zgârcenie pentru o nouă producţie. Dacă a avea numele scris în ziare, la rubrica de spectacole, era sinonim cu succesul, atunci el nu avea de ce să se plângă: într-o singură zi din 1967, numele său apărea în trei locuri diferite în secţiunile culturale ale presei din Rio. La Teatrul Arena, era autorul şi regizorul piesei *O tesouro do capitão Berengundo-,* la Santa Terezinha era în program una dintre adaptările sale, *Aladin şi lampa fermecată-,* iar la Teatrul „Carioca[11] apărea ca actor în *A onţa de asas* de Walmir Ayala.

Cu piesele pentru copii, făcea ceva bani, dar numai în teatrul pentru adulţi era posibil să atingă faima şi prestigiul pe care le căuta. Repercusiunile montajului *Capitães da Areia* arătase asta foarte clar. In luna martie, a fost invitat să joace într-o mare producţie: muzicalul *Opera de trei parale* de Bertolt Brecht şi Kurt Weill, a cărui traducere fusese comandată de academicianul
Raimundo Magalhães Junior şi care avea să fie regizată de Jose Renato. Spectacolul avusese mult succes în São Paulo, cu o distribuţie faimoasă, precum Leilah Assumpcão, Maria Alice Vergueiro, Ruth Escobar şi Silvio de Abreu. Cu stele de prima clasă, nici trupa din Rio nu era mai prejos şi era formată, printre alţii, din Dulcina de Moraes, Fregolente, Marilia Pera, Francisco Milani, Jose Wilker, Denoy de Oliveira şi, în rolul reverendului Kinball, bătrânul Bororo, fostul camarad de petreceri al bunicului, Maestrul Tuca. Coregrafia se afla în sarcina dansatorului consacrat Klauss Vianna, iar, odată cu piesa, avea să fie inaugurat teatrul „Sala Cecilia Meirelles“, din Fapa. Paulo juca rolul unui cerşetor orb, rol cu puţine replici, însă numele avea să-i fie scris pe program alături de cel al monştrilor sacri. După câteva săptămâni de repetiţii, erau cu toţii pregătiţi de premieră. Cu câteva zile înainte, trupa a fost invitată să joace o scenă din piesă în direct, la studiourile televiziunii Rio, cea mai importantă din oraş. Fa momentul

prezentării, au constatat absenta actorului Oswaldo Foureiro, care trebuia să cânte tema muzicală. Şi, cum Paulo era singurul din grup care ştia versurile melodiei *Mack the Knife,* i-a revenit lui marea onoare de a-1 înlocui la emisiunea TV. Succesul rezonabil pe care l-a avut *Opera de trei parale* l-a ancorat şi mai tare în noua profesie.

Focuia din nou acasă la părinţii săi şi piesa încă se mai juca, când diavolul homosexualităţii a hotărât să-l mai tenteze o dată. De data aceasta, iniţiativa n-a plecat de la el, ci de la un actor de aproape treizeci de ani care lucra la piesă. De fapt, cei doi schimbaseră doar câteva vorbe şi priviri, însă, într-o seară, după spectacol, celălalt l-a abordat fără ocolişuri:

— Vrei să dormi acasă la mine?

Nervos şi surprins de neaşteptata seducţie, Paulo i-a răspuns ce i-a venit la gură:

— Da, vreau, da.

Şi-au petrecut noaptea împreună. în ciuda faptului că-şi amintea, după ceva timp, că simţise dezgust că a atins un bărbat, a făcut sex cu el, pene- trându-1 şi lăsându-se penetrat. Ziua următoare, Paulo s-a întors acasă chiar mai confuz decât era înainte. Nu simţise nici un fel de plăcere şi în continuare nu ştia dacă era sau nu homosexual. Câteva luni mai târziu, a insistat şi, încă o dată, şi-a ales partenerul dintre colegii de scenă. în casa acestuia, o chicinetă din Copacabana, s-a simţit foarte stânjenit când partenerul său i-a propus să facă baie împreună. Indispoziţia avea să continue tot restul nopţii. Soarele începea să-şi facă apariţia în micul apartament, când, în sfârşit, au reuşit să facă sex - iar Paulo Coelho s-a convins, o dată pentru totdeauna, că nu era homosexual.

Pentru cineva cu atât de multe îndoieli faţă de propria sexualitate, el continua să aibă succes surprinzător la femei. Renunţase la Mârcia, terminase relaţia cu Renata şi-şi continua căsătoria informală cu Fabiola, care, pe zi ce trecea, era mai frumoasă. Fiind bigam de mic, s-a îndrăgostit de Genivalda, din Sergipe, tocmai de ea, urâta şi strălucitoarea Geni, care fermeca urechile *intelligentsiei* de la „Paissandu“ şi „Zeppellin“. După câteva săptămâni de asediu zilnic, dar fără

rezultat, până la urmă a reuşit s-o ducă, la sfârşit de săptămână, la casa unchiului Jose, din Araruama. In prima noapte petrecută împreună, mare i-a fost surprinderea s-o audă pe Geni, acea femeie cu experienţă, care părea atât de matură şi că ştie totul, murmurându-i s-o ia încet, fiindcă aceea era prima relaţie sexuală din viaţa ei. In lipsa unui loc adecvat pentru a se întâlni, prima parte a lunii de miere a fost inconfortabilă, dar fertilă: la începutul lui iunie, Geni l-a sunat şi l-a anunţat că era însărcinată, aştepta un copil cu el. In acelaşi moment, Paulo a decis că vrea copilul, dar nici n-a mai apucat să-i spună, pentru că ea i-a spus că avea să facă avort. El i-a propus o întâlnire ca să poată sta de vorbă, dar Geni a fost perseverentă: era fermă în atitudinea sa şi, mai mult decât atât, voia să pună capăt relaţiei. I-a închis telefonul şi a dispărut, ca şi când n-ar fi existat niciodată.

Puţin câte puţin, Paulo a intrat din nou într-o stare depresivă. Enervân- du-se din cauza veştii despre sarcină şi a dispariţiei bruşte a lui Geni, a-nce- put s-o caute în toate colţurile, ca să afle că iubita se-ntorsese în oraşul său natal, Aracaju, unde voia să facă avortul. Nerăbdător s-o facă să renunţe la idee, dar fără s-o poată localiza, la aproape două mii de kilometri distanţă, a avut din nou crize de depresie, intercalate cu scurte manifestări de euforie. Şi asta se reflecta în pagini întregi din jurnal, scrise în nopţile de insomnie:

> *Respir singurătate, mă îmbrac cu singurătate, defechez singurătate. Efutai. Niciodată nu m-am simţit aşa de singur. Nici măcar în cele mai dureroase şi lungi zile din adolescenţa mea abandonată. De fapt, pentru mine singurătatea nu e o noutate. Numai că sunt sătul de asta. In scurt timp, o să fac o nebunie care o să şocheze lumea.*

Premiera piesei *Capitães da Areia* **la Teatrul Serrador: probleme cu cenzura şi elogiile pentru Jorge Amado**

Dispoziţia dramatică pentru a relata nefericirea apărea şi în rafalele de bucurie. Rare şi de scurtă durată, momentele de optimism erau înregistrate fără nici un fel de modestie.

Mi-a venit ceasul sâ plec, aşa cum spuneam şi într-o poezie pe care am scris-o la Casa de Sănătate. In dimineaţa aceasta, mă nasc laolaltă cu lumina. A sosit momentul să arăt lumii cine sunt.

Până pe la jumătatea anului 1967, lumea nu ştia cine e Paulo Coelho, dar risca să-l piardă, judecând după frecvenţa izbucnirilor depresive şi după insistenţa cu care vorbea despre moarte şi sinucidere. La sfârşitul lui iunie, după încă o noapte de insomnie, a avut o izbucnire. A păstrat jurnalul în sertar, a învârtit cheia din uşă de două ori, s-a asigurat că era bine închisă şi a-nceput să spargă totul. A-nceput cu chitara, ruptă în bucăţi pe măsuţa de lucru, cu un zgomot care semăna cu explozia unei bombe. Vecinii care, la acea oră, şase dimineaţa, încă nu se treziseră pentru noua zi lucrătoare, de joi, s-au sculat speriaţi de vacarmul din casa familiei Coelho. Cu bucăţile de chitară, a rupt pick-upul portabil, din plastic roşu, a spart aparatul de radio cu unde scurte şi tot ce a găsit în cale.

Nu mai era nimic de distrus, dar încă era furios. Paulo s-a dus la raft şi a-nceput cu cele zece volume din colecţia Sherlock Holmes. Le-a rupt, unul câte unul, şi apoi s-a apropiat de raftul cu autori brazilieni de proză, poezie, filozofie, până când podeaua camerei a fost acoperită de cărţi distruse. A intrat în baia din apropiere şi, ajutându-se de braţul chitarei pe post de bâtă, a spart oglinda de la dulap. Când zgomotul a încetat preţ de câteva clipe, l-a auzit pe tatăl său bătând în uşă şi cerându-i să-i deschidă, dar n-a încetat. A smuls şi a rupt în bucăţi două texte pe care le lipise pe uşă - o rugăciune către Sfântul Francisc din Assisi şi versurile poeziei *Barbara,* scrisă de francezul Jacques Prevert - şi acelaşi lucru l-a făcut şi cu posterele reprezentând tablouri care-i decorau camera: *La Maja desnuda* de Goya, *Grădina plăcerilor* de Bosch şi

Răstignirea de Rubens. Obosit, a observat că numai o piesă a supravieţuit întreagă: fotoliul alb unde obişnuia să „plângă sau să privească cerul înstelat“, aşa cum scrisese odată. Fără să aibă nici un instrument cu care să spargă telefonul mobil, nu a ezitat să deschidă fereastra şi să-l arunce zgomotos într-o grădină laterală a casei. Abia când n-a mai văzut nimic în picioare sau întreg a decis să deschidă uşa. Nici n-a avut timp să observe că cel care bătea
la uşă nu mai era tatăl său: doi infirmieri l-au imobilizat, iar unul dintre ei
)
i-a făcut o injecţie în braţ cu ceva care părea să fie un sedativ puternic.

Când a deschis ochii, a recunoscut vopseaua decojită de pe plafon: era din nou culcat în patul de la etajul al nouălea al Clinicii „Dr. Eiras“. Prima precauţie pe care au luat-o infirmierii imediat după ce s-a trezit a fost să-l ducă la liftieri şi să le atragă atenţia:

— Acesta e pacientul care a fugit de aici anul trecut. Ţineţi minte cum arată şi, de data aceasta, să aveţi grijă cu el.

La clinică, nu se schimbase nimic în privinţa internărilor anterioare. Cu excepţia lui Flâvio, nepotul ministrului, care a încercat să se sinucidă cu whisky şi cu drogul *langa-perfume*[8], erau toţi acolo, inclusiv bâlbâitul şi falsul mut Luîs Carlos, camaradul său de fugă. Chipurile erau aceleaşi ca înainte şi tortura era la fel. încă din prima zi, Paulo a fost supus unei şedinţe de electroşocuri atât de puternică, încât, când Fabfola a venit în vizită, la câteva ore după aplicarea acesteia, el încă era inconştient, plin de salivă şi cu fizionomia desfigurată de violenţa descărcărilor electrice asupra creierului. In ciuda dragostei şi a atenţiei cu care a fost tratat de prietena sa — la cea de-a treia internare, Fabfola a fost singura, în afară de părinţii săi, care l-a vizitat -, nu reuşea să şi-i scoată din minte pe Geni şi pe bebeluşul său.

La o săptămână după ce a fost dus la „Dr. Eiras“, perioadă în

8 **Drog considerat simbol al carnavalului. A apărut în 1906 la Rio de Janeiro, după care a fost preluat de toate carnavalurile din Brazilia (***n. ed.).*

care a fost supus la trei şedinţe cu electroşocuri, Paulo se gândea din nou să fugă. Şi, din nou, l-a ales pe Lufs Carlos drept camarad, fiindcă nici el nu mai suporta rutina de la ospiciu. Şansa a apărut în ziua în care unul dintre membrii echipei doctorului Benjamim i-a făcut o consultaţie dentară şi a văzut că-i ieşea măseaua de minte. Medicul se comporta ca şi cum descoperise praful de puşcă:

— Ştiu care e problema: e un dinte care creşte şi-ţi provoacă tensiune cranianã. Asta te face să fii nervos, asta e cauza crizelor tale. Ii voi cere dentistului nostru să-ţi facă extracţia şi, cu asta, se termină.

In timp ce căutau un infirmier care să-l însoţească la clinica stomatologică de la „Dr. Eiras“, s-a întâlnit cu Lufs Carlos şi l-a anunţat:

— Acum e momentul! Mă duc la dentist şi voi încerca să scap. Vezi dacă reuşeşti şi tu să fugi. Dacă totul merge cum trebuie, ne întâlnim peste o oră la cafeneaua din fata clinicii.

t

A traversat aleile care separau clădirile de clinică, mereu sub atenta supraveghere a infirmierului, care, la uşa cabinetului, s-a uitat la ceas şi a stabilit cu dentistul: cum extracţia avea să dureze aproape o jumătate de oră, se ducea la toaletă şi se-ntorcea imediat, pentru a însoţi pacientul înapoi în clădirea cu bolnavi. Consultaţia n-a durat totuşi nici cinci minute. După ce l-a examinat rapid cu oglinzile şi i-a verificat dinţii cu pense ascuţite, dentistul i-a dat drumul:

— Nu ştiu cine a inventat prostia asta! De când o măsea de minte face pe cineva să fie nebun? Poţi sta afară să-l aştepţi pe infirmier să te ducă înapoi.

Era momentul. Paulo s-a furişat pe coridoare, a trecut cu capul plecat şi cu paşi rapizi, a intrat în aglomeraţia de vizitatori şi medici de la poartă şi, după câteva minute, era în libertate. A ajuns alergând la cafeneaua de la întretăierea străzilor Assunşão şi Marques de Olinda şi, spre surprinderea sa, l-a văzut pe Lufs Carlos, care-1 aştepta cu un pahar de bere în mână - numai atâta putea să cumpere cu mărunţişul pe care-1 avea în buzunar. Au sărbătorit aventura cu hohote de râs şi au hotărât

să plece înainte să se descopere că lipseau de la etajul al nouălea şi să vină după ei (de fapt, paza părea slabă în clinică: abia pe 9 iulie, la două zile după ce au fugit, medicii au observat dispariţia celor doi). La ieşire, Paulo a reuşit să vândă ceasul de la mână casierului de la bar şi, cum nu avea mult timp să negocieze, a primit numai 300 de cruzeiros noi (650 de reali în 2008), mai puţin de jumătate din valoarea sa reală. Fugarii au dat câteva colţuri pe strada Marques de Olinda, s-au aşezat pe iarbă şi au stat câteva ore fără să vorbească, bucurându-se de deosebita plăcere de a privi minunata plajă Urca cu Pão de Acucar pe fundal. Era exact aceeaşi privelişte pe care o aveau de la fereastra ospiciului — numai că acum era fără nici un grilaj în faţa ochilor. Paulo i-a povestit lui Lufs Carlos ce plănuia:

— Mă duc la autogară să cumpăr un bilet spre Aracaju. Trebuie să găsesc o prietenă care aşteaptă, sau aştepta, un copil cu mine. Dacă vrei să vii şi tu, banii de pe ceas ne ajung şi pentru biletul tău.

Bâlbâitul s-a speriat de o călătorie atât de lungă, dar, în lipsa unui program mai bun şi fără să aibă unde să meargă, a acceptat invitaţia. Cum autobuzul Expresso Paraibano, care deservea capitala statului, Sergipe, pleca abia la ora opt, dimineaţa următoare, partenerii şi-au petrecut noaptea pe băncile din autogară. Biletele costaseră optzeci de cruzeiros noi şi le rămăseseră bani suficienţi pentru ca amândoi să mănânce pe parcursul interminabilei călătorii. Lufs Carlos a dorit să ştie cum vor supravieţui până ajungeau la destinaţie, dar Paulo l-a liniştit cu „acolo ne preocupăm şi de asta“. După ce a traversat statele Rio de Janeiro, Minas Gerais şi Bahia, cu opriri în cincisprezece oraşe, în dimineaţa de 9 iulie 1967, două zile mai târziu, cei doi au ajuns în capitala Sergipe. Abia în Aracaju a aflat Luis Carlos că Paulo nu avea adresă, telefon sau orice altă formă de a o localiza pe iubita sa Genivalda, intr-un oraş cu 170 de mii de locuitori. Singura sa referinţă locală era numele Mário Jorge Vieira, un tânăr poet şi militant al Partidului Comunist Brazilian, clandestin, al cărui contact era studenta la medicină şi organizatoarea de evenimente culturale lima Fontes.

Datorită minciunilor pe care le-a inventat, în ziua următoare

Paulo era instalat în confortabila casă a jurnalistei Marcos Muţi, împreună cu prietenul său — pe care-1 prezenta tuturor drept „secretarul meu mut“ — şi apărea în articolele sociale ale presei locale ba ca „student şi actor“, ba ca „tânăr dramaturg din Rio“, însă mereu însoţit de poveşti fantastice:

> *Invârtindu-se prin mediile artistice din Sergipe, actorul de teatru Paulo Coelho a jucat recent în Rio, în piesa* Oedip rege, *alături de Paulo Autran. Se pare că Paulo Coelho a venit să ne admire priveliştea şi să planteze noi seminţe în infima istorie a artei scenice de pe aceste tărâmuri.*

La sfârşitul unei săptămâni de căutări, şi-a pierdut speranţa de a o reîntâlni pe Geni - despre care avea să audă din nou peste mulţi ani, când a aflat că, de fapt, făcuse avort şi că, după un timp, încă tânără, a murit intr-un accident de maşină. Frustrat de singurul obiectiv care-1 adusese în Aracaju, plănuia să se întoarcă imediat la Rio de Janeiro, însă ospitalitatea era atât de mare, că a mai rămas pe acolo. Tratat ca o vedetă, a acordat un lung interviu ziarului *Gazeta de Sergipe,* ocazie cu care a fost prezentat cititorilor:

> *Pe data de 9, a sosit în ţinutul nostru o figură stranie. Cu pârul lung, nebărbierit, slab, cu un chip ciudat, dar cu multe idei în cap, multă speranţă şi dorinţa puternică de a propaga arta în Brazilia brazilienilor. Un băiat de douăzeci de ani (fiul uneia dintre cele mai notabile familii din Rio de faneiro), care şi-a abandonat căminul de amorul artei. O minte îndreptată spre Umanitate.*

Protejat de distanţă (sau, cine ştie, de impunitatea acordată nebunilor, copiilor şi indigenilor), Paulo a fost cuprins de un curaj subit şi a profitat de spaţiul din ziar ca, pentru prima dată, să lovească în dictatura militară - sau, şi mai grav, în preşedintele din acele vremuri, mareşalul Arthur da Costa e Silva. „Nu voi tăcea numai pentru că un mareşal în pijama a luat

o puşcă şi spune că apără moralul şi libertatea unui popor care nici măcar nu ştie ce înseamnă libertatea", a declarat el îndrăzneţ. Nu părea un interviu, ci un manifest, o chemare. „Nu am călătorit mii de kilometri până în Aracaju pentru a nu scoate o vorbă. Nu mă voi minţi pe mine însumi, şi nici pe cei din preajma mea." Urmarea acestei atitudini vehemente a fost că i s-a oferit un spaţiu în *Gazeta de Sergipe,* pentru a publica un articol politic semnat, în ediţia de sâmbăta ce urma.

Vineri, a aflat totuşi că mai erau doi ţipi în oraş care-1 căutau pe „individul care a venit din Rio" pentru a-1 omorî. Fiind sigur că erau părinţii lui Geni, dispuşi să spele cu sânge onoarea fetei, a văzut cum curajul i-a dispărut ca prin farmec. Şi-a strâns catrafusele şi era gata să fugă, când, ameţit, şi-a adus aminte de articolul pe care-1 promisese ziarului. Paulo şi-a deschis geanta de piele pe care o ţinea pe umăr şi a scos din ea o foaie de ziar din Rio pe care o găsise pe o bancă de pe autostrada din Vitoria da Conquista, în Bahia, una dintre cele cincisprezece opriri ale autobuzului până în Aracaju. Le-a cerut proprietarilor casei să-l lase să folosească maşina de scris şi a copiat, cuvânt cu cuvânt, un articol care biciuia dictatura militară pentru privarea de libertăţi în Brazilia. A păstrat acelaşi titlu şi a schimbat numai numele autorului. Unde era scris „Carlos Heitor Cony", scriitorul şi jurnalistul devenit celebru datorită curajului cu care a atacat lovitura militară chiar din primele zile, în paginile ziarului *Correio da Manhã,* s-a semnat cu „Paulo Coelho de Souza". Cărându-1 şi pe Luis Carlos, şi-a cheltuit banii care-i mai rămăseseră pe două bilete de autobuz către Salvador — destinaţia pe care banii săi în monede i-o permiteau. Zeci de ani mai târziu, indignaţi să afle că fuseseră păcăliţi tot timpul, inclusiv cu articolul plagiat în întregime din Cony, sergipanii care au convieţuit cu scriitorul, la acea vreme, au o altă versiune a poveştii despre plecarea sa bruscă din Aracaju. „El şi acel secretar mut au petrecut două săptămâni fără să facă baie şi au fumat marijuana toată ziua", îşi aduce aminte lima Fontes. „Din această cauză a fost gonit Paulo Coelho din casa familiei Marcos Muţi: pentru că-şi petrecea toată ziua fumând marijuana pe o stradă unde erau numai locuinţe." Două săptămâni fără să

facă baie poate că nu erau o noutate în viaţa sa, însă consumul de marijuana cu siguranţă nu făcea parte dintre obiceiurile lui Paulo, cel puţin nu în iulie 1967.

Când au debarcat în Salvador, capitala unităţii federative Bahia, fără un sfanţ în buzunar, cei doi au mers zece kilometri pentru a ajunge la Obras Sociais Irmă Dulce, instituţie de caritate cunoscută în toată Brazilia. După ce au înfruntat un şir lung de cerşetori aşezaţi la coadă cu farfurii din aluminiu pentru a-şi primi porţia zilnică de supă, s-au apropiat de o măsuţă unde nefericiţii erau primiţi de o măicuţă — la care Paulo s-a referit în jurnal drept „Irma la Douce“, glumă eretică cu numele prostituatei pe care o juca actriţa Shirley MacLaine în filmul lui Billy Wilder. I-a explicat cu privirea tristă călugăriţei că avea nevoie de bani pentru a cumpăra două bilete de autobuz către Rio. Cum nu exista o mai bună demonstrare a sărăciei decât înfăţişarea zdrenţuită a celor doi cerşetori, ea nici măcar nu i-a întrebat nimic şi le-a scris cu litere mici, pe o bucată de hârtie cu numele instituţiei imprimat:

Aceşti doi băieţi cer un transport gratuit până la Rio.
Sora Dulce — 2117167

Acum, trebuia doar să schimbe hârtia la ghişeul de pe autostradă pentru două bilete. In Bahia, orice bucată de hârtie semnată de călugăriţă valorează cât un document justificativ pentru obţinerea unei farfurii de mâncare, a unei internări sau, în cazul lor, a unor bilete de autobuz. Cele patruzeci de ore de călătorie din Salvador spre Rio le-a petrecut lucrând la schiţa de proiect pentru o carte despre fuga şi călătoria din nord-est. Nu, nu doar o carte. Cu pofta megalomană dintotdeauna, prevedea că va scrie nici mai mult, nici mai puţin de nouă cărţi, fiecare cu câte douăsprezece capitole. Deşi la finalul călătoriei avea deja toate tomurile ordonate şi capitolele denumite (*Pregătirea fugii*; *Camarazii de călătorie*; *Băiatul generalului-, Părul meu lung şi ideile scurte ale celorlalţi-, Pistolul lui Pedro sau când baianii se caca-, Dormind în găleţi de kerosen la 7°Celsius...),* lucrare care i-a ocupat cincisprezece pagini de

jurnal, dar proiectul n-a mers mai departe de atât: un proiect. In staţia de pe autostrada din Rio, el şi Lufs Carlos şi-au luat rămas-bun emoţionaţi, încă o dată, Paulo avea s-o ia spre casă, iar falsul mut avea să se întoarcă la sanatoriu, unde-şi petrecea zilele rămase ca fals nebun, pentru a obţine pensia la care visa. Şi, cum mai avea puţine luni până atunci, ştiau amândoi că şansele de a se mai întâlni erau mici.

Dacă ar fi depins de dorinţa lui Paulo, s-ar fi întâlnit la câteva luni de la ultima revedere. încă nu trecuse un an de la internare când, afundându-se din nou în melancolie şi depresie, viitorul autor de bestselleruri a spart din nou tot ce a găsit prin cameră. Zgomotul s-a repetat, mai puţin finalul. Acum, când a deschis uşa, n-a dat peste asistenţi cu seringi şi cămăşi de forţă în mână, ci peste un medic tânăr şi simpatic, care l-a întrebat delicat:

— Pot să intru?

Era psihiatrul Antonio Ovidio Clement Fajardo, al cărui cabinet obişnuia să trimită pacienţii să facă tratament la Clinica „Dr. Eiras“. Când Lygia şi Pedro au auzit primele zgomote care veneau din camera băiatului, l-au sunat pe dr. Benjamim, dar, cum nimeni n-a reuşit să-l găsească şi era caz de urgenţă, au intrat în contact cu dr. Fajardo. Vorbind la telefon cu Pedro Coelho, medicul i-a cerut informaţii esenţiale despre bolnav:

— Este înarmat?

— Nu.

— Este alcoolic?

— Nu.

— E dependent de droguri?

— Nu.

Atunci e mai simplu. Fajardo insista:

— Pot să intru?

Repetarea întrebării neobişnuite l-a lăsat pe Paulo încremenit.

— Să intraţi aici? Dar n-aţi venit să mă internaţi?

Medicul i-a răspuns cu un zâmbet:

— Numai dacă vrei tu. Dar nu mi-ai răspuns: pot să intru?

Aşezat pe pat, medicul s-a uitat prin toată camera, ca şi cum ar fi evaluat cât de mari sunt pagubele. Şi a continuat cu o

desăvârşită naturaleţe:

— Ai spart totul, hm? Foarte bine. Perfect.

Paulo nu-nţelegea ce se-ntâmplă. Medicul continua să-i explice, pe un ton profesoral:

— Ceea ce ai distrus tu acum reprezintă trecutul tău. Este nemaipomenit. Acum, că nu mai există, haide să începem să ne gândim la viitor, ce zici? Sugestia mea este să începi să vii de două ori pe săptămână la cabinetul meu, pentru a putea să stăm de vorbă despre viitorul tău.

El era în continuare perplex:

— Dar, domnule doctor, am avut o criză de nebunie şi n-o să mă internaţi?

Medicul era în continuare impasibil:

— Toată lumea are o latură puţin dezaxată. Şi eu probabil că o am pe a mea, dar ăsta nu e motiv pentru a interna oamenii fără să gândim. Tu nu
eşti bolnav mintal.
>

Abia după acest episod, în casa familiei Coelho a revenit pacea. „Cred că părinţii mei erau convinşi că eu eram un caz pierdut şi preferau să mă ţină sub supraveghere şi să mă întreţină pentru restul vieţii", îşi amintea Paulo, cu mult timp mai târziu. „Ştiau că aveam să umblu din nou în «companii proaste», dar nu le trecea prin cap să mă interneze din nou.“ Problema e că fiul nu era dispus să trăiască în continuare sub controlul părinţilor. Era capabil să accepte orice variantă, în afară de cea de a se întoarce în chicineta deprimantă a bunicului, din centrul oraşului. Soluţia intermediară, care a ţinut totuşi câteva luni, a venit din nou de la bunici. De câteva luni, Maestrul Tuca şi bunica Lilisa se mutaseră într-o casă din apropiere, în Gâvea, iar deasupra garajului construiseră o mică locuinţă, cu o singură cameră, dar cu baie şi intrare separată. Nepotul, dacă dorea - şi dacă domnul Pedro era de acord -, putea să se mute acolo.

Nepotul voia aşa de mult, încât, chiar înainte ca tata să aibă timp să spună „nu“, şi-a transferat la noua adresă tot ceea ce rămăsese după dezastrul din cameră: patul, măsuţa de lucru,

puţinele haine şi maşina de scris, prudent scutită de furia de la sfârşitul lunii iunie. în puţin timp, a înţeles că a locui acolo era ca şi cum se afla în anticamera paradisului: în faţa libertăţii extreme a bunicilor, intra şi ieşea când dorea şi, în limitele generoase ale decenţei, putea să primească pe cine voia, zi şi noapte. Toleranţa era aşa de mare, că Paulo îşi amintea cu mulţi ani mai târziu, destul de vag, că încăperea e posibil să fi fost locul unde a încercat pentru prima dată marijuana.

Fără nici un control asupra fiului şi fără nici o plângere a bunicilor faţă de comportamentul său, câteva luni mai târziu tata i-a sugerat lui Paulo să se mute într-un loc mai confortabil. Dacă îl interesa, putea să se întoarcă să locuiască singur, dar nu în chicineta Maestrului Tuca, ci într-un frumos apartament pe care domnul Pedro îl primise drept recompensă pentru construirea unei clădiri pe strada Raimundo Correa, în Copacabana. Neîncrezător faţă de atâta generozitate, Paulo a descoperit că oferta ascundea interese materiale ale tatei: obiectivul său adevărat era să-l scoată de acolo pe chiriaşul care întârzia frecvent cu plata chiriei. Şi, cum legea spunea că locatorul poate rezilia contractul numai dacă imobilul urma să fie folosit de o rudă de gradul întâi a proprietarului, mutarea soluţiona două probleme, pe a lui şi pe a tatei. La fel ca aproape tot ce venea din partea domnului Pedro, mulţumirea avea şi ciudăţeniile ei: Paulo putea să folosească numai unul dintre cele trei dormitoare, fiindcă celelalte două rămâneau mereu închise şi goale. Şi accesul trebuia să se facă mereu pe uşa din spate, fiindcă cea principală rămânea închisă si cheia rămânea la cel bătrân. Ca moştenire de la fostul chiriaş, a rămas un frigider vechi, care obişnuia să-i sperie pe neatenţi cu şocuri neaşteptate, dar care, în afară de asta, funcţiona bine. Paulo a trebuit doar să cumpere de la un magazin cu obiecte de mâna a doua din apropiere nişte becuri, o etajeră, şi gata, casa putea fi locuită.

Dacă timpul petrecut în apartamentul bunicului fusese funest, Paulo păstra din strada Raimundo Correa cele mai plăcute amintiri. Relaţiile au început şi s-au terminat, însă Fabiola îi rămânea fidelă. Răbda gelozia şi le suporta pe

„Renate, Geni şi Mărcia, care plecau şi veneau[11], aşa cum îşi aducea ea aminte, „dar, când se afla la ananghie, eu eram alături de el, din pură dragoste — din pură dragoste*[1]. Mulţi ani mai târziu, devenit o celebritate internaţională, Paulo îşi aminteşte cu dor de acea perioadă:

> *Am petrecut o vreme de mare bucurie încercând să-mi exercit libertatea, pentru ca, în final, să pot să-mi trăiesc „viaţa de artist". Am renunţat la studii şi m-am dedicat în exclusivitate teatrului şi am frecventat barurile preferate ale intelectualilor. Pe parcursul unui an, am făcut exact ce am dorit. Atunci s-a întâmplat ca Fabiola să intre dintr-odată în viaţa mea.*

Dramaturg cu normă întreagă, a transformat sala de mese din apartamentul cel nou în birou pentru decoruri, costume, compoziţii şi repetiţii. Şi-a iritat vecinii inoportuni, pictând în italiană, la uşa de la intrare — pe care n-a folosit-o niciodată —, fraza care apare pe portalul Infernului, în opera lui Dante Alighieri: *Lasciate ogni speranza, voi che entrate* („Lăsaţi orice speranţă, voi, cei ce intraţi aici“). Paulo traducea piese, regiza şi lucra ca actor. Montajele cu cel mai mare succes acopereau pierderile celorlalte, şi astfel supravieţuia fără să depindă exclusiv de ajutorul părinţilor.

Când ajungea la fundul sacului, încerca să-şi asigure lucrurile de bază la mesele de poker şi biliard sau jucând la pariuri pe caii de la Jockey Club. Fiind acceptat la Guanabara, a reuşit să termine liceul cu profil ştiinţific, dar nu avea planuri să dea examen de intrare la facultate atât de curând. La sfârşitul anului 1968, Paulo s-a hotărât să se aventureze în singura arie a teatrului pe care nu o frecventase încă: producţia. A făcut chiar el adaptarea clasicului *Peter Pan,* pe care dorea să-l regizeze şi la care se gândea să-l transpună şi ca pantomimă, dar a primit un duş cu apă rece când a descoperit, dezamăgit, că economiile sale erau o bagatelă faţă de ceea ce era necesar pentru montaj. încă rumega frustrarea când, într-o seară, Fabiola şi-a făcut apariţia în apartamentul său, a deschis geanta şi a scos pachete

traducătorul lucrării *Opera de trei parale,* pe care a pus-o în scenă.

In 1969, a fost invitat să lucreze ca actor în piesa *Viuvaporem Honesta* de Nelson Rodrigues. In pauza dintre repetiţii, sorbea o bere la barul de lângă Teatrul „Sergio Porto“, când şi-a dat seama că era privit de o femeie blondă şi frumoasă aşezată la bar. Se tot prefăcea că se uită în altă parte, iar când se-ntorcea, acolo era ea, cu privirea fixă asupra lui şi cu un zâmbet discret

Fabiola în rolul lui Sininho,
iar Paulo în rolul Căpitanului Cârlig,
în piesa *Peter Pan*

pe buze. Flirtul n-a durat mai mult de zece minute, dar Paulo a fost impresionat. Noaptea a scris în jurnal:

Nu pot să precizez cum a început totul. A apărut dintr-odată. Am intrat şi i-am simţit imediat privirea. Printre zeci de persoane, ştiam că mă priveşte şi n-am avut curajul să-mi întorc privirea spre ea. N-o văzusem niciodată înainte. Dar, când i-am simţit privirea, ceva s-a-ntrezărit. Era o poveste de dragoste ce începea să prindă contur.

Blonda frumoasă şi misterioasă era Vera Prnjatovic Richter, cu unsprezece ani mai mare decât el, care în acea perioadă încerca să pună capăt căsătoriei sale de cincisprezece ani cu un industriaş bogat. Mereu frumos îmbrăcată, avea maşină, lucru puţin obişnuit pentru femeile din acea vreme, şi locuia într-un apartament ce ocupa un etaj întreg, la una dintre adresele cele mai scumpe din Brazilia, pe bulevardul Delfim Moreira, în Leblon. După părerea lui Paulo, avea un singur defect vizibil: avea o relaţie cu actorul Paulo Elisio, un bărbat frumos, cu barbă, cunoscut pentru că era mereu prost dispus şi pentru că avea centura neagră la karate. Dar presimţirile înregistrate în jurnal erau mai puternice decât artele marţiale. Două săptămâni mai târziu, Vera Richter avea să fie prima soţie a lui Paulo Coelho.

10

Cea mai mare ameninţare: dacă mă minţi, îţi voi scoate ochiul din orbită şi-l voi mesteca

Anul 1969 a început cu o Brazilie care se adâncea în cea mai brutală dictatură din toată istoria sa. Pe data de 13 decembrie 1968, preşedintele republicii, mareşalul Arthur da Costa e Silva - „mareşalul în pijama“ la care Paulo se referise în interviul sergipan —, a emis Actul Instituţional nr. 5, instrument de forţă care închidea şi ultima portiţă spre libertate care mai rămăsese deschisă după lovitura militară din 1964. Semnat de preşedinte si contrasemnat de toti miniştrii săi - inclusiv de cel al sănătăţii, Leonel Miranda, proprietarul Clinicii „Dr. Eiras“ -, AI-5, printre multe alte violenţe contra libertăţilor publice şi drepturilor cetăţenilor, suspenda dreptul la *habeas corpus* şi acorda guvernului

puterea de a cenzura presa, teatrul, cărţile şi de a suspenda Congresul Naţional. Dar nu numai Brazilia s-a aflat în pragul unui incendiu pe parcursul anului 1968.

In cel de-al şaselea an al războiului de agresiune asupra Vietnamului, unde fuseseră trimişi peste jumătate de milion de soldaţi, Statele Unite l-au ales preşedinte pe rapacele Richard Nixon. în mai, a fost asasinat liderul pacifist de culoare Martin Luther King Jr., iar la mai puţin de şaizeci de zile de la acest eveniment venea rândul senatorului Robert Kennedy, susţinător al curentelor mai liberale, să moară ciuruit de gloanţe. Unul dintre simbolurile contraculturii a fost piesa *Hair;* care se juca la New York şi în care actorii şi actriţele apăreau, la un moment dat, pe scenă goi. în mai, studenţii francezi au ocupat Sorbona şi au transformat Parisul intr-un câmp de luptă, obligându-1 pe generalul Charles de Gaulle să stea de vorbă cu şefii militari francezi la Baden-Baden, în Germania. Febra mondială traversase aşa-numita Cortină de Fier şi ajunsese în Cehoslovacia, sub forma „Primăverii de la Praga", proiect liberal al lui Alexander Dubcek, prim-secretarul Partidului Comunist din Cehoslovacia, care avea să fie zdrobit în luna august de tancurile Pactului de la Varşovia, alianţă militară a Uniunii Sovietice şi a sateliţilor săi.

In Brazilia, opoziţia faţă de dictatură începea să prindă puteri. Mai întâi, sub formă de marşuri studenţeşti pacifiste — la care Paulo rareori participa, iar, când mergea, o făcea mai mult pentru petrecere şi pentru aventura de a „înfrunta poliţia" decât pentru convingerile sale. Temperatura politică a crescut şi mai mult odată cu marile greve muncitoreşti din Sâo Paulo şi Minas Gerais, care au atins niveluri alarmante când serviciile de informaţii militare au detectat apariţia grupurilor de gherilă, pe care regimul le numea, fără a face vreo diferenţă, „terorişti". La sfârşitul anului, existau, de fapt, cel puţin patru organizaţii armate care desfăşurau acte de gherilă urbană - *Vanguarda Armada Revolucionâria* (VAR-Palmares) (Avangarda Revoluţionară Armată), *Agă o Libertadora Nacional* (ALN) (Acţiunea de Eliberare Naţională), *Vanguarda Popular Revolucionâria* (VPR) (Avangarda Revoluţionară Populară) şi *Comando de Libertaţão Nacional* (Colina) (Comandoul de Eliberare Naţională). Partidul Comunist din Brazilia — de inspiraţie chineză —, pe de altă parte, trimisese către Xambioă,

la nord de Goiăs (azi, la limitele statului Tocantins), primii militanţi care puseseră bazele unui sediu de gherilă rurală, în regiunea râului Araguaia, la graniţa cu jungla amazoniană. Extrema stângă jefuia bănci şi arunca bombe în carteluri, iar extrema dreaptă organiza atentate împotriva celui mai vizibil opozant al regimului, teatrul.

în São Paulo, în timpul punerii în scenă a piesei *Roda Viva* de Chico Buarque, grupul *Comando de Caţa aos Comunistas* (CCC) (Comandoul pentru Prinderea Comuniştilor) a invadat şi a distrus Teatrul „Ruth Escobar", dezbrăcând şi bătând actorii şi tehnicienii, printre care pe actriţa Marilia Pera, colega lui Paulo Coelho din *Opera de trei parale.* Acelaşi lucru s-a întâmplat câteva luni mai târziu la Teatrul „Opinião" din Rio (unde Paulo l-a văzut pe Vladimir Palmeira improvizând un miting politic), distrus de un atentat cu bombă pus la cale şi de către CCC. în octombrie, poliţia a arestat aproape o mie de studenţi care participau la Ibiuna, în regiunea sudică a statului São Paulo, la un congres clandestin al UNE, interzis de regim. Conform statisticilor realizate de jurnalistul Elio Gaspari, anul 1968 s-a terminat cu cifre înfricoşătoare: optsprezece morţi (doisprezece la manifestaţii de stradă şi şase victime ale atentatelor gherilei, dintre care doi oficiali străini — un căpitan nord-american şi un maior german), douăzeci şi unu de jafuri de bănci şi optzeci şi cinci de raportări de torturare a deţinuţilor politici în cazărmi şi în secţii ale poliţiei. Imediat după publicarea AI-5, sute de persoane au fost arestate în toată ţara, printre care şi fostul guvernator al Guanabara şi liderul civil al loviturii din 1964, Carlos Lacerda, compozitorii Caetano Veloso şi Gilberto Gil şi jurnalistul Carlos Heitor Cony, cel pe care Paulo îl plagiase în Aracaju.

Deşi se lăuda că era „comunistul grupului" şi deşi era martor la violenţa care aducea atingere şi categoriei sale profesionale — la urma urmei, acum era autor de teatru, cu legitimaţie semnată de Uniunea Teatrală -, Paulo manifesta o indiferenţă solemnă faţă de uraganul politic ce devasta Brazilia. Aşa cum se întâmplase şi în timpul loviturii militare, pentru el AI-5 a trecut neobservat, nemeritând nici măcar o virgulă sau o cratimă în

notele sale zilnice. Primele cuvinte scrise în 1969 dezvăluie destinaţia energiei sale:

Azi e Anul Nou. Mi-am petrecut noaptea cu adulteri, homosexuali, lesbiene
şi încornoraţi.

In 1964, dezinteresul faţă de politică putea fi atribuit vârstei sale, însă acum era un adult care mergea pe douăzeci şi doi de ani, vârsta la care s-au ridicat ca lideri majoritatea numelor importante ale mişcărilor politice şi culturale care agitau ţara. Iar dacă avea loc vreo schimbare importantă în viaţa sa, asta nu se datora cazanului politic în care se afla Brazilia, ci noii sale pasiuni, Vera Richter.

Scundă, blondă şi bine îmbrăcată la orice oră din zi sau din noapte, s-a născut în 1936 la Belgrad, capitala Iugoslaviei de atunci (iar azi, capitala Serbiei), fiica unei familii de latifundiari înstăriţi. Până la douăzeci de ani, dusese o viaţă normală pentru o tânără din clasa de sus, dar în primul an la facultatea de teatru, unde se specializa pe regie, a început să simtă pe pielea ei schimbările politice din Europa Centrală. Moartea lui Stalin a apropiat din nou Moscova de liderul iugoslav, mareşalul Josip Broz Tito. După ce a impus cu mână de fier unificarea ţării, Tito a colectivizat agricultura, transformând proprietăţile în bunuri obşteşti care nu aparţineau statului, ci erau administrate de muncitori. Era momentul ca bogaţii să iasă din scenă. Cum aveau prieteni stabiliţi la Rio de Janeiro, familia Prnjatovic - mama văduvă, sora mai mare şi Vera — au decis ca aceasta să fie şi destinaţia lor. în momentul culminant al Războiului Rece, frontierele erau închise, ceea ce însemna că ieşirile trebuiau să se facă cu cea mai mare discreţie. Mama si sora mai mare au călătorit primele şi abia câteva luni mai târziu, după ce se instalaseră în Copacabana, i-au trimis bilet şi Verei. Vorbind numai engleză şi dialectul italienesc din zona sa, simţindu-se fără rădăcini în Brazilia, a ajuns să accepte o căsătorie aranjată de familie, cu un concetăţean milionar şi cu doisprezece ani mai mare decât ea. Chiar Vera îsi aducea aminte cu ani mai târziu

că până şi străinii observau că nu erau compatibili. La fel ca majoritatea fetelor de douăzeci de ani, ea era zgomotoasă, îi plăcea să danseze, să practice sport şi să cânte; timid şi liniştit, soţul se dedica lecturii şi muzicii clasice de fiecare dată când nu se ocupa de compania sa de comerţ exterior.

Când privirile lor s-au întâlnit în acea seară, la barul teatrului, căsătoria Verei era doar o formalitate. Ea şi soţul ei trăiau sub acelaşi acoperiş, dar nu mai formau un cuplu. Fusese atrasă la Teatrul „Carioca" de o ştire din ziar conform căreia tânărul director baian Ălvaro Guimarães - cunoscut drept cel care „l-a descoperit" pe Caetano Veloso — făcea o selecţie de studenţi pentru un curs de teatru. După vreo patruzeci de ani, ea şi-a adus aminte că prima impresie pe care i-a lăsat-o Paulo nu fusese prea măgulitoare:

— Semăna cu profesorul Abronsius, omul de ştiinţă cu capul mare din filmul *Dansul vampirilor* de Roman Polanski. Arăta cam aşa: un cap enorm cu un corp firav. Urât, plin de ţepi, cu buzele groase şi lăsate, cu ochii holbaţi, Paulo nu era deloc o frumuseţe...

Dar avea un farmec uşor de identificat în privirea unei femei îndrăgostite:

— Paulo era un Don Quijote! Era un tip dement... Pentru el totul părea uşor, totul era simplu. Trăia în nori, nu atingea pământul. Dar era în permanenţă preocupat de o idee fixă: să devină cineva. Făcea totul pentru a ajunge acolo. Aşa era Paulo.

Odată cu apariţia Verei, relaţia cu Fabîola a fost condamnată, însă a luat sfârşit când ea l-a surprins cu cealaltă. Fabîola nu credea că Paulo se întâlneşte clandestin cu o tânără actriţă olandeză care apăruse la repetiţii şi a decis să-şi alunge suspiciunile: într-o noapte, s-a aşezat pe pragul uşii de la apartamentul din strada Raimundo Correa şi a plecat de acolo abia dimineaţa, când el a trebuit să iasă cu cealaltă. Dezamăgită, ca una ce primise cele mai clare declaraţii de dragoste, ea a pus capăt relaţiei. Câteva luni mai târziu, Fabîola, care ajunsese la o anumită intimitate cu familia Coelho, i-a scandalizat pe Lygia şi pe Pedro când a apărut goală puşcă pe coperta săptămânalului satiric *Pasquim.*

Aşa cum îşi aducea aminte şi Paulo, ani mai târziu, experimentata Vera a fost cea care l-a învăţat cu adevărat să facă sex, să vorbească engleză şi să se îmbrace puţin mai bine. Dar nu a reuşit să-l ajute să treacă peste trauma din Araruama: încă mai tremura numai când se gândea să intre într-o maşină. Convergenţa de gusturi şi interese se extindea şi asupra vieţii profesionale a celor doi: banii Verei erau combustibilul care lipsea pentru ca el să poată, în sfârşit, să se afunde în teatru. Impărţindu-se între vechea adresă din Copacabana şi luxosul apartament al Verei din Leblon, unde se ducea să doarmă aproape în fiecare noapte, a bătut săptămâni la rând la maşina de scris până a putut să-şi anunţe mândru iubita că a terminat prima piesă pentru adulţi, intitulată *O Apocalipse.* Cei doi păreau să fie făcuţi unul pentru celălalt: nu numai că Vera a înţeles toată piesa (minune reuşită de foarte puţine persoane), dar i-a şi plăcut atât de mult, încât a fost dispusă s-o pună în scenă, ca producătoare - adică persoana care pune banii — dacă Paulo se ocupa de regie. Totul a mers aşa de bine, încât, la sfârşitul lui aprilie 1969, criticii şi editorii de cultură de la ziare primeau invitaţia la avanpremieră şi programul cu distribuţia, în care Vera strălucea în rol principal. Pe cel de-al doilea plan în inima autorului şi regizorului, Fabiola Fracarolli avea un rol secundar; pentru a compune coloana sonoră, Paulo l-a invitat pe prietenul său Kakiko, proaspăt absolvent de stomatologie şi care acum îşi împărţea timpul între cabinet şi muzică. Şi tot pe Kakiko l-a avut partener când a scris primele sale versuri, un *frevo*[x] numit „Tragiblefe“, care, deşi nu fusese folosit în piesă, avea să fie mai târziu înregistrat de cântăreaţa Nara Leão:

Lumea noastră se sfârşeşte / Ne mai rămâne doar o secundă / Vom bea sânge murdar I Ce va ţâşni până ne saturăm, / Iarfemeile ies goale, / Nepieptănate pe străzi, / In timp ce sexul se revarsă la apus, /Maşini singure, bomba atomică peste tot, / Din dragoste va veni radiaţia care ne va distruge inima.
Eh, eh, eh... Poezia, moarte lentă, agonia /Surâs deschis vine bucuros, să ne caute şi să ne părăsească /

1.

lea

La un show al lui Canecão, în Rio, Paulo şi noua sa pasiune, Vera Richter. Fosta iubită, Fabiola, scandalizase familia Coelho când a apărut goală în paginile ziarului *Pasquim.*

este un portret al momentului actual, al crizei existenţei umane, care-şi pierde toate caracteristicile individuale în favoarea unei manipulări mai comode, fiindcă dogmatizează gândirea", spunea textul de prezentare, care urmărea mereu acelaşi ton de neînţeles: *„O Apocalipse* este o transcendenţă a prezentului, încercând o revalorizare totală a conceptelor arhaice şi actuale. Urmăreşte o linie evolutivă, plecând de la clasic şi ajungând până la o formă de limbaj care atinge mai mult sentimentul decât raţiunea." Şi promitea, în sfârşit, marea revoluţie a dramaturgiei moderne: abolirea totală a personajelor, „permiţând ca munca actorului să se circumscrie persoanei care interpretează". Să elimini personajele dintr-o piesă de teatru părea, de fapt, o îndrăzneală pe care nici măcar revoluţionarul director polonez Jerzy Grotowski n-o încercase. Spectacolul începea cu proiectarea unor scene din- tr-un documentar despre misiunea naveitei Apolo 8 pe Lună, după care distribuţia făcea o coregrafie „tribală, cu influenţe orientale", conform programului. Actorii şi actriţele intrau pe rând în scenă, recitând fragmente recreate din *Prometeu înlănţuit* de Eschil, *Iulius Caesar* de Shakespeare şi din Evanghelii. La final, înainte de a provoca publicul, fiecare actor îşi făcea propriul rol, revelând situaţii traumatizante pe care le-a trăit în copilărie.

O Apocalipse i-a permis lui Paulo să simtă, pentru prima dată, pe pielea sa un flagel care-1 urmărea în viaţa de afară: critica. In zilele ce au urmat avanpremierei, piesa a fost masacrată în toate ziarele din Rio. Montajul, decorurile şi figuranţii, textul şi interpretarea, totul, fără excepţie, a fost distrus de critici. Clovis Levi, de la ziarul *O Dia,* îl acuza pe autor şi regizor că a amestecat într-un mixer piesele *Roda Viva, Os Fuzis, Galileu Galilei* şi *Cemiterio de Automoveis* pentru a încerca să extragă din sucul obţinut „plasticitatea unei noi estetici" anunţată în program. Şi termina articolul cu o anatemă: „Trebuie să împiedicăm ca un act de iresponsabilitate artistică precum *O Apocalipse* să distrugă munca serioasă pe care marii artişti ai teatrului brazilian o depun prin ore de

studiu." Descărcările ce veneau din partea lui Jaime Rodrigues, de la *Didrio de Notlcias,* erau de acelaşi calibru: „Nici nu se poate vorbi de performanţă sau interpretare în această eroare totală, în această lamentabilă pierdere de timp care este în programul Teatrului Naţional de Comedie." Insă din partea sfinţiei sale Yan Michalski, unul dintre cei mai temuţi şi respectaţi critici de teatru din ţară, a venit ultimul cuvânt despre ceea ce rămânea din *O Apocalipse.* într-un articol de pe o întreagă coloană din *Jornaldo Brasil,* intitulat „Extravaganţa apocaliptică", Michalski diseca motivele pentru care piesa fusese un eşec:

Sărmane teatru de avangardă, câte crime sunt comise în numele tău!

[...] O Apocalipse *este de o profundă imaturitate intelectuală şi culturală şi de o plictiseală insuportabilă. Paulo Coelho pare că a auzit cocoşul cântând, dar, fiind atât de departe, i-a fost imposibil să-şi dea seama de direcţia din care venea cântecul cocoşului.*

[...] *Deviza zilei e să protestăm contra nedreptăţii Istoriei — să protestăm împotriva înlănţuirii lui Prometeu, împotriva asasinării lui Caesar, împotriva răstignirii lui Cristos, împotriva crimelor naziste, împotriva invadării Cehoslovaciei, împotriva proiectului Apolo, împotriva subiectului tabu al virginităţii etc. etc., totul pus într-un singur bol şi bine amestecat înainte de a fi servit clientului imprudent.*

După o oră de glume de acest fel — în timpul cărora interpreţii sunt victimele unor contorsiuni oribile, ca şi cum adevărata apocalipsâ arfi ajuns sub forma unei puternice dureri de stomac —, fiecare actor vine pe scenă, îşi spune numele, povesteşte un caz trist care i s-a întâmplat în copilărie şi l-a traumatizat şi lansează ameninţarea spre public: „ Vă aştept afară “, după care se retrage. însă nu aşteaptă nimic afară: peste puţin timp, sunt toţi din nou pe scenă, cu zâmbetul pe buze,

mulţumind pentru aplauzele pe care o parte din public — care consideră că un as fel de spectacol, numai pentru că este diferit, e teatru de avangardă — insistă să i le dedice.

într-un final, Paulo Coelho, cel puţin, poate confirma maxima lui Nelson Rodrigues conform căreia „norocul dramaturgilor este că nici măcar critica nu reuşeşte să introducă vreo bacterie în teatre". *O Apocalipse* a fost un eşec la critică şi un succes la public. A avut reprezentaţii doar câteva săptămâni şi a lăsat o gaură imensă în bugetul primei iniţiative împreună cu Vera — gaură pe care ea s-a ocupat imediat s-o acopere.

Montajul a coincis cu o schimbare importantă în viaţa celor doi. Căsătoria Verei se deteriorase, dar, cum soţul continua să locuiască în apartament, ea a decis să termine cu această constrângere, mutându-se cu iubitul ei într-un loc ce a devenit adresa-simbol a contraculturii - sau, aşa cum se spunea la acea vreme, a nebuniei - compozite a finalului anilor ’60: Conacul Santa Terezinha, deţinut de parohia cu acelaşi nume şi care avea să fie imortalizat sub numele Conacul Fossa. Folosit la început ca adăpost, pe timp de noapte, pentru cerşetori, conacul era o casă dreptunghiulară imensă, cu o curte interioară în jurul căreia se aflau camerele. Fiind vorba de un loc privilegiat — se afla pe strada Lauro Muller, la jumătate de drum între Copacabana şi Botafogo, lângă recent inaugurata casă de spectacole „Canecão“ -, locul a fost ocupat de tânăra *intelligentsia* din Rio de Janeiro lipsită de bani. Avea înfăţişarea unui mare adăpost social decadent, deşi era socotit mare lucru să locuieşti acolo.

Chiria lunară pentru o cameră cu baie, precum cea ocupată de scriitorul miner Ruy Castro, ajungea pe la 200 de cruzeiros (360 de reali în 2008) (210 dolari SUA), însă, în majoritatea cazurilor, fiecare locatar trebuia să împartă o baie cu peste jumătate de duzină de oaspeţi. Printre legendele care circulau despre conac, era şi cea despre melodia *Panis et Circensis,* compusă de locatarii Gilberto Gil şi Caetano Veloso, care aduce prin versurile sale un omagiu acelui loc: versul „Am rugat să

planteze frunze de visuri în grădina conacului'[1] ar fi o referire la lăstarii de marijuana care înfloreau în colţurile din curtea casei coloniale. Un număr însemnat de persoane ce aveau să devină faimoase au locuit acolo, printre care compozitorii Ze Keti, Rogerio Duarte, Torquato Neto şi Capinam, precum şi actorii şi actriţele Betty Faria, Clâudio Marzo, Tânia Scher, Odete Lara, Itala Nandi şi Darlene Gloria, care s-a consacrat în 1973 cu filmul *Toda NudezSerâ Castigada.* O prezenţă care le dădea fiori celor de stânga şi consumatorilor de droguri de acolo era poliţistul Măriei Mariscotte, iubitul lui Darlene, care făcea parte din Esquadrâo da Morte[9] şi care apărea pe acolo în fiecare seară.

Paulo şi Vera ocupau un apartament la conac, la sfârşitul lui iulie 1969, când s-au decis să facă ceva diferit. Pe la mijlocul lui august, naţionala braziliană de fotbal urma să dispute cu naţionala Paraguayului, la Assuncion, un meci pentru calificarea la Cupa Mondială ce avea să se desfăşoare în Mexic, în 1970. Deşi nu era foarte interesat de fotbal, într-o duminică Paulo şi-a emoţionat iubita străină, ducând-o să asiste la un meci între Flamengo şi Fluminense, pe Maracană. Hipnotizată de spectacol, Vera a început să aprecieze acest sport şi i-a sugerat să meargă cu maşina în Paraguay pentru a vedea meciul. El nici măcar nu ştia că joacă Brazilia, dar i-a surâs ideea şi, aşa cum făcea el mereu, a început să se ocupe de planificarea călătoriei. De la început a respins posibilitatea de a merge singuri aproape 2 mii de kilometri de drum - maraton care ar fi avut-o doar pe Vera ca şofer, din moment
ce iubitul încă nu avea curaj să înveţe să conducă maşina.
Soluţia a fost să
cheme încă doi însoţitori la această aventură: muzicianul-dentist
Kakiko si
» >
Arnold Bruver Jr., un nou angajat al teatrului, care făcea parte din viaţa de zi cu zi a lui Paulo şi a Verei. De Kakiko şi-a adus aminte şi cu alte intenţii: în afară de şofer, asigura şi cazarea

9 *Esquadrâo da Morte* **(„Escadroanele morţii") este o organizaţie apărută la sfârşitul anilor 1960, în vederea eliminării celor suspectaţi a fi infractori de drept comun (***n. ed.).*

tuturor în Assuncion, în casa unei iubite paraguayene a tatălui său. Şi Bruver, la fel ca toată fauna în jurul căreia gravita Paulo, era un tip special: fiu de leton şi mamă din Galicia, avea treizeci şi trei de ani, era dansator, muzician, actor şi cântăreţ de operă şi fusese dat afară din marină pentru o presupusă subversiune — unde era căpitan de corvetă — după o investigaţie a poliţiei militare instaurate de lovitura din 1964. Abia după ce a acceptat invitaţia, Arnold i-a mărturisit că nu ştie să conducă. Maestrul Tuca făcuse cu bunica Lilisa o călătorie cu maşina până la Cascada Iguacu, la graniţa Braziliei cu Paraguay, şi tocmai de aceea următoarea precauţie a fost să-i ceară să organizeze un traseu cu indicii ale locurilor unde puteau să alimenteze maşina, să mănânce şi să doarmă.

In însorita şi răcoroasa dimineaţă de 14 august, într-o zi de joi, cei patru şi-au dat întâlnire la poarta Conacului Fossa şi s-au îmbarcat în Volkswa- genul alb al Verei. Când maşina a trecut prin Flamengo, Paulo a revăzut peisajul care-i atrăsese atenţia cu un an înainte: enormi nori albi plutind deasupra golfului Guanabara. Şi a respirat relaxat când şi-a dat seama că acum era în drum spre libertate, şi nu spre un sanatoriu, ca data trecută. Marcat pe o hartă rutieră, minuţiosul traseu făcut de bunicul Tuca prevedea ca, după primul râu, să-şi continue drumul până la São Paulo şi, de acolo, s-o pornească pe valea Ribeira, oprindu-se doar pentru a înnopta în oraşul paulist Registro. Călătoria a decurs fără probleme, Vera şi Kakiko înlocuin- du-se cam la fiecare o sută cincizeci de kilometri. Era noapte când maşina s-a oprit în faţa porţii hotelului din Registro, unde cei patru au ajuns frânţi de oboseală, dar fericiţi: în douăsprezece ore de drum, făcuseră şase sute de kilometri, aproape un sfert din distanţa totală. Localnicii priveau cu neîncredere justificată pe orice străin care-şi făcea apariţia. De când Departamento de Ordem Politica e Social (DOPS) (Departamentul de Ordine Politică şi Socială), poliţia existentă în state la acea vreme, dizolvase congresul UNE, cu câteva luni înainte, în Ibiuna, la o sută de kilometri de acolo, orăşelele de pe valea Ribeira, regiunea cea mai săracă din statul São Paulo,

au ajuns să fie frecventate de persoane bizare, de care localnicii nu-şi dădeau seama dacă erau poliţişti sau altceva. Dar cei patru erau atât de obosiţi, că prezenţa lor nici n-a avut timp să trezească curiozitatea cuiva. Au ajuns şi s-au dus direct la culcare.

Vineri, s-au trezit de dimineaţă, pentru că următoarea porţiune de drum era cea mai lungă din toată călătoria şi trebuia făcută într-o zi. Dacă totul avea să meargă bine, la ora cinei ar fi urmat să fie în Cascavel, în regiunea de vest a statului Parană, la şapte sute cincizeci de kilometri depărtare, aceasta fiind ultima oprire înainte să ajungă la Assuncion. Dar n-a mers totul bine. Traficul aglomerat de camioane îi obliga să aştepte mult timp momentul când puteau să facă depăşiri în siguranţă. Rezultatul a fost că la ora zece seara erau toţi morţi de foame şi, pentru a ajunge la Cascavel, mai aveau de făcut încă două sute de kilometri. Atunci, Vera a oprit maşina pe acostament şi i-a cerut lui Kakiko să coboare ca să verifice dacă era vreo problemă la roti, fiindcă simţea că maşina alunecă.

Cum totul era în regulă, au ajuns la concluzia că ceaţa groasă care acoperea toată regiunea era cea care făcea ca drumul să fie alunecos. Kakiko i-a sugerat Verei să treacă pe bancheta din spate să se odihnească şi să conducă el până în Cascavel. După ce a mai condus o oră, a oprit la o benzinărie ca să alimenteze. Cum toate cheltuielile erau împărţite în patru, când a căutat portofelul, Vera şi-a dat seama că pierduse geanta cu banii şi cu toate documentele, inclusiv permisul de conducere şi documentele maşinii. Şi a ajuns la concluzia că nu putea decât să-i fi căzut când a făcut schimb cu Kakiko. Alternativa era să se întoarcă la locul unde opriseră, la peste o sută de kilometri în urmă, pentru a încerca să găsească geanta. Au pierdut peste trei ore pentru a se duce şi a se întoarce, dar fără succes. Oricât au căutat peste tot, la lumina maşinii, geanta nu era de găsit, iar la barurile şi la benzinăriile din apropiere nimeni nu avea informaţii despre ea. Bineînţeles că era un ghinion, semn ce putea fi interpretat, iar Paulo a propus să se-ntoarcă la Rio — până la urmă, nimeni de acolo nu era atât de interesat de fotbal -, însă nici unul dintre cei trei colegi n-a fost

de acord. Au continuat călătoria şi au ajuns la Cascavel abia când se crăpa de ziuă, cu maşina care făcuse prima pană: ambreiajul n-a mai funcţionat, iar aşa nu mai puteau continua.

Din cauza meciului, în ziua următoare, aproape totul era închis în Cascavel, inclusiv atelierele mecanice la care au încercat să repare automobilul. Decizia de a termina călătoria în Assuncion era majoritară şi s-au hotărât să continue cu autocarul până la final. Şi-au cumpărat bilete până la Foz do Iguaşu si, cum Vera nu avea documente, s-au amestecat cu hoardele de turişti si suporteri pentru a trece podul care separa Brazilia de Paraguay. Pe teritoriul paraguayan, au luat un alt autocar spre capitală. Imediat ce s-au instalat în casa iubitei tatălui lui Kakiko, cei patru au aflat că biletele la meci se epuizaseră de câteva zile, dar nu s-au îngrijorat. Sfârşitul de săptămână şi l-au dedicat vizitării unor triburi de indieni guarani din împrejurimile oraşului şi unor plimbări plictisitoare cu barca pe râul Paraguay. Luni dimineaţă, au început să se ocupe de repararea maşinii în Cascavel. După dispariţia genţii, călătoria înapoi trebuia să aibă griji suplimentare: fără documentele de la Volkswagen, nu puteau să comită nici o infracţiune pe şosea; şi, fără banii Verei, cheltuielile celor patru trebuiau împărţite numai în trei - ceea ce însemna să mănânce mai puţin şi să înnopteze în locuri mai ieftine. Au refăcut traseul bunicului şi s-au hotărât să meargă la Curitiba, să doarmă şi să-ncerce să obţină un duplicat pentru documentele maşinii şi permisul de conducere al Verei.

Pe la ora zece seara, foamea i-a obligat să oprească înainte de capitala paranensă. înainte să lase maşina în parcarea unui restaurant, la intrarea în oraşul Ponta Grossa, se învârtiseră aproape patru sute de kilometri. Pentru a face economie, au aplicat lovitura pe care o folosiseră de când Vera pierduse geanta: Paulo şi ea se aşezau la masă singuri şi comandau pentru două persoane. Când li se servea mâncarea, Kakiko şi Arnold apăreau şi împărţeau mâncarea cu ei. Bine hrăniţi, cei patru se pregăteau să-şi continue drumul, când în local a intrat un grup de soldaţi ai Poliţiei Militare înarmaţi cu mitraliere. Cel care părea să fie şeful s-a apropiat de masă:

Sunteţi acuzaţi de terorism şi jaf la bancă. De-acum, nu mă mai ocup eu, ci Forţele Armate.

Fără să ştie că se aflau pe urmele gherilei Lamarca, Kakiko, Paulo, Vera şi Arnold fac prima escală a călătoriei în oraşul Registro.

Deşi nici unul dintre ei nu era câtuşi de puţin interesat de subiect, situaţia politică se agravase mult în Brazilia în ultimele luni. De la publicarea AI-5, în decembrie 1968, peste două sute de profesori universitari şi cercetători fuseseră pensionaţi obligatoriu, arestaţi sau exilaţi — pe lista de pedepsiţi, se aflau

C
î
c
s
A
P
C

nume cu prestigiu internaţional, precum sociologul şi viitorul preşedinte al republicii Fernando Henrique Cardoso, istoricul Caio Prado Junior şi fizicianul Mário Schemberg. La Congresul Naţional, o sută zece deputaţi şi patru senatori şi-au pierdut mandatele, iar în state şi municipii aproape cinci sute de persoane au fost înlăturate din administraţia publică, sub acuzaţia directă sau indirectă de subversiune. Odată cu plecarea celor trei miniştri de la Tribunalul Federal Suprem,

violenţa din ţară a atins cele mai înalte cote. în ianuarie, căpitanul Carlos Lamarca a dezertat dintr-o cazarmă a Forţelor Armate din Quitauna, cartierul Osasco (SP), ducând cu sine la gherila urbană un vehicul cu şaizeci şi trei de pistoale automate, trei mitraliere şi multă muniţie. în Sâo Paulo, guvernatorul desemnat, Abreu Sodre, a creat *Operaţão Bandeirantes* (Oban)[10], organ ce reunea poliţişti şi militari ai celor trei arme, cu scopul de a reprima opoziţia; mai târziu, avea să devină un centru de torturare a adversarilor regimului, unde va „dispărea" primul nume dintr-o listă de o sută treizeci şi nouă de deţinuţi politici ai dictaturii: Virgilio Gomes da Silva, aşa-zisul „Jonas“.

Cu două zile înainte de a se ajunge la închisoare, Paulo şi prietenii săi, patru luptători de gherilă înarmaţi cu mitraliere - trei bărbaţi şi o femeie blondă —, folosind un Volkswagen alb cu număr de înmatriculare de Guanabara, jefuiseră o bancă şi un supermarket în oraşul Jandaia do Sul, la o sută de kilometri nord de Grossa. Nu puteau fi decât ei, şi-au imaginat organele de represiune. Lăsând la o parte frigul şi teama, cei patru au fost transportaţi cu o dubă de culoare kaki, păzită de soldaţi înarmaţi, până la sediul Batalionului nr. 13 de Infanterie Blindată (BIB), din cartierul Uva- ranas, în cealaltă parte a oraşului. Având mania de a interpreta semne, Paulo ar fi putut să prindă speranţă că va ieşi teafăr din acea confuzie dacă ar fi citit numele scris în ciment deasupra porţii impunătoare de la intrarea în cartel - acela era Batalionul „Tristão de Alencar Araripe", nume dat în amintirea ilustrului consilier al Imperiului, străbunic al Maestrului Tuca şi, prin urmare, străbunicul său de-al patrulea. Poate că, dacă n-ar fi văzut semnul, nimic n-ar fi indicat că situaţia avea să se termine cu bine. Zdrenţăroşi, urât mirositori şi morţi de frig, cei patru au coborât din dubă într-o curte enormă, unde aproape o mie de recruţi executau ordine. Pentru a-i teroriza şi mai tare, unii soldaţi îi băteau cu mâna dreaptă peste stânga, în formă de scoică, gest obscen a cărei semnificaţie o ştia orice brazilian: erau pierduţi.

10 **Centru de informaţii, investigaţii şi tortură, înfiinţat în 1969 de armata braziliană** (*n. ed.).*

Puşi în celule separate, dezbrăcaţi şi percheziţionaţi, au început să fie interogaţi cu o jumătate de oră mai târziu. Primul chemat a fost Kakiko, dus într-o celulă unde erau numai o masă cu două scaune, dintre care unul era ocupat de un bărbat brunet, înalt şi puternic, cu configuraţie şi uniformă de militar, cu identitatea brodată pe piept: *Maj. îndio.* Nu era nume fals, aşa cum presupunea Kakiko. Descendent din indieni Charrua şi născut în Alegreţe, în Rio Grande do Sul, maiorul Indio do Brasil Lemes, în vârstă de treizeci şi nouă de ani, n-a intrat în istoria Braziliei datorită onoarei de a fi nepotul generalului Honorio Lemes, genial strateg din sud, cunoscut ca „Leul din Caverâ“, nici din cauza tragediei de la cincisprezece ani, când a fost martor la asasinarea tatălui său, funcţionarul public Gaspar Lemes. Odată cu căderea dictaturii, mulţi ani mai târziu, numele său a apărut de trei ori pe listele cu „persoanele implicate direct în torturi[11] din cadrul *Projeto Brasil Nunca Mais,* coordonat de Arhidieceza de São Paulo.

Maiorul l-a trimis pe Kakiko să ocupe unul dintre scaune şi s-a aşezat în faţa lui. Şi-a împreunat degetele arătător şi mijlociu de la mâna dreaptă, cu celelalte strânse în pumn, şi le-a fluturat în aer, ca o spatulă, la câţiva milimetri de nasul deţinutului. Abia atunci a început să pronunţe fraza pe care muzicianul-dentist şi-a adus-o aminte pentru restul vieţii sale, cuvânt cu cuvânt:

— Până acum, nimeni n-a ridicat mâna asupra voastră, dar fiţi atenţi la ceea ce vă voi spune. Dacă vreuna dintre informaţiile pe care le veţi da aici e falsă — chiar şi una e suficientă —, vă voi înfige aceste două degete în ochiul stâng, vă voi scoate globul ocular şi-l voi mesteca. Ochiul drept vă va fi păstrat pentru a fi martor la scenă. Ne-am înţeles?

Infracţiunile de care Paulo şi prietenii săi erau învinuiţi se întâmplaseră cu câteva zile înainte de a ajunge la închisoare. Primul, jaful armat la un supermarket din Jandaia do Sul, nu lăsase victime. Dar, când a încercat să se apropie de valizele cu bani care erau duse la agenţia Băncii de Credit Regal din Minas Gerais, în acelaşi oraş, banda l-a împuşcat mortal pe directorul Jose Santamaria Filho. Asemănările dintre cei patru călători şi luptătorii de gherilă păreau să justifice suspiciunile militarilor

şase, zece ori. Vera şi Arnold au trebuit să le explice tuturor - da, pentru că acum era o succesiune de civili şi militari care intrau în celule pentru a pune întrebări — ce făceau în regiunea aceasta o iugoslavă şi un oficial al marinei demis pentru subversiune. Paulo a răspuns de nenumărate ori la aceleaşi întrebări: dacă au făcut o călătorie aşa de lungă, de ce nici măcar n-au văzut meciul şi s-au întors în Brazilia? Cum reuşise Vera să traverseze graniţa cu Paraguay pe cele două sensuri fără documente? De ce harta sugera atâtea variante pentru a dormi şi pentru a alimenta maşina? Paulo se plânsese la Arnold, în unul dintre rarele momente în care erau singuri în aceeaşi celulă, că această situaţie era un coşmar kafkian: până şi prezenţa aparatului inocent care-i alina crizele de astm a trebuit să fie explicată cu detalii, de nenumărate ori.

1

1

Coşmarul a continuat timp de cinci zile. Sâmbătă dimineaţa, soldaţii înarmaţi au intrat în celule şi au dat ordine ca deţinuţii să-şi ia lucrurile, pentru că aveau să fie „mutaţi“. Proptiţi de peretele din spate al aceleiaşi dube kaki, cei patru erau convinşi că aveau să fie executaţi. Când vehiculul s-a oprit câteva minute mai târziu, mare le-a fost surprinderea când au coborât în faţa unui bungalow împrejmuit de tufe de trandafiri îngrijiţi. In capul scărilor, îi aştepta un militar zâmbitor, cu părul cărunt şi cu un buchet de flori în mână. Locuia acolo, era colonelul Ivan Lobo Mazza, de patruzeci şi nouă de ani, comandantul BIB nr. 13 şi erou al Forţei Expediţionare Braziliene, care luptase în Italia în al Doilea Război Mondial. Mazza le-a explicat călătorilor ameţiţi că totul fusese clarificat şi că erau, de fapt, nevinovaţi. Florile, culese chiar de oficial, au fost oferite Verei pentru a-şi cere scuze. Colonelul le-a explicat motivele pentru care fuseseră închişi - avansarea luptei armate, asemănarea lor cu jefuitorii din Jandaia do Sul, trecerea prin valea Ribeira - şi a ţinut neapărat să-i întrebe pe fiecare dacă au fost agresaţi fizic, în faţa aspectului jalnic al grupului, care avea şapte zile de când nu văzuse apă, le-a sugerat să folosească baia din clădire şi

hippy: unul care nu doar se îmbrăca şi se comporta ca atare, dar care şi gândea hippy. Nu mai era comunist - nu că ar fi fost vreodată — de când fusese admonestat în public de un militant al PCB, fiindcă afirmase că-i place foarte mult filmul *Umbrelele din Cherbourg*— musical francez în care juca Catherine Deneuve. Cu aceeaşi uşurinţă cu care trecuse de la creştinismul iezuiţilor la marxism, acum era devotat insurecţiei hippy care se răspândea în toată lumea., Aceasta va fi ultima revoluţie a umanităţii", şi-a scris el în jurnal. „Comunismul e depăşit, se naşte o nouă frăţie, misticismul pătrunde în artă, drogul este alimentul esenţial. Când Cristos s-a consacrat vinului, s-a consacrat drogului. Drogul este un vin superior."

După câteva luni petrecute la Conacul Fossa, el şi Vera au închiriat, împreună cu un prieten, un apartament cu două dormitoare în Santa Teresa,cartier boem aşezat pe o colină în apropiere de Lapa, în centrul oraşului, tăiat de o linie de tramvai romantic, care scârţâia când urca pantele. înainte de a se muta acolo, au trebuit să locuiască timp de câteva săptămâni în apartamentul din Leblon, perioadă în care cuplul a convieţuit cu fostul soţ al Verei, care încă nu se mutase.

Dacă marijuana, aşa cum afirmă anumiţi specialişti, îl duce pe cel care o foloseşte la stări prelungite de letargie şi epuizare, la Paulo drogul provoca un efect invers. Cuprins imediat de hiperactivitate, în primele luni din 1970 a adaptat pentru teatru şi a montat *Războiul lumilor* de H.G. Wells, a participat la laboratoare împreună cu dramaturgul Amir Haddad, a înscris texte la Concursul de Poveşti din Paranâ şi la Premiul Esso pentru Literatură (care apoi avea să fie anulat). Şi a mai găsit şi timp pentru a scrie trei piese de teatru, *Os caminhos do misticismo*, despre părintele Cicero Romão Batista, făcătorul de minuni din nord-est; *A revolta da Chibata — historia ă beira de um cais*, despre revolta marinarilor ce a avut loc la Rio de Janeiro în 1910; şi *Os Limites da Resistencia,* un colaj de texte. A trimis *Limites* cu solicitarea de coeditare la Institutul Naţional de Carte, organ al guvernului federal, dar n-a trecut nici măcar de primul obstacol, comisia de lectură. Opera sa a căzut în mâinile criticului şi romancierului Octavio de Faria, care, deşi avea calităţi punctuale, a trimis originalele direct la arhivă, cu o părere elocventă:

> *Nu-mi voi ascunde perplexitatea faţă de o carte ciudată ca* Os Limites da Resistencia, *despre care, chiar şi după ce am citit-o, nu reuşesc să-mi dau seama în ce gen literar se încadrează şi ce conţine, în afară de indicaţiile de pe copertă: „Limitele rezistenţei — compusă din «unsprezece diferenţe fiindamentale» “, cu epigraful de Henry Miller, şi care doreşte să fie totul în materie de „temâ“a vieţii. Conţine divagaţii, construcţii suprarealiste, mărturii despre*

experienţepsihedelice, glume cât mai variate. împreună, un morman de „diferenţe fundamentale“, incontestabil bine scrise, inteligente, dar care nu mi se par de genul celor care sunt incluse în tiparele noastre de valorificare. Aparţine tipului de lucrare de care au grijă editurile „pentru mai târziu “, cu speranţa de a revela „genii“, nu precum cele din Institutul Naţional de Carte, oricare ar fi viitorul literar al domnului Paulo Coelho de Souza.

îi rămânea consolarea că se afla într-o companie foarte bună. Chiar şi Comisia de Lectură care declasificase *Os Limites da Resistencia* aruncase cel puţin alte două lucrări ale autorilor care aveau să devină clasicii literaturii braziliene: *Sargento Getulio,* carte care avea să-l lanseze în Brazilia şi în Statele Unite pe scriitorul João Ubaldo Ribeiro, şi *Objeto gritante,* de Clarice Lispector, care avea să fie publicată cu numele de *Agua viva.* Ca şi cum o forţă dorea să-l îndepărteze de ideea fixă de a fi scriitor, teatrul îi oferea mai multă recunoaştere decât proza. Deşi Paulo îşi pusese multă încredere în piesa despre părintele Cicero, prevăzându-i un viitor strălucit, adevărul este că doar *A revolta da Chibata* avea să obţină succes. Rod al investigaţiilor minuţioase privind estul condus de marinarul de culoare João Cândido, *A Revolta* a fost înscrisă de autor la prestigiosul Concurs de Teatru „Opinião" mai mult din obligaţie, fără mari speranţe de a fi nominalizat. Premiul oferit câştigătorului era mai important decât banii: montarea piesei în distribuţia de la „Opiniâo“, cel mai sărbătorit grup de teatru de avangardă din Brazilia. Când a aflat de la Vera, la telefon, că *A Revolta* era pe locul al doilea, Paulo, fără nici un fel de modestie, a reacţionat prost dispus:

— Am luat doar locul doi? Ce căcat! Rămân cu stigmatul locului doi.

Locul întâi a fost primit de comedia poliţistă *Os dentes do tigre* a debutantei miniere Maria Helena Kiihner. Dacă obiectivul său chiar era faima, nu avea de ce să se plângă. In afara faptului că fusese citată în toate ziarele, elogiată de critici

precum João das Neves şi Jose Arrabal drept cea de-a doua clasată, piesa A *revolta da Chibata* a câştigat dreptul de a intra în disputatul Ciclu de Lectură de la „Opiniăo“, deschis publicului şi ţinut în fiecare săptămână. Deşi premiul îl nemulţumea, Paulo a fost cuprins de o mare nelinişte în zilele care au precedat lectura dramatică. Toată săptămâna n-a reuşit să se gândească la altceva şi a fost mândru când a văzut o actriţă consacrată precum Maria Pompeu citind un text scris de el, într-o seară, cu sala plină.

Apropierea de „Opiniăo" i-a dat, câteva luni mai târziu, posibilitatea să cunoască îndeaproape — sau, cel puţin, să încerce s-o facă — unul dintre miturile internaţionale ale contraculturii, revoluţionarul grup de teatru american „The LivingTheatre“, în acea vreme în turneu prin Brazilia. Fondat în 1947, la New York, de cuplul Julian Beck şi Judith Mălină - aceasta avea să devină cunoscută marelui public mult mai târziu, odată cu groaznica bunică din filmul *Familia Addams* -, „I.iving" făcea înconjurul lumii, introducând revoluţia estetică ce a influenţat puternic teatrul şi cinematograful din anii ’60 şi ’70. Cu un an înainte, rockerul Jim Morrison fusese arestat în Miami pentru că-şi arătase penisul pe o scenă în faţa a zece mii de persoane, în timpul unui show. La poliţie, muzicianul a declarat că exhibiţionismul era o tehnică a dramaturgiei pe care o învăţase la un curs cu „Living". Când a aflat că reuşise să obţină bilete pentru a vedea o reprezentaţie a grupului american, Paulo a fost atât de emoţionat, că s-a simţit „cu totul intimidat, ca şi cum ar fi fost o mare decizie". Temându-se să nu fie abordat să-şi spună părerea în pauzele piesei, a citit fragmente din Nietzsche înainte de a se duce la teatru, „pentru a avea ce spune". La final, el şi Vera au rămas atât de impresionaţi de ceea ce au văzut, că au reuşit să obţină o invitaţie pentru a se duce în locul unde era cazată trupa — Beck şi Mălină inclusiv —, iar, de acolo, au plecat să facă o vizită în mahalaua Vidigal. Totuşi, judecând după notele din jurnal, întâlnirea nu decursese prea bine:

Contact apropiat cu „Living Theatre". Am fost acasă la

Julian Beck şi Judith

Mălină şi nimeni nu ne-a băgat în seamă. Un sentiment amar de umilinţă.

Am fost cu ei în mahala. Era pentru prima dată în viaţa mea când intram

într-o mahala. Este o lume atât de diferită.

Ziua următoare, deşi luaseră prânzul cu grupul şi asistaseră la repetiţii, indiferenţa nord-americanilor faţă de ei nu se schimbase. „Julian Beck şi Judith Mălină: continuă gheaţa totală faţă de noi", a scris el. „Dar nu-i cenzurez. Ştiu că a fost foarte dificil să ajungă unde sunt." Paulo urma să aibă din nou veşti de la „Living" şi de la liderii săi luni mai târziu, când a auzit la aparatul de radio din taxi că tot grupul fusese arestat în Ouro Preto, Minas Gerais, sub acuzaţia de consum şi deţinere de canabis. Cuplul închiriase o casă de mari dimensiuni în oraşul istoric, transformându-1 în laborator permanent pentru experienţe dramaturgice cu actori care veneau din diverse state. La câteva săptămâni după ce s-au instalat, poliţia a înconjurat casa şi, pe data de 1 iulie 1971, i-a arestat pe toţi cei optsprezece membri ai grupului, transferându-i imediat în celulele DOPS din Belo Horizonte. Imediat ce a auzit ştirea, în taxi, Paulo a scos din buzunar un pix, un blocnotes şi, cu litere tremurate, a scris o minipiesă de teatru, într-un singur act, în care-şi imagina motivele arestării:

Teatrul vieţii

Julian Beck şi Judith Mălină s-au trezit de dimineaţă în Ouro Preto.

Judith Mălină — Aici nu mai merge. Hai să plecăm.

Julian Beck — De acord. Dar înainte, avem nevoie de o piesă mare, un subiect

nimicitor.

Amândoi se gândesc timp de cinci minute.

JB — Ştiu deja răspunsul. Sună la politie. Spune căştii de existenţa canabisului în sala în care grupul de teatru face repetiţii. Dă-le orice pistă îţi cer. Judith sună,

comisarul de poliţie pune mii de întrebări la care ea răspunde răbdător. Aprind şi fumează o ţigară de canabis timp de zece minute.
JB — OK, cheamă grupul. Anunţă că acum avem repetiţii. Vom face un laborator a cărui temă va fi închisoarea.
Julian Beck şi Judith Mălină se întâlnesc cu cei doisprezece apostoli ai lor. Vine poliţia.

In ciuda protestelor din partea personalităţilor din lumea întreagă — Jean- Paul Sartre, Michel Foucault, Pier Paolo Pasolini, Jean-Luc Godard şi Umberto Eco, printre alţii —, guvernul militar a ţinut grupul arestat timp de şaizeci de zile, la sfârşitul cărora au expulzat toţi străinii din Brazilia, sub acuzaţia de „trafic de droguri şi subversiune".

în ceea ce-1 priveşte pe Paulo, la câteva luni după ce el şi Vera au făcut cunoştinţă cu canabisul, au primit de la un prieten, artistul plastic Jorge Mourâo, un fel de bucată de ceară de culoare foarte închisă, aproape neagră, de mărimea unei cutii de gumă de mestecat. Era haşiş. Deşi e extras din aceeaşi plantă din care se face canabisul, haşişul este mai puternic şi a fost mereu un drog mai consumat în Europa şi în nordul Africii decât în America de Sud, motiv pentru care era considerat o noutate printre consumatorii brazilieni. Obsedat să planifice şi să organizeze totul, Paulo s-a hotărât să devină un adevărat „specialist", făcând o experienţă ştiinţifică solemnă. Din momentul în care a ingerat drogul pentru prima oară, a început să povestească toate senzaţiile intr-un reportofon, timp în care era cronometrat. Rezultatul final a fost dactilografiat şi a fost lipit în jurnal:

Note scurte despre experienţa cu haşiş Lui Edgar Allan Poe

Am început să fumăm in camera mea, la zece şi patruzeci de minute seara. Eram prezenţi eu, Vera şi

Mourâo. Haşişul este amestecat cu tutun normal, în proporţie de aproximativ unu la şapte, şi pus într-o pipă specială de argint. Această pipă face ca fumul să treacă prin apă cu gheaţă, ce face posibilă filtrarea perfectă. Trei fumuri pentru fiecare sunt suficiente. Dar Vera nu a participat la această experienţă, s-a ocupat de înregistrare şi de fotografii. Mourâo, experimentat în ale drogurilor, ne-a spus ce trebuie să facem.

3 minute — Senzaţie de euforie şi uşurare. Bucurie de nestăvilit. Agitaţie interioară destul de puternică. Merg înainte şi înapoi cu o senzaţie de beţie totală.

6 minute — îmi simt pleoapele grele. Senzaţie de ameţeală şi adormire. Capul începe să atingă proporţii îngrijorătoare, cu imaginile uşor distorsionate, cu formă circulară. In această fază a experienţei, au apărut la suprafaţă anumite blocaje (de ordin moral). Notă: efectele poate că au fost afectate de excesul emoţional.

10 minute — Senzaţia de somnolenţă este uriaşă. Nervii sunt complet relaxaţi şi mă culc pe podea. încep să transpir, mai mult de chin decât de căldură. Nici o iniţiativă: dacă ia foc casa, prefer să mor decât să mă ridic de aici. 20 de minute — Sunt conştient, dar mi-am pierdut orice orientare auditivă. Este un stadiu plăcut, care te face să nu te preocupe nimic.

28 de minute — Senzaţia de relativitate a timpului este ceva impresionant. Cred că aşa a descoperit-o Einstein.

30 de minute — Dintr-odată, îmi pierd complet starea de conştienţă. încerc să scriu, dar nu înţeleg că asta e doar o tentativă, un test. încep să dansez, să dansez ca un nebun, muzica vine de pe altă planetă şi are o dimensiune necunoscută.

33 de minute — Timpul trece cu o lentoare exagerată. Nu am curaj să încerc LSD...

45 de minute — Teama de a zbura pe fereastră este aşa de mare, că mă dau jos din pat şi mă culc pe podea, în capătul camerei, foarte departe de stradă. Corpul meu

nu necesită confort. Pot să rămân culcat pe podea fără să mă mişc.
1 oră — Mă uit la ceas fără să înţeleg de ce încerc să înregistrez totul. Pentru mine, asta nu e decât sentimentul veşniciei, din care nu voi reuşi niciodată să ies.
1 oră şi 15 — Dintr-odată, am o imensă dorinţă să ies din transă. Iarna, sunt cuprins de un curaj subit şi accept o baie rece. Nu simt apa pe corp. Sunt gol. Dar nu am reuşit să ies din transă. Mă sperie posibilitatea de a rămâne aşa etern. Cărţi pe care le-am citit despre schizofrenie apar mergând prin baie. Vreau să ies. Vreau să ies!
1 oră şi jumătate — Sunt rigid, culcat, transpirat de frică.
2 ore — Trecerea din transă la starea normală se face imperceptibil. Nu simt greţuri, somnolenţă sau oboseală, ci o foame neobişnuită. Caut un restaurant la colţ. Merg, mă deplasez. Un picior în faţa celuilalt.

Nemulţumit de fumatul şi înregistrarea efectelor haşişului, Paulo a comis o îndrăzneală care în timpurile bune ale domnului Pedro l-ar fi costat o perioadă de şocuri electrice la sanatoriu: a făcut o copie după *Note scurte...* şi aproape şi-a omorât părinţii de inimă când le-a dat să citească. Din punctul său de vedere, gestul nu era chiar o provocare pentru Lygia şi Pedro. Deşi îi mărturisise jurnalului că „descoperise o altă lume“ şi că „ drogul este cel mai bun lucru care există", Paulo nu se considera un drogat vulgar, ci „un ideolog activist al mişcării hippy“ care nu se obosea să repete printre prieteni cu aceeaşi mândrie, cum a înregistrat în scris: „Pentru mine, drogul este ca mitraliera pentru comunişti şi luptătorii de gherilă." Sau lucruri de neînţeles ca acesta: „Teroriştii cred că guvernul distribuie canabis, dar ei nu ştiu că acolo se întâmplă cea mai mare inversare de valori cunoscută de umanitate."

In afară de canabis şi de haşiş, cuplul devenise consumator frecvent de droguri sintetice, adică de produse fabricate industrial în laboratoare. De când a fost internat pentru prima dată, lua, pe bază de reţetă medicală, doze regulate de valium,

folosit în tratamentul anxietăţii. Fără să se teamă de problemele pe care acele cocktailuri puteau să le producă asupra neuronilor lor, iubiţii se îndopau cu droguri precum Mandrix, Artane, Dexamil, Pervitin. Prezentă în unele dintre aceste medicamente, amfetamina acţiona asupra sistemului nervos central, accelera frecvenţa cardiacă şi mărea presiunea sangvină, producând plăcuta senzaţie de relaxare musculară, urmată de stadii de euforie care se întindeau până la cincisprezece ore. Când organismul obosea, luau un inductor al somnului, precum puternicul Mandrix, şi cădeau laţi. Medicamentele folosite pentru controlul crizelor de epilepsie sau pentru tratamentul bolii Parkinson garantau interminabile „călătorii" care durau zile şi nopţi, fără întrerupere. La un sfârşit de săptămână, la Kakiko, în Friburgo, la o sută de kilometri de Rio, Paulo a realizat un „test de limită" pentru a afla cât timp reuşeşte să rămână drogat fără să se oprească măcar pentru a dormi — şi a sărbătorit petrecând, după cronometru, douăzeci şi patru de ore fără somn şi complet „dus", aşa cum se spunea atunci. Pe drumul periculos pe care-1 parcurgea, numai drogul era important. „Alimentaţia noastră a devenit ceva foarte subiectiv", a scris el în jurnal. „Nu ştim când am mâncat ultima dată şi, chiar şi aşa, mâncarea nu ne lipseşte deloc."

Un singur lucru părea să-l ţină legat de lumea celor normali, cei care nu consumau droguri: încăpăţânata idee fixă de a fi scriitor. Era hotărât să se închidă în casa unchiului Jose, din Araruama, şi doar să scrie. „Să scrie, să scrie mult, să scrie tot" era proiectul său cel mai apropiat. Vera era de acord şi-l încuraja, dar a propus ca, înainte ca ei să se apuce de asta, el să se relaxeze într-o călătorie de recreere. In aprilie 1970, cuplul a decis să călătorească în unul dintre locurile consacrate ale mişcării hippy, din Anzii peruani: Machu Picchu, oraşul sacru al incaşilor, situat la 2400 de metri altitudine. încă traumatizat de călătoria în Paraguay, Paulo se temea că i se putea întâmpla ceva rău dacă iese din Brazilia. Abia după multe planificări, la solicitarea lui, bineînţeles, şi după ce petrecuse săptămâni întregi deasupra hărţilor şi traseelor turistice, cuplul a plecat. Inspiraţi de *Easy Rider*, film cu Peter Fonda şi Dennis Hopper

care avusese un succes enorm în 1969 şi devenise un cult hippy, nu aveau o destinaţie stabilită şi nici dată de întoarcere. La 1 Mai, au luat un avion al companiei Lloyd Aereo Boliviano spre La Paz, într-o călătorie plină de noutăţi - prima pe care Paulo a experimentat-o imediat a fost când a aterizat pe aeroportul El Alto, în capitala Boliviei: zăpada. S-a emoţionat atât de tare când a coborât din avion şi a văzut totul acoperit de un strat alb imaculat, că n-a rezistat: s-a aruncat pe jos şi a început să mănânce zăpadă. Era începutul unei luni de odihnă absolută. Scoasă din funcţiune de aerul rarefiat al celor aproape patru mii de metri altitudine la care e situată La Paz, Vera şi-a petrecut ziua în pat, la hotel. Paulo a ieşit pentru a cunoaşte oraşul şi, obişnuit cu apatia politică a unei Brazilii sub dictatură, a fost şocat de manifestaţiile muncitorilor cu ocazia Zilei Muncii. Noaptea, când s-a-ntors la hotel, a comentat cu Vera:

— Sunt impresionat de marşurile şi demonstraţiile de 1 Mai ale muncitorilor. Se pare că masa se află aici pentru a fi răsturnată în orice moment.

Deşi previziunile politice nu sunt punctul său forte, de data aceasta a nimerit din plin: patru luni mai târziu, a căzut guvernul generalului Alfredo Ovando Candia, care ajusese la conducerea republicii pentru cea de-a treia oară, în septembrie anul anterior. Beneficiind de costul de viaţă scăzut din Bolivia, au închiriat o maşină, au stat la hoteluri bune şi au frecventat restaurante de lux. O zi da, o zi nu, eleganta Vera găsea timp să se ducă la coafor, în timp ce Paulo se familiariza cu străzile abrupte din La Paz. Şi, tot în oraş, cei doi au făcut cunoştinţă cu un nou tip de drog, practic inexistent în Brazilia: mescalito - cunoscut şi ca peyote, peyotl sau mescal, nume care s-au schimbat după ţară pentru a desemna acelaşi ceai halucinogen distilat din cactus tăiat şi uscat. Uimiţi de seninătatea şi liniştea transmisă de infuzie, s-au cufundat în interminabile halucinaţii vizuale şi au experimentat momente splendide de sinestezie, o confuzie a simţurilor care oferă consumatorului senzaţia de a putea mirosi o culoare şi de a auzi un miros.

Au petrecut cinci zile în La Paz bând acest ceai, vizitând case de muzică tradiţională,*pehas,* şi frecventând *diabladas,* locuri

de reprezentaţie teatrală unde un bărbat juca rolul lui Supay, echivalentul incaş al diavolului în creştinism. Când se aflau în gara din La Paz, de unde urmau să ia un tren spre lacul Titicaca, Paulo şi-a dat seama că uitase o pereche de chiloţi folosiţi în hotel şi, cuprins de o criză de avariţie, chiar şi împotriva protestelor Verei, aproape că a ratat călătoria, alergând patruzeci de minute cu taxiul pentru a recupera piesa vestimentară şi pentru a se întoarce cu câteva clipe înainte de plecare. Când au ajuns la destinaţie, au traversat cu barca Titicaca, lacul navigabil situat la cea mai mare altitudine din lume, după care au luat trenul spre Cuzco şi Machu Picchu şi apoi, cu avionul, s-au dus până la Lima.

In capitala peruviană, au închiriat o maşină şi s-au dus la Santiago de Chile, trecând prin Arequipa, Antofagasta şi Arica. Planul era să petreacă mai mult timp în această zonă, însă hotelurile erau atât de modeste, încât Paulo şi Vera s-au hotărât să meargă mai departe. Nici unul dintre ei n-a fost foarte încântat de capitala chiliană - „un oraş ca oricare altul“, a scris el —, dar acolo avea ocazia să vadă *Z,* filmul regizorului grec Costa-Gavras, care denunţa dictatura coloneilor din Grecia si care era interzis în Brazilia. La capătul călătoriei lor de trei săptămâni, aproape mereu drogaţi cu ceai de mescalito, s-au trezit în Mendoza, Argentina, în drum spre Buenos Aires. Paulo murea de gelozie când o vedea pe atrăgătoarea Vera cum era curtată de bărbaţi, mai ales când începea să vorbească cu ei în engleză, limbă pe care el încă n-o înţelegea bine. Dacă în La Paz vederea zăpezii îl hipnotizase, în Buenos Aires surpriza a venit când a călătorit pentru prima dată cu metroul. Obişnuiţi cu preţurile mici din locurile prin care trecuseră, în capitala portuară s-au aventurat să ia cina la „Michelangelo“, restaurantul cunoscut drept „catedrala tangoului“ şi unde au avut privilegiul să asculte un clasic al genului, pe cântăreţul Roberto „Polaco“ Goyeneche. Când a venit nota de plată de douăzeci de dolari, echivalentul a aproape o sută douăzeci de dolari în 2008, Paulo aproape că a căzut de pe scaun să afle că era unul dintre cele mai scumpe restaurante din oraş.

ltitudinile andine, în
ărut cu toată forţa. Cu
e respiratorii, a căzut la
n Montevideo, pe 1
La cererea sa,
ereo Boliviano.
stiţii şi nici faptului că

Sfârşit de săptămână tulburător acasă la Kakiko: douăzeci şi patru de ore la rând sub efectul marijuanei

la ruinele Picchu, în , plimbări şi vizite zilnice la coafor

Paz şi, de acolo, să se îmbarce pentru Rio, ci imaginii unei statui de bronz a unui pilot civil pe care Paulo a văzut-o în aeroportul din La Paz, ca omagiu pentru „piloţii eroi ai LAB, morţi la datorie[11]:

— Numai un nebun ar călători cu compania care-i tratează ca eroi pe piloţii ale căror avioane au căzut! Te-ai gândit cum ar fi dacă pilotul avionului nostru ar visa să i se facă statuie?

Până la urmă, cei doi s-au întors la Rio de Janeiro cu Air France, unde au ajuns pe data de 3 iunie, la timp pentru a vedea la televizor meciul de debut al Braziliei la Cupa Mondială din 1970, când naţionala braziliană a înfrânt Cehoslovacia cu 4 la 1, cu golurile lui Jairzinho (2), Rivelino, Pele şi Petras. După ce s-au întors la viaţa de rutină, Vera, încă impresionată de criza de astm pe care Paulo o avusese în călătorie, l-a convins să încerce să se lase de fumat, abstinenţă pe care Paulo i-a oferit-o drept promisiune Sfântului Iosif pentru ca operaţia de cataractă a tatălui său să decurgă bine (când domnul Pedro a ieşit din spital, fiul a înregistrat în jurnal o notă curioasă: „Nu-ncape nici o îndoială - vindecarea tatălui meu se datorează exclusiv lui Caboclo Cobra Coral"). Vera a devenit încetul cu încetul altceva decât balzaciana bogată care-1 învăţase să facă sex şi care-1 obliga să citească volume întregi în engleză. Intr-un fel, ea juca şi un rol matern — fie să-l aducă din nou cu picioarele pe pământ, când Paulo zbura prea sus în reveriile sale, fie să-l stimuleze în momentele de depresie.

Visul de a deveni scriitor nu-i ieşea din minte. N-a reuşit să ocupe vreun loc, nici măcar cu o singură poveste sau roman, la concursurile la care participase. „Cu inima frântă, am aflat ştirea de la reporterul Esso“, se plângea el în jurnal. „Am mai pierdut un concurs de literatură. N-am câştigat nici o menţiune de onoare." Totuşi, fără să se lase doborât de înfrângeri, continua să noteze ca teme pentru viitoarele opere literare lucruri precum „farfurii zburătoare", „Isus“, „teribilul om al zăpezilor", „spirite încarnate în cadavre" şi „telepatie". Numai că premiile continuau să treacă în fiecare zi pe lângă el, aşa cum a rămas înregistrat în notele sale:

Bunule Iosif, sfântul meu protector. Tu eşti martor că

am încercat multe anul acesta. Am pierdut toate concursurile. Ieri, aflând de înfrângerea la concursul de piese pentru copii, Vera a spus că, atunci când norocul vine la mine, va veni totul deodată. Oare aşa să fie? Intr-o zi, îţi voi răspunde.

Pe 24 august, când a împlinit douăzeci şi trei de ani, Vera i-a oferit un microscop sofisticat şi a fost foarte fericită să vadă succesul pe care l-a avut cadoul: la câteva ore după ce desfăcuse pachetul, Paulo continua să stea aplecat asupra lentilelor, examinând lamelele de sticlă şi notând într-un caiet. Curioasă, a început să citească ce scria:

M-am născut acum douăzeci şi trei de ani, în această zi. Am fost şi eu ceea ce privesc acum la microscop. Agitat, alergând în direcţia vieţii, infinit de mic, dar cu toate trăsăturile ereditare ale speciei după mine. Deja îmi erau programate cele două mâini, cele două picioare şi creierul. Din spermatozoid m-am reprodus şi celulele s-au înmulţit. Iar acum, mă aflu aici şi am douăzeci şi trei de ani.

Abia atunci a înţeles că Paulo îşi pusese sperma pe lamelele de sticlă ale microscopului, pentru a vedea spermatozoizii. Relatarea continua:

Acolo, e un posibil inginer. Mai târziu, moare cel care ar trebui să fie medic. Un om de ştiinţă capabil să salveze Pământul moare şi el, iar eu privesc totul impasibil, la microscopul meu. Sub privirile mele, spermatozoizii mei se mişcă furioşi, furioşi să găsească un ovul, furioşi să se perpetueze.

Vera era o bună companie pentru distracţie, însă, când era vorba de pregătire, era riguroasă. Când a înţeles că, de-ar fi depins de el, Paulo n-ar fi mers niciodată mai departe de diploma de liceu pe care o obţinuse la Guana- bara, pur şi simplu l-a obligat să se pregătească pentru examenul de

admitere la facultate. Tutela a dat rezultate surprinzătoare. La sfârşitul anului, prietenul ei a reuşit să intre la nici mai mult, nici mai puţin de trei facultăţi: drept, la „Cândido Mendes“; regie de teatru, la Şcoala Naţională de Teatru; şi comunicare, la Universitatea Pontificală Catolică (*Pontificia Universidade Catolica* — PUC) din Rio. Această performanţă nu putea, bineînţeles, să se datoreze numai Verei. Explicaţia pentru faptul că terminase liceul la o şcoală care nu avea tradiţia calităţii si că a luat trei examene de admitere era legată si de apetitul literar al lui Paulo. De când începuse să-şi noteze sistematic lecturile, cu patru ani înainte, citise peste trei sute de cărţi, sau şaptezeci şi cinci pe an - un număr astronomic, având în vedere că un brazilian citea, în medie, la acea vreme, o singură carte pe an. El citea mult şi de toate. De la Cervantes la Kafka, de la Jorge Amado la Scott Fitzgerald, de la Eschil la Aldous Huxley. Citea disidenţi sovietici precum Aleksandr Soljeniţân şi brazilieni delincvenţi precum umoristul Stanislaw Ponte Preta. Citea, făcea un mic comentariu despre fiecare lucrare şi, asemenea criticilor literari care-1 chinuiau aşa de tare, acorda stele după plăcerea lui. Să primeşti patru stele, cea mai bună clasificare, era un privilegiu pentru puţini, printre care se numărau Henry Miller, Borges şi Hemingway. Şi, cu cea mai mare nonşalanţă, era capabil să bage în aceeaşi oală cărţi precum *Un vis american* (Norman Mailer), *Revoluţie în revoluţie* (Regis Debray) şi doi clasici brazilieni, *Os Sertoes* (Euclides da Cunha) şi *Histdria Economica do Brasil* (Caio Prado Jr.), toţi clasificaţi la umilitoarea categorie „Fără clasificare - Zero stele“.

In mijlocul acestei salate de teme, perioade şi autori, un gen părea să înceapă să-i trezească interesul lui Paulo: cărţile despre ocultism, vrăjitorie şi satanism. De când pusese ochii pe *Alquimia secreta dos homens,* o cărticică scrisă de vrăjitorul spaniol Jose Ramon Molinero, devorase tot ce avea legătură cu lumea invizibilă pentru fiinţele umane. Când a terminat de citit *Dimineaţa magicienilor,* bestsellerul mondial de realism magic scris de belgianca Louis Pauwels şi de franco-ucraineanul Jacques Bergier, se simţea deja membru al acestui nou trib. „Sunt un magician care se pregăteşte să se trezească'[1], a scris el

în jurnal. La sfârşitul anului 1970, acumulase aproximativ cincizeci de lucrări dedicate acestui gen. în acea perioadă, a citit, a comentat şi a acordat stele tuturor celor şase cărţi publicate în Brazilia de Hermann Hesse (inclusiv, bineînţeles, cărţii *Jocul cu mărgele de sticlă,* pentru care a primit Premiul Nobel pentru Literatură în 1946), bestsellerurilor scrise de elveţianul Erik von Dăniken *{Carele zeilor. Continuarea misterelor* şi *înapoi lastele)* şi unei mixturi care cuprindea de la lucrări clasice precum *Faust* de Goethe, care a primit numai trei stele, la păcăleli precum *Magia neagră şi magia albă* a unui anume V.S. Foldej, care nici măcar nu merita clasificare.

Unul dintre cei mai apreciaţi autori ai acelui nou val nu numai că scria despre ocultism, ci-şi menţinea şi propria poveste învăluită în mister. Era vorba de Carlos Castaneda, care se născuse în 1925, în Peru (sau în 1935, în Brazilia, conform altor surse), şi care se specializase în antropologie la Universitatea din California, în Los Angeles. Când îşi pregătea teza de doctorat, a decis să-şi transforme experienţele de pe teren, din Mexic, în cărţi autobiografice despre folosirea drogurilor naturale, precum mescalina, ciupercile şi ciumăfaia (aşa-numita ,,iarba-dracului“), în ritualurile indiene. Succesul mondial al lui Castaneda, care ajunsese pe coperta revistei *Time,* a atras în deşertul Sonora, la graniţa Californiei şi a Arizonei cu Mexicul, unde se petrecea acţiunea lucrării sale, hoarde de hippy, care veneau din cele patru colţuri ale planetei în căutarea pământului făgăduinţei.

Pentru cei care nu cred în coincidenţe, ca în cazul lui Paulo, a venit ca un „semn“ faptul că tocmai cu acea ocazie mama sa i-a oferit cadou o călătorie fix în... Statele Unite. Bunica Lilisa mergea la Washington să-şi viziteze fata, Lucia, căsătorită cu diplomatul Sergio Weguelin, iar el putea s-o însoţească până în capitala americană şi, dacă voia, să-şi prelungească şederea singur sau cu vărul Serginho, cu câţiva ani mai mic. In afară de posibilitatea de a cunoaşte îndeaproape regiunea şamanilor Castaneda, cadoul venea şi fiindcă relaţia sa cu Vera părea că se îndrepta spre sfârşit. „Viaţa cu ea devine com- plicată“, obiecta el la începutul anului 1971 în jurnal. „Nu mai facem sex, eu o

terorizez, iar ea mă terorizează. Nu o mai iubesc. Este doar obişnuinţă.[11] Situaţia ajunsese la un nivel de obişnuinţă atât de pronunţat, încât renunţaseră să mai locuiască împreună. Vera se reîntorsese în apartamentul din Leblon, iar el schimbase Santa Tereza cu cămăruţa pe care o ocupase în casa bunicilor înainte de a se muta în Copacabana. Chiar şi în jurnal anunţa că era „pe jumătate însurat[11] cu o altă femeie, tânăra actriţă Christina Scardini, pe care o cunoscuse la şcoala de teatru şi de care jura că este nemaipomenit de îndrăgostit. Era o minciună, dar nu părea: într-o lună şi jumătate de călătorie, fata avea să fie destinatara a nici mai mult, nici mai puţin de patruzeci şi patru de scrisori trimise din Statele Unite.

După o cină festivă de rămas-bun oferită de părinţii prietenilor săi, la început de mai se îmbarca împreună cu bunicii într-un zbor al companiei Varig spre New York, unde aveau să schimbe pentru Washington. Când au ajuns în Aeroportul „Kennedy“, Paulo şi bunica Lilisa s-au mirat de graba neaşteptată de care a fost cuprins Maestrul Tuca: el insista să ia zborul de la 11 dimineaţa spre capitala americană, al cărui *check-in* mai avea puţin şi se închidea, după cum erau informaţi prin difuzor. Lilisa şi nepotul susţineau că nu era motiv de pripă, fiindcă, dacă ar fi pierdut acel avion, se îmbarcau în următorul, peste o jumătate de oră. Dar bunicul, încăpăţânat, nu voia să audă. Stresaţi de alergătură, cei trei au intrat în aproape în ultima clipă. Bătrânul s-a liniştit abia când erau toţi aşezaţi şi cu centurile de siguranţă prinse. Seara, acasă la unchiul său, când se uita la ştiri, Paulo a înţeles că mâna Destinului fusese cea care l-a grăbit pe Maestrul Tuca la aeroport: imediat după decolare, avionul zborului de la ora 11.30, un bimo- tor Convair al Companiei „Allegheny[11] (ulterior US Airways), a avut probleme mecanice şi, când a încercat o aterizare de urgenţă în apropiere de New Haven, la şaizeci de kilometri de New York, s-a prăbuşit, pierind toţi cei treizeci de pasageri şi echipajul.

Găzduit în casa unchiului diplomat, în oraşul Bethesda, statul Maryland, la jumătate de oră de Washington, în loc să facă un jurnal de călătorie, Paulo s-a decis să înregistreze în corespondenţa torenţială adresată Christinei tot ceea ce se

întâmpla în faţa ochilor săi. Iar el părea uimit de tot ce vedea. Era în stare să rămână minute în şir în picioare, năucit, în faţa maşinilor automate care vindeau timbre, ziare şi băuturi răcoritoare, sau să petreacă ore întregi în magazine fără să cumpere nimic, fiind doar extaziat de varietatea produselor. Chiar din prima scrisoare s-a plâns că n-a luat din Brazilia „un sac de bani“, fiindcă descoperise că moneda de douăzeci de centi cruzeiro era acceptată la toate aparatele ca una de douăzeci şi cinci de centi, deşi banii brazilieni de la acea vreme valorau de cinci ori mai puţin decât cei americani. „Aş fi făcut mare economie dacă aş fi luat mai multe monede", a mărturisit el, „fiindcă douăzeci şi cinci de centi e ceea ce plătesc eu, la aparatele de vânzare a timbrelor, pentru trimiterea unei scrisori în Brazilia, sau pentru un bilet la filme porno în multe dintre cinematografele pornografice care există pe aici." Totul era o noutate şi totul îl emoţiona, de la cărucioarele din supermarketuri încărcate în exces, până la lucrările de artă de la National Gallery — unde Paulo a început să plângă când a atins cu propriile mâini pictura *Moartea avarului* a olandezului Hieronymus Bosch. Da, fiindcă, chiar dacă ştia că atingerea unei lucrări e considerată un păcat capital în orice muzeu serios, el n-a atins cu degetele numai tabloul pictat de Bosch în 1485, ci mai multe rarităţi. Se oprea în faţa lucrării preţ de câteva minute, se uita în jur şi, când era sigur că nu era observat de paznici, fără nici o reţinere comitea erezia de a-şi pune cele zece degete pe pictură. „Am atins Van Gogh, Gauguin şi Degas şi am simţit că ceva creştea înăuntrul meu, ştii?", i-a mărturisit el iubitei. „Aici cresc. învăţ multe."

Totuşi, se pare că nimic nu l-a impresionat mai mult în capitala americană ca vizitele pe care le-a făcut la Muzeul Militar şi la FBI. Primul, cu un mare număr de obiecte privind participarea Statelor Unite în cele două războaie mondiale, i s-a părut un loc „unde copiii sunt trimişi să înveţe să urască inamicii Statelor Unite". Nu numai copiii, judecând după reacţia sa. După ce a parcurs tot muzeul şi a văzut avioane, rachete şi filme despre puterea militară americană, a ieşit de acolo „urându-i ruşi, dorind să omoare, să omoare, salivând de ură". în

turul de la FBI, ghidat de un agent federal, a văzut Muzeul Gangsterilor, cu haine şi arme originale folosite de bandiţi faimoşi, precum Dillinger, „Baby Face", „Kelly Metralhadora" şi alţii, precum şi bilete autentice de răscumpărare pentru sechestrări importante. în colţul unei săli, a fost speriat de licărirea unei lumini sub care se afla o plăcuţă cu următoarele cuvinte: „De fiecare dată când această lumină se aprinde, o infracţiune de tipul A (asasinat, sechestru sau viol) e comisă în Statele Unite. “ Problema este că lumina se aprindea la fiecare trei secunde. La standul de trageri, agentul s-a lăudat că la FBI se trage numai pentru a ucide. Seara, într-o scrisoare plină de semne de exclamaţie, şi-a rezumat emoţiile vizitei:

> *Tipii nu ratează nici măcar un glonţ! Au tras cu revolverul şi cu mitraliera şi toţi au nimerit în capul ţintei! Nici măcar unul afară! Şi copiii! Copiii, iubirea mea, care priveau totul! Şcoli întregi la standul de trageri al FBI, pentru a vedea cum îşi apără patria! Cât de greu, iubita mea! Agentul mi-a povestit că exigenţele pentru a intra la FBI sunt: înălţime peste 1,80 m, o ţintă bună şi posibilitatea de a uita complet de viaţa de dinainte. Nimic altceva. Nu există nici un examen de inteligenţă, ci numai de tragere. Sunt în ţara cea mai avansată din lume, în ţara confortului total şi a celei mai înalte perfecţiuni sociale. Şi de ce se întâmplă aceste lucruri aici?*

Preocupat de imaginea sa publică, în aproape toate scrisorile, Paulo o ruga insistent pe Christina să nu le arate nimănui. Putea să dezvăluie conţinutul scrisorilor cui voia, dar nu să le arate. „Sunt foarte intime şi fără cea mai mică preocupare faţă de stil“, explica el. „Povesteşte ce scriu, dar nu arăta." La sfârşitul maratonului de o săptămână de plimbări, şi-a cumpărat un bilet de tren spre New York, unde avea să hotărască următoarea destinaţie. La bordul unui confortabil vagon roş-albastru de clasa a doua al Companiei „Amtrak", la câteva minute după ce a părăsit capitala americană, a simţit un

fior când a aflat că buncărele din beton pe care scria cu litere galbene *fallout shelter* şi pe care le văzuse de-a lungul liniei feroviare erau adăposturi pentru radiaţiile nucleare, unde oamenii trebuiau să se ducă în caz de război atomic. Gândurile rele au fost alungate de un semn pe umăr, când trenul se pregătea să facă prima oprire, în oraşul Elizabeth, din New Jersey. Era controlorul, într-o uniformă albastră şi cu o geantă de piele legată la brâu, care i s-a adresat:

— *Hi, guy, canyou show me your ticket?*

Speriat şi fără să înţeleagă că trebuia să-i arate biletul, i-a răspuns în portugheză:

— Mă scuzaţi?

Tipul părea grăbit şi prost dispus:

— *Dorit you understand? I asked for your ticket! Without a ticket nobody travels in my train.*

12

Abia atunci, cuprins de o profundă descurajare, Paulo şi-a dat seama că tot efortul Verei de a-l transforma într-un anglofon impecabil fusese în van. Fără să aibă la cine să recurgă, a descoperit că una era să citeşti texte în engleză, şi chiar şi asta cu ajutorul femeii sau al dicţionarelor, şi alta era, total diferit, să vorbească şi, mai ales, să înţeleagă ce se vorbea în acea limbă. Adevărul dezolant e că era singur în Statele Unite şi nu reuşea să pronunţe nici măcar un cuvânt în engleză.În New York, iubita americană s-a speriat: „Paulo, o ai pătrată!"

Impresia sa iniţială despre New York a fost cea mai proastă posibil. în ciuda curăţeniei şi a coloritului pe care era obişnuit să le vadă pe pânzele cinematografelor şi în povestirile din cărţi, oraşul care defila în dreptul ferestrelor trenului, imediat ce vagoanele au traversat tunelul Brooklyn şi au intrat pe insula Manhattan, i s-a părut infestat de cerşetori şi oameni urâţi, prost îmbrăcaţi şi ameninţători. Această privelişte însă nu l-a deprimat. Avea de gând să rămână doar câteva zile în oraş şi apoi să se pregătească pentru adevăratul obiectiv al acelei călătorii: Marele Canion, din Arizona, şi deserturile magice din Mexic, atât de lăudate în lucrarea gurului Castarieda. Primele sfaturi de supravieţuire în acea junglă îi fuseseră date chiar în tren de pasagerul de origine hispanică, cel care îl ajutase cu

controlorul. Cum Paulo dispunea doar de 300 de dolari (aproape 1 500 de dolari, sau 2 700 de reali în 2008) şi dorea să petreacă două luni „măturând Statele Unite de la un cap la altul", prima măsură era să schimbe trenul, ca mijloc de transport, cu autobuzul companiei Greyhound. Pe aceştia, da, îşi aducea aminte că-i văzuse de multe ori la cinema, străbătând drumuri care traversau deserturi, cu elegantul ogar desenat pe caroserie. Cumpărând un bilet cu 99 de dolari, pasagerul obţinea dreptul de a călători timp de patruzeci şi cinci de zile în orice punct de linie Greyhound, adică peste două mii de oraşe împrăştiate prin Statele Unite, Mexic şi Canada. Şi, dacă planul era chiar acela de a se plimba două luni, banii care-i rămăseseră îl obligau să se cazeze în unul dintre multele hosteluri ale Asociaţiei Creştine a Tinerilor - *YoungMeris Christian Association* (YMCA) -, unde înnoptarea ieşea pe la şase dolari, cu mic dejun şi cină incluse.

Au fost de ajuns totuşi două zile pentru ca New York să reuşească să-i risipească dezamăgirea care îl cuprinsese când a ajuns. Mai întâi, fiindcă, deşi hostelurile YMCA erau mici - jumătate din camera sa de la bunici —si nu aveau baie, televizor sau aer condiţionat, erau individuale si foarte curate, iar lenjeria de pat era schimbată în fiecare zi. Personalul de la recepţie era politicos, iar mâncarea servită la tavă nu era o delicatesă, dar era bine făcută şi apetisantă. Dacă n-ar fi existat disconfortul de a trebui să împartă o baie cu toţi ceilalţi oaspeţi de pe coridor, Paulo ar fi fost în stare să locuiască în hostel pe perioadă nedeterminată. Problema era, în continuare, limba. Infernul se repeta în fiecare zi, când trebuia să aleagă mâncarea în sala de mese. Cu tava în mână şi nervos din cauza cozii de oaspeţi înfometaţi şi nerăbdători care îl grăbeau, îi era imposibil să pronunţe corect numele alimentelor. I-a luat ceva până a înţeles că pronunţia denumirii cărnii tocate prăjite nu era *hamburguer,* ci *hambărgâr („ham-băr-gâr! ham-bâr-gărt'*, repeta el cu voce tare bucătarului), că legumă era *veg'teibăl,* şi nu *vegetaibol,* cum credea el, şi *lettuce* (salată) nu se pronunţa *laitiuce,* ci *letus.* Sufocarea i-a mai trecut când Paulo a învăţat că fasolea gustoasă servită de YMCA se numea *poroto.* Şi, cum acesta era un cuvânt pe care-1 pronunţa fără dificultate, problema era rezolvată: până a prins trucurile limbii, a mâncat numai *poroto,* şi era foarte bună.

în afară de plăcuta ospitalitate de la hostel, atmosfera de toleranţă şi libera- litate a obiceiurilor care se respira în New York, în cele câteva zile, l-a împăcat cu oraşul. Paulo a descoperit că, la fel ca şi sexul, canabisul şi haşişul erau disponibile pe stradă, mai ales în apropiere de Washington Square, piaţa unde trupele de hippy venite din toate colţurile îşi petreceau zilele cântând la chitară şi bucurându-se de primele raze ale soarelui de primăvară. într-o seară, a ajuns la restaurantul de la hostel când mai erau cinci minute până la închidere. Chiar şi cu aproape toate locurile goale, şi-a luat tava şi s-a aşezat în faţa unei fete de vreo douăzeci de ani, slăbuţă, cu braţe lungi şi albe, îmbrăcată cu ceva care părea să fie costumul oficial al hipioţilor din toată lumea - o rochie indiană

din bumbac multicolor, lungă până la pământ. L-a recompensat cu un zâmbet pe chipul pistruiat, şi Paulo, cu siguranţa celui care ştia engleză cât pentru un compliment, a îndrăznit:

— *Excuse me?*

Fata nu înţelegea:

— *What?'*

Când şi-a dat seama că era incapabil să pronunţe până şi un banal *excuse me,* s-a relaxat şi a început să râdă de el însuşi. Spontaneitatea i-a uşurat abordarea, iar la unsprezece noaptea brazilianul şi Janet — aşa o chema pe fată — mergeau împreună pe străzile din oraş. Oricât a insistat să afle cu ce se ocupa fata, Paulo tot n-a reuşit să-nţeleagă ce însemna cuvântul *belei,* acel curs pe care îl urma ea la universitate. *BeleP.* Dar oare ce însemna să studiezi *beleP* Janet s-a îndepărtat câţiva metri, cu un gest teatral, şi a sărit în sus, cu braţele deschise, făcând o piruetă. A-nceput să meargă în poante de două sau trei ori, sub privirile curioase ale trecătorilor, şi s-a oprit delicat în faţa lui, simulând o reverenţă de vasal în faţa regelui. Atunci, asta era! *Belei* era balet, era balerină! La finalul serii, în drum spre hostel, unde bărbaţii şi femeile dormeau în corpuri de clădire separate, cuplul s-a oprit la un colţ al clădirii Madison Square Garden pentru a-şi lua rămas-bun. Printre săruturi şi îmbrăţişări, Janet şi-a strecurat mâna sub centura lui Paulo, pe deasupra jeanşilor, dar a întrerupt imediat mângâierile şi i-a murmurat la ureche, aproape subliniind cuvintele, pentru ca el să înţeleagă:

— Am mai fost şi cu alţi băieţi înainte, dar tu... *Wow*!Tu eşti primul care are *dick* pătrat.

gară mai mare decât Central do Brasil, din Rio“, i-a scris iubitei sale în scrisoare, „numai că este construită în întregime sub pământ." A fost emoţionat când a intrat în Madison Square

Imagini din călătoria de *easy rider* prin Statele Unite. Sus, Paulo şi Janet: „Ai un *dick* pătrat?"

. Cassius Clay fusese învins
ı boxerul care adoptase
nare, încât nu numai că
ișnuia şi să-şi compare
ıtului american. Deşi nu avea
curt pentru a se putea bucura
tânăr venit dintr-o ţară
mit - sau *frapat,* cum spunea
tot ce se putea vedea. A fost
i mari formaţii americane de
l, s-a dus la thrillerul
kin debutant
eat i

practicau sexul în mod explicit pe scenă. Şi aproape şi-a pierdut suflarea într-un cinematograf din Greenwich Village, cartierul boem al New Yorkului, când a văzut documentarul *Gimme Shelter,* filmat cu câteva luni înainte, în timpul prezentării celor de la Rolling Stones la festivalul Altamont, California. *Gimme Shelter* prezintă scenele în care adolescentul de culoare Meredith Hunter este omorât cu lovituri de cutit în fata camerelor de luat vederi de către un grup de Hells Angels care asigura paza muzicienilor englezi. Când a avut puţin timp liber, a încercat să rezume în scrisori ameţeala pe care o simţea:

> *Sunt cartiere în care totul — cărţi, ziare, anunţuri — sunt scrise în chineză, altele în spaniolă sau în italiană. Hotelul meu găzduieşte o faună: bărbaţi cu turban, militanţi ai Panterelor Negre, indience cu haine lungi, totul se întâmplă aici. Ieri-seară, când am ieşit din cameră, am separat doi bătrâni de vreo şaizeci de ani care se certau violent! Se bateau de mama focului! încă nu ţi-am povestit de Harlem, cartierul negrilor, dar e ceva cuceritor, uluitor. Ce e NY? Cred că NYînseamnă curvele care fac trotuarul în mijlocul zilei in Central Park, clădirea unde a fost filmat* Copilul lui Rosemary, *locul unde a fost filmat* Poveste din cartierul de vest.

înainte de a lipi plicurile, presăra marginile scrisorilor cu dulci declaraţii de dragoste („adorată, iubită, femeie admirabilă" sau „te voi suna chiar dacă va trebui să nu mănânc o zi, doar pentru a-ţi auzi vocea timp de un minut") şi nişte minciuni de genul „să nu-ţi faci griji de infidelitate din partea mea" sau „poţi să ai încredere totală în mine". La sfârşitul a două săptămâni de lună de miere toridă cu cel mai mare oraş american, Paulo era convins de cel puţin două lucruri insuficiente: nici engleza sa bâlbâită şi nici economiile sale nu erau îndestulătoare pentru a realiza planul de a se plimba solitar timp de două luni prin Statele Unite. Chestiunea banilor putea fi rezolvată cu cârpeala sugerată de Janet: să folosească biletul Greyhound doar în

civilizaţie şi barbarie făcută în New York îl lăsase atât de şocat - „învălmăşit”, a fost expresia folosită de el —, că i-a fost greu să se obişnuiască cu statele rurale din Vestul mijlociu. „După NYC, nu mai rămân multe de spus”, s-a plâns Christinei într-o scrisoare cu scris ilizibil, mâzgălită în autobuzul în mişcare. „Scriu doar pentru că mi-e foarte dor de femeia mea.” Celelalte oraşe pe unde treceau meritau doar înregistrări superficiale în corespondenţă. Despre Chicago, impresia care i-a rămas a fost că este oraşul „cel mai rece” de până atunci. „Oamenii sunt complet nevrotici, de o agresivitate totală şi incontrolabilă. Este oraşul muncii serioase.”

		1	
tfi • i N • ■ 1 r,î 11 " 1 . k. -^ •j1		1	' 1
Aii Norton			fcu . * t v î
34 Idade 3T*			33
99,7 kg Peso 97,51 kg			ZU
1,90 m Altura 1,90 m			i-fcg *
1,11 m Torax (normal) 1,14 m			88 cm»
1,76 m Torax (dilatado) 1,22 m	S		atcrA
2 m Envergadura 2 m	3		i :m\
38,1 cm Biceps A- 40,6 cm			i<$c
34,3 cm Antebrago 33 cm			Moft
94 cm Cintura 83,8 cm			%Z cm
66 cm Coxa 63,5 cm			Ld cm
43,2 cm Barriga da perrui ■ 39,4 cm			3 tfcm,
33 cm Punho 33 cm			2& m,
24,1 cm Tornozelo 25,4 cm			
20,3 cm Pulso 20,3 cm			10- c
44,4 cm Pescogo 44,4 cm		1	
	'		"■ <

Paulo îşi compară propriile măsuri fizice cu cele ale supergreilor Muhammad Aii şi Ken Norton.

simţea capabil să reconstruiască, din memorie, numele străzilor, al hotelurilor şi saloanelor unde se petreceau aventurile cowboy-lor şi ale pieilor-roşii. Uimirea, când a văzut placa rutieră, venea de la faptul că el nu ştia că oraşul exista cu adevărat. în capul său, Cheyenne era o fantezie indiană pe care şi-o însuşiseră autorii cărţilor, filmelor şi tablourilor cu poveşti din vestul îndepărtat, pe care le citise şi le văzuse în copilărie şi în adolescenţă. Deşi nu ar fi trebuit să se aştepte la altceva, a descoperit cu dezamăgire că, dacă încă mai existau cowboy în oraş - cu cizme cu toc pătrat, cu pălării, curele cu capete de taur reproduse pe cataramele şi revolverele de pe curea —, aceştia se deplasau acum cu Cadillacuri decapotabile. Singurele urme de Cheyenne pe care le văzuse în *Toamna Cheyenilor,* westernul clasic al lui John Ford, erau diligenţele folosite de o comunitate locală a grupului Amish — sectă creştină conservatoare, cu sediul în Canada şi în Statele Unite, care interzicea folosirea lucrurilor moderne precum lifturile, telefoanele şi maşinile. Dar cea mai mare decepţie a fost când a descoperit că bătrâna şi prăfuita Pioneer Street, locul preferat al cowboy-lor pentru duelurile de la sfârşit de după-amiază, din miticul Cheyenne, fusese transformată într-o stradă aglomerată cu patru benzi asfaltate, unde se aflau zeci de magazine de mărunţişuri electronice, înainte de a lua autobuzul spre Arizona, unde se afla Marele Canion, Paulo a cumpărat singurul suvenir pe care şi-l permitea: o diplomă de „în afara legii“ semnată de legendarul bandit Jesse James.

Din regiunea în care se aflau cei doi, drumul normal spre Marele Canion era să coboare aproape o mie de kilometri spre sud-est, să traverseze Colorado şi o porţiune din Noul Mexic, până să intre în statul Arizona. Dar, cum amândoi doreau să vadă Parcul Naţional Yellowstone şi entuziasmaţi să folosească şi ultimul cent din biletul Greyhound, au luat-o în direcţia opusă, spre nord. Când au aflat că punctul cel mai apropiat de parc pe care mergea acea linie era oraşul Idaho Falls, la trei sute de kilometri de Yellowstone, Paulo a făcut două excentricităţi, una după alta: mai întâi, a cheltuit treizeci de dolari pentru a

închiria o maşină. Şi apoi, cum încă nu reuşise să ia permisul de şofer, traumatizat de accidentul din Araruama, a minţit-o pe locatoare şi a prezentat legitimaţia de la Sindicatul Actorilor din Rio pe post de permis brazilian de conducere. Chiar dacă ştia că risca să intre la închisoare dacă ar fi fost oprit de un poliţist de la circulaţie, a mers o zi întreagă printre gheţarii din parc şi gheizerele din care ţâşneau, pe zăpadă, apă caldă şi sulf, şi a văzut urşi şi vite umblând libere. Seara, s-au întors pentru a înapoia vehiculul şi au căutat imediat un autobuz Greyhound, în care puteau să se adăpostească de frig. Deşi erau în plină vară (cei doi au avut parte de temperaturi de până la 38 de grade), frigul din locul unde se aflau, la două ore de graniţa cu Canada, era insuportabil, astfel încât aerul condiţionat din maşină părea insuficient pentru a încălzi atmosfera. Cum nici unul dintre ei nu avea haine adecvate pentru temperaturi atât de scăzute, când au ajuns în gara din Boise, capitala statului Idaho, s-au grăbit la ghişeul Greyhound, pentru a afla la ce oră pleacă următorul autobuz de noapte. Unde? In orice loc unde nu era aşa de frig. Chiar şi dacă singura destinaţie cu locuri disponibile de la acea oră era San Francisco, în California, atunci acolo mergeau.

In toiul nopţii, când autobuzul traversa deşertul Nevada, i-a scris Christinei o scrisoare în care se lăuda că l-a păcălit pe funcţionarul de la închirieri cu un permis fals, dar îi părea rău de cheltuiala inutilă pentru închirierea maşinii, care i-a „dereglat bugetul". I-a mai povestit şi că descoperise originea puternicului miros de whisky care plutea în autobuzul Greyhound: „Toată lumea aici umblă cu sticluţa în buzunar. Se bea mult în Statele Unite." Scrisoarea este întreruptă la mijloc şi reluată câteva ore mai târziu:

Mă duceam direct la San Francisco, dar am descoperit că jocurile în Nevada sunt legale, aşa că am petrecut noaptea aici. Voiam să joc şi să văd cum se joacă. Nu mi-am făcut nici un prieten la cazinou, toţi erau prea preocupaţi de joc. Am ajuns să pierd cinci dolari lajackbox, ştii — aparatele de pariat unde oamenii trag de o manetă. Lângă mine, stă un cowboy, cu cizme,

pălărie şi batic la gât, aşa cum vezi în filme. De fapt, autobuzul e plin de cowboy. Sunt în Far West, în drum spre San Francisco, unde trebuie să ajung pe la unsprezece noaptea. Peste şapte ore, voi fi terminat de traversat continentul american, lucru pe care puţini l-au făcut.

Când au ajuns în oraş, obosiţi după douăzeci şi două de zile de călătorie, verii s-au cazat la un hostel al YMCA şi au dormit toată ziua, în încercarea de a recupera din cele peste o sută de ore în care au stat striviţi în autobuz. Leagănul mişcării hippy şi al manifestaţiilor de protest din 1968, San Francisco, a avut asupra lui Paulo un impact la fel de mare ca New Yorkul. „Acest oraş e mult mai liber decât NYC. Am intrat într-un cabaret de lux şi am văzut femei goale care făceau dragoste cu bărbaţi pe scenă, în faţa americanilor bogaţi şi a soţiilor lor", a povestit el, entuziasmat şi părându-i rău că nu putuse să vadă tot. „Am intrat rapid şi am văzut o părticică, dar, cum nu aveam bani să stau, tipul m-a scos afară." S-a speriat când a văzut adolescenţi care-şi cumpărau şi consumau pastile de LSD la lumina zilei, a cumpărat haşiş din cartierul hippy şi a fumat pe stradă, fără să fie întrerupt de nimeni, a participat la manifestaţii împotriva Războiului din Vietnam şi a văzut o manifestaţie pacifistă a călugărilor budişti, care a fost împrăştiată cu lovituri de baston de o bandă de tineri negri. „Se respiră un aer de nebunie completă pe străzile acestui oraş“, a rezumat el în scrisoarea adresată Christinei. După cinci zile de „euforie totală” în acel Disneyland underground în care se transformase oraşul, verii s-au urcat din nou într-un autobuz spre Marele Canion. Au coborât la jumătatea drumului, în Los Angeles, dar, cum oprirea a coincis cu ziua de 4 iulie, Ziua Independenţei Statelor Unite, oraşul era mort, aşa că au stat doar puţine ore acolo. „Nu era nimic deschis, şi să găseşti un loc să bei o cafea a fost complicat”, s-a plâns el. „Faimosul Hollywood Boulevard era complet pustiu, pe străzi nu era nimeni, dar am putut vedea că totul este extrem de luxos aici, până şi barul cel mai obişnuit.” Şi, cum costul vieţii în Los Angeles părea incompatibil cu

buzunarul unora ce călătoreau doar cu un rucsac în spate, nici măcar n-au înnoptat în oraş. Au luat alt autobuz şi, la douăzeci şi patru de ore după ce au plecat din San Francisco, aveau să ajungă în oraşul Flagstaff, poarta de intrare în Marele Canion.

La fel de impresionante ca frumuseţea defileului în adâncul căruia curgeau apele argiloase ale râului Colorado erau preţurile practicate în hoteluri şi restaurante, aproape la fel ca în marile oraşe americane. Cum nu existau hosteluri ale YMCA în regiune, au cumpărat un cort de nylon - care le-a făcut o gaură de nouăsprezece dolari în micile economii - şi au petrecut prima noapte într-un camping hippy, unde cel puţin aveau garanţia că găseau haşiş gratis. Imediat ce a răsărit soarele, au strâns şi şi-au umplut rucsacurile cu butelii cu apă şi mâncare la conservă şi au plecat, pe jos, spre Marele Canion. Au mers sub soarele puternic toată ziua şi, când s-au hotărât să se oprească, sleiţi de puteri şi înfometaţi, şi au descoperit că erau în punctul cel mai larg al prăpastiei - care acolo măsura douăzeci de kilometri de la o margine la alta — şi cel mai adânc: între ei şi albia râului, adâncimea era de 1 800 de metri. Au montat cortul, au făcut un mic foc pentru a încălzi conservele de supă şi, doborâţi de oboseală, i-a luat somnul. S-au trezit la prima rază a soarelui, în ziua următoare.

Când Serginho a propus să coboare până la râul Colorado, Paulo s-a speriat. Cum nu era absolut nimeni pe acolo în afară de ei doi, se temea să n-o apuce pe vreo cărare puţin folosită de turişti, să nu întâmpine vreo dificultate şi să n-aibă cui să ceară ajutor. Totuşi, Serginho era decis: dacă
Paulo nu dorea, cobora singur. A băgat totul în rucsac, l-a pus în spate şi a început să coboare, la protestele vărului care ţipa, încercând să-l facă să se răzgândească:

— Serginho, problema nu este coborârea, ci întoarcerea! O să fie foarte cald si va trebui să urcăm echivalentul unei scări dintr-o clădire cu cinci
j
sute de etaje! Şi pe soare!

Fără efect: vărul nici măcar nu s-a întors ca să-l asculte. Paulo nu mai avea de ales decât să-şi ia rucsacul şi să coboare şi

el, pe urmele lui Serginho, care se afla la vreo sută de metri în faţă. Frumuseţea locului a alungat presimţirile rele. Marele Canion se asemăna cu o rană uriaşă de 450 de kilometri, deschisă intr-un deşert de nisipuri roşietice, în adâncul căruia curgea ceea ce părea a fi un minuscul firicel de apă. De fapt, era vorba de abundentul râu Colorado, care izvorăşte din Munţii Stâncoşi şi curge peste 2 300 de kilometri până se varsă în Marea lui Cortez (Golful Californiei), în Mexic, curs prin care taie peste şase state americane (Arizona, California, Nevada, Utah, New Mexico şi Wyoming). Să te afli acolo, înăuntru, era o emoţie de nedescris. După ce au mai mers încă cinci ore, Paulo s-a oprit, extenuat, şi i-a sugerat vărului să încheie aventura şi să înceapă să urce spre întoarcere:

—N-am mâncat de seara trecută, n-am luat nici micul dejun cum trebuie şi, până acuma, nici n-am mâncat de prânz. Uită-te puţin în sus şi vezi ce distanţă trebuie să urcăm.

Celălalt s-a arătat totuşi inflexibil:

— Atunci mă aştepţi aici, pentru că eu vreau să cobor până la malul râului.

Şi a continuat să meargă. Paulo a găsit un loc cu umbră unde să se aşeze,
a fumat o ţigară, s-a bucurat de splendoarea peisajului în linişte totală şi, când s-a uitat la ceas, a văzut că era după-amiază. A coborât câţiva metri, încercând să-l localizeze pe Serginho, dar n-a reuşit să-l vadă. De fapt, nici el, nici altcineva: până unde putea să bată privirea, nu era semn de vreo fiinţă umană. Nici un turist, nici locuitori din regiune, nu era nimeni pe o rază de mulţi, mulţi kilometri. A înţeles că, dacă ar fi coborât încă puţin, ar fi ajuns pe o terasă stâncoasă de unde avea o vedere panoramică asupra locului. Problema e că nici de acolo n-a fost posibil să-l localizeze pe văr. Şi-a dus palmele pâlnie la gură şi a început să-i strige numele. Striga, se oprea câteva clipe, aşteptând un răspuns, striga din nou, dar nimic. Vocea i se auzea în ecou printre pereţii din piatră roşie, dar nu primea nici un semn de la celălalt. Era clar că cei doi aleseseră o rută greşită. De la teamă la panică

extenuantă, perspectiva de a dormi încă o noapte în campingul hippy era atât de descurajantă, încât Paulo a riscat să vină cu o sugestie:

— Cred că meritǎm două lucruri azi: să luăm cina la restaurant şi să dormim la hotel.

Au găsit un motel confortabil şi ieftin, şi-au lăsat rucsacurile şi au intrat în primul restaurant, unde fiecare a cerut un *T-bone steak — o* friptură generoasă, care abia încăpea în farfurie şi costa zece dolari, aceeaşi valoare ca diurna. Ambii aruncau cu banii. Indispoziţia cauzată de soare i-a lăsat prea vlăguiţi ca să-şi mai ia tacâmuri. Cum foamea era mare, au mâncat în grabă totul şi au şters farfuriile, iar cinci minute mai târziu erau la toaletă, vomând cina prost digerată. S-au întors la hotel şi s-au prăbuşit pe pat, în ultima noapte pe care o petreceau împreună în acea călătorie: în ziua următoare, Serginho s-a întors acasă la părinţii săi, în Washington, iar Paulo a plecat spre Mexic.

Deşi luase sfârşit fără nici o problemă gravă, călătoria în Statele Unite păstra o asemănare cu cea pe care Paulo o făcuse cu Vera, Kakiko şi Arnold în Paraguay, cu doi ani înainte. în prima, fusese dispus să meargă aproape două mii de kilometri cu maşina pentru a vedea un meci al Braziliei, iar, când a ajuns în Assuncion, nici nu l-a interesat că biletele la partidă se epuizaseră. De data aceasta, ceea ce l-a motivat să accepte oferta mamei fusese posibilitatea de a face un peregrinaj prin misterioasele deserturi care-1 inspiraseră pe vrăjitorul Castaneda - şi totuşi, tulburat de atâta noutate din jur, Paulo uitase complet de asta. Iar acum, cu dureri în tot corpul, în urma aventurii de la Marele Canion, şi pe zi ce trecea cu banii tot mai puţini, tentaţia de a se întoarce în Brazilia era mare. Cum totuşi termenul de valabilitate al biletului Greyhound îi mai dădea câteva zile de libertate, a mers înainte, aşa cum plănuise la început. Obişnuit cu opulenţa americană, timp de cinci zile în care s-a aflat în Mexic, Paulo a fost scandalizat de mizeria de pe străzi, asemănătoare cu cea din Brazilia. A încercat tot ce a putut în materie de siropuri de ciuperci şi ceaiuri de cactus halucinogene şi, când nu i-a mai rămas nici un ban, a luat autobuzul spre New York - unde a mai petrecut trei zile -, după care s-a îmbarcat înapoi spre Brazilia.„Guvernul torturează, iar mie mi-e frică de tortură,
mi-e teamă de durere. Inima mea bate prea repede."

Refăcut după călătorie, la o săptămână după ce se întorsese în Brazilia, Paulo încă nu se hotărâse ce să facă cu viaţa lui. Singurul lucru cert era că nu avea să se întoarcă niciodată la facultatea de drept, abandonând-o la jumătatea primului an. Frecventa în continuare cursurile de regie de la Facultatea de Filozofie a Statului Guanabara (Fefieg) - care avea să devină mai târziu Universitatea din Rio de Janeiro (UniRio) - şi încerca, sub orice chip, să-şi publice textele în ziare din Rio. In urma propriei sale experienţe, a scris un articol despre liberalitatea cu care erau tratate drogurile în Statele Unite şi l-a trimis la publicaţia cea mai în vogă la acea vreme, săptămânalul umoristic *Pasquim,* care avea să devină un vehicul influent de opoziţie faţă de dictatură. I-a promis Sfântului Iosif că va aprinde cincisprezece lumânări în cinstea sa dacă textul era publicat şi, în fiecare miercuri, era primul care ajungea la standul de ziare de la colţul casei. Răsfoia avid tabloidul şi-l punea descurajat la loc în maldăr. Abia după trei săptămâni a înţeles că articolul fusese respins. Chiar dacă acest refuz îl chinuia, nu era suficient pentru a-1 face să-şi îngroape vechiul vis de a deveni scriitor. Când a înţeles că tăcerea redacţiei *Pasquim* însemna un „nu“ sonor, Paulo a notat în mod ciudat în jurnalul său: „M-am gândit la problema faimei şi am ajuns la concluzia că norocul nu are farmec", suspina el, pentru ca apoi să încheie profetic: „Dar e bine că nu are farmec. Când explodează, explodează dintr-odată.“ Problema e că, atâta timp cât acesta nu exploda, avea nevoie să câştige bani. Să facă teatru era în continuare plăcut, însă banii de pe bilete, de obicei, erau insuficienţi chiar şi pentru a plăti cheltuielile cu punerea în scenă. Această situaţie l-a determinat să accepte invitaţia de a preda un curs privat care pregătea studenţii pentru examenul de admitere la Facultatea de Teatru de la Fefieg, activitate care nu contribuia cu nimic la planurile sale de viitor, dar nu avea să-i ia mult timp şi garanta un salariu lunar de 1 600 de cruzeiro — echivalentul a aproape 600 de reali în 2008.

Pe 13 august 1971, într-o vineri, la puţin peste o lună după ce se întorsese din Statele Unite, Paulo a răspuns la telefon şi a primit de la Washington o veste îngrozitoare: bunicul Arthur

Araripe murise. Maestrul Tuca suferise un traumatism cranian după ce căzuse pe scări în casa fiicei sale din Bethesda, unde stătea, şi murise pe loc. Şocat de veste, s-a aşezat şi a rămas câteva minute tăcut, încercând să-şi adune gândurile. Una dintre ultimele fotografii pe care le păstra cu el, zâmbitor şi cu bereta pe cap, când au ajuns la aeroportul din Washington, părea mult prea recentă pentru a accepta faptul că bătrânul murise. Paulo avea impresia clară că, dacă ar fi ieşit pe verandă, l-ar fi găsit acolo pe Maestrul Tuca moţăind cu gura deschisă deasupra paginilor revistei *Selegoes.* Sau, cum îi plăcea lui, provocându-1, cu ideile sale reacţionare şi pline de prejudecăţi, pe nepotul hippy, spunând bunăoară că Pele e „un creol neghiob", iar Roberto Carlos, „un ţipător isteric". Sau să-i apere pe toţi dictatorii de dreapta, începând cu portughezul Salazar şi spaniolul Franco (în acele ocazii, însufleţit de conversaţie, domnul Pedro obişnuia să insiste că „orice analfabet" era în stare să picteze ca Picasso sau să cânte la chitară ca Jimi Hendrix). In loc să se enerveze, Paulo râdea cu hohote de exagerările bunicului încăpăţânat care, în ciuda conservatorismului şi poate fiindcă fusese boem în tinereţe, era singurul din familie care-i respecta şi-i înţelegea prietenii ciudaţi cu care umbla. Convieţuirea de atâţia ani, aprofundată în exilurile din cămăruţă, făcuse din Maestrul Tuca un al doilea tată pentru Paulo. Un tată generos şi tolerant, opusul celui adevărat, durul şi irascibilul domn Pedro. Tocmai de aceea, moartea neaşteptată a bunicului devenise şi mai dureroasă, iar rana deschisă de acea pierdere avea să-i ia timp pentru a se cicatriza.

A continuat să dea lecţii pentru examenul de admitere şi a frecventat facultatea de teatru, căreia începuse să-i găsească defecte. „In primul an, studentul învaţă să fie profitor şi să-şi folosească prestigiul personal pentru a obţine ce doreşte", a scris în jurnal. „In al doilea, studentul îşi pierde simţul de organizare pe care-1 avea înainte, iar în al treilea ajunge homosexual." Paranoia sa proverbială a atins niveluri insuportabile când a aflat că detectivul Nelson Duarte, acuzat că făcea parte din Esquadrão da Morte, circula prin Şcoala Naţională de Teatru în căutare de „drogăiăi şi comunişti". In una

dintre descinderile sale, poliţistul a fost înfruntat de o femeie curajoasă, profesoara şi fonoaudiologa Gloria Beutenmiiller, care l-a primit cu mâna ridicată:

— Studenţii mei poartă părul cât de lung vor — şi, dacă e să fie arestaţi, ies de aici doar târâţi.

Protejat de secretul jurnalului, Paulo protesta solitar contra nedreptăţilor:

> *Nelson Duarte i-a ameninţat din nou pe studenţii şi profesorii care poartă părul lung, iar Şcoala a dat un decret care a interzis intrarea celor cu părul lung. Azi, nici n-am fost la cursuri, fiindcă încă nu m-am gândit dacă-l tai sau nu. Asta m-a afectat profund. Să mă tund, să nu folosesc coliere, să nu mă-mbrac ca un hippy... Este de necrezut. Cu acest jurnalfac o adevărată arhivă secretă a epocii mele. Intr-o zi, voi publica totul. Sau voi păstra totul într-o cutie ferită de radiaţii şi cu un cod uşor de descifrat pentru ca cineva, într-o zi, să citească ce am scris. Gândindu-mă mai bine, mi se pare chiar interesant să păstrez acest caiet.*

A făcut numeroase însemnări din care reieşea că nu împărtăşeşte ideile multora dintre prietenii de dreapta care se opuneau dictaturii. Afirmaţii precum „n-are rost să terminăm cu asta si să vină comunismul, care ar fi acelaşi căcat“ sau „să pui mâna pe arme n-a fost niciodată o soluţie pentru nimic“ erau presărate în jurnal ici şi colo. Insă reprimarea oricărei încercări de luptă armată atinsese cele mai înalte cote, ajungând să aibă de suferit chiar şi simplii simpatizanţi şi prietenii lor. Chiar dacă erau cenzurate în ziare, ştirile despre violenţele guvernului contra opozanţilor ajungeau la urechile sale, iar umbra organelor de siguranţă părea pe zi ce trecea mai aproape. Un prieten fusese arestat de poliţia politică numai pentru că-şi reînnoise paşaportul pentru a călători în Chile, la vremea aceea condusă de socialistul Salvador Allende. Cu un an înainte, Paulo a crezut că face infarct de spaimă când a citit în ziare că o fostă iubită a lui, frumoasa Nancy Unger, fusese rănită de gloanţe şi arestată în Copacabana, fiindcă opusese rezistenţă arestării.

Acum, tocmai aflase că Nancy fusese expulzată din Brazilia, împreună cu încă şaizeci şi nouă de deţinuţi politic, la schimb cu ambasadorul elveţian Enrico Giovanni Bucher, care fusese sechestrat de un comando al Avangardei Populare Revoluţionare. In final, represiunea ajunsese să-i prigonească chiar şi pe cei care nu făceau parte din rezistenţa armată. Urmărit de cenzură, compozitorul Chico Buarque de Holanda s-a autoexilat în Italia. Un cartel al Armatei din Rio le-a ras părul lui Gilberto Gil şi Caetano Veloso, apoi i-a băgat intr-un avion şi i-a trimis la Londra. Puţin câte puţin, Paulo a ajuns să-i urască pe militari, însă nimic nu l-a făcut să-şi învingă teama şi să-şi ridice glasul, să spună public ceea ce gândea. Tulburat că nu reuşeşte să facă nimic împotriva regimului care tortura şi omora lumea, a fost cuprins de depresie.

în septembrie 1971, în statul Bahia, armata a încercuit o pădure, unde l-a prins pe căpitanul Carlos Lamarca. Când a citit fragmentele din jurnalul războinicului decedat difuzate de presă, Paulo a redactat o lungă notă plină de amărăciune, ce reproduce cu fidelitate contradicţiile sale lăuntrice. Şi a mărturisit, încă o dată, că evită să vorbească despre politică în jurnal dintr-un singur motiv: teama. Nu că însemnările sale ar fi conţinut ceva incrimina- toriu. „Punctul meu de vedere e altul“, lămurea el, „cred că politica şi gherila sunt două lucruri îngrozitoare." Se ducea la marşuri mai mult din divertisment decât din convingere şi, deşi era împotriva a ceea ce se întâmpla în Brazilia, nici nu voia să audă de comunism. „Chiar cred că, dacă ţara ar fi azi comunistă, situaţia ar fi la fel de rea ca acum." Dar cum să nu protesteze faţă de ceea ce se-ntâmpla în jurul său? Singur, închis în camera sa, dădea expresie tristetii sale:

Trăiesc într-un climat îngrozitor, ÎNGROZITOR! Nu mai suport discuţiile pe care le tot aud despre arestări şi torturi. Nu mai există libertate în Brazilia. Aria mea de activitate este sub o cenzură idioată şi dată naibii.

Am citit jurnalul lui Lamarca. II admiram doar pentru că lupta pentru ideile sale, nimic altceva. Azi totuşi, văzând comentariile ruşinoase pe care le face presa,

mi-a venit să strig, să urlu. Chiar m-am enervat. Şi am descoperit în jurnalul său o mare dragoste pentru cineva, o dragoste poetică şi plină de viaţă, pe care ziarul o numeşte „dependenţa teroristului de iubita sa". Am descoperit un bărbat plin de îndoieli lăuntrice, foarte onest cu sine, în ciuda faptului că luptă pentru o idee pe care o consider greşită.

Guvernul torturează, iar mie mi-e teamă de tortură, mi-e teamă de durere. Inima-mi bate acum prea tare, pentru că aceste rânduri mă pot compromite. Dar trebuie să scriu, totul este un căcat. Toate persoanele pe care le cunosc au fost deja arestate sau au luat bătaie. Şi nimeni nu avea nimic cu nimeni. Mă tot gândesc că, într-o zi, vor da buzna în această cameră şi vor lua acest caiet. Dar Sfântul Iosif mă protejează. Acum, că aceste rânduri sunt scrise, ştiu că voi trăi cu teamă, însă nu puteam continua aşa, trebuia să mă descarc. Voi scrie la maşină, fiindcă merge mai repede. Trebuie să fie repede. Cu cât mai repede dispare acest caiet din camera mea, cu atât mai bine. Mi-e foarte teamă de durerea fizică. Mi-e teamă să nu fiu prins, cum am mai fost. Şi nu vreau ca asta să se mai întâmple vreodată, tocmai de aceea încerc să nu mă gândesc nici măcar la politică. N-aş putea să rezist. Dar voi rezista. Până azi, 21 septembrie 1971, mi-a fost teamă. Dar azi e o zi istorică — sau poate sunt numai câteva ore istorice. Mă eliberez din temniţa pe care eu însumi am construit-o, datorită întregului mecanism al Lor.

A fost foarte greu pentru mine să scriu aceste rânduri. Repet asta, ca să nu-mi fac iluzii niciodată, când voi reciti acest jurnal la loc sigur, peste vreo treizeci de ani, despre timpul în care trăiesc. Dar acum, s-a terminat. Zarurile sunt aruncate.

Paulo ştia însă că opoziţia sa faţă de regim nu avea să se termine niciodată, iar asta-l împingea din nou spre crizele sufocante de depresie şi singurătate, îşi petrecea zilele închis în

camera din fundul casei bunicului, fumând canabis şi încercând să înceapă să lucreze la mult visata sa carte. Sau, cel puţin, la o piesă de teatru, la un eseu. Blocnotesuri pline de idei pentru oricare dintre aceste genuri erau acolo, la îndemână, însă lipsea ceva — dispoziţie? inspiraţie? — şi ajungea la sfârşitul zilei fără să fi produs vreun rând. Preda trei ore de curs şi apoi se ducea la facultate. Intra, stătea de vorbă cu unul şi cu altul şi, când şi asta începea să-l plictisească, se ducea să stea singur într-un bar de la colţul şcolii, bând cafea, fumând una după alta ţigări Continental cu filtru şi umplând file de caiet cu notiţe. în una dintre aceste seri a apărut o fată cu fustă scurtă, cizme cu toc înalt, şi cu părul negru şi des, cu bucle ce-i cădeau pe umeri. S-a aşezat lângă ea la bar, a cerut o cafea şi a început conversaţia. Era proaspăt absolventa de arhitectură Adalgisa Eliana Rios de Magalhães, Gisa, din regiunea Minas Gerais, Alfenas, cu doi ani mai mare decât Paulo. Părăsise Minas pentru Rio pentru a studia la universitatea federală, iar acum îşi câştiga pâinea făcând proiecte pentru Banca Naţională de Locuinţe, dar îi plăcea să creeze poveşti în benzi desenate. Slabă ca modelele de pe podium, Gisa avea un chip exotic, pe care melancolicii ei ochi negri contrastau cu gura cu buze cărnoase şi senzuale. Au stat de vorbă un timp, au făcut schimb de numere de telefon şi şi-au luat rămas-bun. Din nou ca vulpea la struguri, când a ajuns acasă Paulo a îngropat în câteva cuvinte orice şansă ca acea întâlnire să reprezinte ceva mai mult: „E urâtă şi fără sex-appeal.“

Spre deosebire de el şi fără ca Paulo să fi aflat vreodată, Gisa fusese o militantă activă a opoziţiei faţă de regimul militar. Nu participase niciodată la acţiuni armate sau la orice altceva care să-i fi pus viaţa în pericol - ceea ce în jargonul represiunii însemna că era o *subversivă,* nu o *teroristă.* De când începuse să frecventeze primul an la arhitectură, în 1965, a fost membră a diverselor asociaţii clandestine de stânga infiltrate în mişcarea studenţească. A intrat în Partidul Comunist Brazilian (PCB sau *Partidão)* prin uniunea studenţilor universitari, unde avea sarcina să împartă la adunările studenţeşti exemplare din *Voz Operdria.* A ieşit din *Partidão* pentru *Dissidencia da Guanabara*, organizaţie care, în 1969, avea să-şi schimbe

numele în *Movi- mento Revoluciondrio 8 de Outubro* (Mişcarea Revoluţionară din 8 octombrie) sau, mai simplu, MR-8, unul dintre grupurile responsabile pentru sechestrarea ambasadorului Statelor Unite, Charles Elbrick. Deşi nu fusese niciodată mai mult decât un militant obişnuit, Gisa era activă. în afară de munca de difuzare, a participat la două acţiuni la Facultatea de Medicină, a făcut cursuri de lectură din *Capitalul* de Karl Marx, a făcut parte din grupul care a pus stăpânire pe restaurantul Facultăţii de Arhitectură, pe care l-a ţinut ocupat timp de mai multe săptămâni, şi a fost însărcinată să introducă, în toate numerele revistei *Arquitetura* — publicaţie legală —, o pagină separată ce conţinea texte marxiste. în două rânduri, a reprezentat organizaţii politice la congresele Institutului de Arhitecţi din Brazilia (IAB) organizate la São Paulo şi a ajutat la înregimentarea studenţilor la adunările şi manifestaţiile care cuprinseseră Rio în 1968, începând de la marşul de protest faţă de decesul studentului Edson Luiz de Lima Souto, în martie, şi până la cele mai faimoase dintre ele, Marşul celor o sută de mii, in iunie.

Când l-a cunoscut pe Paulo Coelho, Gisa era iubita unui tânăr arhitect pernambucan — care absolvise tot la Rio — pe nume Marcos Paraguassu de Arruda Câmara. Mai mult decât un simplu militant, Marcos era fiul lui Diogenes de Arruda Câmara, membru al conducerii superioare a Partidului Comunist din Brazilia (PC din B). Văzut ca un stalinist dur, „Arrudâo“, aşa cum era cunoscut, fusese arestat la Rio în 1968, când se reîntorsese în Brazilia după patru ani de exil în Cehoslovacia de la acea vreme, împreună cu familia — inclusiv cu fiul. în acelaşi an, Marcos a fost arestat de DOPS când reprezenta PC din B la congresul UNE în Ibiuna. La acel sfârşit de an 1971, în timp ce Marcos redacta manifestele pe care Gisa se ocupa să le distribuie, tatăl său, din celula în care se afla întemniţat, la Batalionul nr. 2 al Cavaleriei Armatei, trimitea militanţi pe Amazon cu instrucţiuni pentru a monta prima bază a ceea ce avea să se transforme în cea mai dramatică aventură a istoriei partidului: gherila din Araguaia.

în ciuda desconsiderării cu care Paulo o tratase după prima întâlnire, cei doi s-au întâlnit în fiecare seară la băruleţul de

lângă şcoala de teatru. O săptămână mai târziu, el a însoţit-o până la uşa clădirii unde locuia împreună cu fratele ei Luiz Fernando, la plaja din Flamengo. Fata l-a invitat să urce în apartament, unde au ascultat muzică şi au fumat canabis până târziu. Când a introdus cheia în uşă pentru a intra în casă, la două dimineaţa, fratele i-a prins culcaţi goi pe covorul din sufragerie. Nu trecuse o lună de când cei doi se văzuseră pentru prima dată, când Gisa a pus capăt relaţiei cu Marcos Paraguassu: ea şi Paulo au decis să trăiască împreună. Pentru ca uniunea să se poată materializa, cuplul a trebuit să aştepte încă trei săptămâni, timpul de care a avut ea nevoie pentru a-1 muta pe fratele său, pe care-1 ţinea în micul apartament. în prima noapte petrecută sub acelaşi acoperiş, Paulo i-a propus să se căsătorească în ajunul Crăciunului, peste o lună şi jumătate. Gisa a acceptat, deşi s-a mirat puţin de rapiditatea cu care el s-a mutat acasă la ea - şi i s-a părut foarte ciudat obiceiul lui de a umbla prin casă în permanenţă gol.

Mişcată probabil de speranţa că mariajul avea să-l pună pe fiul său pe drumul cel bun, când a cunoscut-o pe Gisa doamna Lygia a reacţionat aşa cum obişnuia să facă şi cu celelalte iubite ale lui Paulo: i-a spus că-i face mare plăcere s-o aibă ca noră şi, dacă erau de acord, ea putea să se ocupe să aleagă biserica şi preotul pentru ceremonie. Pe 22 noiembrie totuşi, la trei luni după primul schimb de priviri dintre cei doi, jurnalul a înregistrat: „Gisa este însărcinată. Dacă e aşa, vom avea copilul.“ Şi, cum astrele garantau că bebeluşul avea să se nască în zodia Leului, asta părea să-l facă şi mai entuziasmat de perspectiva paternităţii. „Forţele mele vor renaşte odată cu acest fiu“, a apreciat el. „în următoarele opt luni, energia îmi va spori şi
mai mult si voi urca tot mai sus si mai sus.“
> >

Visul n-a rezistat e au trecut primele zile de en ă fiori de teamă de fiecare ă, tot timpul. Când, până la urn ânt şi a- nţeles că un fiu în ată - fără loc de muncă fix, fără e de a întreţine o familie e decizie n-a fost Gisa, ci mama i închipuia Paulo, doamna Ly că integristă când şi-a auzit fiu rt. Ea era de acord că nu avea -ai condiţii materiale pentru a creşte un copil“, s-a gândit mama, „felul tău de a înfrunta lumea şi instabilitatea ta emoţională chiar asta recomandă: să nu ai acest copil. “ Când a aflat despre schimbarea planului, Gisei i-a luat ceva timp până să fie de acord, dar a ajuns să se convingă că ar fi o iresponsabilitate

să păstreze bebeluşul. Cu ajutorul prietenilor, au descoperit o clinică specializată în avorturi — clandestină, bineînţeles, fiindcă era vorba despre o crimă - şi au programat operaţia pentru 9 decembrie 1971, într-o zi de joi. Nici unul dintre ei n-a reuşit să închidă un ochi în noaptea respectivă. De dimineaţă, s-au trezit liniştiţi, au făcut baie si au ieşit în căutarea unui taxi. La şapte fix, aşa cum fusese stabilit, au ajuns la clinică.

A fost o surpriză pentru amândoi să vadă că acolo erau vreo treizeci de femei, majoritatea foarte tinere, multe însoţite de soţi sau de iubiţi - şi toate cu o înfăţişare patibulară. Când le venea rândul, se prezentau în faţa asistentei, lăsau un teanc de bancnote pe masă - locul acesta nu accepta cecuri — şi aşteptau să fie chemate. Deşi erau scaune suficiente pentru toţi, majoritatea preferau să aştepte în picioare. După cinci minute, Gisa a fost dusă de o altă asistentă până la o scară de marmură care ducea la etajul doi. S-a dus cu capul plecat, fără să-şi ia rămas-bun. In câteva minute, toate femeile fuseseră chemate, rămânând în sala de aşteptare numai câţiva bărbaţi. Paulo s-a aşezat pe unul dintre scaune, a scos un caiet din geantă şi a început să noteze, având grijă să scrie cu litere mici, pentru a evita curiozitatea partenerilor de suferinţă. In mod conştient sau nu, fiecare dintre însoţitori încerca să-si ascundă anxietatea intr-un fel sau altul. Paulo clipea des din ochi, vecinul de scaun din dreapta sa scutura în scrumieră jumătate din tutunul din fiecare ţigară înainte de a o aprinde, altul răsfoia o revistă de la sfârşit spre început, cu o privire absorbită. In ciuda ticului, Paulo nu părea emoţionat. Fusese cuprins, asta da, de o senzaţie neplăcută de micime fizică, ca şi cum ar fi avut de la un moment la altul un şoc de nanism. Din două boxe, se auzea muzică ambientală şi, deşi nimeni de acolo nu era interesat să asculte muzică, toţi îşi petreceau timpul acompaniind ritmul cu picioarele sau mişcându-şi degetele pe chei. Observând mişcarea, Paulo şi-a notat în jurnal: „Toţi caută să-şi ocupe membrele în cea mai mare parte a timpului şi sub cele mai variate forme posibile, fiindcă ordinul subconştientului este clar: să nu te gândeşti la ce se întâmplă aici.“ Era mereu câte unul dintre ei care se uita la ceas şi, de fiecare dată când se auzeau

paşi, capetele se mişcau în direcţia scărilor. Din când în când, câte cineva se plângea că timpul trece greu. Un grupuleţ încerca să alunge gândurile rele vorbind încet despre fotbal. Paulo doar privea şi scria:

Un băiat de lângă mine se plânge că durează mult şi că va întârzia cu dusul
maşinii la atelier. Dar eu ştiu că el nu e aşa. Nu se gândeşte la maşină, dar
vrea ca eu să cred asta, ca să rămân mereu cu impresia că el este puternic.
Zâmbesc şi mă uit înăuntrul neuronilor săi: acolo, se află soţia sa cu picioarele desfăcute, medicul îi pune o pensetă, taie, curâţând şi acoperind totul cu pansament la sfârşit. Ştie că mi-am dat seama, se-ntoarce în cealaltă parte şi rămâne tăcut, fără să se uite la nimic, respirând suficient cât pentru a rămâne viu.

La opt şi jumătate dimineaţa, jumătate dintre femei plecaseră, iar Gisa nu apărea. Paulo s-a dus până la barul de la colţ, a băut o cafea, a fumat o ţigară şi s-a întors la caiet, nerăbdător şi îngrijorat să nu fi mers ceva cu iubita sa. încă o oră, şi nici o veste. La nouă şi jumătate, a băgat mâna în buzunar, a luat brusc pixul şi a scris:

Am simţit că acum s-a întâmplat. Fiul meu a intrat în eternitatea din care n-a ieşit niciodată. Trecem prin nişte momente de nici nu ştim ce să spunem.

Dintr-odată, nu se ştie de unde a venit, şi nici de ce, s-a auzit un sunet pe care cu greu se aştepta cineva să-l audă în acel loc: un sănătos şi strident plânset de bebeluş, urmat imediat de strigătul unui tip din sala de aşteptare:

— S-a născut!

Pentru o clipă, acei bărbaţi au părut eliberaţi de durere, de tristeţe şi de

teama care îi unea în acel loc funebru si au izbucnit intr-un incontrolabil,

*)

sălbatic râs colectiv în hohote. Refăcut după valul de râsete, Paulo a auzit paşi pe scară: era Gisa, care se întorcea de la chiuretaj, după aproape trei ore. Palidă cum n-o văzuse niciodată şi cu cearcăne enorme, părea aproape beată, încă sub efectul anesteziei. în taxi, în drum spre casă, Paulo i-a cerut şoferului să încerce să meargă încet, „fiindcă fata a avut o tăietură la picior şi o doare foarte tare“.

Gisa a dormit toată după-amiaza şi, când s-a trezit, nu s-a mai oprit din plâns. I-a povestit plângând că, în momentul anesteziei, îi venea să iasă de acolo alergând:

— Medicul mi-a înfipt un cilindru şi a scos copilul care putea să se nască perfect. Acum însă, fiul nostru putrezeşte pe undeva, Paulo...

Nici unul n-a reuşit să adoarmă. Era târziu în noapte, când ea a venit, mergând încet, până la măsuţa unde el scria:

— Nu mai am curaj să-ţi cer ceva: trebuie să-mi schimb pansamentul şi cred că reuşesc s-o fac singură. Dar, dacă mă doare rău, vii la baie să mă ajuţi?

El i-a zâmbit şi i-a răspuns cu un solidar „sigur că da“, însă a fost de-ajuns ca uşa de la baie să se-nchidă pentru ca Paulo să-l implore de mii de ori pe Sfântul Iosif să-l scutească de acea sarcină ingrată. „Iartă-mi laşitatea, Sfinte IosiP, a murmurat el, privind spre cer, „dar să schimb pansamentul de avort al Gisei e prea mult pentru mine. Prea mult! Prea mult!“ Pentru liniştea sa, după câteva minute, Gisa a tras apa şi a venit să se culce din nou în pat. De când plecase de la clinica de avorturi, Gisa nu se oprea din plâns decât în puţinele ore de somn. Sâmbătă, cum părea că se simţea puţin mai bine, Paulo a profitat de după-amiază pentru a trece pe la cursul unde preda. Seara, când a revenit, a găsit-o în staţia de autobuz, la uşa clădirii. S-au întors amândoi acasă şi, abia după multe insistenţe, ea a mărturisit ce făcea pe stradă:

— Am plecat de acasă, fiindcă vreau să mor.

Reacţia lui Paulo a fost surprinzătoare. Cu un aer grav, ca să

nu rămână îndoieli că nu vorbea serios, i-a răspuns imediat:

— Sunt foarte supărat că am întrerupt un proces aşa de important. Dacă ai decis să mori, du-te şi sinucide-te.

însă ea îşi pierduse curajul. în cea de-a treia noapte la rând petrecută fără să doarmă, Gisa a deschis gura numai pentru a plânge, iar el nu s-a oprit din vorbit nici măcar o secundă. I-a explicat didactic că nu avea ieşire: după ce fusese chemat pe Pământ, îngerul Morţii se-ntorcea doar dacă lua cu el un suflet. I-a povestit că nu avea rost să dea înapoi, fiindcă îngerul avea s-o urmărească etern şi, chiar dacă ea nu mai voia să moară, el putea s-o omoare mai târziu, prin accident, de exemplu. Şi-a adus aminte de confruntarea sa cu îngerul, în adolescenţă, când a trebuit să sacrifice o capră ca să nu-şi dea propria viaţă. Scăparea asta era, să înfrunte îngerul:

— Trebuie să-l sfidezi. Fă ce ai stabilit: încearcă să te sinucizi, dar roa- gă-te să scapi cu viaţă.

Când Gisa, extenuată, a închis ochii, el a alergat la jurnal, unde a comentat despre nebunia pe care i-o sugera iubitei sale:

> *Ştiu că Gisa nu va muri, dar ea nu ştie asta şi nu poate trăi cu îndoieli. Trebuie să-i dea un răspuns îngerului, oricum ar fi. Acum câteva zile, o prietenă a noastră, Lola, şi-a tăiat tot corpul cu o lamă de ras, dar a fost salvată în ultimul moment. Puţini reuşesc însă, şi asta e bine, fiindcă scapă cu viaţă şi reuşesc să omoare o persoană care exista înăuntrul lor şi de care nu le plăcea.*

Această teorie macabră nu era numai rezultatul imaginaţiei bolnave a lui Paulo, ci era ştiinţific fundamentată de un psihiatru al cărui cabinet îl frecventase — şi pe care-1 identifica în jurnal doar ca „Dr. Umbră“. Şi axa teoretică a terapiei sale se concentra exact pe ceea ce făcuse el cu Gisa: să întărească traumele pacientului. Medicul îi spusese exhaustiv că nimeni nu are leac prin metodele convenţionale. „Dacă eşti pierdut şi crezi că lumea e mult mai puternică", le prescria el pacienţilor săi, „atunci nu-ţi rămâne decât sinuciderea." Exact în asta stătea, după părerea lui Paulo, genialitatea tezei:

Omul iese din cabinet complet dărâmat. Abia atunci înţelege că nu mai are nimic de pierdut şi începe să facă lucruri pe care niciodată n-arfi avut curaj să le facă în alte circumstanţe. Per total, metoda doctorului Umbră este cu adevărat singurul lucru în ceea ce priveşte subconştientul în care am o anumită încredere. Este vindecarea prin disperare.

Când s-au trezit în ziua următoare — o dimineaţă de vară luminoasă şi însorită -, Paulo n-a mai trebuit să-şi bată capul ca s-o convingă pe Gisa de nimic. A văzut-o cum a îmbrăcat un maiou, a luat un flacon de barbiturice din dulapul de la baie — în geam se vedea că era Orap, medicamentul pe care el obişnuia să-l ia de la prima internare — şi l-a golit în gură, bând un pahar de apă. Au ieşit amândoi pe stradă, ea încă ameţită, şi au mers până la plajă. Paulo a rămas pe trotuar, iar Gisa a intrat în apă, îndepărtându-se înot. Deşi ştia că după acea cantitate de medicamente iubita sa nu avea forţă să se-ntoarcă înapoi înot, a aşteptat în picioare, privind ceea ce curând avea să se transforme într-un punct negru care se confunda cu reflexele soarelui în valuri. Un punct negru din ce în ce mai îndepărtat. „Mi-a fost teamă, îmi venea să renunţ, s-o chem, să-i spun să nu facă asta", a scris el apoi, „dar ştiam că Gisa nu va muri." Doi bărbaţi care făceau yoga pe plajă l-au interpelat, îngrijoraţi de fata care dispărea în orizont:

— Mai bine chemaţi un salvamar. Apa este foarte rece şi, dacă are crampe, nu se mai întoarce.

Paulo i-a liniştit cu un zâmbet si o minciună:

— Nu e nevoie, e înotătoare profesionistă.

Jumătate de oră mai târziu, când un grup de persoane a început să se aglomereze pe drum, prevăzând o tragedie, Gisa a pornit-o înapoi. Când a ajuns pe plajă, atât de palidă, încât avea o înfăţişare spectrală, a vomat mult - lucru care, probabil, i-a salvat viaţa, pentru că a eliminat pilulele -
şi avea muşchii feţei şi ai braţelor întăriţi de apa rece şi de doza exagerată de medicamente. Paulo a susţinut-o până acasă şi apoi a înregistrat în jurnal rezultatele „vindecării prin

disperare[11]:

> *Mă gândesc: cu cine s-o fi mulţumit îngerul de data asta, acum, că Gisa e în braţele mele? A plâns şi a fostfoarte obosită, până la urmă luase opt pastile. Ne-am întors acasă şi a adormit chiar pe covor, dar s-a trezit altfel, cu mai multă strălucire în privire. O perioadă n-am ieşit din casă din teamă de contagiere. Epidemia sinuciderii se împrăştie ca niciodată.*

Dacă cineva ar fi examinat jurnalele sale din lunile care au precedat tentativa de sinucidere a Gisei nu s-ar fi speriat de enormitatea comportamentului lui Paulo. De când se iniţiase în acest domeniu, după ce a citit cartea *Alchimia secretă a omenirii* a lui Molinero, s-a cufundat în ocultism şi apoi în vrăjitorie. Nu mai era vorba să frecventeze ţigănci, vrăjitori, ghicitoare în cărţi şi cititoare de tarot. La un moment dat, a scris că „ocultismul e singura mea speranţă, singura scăpare vizibilă[11]. Ca şi cum ar fi lăsat deoparte vechiul vis de a deveni scriitor, acum îşi concentra toate energiile în tentativa de a „pătrunde profund în Magie, ultimul recurs şi ultima ieşire pentru disperarea mea“. Tot ceea ce avea legătură cu vraci, vrăjitoare şi puteri oculte era consumat cu aviditate. Pe raftul de cărţi din apartamentul în care locuia cu Gisa, lucrările lui Borges şi Henry Miller au făcut loc unor lucrări precum *O Dom da Profecia, Livro do fuîzo Final, Levitaţâo* şi *O Poder Secreto da Mente.* In mod frecvent, mergea în oraşul Ibiapas, la o sută de kilometri de Rio, unde făcea băi purificatoare cu noroi negru, furnizate de un tip cunoscut drept „Paje Katunda[11]. Tocmai din una dintre aceste călătorii la Ibiapas provine prima însemnare făcută de Paulo în care şi-a atribuit capacitatea de a interveni în elementele naturii. „Am cerut o furtună", a scris el, „şi imediat s-a produs o furtună cum nu s-a mai văzut." Puterile supranaturale nu funcţionau totuşi mereu. „Am încercat, fără nici un rezultat, să fac să bată vântul", a scris el puţin mai târziu, „şi, până la urmă, m-am întors acasă frustrat." Un alt eşec a fost tentativa de a distruge un obiect numai prin puterea

gândului:

Ieri, eu şi Gisa am încercat mental să spargem o scrumieră, dar n-am reuşit. Şi nu stăteam noi la prânz aici, puţin după aceea, când angajata a venit să ne spună că a spart o scrumieră? A fost o nebunie.

Sectele deveniseră o altă idee fixă a lui Paulo. Puteau fi Copiii Domnului, adepţi Hare Krishna, adepţi ai Bibliei Diavolului sau chiar fideli ai Bisericii Satanei, pe care-i cunoscuse în călătoria din Statele Unite. Era de-ajuns să emane vreun miros de supranatural — sau de sulf, în funcţie de caz - ca el să devină interesat. Asta, ca să nu mai vorbim de miile de grupuleţe de adoratori ai fiinţelor extraplanetare şi ai vânătorilor de farfurii zburătoare. Atât de tare s-a pregătit în lumea ezoteriei, încât a ajuns să primească invitaţia de a scrie într-o publicaţie din domeniu, revista A *Pomba.* Publicată de PosterGraph, o mică editură specializată pe cultură underground şi tipărirea afişelor politice, revista era o compilaţie de articole şi interviuri pe teme de interes pentru grupurile hippy: droguri, rock, halucinaţii şi experienţe paranormale. Tipărită în alb-negru, prezenta în toate numerele un reportaj fotografic cu câte o femeie goală - ca în revistele pentru bărbaţi, cu diferenţa că modelele din *A Pomba* păreau a fi doamne recrutate dintre funcţionarele clădirii unde se afla redacţia. Şi, la fel ca în cazul altor zeci de publicaţii asemănătoare, *A Pomba* n-a avut răsunet, dar trebuie să fi avut un public acceptabil, căci a reuşit să supravieţuiască timp de şapte luni. Pentru jumătate din salariul primit la curs, Paulo a acceptat să fie cel care făcea de toate la revistă: alegea subiectele, făcea interviuri, scria reportaje. De partea vizuală — design, ilustraţii şi fotografii - se ocupa Gisa. Experienţa se pare că a funcţionat, fiindcă, după ce au fost puse în circulaţie două numere sub conducerea lui, patronul de la PosterGraph, Eduardo Prado, i-a acceptat sugestia de a lansa o a doua publicaţie, care a primit titlul *2001.* Deoarece se îngrijea de două publicaţii, a avut un salariu dublu, însă a fost nevoit să renunţe la curs.

— Sunt liderul mondial al unei societăţi care se numeşte A. A., *Astrum Argentum.*

S-a ridicat, a luat de pe etajeră discul *Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Bând* al formaţiei Beatles şi a pus degetul arătător pe una dintre figurile de pe colajul ticsit care ilustra coperta. Era un bărbat în vârstă, chel, al doilea din poză, lângă un guru indian:

— Acest bărbat se numeşte Aleister Crowley, iar noi suntem promotorii ideilor sale în lume. Du-te şi informează-te despre el şi apoi stăm de vorbă din nou.

Abia după ce a căutat prin biblioteci şi anticariate, Paulo a descoperit că existau foarte puţine informaţii în Brazilia despre bătrânelul care apărea pe

coperta discului formaţiei Beatles, pierdut printre imaginile reprezentân- du-i pe actriţa Mae West, Mahatma Gandhi, Hitler, Isus Cristos şi Elvis Presley. In timp ce se pregătea să se întoarcă să vorbească cu misteriosul Motta, trebuia să lucreze la cele două reviste cu Gisa. Cum bugetul era insuficient pentru a angaja chiar şi un singur colaborator, el era cel care ajungea să scrie aproape tot conţinutul celor două publicaţii. Ca să nu-şi dea seama cititorii de sărăcia prin care trecea redacţia, recurgea la diverse pseudonime, în afară de numele său. Şi, uite-aşa, la începutul anului 1972, un străin a apărut la redacţie — care era, de fapt, o sală modestă la etajul al zecelea al unei clădiri comerciale**Un exemplar din revista *A Pomba,* liderul satanist**

din centrul oraşului Rio de Janeiro. Avea un costum lucios, dintre cele care nu se şifonează niciodată, o cravată fină şi o geantă de director în mână - şi a anunţat că dorea să vorbească cu „redactorul Augusto Figueiredo“. în acel moment, Paulo n-a făcut nici o asociere între vizitator şi cel care-1 sunase cu câteva zile înainte şi l-a întrebat de acelaşi Augusto Figueiredo. A fost suficient pentru a-i trezi paranoia adormită. Tipul arăta ca un poliţist, trebuie că se afla acolo din cauza vreunui denunţ — droguri? —, şi problema e că Augusto Figueiredo nu exista, era unul dintre numele pe care le folosea pentru a semna materialele. înspăimântat, dar încercând să simuleze naturaleţea, a încercat să scape de intrus cât mai repede posibil:

— Augusto nu este. Doriţi să lăsaţi un mesaj?

— Nu. Cu el doresc să stau de vorbă. Pot să-l aştept?

Era clar, bărbatul chiar era copoi. S-a aşezat la o masă, a luat un număr mai vechi din *A Pomba,* şi-a aprins o ţigară şi a început să citească, având aspectul cuiva care nu se grăbea câtuşi de puţin. După o oră, tot acolo se afla. Citise toate numerele vechi ale revistei, dar nu dădea semne că dorea să plece. Paulo şi-a amintit de lecţia pe care o primise la săriturile de pe pod, în copilărie: cel mai bun mod de a diminua suferinţa este de a înfrunta problema de la început. S-a hotărât să-i spună poliţistului adevărul — era absolut sigur că era vorba de un poliţist. înainte totuşi, şi-a luat precauţia de a face curăţenie în sertarele redacţiei şi s-a asigurat că acolo nu mai rămăsese nici un fragment din *beata,* numele dat ţigărilor de canabis. A prins curaj şi, clipind des, a mărturisit minciuna:

— Mă scuzaţi, domnule, însă nu există nici un Augusto Figueiredo aici. Cel care a scris articolul sunt eu, Paulo Coelho. Care a fost problema?

Vizitatorul a zâmbit larg şi şi-a deschis braţele lungi, ca şi cum i-ar fi oferit o îmbrăţişare, şi i-a spus cu un puternic accent baian:

14

Atunci cu tine vreau să vorbesc, băiete! îmi pare bine, numele meu este Râul Seixas.Drept dovadă de bunăvoinţă, Paulo îi promite Diavolului că nu mai pronunţă nume de sfinţi şi nu se mai roagă timp de şase luni

în afară de interesul faţă de farfuriile zburătoare şi de faptul că ambii au fost elevi foarte slabi în adolescenţă, Râul Seixas şi Paulo Coelho păreau să aibă puţine lucruri în comun. Primul lucra ca producător muzical la o casă de discuri multinaţională, CBS, purta mereu părul lung, sacou, cravată şi geantă de director în mână. Niciodată nu încercase droguri, nici măcar un fum de canabis. Celălalt purta pantaloni saint-tropez, cu cureaua sub talie, părul nepieptănat, căzut pe umeri, sandale franciscane, batic la gât şi ochelari cu lentile octogonale de culoare lila - şi-şi petrecea o mare parte din timp sub influenţa drogurilor. Râul avea domiciliu stabil, era cap de familie adevărat, tatăl lui Simone, o fetiţă de doi ani, iar Paulo trăia în grupuri ai căror membri se succedau ca anotimpurile anului. în ultimele luni, familia sa se rezumase la Gisa şi Stella Paula, o frumoasă hippy din Ipanema, la fel de fascinată ca şi el de ocultism şi de lucrurile de Dincolo. în ceea ce privea bagajul cultural, distanţa dintre cei doi era chiar şi mai vizibilă. La douăzeci şi cinci de ani, scriitorul citise — şi comentase, acordând stele — peste cinci sute de cărţi şi scria articulat şi fluent. Cât despre Râul, deşi îşi petrecuse copilăria printre cărţile tatălui său, angajat la căile ferate şi poet ocazional, nu se putea spune că era o persoană obişnuită cu lecturile. O singură dată din biografia lor avea semnificaţii diferite, dar la fel de importante pentru amândoi. Pe 28 iunie 1967, când Paulo a ajuns dopat la etajul al nouălea al Clinicii „Dr. Eiras“, pentru cea de-a treia internare, Râul împlinea douăzeci şi doi de ani şi se căsătorea cu studenta americană Edith Wisner în Salvador, Bahia, locul său natal. Ambii credeau în astrologie, iar, dacă ai fi confruntat hărţile lor astrale, ai fi văzut că zodiacul făcea cel puţin o previziune sigură: amândurora le era scris în destin că vor câştiga mulţi bani, în orice afacere ar fi intrat.Când Râul Seixas a intrat în viaţa sa, Paulo Coelho era cufundat până peste cap în ermeticul şi periculosul univers al satanismului. Sporise frecvenţa întâlnirilor cu Marcelo Ramos Motta şi, după ce a devorat imense compendii despre pentagrame, cabala, sisteme magice şi astrologie, a putut să înţeleagă puţin şi să se apropie de lucrarea cheliosului ce apărea pe coperta discului formaţiei

Beatles. Născut în Leamington, Anglia, în ultima oră a zilei de 12 octombrie 1875, Aleister Crowley avea douăzeci şi trei de ani când a susţinut că a întâlnit, în oraşul Cairo, un om care i-a transmis *Liber AL vel Legis* - „Cartea Legii Thelemei“ -, prima şi cea mai importantă operă a sa despre misticism, textul sacru fundamental Thelema.

Legea Thelemei proclama începutul unei ere în care omul avea libertatea de a-şi realiza toate dorinţele, obiectiv sintetizat în epigraful „Să faci ceea ce vrei e singura lege!“, considerat drept regula de bază pentru conduita adepţilor lui Crowley. Printre instrumentele recomandate pentru a atinge acest stadiu erau eliberarea sexuală, folosirea drogurilor şi redescoperirea înţelepciunii orientale. în 1912, Crowley intră în secta *Ordo Templi Orientis* (OTO), organizaţie de tip masonic, mistic şi magic, unde avea să devină, după puţin timp, capul şi principalul teoretician. Autonumit „Bestia”, vrăjitorul englez a construit un templu în Cefalu, în Sicilia, dar a ajuns să fie expulzat din Italia de guvernul dictatorului Benito Mussolini, în 1923, sub acuzaţia că promova orgii. Printre admiratorii săi, se aflau poetul portughez Fernando Pessoa, de asemenea adept al astrologiei şi cu care Crowley a ajuns să aibă un schimb de scrisori, în care discutau despre hărţi astrale. Nu numai că au schimbat scrisori, dar s-au şi întâlnit când Crowley a fost la Lisabona. în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, a fost chemat de scriitorul Ian Fleming, creatorul personajului James Bond şi ofiţer al Serviciului de Informaţii al Marinei Britanice, pentru a le vorbi englezilor despre superstiţiile şi misticismul conducătorilor nazişti de care se putea profita în favoarea Aliaţilor. Iar Aleister Crowley, prin intermediul lui Fleming, a fost cel care i-a sugerat lui Winston Churchill să folosească drept simbol V-ul victoriei — de fapt, reprezentare a lui Apophis-Typhon, zeu al distrugerii şi anihilării, capabil să depăşească energiile zvasticii naziste.

în lumea muzicii, nu doar membrii formaţiei Beatles s-au transformat, în cazul lor pentru o perioadă scurtă, în thelemiţi, nume dat adepţilor lui Crowley. Teoriile sale satanice au sedus diverşi artişti şi trupe de rock precum Black Sabbath, The Clash,

Iron Maiden şi Ozzy Osbourne (care a compus clasicul *Mr. Crowley).* Faimosul castel Boleskine, unde Crowley a locuit câţiva ani, a devenit proprietatea lui Jimmy Page, chitaristul de la Led Zeppelin. Insă ideile Bestiei Engleze au inspirat şi tragedii oripilante: în august 1969, discipolul său american Charles Manşon a condus masacrul a patru persoane, care au fost împuşcate, înjunghiate şi omorâte cu lovituri de baston într-o vilă din Malibu, California. Printre victime, se afla şi actriţa Sharon Tate, de douăzeci şi şase de ani, care aştepta un copil cu soţul ei, cineastul Roman Polanski.

Paulo părea atât de intoxicat de lecturile şi practicile supranaturale, că nici măcar atrocităţile de genul celor comise de Manşon nu păreau să-l aducă înapoi cu picioarele pe pământ. Asasinul lui Sharon Tate a fost calificat drept „bărbatul cel mai malign şi satanic de pe Pământ" de juriul care l-a condamnat la moarte — pedeapsă schimbată apoi în închisoare pe viaţă. Când a citit ştirea, Paulo şi-a notat în jurnal:

Armele de război sunt azi cele mai ciudate care potfi găsite. Droguri, religie,

modă... E ceva împotriva căruia nu se poate lupta. Sub acest aspect, Charles

Manşon e un martir crucificat.

Până să-şi cunoască partenerul, Râul nu auzise despre Crowley nici măcar în nomenclatura folosită de acele persoane. Nimic despre *Astrum Argentum,* OTO sau *Liber Oz.* îi plăcea să citească despre farfurii zburătoare, însă obiectul principal al interesului său a fost mereu muzica sau, şi mai precis, rock'n rollul, genul muzical cu care Paulo avea o relaţie superficială — îi plăcea Elvis Presley, cunoştea trupele cele mai faimoase, şi atât. Pasiunea pentru rock l-a făcut pe baian să repete de trei ori cea de-a doua serie gimnazială la Colegiul „São Bento“ din Salvador, iar la optsprezece ani a avut succes la prezentările din interiorul statului Bahia, ca lider al trupei Os Panteras. La cererea viitorului socru, un pastor protestant american, a abandonat viaţa artistică ce părea promiţătoare şi şi-a reluat

studiile. A recuperat timpul pierdut printr-un curs suplimentar şi, când a dat examenul de admitere la Facultatea de Drept, s-a clasat printre primii. „Eu voiam doar să demonstrez oamenilor, familiei mele, că era uşor să studiezi şi să iei examenele", spunea Râul, mulţi ani mai târziu, „fiindcă pentru mine n-a avut nici o importanţă." In primele luni de mariaj, a susţinut casa prin orele de vioară şi de engleză, limbă cu care se familiarizase nu numai datorită lui Edith. De la sfârşitul anilor ’30, când s-au găsit primele zăcăminte de petrol în Brazilia, în Lobato, din Salvador, capitala bahiană a fost invadată de grupuri de tehnicieni, geologi şi ingineri importaţi din Statele Unite pentru lucrările de teren - o prezenţă atât de masivă, încât a ajutat la popularizarea limbii engleze în anumite segmente sociale. Dar, înainte ca mariajul său să împlinească trei luni, Râul a căzut pradă tentaţiei.

In octombrie 1967, trecea prin Salvador cântăreţul Jerry Adriani, angajat pentru un show la elitistul Club Baian de Tenis, la care au participat şi muza bossa nova, Nara Leão, şi umoristul Chico Anysio. Ridicat la condiţia de stea naţională a Jovem Guarda, Adriani era considerat de prost gust de ascultătorii mai sofisticaţi, dar avea mult succes printre fete. în ziua spectacolului, un funcţionar al clubului l-a căutat pe cântăreţ la hotel şi l-a anunţat că participarea sa fusese anulată dintr-un motiv de necrezut:

— Trupa pe care aţi angajat-o are mai mulţi muzicieni de culoare, iar negrii nu intră în Clubul Baian.

Chiar asta i-a fost dat să audă. Deşi din 1951 era în vigoare, în acea ţară, Legea Afonso Arinos, care califica drept crimă discriminarea rasială, „negrii nu intră la Baiano nici măcar pe uşa de la bucătărie[11], aşa cum avea să spună mai târziu cântecul *Tradigão* al unui alt ilustru baian, compozitorul Caetano Veloso. Prejudecata avea trăsături din ce în ce mai crude, având în vedere că era vorba de un club din Bahia, stat în care peste 70 la sută din populaţie sunt negri şi mulatri. în loc să cheme poliţia, impresarul care se ocupa de show a preferat să angajeze altă trupă. Prima de care şi-a adus aminte a fost defuncta Os Panteras a lui Râul Seixas, care, în ultimele luni de existenţă, îşi

schimbase numele în *The Panthers.* Aflat acasă pentru odihnă, lui Râul i-a surâs ideea de a reînvia ansamblul şi a plecat imediat în oraş, în căutarea vechilor săi colegi, basistul Mariano Lanat, chitaristul Perinho Albuquerque şi bateristul Antonio Carlos Castro, sau Carleba, toţi albi. Improvizaţia a fost reuşită, iar *Panthers* au părăsit scena clubului în aplauze. La finalul spectacolului, Nara Leão i-a şoptit la ureche lui Jerry Adriani:

—Trupa care te-a acompaniat e minunată. De ce nu-i chemi să cânte cu tine?

Când a primit, chiar în acea seară, invitaţia cântăreţului ca trupa să-l însoţească într-un turneu în nord şi nord-est care avea să înceapă în următoarea săptămână, Râul a rămas şocat. Să călătoreşti cu un artist de talie naţională precum Jerry Adriani era una dintre binecuvântările pe care destinul nu obişnuieşte să le pună de două ori în drumul cuiva. Dar ştia că şi dacă accepta propunerea însemna că arunca la gunoi căsătoria cu Edith, iar asta era o miză mult prea mare. Deşi îi părea rău, a trebuit să refuze invitaţia:

— Ar fi o onoare să petrecem stagiunea cu tine, însă, dacă lipsesc acum de acasă, căsnicia mea ia sfârşit.

Interesat cu adevărat de compania trupei pe care tocmai o cunoscuse, Jerry Adriani a dublat miza:

— Dacă asta e problema, atunci se rezolvă: soţia ta este invitata producţiei, ia-o cu tine în excursie.

Botezată pentru a doua oară, acum cu numele de Raulzito e os Panteras, trupa a cântat prin toată Brazilia. în afara faptului că a oferit cuplului un fel de lună de miere amuzantă şi neobişnuită, turneul a dat rezultate aşa de satisfăcătoare, că, la final, Jerry Adriani i-a convins pe Râul şi pe muzicienii săi să se mute la Rio şi să devină profesionişti. La începutul lui 1968, erau toţi instalaţi în Copacabana pentru o aventură care nu avea să aibă un final fericit. Deşi reuşise să înregistreze la Odeon LP-ul *Raulzito e os Panteras,* dificultăţile erau aşa de mari, încât, în următorii doi ani, singura posibilitate de muncă apărută a fost să cânte la show-urile lui Adriani. Au fost momente în care Râul a trebuit să-i ceară bani cu împrumut tatălui său pentru a plăti chiria pentru casa în care stăteau el, Edith şi ceilalţi membri ai

grupului. Să se-ntoarcă în Bahia pe uşa din dos a fost o lovitură dură pentru toţi şi, mai ales, pentru Râul, liderul grupului, dar nu avea de ales. în ciuda voinţei sale, a reluat orele de engleză şi începuse să se gândească să pună punct carierei sale de muzician, când a primit o propunere din partea lui Evandro Ribeiro, directorul de la CBS, pentru a se întoarce să lucreze în Rio - dar nu ca *bând leader,* ci ca director în domeniul producţiei muzicale. Numele său fusese sugerat casei de înregistrări de Jerry Adriani, interesat să-l aducă pe prieten înapoi la axul Rio—São Paulo, centrul producţiei muzicale braziliene. încercând să regleze conturile cu oraşul care-1 învinsese, Râul nu s-a gândit de două ori. I-a cerut lui Edith să pună lucrurile într-un camion şi, după câteva zile, plecau, cu sacou şi cravată, în poluatul centru vechi din Rio, unde se afla biroul CBS. în câteva luni, a devenit producătorul muzical pentru discurile unor nume importante, începând chiar cu Adriani.

La acel sfârşit de mai 1972, Râul n-a parcurs pe jos cele şapte străzi care separau clădirea CBS de redacţia *A Pomba* doar pentru a elogia reportajul inexistentului Augusto Figueiredo despre extraterestri. în geanta sa de director, avea un articol scris de el despre farfuriile zburătoare şi voia să ştie dacă era interesat să-l publice. Paulo l-a primit politicos, i-a spus că-i va publica articolul — de fapt, ceea ce lipsea la revistă exact asta era, colaboratori — şi, mişcat de intenţii secundare, a extins discuţia despre ufologie şi viaţa pe alte planete. Menţionarea numelui CBS i-a trezit interesul material: din moment ce-i plăcea revista şi era director la o multinaţională, s-a gândit, filfizonul putea să obţină pentru *A Pomba* anunţuri ale casei de discuri. Scurta întâlnire s-a terminat cu invitaţia lui Paulo de către Râul de a se duce la cină la el acasă, în ziua următoare, într-o zi de joi. In acele timpuri, viitorul scriitor încă nu depindea de I Ching, celebrul oracol chinezesc, pentru a decide ce să facă, dar nu lua nici o hotărâre fără să-şi consulte „familia", alcătuită la acea vreme din Gisa şi chiriaşa Stella Paula. Până şi ceva banal, cum ar fi să se ducă sau nu acasă la cineva, era supus la vot, aşa cum avea

să-si aducă aminte ulterior:

>

— Am avut o adevărată discuţie ideologică în cadrul acelui minuscul grup hippy pentru a decide dacă trebuia sau nu să ne ducem să bem un pahar la Râul.

Chiar dacă ştia că, în afară de ufologie, nu păreau să aibă ceva în comun, Paulo, cu gândul la posibilitatea de a obţine venituri din publicitatea de la CBS, a votat în favoarea acceptării invitaţiei. Gisa l-a însoţit, în timp ce Stella Paula, învinsă la voturi, nu s-a simţit obligată să se ducă. Joi seară, când se-ndrepta împreună cu Gisa spre întâlnire, Paulo s-a oprit la un magazin de discuri şi a cumpărat un LP cu *Preludii pentru orgă* de Johann Sebastian Bach. Autobuzul care-i ducea din Flamengo în Jardim de Alah — micul şi elegantul cartier dintre Ipanema şi Leblon, în zona de sud din Rio, unde se afla apartamentul lui Râul - a fost oprit în drum de un raid al poliţiei. De când cu instaurarea dictaturii, în decembrie 1968, aşa-numitele operaţiuni de control, ca aceea, deveniseră o rutină în viaţa brazilienilor din oraşele mari. Când a văzut totuşi că poliţiştii din autobuz cereau documentele tuturor pasagerilor, Gisa a simţit că e semn rău, o avertizare, şi a zis că renunţă. Insă Paulo a fost ferm în ceea ce hotărâse şi, la opt seara, aşa cum stabiliseră, au sunat la soneria apartamentului lui Râul. întâlnirea a durat vreo trei ore. Pentru ca amintirea să nu se piardă, când a plecat de acolo, obsesivul Paulo s-a oprit la prima cafenea şi, aplecat asupra barului, a notat pe coperta discului de Bach detaliile vizitei la cel pe care, din puţină familiaritate, încă îl numea „tipul". Toate spaţiile în alb de pe anvelopa discului au fost ocupate de litere mici, aproape ilizibile:

Am fost primiţi de soţia sa, Edith, împreună cu ofetiţă micuţă, care trebuie

să fi avut maximum trei ani. E totul tradiţional, totul bine aranjat. Ne-au

servit cu farfurioare cu saleuri... De ani de zile nu mai iau cina la cineva care să aibă saleuri. Saleuri, ce lucru ridicol! Atunci a venit tipul:

— Doriţi un whisky?

Normal că voiam whisky, nu? Băutură de bogaţi. Nici nu s-a terminat bine cina, Gisa şi cu mine abia aşteptam să plecăm. Iar atunci Râul a spus:

— Ah, voiam să vă cânt ceva din muzica mea.

Fir-ar al naibii, mai trebuia să ascultăm şi muzică? Dar eu trebuia să obţin anunţul sub orice chip. Ne-am dus în camera servitoarei, acolo a luat ghitara şi a cântat nişte melodii superbe.

La sfârşit, tipul mi-a zis:

— Tu ai scris acel material despre farfuriile zburătoare, nu-i aşa? Plănuiesc să mă-ntorc la cântat, nu vrei să-mi scrii nişte versuri?

M-am gândit: să scriu versuri? Inchipuie-ţi cum să scriu eu versuri pentru tipul ăsta, care nu s-a atins de droguri în viaţa lui! N-a pus niciodată o ţigară de canabis în gură. Nici măcar o ţigară normală. Dar eram deja pe punctul de a pleca, iar eu nu vorbisem despre anunţ. Am prins curaj şi i-am cerut:

— Noi vom publica articolul tău, dar crezi că ne poţi obţine pentru revistă un anunţ de la CBS?

Inchipuiţi-vă uimirea mea când mi-a zis că-şi dăduse demisia de la CBS chiar în acea zi:

— Plec la Philips, fiindcă-mi voi urma visul. Nu m-am născut să fiu director, vreau să fiu cântăreţ.

In acel moment, mi-am dat seama: măscăriciul sunt eu, tipul ăsta merită cel mai mare respect. Un tip care-şi lasă slujba care-i oferă totul, pentru copil, pentru soţie, servitoare, familie, saleuri!

Am plecat de acolo impresionat de acel tip.

25 mai 1972

Presentimentele Gisei nu erau în întregime greşite. Greşise anul, dar nu şi data. In timp ce marca primul pas al lui Paulo în direcţia visurilor sale - faima —, 25 mai, din coincidenţă, avea să fie şi o dată crucială, o cumpănă a apelor în viaţa viitorului scriitor: ziua aleasă de destin, cu ani mai târziu, pentru o primă

întâlnire a sa cu Diavolul, ceremonie pentru care se pregătea de când îl cunoscuse pe Râul Seixas. Călăuzit de Marcelo Ramos Motta, se simţea discipol al falangei Bestiei. Hotărât să se integreze în forţele maligne care-i cuceriseră pe Lennon şi Charles Manşon, începea procesul prin a fi acceptat în OTO ca novice, primul grad în ierarhia sectei. Spre norocul său, călăuză nu avea să-i fie Motta, ci un alt militant al organizaţiei, funcţionar la Petrobras, pe nume Euclydes Lacerda de Almeida — al cărui nume magic era Frater Zaratustra, sau Frater Z. -, rezident în oraşul fluvial Paraiba do Sul, la 150 de kilometri de Rio. „Am primit o scrisoare nepoliticoasă, ca întotdeauna, de la Marcelo“, i-a scris Paulo lui Frater Z. când a aflat vestea. „Nu am voie să intru în contact cu el decât prin intermediul tău.“ Era chiar o uşurare să ai ca instructor un bărbat politicos ca Euclydes, şi nu obraznic ca Marcelo Motta, care-i trata pe toţi subordonaţii cu spatele. Fragmente extrase din scrisori adresate militanţilor OTO de Parzival XI (aşa cum se autointitula Motta pompos) arată că Paulo fusese precaut când îl numise prost crescut pe şeful adepţilor Diavolului:

[...] *Este de preferat să nu-mi mai scrii. Dacă o faci, trimite-mi plicuri ştampilate şi pregătite pentru răspuns — sau nu mai primeşti nici un răspuns.* [...] *Evaluează-ţi poziţia pe scara vertebratelor, maimuţoi* [...] *Dacă eşti incapabil să te ridici în două picioare şi să cauţi Drumul prin forţele proprii, atunci stai în cameră, lătrând aidoma câinelui care eşti.* [...] *Nu eşti mai mult decât un căcat la fundul maimuţei.*

[...] *Dacă dintr-odată fiul cel mai iubit sau chiar tu te îmbolnăveşti de o boală mortală, care necesită o operaţie costisitoare, şi nu poţi dispune de bani decât de la OTO, lasă-ţi copilul să moară sau mori chiar tu. Dar nu te atinge de bani.*

[...] *încă nu ai văzut nimic. Aşteaptă până numele tău devine cunoscut ca membru al OTO. Serviciile secrete ale armatei, ale CIA, Shin-Beth* [serviciile militare de informaţii din Israel], *ruşii, chinezii şi nenumăraţii preoţi*

romani deghizaţi în iniţiaţi imediat vor căuta să intre în contact cu tine.

în cel puţin două rânduri, numele lui Paulo apare în corespondenţa lui Parzival XI cu Euclydes. In primul, rămâne impresia că viitorul autor intermediază publicarea, la Editura „Tres“ din São Paulo, a cărţii *Echinocţiulzeilor,* scrisă de Crowley şi tradusă în portugheză de Marcelo Motta:

[...] *Am intrat imediat în contact cu Editura „Tres“prin reprezentantul său din Rio, şi vom vedea imediat ce e cu povestea aceea privind publicarea* Echinocţiului zeilor. *Paulo Coelho este tânăr, entuziast şi cu imaginaţie, dar încă e devreme să ne gândim că publicarea se va face chiar la acea editură.*

în cea de-a doua, pe Euclydes îl mustră conştiinţa că a transmis novicelui informaţii premature şi exagerate despre puterea lui Parzival XI:

[...] *Paulo Coelho zice că tu ai spus că eu am distrus masoneria în Brazilia. Vorbeşti prea mult. Chiar dacă ar fi adevărat, Paulo Coelho nu are maturitate magică să înţeleagă cum se fac aceste lucruri, şi atunci devine confuz.*

în acea perioadă, Paulo avusese propriile experienţe de apropiere faţă de Diavol. Cu câteva luni înainte de a-1 cunoaşte pe Motta, precum şi OTO, în una dintre interminabilele sale crize de angoasă, se lamenta patetic. Motivele erau multe, dar în spatele lor se întrevedea adevărul cunoscut: mai avea puţin şi împlinea douăzeci şi cinci de ani, dar rămăsese un om ca oricare altul, fără nici cea mai îndepărtată perspectivă ca, într-o zi, să devină scriitor faimos. Drumul părea fără ieşire, iar durerea era, de această dată, aşa de puternică, încât, în loc să-i implore pentru ajutor pe Sfânta Fecioară sau pe infailibilul Sfanţ Iosif, aşa cum obişnuia să facă, Paulo a decis să se înţeleagă cu

Prinţul întunericului. Dacă i-ar fi dat puteri pentru a-şi realiza toate visurile, Diavolul ar fi primit în schimb sufletul său. „Ca un bărbat învăţat şi cunoscător al principiilor filozofice care guvernează lumea, umanitatea şi Cosmosul", s-a lăudat el în jurnal, „sunt perfect conştient că Diavolul nu înseamnă Răul, ci doar unul dintre polii echilibrului umanităţii." Folosind un pix de culoare roşie („culoarea fiinţei supranaturale menţionate"), a început să redacteze pactul, sub forma unei scrisori adresate Diavolului. Chiar din primele rânduri a fost clar că dorea să stabilească condiţiile şi nu avea să trateze cu intermediari:

Voiai asta de mult timp. Am simţit că Tu ai închis cercul în jurul meu şi ştiu că Tu eşti mai puternic decât mine. Ai mai multe interese să-mi cumperi sufletul decât am eu ca să ţi-l vând. Oricum, trebuie să-mi fac o idee despre preţul pe care Tu vrei să mi-l plăteşti. Pentru asta, de azi, 11 noiembrie 1971, şi până pe 18 noiembrie, voi face o experienţă. Voi vorbi direct cu Tine, Regele Celuilalt Pol.

Pentru a ritualiza negocierea, a scos o floare dintr-o vază şi a strivit-o sub capacul mesei de scris, în acelaşi timp în care îi propunea lui Satana un fel de test spectral:

Voi masacra această floare galbenă şi o voi mânca. începând din acest moment, timp de şapte zile, voi face tot ceea ce vreau şi voi reuşi ceea ce vreau, pentru că Tu vei face asta pentru mine. Dacă sunt mulţumit de mostră, Iţi voi da sufletul meu. Dacă e nevoie de vreun ritual, mă voi ocupa să-l urmez.

Drept dovadă de bună-credinţă, Paulo i-a promis Diavolului că, în perioada de valabilitate a experienţei, avea să facă sacrificiul de a nu se ruga şi a nu pronunţa numele considerate sfinte de Biserică. Dar a ţinut neapărat să spună că acela era un test, nu un contract etern. „îmi păstrez dreptul de a mă întoarce înapoi“, a continuat el, mereu cu litere roşii, „şi vreau să adaug că fac asta numai mişcat de disperarea completă în care mă

aflu.“ Ajustarea n-a durat nici măcar o oră. A închis caietul, a ieşit să fumeze o ţigară şi s-a dus la plajă. Când s-a întors acasă, era palid ca un mort, terorizat de nebunia pe care o făcuse. A deschis din nou caietul şi a scris cu majuscule care ocupau toată pagina:

PACT ANULAT AM
ÎNVINS TENTA
ŢIA!

Paulo a încheiat episodul sigur că-1 păcălise pe Diavol, însă inteligenţa lui nu avea de pierdut dacă aştepta. Cât timp întâlnirea celor doi nu avea loc, insista să invoce spiritul Răului în reportajele şi articolele scrise pentru *A Pomba* şi într-un nou proiect în care intrase, scenariile benzilor desenate. Create de el, fiinţele de Dincolo au prins viaţă în desenele Gisei şi au ajuns să ilustreze paginile revistei. Buna receptare a seriei *Os Vampiristas,* care portretiza conflictele şi peripeţiile unui vampir paşnic şi solitar, au împins-o pe Gisa să-şi trimită lucrările la *King Features,* o puternică agenţie americană de difuzare a benzilor desenate, de la care nici măcar n-a primit răspuns. Totuşi, cuplul a reuşit să plaseze comicsuri scrise de ei în două dintre principalele ziare din Rio, *O Jornal* şi *Jornal do Brasil* — la acesta din urmă, Gisa şi Paulo au creat un comics special cu micul vampir în suplimentul pentru copii, publicat duminica. Parteneriatul lor avea să dea naştere unui personaj foarte popular, Curingăo, publicat pe fluturaşii folosiţi pentru pariurile de la Loteria Sportivă. Din când în când, apărea câte un comics realizat de cei doi chiar şi în paginile binecunoscutului *Pasquim,* organ favorit al intelectualităţii din Rio. Supravieţuind practic fără anunţuri — deşi ajunseseră să vândă 20 de mii de exemplare, un adevărat fenomen pe piaţa sărăcăcioasă a contraculturii —, pe la mijlocul anului 1972 *A Pomba* era plină de datorii, ameninţând să ducă la vale împreună cu ea şi *2001.* Când editorul Eduardo Prado a anunţat că se gândeşte să închidă cele două publicaţii, Paulo şi Gisa s-au mutat la ziarul *Tribuna da Imprensa,* unde aveau să se ocupe

de o pagină întreagă, publicată sâmbăta, botezată cu acelaşi nume al revistei care murise la două numere după ce se născuse: *2001.*

Schimbarea de vehicul era un pas înainte pentru ca munca lor să iasă din sublumea farfuriilor zburătoare, a elfilor şi vrăjitorilor şi să se adreseze unui public mai amplu. Deşi cu un tiraj modest în comparaţie cu marile ziare din Rio, *Tribuna* era un ziar respectat prin tradiţia sa de luptă. Creat în 1949 de ziaristul Carlos Lacerda pentru a combate ideile, precum şi pe membrii partidului şi viitorul guvern al preşedintelui Getulio Vargas (1951—1954), iar acum aflat în mâinile lui Helio Fernandes, ziarul era o victimă favorită a cenzurii militare. Sosirea lui Paulo şi a Gisei în vechea clădire de pe strada Lavradio, din apropiere de Lapa, coincidea cu perioada cea mai represivă din toată istoria dictaturii, iar asta se reflecta în activitatea de zi cu zi a publicaţiei. De trei ani, redacţia *Tribunei* era vizitată în fiecare noapte de oficiali ai armatei, care citeau totul şi apoi decideau ce putea şi ce nu putea fi publicat. Conform celor spuse de Helio Fernandes, în acea perioadă o cincime din producţia zilnică a redacţiei era aruncată de cenzori la coşul de gunoi. Chiar el era un exemplu pentru ceea ce se întâmplase cu persoanele vizate de violenţa regimului, fiindcă fusese arestat de nici mai mult, nici mai puţin decât douăzeci şi şapte de ori din 1964, fiind întemniţat în două rânduri. Totuşi, cum militanţilor puţin le păsa de temele ermetice şi supranaturale, pagina realizată de Paulo şi Gisa în *Tribuna* nu făcea obiectul nici unei ameninţări. Oricum, vizibilitatea dată de ziar l-a încurajat pe viitorul scriitor să prezinte la departamentul de propagandă de la Petrobras proiectul unei benzi desenate realizate de el şi Gisa pentru a fi distribuită la benzinăriile din reţeaua statală. Funcţionarul care i-a primit a aprobat ideea, însă Paulo, preocupat să ofere maximum de seriozitate proiectului, a vrut să facă o demonstraţie de bună-credinţă:

— Pentru ca Petrobras să nu aibă nici un risc, putem lucra gratis timp de o lună.

Tipul s-a întors:

— Pe gratis? Scuzaţi-mă, dar sunteţi foarte amator. Aici, nimeni nu face nimic pe gratis. Mergeţi şi munciţi mai mult, iar când veţi fi profesionist, veniţi din nou cu proiectul.

încă suferind de refuzul primit, în august Paulo a fost invitat să-şi însoţească mama şi bunica maternă, Lilisa, într-o călătorie de trei săptămâni prin Europa. Era ocupat cu munca de jurnalist şi a ezitat înainte să spună da, însă nu în fiecare zi puteai să refuzi o plecare în Europa cu toate cheltuielile plătite. Şi, până la urmă, putea să lase gata benzi desenate pentru mai multe ediţii din *Tribuna,* pentru ca Gisa să le facă ilustraţia şi diagramele cât timp el era plecat - fiindcă invitaţia din partea mamei n-o includea şi pe iubită. Timp de douăzeci şi una de zile, Paulo a vizitat muzee, ruine şi catedrale pe traseul care a început la Nisa, în sudul Franţei, şi s-a terminat la Paris, trecând prin Roma, Milano, Amsterdam şi Londra. Cu excepţia a două sau trei escapade de sub paza mamei pentru a fuma haşiş, în Amsterdam, călătoria a fost folositoare şi pentru a-1 îndepărta aproape o lună de consumul zilnic de droguri.

Obişnuit cu o mamă metodică şi obsesivă, când a ajuns acasă s-a înfuriat să vadă apartamentul cu fundul în sus şi a constatat că cel puţin una dintre colaborările pentru *Tribuna* nu fusese predată la timp:

> *Casa este toată o dezordine, şi asta m-a enervat enorm. Nici măcar măturată nu e. Factura de lumină n-a fost plătită, nici chiria, lucru care este o totală iresponsabilitate. Sunt atât de dezorientat de asta, că nu am nimic de scris.*

Şi totuşi, nu totul era rău în Brazilia. Cât fusese plecat, venise prin poştă o invitaţie tentantă. Profesoara Gloria Albues, de la Secretariatul pentru Educaţie din Mato Grosso, pusese până la urmă pe hârtie un vechi proiect pe care şi-l imaginaseră împreună într-o călătorie la Rio. Ideea era ca el să petreacă trei săptămâni, din două în două luni, în trei oraşe din Mato Grosso - Campo Grande, Tres Lagoas (azi, în Mato Grosso do Sul, stat care la acea vreme nu exista) şi Cuiabâ — pentru a ţine cursul intitulat „Teatru şi educaţie“ pentru profesori şi elevi din reţeaua publică de învăţământ. Salariul era seducător - 1 500 de cruzeiro pe lună, echivalentul a 560 de reali în 2008 -, practic acelaşi pe care îl primea pentru *A Pomba* şi *2001.* Dar exista un motiv suplimentar pentru a-1 face pe Paulo să schimbe plăcerile din Rio cu neospitalierele opriri din Mato Grosso. Când fusese gândit proiectul cursului, nu avea legături cu OTO, însă acum, interesat să promoveze ideile lui Crowley, o luminiţă i s-a aprins în minte: de ce să nu transforme el cursul intr-un laborator de practici de magie neagră?**15**

Paulo Coelho nu mai există.
Acum e Lumina Eternă (sau Staars), numele magic
pe care l-a ales pentru a-l venera pe Satana

Singur sau alături de Gisa, care îl însoţea în călătoria sa către satanism, Paulo a testat aşa-numitele exerciţii sau practici magice. Un exerciţiu pe care-1 făcea în mod frecvent era, în primul rând, să culeagă dintr-o grădină o frunză de *Sansevieria trifasciata,* plantă cu frunze tari şi ascuţite, cunoscută popular sub numele limba-soacrei sau, în Brazilia, drept sabia-Sfântului-Gheorghe. Dacă era realizat în public, exerciţiul îl punea de obicei pe începător într-o situaţie ridicolă: să facă zece paşi

ţinând strâns planta ca şi cum ar fi fost o sabie, să se-ntoarcă spre apus, după care să facă o reverenţă spre cele patru puncte cardinale, îndreptând „sabia" spre fiecare dintre ele şi strigând cât îl ţineau plămânii:

— Forţa e în vest!

Fiecare pas spre stânga era însoţit de un răcnet, scos cu ochii îndreptaţi spre cer:

— înţelepciunea e în sud! Protecţia e în est! Victoria e în nord!

După ce era dusă acasă, sabia-Sfântului-Gheorghe era tăiată în unsprezece bucăţi - unsprezece este numărul magic al teoriei thelemite - cu un briceag sau un cuţit înfipt mai întâi în pământ, apoi încălzit în foc şi trecut prin apa mării. Imediat, cele unsprezece bucăţele erau aşezate pe masa din bucătărie, pentru a forma simbolul lui Marte — cercul care are deasupra o mică săgeată şi care reprezintă şi sexul masculin —, în timp ce apa se fierbea într-o oală. Amestecate cu petale desprinse de la doi trandafiri galbeni, bucăţile de sabia-Sfântului-Gheorghe erau puse în apă fierbinte. întreaga ceremonie trebuia realizată în aşa fel, încât sucul gros şi vâscos să fie gata chiar la unsprezece noaptea — după cum spunea *Liber Oz,* la ora Soarelui —, când avea să fie amestecat cu apa pentru îmbăiere, în care novicele se cufunda şi în care stătea până la miezul nopţii, ora lui Venus. După ce a trăit una dintre aceste experienţe, Paulo s-a şters, după care a scris în jurnal, stând aproape pe întuneric şi cu caietul luminat numai de flacăra unei lumânări:

> *Ştiu că acest ritual poate părea extrem de naiv. A durat, cu totul, aproape două ore. Dar pot spune că, în cea mai mare parte a timpului, am fost în contact cu o dimensiune diferită, unde lucrurile sunt legate între ele prin Legi (Cauze secundare). Simt mecanismul, dar încă nu sunt în stare sâ-l înţeleg. Şi nici nu reuşesc să raţionalizez mecanismul. Simt doar că intuiţia funcţionează foarte aproape de raţionalizare, iar aceste două sfere aproape că se ating. Ceva mă face să cred că Diavolul chiar există.*

O altă ceremonie care se repeta frecvent era aşa-numitul „Mic Ritual al Pentagramei", vrăjitorie ce consta în a întinde pe jos un cearşaf alb pe care se picta, cu verde, o stea cu cinci colţuri. Desenul era înconjurat cu un fir de sfoară îmbibat în sulf, cu care Paulo a desenat semnul lui Marte. După ce s-au stins luminile, o singură lampă stătea agăţată în vârf, chiar în centrul pentagramei, pentru a simula o coloană de lumină. Cu o sabie în mână, complet gol şi îndreptat spre sud, călca pe

mijlocul cearşafului, făcea „o aripă a Dragonului" — poziţie de yoga, în care se ghemuia pe jos - şi sărea în sus, ca o broască, în timp ce repeta cu voce tare incantaţii către Diavol. în una dintre aceste ocazii, ceremonia s-a terminat în mod neobişnuit, după cum a înregistrat el în jurnal:

> *La sfârşitul primei jumătăţi de oră, problemele mele personale au început să intervină serios în concentrare, consumându-mi multă energie. Am schimbat aripa Dragonului cu cea a Ibisului, ajungând să rămân strivit în mijlocul cercului, scuturându-mi corpul. Asta m-a excitat sexual şi am ajuns să mă masturbez fără să mă gândesc la nici o femeie, ci doar la coloana de lumină de deasupra cercului. Am ejaculat în vârful coloanei, prin spasme succesive. Asta se pare că m-a consacrat definitiv. Bineînţeles că a contat mult complexul de vinovăţie din timpul masturbării, dar a trecut imediat, atât de puternică a fost starea de extaz în care am rămas.*

Şi, chiar în timpul acestor tentative, încă netrupeşti, de a se apropia de Diavol, Paulo s-a pregătit pentru prima sa perioadă în Mato Grosso. A pregătit textele şi traseele pentru *Tribuna* şi pentru celelalte publicaţii cu care colabora şi a dactilografiat un program pentru curs — în care cineva din afară n-ar fi reuşit să identifice nimic magic sau diabolic. .Acesta era trucul folosit dinadins, ca nimeni să nu-nţeleagă“, mărturisea el mai târziu, „fiindcă ştia că — folosind tehnici şi ritualuri de magie pentru a preda profesorilor şi adolescenţilor — săvârşeşte un act de supremă iresponsabilitate... Acolo, făceam magie de stânga, sau magie neagră: foloseam oamenii fără ca ei să ştie, inocent, pentru experienţele mele magice.“

înainte de a pleca, Paulo i-a cerut permisiunea lui Frater Zaratustra să utilizeze la curs *Tabula Smaragdina* a lui HermesTrismegistul, vademecum de treisprezece comenzi la fel de megalomane ca şi ale sale — lucruri de genul „Pentru toate resursele, vei avea toată slava din lume“, „întreaga obscuritate

va fugi de tine“ sau „Forţa ta e mai presus de toate forţele". Fără să ştie că erau folosiţi pe post de cobai pentru experimentele unei secte sataniste, locuitorii din Mato Grosso l-au primit cu braţele deschise. Venirea sa în fiecare dintre oraşele participante la proiect era întâmpinată de presa locală cu elogii, exagerări şi chiar o picătură de fantezie. După ce l-a comparat cu Plfnio Marcos şi Nelson Rodrigues, două dintre cele mai mari stele ale dramaturgiei braziliene, *Diârio da Serra,* din Campo Grande, felicita guvernul fiindcă îl invitase pe Paulo să aducă în Mato Grosso un curs „care a fost încoronat de succes când a fost predat la Rio de Janeiro, în Belem do Pară şi în Brasilia". Tratamentul pe care l-a primit din partea ziarului *Jornal do Povo,* din Tres Lagoas, avea să fie şi mai generos:

> *A venit şi vremea celor din Tres Lagoas. Avem şansa de a simţi una dintre marile expresii ale teatrului naţional: figura lui Paulo Coelho. La început, persoana sa aproape că nu ne spunea nimic. Lnsă Paulo Coelho e mare! Prototipul concretismului, unde totul eputernic, structurat şi în creştere. O figură ca aceasta nu putea să nu existe, iar ăsta e un lucru care-l călăuzeşte mereu, suscitând în el capacitatea enormă de a transmite. Nevoind să păcătuim şi să exagerăm, simbolic putem să-l comparăm cu Cristos, care a venit tot pentru a crea.*

De la farsa din Aracaju, când plagiase articolul lui Carlos Fîeitor Cony, nu mai primise atâtea salamalecumuri. Misionar cu normă întreagă, Paulo profita de puţinele ore libere pentru a se pregăti şi mai intens în domeniul misticismului, neinteresându-1 prea mult modalitatea de acces în această lume misterioasă. în Tres Lagoas, „împreună cu un tibetan care se afla acolo pentru a îndeplini o misiune", a fost la sediul Societăţii Braziliene Eubiose, grup care apăra viaţa în armonie cu natura, şi la loja masonică Marele Ordin din Brazilia. Când a aflat că exista o comună de indieni aculturaţi, la periferia oraşului, s-a dus să-i viziteze în căutare de informaţii despre vrăjitoriile indiene. După

trei săptămâni de muncă, a terminat de strâns bagajele la hotelul din Campo Grande şi a făcut primul bilanţ al experienţei sale:

> *La început, munca mea cu* Tabula Smaragdina *a fost o mare decepţie. Nimeni n-a înţeles exact cum funcţiona (nici măcar eu, cu toate laboratoarele şi improvizaţiile pe care le-am făcut în această privinţă). Oricum, sămânţa a fost lansată în tărtăcuţa cursanţilor, şi unii şi-au modificat mult raţionamentul şi au ajuns să gândească în alt mod. O cursantă a intrat în transă la unul dintre cursuri. Marea majoritate a reacţionat negativ, iar munca mea a avut sens numai în ultima zi de curs, când am reuşit, intr-un fel sau altul, să le înlătur blocajele emoţionale. Bineînţeles că vorbesc de o desfăşurare pur şi simplu dramatică în ceea ce priveşte Tabula. Poate că, dacă ultima zi de cursuri ar fi fost prima, aş fi reuşit ceva interesant cu ei.*
> *Ah, ca să nu uit: ieri, am ieşit prin oraş pentru a culege nişte plante (terminasem de citit Paracelsus şi urma să fac un ceremonial) şi am văzut o plantă de canabis plantată în faţa agenţiei Banco do Brasil. Imaginează-ţi!*

întors la Rio, Paulo a aflat de la un coleg de la *Tribuna* că redacţia de la *O Globo* avea nevoie de oameni. Faptul de a scrie pentru publicaţia care se proclama drept „cel mai mare ziar din ţară“ era ispititor; a reuşit să stabilească, prin cineva, o întrevedere cu Iran Frejat, temutul şef de la redacţia ziarului care aparţinea familiei Marinho. Dacă ar reuşi să intre acolo, ar dispune de un instrument adevărat pentru a putea răspândi ideologia OTO. în nenumărate rânduri, în corespondenţa sa cu Frater Zaratustra, a pus pagina săptămânală din *Tribuna* la dispoziţia sectei, dar nu i s-a cerut niciodată nimic. Comentând cu Râul Seixas despre interesul faţă de un post disponibil la *O Globo,* acesta a încercat să-l facă să se răzgândească,

fluturându-i din nou propunerea pentru un parteneriat muzical:

— Lasă asta. Nu te duce să ceri de muncă de la nici un ziar, hai să facem muzică. TV Globo vrea să înregistreze din nou *Beto Rockefeller* [telenovela înnoitoare şi de mare succes realizată de fosta TV Tupi în 1968—1969] şi mi-a cerut să fac coloana sonoră. De ce să n-o facem împreună? Eu compun muzica, iar tu scrii versurile.

In timp ce Paulo îşi batea capul, pierdut între supranatural şi necesitatea de a-şi câştiga pâinea, Râul îşi construia cariera de cântăreţ, dedicându-se exclusiv muzicii: avea un LP pe piaţă — *Sociedade da Gră Ordem Kavemista,* înregistrat aproape clandestin la CBS, cu câteva săptămâni înainte de a-şi da demisia — şi se pregătea să participe la cea de-a şaptea ediţie a Festivalului Internaţional de Muzică, organizat de Rede Globo. în cazul lui Paulo, să accepte parteneriatul însemna să se întoarcă la poezie, lucru pe care jurase să nu-1 mai facă niciodată. Cel puţin în acel moment, postul disponibil de la *O Globo* părea mai la îndemână şi voia să încerce. După ce a stabilit întrevederea cu Frejat, a apărut la ora programată în clădirea din strada Irineu Marinho, s-a prezentat la reporterul-şef - care părea foarte prost dispus - şi s-a aşezat într-un colţ al redacţiei, aşteptând să fie chemat. înainte de a ieşi din casă, Paulo îşi vârâse în buzunar un volum de poezii ale lui San Juan de la Cruz, care să-l ajute să-şi ocupe mintea cât timp aştepta. La ora 2 după-amiaza, la un ceas după ce ajunsese, Frejat încă nu se uitase la el, deşi trecuse de mai multe ori prin faţa lui, dând ordine şi distribuind hârtii pe birouri. Paulo s-a ridicat, şi-a luat o cafea într-un termos, şi-a aprins o ţigară şi s-a aşezat la loc. Când ceasul arăta ora 3 după-amiaza, şi-a pierdut răbdarea. A smuls paginile cărţii pe care o citea, le-a mărunţit în zeci de bucăţele, şi-a umplut mâinile cu grămada de hârtie, s-a ridicat şi a aruncat totul pe biroul lui Frejat. Gestul neobişnuit l-a luat prin surprindere pe ziarist,
care a reacţionat cu un hohot de râs:

)

— Ce-i asta, băiete? Ai înnebunit?

Paulo a vorbit încet, dar răspicat:

— De două ore aştept aici, n-ai observat? Faci asta doar pentru că-ţi cer un loc de muncă? Asta-i lipsă de respect!

Frejat a încheiat subiectul cu o reacţie surprinzătoare:

— Bine, scuză-mă! Postul liber îl voiai? Atunci hai să facem un test: dacă-1 treci, postul e al tău. Poţi să începi chiar acum. Du-te la Santa Casa si numără morţii.

Morţii? Da, una dintre sarcinile sale zilnice avea să fie exact asta: să treacă pe la Santa Casa de Misericordia şi pe la alte două mari spitale din Rio pentru a aduna listele cu numele celor morţi, care în ziua următoare aveau să umple pagina din ziar dedicată necrologurilor. în ciuda experienţei de la *Didrio de Noticias* şi de la *Tribuna,* avea să lucreze la *O Globo* ca începător. Ca reporter stagiar B, cel mai modest grad din carieră, lucra şapte ore pe zi, cu o zi liberă pe săptămână, şi avea un salariu de 1 200 de cruzeiro pe lună - aproape**în perioada din Mato Grosso, Paulo recurge la tehnici şi ritualuri de magie neagră la cursurile sale de teatru pentru adolescenţi.**

700 de reali în 2008. Primele săptămâni au fost petrecute cu ceea ce el numea „reportaje despre natura moartă'[1] sau „acoperirea manifestaţiilor pacifiste" — vizitele zilnice la morgile din oraş. Morţii iluştri, precum politicienii şi artiştii, erau pentru reporterii mai experimentaţi, care redactau necrologurile sau aşa-numitele materiale „comemorative". Dacă macabra cursă zilnică se termina mai repede, făcea o plimbare prin zona cu prostituate, în Mangue, pentru a sta de vorbă cu ele.

Deşi nu era angajat cu acte în regulă - şi la fel proceda cu majoritatea novicilor mare parte a trusturilor de presă braziliană (ceea ce însemna că nu aveau acces la nici un beneficiu social) -, putea să ia masa la ieftinul restaurant al firmei. Pentru suma modică de şase cruzeiro — aproape trei reali în 2008 -, lua prânzul sau cina la bufetul ziarului, la ale cărui mese îl tot vedea pe nimeni altul decât proprietarul *O Globo,* Roberto Marinho în persoană, ducând farfurii, tacâmuri şi şerveţele. Şi patronul, după câte se pare, îl observase. La câteva zile după ce s-au întâlnit la coada de la bufet, Paulo a aflat de la Frejat că „domnul Roberto", aşa cum era cunoscut jurnalistul şi omul de afaceri, l-a pus să-l anunţe că avea de ales: ori se tundea - la vremea aceea, avea părul până la umeri —, ori, dacă nu, nu mai era nevoie să se întoarcă la redacţie. Să lucrezi la *O Globo* era mai important, aşa că s-a supus exigenţei fără mari probleme, tunzându-şi coama neagră. Oricum, puţin câte puţin, redactorii austeri cu sacou şi cravată lăsau locul unei faune neîngrijite, care-i speria pe cei mai în vârstă. Unul dintre principalii edito- rialişti de la *O Globo,* dramaturgul Nelson Rodrigues, a ajuns să denunţe invazia printr-un articol aspru, intitulat „Inteligenţa hippy":

> *Acum câteva zile, un prieten al meu a trecut pe la unul dintre cele mai mari ziare ale noastre. S-a întors înspăimântat. Văzuse o redacţie de hippy. Văzuse, în primul rând, redactori desculţi. Am ţinut să-mi manifest îndoiala: „Chiar desculţi?" A jurat: „Să mă orbească*

Dumnezeu dacă mint!" Un altul scria cu o maimuţă pe umăr. Iar prietenul meu nu înţelegea ce era cu maimuţa. Şi vreo trei sau patru semănau exact cu acel Satana, asasinul frumoasei Sharon. Intr-un cântec, o stagiară căuta lindini în capul unui coleg. Şi, uite-aşa, dintr-odată, un şobolan gestant trece pe acolo în fugă, şi ea se opreşte. Trecuse un cronicar al cărui miros era mai rău decât cel de pe plaja Ramos. Iar stagiarele leneveau printre mese şi scaune, uşoare, agile, slâbănoage ca silfidele.

Chiar şi aşa, Paulo a fost solicitat în timpul reportajului la două sau trei urgenţe, lăsând ca superiorii săi să înţeleagă că novicele cu ochi profunzi ştia să scrie şi avea dezinvoltură pentru a face interviuri. Fără să fie niciodată detaşat pentru subiecte mai relevante, a început să iasă în fiecare zi pe stradă la fel ca şi ceilalţi reporteri, asupra cărora părea să aibă mereu un avantaj: aproape niciodată nu se întorcea în redacţie cu mâinile goale. Ceea ce nu ştiau şefii săi era că, atunci când nu găsea persoane de intervievat pentru a îndeplini sarcinile, pur şi simplu inventa reportajele - cu toate costumele, declaraţiile şi personajele ieşite din imaginaţia sa. în una dintre aceste ocazii, Paulo a primit sarcina să realizeze un reportaj despre persoanele a căror activitate are legătură cu Carnavalul. A petrecut toată ziua pe stradă, s-a întors la redacţie şi spre seară i-a dat editorului, experimentatul Henrique Caban, cinci foi de interviuri cu „Joaquim de Souza, paznic", „Alice Pereira, chelneriţă“, „Adilson Lopes de Barros, proprietar de bar“, printre alţii. Reportajul se încheia cu „analiza comportamentului locuitorilor din Rio în timpul Carnavalului", o declaraţie a foarte dubiosului „psiholog Adolfo Rabbit". Noaptea, Paulo şi-a notat pe hârtia cu reportajul, trasă la indigo, pe care o luase acasă, ceva ce nici măcar Caban sau altcineva nu avea să afle vreodată: „Acest material a fost ÎN TOTALITATE inventat."

Chiar dacă se folosea de stratageme condamnabile precum aceasta, adevărul este că-i mergea bine la ziar. Nu avea nici două luni de când începuse să lucreze, când şi-a văzut un interviu, de data aceasta unul real, pe cel cu Luis Seixas,

preşedintele Institutului Naţional de Asistenţă Socială (INPS), trecând pe prima pagină din *O Globo* în ziua următoare: „Medicamente pe gratis la INPS". Şi imediat după a primit o veste bună: dacă accepta să fie jurnalist de serviciu pe timp de noapte, urma să primească o mărire salarială de 50%. Inconvenientul care-i îndepărtase pe majoritatea candidaţilor de acest loc — trebuia să lucreze în fiecare zi de la ora 2 până la 9 dimineaţa — nu era tocmai o problemă pentru cineva ca el, un insomniac ce părea să se simtă la fel de bine în întunericul nopţii ca şi la lumina soarelui. Atribuţiile jurnalistului de serviciu pe timp de noapte începeau cu citirea tuturor ziarelor concurente din ziua următoare, cumpărate chiar în cursul nopţii de la standurile din centru, pentru a le compara cu ediţia *O Globo* şi a verifica subiectele care, eventual, meritau atenţia ziarului. După ce făcea asta, căuta în buletinul de ştiri de la radio ce anume avea să constituie ştire în ziua următoare, pregătind rezumatul pentru reporterii care aveau să vină de dimineaţă. în afară de asta, printre sarcinile sale era şi cea de a decide ce întâmplări petrecute pe timp de noapte necesitau sau nu prezenţa unui reporter sau a unui fotograf. în primele zile, s-a rugat să se întâmple ceva important în timpul programului său.„într-o zi, o să apară marea bombă a nopţii, iar eu va trebui să mă ocup de ea, extinzându-mi responsabilităţile”, şi-a notat el în jurnal, „îmi plăcea mai mult celălalt program, dar să lucrez după acesta nu e neplăcut, dacă n-ar fi nenorocitul de Frejat, care mă prinde pe aici de dimineaţă.” în cele aproape şase luni în care a ocupat această funcţie, o singură întâmplare l-a obligat să mobilizeze reporteri şi fotografi: asasinarea jucătorului Almir Albuquerque, sau „Pernambucanul”, atacantul de la Flamengo, omorât cu focuri de armă de nişte turişti portughezi, într-o încăierare de la restaurantul „Rfo Jerez“, în zona de sud. Totuşi, de cele mai multe ori, nopţile au decurs fără incidente, lucru care-i lăsa timp pentru ca, singur la redacţie, să umple pagini de notiţe, care apoi aveau să fie lipite în jurnal.

> [...] *Cred că şeful Frejat nu mă place. I-a spus cuiva că sunt „ cam intelectual“.* [...] *Aşa cum i-am spus şi Gisei,*

ceea ce-mi place în jurnalism e că nimeni nu durează mult. Toţi cad şi se ridică de la o oră la alta. Căderea lui Frejat e aproape şi se va-ntâmpla, fiindcă toată redacţia pune presiune. Nimeni nu are caracter agreabil în jurnalism. Cine are e linşat.
[...] *Am citit în ziar că un tip a omorât o femeie cu lovituri de cuţit, fiindcă nu reacţiona. Voi tăia ştirea şi i-o voi lăsa Gisei s-o citească. Sper s-o înţeleagă bine.*
[...] *Adalgisa a fost la Minas, lăsând casa într-un infern total. N-a predat paginaţia la* Tribuna, *n-a plătit lumina, şi nici măcar n-a spălat hainele. Lucrurile astea mă enervează foarte tare. Mi se pare că n-are nici cea mai mică noţiune despre subiectul căsnicie. Acum, nu pot să plătesc lumina, iar casa va rămâne pe întuneric. Când am vorbit cu ea la telefon, mi-a zis că „a avut enorm de lucru ", dar nu e aşa. E doar o mare iresponsabilitate.*

Cum angajamentul său pentru cursul din Mato Grosso fusese făcut înainte de a începe să lucreze la *O Globo*, la sfârşitul lui 1972, după multe insistenţe, Paulo a reuşit să obţină de la ziar trei săptămâni libere, fără plată, pentru a preda orele de teatru. La începutul anului următor însă, problema a reapărut. „Mă aflu într-o dilemă faţă de cursul din Mato Grosso şi slujba de aici, la cel mai mare ziar din ţară", a scris el în jurnal. „Caban a zis că nu pot să merg şi, după cum se pare, la una din două va trebui să renunţ." în afară de asta, Râul insista în continuare asupra ideii de a lucra împreună. Pentru a arăta cât de adevărat era interesul său de a-1 avea ca textier, baianul a făcut un gest minunat: a semnat ca fiind a lui şi a lui Paulo Coelho melodia *Carogo de Manga,* compusă doar de el, pentru coloana sonoră a viitoarei versiuni a telenovelei *Beto Rockefeller*. Deşi nu era ceva neobişnuit, în lumea fono- grafiei, ca un autor „să fie în parteneriat" cu un prieten la o melodie, asta însemna şi împărţirea egală a drepturilor generate de lucrare. Puţin câte puţin, personajul Râul Seixas începea să câştige loc în viaţa sa:

[...] *Este o plăcere să lucrezi noaptea. N-am făcut baie azi. Am dormit de la 9 dimineaţa la 7 seara. M-am trezit, iar Gisa nu plecase la muncă. L-am sunat pe Râul, ca să-l anunţ că nu vom putea ieşi azi.*

[...] *Sunt obosit. Am bătut la maşină toată ziua, iar acum nu reuşesc să-mi aduc aminte melodia pe care i-am promis-o lui Râul.*

[...] *Râul e plin de scrupule nefolositoare pentru a face muzică comercială. El nu înţelege că, cu cât domini mai mult mijloacele informaţionale, cu atât mai importantă devine acţiunea ta.*

Aşa cum prevăzuse, în aprilie 1973 Paulo a trebuit să decidă dacă va continua sau nu la *O Globo.* Cum devenise o obişnuinţă, în toate ocaziile în care se vedea obligat să ia o decizie, importantă sau nu, şi-a încredinţat destinul *Cărţii Schimbărilor* sau *I Ching.* Singur acasă şi după ce s-a concentrat mai întâi, a aruncat pe masă cele trei monede ale oracolului chinezesc şi a notat în jurnal hexagramele dezvăluite. Nu existau îndoieli: *I ChingW* prevenea asupra slujbei de la ziar, avertizându-1 că însemna „un lent şi prelungit exerciţiu care ducea la o nenorocire". Nu mai avea nevoie de nimic. In dimineaţa următoare, era încheiată definitiv efemera sa carieră la *O Globo.* Soldul fusese pozitiv, chiar şi cel bancar. Bănuţii strânşi din vânzarea benzilor desenate, cursul din Mato Grosso, pagina din *Tribuna* şi munca la *O Globo* nu numai că au plătit cheltuielile de zi cu zi, ci i-au permis şi ca, mereu sigur pe el, să poată începe să-şi investească teancul de bani ca un modest, dar atent participant la bursa de valori. „Mi-am pierdut banii în acţiuni la Banco do Brasil. Sunt învins...", îşi nota el la acea vreme în jurnal, pentru ca, peste câteva zile, să-şi revină. „Acţiunile de la Petrobrâs, care erau doar 25 când le-am cumpărat eu, azi sunt 300."

în timpul ce a trecut din ziua în care şi-a dat demisia de la *O Globo* şi a început parteneriatul cu Râul Seixas, Paulo a făcut câte puţin din toate, în afară de activităţile pe care şi le păstrase, a început din nou să predea la cursul de admitere la

facultate, a început să conducă show-uri ale prietenului său muzician şi a lucrat ca actor la filmul porno *Os Mansos* - în care, alături de stele de calibru precum Jose Lewgoy, Sandra Brea şi Heloisa Mafalda, juca rolul unui fiu de calabrezi trădat de soţie. Nemaifiind obligat să-şi petreacă nopţile în redacţie, program care-1 făcea să-şi petreacă ziua dormind, a început să se întâlnească cu Râul, azi la unul, mâine la celălalt, pentru a duce mai departe parteneriatul amânat de atâtea ori. Perspectiva de a lucra împreună avea o atracţie suplimentară pentru Paulo: dacă *Caroco de Man ga* genera deja drepturi de autor substanţiale în contul său bancar, era de imaginat ce însemna să fie textier într-un disc de succes. Pentru a nu lovi în pretenţiile hippy ale prietenului său, Râul nu vorbea de bani pentru a-1 flata:

— Acest fel de a fi al tău de artist neînţeles nu duce la nimic. Dacă vrei să acţionezi, trebuie să vorbeşti cu oamenii în aşa fel, încât să înţeleagă ce vrei să spui.

Cu experienţa celui care, în aşa scurt timp, devenise autorul a peste optzeci de melodii înregistrate de diverşi interpreţi - deşi spunea că nu-i place nici una dintre ele -, baianul avea abilităţi suficiente pentru a corecta prejudecăţile pe care Paulo încă le cultiva împotriva oricărei forme de versificare. „Ca să vorbeşti serios cu oamenii, nu e nevoie să vorbeşti greu“, repeta Râul, în interminabilele conversaţii pe care le aveau. „Din contră, cu cât eşti mai simplu, cu atât mai serios poţi fi.“ Didactic, aproape profesoral, îi explica faptul că treaba asta nu era un balaur cu şapte capete:

— Să faci muzică înseamnă să scrii în douăzeci de rânduri o poveste pe care cineva o poate asculta de zece ori fără să se plictisească. Dacă reuşeşti asta, înseamnă că ai făcut marele pas: vei realiza o operă de artă pe care o înţelege toată lumea.

Şi aşa au început. Mai mult decât simpli parteneri muzicali, cu trecerea lunilor cei doi au devenit mari prieteni — sau, cum le plăcea amândurora să le spună ziariştilor, „inamici intimi". Ei şi soţiile lor ieşeau împreună şi se vizitau în mod frecvent. N-a fost nevoie de mult pentru ca Râul şi Edith să fie atraşi de vertiginosul farmec al drogurilor şi al magiei negre. La acea

vreme, de fapt, drogurile erau pe planul doi în viaţa lui Paulo, atât de mare era fascinaţia pe care o exercitau asupra lui misterele pe care Frater Zaratustra şi OTO i le dezvăluiau. Mult proclamata „inamicitate intimă" dintre cei doi nu era doar o expresie, şi părea că se născuse odată cu prietenia. Dacă Râul îi deschisese poarta spre faimă şi noroc noului său prieten, acesta îl recompensase introducându-1 în lumea lucrurilor secrete, într-un univers în care nu aveau acces muritorii de rând. Contrar a ceea ce s-au săturat ambii să afirme de-a lungul vieţii, ceea ce părea a fi un schimb de politeţuri nu era mai mult decât o subtilă, aproape imperceptibilă dispută personală, în care fiecare îşi punea cărţile pe masă: Râul cunoştea drumul către faimă, însă Paulo era cel care ştia cum să ajungă la Diavol.

Primul rezultat al muncii lor împreună a apărut în 1973, sub forma unui LP intitulat *Krig-Ha, Bandolo!* — nume luat dintr-un strigăt de război al personajului Tarzan, eroul a două romane ale lui Edgar Rice Burroughs, de la cinema şi din benzile desenate. Din cinci cântece la care Paulo a apărut ca textier, numai unul, *Al Capone,* a devenit hit, dintre cele pe care oamenii le cântă pe stradă. *Krig-Ha* a pus în evidenţă un excelent Râul Seixas textier. Cel puţin trei dintre cântecele la care era textier şi compozitor — *Moşea na Sopa, Metamorfose Ambulante* şi *Ouro de Tolo* - erau în continuare difuzate la radio la mulţi ani după moartea sa, în 1989. Deşi nu fusese un hit, discul i-a permis lui Paulo ca, în sfârşit, să poată vedea banii cu adevărat explodând în contul său bancar. Când a cerut soldul de la agenţia Banco do Brasil din Copacabana, la câteva săptămâni după lansarea *Krig-Ha,* nu i-a venit să creadă când a văzut că Philips, producătorul discului, depusese nici mai mult, nici mai puţin de 240 de milioane de cruzeiro - cam 400 de mii de reali în 2008 -, o grămadă de bani, cum nu văzuse până atunci.

Rezultatul discului a permis ca cei patru — Paulo şi Gisa, Râul şi Edith - să sărbătorească în exces. Au luat avionul şi, după ce au petrecut o săptămână ca nişte copii la Disney World, din Florida, au vizitat Memphis, în Tennessee, oraşul natal al lui Elvis Presley, şi au hoinărit timp de o lună prin New York. în una dintre numeroasele plimbări pe care le-au făcut în Big Apple,

vorbească a fost portarul clădirii Dakota: la interfon, doar i-a informat sec că „domnul Lennon nu este acasă“ - şi nimic altceva. O altă invenţie difuzată de comunicatul de presă spunea că membrul formaţiei Beatles rămăsese foarte impresionat de un proiect pe care Paulo şi Râul se pregăteau să-l lanseze în Brazilia, numit Societatea Alternativă.

Planul era să creeze o comunitate inspirată din experienţa lui Aleister Crowley, de la începutul secolului al XX-lea, în Cefalu, Sicilia. Locul ales pentru sediul „Oraşului stelelor'[1], aşa cum îl botezase Râul, era oraşul Paraiba do Sul, unde locuise iniţiatul Euclydes Lacerda, alias Prater Zaratustra. Rocke- rul baian intrase cu atâta repeziciune în lumea drogurilor şi a magiei, încât, la un an după ce se cunoscuseră, nu mai aducea deloc a directorul priceput care apăruse la redacţia *A Pomba* pentru a vorbi despre farfurii zburătoare. Bărbos şi cu tunsoare afro, Râul a început să se îmbrace extravagant, cu pantaloni strâmţi pe picior şi evazaţi în partea inferioară, precum şi sacou din lame strălucitor, fără cămaşă pe dedesubt, care-i lăsa la vedere pieptul palid, adânc si osos.

referitoare la căsătorie *(Epăcat că te gândeşti că-s sclavul tău / Spunându-mi că-s soţul tău şi nu pot pleca / Precum pietrele neclintite de pe plajă rămân alături de tine / Fără să ştiu de iubirile pe care mi le-a adus viaţa şi pe care eu n-am putut să le trăiesc...).* Melodia care dădea şi titlul albumului, *Gita,* nu era decât fidela şi bine elaborata traducere a dialogului dintre entităţile Krishna şi Arjuna, din *Bhagavad Gita*, text sacru al hinduismului, pe care autorii tocmai îl terminaseră de citit. Cea mai interesantă de pe album era totuşi cea de-a şasea melodie, *Sociedade Alternativa.* Sau, cel puţin, ceea ce ascundea ea. La prima vedere, versurile melodiei *Sociedade Alternativa* sunau ca o inocentă glumă suprarealistă în jurul unei singure strofe, repetată de-a lungul întregii melodii:

Dacă vreau şi vrei şi tu
Să facem baie cu pălărie
Sau să-l aşteptăm pe Moş Crăciun
Sau să discutăm de Carlos Gardel,
Atunci hai!

Totuşi, în refrenul care deschidea si închidea melodia, se ascundea un mister. Pe fundalul corului care îi accentua vocea, Râul intona:

Fă ceea ce vrei, va fi întreaga Lege.
Trăiască! Trăiască! Trăiască Societatea Alternativă!

Ca si cum nu voiau să existe îndoieli referitoare la intenţiile lor, autorii au transcris *ipsis litteris* fragmente întregi din *Liber Oz,* pentru ca, în final, să deschidă jocul, clarificând în serviciul cui se aflau amândoi. In timp ce Râul cânta refrenul, propria sa voce, mixată în planul al doilea, recita:

Numărul 666se numeşte Aleister Crowley!
Trăiască! Trăiască!
Trăiască Societatea Alternativă!
Legea Thelemei

Trăiască! Trăiască!
Trăiască Societatea Alternativă!
Legea celui puternic
Aceasta e legea noastră şi bucuria lumii
Trăiască! Trăiască!
Trăiască Noul Eon!

Deşi numai cei iniţiaţi măcar puţin în lumea lui Crowley înţelegeau asta, Paulo Coelho şi Râul Seixas au decis să devină purtătorii de cuvânt ai OTO - şi, în consecinţă, ai Diavolului. Pentru mulţi dintre ascultătorii săi, era un mesaj cifrat, pentru a păcăli cenzura, şi apăra o nouă societate ca alternativă la dictatura militară. Aceasta părea să fie şi părerea guvernului: după ce a acceptat înregistrarea melodiei *Sociedade Alternativa,* cenzura a interzis ca ea să fie cântată la show-urile pe care Râul le făcea în afara Braziliei. Cu sau fără cenzură, adevărul e că totul mergea atât de bine, încât Paulo ajunsese la concluzia că zilele sale de penurie materială şi emoţională se terminaseră. în acea noapte, aşa cum obişnuia să facă adesea, în loc să scrie, a înregistrat jurnalul pe o casetă, cu un ton dramatic, ca şi cum s-ar fi aflat pe scenă:

Pe 15 aprilie 1974, la douăzeci şi şase de ani, eu, Paulo Coelho, am terminat
de plătit crimele comise. Abia la douăzeci şi şase de ani am avut conştiinţa
curată, după ceea ce am plătit. Acum, dă-mi recompensa.
Vreau acum ceea ce mi se datorează.
Ceea ce mi se datorează va fi ceea ce-mi doresc eu!
Iar eu îmi doresc bani!
îmi doresc putere!
îmi doresc glorie, nemurire şi iubire!

Atâta timp cât celelalte dorinţe nu se realizau, el se bucura de bani, glorie şi iubire. La începutul lunii mai, Râul l-a invitat, împreună cu Gisa, să se ducă la Brasilia, unde aveau să dea trei spectacole în timpul Festivalului Naţiunilor, organizat în

capitala federală în zilele de 10, 11 şi 12. Acolo, avea să înceapă o perioadă de promovare a LP-ului *Gita,* care urma să fie lansat pe piaţă câteva săptămâni mai târziu. Ca un sclav al lui *I Ching* care era, Paulo a răsfirat cele trei monede ale oracolului de mai multe ori pe masă, până s-a asigurat că excursia nu reprezenta nici un risc. Instalaţi la Hotelul Naţional de la acea vreme, într-o după-amiază de vineri, ziua primului show, cei doi au fost chemaţi de poliţia federală pentru o procedură devenită rutină în comportamentul cenzurii: să le repete artiştilor ceea ce puteau şi ce nu să cânte în public. Colonelul şi funcţionarul care i-a primit le-a explicat că, în cazul lor, singura melodie interzisă era *Sociecb.de Alternativa.* Cu lumea îngrămădită în cele mai îndepărtate colţuri ale sălii de sporturi unde cântau, primele două spectacole au decurs fără probleme. In noaptea de duminică, a show-ului de închidere, lui Râul, care-şi petrecuse după-amiaza şi seara devreme fumând canabis, i s-a întâmplat „un lucru ciudat". De la o oră la alta, nu reuşea să-şi amintească nici măcar un vers din melodiile prevăzute. In timp ce trupa ţinea publicul ocupat, baianul s-a aşezat pe vine pe marginea scenei şi i-a murmurat partenerului, care stătea în primul rând:

— Domnule Paulete, ajută-mă, că mă doare. Urcă-te aici şi ţine publicul un minut până-mi dau cu apă pe faţă.

Râul l-a prezentat mulţimii pe Paulo ca pe „partenerul meu drag“, după care i-a cedat microfonul. Cum publicul acompania trupa bătând din palme, strigând refrenul interzis, Paulo pur şi simplu a făcut acelaşi lucru şi a început să cânte laolaltă cu publicul:

Trăiască! Trăiască! Trăiască Societatea Alternativă!
Trăiască! Trăiască! Trăiască Societatea Alternativă!

întors la Rio, a rezumat în câteva rânduri sfârşitul de săptămână petrecut în Brasilia:

A fost o căbtorie liniştită. Vineri, am avut un contact oficial cu guvernul, unde am vorbit cu şeful Cenzurii, un colonel al poliţieifederale. Duminică, am vorbit pentru mulţime, pentru prima dată am fost luat

complet prin surprindere. Promovarea Societăţii Alternative se petrece în timpul acestor interviuri.

în acea săptămână, Paulo avea să ia o decizie importantă: să-şi formalizeze intrarea în OTO ca „probaţionist" (adică începător), ocazie cu care a jurat „devotament veşnic faţă de Marea Lucrare". Pentru adepţii Diavolului, începând din acel 19 mai „anul 1974 al Erei vulgare", „numele profan" al lui Paulo Coelho de Souza avea să dispară, pentru a face loc unui „nume magic" pe care tocmai el şi-l alesese: *Lumina eternă* — ori *Staars,* ori, pur şi simplu, *313.* După ce şi-a depus jurământul la poştă, a notat în jurnal: ‚Atâta a fost invocat, că El probabil scoate deja foc pe nări pe aici pe-aproape.“ Şi aşa era. în dimineaţa de 25 mai, la şase zile după intrarea sa în lumea întunericului, Paulo urma să aibă mult dorita întâlnire cu Diavolul.Paulo scapă de Diavol şi de poliţiştii DOPS, dar ajunge într-un loc mai rău decât iadul:
DOI-CODI

Grămada de bani pe care Philips o depusese cu un an în urmă în contul bancar al lui Paulo era numai o mostră a ceea ce avea să vină. In urma zgomotosului succes cu *Krig-Ha, Bandolo!* casa de discuri a lansat un compact- disc cu melodiile *Gita* şi *Nâo Pare na Pista,* ultima fiind compusă pe drumul de la Rio la Bahia, când cei doi se întorceau după câteva zile de concediu la părinţii lui Râul, în municipiul Dias d’Avila, din interiorul ţinutului baian. Obiectivul discului era doar să ofere publicului un LP *avant la lettre* al celui care urma să iasă pe

piaţă în iunie, dar, în mai puţin de o lună, a atins 100 de mii de exemplare vândute, cifră care avea să le aducă autorilor un timpuriu „Disc de aur“, primul dintr-o serie de şase pe care cele două cântece le-au câştigat împreună. De fiecare dată când un post de radio, fără să ştie, invoca Diavolul, difuzând refrenul *Trăiască! Trăiască Societatea Alternativă!,* casa de înregistrări a celor doi parteneri avea de câştigat. în aprilie 1974, Paulo a cumpărat un apartament de 150 de metri pătraţi pe strada Voluntârios da Patria, în Botafogo, la câteva străzi de locul în care se născuse şi-şi petrecuse copilăria, şi s-a mutat acolo cu Gisa.

Pe 24 mai, într-o vineri, la două săptămâni după ministagiunea din Brasilia, Râul l-a sunat să-i spună că fusese citat să se prezinte luni la DOPS pentru a „da clarificări". Obişnuit cu convocările frecvente pentru discuţii privind acceptarea melodiilor pentru show-uri sau discuri, nu părea speriat, dar, pentru orice eventualitate, l-a rugat pe partener să vină împreună cu el. Imediat după ce a închis telefonul, Paulo a consultat *I Ching,* să vadă dacă exista vreun risc să se ducă însoţit de Râul la DOPS. Cum răspunsul a fost negativ — sau, cel puţin, a părut că era, din moment ce interpretarea oracolului, după spusele adepţilor săi, nu era mereu precisă —, nu s-a mai gândit la acest subiect.Când s-a trezit, în dimineaţa de sâmbătă, Paulo a văzut pe noptieră un bilet de la Gisa, care plecase mai devreme şi promitea să se întoarcă repede. Când şi-a aruncat ochii pe prima pagină a ziarului *Jomal do Brasil* care fusese lăsat sub uşa de la intrare, data imprimată sub antet i-a atras atenţia: erau fix doi ani de când îl cunoscuse pe Râul - şi de când viaţa sa luase o mare întorsătură. A băut cafeaua, şi-a aprins ţigara, s-a uitat pe fereastră, de unde putea să vadă soarele care cădea pe trotuar, acolo jos, şi s-a dus până în cameră să-şi pună nişte bermude, ca să-şi facă plimbarea zilnică de o oră. A simţit în casă un uşor miros de arsură, a inspectat prizele şi aparatele electrocasnice, dar n-a găsit nimic în neregulă. După ce a făcut doi paşi, şi-a dat seama că mirosul revenea, iar acum era mai puternic. Nu, nu. Acela nu era miros de scurtcircuit, ci de ceva care-i părea din ce în ce mai cunoscut. A simţit un fior când memoria l-a transportat în locul unde simţise acelaşi miros care acum îi invada apartamentul: morga de la Santa Casa de Misericordia, pe care a frecventat-o zilnic, timp de mai multe luni, culegând date despre morţi, pentru pagina de necrologuri de la *O Globo.* Era mirosul macabru al lumânărilor ce păreau aprinse în permanenţă, iluminând în sala funerară de la Casa de Misericordia descompunerea acelor morţi. Diferenţa era că mirosul care îmbiba totul în jurul său era atât de puternic, încât aveai impresia că vine de la o sută, o mie de lumânări ce ardeau în acelaşi timp.

Când s-a aplecat să-şi lege şireturile, a avut impresia că

podeaua din lemn se încovoaie în sus, apropiindu-se periculos de faţa sa. Picioarele îi slăbiseră neaşteptat, cuprins parcă de o ameţeală foarte puternică, iar pieptul i s-a înclinat în faţă. Aproape că s-a prăbuşit pe podea. Când vertijul i s-a accentuat, a încercat să-şi aducă aminte dacă mâncase ceva ciudat, dar nu, nu era vorba de asta: de fapt, nu simţea greaţă, şi nici nevoia de a voma, ci era doar luat de un vârtej ce părea să cuprindă totul în jurul său. Odată cu accesele de ameţeală, care veneau şi plecau, şi-a dat seama că apartamentul fusese cuprins de o ceaţă întunecată, ca şi cum soarele ar fi dispărut dintr-odată şi norii cenuşii ar fi invadat casa. Pentru o clipă, a crezut că trăieşte momentul cel mai temut de utilizatorii de droguri — *bad trip,* călătoria, câteodată fără întoarcere, provocată de consumul de LSD. Dar nici despre asta nu era vorba. Trecuse mult timp de când nu mai pusese în gură nici măcar o fărâmă de LSD. Şi nu auzise niciodată ca marijuana sau cocaina să fi dus pe cineva într-un infern ca acela.

A încercat să deschidă uşa şi să iasă, însă teama îl paraliza. Acolo, pe stradă, putea să fie şi mai rău decât în casă. In afară de vertij uri şi de fum, îl speriau

Liberdade
Poder
Deatino

Vida
Putref aţao
Morte

A.*. A. .

0 JURAMENTO DE PROBAGIONISTA

B,, *PAUL.O COELtrUS* estando em gozo
(none profano)
de saude fisica e mental, neste *13* dia de HA) Q
– { lis) (nes)
An L JrVf _,3ol
(ano a partir de 1904, el alsarismas romanos)
7AUe.US *I 4*
(signo zodiacal) (ano da era vulgar, e.v.)
na presente do
inicial do moto do Neofito ou Neofita)
um(a) Neofito(a) da A.'. A.'., aqul ne dedico a: Enoetar ~a Grande Obra, que e obter um conhecimento cientifico da nrftureza e dos poderes de meu proprio ser-

Que a A.*. A.*. cor<5e a Obra, empreste-me de Sua aabedoria na Obra, ae abilite a compreender a Obra!

Reverenda, dever, simpatia, devoţâo, aeaiduidade, confian ţa eu trago a A.'.A.*#; e em um ano a partir deeta data possa eu ser admitido(a) ao conhecimento e conversaţâo da A.'.A.*.!

/tSjP s i na *tjzt* ara un d arta }
Moto Z CS.Z^ ^

C 3/3)

Amor
Paixao
Deboch
e

luz
Percepţao
Escuridâo

La data de 19 mai 1974 din Epoca Vulgară, numele profan al lui Paulo Coelho dispare şi face loc „Luminii Eterne[11] - sau, pur şi simplu, 313.

de-acum şi zgomotele pe care le auzea, ca şi cum o persoană sau vreo entitate ar fi spart totul în jurul său - dar lucrurile erau, în continuare, la locurile lor. Terorizat şi fără putere să reacţioneze, şi-a văzut speranţele renăscând când a auzit telefonul sunând. I-a cerut lui Dumnezeu să fie Euclydes Lacerda, Frater Zaratustra, care era capabil să pună capăt acelui martiriu. A ridicat telefonul din furcă, dar aproape că a închis când şi-a dat seama că invoca numele lui Dumnezeu pentru a vorbi cu un discipol al Diavolului, înainte de Euclydes: cea care-1 suna era prietena Stella Paula, pe care o recrutase pentru OTO. în plânsete şi la fel de panicată ca şi el, fata l-a sunat pentru a-i cere ajutor, fiindcă apartamentul ei era cuprins de ceaţă neagră, un puternic miros de ceva în descompunere şi alte duhori sufocante. Acum, el era cel care a început să plângă incontrolabil. A închis telefonul şi şi-a adus aminte de remediul pe care îl folosea când exagera cu consumul de canabis sau cocainã: s-a dus la frigider şi a băut mai multe pahare de lapte, unul după altul, apoi şi-a băgat capul sub robinetul de la chiuveta din baie, lăsând apa rece să curgă. Mirosul de mort, ceaţa şi vertijurile continuau, la fel ca şi bocăniturile, atât de puternice, că-1 obligau să-şi ducă mâinile la urechi pentru a le diminua efectul.

Abia atunci, ca şi cum memoria sa ar fi curăţat o veche hieroglifă, a început să-nţeleagă ce se-ntâmplă. După ce a rupt complet legăturile cu credinţa creştină, şi-a petrecut ultimii ani lucrând cu energii negative, în căutarea a ceva ce nici măcar Aleister Crowley nu reuşise: să-l întâlnească pe Diavol. Ce se întâmpla în dimineaţa acelei zile era ceea ce Frater Zaratustra numea „refluxul de energii magice“: primea tot ceea ce ceruse atât de mult în invocaţii şi băi cu sabia-Sfântului-Gheorghe. Paulo se afla faţă-n faţă cu Diavolul. A simţit dorinţa de a se arunca pe fereastră, dar să sară de la etajul al patrulea însemna să se zdrobească de pământ, să sufere teribil, poate chiar să nu mai poată să meargă, însă, chiar şi aşa, nu voia să moară. Plângând ca un copil părăsit, cu mâinile peste urechi şi cu capul îngropat între genunchi, şi-a adus aminte de fragmente din

ameninţările pe care părintele Ruffier le fulgera de la amvonul capelei Colegiului „Santo Inâcio“. Cu memorie uimitoare, a văzut braţele scurte şi groase ale călugărului originar din sud, ridicându-se spre cer în mijlocul blestemelor:

[...] *Suntem în iad!* [...] *Aici se văd numai lacrimi şi se aude numai scrâşnetul*
dinţilor din silă pentru celălalt.
[...] *In timp ce plângem de durere şi de remuşcare, Diavolul ne zâmbeşte*
cu un surâs care ne face să suferim şi mai mult. Dar cea mai grea pedeapsă,
cea mai mare durere, cea mai mare suferinţă este că nu avem nici o speranţă.
Suntem aici pentru totdeauna.
[...] *Şi diavolul va spune: dragul meu, suferinţa ta încă n-a-nceput!*

Asta era, se afla în iad - iad mult mai rău decât făgăduise părintele Ruffier şi la care părea că se condamnase singur. Da, pentru că trecuse mult timp de când începuse - două ore? Trei? Pierduse noţiunea timpului -, iar Gisa nu dădea nici un semn de viaţă. Să se fi-ntâmplat oare ceva cu ea? Pentru a nu se mai gândi la asta, a-nceput să numere cărţile pe care le avea în casă, apoi discurile, tablourile, cuţitele, lingurile, furculiţele, farfuriile, perechile de şosete, chiloţii... Când a ajuns la ultimele piese, a luat totul de la-nceput: a numărat cărţi, discuri... Era ghemuit sub chiuveta de la bucătărie, cu mâinile pline de tacâmuri, când a ajuns Gisa. La fel de năucită ca şi el, înfiorată de frig şi clănţănind din dinţi, iubita sa i-a povestit ce se-ntâmpla, dar Paulo nu ştia. Ea s-a enervat:

— Cum, nu ştii? Tu ştii totul!

îmbrăţişaţi, cei doi au îngenuncheat pe podeaua din bucătărie şi au început să plângă. Când s-a auzit pe sine povestindu-i Gisei că-i era frică de moarte, Paulo a văzut renăscând fantomele de la Colegiul „Santo Inâcio“. „Ţie ţi-e frică să nu mori“, ţipa o dată părintele Ruffier, în faţa colegilor lui, „iar eu sunt indignat de laşitatea ta.“ Şi Gisa era ruşinată să-

l vadă atât de laş pe bărbatul care, cu câteva zile înainte, era atoateştiutor, machoul care o făcuse să se pună cu vrăjitorii nebuni de la OTO. în mijlocul acelui infern totuşi, puţin îi păsa lui Paulo de părerea pe care o aveau despre asta părintele, iubita sau părinţii. Singurul adevăr e că nu voia să moară şi, cu atât mai puţin, să-şi lase sufletul în mâinile Diavolului. A prins curaj şi i-a susurat Gisei la ureche:

— Hai să căutăm o biserică! Să plecăm de aici direct la o biserică!

Militanta de stânga părea că nu-şi recunoaşte iubitul:

— Biserică? Dar ce vrei să cauţi la biserică, Paulo?

Pe Dumnezeu. Voia o biserică pentru a-i cere lui Dumnezeu să-l ierte că se-ndoise de existenţa Sa şi să pună capăt acelei suferinţe. A tras-o pe Gisa până la baie, a deschis robinetul de apă rece de la duş şi s-a ghemuit pe jos, alături de iubita sa. Mirosul urât, norul şi zgomotele se aflau acolo în continuare. Paulo a-nceput să rostească cu voce tare toate rugăciunile pe care le ştia — *Bucură-te, Mărie, Tatăl Nostru, Salve Regina, Crezul* —, până când şi ea a-nceput să facă acelaşi lucru. Nu-şi mai aduc aminte cât timp au rămas acolo, dar amândoi aveau vârfurile degetelor de la mâini învineţite şi încreţite de la apă când Paulo s-a ridicat în fugă, s-a dus în sufragerie şi a luat de pe etajeră o Biblie. Din nou sub apă, a deschis cartea sfântă la o pagină la întâmplare şi a dat de versetul 24 al capitolului 9 din Evanghelia după Marcu, pe care el şi prietena sa au început să-l repete, ca pe o mantră, sub duş:

Cred, Doamne!Ajută necredinţei mele!...
Cred, Doamne!Ajută necredinţei mele!...
Cred, Doamne!Ajută necredinţei mele!...

Cuvintele au fost repetate de cei doi cu voce tare ca un ditiramb, de zeci, poate chiar sute de ori. Paulo a renegat şi a abjurat, tot cu voce tare, legăturile sale cu OTO, cu Crowley şi cu toţi diavolii care păreau că se dezlănţuiseră în acea sâmbătă. Când a revenit pacea, noaptea îşi făcea intrarea pe fereastra apartamentului. Paulo se simţea o zdreanţă — fizic şi emoţional.

hainele pe care să le pună după ce făcea baie, Paulo a hotărât să nu mai fie sclavul superstiţiilor. A luat din dulap o cămaşă de pânză albastru-deschis, cu mânecă scurtă şi cu buzunare cu broderie colorată, făcută cadou de mama sa cu trei ani înainte — şi pe care n-o purtase niciodată. Asta, din cauză că piesa vestimentară fusese cumpărată într-o excursie pe care părinţii săi o făcuseră la Assuncion, capitala ţării vecine al cărei nume, de la arestarea din Ponta Grossa, el nu-1 mai pronunţa. Când s-a îmbrăcat cu cămaşa paraguayană, voia, înainte de toate, să-şi demonstreze sieşi că se eliberase de maniile ezoterice. A luat prânzul cu Gisa şi, pe la două după-amiază, a trecut pe la apartamentul lui Râul, pentru a-1 însoţi la vizita de la DOPS.

îndreptau spre poliţia politică sub dictatură militară, fără a fi însoţiţi de un avocat sau de un reprezentant din partea casei de discuri, nu era o atitudine irresponsabilă. în afara faptului că erau a n, era nici unul dintre arestarea lui Paulo le cenzurii, nimăr să se fi confundat cu op n, exterminase toate prin ţară. Cu şase l

trupe ale armatei masacraseră ultimele focare de gherilă din Araguaia, în sudul statului Pară, lăsând un total de şaizeci şi nouă de morţi printre militanţii PC din B. Odată anihilată opoziţia armată, puţin câte puţin, maşinăria de represiune avea să fie dezactivată. Multe crime şi atrocităţi erau — şi aveau să fie comise în continuare - de regim, dar în acea zi de luni din luna mai 1974 nu era nici o nebunie să răspunzi la o notificare de la poliţia politică - de când se ştia că acuzaţiile de tortură şi eliminare a deţinuţilor cădeau de cele mai multe ori în sarcina serviciilor de informaţii şi a altă sectoare ale armatei, marinei şi forţelor aeriene.

Când taxiul i-a lăsat la uşa centenarei clădiri cu trei etaje din strada Relaţâo, la două străzi de birourile casei de discuri Philips, era ora 3 fix, pe 27 mai. în timp ce Paulo se aşeza să citească ziarul pe o bancă de aşteptare, Râul i-a arătat funcţionarului de la ghişeu notificarea şi imediat a intrat pe un coridor. Jumătate de oră mai târziu, rockerul se întorcea. Fără să se adreseze partenerului, care se pregătea deja să iasă, Râul s-a dus până la un telefon public de pe perete, s-a prefăcut că formează un număr şi a început să cânte încet ceva în engleză:

My dearpartner, the men want to talk withyou, not with me... „Dragul
meu partener, oamenii vor să vorbească cu tine, nu cu mine...“

Cum Paulo nu părea să înţeleagă trucul folosit pentru a-1 anunţa că se afla în pericol, Râul a continuat să bată cu degetele în telefon şi să repete,
ca si cum ar fi fost un refren:
>

They want to talk with you, not with me...
They want to talk with you, not with me...
„Vor să vorbească cu tine, nu cu mine.
Vor să vorbească cu tine, nu cu mine.“

Paulo în continuare nu înţelegea nimic. în picioare, gata să plece, l-a întrebat zâmbind:

— Ce nebunie e asta, Râul? Ce melodie e asta pe care o cânţi?

Când se îndrepta spre uşă, un poliţist i-a pus mâna pe umăr:

— Tu nu. Tu va trebui să rămâi aici pentru a da lămuriri.

Uimit, Paulo a reuşit doar să-i mormăie lui Râul un rapid „anunţă-1 pe tata“, înainte de a dispărea pe uşă. A fost condus printr-un labirint de coridoare prost luminate şi a traversat o curte interioară, în aer liber, până a ajuns la o galerie de celule cu gratii de ambele părţi, majoritatea părând goale, de unde venea un miros puternic de urină amestecată cu dezinfectant. Bărbatul care-1 însoţea s-a oprit în faţa uneia, unde erau doi băieţi arestaţi, l-a împins înăuntru cu o smucitură şi a trecut cheia prin zăvor. Fără să le spună nimic celorlalţi, Paulo s-a aşezat pe jos, şi-a aprins o ţigară şi, cuprins de panică, a încercat să descopere ce se putea afla în spatele acelei arestări. Era cufundat în preocupările sale, când unul dintre cei doi băieţi, mai tânăr decât el, l-a întrerupt:

— Tu nu eşti Paulo Coelho?

Speriat, i-a răspuns instinctiv:

— Da, eu sunt, de ce?

— Noi suntem Copiii Domnului. Eu sunt căsătorit cu Talita, pe care ai cunoscut-o în Amsterdam.

Era adevărat, şi-a adus aminte că, în timpul călătoriei din Olanda, o braziliancă l-a abordat, atrasă de steagul Braziliei cusut pe umărul sacoului său din jeans. La fel ca şi Paulo, nici cei doi reţinuţi nu ştiau de ce se află acolo. Creată în California cu ani înainte, secta Copiii Domnului reuşise să atragă sute de adepţi în Brazilia, dar aici avea de făcut faţă unor acuzaţii grave, printre care pe cea de a practica sex cu copii, inclusiv părinţii cu propriii copii. Prezenţa celor trei în celulele poliţiei politice era un instantaneu fidel al stării de represiune politică din Brazilia. Temuta şi violenta maşinărie creată de dictatură pentru a înfrunta luptătorii de gherilă era acum preocupată de hippy, drogaţi şi adepţi ai sectelor nebune. Abia pe la şase după-amiaza, un poliţist civil, cu un pistol agăţat de curea şi cu un dosar cu hârtii în mână, a deschis uşa celulei şi a întrebat:

— Care dintre voi este Paulo Coelho de Souza?

El s-a identificat şi a fost condus într-o sală de la etajul al doilea al clădirii, unde se găseau doar o masă şi două scaune. Poliţistul s-a aşezat pe unul dintre ele şi i-a ordonat lui Paulo să-l ocupe pe celălalt. A scos dosarul şi a aruncat pe masă banda desenată de patru pagini care însoţea LP-ul *Krig-Ha, Bandolo!* şi a început un dialog suprarealist cu deţinutul:

— Ce porcărie e asta?

— Este inserţia care însoţeşte albumul înregistrat de mine şi de Râul Seixas.

— Ce înseamnă *Krig-Ha, BandoloR*

— înseamnă „Ai grijă cu inamicul!”

— Inamicul? Ce inamic, guvernul? în ce limbă e scris?

— Nu! Nu e nimic împotriva guvernului. Inamicii sunt leii africani şi e scris în limba vorbită în Regatul Pal-U-Don.

Fiind sigur că era prostit de acel băiat cu părul lung şi murdar, poliţistul l-a ameninţat că-i va arăta el ce e aia ignoranţă, obligându-1 să explice pe înţeles că toate acelea erau o lucrare de ficţiune, inspirată de locurile, personajele şi dialectul poveştilor din benzile desenate cuTarzan, ce se petreceau într-un loc imaginar din Africa, numit Pal-U-Don. Tipul nu era mulţumit:

— Si cine a scris treaba asta?

— [3] Eu am scris, iar soţia mea, care este arhitectă, a ilustrat.

— Cum se numeşte soţia ta? Vreau s-o audiez şi pe ea. Unde e acum?

Paulo a intrat în panică în faţa perspectivei de a o băga şi pe Gisa în acel
coşmar, însă ştia că nu putea să mintă - şi nici nu avea motiv să mintă, fiindcă ambii erau nevinovaţi. S-a uitat la ceas şi a văzut că era aproape opt seara:

— Se numeşte Adalgisa Rios. Am fost invitaţi azi la cină, acasă la părinţii mei, iar la ora asta ar trebui să fie acolo.

Poliţistul a strâns hârtiile, ţigările şi bricheta, pe care le împrăştiase pe masă, s-a ridicat şi a dat ordine ca înfricoşatul deţinut să-l urmeze:

— Să mergem acolo, atunci. Să mergem s-o căutăm pe stăpână.

După ce a fost băgat într-o dubă vopsită în alb şi negru, cu simbolul
Secretariatului Siguranţei din Rio de Janeiro desenat pe uşă, Paulo a avut un moment de uşurare. Asta însemna că era arestat oficial şi, cel puţin teoretic, era sub paza statului. Infernul erau de fapt arestările realizate de poliţiştii civili, în vehicule obişnuite şi cu legitimaţii false, fără nici un ordin sau mandat oficial. Acestea obişnuiau să fie anticamera torturilor, aşa dispăruseră cele o sută şaptesprezece persoane pe care le adunase regimul. Părinţilor parcă nu le venea să creadă când şi-au văzut fiul ieşind din maşina de poliţie, încercuit de patru bărbaţi înarmaţi. Le-au spus că Gisa încă nu ajunsese şi că voiau să ştie ce se întâmplă. Paulo a încercat să-i calmeze, spunându-le că e vorba de o problemă cu discul *Krig-Ha, Bandolo!,* care avea să fie rezolvată repede - cu siguranţă la timp pentru ca el şi Gisa să se întoarcă la cină. Unul dintre poliţişti a subliniat ceea ce spunea el, adresându-se părinţilor, Lygia şi Pedro:

— Aşa este, peste puţin timp vor fi înapoi.

ESTAOO DA &UAMABARA
SECfiETARiA OE SEGURANCA PUBLICA
DEPARTAMENTO OE OfiDEM POLITICA E SOCIAL

PROtfrtJAfiIO N2--

In acceaşi poziţie în care venise — aşezat pe bancheta din spate a masinii, cu câte un politist înarmat în stânga şi-n dreapta şi doi pe bancheta din faţa -, a făcut vreme de câteva minute, cale-ntoarsă spre centrul oraşului. Pe la jumătatea drumului, Paulo a întrebat dacă puteau să oprească la un

*< ■ C<dj/ro JO gjo ae |3r>w:

■NOME ■ .MO?. PfifiWO ,M .30.02A.

NACIONALIOADE. Şra.eljţlx:* . NATURALI
DADE. ..Sa.tţedo .4* Gu*n»b*r*. riLHO
0£ .Psdro. .«Lw Coelho.da.Soua*
E DE.. .. . Ar*îlp,e Goelho. d« Soni» .
IOAOE 26 ANOS MASCJDO CM&L OE »«0»tO.....0£l9ii7.
IQENTIOAOE 2P95515"IDAtltuto.F.Paeheeo.....
T. ELEITOR N°.....ZONA . E STA DO
ESTAOO CIVIL- SpltoiPQ . .INSTRUCSo.Oatverai tarii
IMPfiSTO DE oENDA.....'-.....'-.....
PROEiSSÃO Compasšlar.
TCAL OE TfiABALHO.Grţvadora -SHliIPS
RESIOENCiA .K. .'/fliiiattrios da .Hat,Pla,56-*p.ii02.
SIN AIS CARACTERfSTICOS .Cutist-

br.anpajTCAheloat-..Caste».-01hos.s.~Cs.Kta gerbaj <3
.psp»il.-. Sigodei- aiiarAdfv-Alt.-1,69
- u juridica
t^wtiv ro cui tio original Sclor: ffCXxtMOfsFast»: _ V.'HnT~ʳ ~

co Mente VS*nrt» Pires

l1 Ftancisco Msnlo Vi»mt* Pires A,««so[AlrW1co-M»l, 149.! M-l

închis de DOPS, Paulo îmbracă haina de deţinut şi este identificat drept „subversiv".telefon public şi a inventat că trebuia să comunice ceva companiei de înregistrări care avea probleme cu discul. Unul dintre poliţişti i-a spus că nu, şi l-a liniştit, repetând că, în câteva ore, el şi soţia sa aveau să fie liberi. Lovitura nu funcţionase: de fapt, Paulo plănuia să dea telefon chiar la el acasă, ca s-o roage pe Gisa să arunce afară un pachet plin de canabis, aflat pe raftul din sufragerie. A rămas îngheţat şi liniştit până când au ajuns la uşa clădirii în care locuia. Un poliţist a rămas în dreptul maşinii, în timp ce ceilalţi trei au urcat cu el, înghesuindu-se în liftul mic şi lent - caruia, în acea zi, părea că-i trebuia o oră ca să ajungă până la etajul patru. Dinăuntru, îmbrăcată cu un sari indian colorat care-i acoperea corpul până jos, Gisa stingea luminile, pregătită să plece, când Paulo a intrat cu poliţiştii:

— Iubita mea, ei sunt de la DOPS şi au nevoie de nişte clarificări despre discul meu cu Râul şi despre banda desenată pe care tu şi cu mine am făcut-o pentru Philips.

Chiar dacă era speriată, Gisa părea că ţine situaţia sub control cu seninătate:

— Atunci, sunt la ordinele dumneavoastră. Ce doriţi să ştiţi?

Un poliţist a spus că nu se putea da declaraţia aşa:

— Noi putem să luăm declaraţii numai la sediul DOPS, aşa că va trebui să ne întoarcem acolo.

Ea n-a înţeles:

— Dar suntem arestaţi?

>

Poliţistul i-a răspuns civilizat:

— Nu. Sunteţi reţinuţi pentru clarificări, şi vi se va da drumul imediat. Dar, înainte de a pleca, va trebui să verificăm rapid apartamentul. Ne scuzaţi.

Inima lui Paulo bătea atât de repede, că s-a gândit c-o să facă infarct: acum, vor da peste canabis. In picioare, în mijlocul sufrageriei, cu mâna pe umărul Gisei, a însoţit cu privirea mişcarea poliţiştilor. Unul dintre ei a luat o grămadă de o sută de benzi desenate *Krig-Ha, Bandolo!,* altul a răscolit prin sertare şi dulapuri, în timp ce al treilea, care părea să fie şeful,

a examinat etajera cu cărţi şi discuri. Când a văzut vasul de lac chinezesc de mărimea unei cutii de bomboane, l-a luat în mână, a deschis capacul şi a văzut că era plin ochi cu canabis. A mirosit conţinutul, ca şi cum ar fi adulmecat un parfum, a închis vasul şi l-a pus la locul său. Abia atunci Paulo a înţeles că situaţia era mult mai rea decât ar fi presupus el: dacă poliţistul desconsidera vasul cu canabis, însemna că era suspectat de infracţiuni mult mai grave. I-a venit imediat în minte incidentul de la Ponta Grossa: oare fusese din nou confundat cu un terorist, cu un jefuitor de bancă?

Abia când au ajuns la sediul DOPS el şi Gisa şi-au dat seama că nu aveau să ia cina acasă în acea seară. Despărţiţi chiar de la intrare, cei doi au fost obligaţi să se schimbe de haine şi să îmbrace salopete galbene pe buzunarul cărora era scris cuvântul „DEŢINUT", cu litere mari. în zorii zilei de 28, fiecare a fost fotografiat şi identificat ca infractor, şi ambii au trebuit să-şi treacă degetele prin tuş şi să „cânte la pian“ pe fişele de la poliţie completate în acea noapte pe numele lor — a lui Paulo primise numărul 13720, iar a Gisei, 13721. Mereu despărţiţi, au fost interogaţi timp de mai multe ore. Printre obiectele personale confiscate, împreună cu hainele, erau şi ceasurile, lucru care-i făcea să cam piardă noţiunea timpului, mai ales în circumstanţele în care se aflau, deţinuţi într-un loc unde nu intra lumina naturală. Fără torturi fizice, interogatoriile luate celor doi erau legate de psihedelica bandă desenată ce însoţea discul *Krig-Ha, Bandolo!* de semnificaţia Societăţii Alternative. Asta, bineînţeles, după ce au petrecut ore întregi dictând grefierilor ceea ce jargonul poliţiei braziliene numeşte *capivara* „căprioara" — un minuţios, detaliat istoric al tuturor activităţilor desfăşurate de deţinut până în acea zi. Când Paulo a povestit că fusese la Santiago, în mai 1970, împreună cu Vera Richter, poliţiştii l-au oprit, în căutare de informaţii despre brazilienii care trăiau acolo, dar el nu avea nimic de povestit, din simplul motiv că nu avea relaţii cu nici un brazilian exilat în Chile sau în vreo altă ţară. Gisei, pe de altă parte, i-a luat ceva timp până să-i convingă pe interogatori că titlul *Krig-Ha, Bandolo!* fusese sugerat în mijlocul unei şedinţe de creaţie de la Philips, când

Paulo, în picioare pe o masă, striga în toate direcţiile cele trei cuvinte ale regatului Pal-U-Don.

în Gâvea, familia Coelho şi-a petrecut noaptea smulgându-şi părul de îngrijorare. Cu ajutorul unei prietene, secretară a guvernatorului din statul Guanabara de la acea vreme, ziaristul şi omul de afaceri Antonio de Pâdua Chagas Freitas, doamna Fygia a reuşit să descopere, pentru uşurarea tuturor, că fiul îi fusese deţinut de DOPS şi că se afla încarcerat la sediul din strada Relacão. Să fii arestat oficial era o garanţie, deşi precară, că nu intrai pe listele de dispăruţi. Cum instituţia *habeas corpus-n|ni* fusese suspendată de AI-5, nu era altceva de făcut decât să cauţi persoane care să aibă legături, de orice fel — familială, personală -, cu numele influente ale forţelor de siguranţă. Marcos, soţul Soniei Maria, le-a oferit serviciile unui prieten, un anume colonel Imbassahy, care avea relaţii la SNI, însă domnul Pedro a decis să încerce mai întâi pe cale legală, oricât de fragilă ar fi fost aceasta. Mătuşa Heloi a fost cea care le-a sugerat numele avocatului Antonio Clâudio Vieira, în vârstă de cincizeci şi cinci de ani, care lucrase cu un an înainte la biroul „unchiului Candinho“, aşa cum se referea familia Coelho la fostul procuror-general al republicii, Candido de Oliveira Filho Neto. După ce i-au contactat pe unii şi pe alţii, la ora 5 după-amiază erau cu toţii la poarta clădirii frumoase, dar sumbre prin ale cărei celule trecuseră personaje ilustre, precum revoluţionarul Luis Carlos Prestes şi soţia sa de origine germană Olga Benario, liderul comunist argentinian Rodolpho Ghioldi şi intelectuali precum Jorge Amado, Graciliano Ramos şi Mărio Lago. Când a aflat că numai avocatul Vieira putea să treacă de uşa de la intrare, domnul Pedro a adus în discuţie relaţiile sale cu una dintre stelele dictaturii:

— Suntem prieteni ai colonelului Jarbas Passarinho.

Se referea la fostul guvernator de Pară şi ministru în trei dintre guvernele militare (a fost unul dintre semnatarii AI-5), care fusese reales senator de Arena, partid ce susţinea regimul. Poliţistului nu i-a păsat prea mult:

— Dar dânsul e la DOPS, iar aici păsările nu ciripesc. Şi nici Jarbas.

faţa la pământ pe iarbă, Paulo a văzut cu colţul ochiului că Gisa era aruncată într-o dubă, care a demarat în trombă. Singurul lucru pe care l-a văzut înainte de a i se acoperi capul cu o cagulă neagră a fost eleganta construcţie albă a Hotelului Gloria, iluminată feeric. Aşezat pe bancheta din spate a unei Brasilia, a reuşit să mormăie o întrebare pentru cei doi bărbaţi care-1 flancau:

— O să mă omorâţi?

Agentul a înţeles starea de panică în care se găsea:

— Tipule, fii calm! N-o să te omoare nimeni. Doar o să te interogăm.

Teama nu-i trecea. Cu mâinile tremurânde, Paulo s-a prăbuşit înăuntru,

dar a uitat de ruşine şi i-a cerut sechestratorului:

— Pot să te ţin de picior?

Individului i s-a părut amuzantă cererea neobişnuită:

Poţi să mă tii de o cizmă. Si stai liniştit, că nu te omorâm.

17
Paulo iese din catacombe, jurând să învingă teama prin credinţă şi să biruiască ura prin iubire

Abia treizeci de ani mai târziu, odată cu redemocratizarea ţării, Paulo avea să afle că în acea noapte fusese sechestrat de un comando al DOI-CODI. îngrijorat de daunele pe care toate acestea le produseseră în fragila structură emoţională a fiului său, Pedro Queima Coelho a ţinut neapărat să fie acasă, ca să-l poată primi când Paulo avea să fie eliberat. A petrecut o noapte albă, alături de telefonul care n-a sunat, iar la opt dimineaţa a luat un taxi spre DOPS. Când a ajuns, a rămas stupefiat de ceea ce i-a spus poliţistul de serviciu, chiar de la ghişeul de la intrare:

— Fiul dumneavoastră şi iubita lui au fost eliberaţi ieri la ora 10 seara. Fiindcă tata, cu ochii ieşiţi din orbite, părea că nu crede ce aude, funcţionarul a deschis un dosar şi i-a arătat două foi cu antet. „Acestea sunt biletele de eliberare, iar aici sunt semnăturile lor“, spuse, încercând să pară plin de înţelegere. „Eliberat a fost. Dacă băiatul dumneavoastră n-a ajuns acasă, veţi vedea că a intrat în clandestinitate. “

începuse coşmarul care nu-i lăsa să doarmă pe adversarii dictaturii şi pe rudele lor. La 10 seara, cu o zi în urmă, Paulo şi Gisa intraseră pe lista de „dispăruţi[11] ai regimului. Asta însemna că, orice li s-ar fi întâmplat, nu mai era responsabilitatea statului, din moment ce ambii fuseseră eliberaţi teferi şi sănătoşi, după ce semnaseră un bilet oficial de eliberare. Faptele care s-au succedat după sechestru sunt învăluite într-o pădure de mistere atât de deasă, încât, când a ajuns la şaizeci de ani, în 2007, însuşi scriitorul încă mai avea întrebări fără răspuns. Registrele organelor de siguranţă afirmă că Râul nici măcar n-a ajuns să fie deţinut şi că, în data de 27 mai, DOPS a arestat cuplul, identificându-i şi ascultându-i pe cei doi în zorii şi pe parcursul zilei de 28. Documentele de la Armata I indică, şi ele, că, după sechestrarea din faţa Hotelului Gloria, Paulo şi Gisa au fost duşi separat la Batalionul 1 al PoliţieiArmatei, din strada Barão de Mesquita, zona de nord din Rio, unde se afla sediul DOI-CODI, neexistând informaţii despre cât timp rămăseseră arestaţi la acea secţie. Deşi unele dintre rudele sale afirmă, fără să fie sigure, că ar fi rămas „vreo zece zile“ la DOI-CODI, pe 31 mai, într-o vineri, Paulo se afla în Gâvea, scriind în jurnal primele rânduri de după eliberare:

> *Stau acasă la părinţii mei. Mi-e teamă chiar şi să scriu ce mi s-a întâmplat. A fost una dintre cele mai rele experienţe ale vieţii mele — încă o dată, o arestare nedreaptă. Insă temerile mele vor fi învinse de credinţă, iar ura va fi biruită de iubire. Din nesiguranţă în mine se va naşte siguranţa.*

Se întâmplă totuşi ca printre documentele extrase din arhivele de la Abin ale Agenţiei Braziliene de Informaţii (succesoarea fostului SNI, Serviciul Naţional de Informaţii) să apară un lung interogatoriu al lui Paulo, luat de la ora 11a nopţii de 14 până la ora 4 a dimineţii de 15 iunie, la sediul DOI-CODI. Enigma stă în faptul că el e sigur că nu s-a mai întors deloc la DOI-CODI după ce a fost eliberat. Cu aceeaşi siguranţă, avocatul Antonio Clâudio Vieira garantează că niciodată nu l-a

însoţit la Barão de Mesquita şi că nici nu fusese chemat a doua oară de familia Coelho pentru a le salva fiul. Aceeaşi versiune e confirmată şi de domnul Pedro, sora Sonia Maria şi fostul ei soţ, Marcos, care la acea vreme a fost martor nemijlocit. Prima şi cea mai normală suspiciune - că Paulo, îngrozit, ar fi putut să-şi denunţe prietenii sau să prejudicieze alţi oameni şi că acum ar fi încercat să şteargă această pată din istoria sa — nu stătea în picioare după citirea celor şapte pagini dactilografiate pe foi cu antetul Armatei I de atunci. Primele patru pagini sunt ocupate de repetarea „căprioarei[11] (*capivara*) pe care o făcuse la DOPS, istoricul detaliat al vieţii sale de până atunci: şcoli, munca la teatru, călătorii, închisoarea din Paranâ, *O Globo,* cursul din Mato Grosso, *A Pomba,* parteneriatul cu Râul... Fragmentul care se referă la aderarea lui şi a lui Râul la OTO este atât de greu de înţeles, încât l-a obligat pe grefier să-l presare cu mai mulţi „sic“ — pentru a nu exista îndoieli că deţinutul chiar spusese asta:

> *Că, încă din 1973, declarantul şi Râul Seixas au ajuns la concluzia că „lumea trăieşte o intensă perioadă de plictiseală “ [sic!]; că, pe de altă parte, au constatat că, atunci când cariera unui muzician nu este însoţită de o mişcare puternică, tinde să se termine rapid. Că declarantul şi Râul Seixas au hotărât atunci să „capitalizeze sfârşitul mişcării hippy, şi atunci a apărut interesul subit trezit de magia lumii “ [sic!]; că declarantul a început să studieze cărţile unei societăţi ezoterice numite „OTO“. Că declarantul şi Râul Seixas au hotărât atunci să fondeze „Societatea Alternativă “, „care a fost înregistrată la un notariat, pentru a evita falsele interpretări “ [sic!]; că declarantul şi Râul Seixas au fost în Brasilia şi au expus conceptele Societăţii Alternative şefilor poliţiei federale şi cenzurii, că au spus „că intenţia nu era să fie împotriva guvernului, ci inclusiv să canalizeze tineretul spre un alt tip de activitate“ [sic!].*

Când agenţii i-au cerut să le dea numele persoanelor de stânga cu care avea relaţii, Paulo a reuşit să-si aducă aminte doar de doi: unul care frecventa Paissandu, „cunoscut de toţi după porecla Filozoful[11], şi un fost iubit al Gisei din mişcarea studenţească, al cărui nume de asemenea nu şi-l amintea, dar credea că „începe cu litera H sau A“. Opinia sigură a tuturor că el nu se întorsese la DOI-CODI după sechestrare e întărită de jurnalul său - în care nu există absolut nici o înregistrare că se întorsese să facă declaraţii în noaptea de 14 spre 15 iunie. Ipoteza că grefierul dactilografiase greşit data e scoasă din calcul de faptul că declaraţia are şapte pagini, iar data scrisă pe fiecare dintre ele e aceeaşi, 14 iunie. Dovada definitivă că Paulo fusese, de fapt, la DOI-CODI în acea zi stă totuşi intr-un mic detaliu: când a fost fotografiat şi identificat la DOPS, la câteva ore după arestarea din data de 27, avea mustaţă şi cioc. Pe data de 14, e descris ca având „barba şi mustaţa bărbierite".

Cât despre Gisa, în perioada în care a rămas la DOI-CODI a fost supusă la două interogatorii. Primul a început la ora 8 dimineaţa, pe data de 29 mai, şi s-a terminat abia la 4 după-amiază, iar cel de-al doilea a fost luat între 8 şi 11 dimineaţa, în ziua următoare, o zi de joi. La ambele, a fost audiată ca militantă a Acţiunii Populare şi a Partidului Comunist din Brazilia, dar, la fel ca şi Paulo, avea prea puţine sau chiar nimic de spus în afara muncii sale de bază în mişcarea studenţească, când circulase prin diversele organizaţii de stânga. In dimineaţa în care erau arestaţi la DOI, s-a întâmplat ceva care a produs ruptura definitivă dintre cei doi. Cu capul acoperit de cagulă, el era dus la toaletă de un poliţist când, trecând prin faţa unei celule, a auzit pe cineva plângând şi care-1 striga:

— Paulo? Eşti aici? Dacă eşti tu, vorbeşte cu mine!

Era Gisa, probabil acoperită la fel ca şi el, care-i recunoscuse vocea. îngrozit de posibilitatea de a se întoarce gol în „frigider" - celula închisă înăuntrul căreia temperatura era menţinută scăzută pentru a-i justifica porecla —, a rămas tăcut. Iubita sa implora după ajutor:

— Paulo, iubirea mea! Te rog, spune-mi doar da. Numai asta,

spune-mi că eşti aici!

Nimic. Ea insista:

— Te rog, Paulo, spune-le că nu am nimic de-a face cu asta.

Ceea ce avea să fie considerat cel mai mare gest de laşitate din viaţa sa era faptul că nu a deschis gura. intr-o după-amiază din acea săptămână - cel mai probabil vineri, pe 31 —, un paznic a apărut cu hainele sale, i-a dat ordin să se îmbrace şi să-şi acopere capul cu cagula. Aşezat pe bancheta din spate a unei maşini, i-au dat drumul într-o piaţetă din Tijuca, un cartier al clasei de mijloc, la zece kilometri de secţia unde fusese arestat.

Primele zile acasă la părinţii săi au fost o adevărată teroare. De fiecare dată când bătea cineva la uşă sau când suna telefonul, Paulo se închidea în cameră, de teamă să nu fie luat din nou de poliţie, armată sau oricine l-ar fi putut sechestra. Ca să-l liniştească puţin, domnul Pedro, impresionat de paranoia fiului său, a jurat că nu avea să mai permită o altă arestare, oricare ar fi fost consecinţele. „Dacă apare cineva pe aici ca să te aresteze fără mandat judiciar", a promis el, „va fi primit de mine cu arma." Abia după două săptămâni de stat închis în Gâvea, Paulo a avut curajul să calce din nou pe stradă, şi, chiar şi aşa, a ales să se aventureze pentru prima dată într-o zi în care era uşor să descoperi dacă te urmărea cineva: joi, 13 iunie, când Brazilia şi Iugoslavia deschideau Campionatul Mondial de fotbal din 1974, găzduit de Germania - şi toată ţara se afla în faţa televizoarelor pentru a susţine echipa naţională. Intr-un Rio transformat în oraş-fantomă, a plecat cu autobuzul până în Flamengo şi, după multe ezitări, a prins curaj şi a intrat în apartamentul în care el şi Gisa au trăit până în sâmbăta în care au crezut că li s-a arătat Diavolul. Rămăsese exact dezordinea pe care o lăsaseră poliţiştii luni noapte. înainte ca arbitrul să fluiere finalul meciului, care s-a terminat la egalitate, zero la zero, Paulo se afla deja sub protecţia casei paterne. Una dintre penitenţele pe care şi le-a impus, pentru ca „totul să se întoarcă la normal cât mai repede posibil", a fost chiar să nu se uite la nici un meci al Cupei Mondiale - la care Brazilia avea să termine pe locul al patrulea.

Cel mai greu a fost s-o caute pe Gisa. De la teribila întâlnire în carcera de la DOI-CODI, nu mai ştia nimic de ea, însă vocea ei plângând - „Paulo! Vorbeşte cu mine, Paulo!” — îi tot răsuna în minte. Când, într-un final, a reuşit să sune la fostul apartament unde ea se întorsese să locuiască, şi-a amintit de posibilitatea ca telefonul să fie ascultat şi şi-a pierdut curajul de a o întreba dacă fusese torturată şi când fusese eliberată. Când i-a propus o întâlnire pentru a discuta despre viitor, a primit de la Gisa dramaticul şi definitivul ultimatum:

— Nu vreau să mai trăiesc cu tine, nu vreau să-mi mai vorbeşti şi prefer să nu-mi mai pronunţi numele niciodată.

Colapsul emoţional în faţa a ceea ce auzise a fost atât de grav, că familia a trebuit să-i ceară din nou ajutorul doctorului Benjamim Gomes - tocmai lui, psihiatrul de la Clinica „Dr. Eiras“. Spre norocul lui Paulo, de această dată medicul a decis să înlocuiască şocurile electrice cu şedinţe zilnice de analiză, care, în primele săptămâni, aveau loc la domiciliu — tratament care costa deloc modica sumă lunară de 3 000 de cruzeiro, echivalentul a 4 000 de reali în 2008. Mania persecuţiei atinsese cote atât de înalte, încât, în una dintre ieşirile lui, teama l-a făcut să leşine pe stradă, în faţa unei librării din Copacabana, fiind salvat de trecători. Când a primit de la Philips dovada copertei LP-ului *Gita*, aflat în pregătire, nu şi-a crezut ochilor: era o fotografie a lui Râul cu o beretă tip Che Guevara, purtând steluţa roşie cu cinci colţuri a comuniştilor. îngrozit, a sunat pe loc la Philips şi a cerut: dacă nu schimbă fotografia de pe copertă, trebuie să-i scoată toate melodiile de pe disc. Când au dorit să afle de ce, le-a răspuns atât de încet, că părea că silabiseşte la telefon:

— Pentru că nu mai vreau să fiu arestat, iar cu această fotografie pe coperta discului o vor face din nou. Aţi înţeles?

După multe parlamentări, a acceptat ca Râul cu bonetă *a la* Che să iasă pe copertă, dar a cerut o declaraţie scrisă din partea celor de la Philips, în care să se menţioneze că alegerea era responsabilitatea exclusivă a companiei. A ajuns să aibă câştig de cauză sugestia unui artist grafic care avea ochiul format pentru toate: steluţa roşie a fost pur şi simplu ştearsă din poză,

Una dintre trăsăturile paranoiei era să reclame presupusa abandonare din partea prietenilor, fiindcă le era teamă să se apropie de cineva care

fusese arestat şi sechestrat de organele de siguranţă. Realitate sau halucinaţie? Important e că, în memoria sa, în afară de Râul, numai două persoane dintre relaţiile sale i-au întins mâna: ziarista Hildegard Angel şi Roberto Menescal, unul dintre părinţii curentului bossa nova şi, la acea vreme, director la Polygram. împreună cu Phonogram, Polydor şi Elenco, firma era una dintre filialele braziliene ale multinaţionalei olandeze Philips şi o avea pe CBS ca pe una dintre cele mai mari concurente în Brazilia, filiala companiei americane Columbia. Hilde, cum era şi este cunoscută, a fost prietena lui Paulo în continuare, chiar dacă avea motive dureroase să nu-şi mai dorească alte probleme cu dictatura: cu trei ani înainte, fratele său cel mai mic, Stuart Angel, militant al grupului de gherilă MR-8, fusese asasinat în mod barbar, prin asfixiere, la un cartel de la Aeronautică, cu gura prinsă de ţeava de eşapament a unui jeep pornit. Soţia sa, economista Sonia Moraes Angel,**Coperta discului „Gita“, cu timbrul Societăţii Alternative: la cererea lui Paulo, steluţa comunistă a fost ştearsă de pe pălăria lui Râul Seixas.**

La stânga lui Paulo, jurnalista Hildegard Angel, una dintre puţinele persoane care i-au întins o mână după închisoare şi sechestru.militantă a ALN, a murit, şi ea, sub tortură la DOI-CODI din São Paulo cu puţine luni înainte, la sfârşitul anului 1973. Ca şi cum două tragedii n-ar fi fost suficiente pentru aceeaşi familie, mama lui Hilde şi Stuart, stilista Zuzu Angel, a murit doi ani mai târziu, în 1976, într-un accident de maşină cu toate caracteristicile unui atentat, care a ajuns pe ecranele cinematografelor în filmul intitulat *Zuzu Angel.*

Hilde a fost cea care, după multe insistenţe, l-a convins pe Paulo să iasă din nou: l-a convins să asiste la dezbaterea „Femeia şi comunicarea[11], la care ea avea să participe împreună cu feminista Rose Mărie Muraro, la Muzeul Naţional de Artă. Paranoia justificată a lui Paulo ar fi atins cote insuportabile dacă ar fi ştiut că în mijlocul publicului se afla un spion, poliţistul Deuteronomio Rocha dos Santos, care în aceeaşi zi a redactat o informare despre acea întâlnire pentru „Secţia de Căutări Speciale" de la DOPS, neuitând să înregistreze: „printre cei prezenţi, se afla şi ziaristul şi scriitorul Paulo Coelho, prietenul apropiat al lui Hildegard Angel".

Imediat după ce a prins forţă să circule prin oraş Iară teama de a fi sechestrat din nou, prima măsură importantă pe care a luat-o, după perioada pe care ajunsese s-o numească „săptămâna neagră", a fost să caute OTO. Două motive îl făceau să bată la uşa lui Frater Zaratustra: voia să înţeleagă ce se-ntâmplase la el acasă, în acea sâmbătă teribilă, şi apoi, oricare ar fi fost explicaţia dată de sectă, avea să se rupă definitiv de ea. Teama de Diavol era atât de mare, că i-a solicitat lui Euclydes-Zaratustra ca întâlnirea să se petreacă în cursul zilei, acasă la părinţii săi, unde s-a întors să locuiască, şi, drept garanţie, l-a invitat pe Roberto Menescal ca martor. A fost bine că l-a chemat pe Menescal: spre surprinderea sa, în ziua stabilită, cel care a apărut la casa din Gâvea nu a fost nimeni altul decât Parzival XI, autoîncoronatul cap mondial al sectei. Chiar el, sinistrul şi nepoliticosul Marcelo Ramos Motta. Paulo a hotărât să treacă direct la subiect, fără prea multe introduceri. După ce i-a povestit pe scurt ce s-a petrecut acasă la el şi în cele două

puşcării, l-a întrebat:

— Vreau să ştiu ce mi s-a întâmplat sâmbătă şi în zilele următoare.

Parzival XI l-a privit cu dispreţ:

— Ai ştiut mereu că la noi valorează legea celui mai puternic. Iţi aduci aminte că te-am învăţat asta? Conform legii celui mai puternic, cel care se tine de bară trece. Cine nu se tine de bară dansează. Tu ai fost slab si ai dansat.

j > >

Menescal, care urmărea dialogul de la distanţă, s-a îndreptat amenințător spre oaspete — lucru ce punea în pericol porţelanurile şi cristalurile familiei Coelho, având în vedere că autorul cărţii *O Barquinho* practica aikido, iar vrăjitorul crowleyst avea centura neagră la jiu-jitsu. Dar Paulo l-a oprit şi a reacţionat, pentru prima dată, tratându-1 pe marele-preot cu numele său obişnuit: — Şi atunci OTO asta e, Marcelo? Sâmbătă apare Diavolul la mine acasă, luni sunt arestat, iar miercuri, răpit? Asta înseamnă OTO? Atunci, dragul meu, ies.

Imediat ce s-a văzut eliberat de vrăjitor, cu o mare uşurare, ca şi cum şi-ar fi luat de pe umeri o grea povară, Paulo s-a aşezat la maşina de scris şi a redactat o adresă oficială de ieşire a sa din misteriosul Ordo Templi Orientis. Scurta şi dramatica sa incursiune în regatul întunericului nu ajunsese să împlinească nici două luni:

Rio de Janeiro, 6 iulie 1974
Eu, Paulo Coelho de Souza, care mi-am semnat jurământul de Probaţionist în anul LXX, 19 mai, cu soarele în semnul Taurului, 1974 e. v., solicit şi mă consider exclus din Ordin, din cauza totalei mele incompetente în ceea ce priveşte realizarea sarcinilor care mi-au fost trasate.
Declar că sunt în stare bună de sănătate fizică şi mintală pentru a lua această decizie.
93 93/93
Martoră mi-e mâna [care semnează],
Paulo Coelho

Desprinderea lui Paulo de diavol şi de adepţii săi n-a

însemnat sfârşitul paranoiei. De fapt, se simţea sigur numai când era acasă, cu părinţii prezenţi şi uşile bine închise. In mijlocul acestei disperări i-a venit ideea de a pleca din Brazilia pentru o perioadă, cel puţin până îi dispărea teama. Gisa fiind departe, nu-1 mai lega nimic de Brazilia. Vânzările LP-ului *Gita* depăşeau aşteptările cele mai optimiste şi banii curgeau fără oprire în contul său bancar.

Schimbarea produsă în viaţa sa de parteneriatul cu Râul a ajuns să acopere un moment important al traiectoriei lui Paulo: lansarea primei sale cărţi, încă nu era vorba de Marea Lucrare pe care visa s-o realizeze, dar era o carte. Publicată la sfârşitul lui 1973 de respectata Editură „Forense“, specializată pe cărţi didactice, *O Teatro na Educaţão* era sistematizarea suportului de curs pe care autorul îl preda la şcolile publice din Mato Grosso. Nici măcar un reportaj elogios, semnat de Gisa şi publicat în pagina lor săptămânală din *Tribuna da Imprensa,* nu fusese capabil să stimuleze vânzările: la un an de la lansarea volumului *O Teatro na Educaţão* vânduse numai cinci sute de exemplare, într-un tiraj iniţial de trei mii. în ciuda faptului că era previzibil ca lucrarea să treacă practic neobservată în lumea literelor, aceea era prima sa carte, astfel că merita să fie sărbătorită. Când Gisa a ajuns acasă, în ziua în care *O Teatro na Educaţão* a fost gata, pe masă se aflau două pahare şi o sticluţă de lichior Benedictine pe care Paulo o primise la cincisprezece ani şi-l păstrase în tot acest timp, promiţând s-o deschidă numai când avea să publice prima carte. Nici insuccesul debutului ca autor şi nici cornul abundenţei alimentat de faima sa n-au fost totuşi capabile să-i zdruncine vechea şi puternica convingere, visul care devenise, aşa cum recunoştea chiar şi el, obsesie: să fie un scriitor cu faimă în lumea întreagă. Chiar şi după ce a devenit cunoscut ca textier, în momentele de singurătate ideea fixă îi revenea cu forţă. O rapidă trecere în revistă a jurnalelor sale arată, în fraze luate de ici şi colo, că recunoaşterea publică ca textier nu-1 făcuse să-şi schimbe planurile: el nu dorea să fie doar încă un scriitor, ci, textual, unul „faimos în toată lumea“. îi părea rău că, la vârsta sa, cei de la Beatles „cuceriseră deja lumea", dar, „chiar şi cu

multă bătaie de cap“, Paulo nu-şi pierdea speranţa ca visurile sale să devină realitate. „Sunt precum un luptător ce aşteaptă momentul pentru a intra decisiv în ring“, a scris, „şi destinul meu e succesul. Marele meu talent e să lupt pentru el.“

Cum Râul fusese foarte impresionat de arestarea în mai multe rânduri a prietenului său, n-a fost greu să fie şi el convins să călătorească în străinătate pentru o perioadă. între decizia de a pleca din Brazilia şi plecarea ca atare n-au trecut nici zece zile. Faptul că trebuia să se întoarcă la DOPS pentru a-şi lua viza de ieşire din ţară — exigenţă impusă de dictatură celor care doreau să călătorească în străinătate — a provocat atâta teamă, încât în ziua stabilită Paulo a trebuit să înfrunte o puternică criză de astm. Pe 14 iulie 1974, la o lună şi jumătate de la răpirea sa, cei doi parteneri au aterizat la New York fără dată de întoarcere.

Fiecare îşi luase cu el noua iubită. Râul se despărţise de Edith, mama fiicei sale Simone, şi trăia cu o altă americancă, Gloria Vaquer, sora bateristei Jay Vaquer. Părăsit de Gisa, Paulo începuse o relaţie cu frumoasa Maria do Rosário do Nascimento e Silva, o brunetă uscăţivă de douăzeci şi trei de ani. Actriţă, scenaristă şi producătoare de filme, Rosário era fiica juristului din Minas, Luiz Gonzaga do Nascimento e Silva, care, cu o săptămână înainte de călătoria lor, fusese numit de generalul Ernesto Geisel, preşedintele republicii, ministru al serviciilor sociale, post pe care-1 ocupase şi în primul guvern al dictaturii militare. în ciuda activităţilor tatălui său, Rosário era o activistă de stânga care-i ascundea pe cei urmăriţi de regim, ajungând să fie arestată când filma declaraţii ale muncitorilor în gara Central do Brasil, din Rio. Când l-a cunoscut pe Paulo, prin intermediul jurnalistei Hilde Angel, era pe punctul de a termina o căsătorie tumultuoasă cu Walter Clark, directorul general al Reţelei de Televiziune „Globo“ de la acea vreme.

Balanţa bancară a celor patru călători era mai mult decât suficientă pentru a putea sta liniştiţi la luxosul Hotel Piaza, situat vizavi de Central Park, sau la discretul Algonquin, adrese obişnuite pentru stelele care treceau prin New York. în nebunii ani ’70 totuşi, era de *bon ton* să stai în locuri care trezeau

emoţii puternice. Aşa s-a întâmplat ca Paulo, Rosário, Râul şi Gloria să bată la poarta Hotelului Marlton - sau, mai precis, la gratiile de fier care protejau intrarea în hotel de găştile de pe strada Greenwich Village, cartierul boem în care se afla. Construit în 1900, Marlton era celebru, fiindcă găzduise, fără a face diferenţe, peşti, prostituate, traficanţi de droguri, artişti de cinema, cântăreţi de jazz şi beatnici. Prin cele o sută paisprezece camere ale sale, majoritatea cu baie pe coridor, trecuseră personalităţi precum actorii John Barrymore, Geraldine Page şi Claire Bloom, cântăreţii Harry Belafonte, Carmen McRae şi Miriam Makeba şi scriitorul *beat* Jack Kerouac. Iar din una dintre camerele de la Marlton, în iunie 1968, a ieşit fanatica feministă Valerie Solanas, înarmată cu un revolver, pentru a comite atentatul care aproape că i-a luat viaţa artistului pop Andy Warhol. Apartamentul lui Râul şi al Gloriei, cu sufragerie, dormitor şi baie, costa pe lună trei sute de dolari, (1 300 de dolari sau 2 300 de reali în 2008). Cel al lui Paulo şi al lui Rosário, doar cu dormitor şi baie, era la două sute de dolari, dar nu avea frigider, ceea ce-i obliga să bea în fiecare zi coca-cola călduţă şi whisky fără gheaţă — asta, bineînţeles, când nu fumau canabis sau nu prizau cocaină, principalele distracţii ale grupului.

Pe acel 8 august 1974, privirile întregii lumi erau îndreptate spre Statele Unite. După doi ani şi două luni de implicare intr-un scandal de spionaj, aşa-numitul „Caz Watergate", guvernul republicanului Richard Nixon agoniza în piaţa publică. Marile decizii se luau la Washington, însă inima americanilor bătea la New York. In atmosfera din *Big Apple,* părea să fie o încărcătură suplimentară de electricitate. Se aştepta dintr-un moment în altul ca preşedintele să sufere o punere sub acuzare pentru înaltă trădare sau să renunţe. După o noapte petrecută într-o discotecă la modă, Paulo şi Rosário s-au trezit la ora 3 după-amiază, au coborât pentru un *breakfast* adevărat
la Child, tavernă foarte bună aflată la o stradă de Marlton, si s-au întors
[7])
în cameră. Au prizat câteva liniuţe de cocaină şi, când s-au

Nixon a explicat motivele care-1 conduseseră la dramatica decizie. Vorbele sale s-au încheiat pe un ton melancolic:

To have served in this ojfice is to have felt a very personal sense of kinship with each and every American. In leaving it, I do so with this prayer: may

Paulo împreună cu Rosârio: sus la un restaurant, iar jos sărbătorind renunţarea lui Nixon la New York. în acea zi de 8 august 1974, a mirosit a cocaină pentru ultima dată în viaţă.

God’s grace be with you in all the days ahead. „Să slujeşti în acest post înseamnă să ai o apropiere specială de fiecare american. Părăsindu-1, o fac cu această rugăciune: harul lui Dumnezeu să fie cu voi în toate zilele ce vor veni.“

Nici n-a terminat bine discursul, că Paulo era deja pe stradă, urmat îndeaproape de Maria do Rosário, cu microfonul la gură, ca un prezentator de radio.

Paulo — La naiba!Am rămas chiarfoarte impresionat, Rosário, foarte! Dacă vreodată va trebui să renunţ, aşa o voi face... Ia uite aici: Nixon tocmai a renunţat, şi tipul ăsta dansează la colţ.

Rosário — Dansează şi cântă la banjo. Ţară de nebuni!

Paulo — Sentimentele mele, în acest moment, sunt total de nedescris. Mergem pe strada 8.

Rosário — Oamenii chiar sunt foarte fericiţi şi asta e prea tare!

Paulo — Da! Sunt uimit, Maria. Chiar sunt! Televiziunile iau interviuri oamenilor de pe stradă! E o zi istorică!

Rosário — Uite o femeie plângând, şi are şi o fetiţă care

plânge. Este emoţionată cu siguranţă.

Paulo — Este într-adevăr o oră super, nu! Dar chiar super!

Cuprinşi de entuziasm, cei doi s-au întors la Marlton. Rosârio a coborât la etajul al treilea, unde se afla apartamentul lor, iar Paulo a urcat mai departe cu liftul până la etajul al şaptelea, ca să-i arate lui Râul casetele cu nebunia care se petrecuse în acel sfârşit de după-amiază în New York. Când a deschis uşa fără să bată, cum erau obişnuiţi amândoi, a dat de partenerul său întins pe canapea, dormind cu gura deschisă. Pe măsuţa de lângă el, o liniuţă de cocaină pregătită pentru a fi prizată pe nas, o sticlă de whisky golită pe jumătate şi un teanc de bani cu aproape 5 000 de dolari în bancnote de o sută. Pentru cineva care venea de la o festivitate civică spontană, precum Paulo, martor la o sărbătoare populară fără pereche, şocul provocat de acea imagine a prietenului, desfigurat şi dedat prafului şi alcoolului, a avut impactul unei bruşte treziri la realitate. Nu era doar dezamăgirea să-l vadă în acea stare pe prietenul pe care-1 introdusese în lumea drogurilor - ci şi siguranţa că, de fapt, cocaina îl ducea şi pe el pe acelaşi drum. Paulo nu mărturisise niciodată, nimănui, nici chiar jurnalului, dar ştia că devenise dependent de droguri.

Şocat, s-a întors în apartamentul său. Iluminat numai de lumina albăstruie care venea de afară, a văzut corpul uscăţiv al lui Rosário, goală în pat. S-a aşezat melancolic alături de iubita sa, a mângâiat-o uşor pe spate şi a anunţat-o cu un murmur:

18

—Azi e o zi istorică şi pentru mine. Pe 8 august 1974, am renunţat să mai prizez cocaină.Doamna Paulo Coelhoîşi impune limitele: chiar şi un fum e în regulă.
Dar nici vorbă de astfel de extravaganţe sexuale

Planurile de a rămâne mai multe luni în New York au fost devansate de un accident neaşteptat. Intr-o seară, Paulo a folosit un deschizător de conserve electric şi, din neglijenţă, lama ascuţită i-a alunecat şi i-a atins mâna dreaptă. Prosopul de baie pe care Rosário l-a folosit pentru a încerca să-i oprească hemoragia s-a umplut rapid de sânge, devenind o sferă roşie. Dus cu ambulanţa la un punct de prim-ajutor din Greenwich Village, a aflat că maşina îi tăiase un tendon fldxor al degetului inelar de la mâna dreaptă. Supus unei operaţii de urgenţă, i-au fost cusute nouă copci pe deget şi s-a văzut obligat să folosească timp de câteva săptămâni o tijă de metal care îi imobiliza mâna.

Câteva zile mai târziu, el şi Rosário s-au întors în Brazilia, în timp ce Râul şi Gloria se duceau mai departe, spre Memphis, în Tennessee. Odată întors la Rio, Paulo a considerat că acumulase forţe suficiente pentru a înfrunta fantomele şi a decis să locuiască singur în apartamentul în care locuise cu Gisa. Curajul a avut totuşi viaţă scurtă. Pe 10 septembrie, după două săptămâni, îşi adăpostea din nou arca în bine cunoscutul port patern din Gâvea. Nerăbdător să scape de tot ceea ce-i aducea aminte de diavoli, închisori şi răpiri, înainte de a se muta în casa părinţilor, şi-a vândut toate cărţile, discurile şi tablourile. Când a văzut apartamentul gol, fără nimic pe pereţi şi pe etajere, a scris în jurnal: „Tocmai m-am descotorosit de trecut." Nu avea să fie chiar atât de uşor. Paranoia, temerile şi

complexele continuau să-i roadă sufletul. Mărturisea în mod frecvent că încă se mai simţea vinovat chiar şi pentru întâmplările petrecute în copilărie, precum cea „când a pus mâna pe organul genital al unei fetiţe" sau chiar şi când „a visat dezmăţuri cu mama sa" —, dar cel puţin acasă avea speranţa că nimeni nu avea să-l răpească fără să fie pedepsit.

Intr-o perioadă în care varietatea partenerilor şi promiscuitatea sexuală implicau puţine riscuri, du-te-vino-ul femeilor din viaţa sa era înregistratîn jurnal, fără ca vreuna dintre ele să primească vreo menţiune specială - cu excepţia câte unei evaluări despre performanţele sexuale. Câteodată, se întâlnea cu fostele iubite, însă adevărul era că nu se refacuse după terminarea poveştii de dragoste cu Gisa - căreia îi scria în continuare şi de la care n-a primit răspuns niciodată. Când a aflat că Vera Richter s-a împăcat cu fostul sot, si-a notat:

Azi, am fost în oraş să-mi rezolv problema psihanalitică cu acţiunile de la Banco do Brasil. M-am gândit să le vând şi să-i dau banii lui Mărio, fiindcă a avut-o pe Vera peste un an. De fapt, Vera a fost cea care m-a avut pe mine, deşi înăuntrul minţii mele strivite am considerat mereu că era invers.

Parteneriatul cu Râul dădea în continuare cele mai bune rezultate, însă, pe plan intern, nava Societăţii Alternative începea să ia apă. Chiar înainte de „noaptea neagră“ şi de arestarea lui Paulo, între ei şi Philips avuseseră loc divergenţe subtile despre semnificaţia acelei societăţi. Totul indica faptul că Râul luase în serios ideea de a crea o nouă comunitate — sau sectă, sau religie, sau mişcare -, care să pună în practică şi să transmită poruncile lui Aleister Crowley, Parzival XI şi ale lui Frater Zaratustra. Cu toate acestea, pentru directorii de la casa de discuri, Societatea Alternativă nu era mai mult decât o marcă bună pentru a promova vânzarea discurilor — aşa cum făcuse, la începutul anilor ’60, tipul cu părul mare de la Jovem Guarda. Paulo fusese martor la aceste divergenţe de opinie, în aprilie 1974.

Preşedintele companiei Philips în Brazilia, sirianul naturalizat brazilian Andre Midani, crease un grup de lucru informai pentru a ajuta firma să-şi poziţioneze mai bine artiştii pe piaţă. Coordonat de Midani şi de compozitorul Roberto Menescal, *dream-team*-ul era alcătuit din cercetătorul de piaţă Homero Icaza Sânchez, scriitorul Rubem Fonseca şi ziariştii

Artur da Tâvola, Dorrit Hărăzim, Nelson Motta, Luis Carlos Maciel, João Lufs de Albuquerque şi Zuenir Ventura. Grupul se întrunea o dată pe săptămână în apartamentul unuia dintre hotelurile de lux din Rio şi petrecea acolo o zi întreagă, discutând despre profilul şi lucrările vreunui artist de la Philips. La prima întâlnire, discutau doar între ei, iar săptămâna următoare repetau şedinţa în prezenţa artistului. Participanţii erau plătiţi cu bani grei - Zuenir Ventura povesteşte că primea pe şedinţă „patru mii sau patru milioane, nu-mi mai aduc aminte, dar ştiu că era echivalentul salariului meu lunar ca director de sucursală al revistei *Visão* din Rio“. Fiecare artist reacţiona altfel

când afla noutăţile. Rebela Rita Lee şi-a pierdut răbdarea „cu acea mulţime de idioţi" care doreau să-i dea sfaturi până şi despre culoarea părului şi a încheiat şedinţa luându-i în derâdere:

— Cât decideţi voi dacă trebuie să port sau nu o perucă *black power,* merg până la baie să iau un acid.

Mai târziu, avea să înregistreze piesa *Departamente de Criaţâo,* ale cărei versuri erau ironice faţă de echipa alcătuită de Philips:

Cei care trăiesc să lucreze aşa / Nu lucrează ca să trăiască aici, / Iar tu vrei ca eu să fac toate lucrurile astea. / Ce nu ştii să facil Şi se termină lumea din lipsă de imaginaţie. / Eu nu! Domeniul meu e de creaţie! Dar ce lipsă de imaginaţie. / Eu nu! Domeniul meu e de creaţie!

Când a venit rândul lui Paulo şi al lui Râul să fie chemaţi de grup, cel care înota într-o maree de paranoia era baianul. Fiind sigur că e urmărit de poliţişti sub acoperire, Râul l-a angajat ca gardă de corp pe investigatorul Millen Yunes, de la secţia de poliţie din Leblon, care, în orele libere, îl însoţea pe cântăreţ peste tot. Când Paulo i-a transmis invitaţia făcută de Menescal de a fi următorii care să fie examinaţi de selectul grup de intelectuali, Râul a sărit ca ars:

— O să ne ia poliţia! Să n-ai nici o îndoială că poliţia a

infiltrat oameni în grupul ăla pentru a înregistra ce vorbim acolo. Nici să nu te gândeşti la asta, domnule Paulete! Spune-i lui Menescal că nu mergem.

Paulo şi-a asigurat partenerul că nu era nici un pericol, fiindcă el îi cunoştea pe majoritatea participanţilor, iar în grup erau chiar şi persoane din opoziţia faţă de dictatură şi, până la urmă, i-a garantat că nici Midani, nici Menescal n-ar face o astfel de măgărie. Cum Râul nu renunţa, soluţia era să se ducă singur la întâlnire - dar, pentru orice eventualitate, a lăsat pe masă un reportofon pornit, iar casetele înregistrate i-au fost date partenerului la sfârşitul zilei. înainte să înceapă discuţiile, cineva i-a dat cuvântul lui Paulo, pentru aoferi, cu vorbele sale, explicaţii cât mai exacte, în timpul de care avea nevoie, despre ce anume era Societatea Alternativă. Din câte îsi aduce el aminte trei decenii mai târziu, nu luase nici un drog şi nici nu fumase canabis. Deşi nu părea aşa, judecând după ceea ce a spus imediat, înregistrând pe reportofon:

curtiţão
Societatea Alternativă atinge nivelul politic, nivelul social, pătura socială a unui popor, mă înţelegeţi? Şi atinge, la naiba, pătura intelectuală a unui popor care iese din impas, care are mai multe de întrebat... Chiar avusese loc o discuţie acolo, în São Paulo, despre revista Planeta. *Eu cred că* Planeta *va da faliment peste un an, fiindcă toată lumea care o citeşte află şi începe să creadă că e o revistă superficială, care a dat deja faliment în Franţa, şi uite-aşa au inventat* Le Nouveau Planet, *şi apoi* Le Nouveau Nouveau Planet, *mă înţelegeţi? Au ajuns să închidă revista. Aşa o să se-ntâmple şi cu acest popor căruia acum îi place macumba. Nu, nu, nu! Nu e proletar, hei? Dar asta numeşte lumea clasă medie. Burghezia care, dintr-odată, s-a hotărât să se intereseze, ştii, intelectual? E clar, există un alt aspect al chestiunii, acela al credinţei, de a merge acolo şi de a reuşi să faci o promisiune, să reuşeşti să câştigi un teren sau, mă rog, alte lucruri. Bine, dar din punct de vedere cultural va exista o schimbare, înţelegi? Şi*

această schimbare va veni din afară, aşa cum a venit mereu, mă-nţelegeţi? Şi ea nu va fi niciodată filtrată de un produs brazilian numit spiritualitate. Asta, acum, deja discutând pe plan spiritual, pentru că pe plan politic cred că am fost destul de clar, nu?

Claritatea, în mod evident, nu fusese principala sa virtute, dar grupul de lucru părea obişnuit cu astfel de personaje. Paulo s-a oprit o secundă şi a continuat:

Atunci... Nu vreau să susţin nici poziţiile sociale, nici altceva. Şi atunci, va exista această filtrare. După părerea mea, nu e o filtrare, însă niciodată nu vor renunţa să-l placă pe Satana, care este o chestie superfascinantă: „ O, Satana?"E un tabu precum... Precum virginitatea, înţelegeţi? Când toată lumea începe să vorbească despre Satana, chiar dacă ţie ţi-e fiică de Diavol şi-l deteşti, efectiv vrei să-ţi placă, înţelegeţi? Pentru căe o agresiune, agresiune a Sistemului asupra sieşi, agresiune asupra represiunii, înţelegeţi? Apar o serie de lucruri din acea schemă şi începe să-ţi placă... E un val care durează puţin, dar încă n-a venit, cel al lui Satana. însă este un fenomen. E rezultatul agresiunii, acelaşi lucru ca iubirea liberă, al tabuului despre sex pe care hipioţii l-au deschis.

[...] *Ce v-am spus eu n-a fost o panoramă a Societăţii Alternative. Am spus nişte lucruri, dar am căutat să fac o panoramă a tot ceea ce noi concepeam, viziunea generală a lucrurilor, da? Bun, să vedem acum ce are a face Râul Seixas cu toate astea... Societatea Alternativă îl slujeşte pe Râul Seixas şi nu se lasă influenţată fiindcă lumea a vorbit două zile despre Societatea Alternativă sau fiindcă vorbeşte numai despre Societatea Alternativă.*

înţelegeţi? Societatea Alternativă îl slujeşte pe Râul Seixas în măsura în care

Râul Seixas catalizează acest tip de mişcare.

înţelegeţi? Ea a fost judecată

de un mit. Nimeni nu explică ce e Societatea Alternativă.

Mă înţelegeţi?

„Mai mult sau mai puţin", s-a grăbit să răspundă jurnalistul Artur da Tăvola. La fel ca majoritatea celor prezenţi, nu înţelesese nimic din acea harababură, iar problema pe care i-o punea grupul lui Paulo era simplă: dacă acelea erau explicaţiile pe care el şi Râul aveau să le dea presei despre semnificaţia Societăţii Alternative, atunci trebuiau să se pregătească pentru a-şi vedea ideea umilită de presă. Dorrit Hărăzim, la acea vreme editor al secţiei internaţionale a revistei *Veja,* considera că, dacă voiau să convingă publicul că Societatea Alternativă nu era numai o strategie de marketing, ci o mişcare mistică sau politică, era nevoie să ai argumente mai obiective pentru ca acest lucru să fie clar:

— înainte de toate, trebuie să vă hotărâţi: Societatea Alternativă este ceva politic? Sau ceva metafizic? Cu argumentele voastre, va fi foarte greu să explicaţi cuiva ce este, de fapt, Societatea Alternativă.

Deşi aceea fusese prima dată când grupul de lucru îşi dădea în unanimitate cu părerea despre un subiect, Artur da Tăvola a fost cel care i-a atras atenţia că se aflau în pericolul de a seca o mină de aur:

— Trebuie să avem multă grijă, fiindcă găsim defecte unui duo care vinde sute de mii de discuri. Nu putem uita că Râul şi Paulo reprezintă deja un succes indiscutabil.

Exista însă o altă chestiune care-i preocupa pe cei din grup: insistenţa cu care cei doi artişti repetau presei, vorbind serios, că văzuseră farfurii zburătoare. Toţi erau de acord că era vorba de un lucru ce putea afecta performanţele comerciale ale celor doi şi i-au sugerat lui Paulo să-i recomande lui Râul să lase deoparte acea nebunie. Ei aveau motive de îngrijorare. Cu câteva luni înainte, Râul dăduse un lung interviu în *Pasquim* şi, cum era de aşteptat, a fost constrâns de ziarişti să explice ce înseamnă Societatea Alternativă şi viziunea farfuriilor

zburătoare, având şansa să delireze în voie. A explicat că aceea nu era o societate care să fi stat sub semnul vreunui adevăr ori lider, ci se născuse „pe baza conştientizării unei noi tactici, a unor noi mijloace". Cum răspunsul nu părea clar, a explicitat mai bine ce voia să spună. „Societatea Alternativă este chiar rezultatul mecanismului acelui lucru", a continuat el, adăugând că aceasta trecuse şi de graniţe. „Am păstrat corespondenţa, în'mod constant, cu John Lennon şi cu Yoko Ono, care fac parte şi ei din Societate." Fără să fie nimeni care să-l controleze, Râul pălăvrăgea chiar şi despre lucruri îndeobşte cunoscute, precum prima sa întâlnire cu Paulo. „L-am cunoscut pe Paulo în Barra daTijuca", a povestit el în *Pasquim.* „La ora cinci după-amiază, stăteam acolo şi meditam, şi la fel stătea si el, dar eu nu-1 cunoşteam — în ziua aceea am văzut farfuria zburătoare." Unul dintre cei care-i luau interviul a întrebat dacă putea să descrie presupusul OZN, iar el a completat, în acelaşi stil:

— Era cam aşa... Argintiu, dar cu o aură portocalie în jur. Stătea oprit şi era enorm. Paulo a venit într-un suflet, eu nu-1 cunoşteam, dar mi-a zis: „Vezi şi tu ce văd şi eu?" Am stat acolo, iar farfuria a dispărut după un zigzag incredibil.

Declaraţiile de genul acesta îi făceau pe cei din grupul de lucru de la Philips să se teamă de căderea publică în ridicol a celor doi. După ce a terminat maratonul, Paulo a adunat casetele înregistrate cu tot ce se vorbise pe parcursul zilei şi i le-a dat partenerului său. Cum consideraţiile nu erau tocmai elogioase, în loc să-i povestească personal lui Râul ceea ce se întâmplase, a preferat, când a ajuns acasă, să mai înregistreze o bandă, în care i-a expus baianului punctul său de vedere despre întâlnirea din apartamentul de la Hotelul Meridien:

Marea teamă a grupului de lucru e ca Societatea Alternativă să funcţioneze şi ca Râul — în acest caz, tu, care asculţi banda — să nu poată înfrunta publicul. Le este teamă că Societatea Alternativă o să crească şi, în momentul în care Râul va da un interviu despre Societatea Alternativă cu fundamentele sale, după cum a spus Artur da Tăvola, Râul va spune o mulţime de

lucruri, dar nu va explica. Iar presa se va arunca asupra lor, va spune că e o farsă, iar atunci cariera lui Râul va lua foc. Adică cei de la Philips sunt preocupaţi doar de neputinţa lui Râul de a suporta un as fel de public. întâlnirea a fost extrem de tensionată. Până la un punct, simt că ei nu se vor schimba: în inabilitatea ta, Râul, de a ţine în frâu publicul. Vei auzi asta pe casetă, iar eu îţi vorbesc despre asta acum, fiindcă această impresie a fostfoarte puternică. Un alt lucru abordat a fost problema farfuriei zburătoare, despre care toţi au spus că este o batjocură. Au spus, bunăoară, că, de fiecare dată când ajungi într-un loc şi repeţi treaba cu farfuria zburătoare, presa se va arunca asupra ta, chiar nu te va ierta. La naiba, m-am decis să nu spun nimic, să nu explic dacă e adevăr sau minciună. Dar pentru grupul de lucru această poveste a farfuriei zburătoare trebuie lăsată puţin deoparte, încet, încet. Nu am apucat să vorbesc, dar am lăsat deschisă posibilitatea de a ne dezminţi jocul despre farfuria zburătoare, cel puţin faţă de grupul de lucru.

Deşi ideea Societăţii Alternative încă mai avea forţă să atragă sute de mii de cumpărători de discuri şi un număr nesigur de adepţi ai Diavolului în toată Brazilia, timpul avea să le demonstreze că grupul de lucru avusese dreptate. Cum nu era vorba de o mişcare politică, şi nici de una metafizică, cu trecerea anilor expresia „Societatea Alternativă" avea să fie amintită doar ca un refren muzical al anilor ’70.

Când s-a întors de la New York, cu mâna înfăşată şi plină de copci chirurgicale, în culmea succesului cu LP-ul *Gita* (care fusese lansat în absenţa lor), Paulo a ajuns să fie invitat de Menescal să intre în grupul de lucru de la Philips pe post de consultant, cu aceeaşi remuneraţie ca şi a celorlalţi membri — ceea ce însemna că în contul său bancar se adăuga, în fiecare lună, echivalentul a peste 20 000 de reali în 2008. Veneau bani din toate părţile. Când a primit prima tranşă de la casa de discuri pentru vânzările iniţiale pe care le făcuse *Gita,* a stat în

dubiu dacă să bage banii în acţiuni sau să cumpere o casă de vară în Araruama, dar, până la urmă, s-a hotărât pentru un apartament pe aglomerata stradă Barata Ribeiro, din Copacabana. In afară de parteneriatul cu Râul, în acea perioadă Paulo a scris versurile a trei piese - *Cartão Postai, Esse Tal de Roque Enrow* şi *O Toque* - pentru LP-ul *Fruto Proibido,* pe care cântăreaţa Rita Lee avea să-l lanseze la începutul anului 1975, şi a produs şi scenarii cinematografice pentru Maria do Rosário. In afară de aceste activităţi, a lucrat ca actor în filmul porno *Tangarela, a Tanga de Cristal.* în decembrie 1974, casa de discuri a închis unul dintre robinetele care-i alimentau conturile, încheind activităţile grupului de lucru, dar i-a deschis imediat un altul: la sugestia lui Menescal, Andre Midani l-a angajat pe Paulo Coelho să lucreze pe o poziţie înaltă în cadrul companiei, în funcţia de director al Departamentului de creaţie.

Stabilitatea financiară şi profesională n-a avut puteri magice pentru a-i linişti sufletul torturat. Dacă până în mai 1974 convieţuise traumatic cu sentimentele de persecuţie şi respingere, după arestare se pare că acestea au devenit insuportabile. Din cele şase sute de pagini ale jurnalului scrise în cele douăsprezece luni de după eliberare, peste patru sute se refereau la temerile de după acea săptămână neagră. Intr-un singur caiet de şase sute de pagini, ales la întâmplare, cuvântul „teamă" este repetat de o sută patruzeci şi două de ori, urmat de „problemă*[1], de o sută optsprezece ori, ca să nu mai vorbim de zecile de cuvinte „singurătate", „disperare", „paranoia", „mirare" etc. Pentru a reflecta starea sa de spirit, obişnuia să recurgă la clasicii literaturii braziliene, aşa cum a făcut când l-a citat pe Guimarães Roşa pentru a încheia o pagină din jurnal: „Nu e teamă, nu. Ci mi-am pierdut dorinţa de a avea curaj." în mai 1975, cu ocazia primei aniversări a eliberării sale din DOI-CODI, a dat o slujbă de mulţumire la biserica „Sfântul Iosif[1], sfântul său protector.

Mai presus decât dr. Benjamim sau chiar de propriul său tată, de când ieşise din puşcărie figura care-i inspira cea mai mare siguranţă era avocatul Antonio Clâudio Vieira, pe care Paulo îl considera autorul eliberării sale. Imediat ce s-a întors

din Statele Unite, i-a cerut domnului Pedro să stabilească o întâlnire pentru a-i mulţumi lui Vieira pentru ajutor. Când a ajuns la luxosul apartament care ocupa un etaj întreg într-o clădire de pe dealul Viuva, de unde aveai o vedere privilegiată asupra rampei Flamengo, ceea ce l-a surprins pe Paulo a fost Eneida, fiica avocatului. Brunetă, frumoasă, elegantă şi cu o palmă mai înaltă decât el, fata atrăgea atenţia prin exuberanţa bijuteriilor pe care le purta — dintre care ieşea în evidenţă un scorpion din aur masiv, pe care-1 purta în permanenţă la gât, agăţat de un lanţ. Avocată, la fel ca şi tatăl ei, la al cărui birou lucra, Eneida defila pe străzile din Rio cu părul în vânt, la volanul unei maşini MG decapotabile de invidiat, importată din Anglia. La acea întâlnire, cei doi nu au mers mai departe de un flirt, dar, exact cu patruzeci şi şapte de zile mai târziu, Paulo a cerut-o pe Eneida în căsătorie, iar ea a acceptat propunerea imediat. Conform valorilor existente în cea mai mare parte a societăţii braziliene, el nu numai că era bun de însurat, ci devenise chiar o partidă bună - adică unul cu bani suficienţi pentru a întreţine o soţie şi copii. Un nou album al lui împreună cu Râul fusese lansat la sfârşitul anului 1975 şi purta numele de *Novo Aeon.* Cei doi au semnat patru dintre cele treisprezece melodii *{Rock do Diabo, Caminhos* /, *Tu Es o MDC da Minha Vida* şi *A Verdade sobre a Nostalgia).* LP-ul dezvăluia şi gradul de implicare pe care Râul îl păstra în continuare cu sataniştii de la OTO: obraznicul Marcelo Motta semna ca textier nici mai mult, nici mai puţin de cinci piese pe disc (*Tente Outra Vez, A Magă, Eu Sou Egoista, Peixuxa — O Amiguinho dos Peixes* şi *Novo Aeon).* Deşi Râul şi adepţii săi considerau această lucrare drept o capodoperă, *Novo Aeon* n-a atins succesul albumelor anterioare şi a vândut puţin peste 40 000 de exemplare.

Condiţiile materiale pentru a-şi întemeia o familie nu-i lipseau, după cum se vede, însă uşurinţa cu care luase decizia de a cere mâna fetei nu putea fi explicată decât de o pasiune fulminantă — care, cu toate acestea, nu era reciprocă. Pentru el, nimic nu putea fi mai convenabil: dintr-o singură lovitură, găsise

o femeie cu care, în sfârşit, să se căsătorească şi *să înşele,* aşa cum îşi promisese de când ieşise din puşcărie, şi, în afară de asta, urma să-l aibă ca socru pe garantul siguranţei sale emoţionale, Antonio Clâudio Vieira. In noaptea de 16 iunie 1975, după ce şi-a aprins un joint dublu, Paulo a hotărât că era momentul să rezolve treaba. A sunat-o pe Eneida şi i-a cerut să-şi anunţe părinţii că dorea să facă formele pentru legalizarea logodnei şi că o va cere în căsătorie peste câteva ore:

— Doar trec pe acasă şi-i iau pe părinţii mei. Ajungem imediat acolo. Bătrânii dormeau adânc, însă au fost sculaţi din pat de fiul nebun, care

hotărâse dintr-odată să se logodească, într-o zi de luni. Să fi fost efectul ierbii sau fiindcă nu jucase niciodată acel rol, adevărul este că, în clipa în care a venit vremea să-i spună viitorului socru, Paulo şi-a simţit gura uscată, s-a înecat şi n-a reuşit să mai pronunţe nici măcar o silabă. Sub privirile stupefiate ale părinţilor speriaţi, Pedro şi Lygia, Vieira a salvat situaţia cu prezenţă de spirit:

— Toţi ştim ce vrei să ne spui. îi ceri mâna Eneidei, nu-i aşa? Dacă asta e, suntem de acord.

Iar el i-a răspuns uşurat că asta era. în mijlocul unui rapid toast cu şampanie franţuzească, Paulo a deschis portmoneul pe care-1 purta pe după gât şi a scos din el un frumos inel cu briliante pe care-1 cumpărase pentru viitoarea sa soţie. La jumătate de oră după venirea oaspeţilor, nu mai era nimeni treaz în apartamentul de pe dealul Viuva. în ziua următoare, Eneida i-a oferit cadoul de logodnă, comandând livrarea acasă la Paulo a unei noutăţi care s-a transformat în obiectul cel mai râvnit de ziarişti şi scriitori: o maşină de scris electrică „Olivetti'[1], pe care scriitorul avea s-o folosească până în 1992, când a început să scrie pe microcalculatoarele personale. Nici nu trecuseră trei săptămâni, că jurnalul începea să dezvăluie că logodna fusese o decizie luată în grabă:

Am probleme serioase de relaţie cu Eneida. Eu am ales-o pentru siguranţa şi stabilitatea emoţională pe care avea să mi le dea. Am ales-o, căutând echilibru pentru

temperamentul meu natural dezechilibrat. Acum înţeleg preţul pe care trebuie să-lplătesc pentru asta: castrarea. Castrarea de comportamente, castrarea de conversaţii, castrarea de nebunii. Iar eu nu pot să accept asta.

Să dea înapoi şi să anuleze logodna nu-i trecea prin cap, fiindcă asta ar fi însemnat nu numai să-l piardă pe avocat, ci şi să câştige un duşman - lucru care, doar dacă se gândea la el, îi dădea fiori. Paulo a înţeles că şi Eneida avea tot felul de ciudăţenii. De fapt, pe logodnică n-o deranja dacă el fuma canabis în continuare, dar nu voia să fie şi ea obligată să consume droguri, iar Paulo tot insista s-o facă. Cât despre „propunerile sexuale", fusese clară: nici vorbă de *menage ă trois.* Eneida nu accepta ca prietenele lui să împartă patul cu ei. Sfârşitul relaţiei era astfel previzibil. Când logodna a împlinit patruzeci de zile, Paulo a înregistrat în jurnal că totul ajunsese la sfârşit:

Eneida pur şi simplu m-a părăsit. A fost foarte greu, chiar foarte greu. Eu am ales-o ca femeie şi tovarăşă de viaţă, dar ea n-a rezistat şi a dispărut subit din viaţa mea. Am încercat cu disperare să intru în contact cu mama ei, dar şi ei s-au îndepărtat. Mi-e teamă că le-a povestit părinţilor ei vrăjitoriile mele şi propunerile sexuale. Pe ultimele ştiu că le-a povestit. Despărţirea a fost destul de dură pentru mine, mult mai mult decât mi-aş fi închipuit. Bătrânii mei vor fi foarte şocaţi de vestea ruperii logodnei. Şi va fi dificil să accepte o altă femeie aşa cum au acceptat-o pe fosta mea logodnică. Ştiu asta, dar ce pot să facî Plec din nou, fără să mă opresc, în căutarea unei alte tovarăşe de viaţă.

Tovarăşa de viaţă pe care pusese ochii era stagiara Cecilia MacDowell, care lucra la biroul de presă de la Philips. Insă, înainte de a-i face declaraţii Cissei, aşa cum îi spuneau, Paulo a mai avut o relaţie-fulger tot cu o ziaristă, Elisabeth Romero, care îl intervievase pentru o revistă specializată în muzică. Au

început să iasă împreună şi relaţia s-a legat. Beth i-a atras atenţia, deoarece se deplasa pe străzile din Rio pe o motocicletă puternică, Kawazaki 900, pe şaua căreia avea să circule şi Paulo. Chiar dacă a fost scurtă, relaţia i-a permis lui Beth să fie martoră la un episod ce avea să fie menţionat de Paulo de zeci, sute de ori în interviurile publicate în presa internaţională: întâlnirea care nu a avut loc între el şi idolul său Jorge Lufs Borges. Fiindcă se apropiau sărbătorile de sfârşit de an, Paulo a invitat-o pe Beth să se ducă împreună la Buenos Aires, unde avea de gând să-i facă o vizită marelui scriitor argentinian.

îşi amânase călătoria cu ceva timp în urmă, de teamă ca, ducându-se la DOPS pentru a solicita viza de ieşire în ţara vecină, să nu fie arestat. Fără nici un număr de contact sau vreo prezentare prealabilă, cuplul a înfruntat patruzeci şi opt de ore de autobuz între Rio şi capitala portuară, având ca unică indicaţie o adresă: strada Maipu 900, unde locuia Borges. Şi spre aceasta s-a îndreptat Paulo imediat ce s-a cazat. Portarul clădirii din centrul oraşului l-a informat că *don Jorge Luîs* era pe cealaltă parte a drumului, unde-şi bea cafeaua la barul unui vechi hotel. Paulo a traversat strada, a intrat prin hol şi, cu lumina bătându-i în geam, a văzut silueta inconfun- dabilă a magistralului autor al cărţii *ElAleph,* care atunci avea şaptezeci şi şase de ani, aşezat singur la o masă şi sorbind dintr-o ceaşcă o cafea espresso. Emoţia a fost atât de mare, încât brazilianul n-a avut curajul să se apropie. Furişându-se afară în linişte, la fel cum intrase, a părăsit locul fără să-i adreseze lui Borges nici măcar un „Bună ziua“, un „îmi pare bine“, atitudine de care avea să-i pară rău mereu.

La douăzeci şi opt de ani, acela avea să fie primul său Crăciun petrecut departe de familie. în drumul său de reîntoarcere la creştinism, pe data de 24 a invitat-o pe Beth să se ducă împreună la slujba de Ajun la biserica „Nuestra Seriora del Pilar“, din apropiere de Casa Rosada, sediul guvernului argentinian. Surprins de refuzul fetei, care prefera să profite de noapte şi să se plimbe pe străzile din Buenos Aires, a pus pur şi simplu capăt relaţiei. A sunat-o pe Cissa, la Rio, cu pretextul de a-i ura sărbători fericite, şi i-a declarat:

— Sunt îndrăgostit de tine şi mă-ntorc peste trei zile. Dacă-mi promiţi că mă aştepţi la aeroport, vin cu avionul, ca să fim împreună cât mai repede posibil.

Micuţă ca şi el, cu ochii căprui şi cu nasul uşor acvilin, Cecilia MacDowell avea nouăsprezece ani şi urma cursurile Facultăţii de Comunicare de la Universitatea PUC din Rio de Janeiro când l-a cunoscut pe Paulo. Fiica unei americance, Patricia Fait, şi a respectatului şi bogatului specialist în tuberculoză Afonso Emilio de la Rocque MacDowell, care era proprietarul unei mari clinici pentru tuberculoşi, în Jacarepaguâ, fusese educată la tradiţionalul Colegiu Brazilian de Almeida, în Copacabana, înfiinţat şi condus de profesoara Nilza Jobim, mama compozitorului Tom Jobim. Deşi era un cămin conservator - tata provenea din tradiţionalista zonă nord-estică, iar mama primise o educaţie protestantă riguroasă —, familia MacDowell l-a primit cu braţele deschise pe greierele care se îndrăgostise de fiica lor mai mică. Cu trecerea lunilor, Patricia şi Afonso Emilio au închis ochii chiar şi faţă de faptul că Cissa îşi petrecea toate sfârşiturile de săptămână în compania iubitului (care închiriase apartamentul din Voluntârios da Patria şi începuse să locuiască în apartamentul cu două camere din Barata Ribeiro). După treizeci de ani, Cissa priveşte retrospectiv şi, cu umor neiertător, descoperă intenţii ascunse în atitudinea liberală a părinţilor săi:

— Cum cele două surori mai mari ale mele nu se căsătoriseră, cred că nivelul aşteptărilor părinţilor mei faţă de viitorii gineri a fost coborât puţin. Pentru orice eventualitate, cel mai bine era să nu sperie posibilii candidaţi.

Oricare ar fi fost motivele părinţilor, adevărul e că, la sfârşit de săptămână, în timp ce familia MacDowell se ducea la casa lor de ţară de la Petropolis, Cissa îşi aduna hainele şi obiectele personale într-o sacoşă şi se muta în apartamentul din Barata Ribeiro - fapt pentru care vinerea a început să fie numită de cei doi „Ziua Măriei Sacoşă". Fantoma dezastruoasei logodne cu Eneida continua totuşi să-i tulbure sufletul lui Paulo de fiecare dată când subiectul ameninţa să reapară, aşa cum îşi nota în jurnal. „Diseară, luăm cina acasă la Cissa, şi lucrurile astea mă

zăpăcesc", se plângea el, „pentru că se aseamănă cu o logodnă, iar ce-mi doresc acum cel mai puţin e să fiu logodit." In una dintre şedinţele psihiatrice pe care le frecventa în continuare, doctorul i-a expus ipoteza ca tensiunile nervoase să-şi aibă originea în dificultăţile de
relationare sexuală:
>

El mi-a spus că dezinteresul meu faţă de sex provoacă această tensiune prin care trec. De fapt, Cissa e cam la fel ca mine, nu face atâta caz să facă sex oral. Eu aşa rezolvam, iar apoi rămâneam fără obligaţie, dar acum am început să folosesc sexul ca pe o terapie pentru a mă detensiona. Domnul doctor Benjamim mi-a povestit de curba electroşocurilor că este aceeaşi ca cea a orgasmului şi a crizei de epilepsie. Cu asta, am descoperit în sex o terapie.

Oricât de perturbat ar fi fost de tot ce-i aducea aminte de o logodnă, în martie 1976, când iubita i s-a întors dintr-o excursie de trei săptămâni prin Europa, Paulo a cerut-o în căsătorie. Cissa a acceptat propunerea cu o bucurie sinceră, dar a pus condiţii: trebuia să fie o căsătorie adevărată, la starea civilă şi la biserică, cu preot, cu rochie de mireasă albă şi mire la costum şi cravată. El i-a răspuns într-un hohot de râs, afirmând că accepta toate exigenţele în numele iubirii şi fiindcă „eu chiar aveam nevoie să fac o schimbare, şi ce era mai bun pentru asta decât o căsătorie". înainte de ceremonie, Paulo şi-a consultat *I Ching* de câteva ori, pentru a şti dacă acţiona bine, şi a înregistrat în jurnal nesiguranţa prin care trecea:

Ieri, am fost cuprins de o teamă imensă de căsătorie şi am fost panicat. Am reacţionat violent. Eram deja neîncrezători unul faţă de celălalt şi ne-am certat urât.
După două zile, starea sa de spirit era alta:

N-am dormit la apartament, fiindcă sunt paranoic. Abia aştept să vină Cissa să locuiască la mine. De fapt, ne iubim şi ne înţelegem, iar ea este o persoană cu care

te-nţelegi foarte uşor. Dar, pentru asta, avem nevoie să înfruntăm mai întâi circul căsătoriei.

Cu sufletul zdruncinat, Paulo a ajuns pe data de 2 iulie chiar şi mai aranjat decât îi ceruse logodnica sa. Punctual, la ora 7 seara, când orchestra de coarde a început să interpreteze *Nocturna* nr. 2 [în si bemol major] de Chopin, s-a furişat după draperia altarului bisericii „Sfântul Iosif', din centrul oraşului Rio de Janeiro, şi s-a aşezat în partea dreaptă a preotului. Comparat cu acel Paulo Coelho care se lăsase fotografiat ameţit în New York, cu doi ani înainte, cel de la altar părea un prinţ. Cu părul scurt, mustaţă şi cioc bărbierite cu grijă, era îmbrăcat cu un frac modern, cu sacou cu două rânduri de nasturi, pantaloni cu dungi, pantofi negri, cămaşă albă cu butoni şi cravată argintie - haine identice cu cele folosite de tată şi de socru, dar de care fuseseră scutiţi naşii Roberto Menescal şi Râul Seixas. Doamna Lygia nu numai că alesese personal locul pentru căsătoria religioasă, ci făcuse şi cadou parohiei „Sfântul IosiP o icoană nouă pentru impozanta biserică, ale cărei turnuri erau înalte de trei etaje.

în acordurile marşului *Pompă şi circumstanţă* de Elgar, cinci fete cu rochii
de domnişoare de onoare îi deschideau drumul miresei cu rochie albă si
> >
lungă până la podea, adusă la braţ de tatăl ei. Printre zecile de invitaţi care umpleau biserica, atrăgea atenţia figura unică a lui Râul Seixas, cu ochelari fumurii, deşi era noapte, papion roşu şi sacou cu cusături tot roşii. în momentul binecuvântării verighetelor, naosul s-a umplut de sunetul viorilor care cântau *Adagio* de Albinoni, cu care se încheia ceremonia religioasă. De acolo, au plecat spre apartamentul părinţilor miresei, pe strada General Urquiza, în Leblon, unde a fost oficiată căsătoria civilă şi apoi oferită o cină
fastuoasă invitaţilor.
)

Luna de miere n-a avut nici o atracţie specială. Cum amândoi trebuiau să se întoarcă repede la serviciu, au petrecut o

Poate că nu era un început de căsnicie dintre cele mai promiţătoare, dar, cum nici un cuplu nu e la adăpost de intemperiile vieţii în comun, căsătoria mergea. Câteodată, certurile erau zgomotoase, precum cea din dimineaţa de 24 august, când Paulo împlinea douăzeci şi nouă de ani. Cissa a fost trezită la ora 2 dimineaţa de un zgomot care a speriat-o, ca şi cum o bombă ar fi explodat în casă. S-a ridicat stupefiată şi şi-a găsit soţul în sufragerie
cu un artificiu ars în mână. Acesta hotărâse să-si sărbătorească ziua de naştere
> >
şi arunca artificii în sus, spre disperarea vecinilor. Totul, bineînţeles, înregistrat pentru posteritate pe reportofon:

Deja soț și soție, Paulo și Cissa părăsesc altarul bisericii din São José. Jos, mirii împreună cu părinții lor.

Puii t Cfcilia ei UtSî!

TJM AMOR POR ACASO

una clasică şi una hippy

[Zgomot de pocnitură de artificiu]. *Ce frumos! Oamenii au venit la ferestre! Cecîlia — Paulo!!*
Paulo — Ce se-ntâmplă? Toată lumea s-a trezit, câinii latră...
Cecîlia — E absurd!
Paulo — Ce!
Cecîlia — Eşti nebun?
Paulo —A făcut un zgomot nemaipomenit! A avut ecou în tot oraşul! Sunt campion!! [râzând mult\ Ce bine că am cumpărat aceste artificii! Ce bine! La naiba, a fostfrumos! [râzând mult\ Ce frumos, Dumnezeule din ceruri! Ce nebunie! Cred că m-am eliberat de o mulţime de lucruri, aruncând artificiul ăsta!
Cecîlia — Stai puţin aici cu mine, că sunt nervoasă.
Paulo — De ce eşti nervoasă? Ai vreo premoniţie, ceva de genul ăsta! Cecîlia — Nuuu, Paulo, fiindcă a fost o zi foarte grea.
Paulo — Ah, mulţumesc lui Dumnezeu! La naiba, asta a fost o adevărată eliberare, Cecîlia. Aruncă un artificiu şi să vezi că te linişteşti imediat. Aruncă-l de aici, de la fereastră.
Cecîlia — Nu! Cine o să audă zgomotul o să vadă de unde a venit. Lasă artificiile. Vino şi stai puţin cu mine, vii?
Paulo — [am râs mult] *Ce frumos! La 2 dimineaţa, un artificiu care-mi sărbătoreşte ziua de naştere, iar stelele umplu cerul. O, Dumnezeule din ceruri! Iţi mulţumesc mult! Voi mai trage focuri prin oraş! [zgomot de artificii explodând*].
Cecîlia — Paulo! Portarii de la toate clădirile vor vedea că de aici vin.

Cissa era, de fapt, o persoană cu care te înţelegeai uşor, dar avea o personalitate puternică şi nu-i plăcea să fie forţată să facă ceva împotriva voinţei ei. Aşa cum se întâmplase cu Eneida, accepta *vrăjitoriile* soţului — câteodată chiar îl acompania cu o ţigară de canabis -, dar nici nu voia să audă de extravaganţele conjugale, pe care el le numea „propuneri sexuale". Intr-o zi,

Paulo s-a trezit dimineaţa târziu, oră la care, ca totdeauna, Cissa era la serviciu. Pe noptieră, îi lăsase o hârtie scrisă de mână care parcă i-a ars mâinile când a citit-o. Biletul dezvăluia că, dacă soţul chiar se hotărâse s-o *înşele,* asta se întâmplă doar în afara casei lor.

Celor interesaţi:
Sunt liniştită faţă de cele cinci sute de femei ale lui Paulo, fiindcă nici una dintre ele nu reprezintă o ameninţare. Dar azi, chiar m-am enervat faţă de căsătoria mea. Când Paulo mi-a spus, glumind despre o secretară, că o va lua de fund, mi s-a părut un lucru lipsit de clasă. Cel mai râu a fost când am primit o propunere indirectă de a chema „ nişte ţipi “ de la Cinelândia pentru a participa la relaţia noastră sexuală. Ştiam că făcuse asta înainte, dar niciodată nu mi-am închipuit că mi-ar fi propus mie o treabă atât de scârboasă, eu ştiindu-mă aşa cum Paulo mă ştie pe mine, şi ştiind ce cred eu despre asta. Şi atunci, în această dimineaţă mă simt atât de singură cum nu m-am simţit niciodată, fiindcă ştiu că nu-mi pot vărsa nimănui amarul. Singurul lucru pe care-lpot vedea şi pe care-l doresc chiar acum este să mă despart de Paulo cât mai repede posibil, cât de repede permite această societate de câcat, chiar dacă ştiu că va fi o traumă foarte mare pentru mine şi pentru familia mea.

Căsătoria nu ajunsese nici măcar la nunta de hârtie - erau căsătoriţi de puţine luni - şi începea să naufragieze.„La Londra s-au risipit toate şansele ca, într-o zi, să devin un scriitor faimos pe plan mondial"

în timp ce căsătoria se destrăma, nu se putea spune acelaşi lucru şi despre viaţa sa profesională. în decembrie 1976, Philips a scos cel de-al cincilea LP al lui Paulo împreună cu Râul, *Hâ Dez Mii Anos Atras,* care a devenit imediat un succes răsunător şi pe care, din unsprezece piese, zece erau scrise de el. Piesa care dădea numele albumului avea două particularităţi: o redundanţă în titlu şi faptul că era traducerea adaptată a titlului *I Was Bom Ten Thousand Years Ago,* o bine-cunoscută melodie tradiţională americană de domeniu public, care avea mai multe versiuni, cea mai faimoasă dintre ele fiind cea înregistrată de Elvis Presley cu patru ani înainte. O altă curiozitate a discului era că, de când se inspirase de la adolescenta din filmul lui Vittorio De Sica, la paisprezece ani, era prima dată când Paulo îi dedica cuiva una dintre creaţiile sale, în acest caz tatălui său, Pedro Queima Coelho. Era o formă neobişnuită de omagiu, din moment ce versurile înregistrează diferenţele dintre el şi tatăl său şi sugerează o atitudine condescendentă. Deşi acest lucru avea să fie recunoscut de autor abia peste mai mulţi ani, oricine cunoaşte puţin istoria sa familială, înţelege că „Pedro" din balada rock *Meu Amigo Pedro,* a doua piesă, era tatăl său aşa cum se observă clar în unele versuri:

De câte ori simt paradisul / Sau ard în iad, / Mă

gândesc la tine, sărmane prietene, / Că foloseşti mereu acelaşi costum.

*îmi amintesc, Pedro, acele zile / Când amândoi stăteam să ne gândim la lume /Azi te numesc conservator, Pedro, / Iar tu îmi zici că sunt vagabond. Pedro, unde mergi tu, merg şi eu, / Dar totul se termină unde a început. Iar eu n-am nimic să-ţi spun, / Dar nu mă critica pentru cum sunt. / Fiecare dintre noi e un univers, Pedro, / Unde mergi tu, merg şi eu.*Succesul era sinonim cu banul, iar pentru Paulo banii trebuiau investiţi în ceva foarte sigur. înainte de sfârşitul anului 1976, a devenit proprietarul celui de-al treilea imobil, un apartament cu două dormitoare, în strada Paulino Fernandes, din Flamengo, la o sută de metri de locul unde se născuse şi crescuse. în ciuda plăcerii pe care o simţea să fie proprietar de imobile, pentru el era o problemă să fie bogat: din pricina îngrijorării lui faţă de presupusa lăcomie străină, mai ales a comuniştilor. Asupra acestui lucru, da, partenerul lui Râul Seixas se înşelase total. Băiatul cu părul lung care, cu puţin înainte, contesta societatea de consum, iar în versurile pieselor sale ironiza deţinerea bunurilor materiale, acum era îngrozit de posibilitatea de a pierde economiile pe care le acumulase cu lăcomie. „Azi, la cinematograf, m-am temut ca naiba să nu vină comunismul şi să-mi pună mâna pe apar- tamente“, a mărturisit el în jurnal şi a completat fără ocolişuri: „N-aş lupta niciodată pentru popor. Poate că sunt cuvinte blestemate, dar n-aş face asta niciodată. Lupt pentru gândire şi poate pentru o elită de privilegiaţi care aleg o societate diferită."

Stabilitatea materială pe care i-o asigura lumea muzicii se pare totuşi că nu l-a îndepărtat niciodată de vechiul şi mult doritul vis: acela de a fi un mare scriitor. în momentele de chin, ajungea să aibă îndoieli, „aproape sigur", că nu reuşea să-l concretizeze. Se speria de fiecare dată când îşi dădea seama că se apropia cea de-a treizecea aniversare — data-limită pe care şi-o stabilise pentru a deveni scriitor faimos şi după care îşi imagina că nu mai are nici cea mai mică speranţă de a avea succes în literatură. Dar îi revenea entuziasmul după simpla citire a câte unei ştiri, precum cea despre celebra scriitoare de origine britanică Agatha Christie, care acumulase o avere de 18 milioane de dolari numai din vânzarea cărţilor sale. în acele momente, Paulo se cufunda adânc în iluzii:

Nu doresc, sub nici o formă, să-mi public romanele în Brazilia. Aici, încă nu există o piaţă pentru asta. In Brazilia, o carte cu trei mii de exemplare vândute e un succes, pe când în Statele Unite este eşecul cel mai mare posibil. Nu are viitor. Dacă vreau să fiu scriitor, trebuie să mă gândesc serios să plec.

Atâta timp cât destinul nu-i arăta uşa de intrare în lumea gloriei, Paulo era obligat să se supună rutinei — şedinţe şi călătorii la São Paulo —, pe care funcţia sa de director o cerea. Philips hotărâse să-şi concentreze toate departamentele într-un singur sediu, localizat în îndepărtatul Barra da Tijuca, un cartier modern care începea să se dezvolte în Rio. Era împotriva schimbării, nu numai fiindcă locul de muncă avea să fie la patruzeci de kilometri de casă, lucru care l-a făcut să treacă peste trauma din Araruama, să-şi cumpere maşină şi să-şi ia permisul de conducere, dar şi fiindcă îi fusese rezervat un birou minuscul. Nu i se plângea nimănui, cu excepţia jurnalului:

Sunt instalat în biroul meu cel nou, dacă putem să numim birou locul pe care-l ocup acum. Eu şi echipa mea, alcătuită din două secretare, o asistentă şi un curier, ocupăm o suprafaţă de 30 m^2, adică 5 metri de persoană. Spaţiu care arfi deja destul de mic, dacă n-am lua în considerare muntele de mobilă învechită care a fost pusă tot în acest loc micuţ.

In afară de distanţă şi disconfort, a înţeles că funcţia sa se afla în epicentrul unui permanent cutremur ce punea în mişcare vanităţi, prestigii şi dispute în spaţiul mass-mediei. Acest câmp de luptă, în care egourile se ciocneau constant, luptând aproape mereu pe la spate, nu părea locul ideal pentru o persoană cu un suflet atât de torturat de temeri şi paranoia. Dacă vreun ştab îl saluta cu ceva mai multă efuziune în lift, prin asta vedea imediat o ameninţare a postului său. Să nu fie invitat la un spectacol sau la vreo lansare din lumea muzicală era o sursă sigură pentru câteva zile de insomnie şi pagini abundente de lamentări în jurnal. Să nu figureze printre participanţii la o şedinţă a

companiei putea să descătuşeze crize incontrolabile de astm. Nesiguranţa atingea niveluri extreme. Un producător muzical care nu vorbea cum trebuie cu el îi provoca o criză interioară capabilă chiar să-l împiedice să lucreze. Când diverse simptome de persecuţie se întâlneau, Paulo îşi pierdea direcţia.

Azi, suntfoarte râu, atacat din toate părţile de paranoia. Cred că nimănui nu-iplace de mine, că o să-mifacă o nenorocită de măgărie dintr-un moment în altul şi că nu-mi mai acordă atenţia pe care mi-o dădeau.
Teama a scăzut, fiindcă practic am scăpat de o şedinţă de dimineaţă. Asta m-a lăsat cu nasul curgând. Oare gripele mele sunt pe fond psihic? Andre Midani, preşedintele companiei, intră în sală şi nu vorbeşte frumos cu mine; partenerul meu e foarte prost dispus şi cred că există un complot împotriva mea. într-un articol de ziar, numele meu nici măcar nu e menţionat, când ar trebui să fie.

Pentru a spori complexul meu de persecuţie, nerenunţând la nesiguranţă, am descoperit că nu am fost invitat nici la lansarea cărţii lui Nelson Motta.El mi-a mărturisit multe secrete, dar este o persoană faţă de care niciodată

n-am reuşit să-mi ascund antipatia.

Cred că oamenii mă tolerează numai pentru că sunt prieten cu Menescal.

Sunt extrem de îngrijorat de asta.

Dubla sa activitate profesională — textier şi director la casa de discuri — era, şi ea, o sursă de frică irepresibilă. Cu o anumită frecvenţă, Paulo era obligat, prin natura funcţiei, să realizeze rapoarte foarte lungi pentru conducerea de la Philips, ce conţineau evaluări critice ale performanţelor celor mai importanţi artişti angajaţi de companie, adică ale colegilor săi. Deşi lecturarea informărilor sale se restrângea la Midani, Menescal, Armando Pittigliani şi încă unul sau doi directori, îngheţa numai când se gândea că acel material putea să cadă în mâinile sau să ajungă la urechile artiştilor evaluaţi. Teama era justificată, fiindcă obişnuia să fie destul de avar cu elogiile şi dur cu criticile. Chiar şi cu tot stresul aferent unei funcţii ca aceea, Paulo era un funcţionar mai mult decât implicat, al cărui entuziasm faţă de ceea ce făcea însemna, nu de puţine ori, să stea peste program până la ore înaintate din noapte. Activitatea sa de la Philips funcţiona ca unul dintre picioarele trepiedului cu care se echilibra stabilitatea sa emoţională fragilă. Al doilea era căsătoria, iar al treilea, o noutate pentru care se dedicase trup şi suflet: yoga. în afară de asta, când problema cântărea prea mult, cerea ajutorul psihiatrului Benjamim Gomes, care-1 punea din nou în funcţiune cu ajutorul bateriilor de antidepresive.

în ianuarie 1977, Paulo se convinsese deja că Cissa era diferită faţă de partenerele sale anterioare. „Ea e ce e, şi nu se va schimba atât de repede", mărturisea el. ‚Am renunţat să mai încerc s-o transform, acum înţeleg inutilitatea acestui lucru." Puţin câte puţin totuşi, a reuşit să-şi atragă soţia cel puţin spre o latură a lumii sale - drogurile. Cissa n-a ajuns niciodată să fie o consumatoare, dar, mânată de el, a fumat pentru prima dată

canabis, iar apoi a încercat LSD. Urmând un ritual asemănător cu cel adoptat de Vera Richter când a fumat haşiş pentru prima dată, cei doi au încercat acidul lisergic pe data de 19 martie, ziua Sfântului Iosif, a cărui icoană a fost în prealabil sărutată de amândoi. Au pornit un reportofon în momentul în care ea a pus pastila pe limbă, şi de atunci Cissa a descris momentele iniţiale de nesiguranţă, a simţit somnolenţă şi furnicături pe tot corpul, până a ajuns la extaz, în acel moment, a început să audă sunete, cum se întâmplă de obicei în aceste situaţii, „indescriptibile". Printre plânsete, ea încerca, fără să reuşească, să dezvăluie ce simte:

Nimeni nu poate împiedica ceea ce intră prin urechile mele. Niciodată nu voi uita ce am auzit acum. Trebuie să încerc să descriu... Ştiu că ai auzit şi tu la fel ca mine. Eu mă uitam la acel acoperiş al căsuţei noastre. Nu ştiu... Cred că nu se poate descrie, dar am nevoie... Paulo, e o treabă impresionantă.

Soţul monitoriza „investigaţia" şi se mai ocupa şi de coloana sonoră a înregistrării. Aceasta era deschisă de un titlu principal al ştirilor naţionale, de la postul de televiziune „Globo“, care anunţa indici ridicaţi de accidente rutiere în Rio. Urmau o *Toccata şi fuga* de Bach şi *Marşul nupţial* de Wagner. Pentru a-şi linişti cobaiul, Paulo garanta că, în eventualitatea unui *bad trip,* un inocent pahar cu suc de portocale făcut pe loc era remediul suficient pentru a inversa efectul acidului lisergic.

Dacă voiau să-şi disimuleze angoasele, drogurile erau totuşi insuficiente pentru a le îndepărta. In timpul uneia dintre aceste depresii adânci, un super- erou i-a apărut în cameră, cu misiunea de a-1 salva. Era supergreul Rocky Balboa, personajul jucat de actorul Silvester Stallone în filmul *Rocky Balboa.* în acea dimineaţă de martie 1977, când se uita la televizor, din pat, la acordarea premiilor Oscar, împreună cu Cissa, Paulo s-a emoţionat când l-a văzut pe *Rocky* primind nici mai mult, nici mai puţin de trei statuete - cel mai bun film, cea mai bună regie şi cel mai bun montaj. La fel ca luptătorul Balboa, care renăscuse din nimic pentru a deveni campion, aşa voia să fie şi el un învingător şi era hotărât să-şi primească şi el recompensa.

i-a interzis să intre în casă cu mâncare congelată şi i-a cerut politicos să cumpere o carte de bucate. Problema a început să fie traducerea reţetelor din *Basic Cookery.* Cei doi pierdeau ore întregi pentru a înţelege textele, pentru ca ea să le poată transforma în mâncare. Un meniu săptămânal care anunţa mesele din fiecare zi a fost în mod solemn întronat la loc de cinste pe unul dintre pereţii din apartament. Din el, îţi dădeai seama că mâncarea cu carne era o delicatesă pe care şi-o permiteau numai o dată pe săptămână, deficienţă compensată cu evadări frecvente la bucătăria exotică din restaurantele pakistaneze şi thailandeze.

Niciodată nu le-au lipsit banii, iar ceea ce primeau era suficient pentru cheltuieli - incluzând aici, bineînţeles, cursurile de yoga, fotografie şi vampi- rism pe care le urma el, plimbările, micile excursii şi participarea la vastul program cultural londonez. Erau primii la coadă când se reprezenta ceva care fusese interzis de cenzura din Brazilia - precum filmul *Stare de asediu,* regizat de grecul Costa-Gavras, un denunţ contra dictaturii uruguayene. Au fost necesare trei lungi şi apatice luni fără să facă nimic pentru ca Paulo să-şi dea seama de stadiul de indolenţă în care se găsea:

jan 80

Cum nu ieşea binecuvântata şi atât de aşteptata carte, Paulo încerca să-şi ocupe timpul liber cu o activitate productivă. înclinaţiile sale pentru fotografie nu au trecut de primul test, o tentativă de a realiza un scenariu erotic casnic, în timp ce Cissa dormea. „Azi ne-am trezit târziu, ca totdeauna. Cissa era goală şi mi-a venit o imensă dorinţă de a-i face nişte poze, pentru a le trimite la o revistă. Nu pentru bani, ci pentru plăcere. Am făcut asta, şi a rezultat un futai bun.“ Dacă cursul de fotografie nu a dat rezultate practice, cel de vampirism l-a încurajat să scrie scenariul unui film intitulat *The Vampire of London.* Trimis prin poştă la marii producători, toţi au răspuns politicos, dar limpede că, după părerea lor, vampirii nu vindeau multe bilete. Unul dintre ei, mai atent, s-a oferit să „examineze filmul când termina şi să-şi spună părerea dacă suntem sau nu pregătiţi să-l difuzăm".

In iulie, Paulo şi Cissa au înţeles că nu e uşor să-ţi faci prieteni în Londra. Pentru a umple această lipsă, au primit o vizită rapidă din partea părinţilor lui. Schimbul de corespondenţă cu Brazilia se intensifica, fie că era sub formă de scrisori sau, cum prefera Paulo, de casete înregistrate, ori de câte ori exista un reportofon. Stive, stive de casete se adunau în casele părinţilor şi ale prietenilor, mai ales în a celui mai iubit dintre toţi, Roberto Menescal, de la care a aflat că Rita Lee avea un partener nou, iar acest lucru şi refuzurile de la producători şi edituri l-au făcut să scrie pagini de lamentări:

Partenera mea şi-a găsit un alt partener. Am fost uitat mult mai repede decât credeam: trei luni. In trei luni, am încetat să mai reprezint ceva pentru viaţa culturală a acelei ţâri. Nimeni nu-mi mai scrie de mai multe zile. Ce s-a întâmplaţi Ce se află în spatele misterelor care m-au condus până aici? Şi visul pe care l-am avut toată viaţa mea? Bine, atunci, acum mă aflu în faţa realizării visului meu şi mă simt ca şi cum n-aş fi pregătit pentru el.

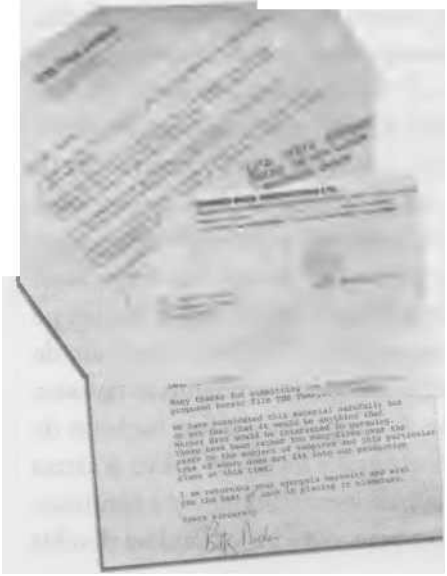

La sfârşitul anului 1977, perioada când trebuiau să reînnoiască contractul semestrial cu proprietarul, cei doi s-au hotărât să părăsească apartamentul din Palace Street, dat fiind că aveau neînţelegeri cu proprietarul şi chiria era prea mare. Pe lângă asta, în ziua în care au ajuns acolo, fusese omorât cu lovituri de cuţit vecinul gay de deasupra, crimă care, după părerea lui Paulo, lăsase locul învăluit de energii foarte rele. Au pus anunţul de cinci rânduri într-un ziar londonez, cu următorul text: „Cuplu tânăr, căutăm apartament cu telefon, începând cu 15 noiembrie." Câteva zile mai târziu, s-au mutat pe Bassett Road, în Notting Hill, cartierul în care se află Portobello Road

Editorii şi producătorii de film au răspuns „nu“ la toate propunerile de colaborare ale lui Paulo.

cu faimoasa sa piaţă de antichităţi — şi în care, treizeci de ani mai târziu, Paulo avea să plaseze acţiunea cărţii *Vrăjitoarea din Portobello.* Nu era o adresă la fel de şic precum cea anterioară, care era la zece

HAMMER FILM PRODUCTIONS LTD.

NMMOO «TUMM. ivu *wucut.* MO numow.rvwi *mi* • *»«* *muţim*

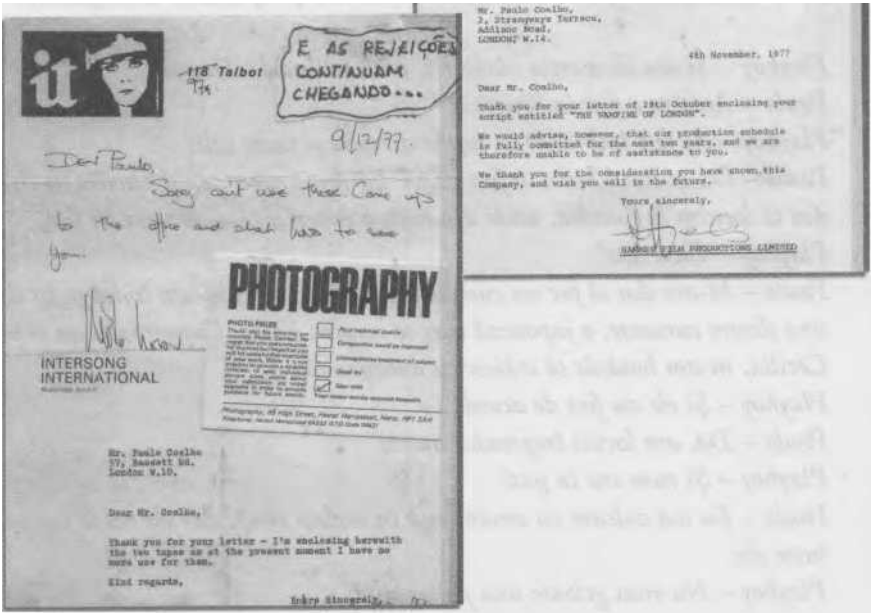
it
118 Talbot
E AS REJEIÇÕES CONTINUAM CHEGANDO...
9/12/77
Dear Paulo,
Sorry can't use these. Come up to the office and chat. Nice to see you.
INTERSONG INTERNATIONAL
PHOTOGRAPHY
Mr. Paulo Coelho
57, Bassett Rd.
London W.10.
Dear Mr. Coelho,
Thank you for your letter - I'm enclosing herewith the two tapes as at the present moment I have no more use for them.
Kind regards,
Yours sincerely,
Mr. Paulo Coelho,
2, Stranmore Terrace,
Addison Road,
LONDON W.14.
4th November, 1977
Dear Mr. Coelho,
Thank you for your letter of 28th October enclosing your script entitled "THE WAYSIDE OF LONDON".
We would advise, however, that our production schedule is fully committed for the next two years, and we are therefore unable to be of assistance to you.
We thank you for the consideration you have shown this Company, and wish you well in the future.
Yours sincerely,
HAMMER FILM PRODUCTIONS LIMITED

k

ilometri, dar cuplul locuia acum într-un apartament mult mai spaţios şi mult mai ieftin decât celălalt.

Chiar dacă nu i-a oferit lui Paulo posibilitatea de a deveni scenarist, cursul de vampirism a lăsat urme în viaţa lui. Acolo, avea să cunoască o graţioasă maseuză de origine japoneză, în vârstă de douăzeci şi patru de ani, care se numea Keiko Saito şi era interesată, la fel ca şi el, de subiectul tenebros. Keiko îi era nu doar colegă de curs, dar îl şi ajuta să distribuie broşuri pe străzile Londrei — într-o zi împotriva exterminărilor în masă executate de „mareşalul[11] Pol Pot, în Cambodgia, în altă zi strângând semnături

Paulo — Erau drăguţe una cu cealaltă. îmi înţelegeau perfect iubirea pentru ele, iar eu înţelegeam iubirea pe care ele mi-o purtau mie.

Asa cum obişnuiau să facă si conducătorii comunişti chinezi si sovietici
> > ı) »
cu disidenţii politici în fotografiile oficiale, Paulo a eliminat din scena descrisă în revista *Playboy* un personaj important din această poveste, tânărul cu păr lung, producător muzical brazilian cunoscut ca Peninha, care, la acea vreme, trăia şi el la Londra. Casa în care locuiau avea o singură comodă, un singur pat, iar Cissa a înţeles propunerea lui de a trăi cu amândouă, ca un şeic arab. Paulo a socotit-o mereu drept „o persoană cu care te înţelegeai uşor“, dar, după un an de convieţuire, a aflat că el se căsătorise cu o femeie care nu înghiţea excesele propuse de el. Surprins, a văzut-o reacţionând cu o naturaleţe şocantă, de neimaginat pentru o burgheză cu nume nobil:

— O accept pe Keiko să vină să locuiască aici, atâta timp cât tu eşti de acord ca să se mute aici Peninha, de care şi eu sunt foarte ataşată.

Făcut şah-mat, alternativa pentru Paulo a fost să fie de acord cu încorporarea celui de-al patrulea membru al „familiei lărgite” sau al „Adunării Generale a ONU“, cum începuse el să-i zică extravagantei comunităţi conjugale din care făceau parte el, Cissa, Keiko şi Peninha. Apariţia la Londra a vreunei rude a cuplului originar îi obliga pe Keiko şi Peninha să se evapore cât timp oaspetele se afla în oraş - aşa cum s-a întâmplat, bunăoară, când Gail, sora mai mare a Cissei, a stat o săptămână în apartament. Primul şi singurul revelion al familiei Coelho în Anglia avea să fie sărbătorit cu familia lărgită, într-o excursie cu trenul de câteva zile la Edinburgh, în Scoţia.

Sfârşitul de an era perioada în care Paulo se cufunda în interminabile şi frustrante bilanţuri ale cuceririlor obţinute - şi ale învingerilor acumulate, în mod limpede, nu era încă momentul de a pune mâinile pe Oscarul imaginar care-1 stimulase atât de mult să părăsească Brazilia în martie. Trecuseră luni şi luni, fără să producă nici măcar un rând din mult visata carte. Suferea înfrângere după înfrângere, lucru pe care-1 mărturisea solitar doar jurnalului:

…Cissa și Peninha…

…si noua familie reunită.

A fost o perioadă de respingeri. Toate lucrările pe care le-am trimis la diverse concursuri la care am putut să intru au fost refuzate. Azi, am primit rezultatul care lipsea. Toate femeile cu care am vrut să ies m-au refuzat. Asta nu e doar în imaginaţia mea. Când spun „toate", vreau să spun că n-a fost nici o excepţie.
[...] *De când eram copil, visam să fiu scriitor, să mă duc în străinătate să-mi scriu operele si să devin faimos pe plan mondial. E clar că Londra a fost acel pas pe care visam sâ-l fac de când eram mic. Dar rezultatele n-au fost cele pe care le aşteptam. Prima şi cea mai mare decepţie a fost faţă de mine însumi. Am avut aici la dispoziţie şase luni de inspiraţie totală, iar eu n-am reuşit să fiu suficient de disciplinat pentru a scrie un rând.*

Pentru lumea din jur, ţinea neapărat să apară drept textier de succes, al cărui hobby era să scrie despre Londra pentru revistele braziliene. Totuşi, bătrânul prieten Menescal, cu care Paulo coresponda în mod frecvent, a început să aibă îndoieli că protejatului său îi mergea bine şi a considerat că era momentul să încheie perioada londoneză. Deşi Paulo era de acord să se întoarcă în Brazilia, nu voia s-o facă cu coada între picioare, ca un învins. Dacă Philips l-ar fi invitat să se întoarcă să lucreze acolo, s-ar fi îmbarcat spre Rio de Janeiro chiar în ziua următoare. Şeful casei de discuri nu numai că s-a deplasat la Londra pentru a-i face propunerea, ci l-a şi luat cu el pe Heleno Oliveira, director de rang înalt al multinaţionalei. Slujba avea să se materializeze abia în martie 1978, dar Paulo avea nevoie de invitaţie, nu de slujbă. In ajunul călătoriei, a adunat puţinele foi pe care reuşise să le scrie în acele luni londoneze sterile şi le-a pus într-un plic, pe care, după ce l-a sigilat, şi-a scris numele şi adresa. Apoi, ducându-se să bea un whisky cu Menescal într-un pub modest de pe Portobello Road, „a uitat" plicul pe tejghea. în ultima sa noapte petrecută în oraş, a explicat în jurnal motivul pentru care făcuse acest gest:

Câteva luni mai târziu, s-au mutat în cel de-al patrulea imobil pe care Paulo îl adăugase micului său latifundiu urban. Achiziţionat cu drepturile de autor acumulate în absenţa sa, era un apartament confortabil, cu trei dormitoare, pe strada Senador Euzebio, în Flamengo, situat la patru străzi de Cinematograful „Paissandu", la trei de casa Eneidei, fosta sa logodnică, şi la câţiva metri de locuinţa lui Râul Seixas. Au decorat jumătate din peretele din sufragerie cu poze şi obiecte din perioada în care au stat la Londra şi care aveau o semnificaţie dublă: dacă, pe de-o parte, îi aduceau aminte cuplului de momentele fericite, pe de altă parte erau, pentru Paulo, reiterarea permanentă a înfrângerii de a nu fi reuşit să scrie mult dorita carte.

în martie, a preluat funcţia de producător artistic la Philips, iar pe parcursul lunilor ce au urmat şi-a reluat activitatea în executivul companiei. Cum nu-i plăcea să se scoale devreme, nu de puţine ori se trezea la zece**Roberto Menescal se duce la Londra şi-l aduce pe compozitor înapoi în Brazilia: vacanţa englezească ia sfârşit.**

dimineaţa, după ce-1 suna secretara, ca să-l anunţe că-1 căutase cineva. Se ducea cu maşina personală, un modest Ford Coreei, de acasă până în Barra da Tijuca, şi-şi dedica toată ziua şedinţelor interminabile, multe dintre ele extenuante, cu artişti, directori de la casa de discuri şi ziarişti legaţi de lumea muzicii. La birou, avea grijă de tot: printre zeci de telefoane, se ocupa de chestiunile administrative, aproba coperte, scria scrisori pentru fani în numele artiştilor faimoşi şi chiar decidea culoarea eşarfei pe care trebuia s-o folosească cântăreţul Sidney Magal - pe care presa îl acuza că era un „ţigan de eprubetă", un artist fabricat în laborator. Magal, de fapt, nu era un „produs nebunesc al minţii lui Paulo Coelho“, aşa cum a ajuns să afirme *Pasquim,* ci creaţia producătorului argentinian Roberto Livi. La niveluri diferite, nume precum cel al Rosanei, al lui Oswaldo Montenegro şi Fâbio Junior se aflau printre talentele descoperite sau ghidate de Paulo Coelho.

Vecinătatea cu Râul Seixas n-a contribuit la reapropierea partenerilor. Deşi nu reuşise nici până acum să explice ziariştilor dacă Societatea Alternativă era pasăre sau avion, baianul genial insista să predice ideologia lui Aleister Crowley, cu toate păcălelile prin care trecuse Paulo şi de care nici măcar nu voia să mai audă. De la megasuccesul cu *Hd Dez Mii Anos Atras,* Paulo însoţea de departe cariera muzicianului, care în acea perioadă lansase două discuri solo de rock şi un al treilea în întregime conceput cu vechiul său prieten Clâudio Roberto Azeredo. La sfârşitul anului, cei doi „inamici intimi" au fost convinşi de WEA, noua casă de discuri a lui Râul, să intre în studio pentru a încerca să reînvie duetul care încântase Brazilia. N-a mers. Pus pe piaţă la începutul lui 1979, LP-ul *Mata Virgem,* pentru care Paulo a scris cinci piese *(Judas, As Profecias, Tâ na Hora, Conserve seu Medo* şi *Magia de Amor),* n-a ajuns să atingă nici măcar o zecime din vânzările albumelor *Gita*
si *Ha Dez Mii Anos Atras.*
>

Faima, aşa cum o trăiseră cei doi între 1973 şi 1975, a devenit o amintire, însă Paulo îşi însuşise marea lecţie pe care o învăţase de la Râul — „să faci muzică înseamnă să scrii în

douăzeci de rânduri o poveste pe care s-o poţi asculta de zece ori la rând fără să te plictiseşti" — şi nu mai depindea de partenerul său. In afară de cele cinci piese scrise pentru *Mata Virgem,* pe parcursul anului 1978 a compus aproape douăzeci de piese, în parteneriate care porneau de la nume ce-şi puseseră amprenta asupra muzicii populare braziliene a acelor timpuri, precum Ze Rodrix, şi până la artişti de al căror destin nu se mai ştia nimic, precum „Miguel", „Mena" şi „Pedro Paulo". Transformat într-un fel de om-al-celor-şapte-instrumente din *show business,* a condus şi a făcut scenariul spectacolelor pentru Rosana, Jorge Veiga, Alcione şi Sidney Magal. Astfel, când regizorul de filme porno Pedro Rovai a decis să realizeze lungmetrajul *Amante Latino,* inspirat şi jucat de Magal, invitat să scrie scenariul — se putea altfel? — a fost Paulo Coelho.

Aşa cum se-ntâmpla de obicei cu fragilul său sistem emoţional, când munca mergea bine, viaţa afectivă şchiopăta — şi viceversa. Nici de data asta n-a fost altfel. Cerul senin de la serviciu se umplea de nori când ajungea acasă. Amărăciunea din relaţia sa cu Cissa lăsa loc discuţiilor din ce în ce mai frecvente şi agresive, după care urmau interminabile tăceri, ce puteau să dureze cu zilele. în februarie ’79, a decis să facă singur o călătorie cu vaporul în Patagonia. La întoarcerea sa în Brazilia, transatlanticul a ancorat în Buenos Aires, iar el a sunat-o pe Cissa să-i propună să se despartă. E ciudat că, atât de preocupat de semne, tocmai lui îi scăpase că, în urmă cu trei ani, tot la telefon şi tot din capitala argentiniană, o ceruse pe Cissa în căsătorie.

De fapt, despărţirea s-a produs pe 24 martie 1979, când ea a părăsit apartamentul din Senador Euzebio, şi a fost legalizată pe 11 iunie, într-o instanţă civilă, situată la cincizeci de metri de biserica „Sfântul IosiP, unde se căsătoriseră. Audierea aproape că nici nu s-a ţinut în ziua stabilită. în primul rând, pentru că Cissa a trebuit să plece în ultimul moment să-şi cumpere o fustă, fiindcă judecătorul nu admitea folosirea pantalonilor jeans la tribunalul său. Apoi, fiindcă avocatul a uitat un document, ceea ce i-a obligat să-l miruiască pe funcţionarul de la biroul de înregistrări pentru a primi' certificatul legal de divorţ pe uşa din

spate. Odată depăşiţi aceşti contratimpi, fostul soţ şi fosta soţie s-au dus să ia prânzul împreună, civilizat, la un restaurant. Fiecare dintre ei a făcut o înregistrare diferită despre sfârşitul căsniciei. Paulo a făcut-o chiar în acea zi:

Nu ştiu dacă e chiar disperată, dar a plâns mult. Pentru mine, formalităţile nu au fost deloc traumatizante. Am plecat de acolo şi m-am dus să mă ocup de afacerile mele la alte birouri, alte săli, alte lumi. Am cinat bine, am cinat aşa cum n-o făcusem de mult timp, dar asta n-are nici o legătură cu despărţirea. Numai cu bucătăreasa, care a pregătit o mâncare foarte gustoasă.

Pe de altă parte, Cissa, care refuzase să împartă ceva cu el — nici măcar bunurile obţinute după căsătorie, aşa cum prevedeau legile braziliene -, îşi rezumase sentimentele pe un bilet de un paragraf, scris în engleză şi trimis prin poştă la fostul soţ. în câteva cuvinte, îl lovea exact unde se considera cel mai bun, în pat:

Una dintre principalele probleme dintre noi, după părerea mea, era patul. N-am înţeles niciodată de ce ţie nu-ţi păsa de mine în pat. Aş fi putut să fiu mult mai bună dacă aş fi simţit că ai grijă de plăcerea mea în pat. Dar pe tine nu te interesa. Pe tine nu te-a interesat niciodată. Şi atunci, am început să nu mă mai gândesc nici eu la plăcerea ta.

Pentru o persoană a cărei stabilitate emoţională depindea atât de mult de o relaţie afectivă solidă, de o femeie care să-l ajute să înfrunte furtunile sufleteşti, sfârşitul căsătoriei prevestea sigur depresia, melancolia. Nu că n-ar mai fi existat femei, din contră, dar problema era că acum îi intrase în cap că ele sugeau energiile pe care el trebuia să le canalizeze spre cariera de scriitor. „Am ieşit mult, dar cu femei-vampir“, a scris el, „şi nu mai vreau să ştiu de asta.“

Cea care se pare că a rămas serios afectată de despărţire a fost mama sa. în atmosfera sărbătorilor învierii lui Cristos, i-a trimis fiului său o scrisoare lungă, dactilografiată la un rând, înghesuit. Nu părea ceva scris de „o ignorantă", cum se referise el de mai multe ori la Lygia. într-o portugheză elegantă, documentul pune în evidenţă o persoană familiarizată cu limbajul psihanalitic, situaţie puţin obişnuită printre neprofesionişti. Şi insista asupra faptului că răspunzător pentru despărţire era el, din pricina nesiguranţelor şi a incapacităţii lui de a recunoaşte că a pierdut:

Iubitul meu fiu,
Avem multe în comun, inclusiv uşurinţa de ane exprima prin scrisori. Tocmai de aceea, în această duminică a Paştilor îţi trimit aceste rânduri, în speranţa că te voi ajuta. Sau, cel puţin, pentru a-ţi spune că te iubesc mult şi că, de aceea, sufăr când suferi şi tu, şi mă bucur când tu eşti fericit.
Cum îţi poţi închipui, tu şi Cissa nu-mi ieşiţi din minte. Nu e nevoie să repet că problema e la tine, şi că e mai bine să tac. Nu ştiu deci dacă într-a- devăr îţi voi trimite această scrisoare.
Când spun că te cunosc bine, mă bazez numai pe intuiţia mea de mamă, fiindcă, din nefericire, ai fost structurat departe de noi, şi atunci, într-adevăr, îmi scapă multe. Ai fost reprimat în copilărie, apoi ai fost sufocat de propriile tale implicări şi ai ajuns să rupi relaţii intime, să rupi convenţii şi să începi de la zero. Chiar şi trist, înfricoşat, nesigur — ai reuşit. Şi încă cum! Dar ai scos la iveală şi o latură refulată, pe care încă nu ştii cum s-o abordezi.
Pe Cecîlia o cunosc puţin, dar mi se pare o femeie practică. Puternică. Fără temeri. Intuitivă. Simplă. Cred că a fost un dezastru pentru tine când ţi-a înapoiat tot ce era al tău, iar ea le reţinuse nevrotic ca şi cum ar fi fost ale ei: dependenţa, enervările ei, lipsurile ei. Ea n-a mai acceptat nici o povară străină, şi

aici echilibrul cuplului s-a slăbit ori s-a rupt. Nu ştiu cum a fost dialogul final, dar tu ai luat asta ca pe o respingere, ca pe o lipsă de afecţiune, şi n-ai mai suportat. Există o singură modalitate de a rezolva problema: s-o cunoşti. S-o identifici. Mi-ai spus că nu ştii să pierzi. Putem trăi viaţa din plin numai dacă ştim să acceptăm când câştigăm şi când pierdem.
Lygia

NB: După cum vezi, sunt în continuare o dactilografă slabă. Am decis să înfunt leul în bârlogul său... Iată scrisoarea.
Fiul meu iubit: în felul meu, azi m-am rugat mult pentru tine. Pentru ca Dumnezeu să facă să crească în tine siguranţa că e în mâinile tale să-ţi construieşti viaţa. Şi pentru ca ea să poată fi mereu aşa cum a fost până acum: plină de realizări conştiente şi oneste şi plină de momente de bucurie şi de fericire.
Mii de sărutări.
L.

Cum chiar lui îi plăcea să scrie pe primele pagini din jurnalul său, nu era nimic nou sub soare. Şi, aşa cum se întâmplase de atâtea ori înainte, în viaţa sa singurul mod de a încerca să contrabalanseze neplăcerea unei înfrângeri afective era să caute împliniri în muncă. Astfel, invitaţia de a-şi schimba slujba deţinută la Philips cu cea de director de producţie la cea mai mare concurentă a sa, CBS, invitaţie pe care a primit-o la sfârşitul lui aprilie 1979 - când încă nu trecuse o lună de când se despărţise —, părea un dar dumnezeiesc, împreună cu această propunere, exista şi perspectiva ca, în scurt timp, să fie promovat ca director artistic al companiei de discuri americane. După o suită de insuccese amoroase şi profesionale — eşecul albumului *Mata Virgem,* logod- na-fulger cu Eneida, sterilitatea literară din Londra, sfârşitul căsătoriei... -, invitaţia a avut pentru el efectul unui balsam, fiindcă schimbarea îl făcuse să reapară în presa din Rio şi din São Paulo, în care nu mai

apăruse de mult. Dar i-a trezit şi o latură urâtă şi necunoscută a personalităţii sale: aroganţa.

Cum una dintre sarcinile sale era să reorganizeze departamentul artistic, a început să bată la uşi. „E adevărat, am ajuns acolo cu o aroganţă nemaivăzută", îşi amintea el mai târziu. „Am fost personal să dau ordine şi i-am tratat pe linguşitori cu lovituri, autoritarism adevărat!" Fiindcă avea îndoieli că resursele casei de înregistrări o puteau lua pe căi necurate, a început să refuze să semneze note şi facturi de care nu era sigur.

Fără să-şi dea seama că-şi săpa propria groapă, a angajat, a disponibilizat, a tăiat cheltuieli şi a închis direcţii, punând paie peste focul unei lumi deja incendiate de egouri şi vanităţi. O reţea de intrigi şi de capcane avea să fie montată în jurul său de cei mai prejudiciaţi de operaţiunea sa de curăţire, într-o luni, pe 13 august 1979, când împlinea două luni şi zece zile de lucru, a ajuns la casa de înregistrări spre după-amiază şi, între două decapitări, a fost chemat în sală de argentinianul Juan Truden, preşedintele CBS în Brazilia. Patronul îl aştepta în picioare, zâmbind, cu mâna întinsă şi cu o singură frază pe buze:

— Prietene, eşti concediat.

Nimic altceva. Nici tu „bună ziua", nici tu „numai bine". Impactul a fost puternic nu numai din cauza răcelii cu care a fost demis, ci şi pentru că ştia că acesta era sfârşitul carierei sale ca director. „Am fost concediat în punctul culminant, din poziţia cea mai înaltă pe care am deţinut-o şi nu puteam să mai dau înapoi, să fiu din nou ce am fost la început", îşi aducea aminte Paulo mulţi ani mai târziu, într-un discurs la Muzeul Imaginii şi al Sunetului (MIS) din Rio de Janeiro. „Erau doar şase case de discuri în Brazilia, iar cele şase posturi la care puteam să tânjesc erau ocupate." înainte de a-şi face bagajele, a redactat o lungă şi jignitoare scrisoare către Truden, în care spunea că, având în vedere lipsa de structură a companiei, „artiştii de la CBS se bucură acum de neplăcerea de a avea mai puţin prestigiu pe piaţa braziliană". Şi termina dramatic, însuşindu-şi expresia care a rămas în imaginaţia populară de când a fost utilizată de fostul preşedinte Jânio Quadros în

scrisoarea sa de renunţare:

> *Şi aceleaşi forţe ascunse care azi sunt responsabile de demisia mea într-o zi vor avea a face cu adevărul, fiindcă soarele nu se poate acoperi cu sita, domnule Juan Truden.*

Sărbătorită de mulţimea de adversari pe care-i acumulase ca director muzical, demiterea („din incompetenţă", aşa cum avea să afle mai târziu) era şi mai umilitoare. Câteva zile mai târziu, Paulo s-a întâlnit la o reuniune obştească cu Antonio Coelho Ribeiro, care tocmai fusese numit preşedinte la Philips, companie pe care el o părăsise pentru a-şi încerca norocul la CBS. Când l-a văzut, Ribeiro i-a aruncat apăsat, în faţa unui cerc de artişti:

— N-ai fost niciodată altceva decât un lăudăros.

Nu se ştie dacă Paulo s-a rugat pentru asta în vreo ceremonie de macum- ba, dar zece luni mai târziu disponibilizatul avea să fie Antonio Ribeiro. Când a aflat vestea, a scos dintr-un sertar un cadou, pe care-1 cumpărase la puţină vreme după ce a fost insultat în public. S-a dus la apartamentul lui Ribeiro şi, când acesta i-a deschis uşa, Paulo s-a grăbit să-i explice motivul prezenţei sale acolo:

— Iţi aduci aminte de cuvintele pe care mi le-ai spus când am fost dispo- nibilizat? Da, acum poţi să le repeţi în fiecare zi, uitându-te în ochii tăi.

A despachetat obiectul şi i l-a dat lui Ribeiro. Era o oglindă de perete, pe care scrisese cu majuscule fraza blestemată: „N-AI FOST NICIODATĂ ALTCEVA DECÂT UN LĂUDĂROS.“ După ce i-a întors ofensa, a făcut stânga-mprejur, a luat liftul şi a plecat.

Era timpul să-şi vindece propriile răni. Marginalizat cu forţa în lumea showbizului, numele său avea să apară din nou în presă la sfârşitul anului, când revista *Fatos & Fotos* a publicat un reportaj intitulat *Vampirologia - o ştiinţă care-şi are deja maestrul brazilian.* Maestrul era el, care acum se prezenta ca specialist în acest domeniu şi anunţa că scrie scenariul pentru un lungme- traj naţional despre vampiri, care, de fapt, n-a ajuns

doar să găsesc o femeie în viaţa mea. Şi chiar vreau s-o găsesc curând...
[...] *Am fostfoarte, foarte singur. Nu reuşesc să fiu fericitfără o femeie alături de mine.*
[...] *Am obosit să caut. Am nevoie de cineva. Dacă aş avea o femeie pe care s-o iubesc, aş suporta bine.*

Cu atâtea lamentări, Paulo părea să confirme vorba din popor conform căreia cel mai orb este cel care nu vrea să vadă. Asta, fiindcă femeia vieţii sale se perinda de peste zece ani prin faţa ochilor săi, fără să fi meritat vreodată din partea lui un zâmbet sau o strângere de mână. Totuşi, era surprinzător că o fată atât de frumoasă ca ea - minionă, cu părul negru, privirea suavă şi pielea de porţelan - a trecut atâta timp neobservată de un adevărat afemeiat. Christina Oiticica şi el se cunoscuseră în 1968, când unchiul ei, Marcos, a cerut-o în căsătorie pe Sănia, sora lui Paulo.

20

La solicitarea doamnei Lygia, toate femeile au trebuit să se prezinte îmbrăcate cu rochii lungi la cina de nuntă, servită *ă lafrangaise.* Pentru bărbaţi, se cerea costum închis la culoare - inclusiv pentru Paulo, care, la acea vreme, îşi etala vasta coamă neagră şi care, la petrecere, a dat impresia că era ameţit rău. In anii următori, cei doi aveau să se mai întâlnească în diverse rânduri la reuniuni si cine în familie, fără ca vreunul să fi atras vreodată atentia celuilalt. Chiar şi pentru că la mijloc era căsătoria Cissei cu Paulo — prin care Christina devenise rudă prin alianţă, în 1972, când Sănia şi Marcos s-au căsătorit. Când sora sa l-a luat pe Paulo la prânzul de Crăciun din 1979 acasă la părinţii Christinei, ea era într-o relaţie stabilă cu Vicente, un tânăr milionar, din a cărui zestre făcea parte, printre alte lucruri de lux, un iaht monumental. Destinul a decis totuşi ca ea să fie mult aşteptata femeie din viaţa lui Paulo. O săptămână mai târziu, cei doi erau împreună pentru totdeauna, ca în poveştile cu zâne.Paulo nu mai este interesat de sex, bani sau cinematografie.

obiecţie. Fericiţii nu fuseseră totuşi chiar asa de mulţi. Deşi

era foarte frumoasă, Chris nu era chiar tipul de fată cochetă. Făcuse prima comuniune, era reflexivă, îi plăcea să citească şi obişnuia să-şi petreacă timpulascultând coruri de protestanţi în Largo do Machado, o piaţă din Rio de Janeiro, care are câte o biserică la fiecare dintre extremităţi. A început ca spectator, iar ulterior avea să facă parte din unul dintre acele coruri amatoare. O dată sau de două ori pe săptămână, se prezenta la locul pe care-1 stabilea grupul, alcătuit din oameni foarte simpli, şi cânta pentru trecători. Nu că devenise pioasă, nici vorbă de asta. Era o fată modernă, care vedea filme de artă la „Paissandu“, îşi cumpăra îmbrăcăminte de la Bibba, magazinul la modă din Ipanema, şi consuma cantităţi apreciabile de whisky la Lama's, taverna preferată a grupului de la *Pasquim.* Chris ieşea seară de seară şi, nu de puţine ori, se întorcea acasă când se lumina de zi, cu mersul instabil. „Drogul meu era alcoolul", mărturisea ea mai târziu. „Pur şi simplu, îmi plăcea alcoolul."

Când l-a revăzut pe Paulo la prânzul de Crăciun, Chris şi-a adus aminte de una dintre puţinele dăţi în care se mai văzuseră, în 1977, când întâlnirea aproape că s-a terminat cu o tragedie. Cu câteva săptămâni înainte ca el şi Cissa să se mute la Londra, sora sa, Sonia, i-a invitat să le boteze cea de-a doua fiică, pe Ana Luisa. Ceremonia urma să fie în orăşelul Baependi, din sudul statului Minas. însoţită de Mârio, violonistul cu şase ani mai mic decât ea, cu care avea o relaţie la acea vreme, Chris, care era naşa primei fiice a Soniei, a apărut la botez ca mătuşă din partea tatei, însoţită de diverse rude ale familiei Medeiros Oiticica. Călătoria şi botezul au însemnat respectarea unei făgăduinţe făcute de Sonia lui Nhâ Chica, sfânta făcătoare de minuni care, la începutul secolului al XX-lea, a trăit şi a construit în Baependi o micuţă biserică şi a cărei proces de beatificare avea să fie iniţiat de Vatican la începutul secolului al XXI-lea. După mai mulţi ani, Paulo avea să publice un articol în ziarul *Jornal do Brasil,* în care povestea ce se întâmplase în orăşelul din sudul statului Minas:

Mă aflam în acea biserică doar pentru a-mi îndeplini o obştească îndatorire. In timp ce aşteptam momentul

botezului, am început să mă plimb primprejur şi aşa am intrat în modesta casă a lui Nhâ Chica, aflată lângă biserică. Avea doar două camere, un altar cu icoane de sfinţi şi o vază cu doi trandafiri roşii şi unul alb. Mânat de un impuls, am făcut o făgăduinţă: dacă la cincizeci de ani voi fi scriitorul care visez să fiu, mă voi întoarce aici şi voi aduce pentru Nhâ Chica doi trandafiri roşii şi unul alb. Ca amintire, am cumpărat o iconiţă cu Nhâ Chica şi am pus-o în buzunar.

După ceremonie, rudele au sărbătorit botezul luând prânzul la hotelul unde erau cazaţi cu toţii, ocazie cu care Paulo a glumit cu Chris, felicitând-o că-şi găsise un iubit „frumos şi inteligent". Pentru ea, a fost o surpriză să afle că acel greier cu figură de toxicoman era un creştin capabil să îngenuncheze în faţa unui altar, să se-nchine şi să se roage la o icoană. Spre finalul după-amiezii, grupul s-a instalat din nou în două maşini şi, puţin mai târziu, circula pe drumul Dutra, pentru a se-ntoarce spre Rio. Paulo mergea în faţă, cu Cissa şi o parte dintre invitaţi, în Ford Corcelul pe care-1 primise de la socrul său, urmat de cumnatul său Marcos, în altă maşină, cu celelalte rude. Când au ajuns spre Barra Manşa, un autocar care circula în faţa lor a frânat brusc. Cu o manevră instinctivă, Paulo a deviat maşina într-o fracţiune de secundă, acelaşi lucru întâmplându-se şi cu cumnatul său, care venea imediat după el. Un autocamion s-a lovit atât de tare de autocar, încât a explodat imediat. Iar mai multe maşini care n-au reuşit să frâneze s-au izbit de sfera de foc în care se transformaseră cisterna de apă şi autocarul. înspăimântaţi, Paulo şi cumnatul său au oprit pe marginea drumului, în timp ce răniţii şi trupurile în flăcări erau scoase din mijlocul acelui furnal. Căutându-şi ţigările în buzunar, a găsit iconiţa cu Nhâ Chica, pe care o luase de la bisericuţă cu câteva ore înainte. Pentru el, nu existau îndoieli despre salvarea sa şi a rudelor sale: fusese un miracol mut al sfintei făcătoare de minuni.

Se însera la Rio de Janeiro când au fost servite ultimele cafele la masa de Crăciun, acasă la familia Oiticica. Cu ochii pe Chris de când venise, Paulo s-a folosit de serviciile vărului său

Sergio Weguelin, prezent acolo, ca să afle dacă ea avea sau nu ceva programat pentru acea seară - deşi era cu un prieten, în momentul despărţirii, a intrat în acţiune, dar nu direct. I-a cerut vărului s-o invite să se ducă împreună la Cinematograful „Paissandu", să vadă *Manhattan*, cel mai recent succes al lui Woody Allen. Luată prin surprindere, n-a ştiut ce să răspundă. Când s-a dezmeticit, era deja la cinematograf numai cu Paulo - nu la „Paissandu", unde biletele se epuizaseră, ci la „Condor", la o reluare a vechiului *Aeroporto,* a cărui premieră avusese loc cu zece ani înainte. Paulo a petrecut cele două ore de film comportându-se ca un adevărat cavaler, fără să încerce nici măcar să atingă mâinile lui Chris. Când au ieşit, cu ochii obişnuiţi cu semiîntunericul din sala de cinema, cei doi au dat de feerica piaţă Machado, care semăna cu Bombay, plină cu jongleri, ghicitoare în cărţi, cititori de tarot, chiromanţi, înghiţitori de foc şi, bineînţeles, diverse coruri religioase împrăştiate pe sub umbra copacilor, fiecare intonând câte un imn diferit. Cuplul s-a dus până la un presupus indian care stătea aşezat în faţa

unui coş de răchită şi pe al cărui corp, vizibil pictat cu anilină, era încolăcită o reptilă dezgustătoare şi înfricoşătoare, lungă de şase metri. Era o anacondă imensă, o cobră neveninoasă, dar capabilă să omoare prin asfixiere o vită sau un om, s-o-nghită fără s-o mestece şi să petreacă săptămâni întregi rumegând resturile capturii. Cu un amestec de teamă şi greaţă faţă de acel animal, cei doi s-au apropiat de indian. Afişând o naturaleţe asemănătoare cu cea a persoanelor care întreabă cât e ceasul, Paulo i-a lansat lui Chris o provocare:

— Dacă sărut această anacondă pe bot, mă săruţi şi tu pe mine pe gură?

Ei nu-i venea să creadă ce auzea:

— Să săruţi acest monstru? Ai înnebunit?

Când a-nţeles că vorbea serios, a acceptat provocarea:

— Bine: dacă săruţi anaconda, te sărut şi eu pe gură.

Spre spaima, nu doar a ei, ci şi a tuturor celor din jur, şi chiar a indianului, Paulo a făcut doi paşi, a prins cu ambele mâini căpăţâna cobrei şi i-a lansat un sărut. în faţa a zeci de ochi larg

şi nici n-avea de gând să petreacă Anul Nou printre morminte, subiectul a fost dat uitării. Imediat după ce au ajuns la Cabo Frio, ambii au

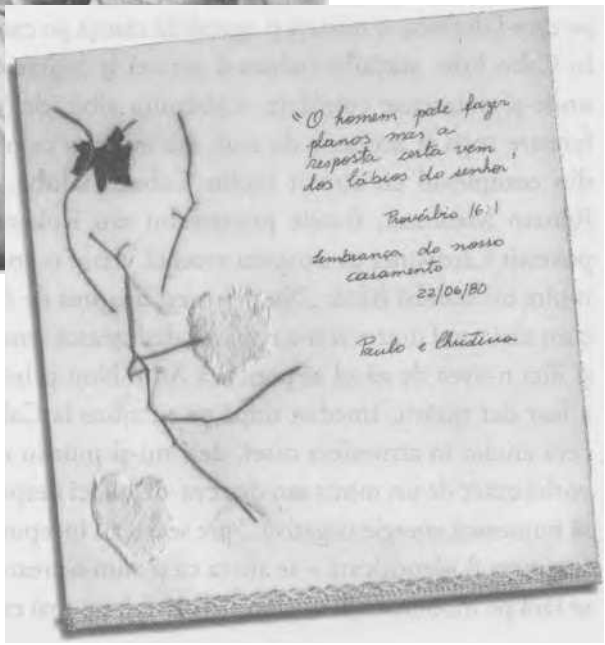

simţit ceva ciudat în atmosfera casei, deşi nu-şi puteau da seama ce era. Nu era vorba exact de un miros sau de ceva vizibil, ci despre ceea ce Paulo obişnuia să numească energie negativă. Spre seară, au început zgomote a căror origine nu putea fi identificată — se auzea ca şi cum o creatură, umană sau animală, se ţâra pe mobilă, deşi, în afară de cei doi, nu mai era nimeni acolo. Intrigaţi

în ianuarie 1980, Paulo o reîntâlneşte pe Christina Oiticica: şi astfel începe o poveste de dragoste care avea să treacă dintr-un secol în altul.şi speriaţi, au ieşit să ia cina. La restaurant, când au comentat cu chelnerul acele fenomene stranii, au primit o explicaţie de li s-a zbârlit pielea:

— Stati la Cabana Clube? Acolo a fost un cimitir de indieni. Când au

săpat să facă fundaţiile complexului, au dat de osemintele a sute de indieni, dar au construit casele aşa, peste ele. Toată lumea din Cabo Frio ştie că acel loc e bântuit.

Asta era, în capul lui Paulo, avertizarea pe care vocea a făcut-o de atâtea ori în visul său: să nu petreacă noaptea de Anul Nou la cimitir. Nu-i mai

trebuia nimic. Paulo si Chris au dormit la hotel si s-au întors acasă abia

> >

când s-a luminat de ziuă - şi, chiar şi aşa, doar pentru a-şi lua lucrurile. Câteva săptămâni mai târziu, cabana era vândută cu aceeaşi sumă de 4 000 de dolari cât costase cu câteva luni înainte

în iunie 1980, Christina ilustrează psalmul transformat în invitaţie la căsătoria informală.

(10 000 de dolari sau 18 000 de reali în 2008).

Timpul avea să confirme că fantomele n-aveau să umbrească relaţia celor doi. După ce s-a despărţit de iubitul său, în primele zile din an, Chris şi-a mutat de acasă de la părinţii săi, din Jardim Botânico, în apartamentul din Senador Euzebio hainele, mobila şi obiectele personale - printre care se afla şi planşeta de desen pe care-şi câştiga existenţa ca arhitectă. începea acolo o căsătorie care n-a fost niciodată formalizată, dar care avea să treacă pragul

veacului şi să continue, solidă, şi în al treilea mileniu.

Chiar şi aşa, începutul vieţii în comun n-a fost uşor. Fiind la fel de preocupată ca şi Paulo de interpretarea semnelor de zi cu zi, prima dată când a intrat în apartamentul în care urmau să locuiască împreună, lui Chris nu i-a plăcut deloc să dea de biografia Contelui Dracula deschisă pe un pupitru de citit - folosit pentru a sprijini pe el Biblia în timpul serviciului religios. Nu că ar fi avut prejudecăţi faţă de vampiri sau de vampirologi - chiar îi plăcea să vadă filme despre aceştia —, dar s-a scandalizat, fiindcă un obiect sfânt era folosit în glumă, lucru care, cu siguranţă, atrăgea în casă, aşa cum credea ea, energii negative. A fost atât de prost impresionată de acel lucru, încât a coborât din apartament şi, de la primul telefon public, l-a sunat pe pastorul baptist care obişnuia să-i dea sfaturi şi i-a povestit ce văzuse. S-au rugat împreună, la telefon, şi, înainte de a se-ntoarce în casă, Chris s-a gândit că era prudent să treacă pe la o biserică. S-a liniştit abia când Paulo i-a clarificat, didactic, că interesul său pentru vampirologie nu avea absolut nimic a face cu satanismul, OTO sau Aleister Crowley:

— Mitul vampirului a existat cu o sută de ani înainte de Cristos. Iar cu aceşti oameni ai umbrelor eu nu mai am contact de ani de zile.

De fapt, din 1974 n-a mai avut contact cu sataniştii lui Marcelo Motta, chiar dacă apărea în continuare public, pe ici şi colo, ca specialist în lucrările Iui Aleister Crowley. Atât de mult apărea în această postură, încât, câteva luni mai târziu, a semnat în revista *Planeta* un lung eseu despre vrăjitorul englez - articol ilustrat cu desene făcute de Chris. Această compatibilitate de opinii n-a împiedicat ca, la-nceput, căsnicia să se clatine mult, până când s-a stabilizat. Paulo se arăta capabil de adevărate gesturi de curtoazie, a dus-o să petreacă un sfârşit de săptămână în apartamentul prezidenţial al Hotelului Copacabana Palace, cel mai luxos şi tradiţional din Rio, dar rămânea cufundat în îndoieli: oare Chris era „tovarăşa minunată” pe care o aştepta de atâţia ani? Chiar dacă vedea în ea o „fată de aur“, aşa cum spunea doamna Lygia, se temea ca, de fapt, ei doi să rămână împreună doar din cauza aceluiaşi motiv nemărturisit, pe care-1 numea

„dorinţa paranoică de a fugi de singurătate”. în acelaşi timp în care spunea că-i e foarte frică să se-ndrăgostească de ea, avea fiori numai dacă se gândea că o s-o piardă.

> *Am avut prima şi cea mai serioasă discuţie acum câteva zile, când ea a refuzat să mâ-nsoţească laAraruama. Subit, m-am speriat gândindu-mâ cât de uşor o pot pierde pe Chris. Am făcut totul ca s-o am aproape. îmi place de ea, îmi aduce pace, linişte şi simt că putem încerca să construim ceva împreună.*

Aceste idei şi păreri de la începutul vieţii împreună nu i-au împiedicat să se căsătorească oficial. Pe 22 iunie 1980, într-o duminică înnorată, cei doi au primit sacramentul căsătoriei, după care au oferit, în apartamentul în care locuiau, un prânz părinţilor şi puţinilor prieteni. Christina s-a ocupat de decoraţiuni, în stil hippy, iar pe fiecare invitaţie a scris un psalm sau un proverb ilustrat printr-un desen făcut de ea. Singurul invitat care n-a venit a fost pastorul baptist pe care ea l-a sunat în ziua când a văzut cartea despre Dracula aşezată pe pupitrul de Biblie.

Interesul eclectic al lui Chris faţă de religie se pare că a fost de folos în relaţia cuplului. Când s-au cunoscut, ea era deja specialistă în tarot, subiect despre care citise multe cărţi, şi, chiar dacă nu consulta *I Ching* la fel de des ca Paulo, ştia cum să-i interpreteze prezicerile. Când Paulo a citit *Cartea mediumurilor* de Alan Kardec, cuplul s-a hotărât să-şi testeze propriile competenţe de medium. Aşa cum Cissa fusese cobai pentru experienţa cu LSD, acum Paulo încerca s-o facă pe Chris să scrie mesajele primite de Dincolo. La sfârşit, „cercetarea” avea să dezvăluie noi descoperiri şi, odată cu ele, noi temeri:

> *Am realizat nişte experienţe. Am început săptămâna trecută, data la care am cumpărat cartea. Chris a fost pe post de medium şi am reuşit să stabilesc nişte legături elementare. Sunt profund nedumerit. Concepţia mea despre lucruri s-a schimbat radical de când am ajuns ştiinţific la concluzia că spiritele există. Există şi ne-nconjoară.*

Mult timp după aceea, Chris avea să-l asigure că experienţa ajunsese să funcţioneze total. „Sunt sigură că s-a mişcat o masă“, îşi aducea ea aminte, „iar eu am ajuns chiar să scriu texte transmise." Bănuiala că putea să aibă puteri de medium a sporit din momentul în care a început să fie cuprinsă de sentimente morbide ciudate şi inexplicabile, ca atunci când intra în baia din apartamentul din Senador Euzebio. Erau senzaţii ciudate, pe care chiar şi ei îi era greu să le înţeleagă şi niciodată nu le-a dezvăluit nimănui. Tocmai de aceea, de mai multe ori, i-a trecut prin cap ideea să deschidă robinetul de gaz de la baie, să acopere aerisirile şi să se sinucidă. Intr-o după-amiază târzie de luni, 13 octombrie, a lăsat planşeta pe care desena şi a intrat în baie. De această dată, dorinţa de sinucidere părea incontrolabilă. învinsă, a decis să-şi pună capăt zilelor, dar se temea că moartea prin asfixiere putea să fie foarte lentă şi agonizantă, şi a preferat să recurgă la pastile. Senină, a luat un taxi până acasă la părinţii săi, în Jardim Botânico, unde ştia că existau flacoane de anxiolitice consumate în mod regulat de mama ei - somaliu, după cum îşi amintea ea, sau valiu, conform versiunii lui Paulo. Oricare ar fi fost numele medicamentului, e sigur că şi-a golit un tub întreg în gură, a scris un mic bilet pentru soţ şi l-a aruncat pe pat.

Când a ajuns acasă şi n-a găsit-o, Paulo a plecat spre apartamentul părinţilor ei, unde ambii obişnuiau să ia cina, şi a găsit-o pe Chris leşinată pe pat, iar lângă ea, în afară de bilet, un ambalaj de medicamente gol. Cu ajutorul soacrei, care tocmai ajunsese acasă, a reuşit s-o târască până la lift — dar nu înainte de a o obliga să-i vâre degetul în gât şi să vomite ce putea. Afară, au oprit primul taxi care a trecut şi s-au dus la Clinica „São Bernardo" din Gâvea, unde medicii i-au făcut lui Chris o spălătură stomacală de urgenţă. După ce şi-a revenit, la câteva ore după aceea, a fost externată şi s-a întors acasă cu soţul ei. în timp ce Chris dormea în dormitor, el a rămas să se gândească la întrebarea care-1 chinuia: care era originea misterioaselor emanaţii din baie care provocau sentimente atât de morbide pentru soţia sa? Cu această întrebare ce nu-i dădea pace, a coborât la intrarea clădirii şi i-a povestit portarului ce s-a

întâmplat cu Chris, cerându-i ajutorul pentru a descifra misterul. Funcţionarul avea răspunsul ca şi pregătit:

— Ultimul locuitor al acestui apartament, înainte de dumneavoastră, a fost un comandant de avion de la Panair care s-a sinucis în baie, deschizând robinetul de gaz.

Când s-a-ntors acasă şi i-a povestit soţiei sale, ea n-a stat pe gânduri: s-a ridicat şi, cu o energie de neimaginat pentru cineva care, cu câteva ceasuri înainte, fusese spitalizat, a luat câteva haine de-ale lor, pieptenele, periuţa de dinţi şi obiectele personale, le-a aruncat pe toate într-o valiză şi a anunţat:

— Ne ducem acasă la mama. Nu mai pun niciodată piciorul în apartamentul ăsta.

Si nu numai ea a făcut asa. Nici unul dintre ei n-a mai intrat vreodată

acolo, nici măcar pentru a-şi lua lucrurile. Au petrecut puţin peste o lună în casa Paulei şi a lui Cristiano, părinţii lui Chris - timp suficient pentru a termina renovarea celui de-al şaptelea apartament cumpărat de Paulo şi pentru a se putea muta acolo. Acesta era situat la parter, avea o grădină frumoasă şi plăcută şi o caracteristică amuzantă: se afla în aceeaşi clădire în care locuiau Lygia şi Pedro Queima Coelho. Şi mai multă siguranţă emoţională, pentru că locuiau cu părinţii.

Deşi prevalau mereu regulile impuse de Chris în ceea ce priveşte extravaganţele sexuale ale soţului, cu siguranţă că nu era un cuplu ca toate celelalte, într-o zi, bunăoară, Paulo i-a propus să experimenteze masochismul medieval, pe care-1 numea pompos „test reciproc de rezistenţă la durere“. Chris a fost de acord, chiar dacă ştia despre ce e vorba: au rămas amândoi goi şi, cu o vergea fină de bambus, lungă de un metru, au început să se lovească. De fiecare dată, cu schimbul, unul îi aplica celuilalt, cu forţă din ce în ce mai mare, lovituri pe spate, până şi-au descoperit limitele suferinţei fizice — lucru care s-a-ntâmplat numai când au apărut firicele de sânge sub pielea lovită a ambilor.

Adevărul este că, în ciuda unor trăsături atât de speciale, căsnicia lor intra, puţin câte puţin, pe făgaşul obişnuit. Primii doi ani au trecut fără ca nimic deosebit să deranjeze sau să schimbe convieţuirea cuplului. încurajată de soţ, Chris s-a apucat din nou

de pictură, activitate pe care o abandonase cu patru luni înainte, iar el a-nceput să regizeze aşa-numitele „speciale" de la postul de televiziune Rede Globo. Nu că ar fi avut nevoie de bani ca să trăiască. în afară de cele patruzeci şi una de piese pe care le compusese cu Râul Seixas, în ultimii ani Paulo scrisese peste o sută de versuri — originale sau versiuni ale succeselor străine — pentru zeci de parteneri, în marea lor majoritate anonimi şi necunoscuţi marelui public. Asta însemna că robinetele de drepturi de autor nu se opreau să-i alimenteze contul bancar. Mai puţin pentru bani şi mai mult pentru că se temea că lenea îl duce la depresie şi suferinţă, încerca să nu rămână fără să aibă ceva de făcut. In afară de specialele pentru TV Globo — *ChicoXavier*, *Erasmo Carlos, Globo de Ouro* şi *CemAnos de Espetdculos* -, ţinea discuţii la mese rotunde despre muzică şi, câteodată, despre vampirism. Dar leacul funcţiona doar pentru o vreme, fiindcă, chiar dacă era pe deplin ocupat, din când în când avea crize de anxietate. Când se-ntâmpla asta, ca la sfârşitul lui 1981, îşi încredinţa în continuare chinurile jurnalului său:

> *In aceste două zile, n-am onorat două angajamente, sub pretextul că aveam de făcut o extracţie dentară. Sunt complet dezorientat. N-am chef să scriu nici măcar un mic comunicat de presă, care să-mi aducă o sumă minimă. Situaţia din interiorul meu e asta. Nu reuşesc să scriu nici măcar paginile pe care mi le-am propus, iar acest an, pe care-l aşteptam să fie mai bun decât celălalt, a ieşit aşa cum am scris mai sus. A, da: n-am făcut baie de câteva zile.*

Criza părea să fie atât de puternică, încât i-a schimbat comportamentul chiar şi faţă de ceva care i-a fost mereu drag, banul:

> *Am început să nu mai dau atenţie la nimic, nici măcar la unul dintre lucrurile care-mi plac mult, banul. Inchipuieţi că nu ştiu cât am în bancă, lucru pe care aveam obiceiul sâ-l ştiu mereu şi în cele mai mici detalii. Au început să nu mă mai intereseze sexul, scrisul, mersul la*

cinematograf, cititul. Nici măcar plantele pe care atâta vreme le-am cultivat cu multă dragoste şi care acum se usucă, udate sporadic.

Faptul că nu-1 mai interesau la fel de mult banii şi sexul însemna că situaţia era gravă şi trebuia acţionată alerta roşie pentru astfel de cazuri — cabinetul doctorului Benjamin, la care Paulo a-nceput să aibă şedinţe mai rare, o dată pe săptămână. Cu aceste ocazii, obişnuia să-i repete lui Chris întrebarea: „Oare sunt pe drumul cel bun?“ Şi aşa, la sfârşitul anului 1981, ea i-a făcut o sugestie care avea să atingă o coardă sensibilă a sufletului său de nomad: de ce să nu lase totul şi să plece în lume, într-o călătorie fără destinaţie şi fără dată de întoarcere? Instinctul său îi garanta că acela era drumul cel bun. „Ceva îmi spunea că totul avea să meargă bine", îşi amintea Chris mai târziu, „Paulo până la urmă a avut încredere în intuiţia mea şi a jucat toate cărţile." Hotărât să „caute simţul vieţii" oriunde ar fi fost el, Paulo a cerut concediu fără plată de la TV Globo, a cumpărat două bilete de avion spre Madrid - cele mai ieftine pe care le-a găsit - şi a promis că el şi Chris aveau să se întoarcă în Brazilia numai când terminau şi ultimul cent din cei 17 000 de dolari pe care-i avea în buzunar (echivalentul a 40 000 de dolari, sau 72 000 de reali, în 2008).

Spre deosebire de toate călătoriile anterioare ale lui Paulo, excursia care avea să dureze opt luni a fost realizată fără nici o planificare prealabilă. In ciuda faptului că aveau resurse mai mult decât suficiente pentru o călătorie confortabilă şi fără limitări, Paulo nu era mână largă. A ales Iberia, compania aeriană care avea biletele cele mai ieftine şi care dădea cadou o noapte la hotel în Madrid. Din Spania, cei doi s-au dus la Londra, la începutul lunii decembrie 1981, unde au închiriat cel mai ieftin vehicul posibil, un minuscul Citroen 2CV. In capitala britanică, au stabilit şi prima regulă a călătoriei: nici unul dintre ei nu putea să aibă bagaj mai greu de şase kilograme. Asta însemna că greoaia maşină de scris Olivetti pe care o luase Paulo a fost trimisă din Londra înapoi în Brazilia pe cale maritimă. în timpul serviciului religios, într-o biserică din apropierea hotelului, în cea de-a doua duminică petrecută în capitala britanică, cei doi l-au auzit pe

ştirea privind moartea celei care era considerată cea mai mare cântăreaţă braziliană şi care-i era şi prietenă apropiată, ci şi amănuntul că Elis fusese interpreta piesei cu care Paulo şi-a încheiat cariera de compozitor - versiunea portugheză a boleroului *Me Deixas Louca,* scrisă de mexicanul Armando Manzanero.

După ce au înnoptat în Budapesta, au plecat spre capitala fostei Iugoslavii, unde s-au hotărât să rămână trei zile. Nu că Belgradul ar fi avut vreo atracţie specială, dar le lipsea curajul să intre din nou în Citroenul îngheţat care, din cauza frigului şi fiindcă era inconfortabil, ameninţa să facă imposibilă călătoria. Maşina devenise o dezamăgire atât de mare, încât la Belgrad au înapoiat-o companiei de închirieri. Cu ajutorul directorului de hotel, au făcut un târg: ambasada Indiei vindea un Mercedes-Benz albastru-deschis, folosit timp de nouă ani, dar într-o stare bună, pentru un chilipir de 1 000 de dolari (2 200 de dolari în 2008, sau 4 000 de reali). Deşi era foarte rodat, vehiculul avea un motor de 110 cai putere („de două ori mai mult ca Chevette-ul brazilian”, i-a povestit Paulo tatălui său într-o scrisoare) şi era echipat cu un sistem eficient de încălzire internă. Odată bătută palma, aceasta avea să fie singura cheltuială mai mare din timpul călătoriei. Pentru restul - hoteluri, restaurante şi locuri de vizitat —, îl aveau ca ghid pe cunoscutul *Europe on 20 Dollars a Day* [„Europa cu 20 de dolari pe zi“], mult mai sofisticat decât biblia hipioţilor, *Europe on 5 Dollars a Day.* Chiar aşa: în 1982, putea să

Acum, că se aflau la bordul unei maşini adevărate, distanţa de aproximativ cinci sute de kilometri dintre Belgrad şi Bucureşti, următoarea destinaţie a cuplului, putea fi parcursă fără oprire. Tocmai de aceea — călătoreau cu o maşină rapidă şi confortabilă -, au preferat să facă un ocol. După ce au traversat Ungaria şi o parte din Austria, la finalul a o mie şi ceva de kilometri au ajuns la Praga, unde Paulo îi va face Pruncului Isus făgăduinţa care avea să fie respectată peste aproape douăzeci şi cinci de ani. Abia apoi urmau să coboare spre România, lucru care însemna că aveau de parcurs încă 1.500 de kilometri. Pentru cineva care nu se grăbea şi nici nu-şi făcea griji pentru bani, era foarte bine. Dintr-un motiv misterios, trecerea prin ţara contelui Dracula se pare că n-a trezit nici un interes special vampirologului Paulo Coelho. In infailibilul său jurnal, singura înregistrare despre această porţiune a călătoriei se referă la faptul că s-a speriat de apele negre ale râului Dâmboviţa, care traversează Bucureştiul. în acel hai-hui prin Europa Centrală, norocul le-a pus la cale destinul: doar la câteva săptămâni după ce au cumpărat Mercedesul, Paulo a descoperit că maşina era originară din fosta Republică Federală Germania (RFG sau, simplu, Germania Occidentală) şi că schimbarea proprietarului trebuia să fie înregistrată la serviciul de circulaţie din Bonn, pe atunci capitala RFG. Să călătoreşti de la Bucureşti la Bonn însemna să traversezi Europa de la un capăt la altul pe un traseu de aproape 2 000 de kilometri - distanţă care, acum, nu-i mai sperie defel.

La două zile după ce a părăsit capitala României, Mercedesul albastru trecea graniţa pentru a intra în Germania Occidentală. Din Bucureşti până la Miinchen, primul oraş german prin care au trecut, kilometrajul maşinii arăta că parcurseseră 1 193 de kilometri. Totul era acoperit de zăpadă, aproape de ora prânzului, şi, cum nici unuia dintre călători nu-i era foame, în loc să ia prânzul pe acolo au decis să oprească abia la Stuttgart, cu aproape două sute de kilometri mai departe. După ce au trecut prin Miinchen, capitala Bavariei, Paulo a deviat puţin şi a intrat pe o alee cu copaci uscaţi unde se afla un indicator în

>)21
O rază de lumină străluceşte în lagărul de concentrare de la Dachau: Paulo trăieşte prima sa epifanie

Deşi avea să-şi publice prima carte adevărată în 1987, scriitorul Paulo Coelho s-a născut pe 23 februarie 1982, la treizeci şi cinci de ani, în lagărul de concentrare din Dachau, în Germania. Cu cinci zile înainte, avusese o experienţă stranie în capitala cehă. Imediat după ce i-a făcut făgăduinţa Pruncului Isus din Praga, a ieşit cu Chris la o plimbare prin oraş, care, ia fel ca aproape toată Europa Centrală, era acoperit de zăpadă şi cufundat într-un frig de multe grade sub zero. Au traversat râul Vltava pe impozantul Karluv Most — podul Carol, o operă de artă a veacului al XlV-lea, de cinci sute de metri lungime şi ornat de o parte şi de alta cu treizeci de sculpturi de sfinţi, eroi şi personaje biblice înnegrite de vreme. Una dintre extremităţile podului începe în Oraşul Vechi. Cealaltă duce pe Strada Alchimiştilor, unde legenda spune că se află poarta de intrare în Infern — pe care, cum era normal, Paulo a luat hotărârea să treacă. Obiectul interesului său era un donjon medieval, care, cu ani în urmă, fusese deschis pentru vizitare. Pentru a reuşi să intre, el şi Chris au trebuit să aştepte să plece de acolo un grup de recruţi sovietici, ce păreau să fie turişti.

La câteva minute după ce a trecut de porţile întunecatei închisori subterane şi s-a plimbat printre celule, Paulo s-a simţit ca şi cum ar fi dezgropat fantome de care credea că s-a eliberat — electroşocurile de la Clinica doctorului Eiras, episodul pe care l-a considerat drept întâlnirea sa cu Diavolul, arestarea de către DOPS, sechestrarea, actul de laşitate faţă de Gisa. De la o oră la alta, toate acele evenimente păreau să apară într-un mod incontrolabil, ca şi cum abia se-ntâmplaseră. A-nceput să plângă convulsiv şi tot în această stare a fost scos de acolo de Chris. Acel loc sumbru îi trezea amintiri ce ameninţau să-l împingă într-o criză depresivă de proporţii alarmante aici, la mii de kilometri distanţă de siguranţa pe care i-o dădeau părinţii, de cabinetul doctorului Benjamini sau de umărul prietenului său Roberto Menescal.

De această dată, originea chinurilor sale nu era metafizică, ci una foarte concretă, prezentă în toate paginile ziarelor şi în toate ştirile de la televizor: dictaturile, oprimarea de către stat a popoarelor, războaiele, sechestrările şi arestările clandestine, precum cele care făcuseră şi din el o victimă şi care se-nmulţeau pe toată planeta. Pe bancheta din spate a maşinii, avea un exemplar din revista săptămânală americană *Time,* cumpărată din Belgrad (pe atunci, Iugoslavia era una dintre puţinele ţări din blocul socialist în care circulau liber publicaţii occidentale), al cărei titlu de pe copertă era „Agonia Americii Centrale“, un lung reportaj despre războiul civil care făcuse aproape 80 000 de victime în micul El Salvador. Cu câteva săptămâni înainte, coperta aceleiaşi reviste fusese consacrată generalului Jaruzelski, autorul loviturii de stat din Polonia. In Chile, ferocea dictatură a generalului Augusto Pinochet mai avea puţin şi împlinea zece ani şi era mai trainică decât niciodată. In Brazilia, proiectul militarilor era aproape depăşit, dar nu existau încă garanţii că se putea întrezări democraţia. Nu putea să existe, aşadar, o stare de spirit mai proastă pentru parcurgerea a ceea ce mai rămăsese dintr-un lagăr de concentrare nazist, dar aceasta era starea lui Paulo când a oprit Mercedesul în parcarea pentru vizitatorii de la Dachau.

La început, lagărul construit de cel de-al Treilea Reich şi folosit drept model pentru restul de 56, împrăştiate de nazism în zece ţări din Europa, Dachau a funcţionat din 1941 şi până în aprilie 1945, când porţile sale au fost deschise pentru trupele aliate. Deşi fusese proiectat pentru a găzdui 6 000 de persoane, în ziua eliberării se aflau acolo peste 30 000 de prizonieri, în această scurtă şi tragică perioadă, au trecut pe acolo aproape 200 000 de mii de persoane de şaisprezece naţionalităţi. Deşi majoritatea erau evrei, printre ei se aflau şi comunişti, socialişti şi alţi opozanţi ai nazismului, precum ţiganii şi martorii lui Iehova. Din motive necunoscute, camera de gazare instalată la Dachau n-a ajuns să funcţioneze niciodată, lucru care însemna că deţinuţii condamnaţi la moarte trebuiau să fie transportaţi cu autobuzul până la castelul Hartheim, la jumătatea drumului dintre lagăr şi oraşul Linz, în Austria, transformat într-un centru de execuţie în masă. Pe traseul spre Hartheim, autobuzele cu persoanele cărora le mai rămâneau puţine ore de trăit erau obligate să traverseze două orăşele de pe malul stâng al râului Inn, separate unul de celălalt de mai puţin de douăzeci de kilometri şi care au devenit celebre fiindcă au fost martore la naşterea a două personaje care aveau să intre în istorie pe porţi diferite: în Braunau s-a născut Adolf Hitler, în 1889, iar în învecinatul Marktl a venit pe lume, în 1927, Joseph Ratzinger, care în 2005 avea să fie ales drept primul papă german, cu numele de Benedict XVI.

Prima surpriză pe care au avut-o Paulo şi Chris, de îndată ce au trecut de poarta de intrare a lagărului de la Dachau, a fost să constate că nu era absolut nimeni acolo. Era de înţeles că turiştii fuseseră speriaţi de crivăţ, dar nu se vedeau nici portarii, paznicii sau funcţionarii care să le dea informaţii. Erau — sau cel puţin aşa părea — singuri în acel imens dreptunghi de 180 000 de metri pătraţi, înconjurat din toate părţile de pereţi şi turnuri de supraveghere goale. El încă nu-şi revenise după gândurile urâte care-1 asaltaseră în Praga, cu câteva zile înainte, dar nu voia să piardă ocazia de a vizita unul dintre cele mai mari lagăre de concentrare naziste. Au urmat săgeţile cu

indicaţii şi au parcurs traseul sugerat vizitatorilor - acelaşi care era parcurs şi de deţinuţi. Au trecut prin sala de primire, unde proaspăt-veniţii primeau uniformele, li se râdeau capetele şi erau „dezinfectaţi" cu o baie colectivă cu insecticid. Au traversat apoi coridoarele unde se aflau celulele de forţă, se vedeau chiar şi cârligele prinse pe grinzile din tavan, unde deţinuţii erau agăţaţi de braţe în timpul şedinţelor de tortură, şi au intrat în hangare unde, până la sfârşitul războiului, erau trei sau patru rânduri de priciuri etajate - acolo deţinuţii dormeau ca nişte animale, înghesuiţi ca-n nişte colivii de lemn. într-o linişte totală, cei doi erau tot mai îngroziţi, pe măsură ce intrau în câte o aripă nouă.

Spre uşurarea amândurora, partea cea mai dureroasă a vizitei se încheiase. Paulo părea mişcat, dar privea lagărele de concentrare ca pe o tragedie a trecutului, parte a nazismului învins într-un război care se terminase chiar înainte de naşterea sa. în sala destinată omagierii rudelor celor decedaţi, a simţit că era din nou confuz, aşa cum se întâmplase şi în Praga. Felicitările agăţate de buchetele de flori proaspete, puse acolo cu câteva zile înainte, reprezentau dovada vie că Dachau era chiar şi atunci o rană deschisă. Cei 30 000 de decedaţi nu erau nume abstracte, scoase din cărţi, ci erau fiinţe umane a căror moarte, invariabil crudă, era atât de recentă, încât continua să trezească sentimentele de durere ale văduvelor, fiilor şi fraţilor.

Tulburaţi, cei doi s-au întors în zona deschisă a lagărului, păşind pe o alee cu pomi uscaţi, ale căror crengi semănau cu nişte gheare scheletice îndreptate spre cer. în zona de nord a lagărului, se aflau trei mici lăcaşe de cult — unul catolic, unul protestant şi unul evreiesc —, lângă care, în anii ’90, avea să fie construită o încăpere ce aparţinea Bisericii ortodoxe ruse. Paulo şi Chris au trecut direct pe lângă lăcaşele de cult, atraşi de plăcuţa care indica locul cel mai trist din Dachau - *Krematorium.* în acel punct al traseului, au observat o schimbare radicală în peisaj. Spre deosebire de ariditatea lagărului, unde pământul era acoperit în întregime cu pietre cenuşii, fără vreun centimetru pătrat de verdeaţă, lucru care făcea ca locul să aibă un aspect neospitalier de peisaj selenar,

drumul care ducea la crematoriu se schimba ca prin magie într-o pădurice acoperită, chiar şi în cele mai aspre ierni, de vegetaţie cu o exuberanţă tropicală, cu grădini, flori şi cărări amenajate printre aleile de copaci. Aşezat într-un luminiş din mijlocul pădurii, modestul şi bucolicul bloc de cărămidă roşie se distingea de o casă familială doar prin coşul de fum, care era destul de mare pentru un imobil aşa de mic. Acolo se afla cuptorul crematoriului unde fuseseră incinerate corpurile a peste 30 000 de prizonieri morţi prin execuţie, subnutriţie, sinucidere sau boli, precum epidemia de tifos care devastase lagărul cu puţine luni înainte de eliberare.

Experienţa din închisoarea medievală din Praga a rămas limpede în mintea lui Paulo, cuprins în continuare de impulsuri pe care nu şi le putea controla. A văzut cele opt cuptoare, tot din cărămidă roşie, unde rămăseseră tărgile de metal pe care erau stivuite cadavrele pentru incinerare, şi s-a oprit în faţa unei uşi scorojite, pe care stătea scris un singur cuvânt: *Badzimmer*. Nu era vorba de o baie veche, aşa cum îi indica numele, ci de camera de gazare de la Dachau. Deşi nu fusese folosită niciodată, Paulo voia să încerce pe pielea sa teroarea trăită de milioanele de persoane din lagărele de exterminare naziste. S-a îndepărtat o clipă de Chris, a intrat în cameră şi a închis uşa. Sprijinit de un perete, s-a uitat în sus şi a văzut, agăţate de plafon, duşuri false, pe unde trebuia să iasă gazul care devenise arma principală a lui Hitler şi a partizanilor săi pentru execuţiile în masă. Cu sângele îngheţat de spaimă, a ieşit din acel loc infestat de mirosul morţii. Când a păşit în afara crematoriului, a auzit sunetul micului clopot al capelei catolice bătând şi anunţând prânzul. S-a dus spre punctul de unde se auzea sunetul şi, când a intrat din nou în asprimea cenuşie a lagărului, a observat o sculptură modernă enormă, care-i amintea de celebrul tablou *Guernica* pictat de Picasso. Pe ea, era scris, în mai multe limbi: „Niciodată!” Citirea acelui cuvânt, în momentul în care a intrat în lăcaşul de cult, i-a adus în suflet o clipă de pace, aşa cum avea
să-si aducă aminte scriitorul cu mulţi ani mai târziu:

> }

Intru în biserică, dau cu ochii de acel „Niciodată!"şi spun: la naiba, slavă Domnului! Niciodată! Asta nu se va mai întâmpla niciodată! La naiba, ce bine! Niciodată! Niciodată nu se va mai bate la uşa caselor noaptea, niciodată nu vor mai face oamenii să dispară. Ce bucurie! Niciodată lumea nu va mai experimenta asta!

A intrat în capelă cu inima plină de speranţă şi, în scurtul interval de timp dintre aprinsul unei lumânări şi rostirea unei mici rugăciuni, s-a simţit subit cuprins de vechile fantome. Era o schimbare radicală de 180 de grade: a sărit de la credinţă la disperare. Pe măsură ce mergea prin lagărul îngheţat, la câţiva metri de Chris, a înţeles că „Niciodată!" pe care tocmai îl citise nu era decât o farsă în mai multe limbi:

In linişte, mi-am spus mie însumi: cum „Niciodată!"? „Niciodată"pe dracul Ce s-a-ntâmplat la Dachau continua să se-ntâmple în lume, pe continentul meu, în ţara mea. In Brazilia, se ştia că adversarii regimului fuseseră aruncaţi din elicoptere în largul mării. Eu însumi, la o scară infinit mai mică, am trăit mai mulţi ani în stare de paranoia, fiindcă am fost victima acelei violenţe! La aceeaşi oră, mi-au revenit în minte coperta revistei Time *cu uciderea oamenilor din El Salvador, războiul murdar pe care dictatura argentiniană îl purta contra opoziţiei. In acel moment, mi-am pierdut toate speranţele în specia umană. Am simţit că am ajuns la fund. Am ajuns la concluzia că era un căcat, viaţa era un căcat, iar eu eram un căcat, fiindcă nu puteam să fac nimic pentru asta.*

Printre gânduri atât de contradictorii, o frază a început să-i umble prin minte: „Nici un om nu este o insulă." Oare unde citise asta? încet şi cu puţin efort de memorie, a reuşit să reconstituie şi să recite în gând aproape tot textul: „Nici un om nu este o insulă de sine stătătoare; fiecare om este o parte a

şi cel mai sceptic dintre atei probabil că este de acord că ceva s-a întâmplat în Dachau — atât de radicală avea să fie în acea zi schimbarea din viaţa lui Paulo. Chiar şi aşa, el încă părea că nu-şi dăduse seama de asta. Când a ajuns la parcare, i-a dezvăluit plângând soţiei sale ceea ce trăise — iar prima şi terifianta suspiciune a căzut asupra OTO. Şi dacă ceea ce văzuse cu câteva minute înainte era reîncarnarea Bestiei? Să se fi-ntors fantomele lui Crowley şi Marcelo Motta să-l bântuie, opt ani mai târziu? La sosirea în Bonn, şase ore mai târziu, Paulo a optat pentru soluţia cea mai convenabilă — să considere că viziunea fusese un simplu delir, o scurtă halucinaţie provocată de temeri si de starea de tensiune în care se afla.
>

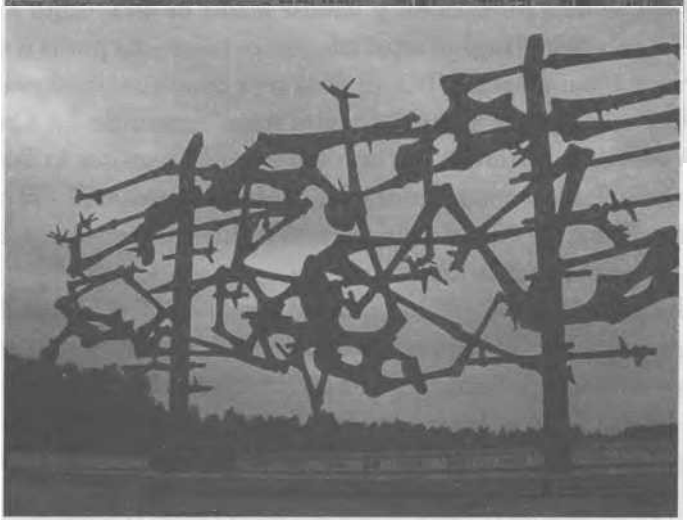

Cuplul plănuia să rămână în capitala Germaniei Occidentale de atunci numai pentru a rezolva chestiunea documentelor referitoare la maşină şi pentru a o cunoaşte pe Paula, nepoata care se născuse cu câteva luni înainte. Fiindcă stăteau acasă la Tânia, sora lui Chris - şi deci nu trebuiau să cheltuiască pe hoteluri —, şi-au prelungit şederea cu încă o săptămână. In primele zile din martie, cuplul a pornit din nou Mercedesul, de această dată pentru**Paulo iese răvăşit de la crematoriul lagărului de concentrare nazist de la Dachau, şi, după ce trece pe lângă sculptura-simbol, are o viziune care-i schimbă viaţa.**

a parcurge cei 250 de kilometri care-i separau de liberalul oraş Amsterdam, în Olanda, oraşul care-1 încântase pe Paulo cu zece ani înainte. S-au cazat la Brouwer, un mic hotel inaugurat la începutul secolului al XX-lea, într-o clădire cu trei etaje, construită în 1652 pe malul canalului Singel - şi unde plăteau pe zi şaptesprezece dolari (echivalentul a 40 de dolari, sau 78 de reali în 2008), cu mic dejun inclus. Cele opt apartamente, şase camere cu un pat şi două cu două paturi, erau minuscule, însă tariful mic şi farmecul hotelului meritau elogiul lui Arthur Frommer, autorul *Europe on $20 a Day,* înregistrat în cartea de oaspeţi de la Brouwer: „Săracii oaspeţi de la Hilton...“ In prima scrisoare trimisă părinţilor, Paulo a vorbit despre*potshops,* „cafenele unde se pot cumpăra şi fuma liber droguri considerate uşoare, ca haşişul şi canabisul, deşi erau interzise cocaina, heroina, opiu şi amfetaminele, inclusiv LSD-ul“ şi a profitat de ocazie pentru a face o apologie subtilă a liberalizării acestor droguri:

> *Asta nu înseamnă că tinerii olandezi umblă drogaţi. Din contră, statisticile guvernamentale susţin că există mult mai puţini drogaţi aici, proporţional vorbind, decât în SUA, Germania, Anglia şi Franţa. Olanda are cel mai scăzut indice de şomaj din toată Europa Occidentală, iar Amsterdamul este cel de-alpatrulea centru comercial din lume.*

în acest mediu liberal, cei doi au fumat canabis pe săturate, iar Chris a încercat LSD pentru prima - şi ultima - oară. Paulo a rămas şocat de efectele devastatoare ale heroinei asupra celor care o consumau — zombi de diverse naţionalităţi hoinăreau pe străzile oraşului -, despre care a scris două reportaje pentru revista braziliană *Fatos & Fotos,* intitulate „Heroina, drumul fără întoarcere[11] şi,Amsterdam: Sărutul acului". Relaţia sa cu acea lume era totuşi strict profesională: a unui reporter care investiga un subiect. Judecând şi după scrisorile trimise tatălui său, turul pe care cei doi îl făceau în Europa era doar aparent o călătorie de hipioţi:

Ne permitem tot ce dorim, luăm prânzul şi cina în fiecare zi. Deşi avem un adevărat fiu însetat (Mercedesul de 110 cai putere), ne ducem la cinema, saună, frizer, discoteci şi chiar cazinouri.

Viaţa bună a cuplului părea să n-aibă sfârşit. După mai multe săptămâni în oraş, Paulo s-a simţit sătul de atâta canabis. Fără să trebuiască să se teamă, a testat specii originare din locuri foarte îndepărtate, precum Yemen şi Bolivia. A fumat combinaţii cu cele mai variate conţinuturi de THC - sau *tetrahydrocannabinol,* substanţa activă a drogului — şi a încercat adevărate bombe premiate la Cannabis Cup, cupa mondială a canabisului, organizată o dată pe an în Amsterdam. A ajuns să încerce chiar şi o noutate numită *skunk,* canabis cultivat în sere, cu fertilizatori şi proteine. Şi acolo, în acel paradis hippy în care se transformase capitala olandeză, a descoperit Paulo că iarba nu mai avea nimic de oferit. Aşa cum a spus chiar şi el, „sătul până peste cap“ de eterna reiterare a efectelor drogului, a repetat jurământul pe care-1 făcuse cu opt ani înainte, în New York, pentru cocaină: niciodată nu avea să mai fumeze canabis.

Acestea erau concluziile pe care i le-a spus lui Chris la cafeneaua Hotelului Brouwer, când a simţit un fior identic cu cel de la Dachau. S-a uitat într-o parte şi a văzut că imaginea din lagărul de concentrare se întrupase şi se afla acolo, bând ceai la o masă alăturată. Primul sentiment a fost cel de spaimă. Auzise deja despre societăţi care, pentru a-şi păstra secretele, obişnuiau să-i urmărească sau chiar să-i omoare pe dezertori şi pe cei care băteau în retragere. Oare era urmărit de cei din lumea magiei negre şi a satanismului, de pe cealaltă parte a globului? Printre valuri de spaimă, şi-a amintit de lecţia de la orele de educaţie fizică din Fortaleza de Sâo Joăo: pentru a-ţi diminua teama, remediul e s-o-nfrunţi din capul locului. S-a uitat la cel ciudat - un bărbat de vreo patruzeci de ani, cu sacou şi cravată şi cu înfăţişare de european -, a prins curaj şi i s-a adresat în engleză, în mod deliberat neprietenos:

— Te-am văzut acum două luni în Dachau şi vreau să-ţi fie clar un lucru:

nu am si nici nu mai vreau să am vreo relaţie cu ocultismul, sectele si ordinele.

> > >

Dacă eşti aici pentru asta, ai pierdut trenul.

Vizibil surprins, străinul a ridicat ochii, a reacţionat cu seninătate şi, spre surprinderea lui Paulo, i-a răspuns într-o portugheză cu accent puternic, dar fluentă:

— Stai liniştit. Asază-te să vorbim.

— Pot s-o chem pe soţia mea de la masa de alături?

— Nu, vreau să vorbesc doar cu tine.

Paulo i-a făcut semn lui Chris că totul e în ordine, s-a aşezat la masă şi a-ntrebat:

— Să vorbim despre ce?

— Care-i treaba cu lagărul de concentrare?

— Am impresia că te-am văzut acum două luni.

Tipul s-a făcut că n-a înţeles şi i-a spus că era o confuzie. Paulo a insistat:

— Scuză-mă, dar cred că ne-am văzut în luna februarie în lagărul de concentrare din Dachau. Nu-ti aduci aminte?

Văzând că insistă, bărbatul a recunoscut că era posibil ca Paulo să-l fi văzut, dar că era mai probabil să se fi-ntâmplat un fenomen numit „proiecţie astrală“ — un lucru pe care brazilianul îl cunoştea şi la care se referise de nenumărate ori în jurnalul său:

— Eu nu eram la lagărul de concentrare, dar înţeleg despre ce vorbeşti. Dă-mi să-ţi văd palma.

Paulo nu-şi aduce aminte dacă a fost stânga sau dreapta, dar, imediat după ce s-a uitat atent la ea, misteriosul bărbat - care, acum se ştia, era şi chiromant - a început să vorbească încet. Nu părea că citeşte liniile mâinii,
dar era ca si cum ar fi avut o viziune:

>

— Ai un lucru prost terminat aici. Ceva care s-a terminat prin 1974 sau 1975. în magie, ai crescut în Tradiţia Şarpelui. Şi poate că nici nu ştii
ce e Tradiţia Porumbiţei.

) »

Nu numai fiindcă fusese adept, ci mai ales fiindcă fusese un cititor vorace a tot ceea ce se referea la acel univers, ştia mai mult decât nişte lucruri rudimentare despre această temă. Alfabetul lumii ştiinţelor oculte, tradiţiile sunt două drumuri diferite care duc în acelaşi loc: cunoaşterea magică, înţeleasă drept capacitate de a folosi daruri pe care nu toţi oamenii reuşesc să le dezvolte. După aceleaşi credinţe, *Tradiţia Porumbiţei* (numită şi *Tradiţia Soarelui)* e sistemul de învăţare treptată şi continuă, pe parcursul mai multor etape, opţiune prin care fiecare discipol sau neofit va depinde mereu de un Maestru — aşa, cu M mare. Pe de altă parte, *Tradiţia Şarpelui* (sau *Tradiţia Lunii)* este, de obicei, calea aleasă de persoanele intuitive şi, cum spun iniţiaţii, de cele care aduc din existenţele anterioare o legătură sau un angajament faţă de magie. Pe lângă faptul că nu se exclud, cele două curente pot fi şi succesive, din moment ce se recomandă candidaţilor aşa-n urnita „pregătire magică“ prin care să se respecte şi Tradiţia Porumbiţei, după ce o urmează pe cea a Şarpelui.

S-a mai relaxat abia după ce bărbatul s-a prezentat. Era francez, de origine evreiască, lucra la Paris ca director al companiei multinaţionale olandeze Philips şi milita într-un ordin religios catolic centenar şi misterios, numit RAM — *Regnum Agnus Mundi* „Mielul împărăţiei Lumii“ sau, în portugheză, chiar *Rigor, Amor e Misericordia* .Austeritate, Dragoste şi Milă“. Familiaritatea sa cu limba portugheză venea din lungile perioade petrecute în Brazilia şi Portugalia, ca angajat al Philips. Numele său adevărat — care poate fi „Chaim“, „Jayme“ sau „Jacques“ - nu avea să fie dezvăluit niciodată de Paulo, care în public s-a referit la el ca la „Maestrul", „Jean“ sau, pur şi simplu, „J.“. Cu ton măsurat, Jean i-a transmis că ştia că brazilianul începuse şi între- rupsese un drum în magia neagră şi era dispus să-l ajute:

— Dacă vrei să-ţi reiei traiectoria magică şi dacă o vei face în ordinul nostru, te pot ghida. Dar, din momentul în care vei lua această decizie, va trebui să respecţi, fără să te opui, tot ce-ţi voi spune eu.

Mirat de ceea ce auzea, Paulo i-a cerut timp pentru a se

gândi. Jean s-a arătat sever:

— Ai o zi să te decizi. Te aştept aici mâine, la aceeaşi oră.

Paulo nu s-a mai gândit la altceva. Chiar dacă simţea o enormă uşurare după ce părăsise OTO şi renegase ideile lui Crowley, încă mai era cuprins de o enormă fascinaţie pentru lumea pe care o lăsase în urmă. Noaptea neagră, închisoarea şi sechestrul fuseseră o lecţie mai mult decât suficientă, dar niciodată nu-şi pierduse fascinaţia pentru magie. ‚Avusesem o experienţă îngrozitoare cu tot ce s-a-ntâmplat, dar abandonasem acea lume numai raţional", îşi aducea el aminte mai târziu. „Emoţional, încă mă mai simt legat":

— E ca şi cum te-ai îndrăgosti de o femeie şi ar trebui s-o goneşti, fiindcă ea pur şi simplu nu se potriveşte cu viaţa pe care o duci. Dar tu tot o iubeşti, într-o zi, ea apare într-un bar, aşa cum a apărut J, şi-ncerci să-i spui: pleacă, te rog. Nu vreau să te mai văd, nu vreau să mai sufăr.

Fără să-nchidă un ochi, a vorbit toată noaptea cu Chris şi, când, în sfârşit, s-a hotărât, deja se făcuse ziuă în Amsterdam. Ceva îi spunea că se afla în faţa unui moment important şi s-a hotărât să accepte provocarea, fie că era de bine sau de rău. La câteva ore după aceea, se afla pentru a doua (sau a treia?) oară împreună cu bărbatul misterios care, din acel moment, avea să-i fie maestru. Pentru a-şi „demonstra puterea", Jean i-a dat lui Paulo detalii despre viaţa sa personală şi a prevăzut că „în câteva zile" un război sângeros avea să izbucnească în apropierea Braziliei. Şi, de fapt, în dimineaţa de 2 aprilie, Argentina şi Regatul Unit au intrat în război pentru stăpânirea arhipelagului Malvine, pe care britanicii îl numeau Falklands, conflict care a durat două luni şi s-a sfârşit cu victoria britanicilor şi cu o pierdere de trei civili şi 904 soldaţi decedaţi. Jean însă nu se afla acolo pentru a-şi arăta abilităţile de mag, şi i-a transmis imediat lui Paulo care erau primii paşi pentru iniţierea sa: marţi, săptămâna următoare, trebuia să se ducă la Vikingskipshuset, Muzeul Viking al Navigaţiei, din Oslo, capitala Norvegiei:

— Du-te în sala unde sunt expuse cele trei bărci cu numele

de *Gokstad, Oseberg* şi *Borre.* Acolo, cineva îţi va da ceva.

Fără să-nţeleagă prea bine sarcina pe care o primise, Paulo voia să ştie mai multe:

— Dar la ce oră trebuie să fiu la acel muzeu? Cum voi identifica acea persoană? E bărbat? Sau femeie? Ce voi primi de la ea?

In timp ce se ridica, lăsând câteva monede pe masă pentru a-şi achita ceaşca de ceai, Jean i-a satisfăcut doar o parte din curiozitate:

— Fii în acea sală la ora la care muzeul îşi deschide porţile. Restul întrebărilor n-au nevoie de răspunsuri. Când va trebui să ne vedem din nou, vei fi anunţat. La revedere.

A răspuns şi, de îndată, a dispărut ca şi cum nici n-ar fi existat - dacă, de fapt, Jean a existat vreodată. Real sau supranatural, ce era sigur e că-i lăsase noului discipol o sarcină care începea cu un drum de aproape o mie de kilometri pentru a ajunge în capitala Norvegiei, oraş în care Paulo nu pusese niciodată piciorul şi unde trebuia să se-ntâlnească cu o persoană căreia nu-i cunoştea nici măcar sexul. După ce au traversat autostrăzi acoperite de zăpadă, pe teritoriile Olandei, Germaniei şi Danemarcei, au fost surprinşi, când au ajuns la Helsingborg, pe teritoriul suedez, de o numeroasă patrulă de poliţişti care oprea şi controla meticulos toate vehiculele cu plăcuţe de înmatriculare străine ce treceau frontiera. In timp ce poliţiştii controlau Mercedesul de la un cap la altul — până şi pachetele nedeschise de ţigări erau examinate -, Paulo aproape că a creat, fără să vrea, încă o problemă. Preocupat de pachetul de jointuri de canabis pe care-1 cumpăraseră din Amsterdam, a început s-o-ntrebe pe soţia sa, în portugheză:

— Unde-s ţigările? Unde am ascuns pachetul de jointuri?

Prin gesticulări şi grimase, Chris încerca să-i explice că unul dintre poliţişti înţelegea portugheză şi, dacă ar fi auzit ce spunea el, călătoria risca să se
sfârşească acolo. Au fost totuşi câteva minute de teamă: ori autorităţile nu
) > >
erau interesate de droguri uşoare, ori canabisul fusese atât de

bine ascuns, încât poliţiştii nu l-au găsit. Mai aveau de condus peste patru sute de kilometri până la Oslo, dar nu aveau motive să se grăbească, fiindcă întâlnirea stabilită de Jean urma să se petreacă abia peste două zile. Preocupat să fie punctual şi temându-se că muzeul putea să aibă cozi sau grupuri de turişti care să-i întârzie intrarea, marţi Paulo s-a trezit dis-de-dimineaţă. Pliantul de prezentare a muzeului, luat de la recepţia hotelului, spunea că porţile se deschideau la nouă dimineaţa, dar el era deja pe drum cu o oră înainte.
Aşa cum se-ntâmplă în toată Scandinavia în acea perioadă a anului, la opt dimineaţa cerul din Oslo încă era întunecat şi plin de stele.

Situat în peninsula Bygdoy, la zece minute de centrul oraşului, Vikingskips- huset e o construcţie mult prea galbenă, în formă de cruce, fără ferestre şi cu acoperişul ascuţit. Doar când a ajuns acolo, Paulo şi-a dat seama că nu înţelesese ce era scris pe pliantul de prezentare: programul de funcţionare de la nouă la optsprezece era valabil numai pentru perioada de sezon, din mai până în septembrie. In extrasezon, din octombrie până în aprilie, porţile erau deschise de la unsprezece la şaisprezece — adică inima sa trebuia să mai suporte încă două ore de bătăi puternice până când putea să facă primul pas în acea lume nouă şi misterioasă. Şi-a petrecut acest răstimp reflectând la decizia pe care tocmai o luase. „La treizeci şi patru de ani, încercasem totul pentru a-mi realiza visul de a deveni scriitor şi încă eram un necunoscut", îşi aducea Paulo aminte mai târziu. „Am abandonat magia neagră şi ştiinţele oculte, fiindcă am descoperit că nu mă ajutau cu nimic, şi atunci de ce să nu încerc drumul pe care mi l-a propus Jean?“

La unsprezece fix, s-a alăturat celor câţiva turişti japonezi care se aglomerau, îngheţaţi, în grădinile uscate din jurul clădirii şi a urmat săgeţile până în sala cu pereţii ovali, ca o navă de biserică, unde se aflau expuse *Gokstad, Oseberg* şi *Borre.* în afară de el, mai era doar o persoană înăuntru, o blondă frumoasă de aproape patruzeci de ani, ce părea absorbită de citirea unei plăcuţe de pe unul dintre pereţi. Când i-a auzit paşii, s-a-ntors spre el, lăsând la vedere că avea în

mână ceva lung ca un băţ - sau o sabie. Fără să spună nimic, femeia s-a apropiat de el, a scos de pe degetul inelar de la mâna stângă un inel de argint cu reprezentarea unui uroboros — şarpele care-şi muşcă propria coadă - şi i l-a pus pe degetul mijlociu de la mâna stângă. Cu bas- tonul-sabie, a trasat un cerc imaginar pe podea, indicând că Paulo trebuia să intre în el, si a simulat cu mâna că vărsa în interiorul cercului conţinutul unei ceşti. Şi-a trecut mâna dreaptă pe chipul lui Paulo fără să-l atingă, indicându-i că trebuia să închidă ochii. „în acel moment, am simţit că cineva a eliberat energiile stagnate", spunea el ani mai târziu, într-o declaraţie emoţionantă, „ca şi cum ar fi deschis ecluza spirituală a unui lac, lăsând apa proaspătă să intre". Când a redeschis ochii, a văzut că singura urmă lăsată de femeia misterioasă era ciudatul inel pe care avea să-l poarte pe deget pentru

tot restul vieţii.

>

Paulo avea să aibă un nou contact cu Jean mult timp mai târziu, când s-a reîntors în Brazilia. La sfârşitul lunii aprilie, în acel an, 1982, se-ncheia

22

termenul pe care-1 avusese pentru a se reîntoarce la slujba de la „Globo“, dar, după ce s-a gândit mult împreună cu Chris, a hotărât să renunţe la serviciu şi să rămână în continuare în Europa. Contabilitatea a contribuit şi ea la decizia de a rămâne. Cu excepţia unor cheltuieli neprevăzute, precum cum-părarea unei noi pompe de benzină pentru maşină, cheltuiseră pe lună aproape 2 000 de dolari (4 300 de dolari sau 6 400 de reali în 2008), permiţându-şi să stea în luxul pe care-1 povestise părinţilor săi. Cei 7 000 de dolari pe care-i aveau în casă — fără să pună la socoteală cei o mie de dolari pe care dorea să-i recupereze după ce revindea Mercedesul - erau mai mult decât suficienţi pentru a mai rămâne încă trei luni în Amsterdam. Şi aşa, abia pe la jumătatea lui iulie, cei doi şi-au făcut, până la urmă, bagajele şi au parcurs în trei zile cei 1 900 de kilometri dintre Amsterdam şi Lisabona, oraşul de unde aveau să ia avionul spre Brazilia. Prima schimbare vizibilă în comportamentul lui Paulo Coelho de după întâlnirea cu maestrul său avea să se petreacă însă tot pe pământ european. Numai o forţă supranaturală putea să determine pe cineva atât de atent cu banii cum era el să prefere, în loc să vândă Mercedesul şi să-şi bage o mie de dolari în buzunar, să dea vehiculul unei instituţii de caritate înfiinţate în 1758 de regina Dona Maria I, Frăţia Pruncului Isus al Orbilor din Lisabona.

Toninho Buda vrea să relanseze Societatea Alternativă făcând să explodeze capul lui Cristos Mântuitorul

22

Când au ajuns la Rio de Janeiro, refăcuţi după cele opt luni petrecute în Europa, Paulo şi Chris s-au reîntors în apartamentul de la parter, din strada Raimundo Correia, care, de la plecarea cuplului, fusese locuit de părinţii ei. Puţin câte puţin, avea să-şi îndeplinească sarcinile iniţiatice, aşa-numite ordalii, care-i permiteau intrarea în ordinul RAM şi care puteau parveni de la Jean atât prin scrisori, cât şi prin telefoane. Prima dintre ele, „ritualul paharului", consta în a realiza în fiecare zi, timp de şase luni şi mereu la aceeaşi oră, o scurtă şi solitară ceremonie: să pună pe masă un pahar care nu fusese folosit niciodată, plin cu apă, să deschidă Noul Testament la o pagină oarecare şi să citească cu voce tare un paragraf la-ntâmplare - un verset sau orice altceva - şi imediat apoi să-nghită apa. Fragmentul citit trebuia să fie marcat cu data citirii. în zilele următoare, când deschidea cartea, dacă-i cădea un text citit deja, cel ales pentru lectură trebuia să fie paragraful următor. Dacă şi acesta fusese citit, continua până găsea unul nou, neînsemnat de lecturi anterioare. Asta trebuia să se repete chiar în fiecare zi, la termenul stabilit şi mereu la aceeaşi oră. Pentru a evita să fie surprins în situaţii nepotrivite — o şedinţă, o masă de prânz, o întâlnire la cinematograf—, Paulo şi-a ales prima oră din zori ca program potrivit pentru penitenţa sa. Şi, cum nu existau specificaţii privind mărimea sau modelul paharului, a cumpărat unul mic, dintre cele folosite, în baruri, pentru vodcă, pe care putea să-l transporte uşor, împreună cu Noul Testament. Aşa, eventual, putea să se ridice de la cină, să se ducă la toaletă şi să-şi îndeplinească obligaţia.

Din fericire, nici una dintre ordaliile impuse de Jean nu l-a împiedicat să ducă o viaţă normală. Banii continuau să nu fie o problemă, dar parteneriatul cu Râul nu mai era la ordinea zilei în mod clar. Discurile se vindeau în continuare, însă de la robinetele casei de discuri nu mai curgeau atâteadrepturi de autor ca înainte. Deşi venitul primit regulat de la cele cinci apartamente pe care le ţinea închiriate în oraş îi asigura o situaţie confortabilă, lipsa de activitate l-a împins o dată mai mult într-o depresie emoţională. Aşadar, cel mai bine era să găsească repede ceva nou de lucru.

Cu un an înainte de călătoria în Europa, Paulo a convins-o pe Chris să înfiinţeze o companie, Shogun Editora e Arte Ltda., care avea iniţial scopuri fiscale, pentru lucrările de arhitectură pe care le realiza ea, dar şi pe acela de a le permite amândurora să aibă cărţi de vizită, hârtie pentru scrisori şi plicuri tipărite cu antetul respectabil al unei persoane juridice. Şi, aşa cum a spus-o chiar el, când avea să vină momentul să-şi scrie cărţile, de ce să nu le editeze chiar el? Când s-a-ntors în Brazilia, a decis să pună editura în funcţiune cu adevărat şi, ca prim pas, a închiriat două încăperi într-o clădire de pe strada Cinco de Julho, în Copacabana, la două străzi de apartamentul unde locuiau. Deşi ajunsese să se dezvolte şi chiar să producă destul, „Shogun“ nu avea să fie niciodată mai mult decât o simplă companie de familie, condusă zi de zi de cei doi proprietari, numai de contabilitate ocupându-se domnul Pedro, care tocmai se pensionase. Avea un singur angajat cu contract - un curier.

în mai puţin de trei luni de la întoarcerea în Brazilia, în octombrie 1982, editura pusese pe piaţă primul său titlu, cartea *Arquivos do Inferno* „Arhivele Iadului“, o compilaţie de şaisprezece texte scrise de proprietar, Paulo Coelho. Era o lucrare plină de particularităţi. Pe copertă, se putea vedea autorul, aşezat, cu picioarele încrucişate, în faţa unei maşini de scris, cu o ţigară între degete şi pozând ca gânditor, alături de două tinere cu sânii la vedere: una era propria sa soţie, Chris, iar cealaltă, Stella Paula, vechea tovarăşă la vrăjitoriile crowleyene — în pază, folosind o perucă atât de lungă, încât îi acoperea nu numai o parte din sâni, ci cobora şi sub talie. Deşi era puţin mai

mult decât un opuscul - cu totul, avea doar 106 pagini -, *Arquivos do Inferno* cu siguranţă avea să bată recordul la prefeţe, prezentări şi audienţă. Prima, intitulată „prefaţă la ediţia olandeză“, era semnată de geniul pop Andy Warhol (care nu a ajuns niciodată să citească cartea, după cum avea să mărturisească Paulo mai târziu):

> *L-am cunoscut pe Paulo Coelho la o expoziţie a mea la Londra şi am descoperit în el pasul în faţă pe care puţine persoane îl pot face. înainte de a fi un literat în căutare de formule pompoase, atinge distant — şi din plin — neliniştile şi perspectivele timpului prezent. Dragă Paulo, mi-ai cerut o prefaţă pentru cartea ta. Adevărul e că sunt sigur: cartea ta este o prefaţă pentru această nouă eră care începe — înainte de a şefi încheiat cealaltă. Cei care, la fel ca şi tine, păşesc în faţă niciodată nu riscă să cadă într-o groapă, fiindcă îngerii îşi aştern mantia sub ei.*

Cea de-a doua a fost scrisă de Jimmy Brouwer, proprietarul hotelului în care cuplul a fost cazat în Amsterdam, cea de-a treia de ziaristul Artur da Tăvola, colegul său de la Philips, cea de-a patra de psihiatrul Eduardo Mascarenhas, la vremea aceea prezentatorul unei emisiuni de televiziune şi deputat federal, iar cea de-a cincea de Roberto Menescal - căruia, alături de Chris, Paulo îi dedicase cartea. Aproape totul în *Arquivos do Infemo* intrigă şi este învăluit în informaţii care nu se potrivesc. Aşa cum se spune pe copertă, s-ar părea că e vorba despre o coeditare a Editurii „Shogun" împreună cu Editura olandeză „Brouwer Free Press“, companie care, aparent, n-a existat niciodată. Un comunicat de presă difuzat de „Shogun“ *încurca şi mai mult lucrurile* când afirma că *Arquivos* fusese publicată în străinătate, lucru care nu era adevărat:

> *După ce a fost lansată cu mare succes în Olanda — unde, în numai două luni, a reuşit să se remarce în rândul criticilor şi al publicului —, cartea* Arquivos do

> Inferno *de Paulo Coelho va fi în toate librăriile din Brazilia chiar din această lună.*

In paginile de început, erau numeroase informaţii care complicau şi mai mult totul. Prima dintre ele includea printre lucrările autorului (alături de *Manifesto de Krig-Hâ* şi de *Teatro na Educaţão)* o anumită *Lon: Diário de um Mago* „Lon: Jurnalul unui mag“, carte care era editată de „Shogun“ în 1979 - deşi în acel an editura încă nu exista, iar *furnalul unui magzv&z* să fie publicat abia în 1987. In una dintre puţinele dăţi când a atins acest subiect, cu ani mai târziu, Paulo a dat o singură explicaţie pentru această neînţelegere: „Nu putea să fie decât profeţia." Pe versoul paginii de început, fusese imprimată, cu litere mici, o altă excentricitate:

> *Din prima ediţie în limba portugheză şi în limba engleză, au fost retrase 300 de exemplare, care vor fii numerotate şi semnate de autor şi vândute cu 350 US $ în beneficiul Ordinului Stelei Aurite.*

Beneficiarul vânzărilor — acel „Ordin al Stelei Aurite" — semnala un lucru pe care Paulo nu i l-a mărturisit nici măcar jurnalului. La opt ani după ce renunţase la magia neagră, continua să aibă un picior în bucătăria satanismului. Pare pueril, dar ei nu doreau decât să câştige bani cu asta. După ce şi-au făcut socotelile, presupunând că s-ar fi vândut toate exemplarele din acel „tiraj exclusiv“, „Shogun“ avea să factureze nici mai mult, nici mai puţin de 105 000 de dolari (225 000 de dolari sau 400 000 de reali în 2008) numai din vânzarea unei mici părţi a tirajului. Asta s-ar fi putut întâmpla, desigur, numai dacă cele 106 pagini ale lucrării *Arquivos do Inferno* ar fi fost imprimate pentru a zdruncina fundamentele Umanităţii. Dar nu tocmai asta făcea cărticica: ea oferea cititorului, în primul rând, surpriza de a nu cuprinde nici măcar un singur capitol sau eseu care să trateze tema menţionată în titlu, adică Infernul. Cele şaisprezece texte formau o încâlcire de subiecte fără vreo ordonare tematică sau cronologică, autorul alăturând lucruri fără sens,

asemănătoare proverbelor scrise de poetul englez William Blake, şi rudimente de homeopatie şi astrologie, intercalate cu fragmente de manuscrise ale unui anume Pero Vaz şi cu lucrări scrise chiar de el, precum aceasta, intitulată „Os Pedaşos”:

E foarte important să ştii că mi-am împrăştiat prin lume părţi din corpul meu. Mi-am tăiat unghiile la Roma, părul în Olanda şi în Germania. Mi-am văzut sângele pătând asfaltul în New York şi, de multe ori, sperma mea a căzut pe pământ franţuzesc, într-o podgorie din apropiere de Tours. Mi-am făcut nevoile în râuri de pe trei continente, am udat cu urina mea copaci in Spania şi am scuipat în Canalul Mânecii şi în fiordul din Oslo. Odată, mi-am zgâriat faţa şi am lăsat nişte celule prinse intr-un grilaj din Budapesta. Aceste lucruri mici — generate de mine şi pe care niciodată nu le voi mai vedea din nou — îmi conferă o plăcută senzaţie de omniprezenţă. Aparţin puţin locurilor pe unde am umblat, peisajelor pe care le-am văzut şi care m-au emoţionat. In afară de asta, părţile mele împrăştiate au o întrebuinţare practică: la următoarea mea reîncarnare, nu mă voi mai simţi singur sau abandonat, fiindcă ceva familiar — un fir de păr, o bucată de unghie, un scuipat uscat —va fi mereu pe-aproape. Am sădit în diverse locuri de pe pământ, fiindcă nu ştiu unde voi renaşte.

Din toată confuzia prezentă în *Arquivos do Inferno,* ceea ce atrage, până la urmă, cel mai mult atenţia e cel de-al doilea capitol al lucrării, intitulat „Adevărul despre Inchiziţie”. Paulo lasă limpede să se-nţeleagă că nu e vorba de un text scris de el: susţine că doar a transcris ceea ce i-a dictat duhul spaniolului Tomás Torquemada, temutul călugăr dominican care a condus tribunalele Inchiziţiei - Sfântul Oficiu - în Peninsula Iberică, la sfârşitul veacului al XV-lea. Ca şi cum ar fi vrut să se elibereze de orice responsabilitate privind conţinutul, autorul clarifică: nu numai ortografia şi sublinierile, ci chiar şi „anumite greşeli

sintactice" au fost păstrate, exact aşa cum au fost dictate de spiritul Marelui-Inchizitor. Cele opt pagini ale capitolului sunt pline de laude la adresa torturii şi martiriului ca instrumente de apărare a credinţei:

> *Tocmai de aceea, e foarte corect ca pedeapsa cu moartea să fie aplicată celor care, propagând erezia cu încăpăţânare, fac ca bunul cel mai preţios al omului, Credinţa, să se piardă pentru totdeauna!*
> [...] *Toţi cei care au dreptul să conducă au şi dreptul să pedepsească! Iar autoritatea care are puterea să facă legi are şi puterea de a acţiona pentru ca acele legi să fie respectate!*
> [...] *Pedepsele spirituale nu sunt mereu de-ajuns. Majoritatea oamenilor sunt incapabili să le-nţeleagă. Biserica trebuie să deţină şi deţine dreptul de a aplica pedepse fizice!*

Având aparent intenţia de a atribui transcrierii un caracter ştiinţific, Paulo încheie textul cu o observaţie curioasă între paranteze:

> *[După aceste cuvinte, nici o altă comunicare n-a mai fostfăcută de cel care se numea „spiritul lui Torquemada“. Fiindcă este mereu important să notezi condiţiile în care s-a făcut transmiterea — pentru viitoarele investigaţii ştiinţifice — am înregistrat temperatura mediului (29° C), presiunea atmosferică (760 mm Hg), condiţiile de timp (înnorat) şi ora recepţiei (de la 21:15 la 22:07).]*

Nu aceea fusese totuşi prima ocazie când Paulo se interesase de tribunalul Sfântului Oficiu. In septembrie 1971, s-a gândit să scrie o piesă despre acest subiect şi, prin cercetările sale, a dat de o carte scrisă de Henrique Hello, publicată de Editura „Vozes", în 1936, şi reeditată în 1951, al cărei titlu era destul de sugestiv: *A Verdade sobre a Inquisiţão.* Textul de nouăzeci de pagini este o lungă peroraţie în apărarea obiectivelor şi a

de pe internet, care aveau ca preţ de pornire aproximativ 220 de dolari (sau 399 de reali) — ca şi cum fantezia iniţială a lui Paulo ar fi dat roade pe astfel de căi.

în loc să-l descurajeze, insuccesul cărţii de debut la „Shogun“ a reprezentat o învăţătură importantă, care i-a arătat clar că o asemenea întreprindere necesită profesionalism. Hotărât să lucreze la editură după toate regulile, a preluat conducerea cut a fost

ă
facerilor
pe care
a dat
dupăn

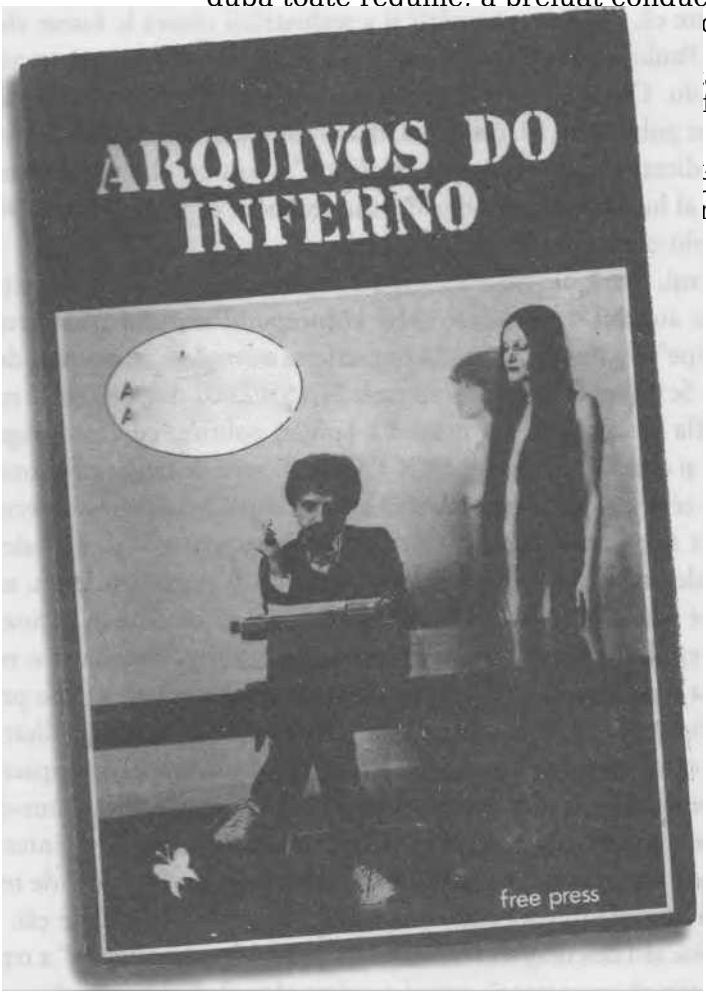

Pe coperta *Arquivos do Infemo,*

Paulo pozează ca intelectual alături de Chris şi Stella cu sânii la vedere.braziliene, publicat de revista specializată *Leia Livros.* Rivalizând cu edituri tradiţionale, precum „Civilizaşão Brasileira“ şi „Agir“ şi clasată înaintea editurilor „FTD“ şi chiar „Rocco“ (care, mai târziu, avea să-i editeze cărţile lui Paulo în Brazilia), „Shogun“ închiria standuri la târguri şi bienale de carte şi prezenta un catalog cu peste şaptezeci de titluri.

Printre autorii publicaţi, în afară de proprietari, se aflau numai două nume cunoscute, dar nu chiar ca scriitori: cântăreaţa rock Neusinha Brizola, fiica guvernatorului de Rio de la acea vreme, Leonel Brizola (*O Livro Negro de Neusinha Brizola),* şi eternul „inamic intim“ Râul Seixas *(As Aventuras de Râul Seixas na Cidade de Thor).* Succesul obţinut de Editura „Shogun“ nu se datora totuşi lucrărilor acestor două nume cunoscute. Banii veneau

de la sute, mii de poeţi anonimi de pe tot cuprinsul Braziliei, care, aşa cum se întâmplase şi cu patronul lui „Shogun“ timp de atâţia ani, visau să poată, într-o zi, să ţină în mâini o carte cu versurile lor publicate. Intr-o ţară în care sute de autori tineri obosesc să bată în van la uşile editurilor, aproape implorându-le să-i publice, „Shogun“ venea cu o adevărată surpriză: Concursul de poezie „Raimundo Correia“.

Prin intermediul anunţurilor de mică publicitate din ziare sau al pliantelor distribuite la intrările în teatre şi cinematografe, poeţi inediţi din toată Brazilia erau invitaţi să participe la concursul al cărui nume — acelaşi ca şi numele străzii unde se afla casa lui Paulo şi Chris, din Copaca- bana — îl omagia pe poetul parnasian din Maranhão care decedase la începutul secolului al XX-lea. Regulamentul era simplu: se puteau înscrie „autori, amatori sau profesionişti, publicaţi sau nu, fără nici o limită de vârstă, atâta timp cât poeziile erau în limba portugheză”. Fiecărei persoane i se permitea să concureze cu până la trei poezii de maximum două pagini, dactilografiate la două rânduri, iar o „comisie de critici şi specialişti de nivel înalt" (ale căror nume n-au fost dezvăluite) avea să le aleagă pe cele care urmau să fie incluse într-o antologie publicată de „Shogun". Cei selecţionaţi primeau un contract prin care se angajau să

plătească 380 000 de cruzeiro (300 de reali în 2008), pentru a cumpăra anticipat un pachet de zece exemplare — cine voia să primească douăzeci de cărţi trebuia să plătească 760 000 de cruzeiro, şi aşa mai departe. Aceasta părea încă una dintre operaţiunile surprinzătoare ale „Organizaţiilor Arco" înfiinţate de Paulo în cartierul copilăriei sale din Botafogo, dar, spre surprinderea cuplului, unul dintre concurenţi a ajuns să trimită nici mai mult, nici mai puţin de o mie o sută cincizeci de poezii, dintre care o sută şaisprezece au fost selectate pentru o carte intitulată *Poetas Brasileiros.* Pentru editori, era vorba de un proiect cu risc zero, fiindcă lucrarea era publicată abia după ce autorii plăteau cele patru părţi. Fiecare dintre ei avea dreptul, în afară de cărţile achiziţionate, la o diplomă emisă de „Shogun“, semnată de Chris, şi la o scrisoare scrisă de mână de către Paulo:

Dragă cutare,
Am primit şi ţi-am citit cartea de poezii. Fără a mai menţiona meritul materialului — care este de mare calitate, şi tu ştii asta —, vreau să te felicit pentru că nu ai îngăduit ca poeziile tale să rămână în sertar. In lumea de azi şi în acest moment, destul de unic în Istorie, trebuie să avem curajul necesar pentru a ne face cunoscute propriile gânduri.
Din nou, felicitările mele.
Paulo Coelho

Ceea ce la prima vedere părea o treabă între prieteni s-a dovedit a fi o mare afacere. Când cuplul a depus ultimul pachet la poştă, în casieria Editurii „Shogun“ intraseră 40 de milioane de cruzeiro - echivalentul, în 2008, a 320 000 de reali. Succesul unei idei aparent banale i-a încurajat pe Paulo şi pe Chris să repete proiectul la scară industrială, şi imediat suma s-a înmulţit cu cinci. în afară de *Poetas Brasileiros,* câteva săptămâni mai târziu „Shogun“ anunţa deschiderea concursurilor pentru selectarea poeziilor ce urmau să fie publicate în patru noi antologii, intitulate *Poetas Brasileiros de Hoje, A Nova*

Poesia Brasileira, A Nova Literatura Brasileira şi *Antologia Poetica de Cidades Brasileiras.* Pentru a-i încuraja pe cei care nu fuseseră aleşi în prima antologie şi pentru a-i face să-şi deschidă sertarele, Chris a trimis fiecăruia o scrisoare de încurajare, în care dezvăluia că numărul de poezii premiat de publicaţie crescuse de la o sută şaisprezece la două sute cincizeci:

Rio de Janeiro, 29 august 1982 Dragă poete,

O mare parte dintre lucrările care n-au fost alese la Concursul de poezie „Raimundo Correia“ s-au dovedit a fi de foarte bună calitate. Astfel, chiar dacă suntem forţaţi să restrângem la două sute cincizeci numărul poeziilor premiate, am hotărât să căutăm o soluţie pentru cele care, din pricina faptului că n-au respectat Regulamentul sau fiindcă n-au fost selectate de Comisie, n-au intrat în Antologie.

Cartea Poetas Brasileiros de Hoje, *încă o apariţie a Editurii „Shogun“ în domeniulpoeziei, va fi editată chiar în acest an. Am dori mult ca una dintre poeziile dumneavoastră să participe la această ediţie. Fiecare autor va intra cu numărul de poezii stabilit în Acordul de editare ataşat, primind, în schimb, zece exemplare din primul tiraj. Prin asta, veţi plăti pe un exemplar doar puţin mai mult decât plătiţi pentru o revistă săptămânală de ştiri — şi veţi investi în dumneavoastră, mărind aria de influenţă a muncii dumneavoastră şi, eventual, deschizând uşile unei cariere fascinante.*

„Shogun", conform Acordului de editare ataşat, va trimite copii din Poetas Brasileiros de Hoje *celor mai cunoscuţi editori literari din ţară, iar materialul informativ, la peste două sute de ziare şi reviste importante. O parte din prima ediţie va fi donată bibliotecilor de stat şi municipale — permiţând ca mii de cititori, de-a lungul anilor, să aibă acces la poezia dumneavoastră. LordByron, Lima Barreto, EdgarAllan*

Poeţi alte nume mari ale Literaturii au trebuit să-şi finanţeze singuri editarea operelor. Acum, cu sistemul de împărţire a costurilor, e posibilă producerea cărţii fără mari cheltuieli şi astfel să fie citită şi comentată în întreaga ţară. Pentru a participa la Poetas Brasileiros de Hoje, *e de-ajuns să completaţi Acordul de editare ataşat, să-l semnaţi şi să-l trimiteţi împreună cu suma solicitată la „Shogun".*
Dacă aveţi întrebări, vă rugăm să ne scrieţi.
Christina Oiticica

Din ce în ce mai populare, antologiile „Shogun“ păreau să aibă puteri magice asupra poeţilor romantici, parnasieni şi concretişti care se înmulţeau precum ciupercile prin toate colţurile ţării. în seara de decernare a diplomelor şi a celorlalte distincţii, erau aşa de mulţi, încât, adunaţi împreună cu prietenii şi rudele, obligau editura să închirieze Circo Voador in Lapa, unul dintre cele mai noi locuri de întâlnire din Rio, pentru a găzdui multitudinea de poeţi premiaţi şi invitaţi. în afară de aceste solemnităţi, Chris se mai ocupa să coordoneze personal serate publice, în general realizate în locuri cu multă afluenţă populară, în care autorii îşi recitau poeziile premiate pentru trecători şi cei fără ocupaţie, care, cu interes sincer, se opreau să asculte poezie. Bineînţeles că exista mereu un contratimp, din pricina rău platnicilor, care întârziau trimiterea sumelor de bani, sau a unora precum poetul care a trimis o scrisoare ziarului *fornai do Brasil,* în care protesta faţă de această iniţiativă:

Am participat la cea de a cincea ediţie a Concursului de poezie „Raimundo Correia “ şi mi s-a acordat un premiu pentru poemul Ser humano, *scris de mine. Pentru publicare, a trebuit să plătesc, în patru rate, suma totală de 380 de mii Cr$, prin care am cumpărat anticipat zece exemplare ale cărţii. După ce am achitat ultima rată, am primit cărţile. Când am deschis şi am văzut, am fost atât de dezamăgit, încât mi-am pierdut dorinţa să le citesc. Am înţeles în acel moment că am căzut într-o cursă.*

Tiparul utilizat pentru realizarea cărţii e depăşit. Grafica este una dintre cele mai slabe pe care le-am văzut, confuză şi dezagreabilă. Conform filozofiei Editurii „Shogun “, cine nu plăteşte nu publică. Cunosc diverse persoane care au rămas pe dinafară, fiindcă nu şi-au permis să plătească toate ratele. Au fost publicate o sută şaisprezece poezii. După calculele mele, „Shogun “a facturat un total de 44 milioane Cr$, cu dreptul de a rula banii de la prima rată. Pentru valoarea care ne-a fost încasată, meritam mai mult. Critic în cunoştinţă de cauză, fiindcă lucrez în domeniul graficii. N-aş da cartea în dar şi n-aş vinde-o nici celui mai mare duşman.
Rui Dias de Carvalho — Rio de Janeiro

O săptămână mai târziu, ziarul *Jomal do Brasil* publica răspunsul Editurii „Shogun“, în care directoarea Christina Oiticica afirma că aspectul grafic al cărţilor lor era similar cu cel al unor giganţi precum „Record" şi „Nova Fronteira". Cât despre câştigul pecuniar obţinut din antologie, a răspuns că profitul finanţează proiecte de care marile edituri n-ar fi interesate niciodată, precum *Poesia na Prisâo* (concurs realizat pentru deţinuţii din penitenciarele din Rio de Janeiro), şi totul fără să depindă de bani publici:

Nu cerşim subvenţii de la stat pentru activităţile noastre culturale. Suntem independenţi şi ne mândrim cu asta, fiindcă noi toţi — editura şi poeţii — dovedim că e posibil ca un artist nou să fie editat şi să-şi facă cunoscute lucrările.

Plângerile nu păreau să fie împărtăşite şi de ceilalţi autori publicaţi de „Shogun". Mulţi ani mai târziu, poetul Marcelino Rodriguez îşi amintea cu mândrie, pe blogul său de pe internet, că şi-a văzut *Soneto Eterno* inclus în antologiile editurii:

Prima mea aventură literară a fost publicată de Editura „Shogun “, deţinută de cuplul Paulo Coelho (astăzi cel

De această dată, Riocentro găzduia primul Târg Ezoteric din Brazilia, o iniţiativă a gurului Kaanda Ananda, proprietarul unui magazin de produse ezoterice din cartierul Tijuca, din Rio, şi cel care i-a adresat invitaţia lui Paulo, care a deschis întâlnirea cu o conferinţă despre vampirism. Când a ajuns acolo, în după-amiaza de 19 octombrie, într-o sâmbătă, îl aştepta reporterul Nelson Liano Jr., trimis de suplimentul *Revista de Domingo* al ziarului *Jornal do Brasil* pentru a-1 intervieva. Deşi avea doar douăzeci şi patru de arii, Liano lucrase la principalele publicaţii din Rio şi, aşa cum se întâmplase şi cu Paulo, încercase şi el toate tipurile de droguri şi avusese o experienţă**Chris transformă „Shogun“ într-o mare afacere:**
sus, la standul editurii de la Bienala Cărţii,

iar jos, coordonând recitalul poetic într-o piaţă din Rio.

mistică la treisprezece ani, în oraşul său natal, Marilia, din statul Sâo Paulo. Dacă exista afecţiune la prima vedere şi între ezoterici, atunci asta s-a-ntâmplat cu ei. încântarea a fost reciprocă, iar conversaţia dintre cei doi s-a terminat abia când Kaanda Ananda a anunţat pentru a treia oară că sala e plină şi că publicul îl aşteaptă nerăbdător pe Paulo. Cei doi şi-au luat rămas-bun cu o îmbrăţişare strânsă, apoi au făcut schimb de numere de telefon. în timp ce Paulo intra în sală, Liano ieşea spre standul Editurii „Eco“ pentru a bea o cafea cu patronul acesteia, prietenul său Ernesto Emanuelle Mandarino.

înfiinţată la începutul anilor ’60, „Eco“ era o editură mică, cu sediul în spatele recent inauguratului Sambodrom, din centrul oraşului Rio de Janeiro. Deşi era necunoscută în cercul intelectualilor, în douăzeci de ani de funcţionare a devenit o

— Sunt de acord, dacă Nelson Liano acceptă s-o scrie cu mine, la patru mâini.

Mandarino s-a speriat:

— Dar Nelson mi-a zis că abia v-aţi cunoscut!

Paulo a-nceput să râdă în hohote:

— E adevărat, dar deja suntem prieteni pentru totdeauna.

S-a bătut palma. Cei doi au ieşit de acolo, luându-şi angajamentul să predea Editurii „Eco“ originalul unei cărţi intitulate *Manual Prâtico do Vampirismo.* Lucrarea avea să fie structurată în cinci părţi, prima şi a cincea fiind scrise de Paulo, a doua şi a patra de Liano, iar a treia împărţită între cei doi. Paulo şi Chris s-au mai gândit puţin înainte de a definitiva formele, întrebându-se dacă să nu editeze viitoarea carte la „Shogun“, dar au fost descurajaţi de Liano, pentru care numai o editură ca „Eco“ era capabilă să pună în mod adecvat pe piaţă o carte despre un astfel de subiect - căci specialitatea Editurii „Shogun" erau antologiile de poezii. Cu gândul că va fi un bestseller, în momentul semnării contractului Paulo a cerut să se facă modificări faţă de tipul de contract pe care editura îl folosea cu toţi autorii săi. Preocupat de inflaţie, dorea rate lunare, şi nu trimestriale. In afară de asta, deşi lui Liano îi revenise să scrie jumătate de carte şi editarea textului final, Paulo a dictat următoarea frază, pe care secretara lui Mandarino trebuia s-o dactilografieze la finalul contractului:

Pe copertă, va apărea doar numele lui Paulo Coelho, iar pe frontispiciu va intra, sub titlu, „Editată de Nelson Liano Junior".

Intr-o portugheză bună, Liano avea să scrie jumătate de carte şi s-o editeze în întregime, şi avea să apară numai drept coordonator (şi, chiar şi aşa, pe paginile din interiorul cărţii). Şi, conform unei fraze finale propuse de Paulo, avea să primească doar 5% din drepturile de autor (adică, 0,5% din preţul cărţii *Manual Prâtico do Vampirismo),* partea de 95% rămânându-i partenerului său, Paulo. Parcă anticipând existenţa unei găini care avea să-i dea multe ouă de aur, Mandarino a acceptat răbdător exigenţele începătorului îndrăzneţ - şi, cum nici Liano n-a avut de obiectat, au semnat contractul la o săptămână de la prima întâlnire. Chiar şi aşa, la termenul stabilit, numai**Bela Lugosi pe coperta** *Manualului practic de vampirism*

Toninho Buda (cu cămaşă albă) reclamă absenţa numelui său de pe lucrare.

Liano a predat capitolele.

Editorul
Ernesto Emanuelle Mandarino,
de la „Eco“

P
retinzând că avusese mult de lucru la „Shogun“, Paulo nu scrisese nici măcar o silabă din partea care-i revenea. Pe măsură ce timpul trecea, obiecţiile critice din partea partenerului şi a editorului Mandarino deveneau zilnice, dar textul tot nu ieşea. Abia după multe presiuni şi după ce toate termenele au fost depăşite a predat, într-un final, textele la „Eco“. In ultimul moment, părându-i rău de nedreptatea pe care i-o făcuse partenerului său, a autorizat includerea numelui lui Liano pe copertă - dar cu litere mai mici, ca şi cum n-ar fi fost coautorul,

ci un ajutor.

Seara de autografe pentru *Manual* a avut loc la elegantul Hotel Gloria — în faţa căruia, cu unsprezece ani înainte, Paulo fusese sechestrat de DOI- CODI -, unde ospătarii serveau vin alb şi aperitive. Creată de Chris, coperta prezenta titlul cu litere gotice deasupra unei fotografii celebre a actorului ungaro-american Bela Lugosi, care, în 1931, a devenit cunoscut pe plan mondial pentru interpretarea rolului Contelui Dracula, în faimosul film al lui Tod Browning. Textele erau pe teme care începeau de la originile vampiris- mului şi ajungeau până la marile „dinastii“ de sugători de sânge uman — împărţiţi pe naţii: români, britanici, germani, francezi şi spanioli. Lectura devine în mod special savuroasă în capitolul care ne învaţă cum să recunoaştem un vampir. In relaţiile sociale, acest lucru ar fi posibil observând anumite obiceiuri sau trăsături ale interlocutorului. De exemplu, când dai de o persoană căreia-i place carnea crudă sau puţin gătită, care să fie şi studioasă şi dornică să vorbească, trebuie să te protejezi: avem, în acest caz, un legitim moştenitor al românului Vlad Dracul. în timpul unei relaţii sexuale, explică *Manualul,* ar fi mult mai uşor pentru cititor să descopere dacă doarme cu un hematofag periculos: vampirii nu-şi mişcă pelvisul în timpul actului sexual, ne asigură cartea, iar temperatura penisului lor este cu multe grade mai scăzută decât cea a muritorilor obişnuiţi. *ManualPrâtico do Vampirismo* ascundea totuşi chiar mai multe mistere decât se pot înţelege la prima vedere. Cu siguranţă că nici unul dintre invitaţii care circulau în foaierul de la Gloria bând vin şi ţinând sub braţ exemplare din cartea proaspăt autografată nu ştia că, deşi numele său apărea pe copertă mai mare decât cel al lui Liano, Paulo nu scrisese nici măcar un cuvânt, vreo silabă din cele 144 de pagini din *Manual.* Autorul nu avea să dezvăluie niciodată că, presat de termen şi de dorinţa sa de a-şi respecta promisiunea, s-a hotărât să angajeze în secret pe cineva care să se ocupe de partea sa.

A ales un individ din Minas, pe nume Antonio Walter Sena Junior, cunoscut în lumea ezoterică cu porecla „Toninho Buda“ — poreclă puţin potrivită pentru cineva care niciodată n-a cântărit

mai mult de cincizeci şi cinci de kilograme. Absolvent de inginerie la Universitatea Federală Juiz de Fora, oraşul unde a locuit mereu, Toninho l-a cunoscut pe Paulo în 1981, în timpul unei dezbateri despre vampirism la Colegiul Bennett, din Rio. Studiind teme precum magia şi ocultismul, însoţise îndeaproape cariera lui Paulo şi a lui Râul Seixas şi visa la reînvierea vechii Societăţi Alternative. Foarte onorat de posibilitatea de a-şi vedea numele publicat lângă cel al lui Paulo Coelho, într-o carte, Toninho a acceptat sarcina în schimbul „echivalentului unui prânz la un restaurant ieftin din Copacabana“, cum avea el să spună mai târziu. A scris unul câte unul capitolele care-i reveneau lui Paulo şi, în ziua stabilită, a trimis plicul din Juiz de Fora în cutia poştală de la „Shogun“, cu textele care lipseau pentru a putea fi publicată cartea.

Pe 25 aprilie 1986, într-o zi de vineri, Toninho Buda se afla în Juiz de Fora cu un picior în ghips şi cu celălalt în faşă, încă în convalescenţă după un accident pe care-1 suferise cu câteva săptămâni înainte. A simţit o lovitură când a citit într-un articol din *Jornal do Brasil* că, în acea seară, Paulo Coelho dădea autografe la Gloria pe noua sa carte, *Manual Pratico do Vampirismo.* A considerat o mojicie că n-a fost invitat la lansare, dar cel mai bine era să creadă că invitaţia nu ajunsese la timp. Chiar dacă se mişca greu şi mereu cu ajutorul unui baston, a decis să participe la lansarea unei cărţi care, până la urmă, era şi a lui. A mers până la şosea, a luat autocarul şi, după două ore de mers, a intrat în Rio de Janeiro când începea să se-ntunece. A traversat oraşul cu taxiul şi, sprijinit de baston, a urcat uşor cele patru trepte de marmură albă de la intrarea principală a Hotelului Gloria. Abia atunci a-nţeles că era primul care ajunsese: în afară de angajatele editurii, care aşezau cărţile pe un raft, nu mai era nimeni acolo, nici măcar autorul.

A profitat şi şi-a cumpărat un exemplar — în afara faptului că nu fusese invitat, nici nu primise un exemplar, măcar din politeţe -, apoi s-a aşezat într-un fotoliu din fundul sălii, pentru a-şi admira puiul în linişte. A admirat coperta, a parcurs cu privirea primele pagini, frontispiciul, cele două clape... Nimic. Numele său nu apărea nicăieri în acea carte — din care jumătate fusese

integral scrisă de el. Nu, nu era posibil, poate că n-a citit bine. în timp ce soseau primii invitaţi şi se aşezau pe un rând din faţa mesei unde avea să se aşeze autorul, Toninho răsfoia din nou volumul, pagină cu pagină, şi s-a convins că nu se-nşelase: numele său nu apărea în cartea pe care-1 ajutase s-o scrie. Se pregătea deja să ia un taxi, când l-a văzut pe Paulo intrând cu zâmbetul pe buze, însoţit de Chris, Liano şi Mandarino. în acel moment, s-a hotărât „să piardă trenul“, cum era obiceiul să se spună prin locurile de unde era el, şi a izbucnit, agitându-şi, în dreptul nasului ascuţit, degetul arătător:

— La naiba, Paulo! Nu mi-ai pus numele în carte, omule! A fost singurul lucru pe care ţi l-am cerut! Singurul lucru pe care ţi l-am cerut, omule!

Paulo s-a prefăcut că nu-nţelege, a cerut să vadă un exemplar din *Manual,* l-a răsfoit puţin şi s-a plâns:

— E adevărat, Toninho. Nu ţi-au pus numele. Dar eu îţi promit: o să cer să se facă o ştampilă cu numele tău şi o să ştampilăm prima ediţie în întregime. La următoarele, corectez eu. La cea de acum o să ştampilăm fiecare carte. Scuză-mă.

Dezamăgit, Toninho Buda nu era interesat să-i strice petrecerea şi s-a gândit că era mai bine să încheie conversaţia acolo:

— Paulo, eu nu sunt idiot. Nu veni la mine cu treburi de genul ştampilei, omule! Vezi-ţi de lansarea ta, că aici e plin de lume care vrea autograf. Du-te, că eu plec, omule!

Toninho a înghiţit insulta, fiindcă avea o speranţă mai mare: să-l atragă pe Paulo în multvisatul proiect de reînfiinţare a Societăţii Alternative. Strategia lui era simplă: să aibă cine să-l introducă în acţiunile publice şi în manifestările obşteşti pentru a atrage atenţia presei şi a opiniei publice faţă de mişcare. Cu câteva luni înainte, a scris din Juiz de Fora o lungă scrisoare pentru Paulo, în care i-a sugerat „acţiuni publice” ale grupului, printre care propunea invadarea scenei la primul concert internaţional „Rock in Rio“, în seara când aveau să fie prezenţi brazilienii Baby Consuelo (ulterior, Baby do Brasil) şi Pepeu Gomes, alături de megastaruri internaţionale precum Whitesnake, Ozzy Osbourne, Scorpions şi AC/DC. Planul lui

Toninho era să preia microfonul în punctul culminant al spectacolului şi să rostească un discurs în favoarea Societăţii Alternative:

Cred că ar trebui să facem totul pentru a lua microfonul la „Rock in Rio“.

Asta va depinde totuşi aproape total de tine şi de relaţiile tale acolo, in Rio.

Eu sunt gata chiar să mă şi duc acolo. Dacă accepţi şi tu, poţi începe să faci

demersurile, dar să mă informezi mereu despre cum funcţionează, te rog.

In ianuarie 1986, cu câteva luni înainte de seara de autografe pentru *Manual,* cei doi au participat împreună la un eveniment în Rio. Profitând de un protest al locuitorilor din zona de sud împotriva deciziei primăriei de a închide pentru public Parcul Lage, unul dintre plămânii verzi ai oraşului, au decis să se infiltreze pentru a anunţa lansarea unui ziar numit *Sociedade Alternativa* - plan care fusese făcut în întregime de Toninho. Şi tot el a fost cel care s-a înscris printre organizatorii manifestaţiei pentru a lua cuvântul. De cum i-au strigat numele, a urcat în tribuna improvizată, îmbrăcat în costum şi cravată, şi a început să citească, în faţa camerelor de televiziune, textul pe care-1 intitulase *Manifestul numărul 11.* Era o foaie întreagă cu lucruri de genul „spaţiul e liber, toţi trebuie să-şi ocupe spaţiul", „timpul e liber, toţi trebuie să trăiască în timpul lor“ şi „nu mai există clasa artistică: noi toţi suntem scriitori, casnice, patroni şi angajate, clandestini şi mutre obişnuite, înţelepţi şi nebuni". Nu în conţinut, ci în formă stătea caracterul neobişnuit al acelei performanţe. Pentru fiecare frază, verset sau gând pe care Toninho Buda îl citea, Chris îi tăia, grijuliu şi fără să scoată o vorbă, câte o bucată din haine, un braţ de costum, apoi un picior, încă un braţ, un guler, o mânecă... Când a pronunţat ultima frază (ceva de genul „marele miracol nu va mai fi să păşim pe apă, ci pe pământ") el era complet gol, fără nici un centrimetru pătrat de îmbrăcăminte pe corp.

Noaptea, când toţi au sărbătorit impactul „acţiunii publice" în Parcul Lage, Paulo continua să comenteze despre necesitatea de se face ceva şi mai scandalos, şi mai şocant. Toninho i-a uimit pe Chris şi Paulo când le-a dezvăluit actul pe care dorea să-l facă şi care, în cuvintele sale, „ar lăsa Societatea Alternativă veşnic în memoria milioanelor de brazilieni": nici mai mult, nici mai puţin decât să facă să explodeze capul statuii Isus Mântuitorul. Cu creionul şi cu hârtia în mână, a expus minuţios planul pe care, ca un adevărat inginer, îl întocmise pentru a zbura capul de 3,75 metri înălţime şi 30 de tone al monumentului care, începând cu 2007, a devenit una dintre cele şapte noi minuni ale lumii moderne. Orice persoană normală ar da afară din casă un nebun ca acela, însă Paulo n-a făcut asta. Dimpotrivă, i-a spus doar atât:

— Mergi mai departe.

Era exact ceea ce voia să audă Toninho. In picioare, gesticulând, părea să saliveze de plăcere prevăzând marea catastrofă:

— închipuie-ţi populaţia din Rio de Janeiro trezindu-se de dimineaţă şi văzându-1 pe Cristos acolo, fără cap şi cu o grămadă de fiare curbate ieşindu-i din gât spre cerul indigo! Imaginează-ţi edictul de răzbunare al papei, mulţimile în procesiune urcând pe Corcovado în căutarea resturilor pe care să le păstreze ca relicve. Te-ai gândit? Biserica făcând chetă pentru reconstruire şi traficanţii de pe dealuri acordând sprijin autorităţilor! Acolo, oamenii vor intra cântând „Trăiască! Trăiască Societatea Alternativă!" şi distribuind primul număr din ziarul nostru cu ştiri calde despre lamentabilul episod...

Era o erezie mult prea mare, mai ales pentru cineva care se afla într-un adevărat proces de reconciliere cu Biserica catolică, astfel încât Paulo a preferat să pună capăt conversaţiei şi să nu mai atingă niciodată acest subiect. Toninho avea să afle despre asta abia câteva luni mai târziu, însă Paulo era pe punctul de a fi admis ca Maestru în RAM, ordin religios în care fusese introdus de Jean. Prima încercare eşuată de a obţine acest grad în organizaţia secretă a avut loc în luna ianuarie a acelui an. Profitând de o călătorie în interes de serviciu în Brazilia,

orientatorul său stabilise pentru 2 ianuarie 1986 ceremonia secretă în care el avea să primească sabia, simbolul numirii sale ca Maestru. Locul ales a fost culmea unuia dintre munţii Mantiqueira, la graniţa dintre statele Minas Gerais şi Rio de Janeiro, alături de unul dintre punctele cele mai înalte din Brazilia, vârful Agulhas Negras. In afară de cei doi, mai erau prezenţi doar Chris, un ghid local angajat şi un bărbat care era şi el iniţiat în ordin. Singura instrucţiune pe care o primise era să ia cu el vechea sabie pe care o folosea de ani de zile pentru exerciţiile sale ezoterice. Aşa cum a povestit chiar Paulo în prologul primului său succes literar, *Jurnalul unui mag,* s-au aşezat în jurul unui foc, iar ceremonia a început când Jean a îndreptat spre cer o sabie nouă-nouţă, pe care o adusese fără s-o scoată din teacă, rostind următoarele cuvinte:

— Ca în faţa sfântului chip al RAM, tu să atingi cu mâinile tale Cuvântul Vieţii şi să primeşti putere câtă ai nevoie ca să devii martorul acestuia peste tot în lume!

După ce a săpat, cu mâinile goale, o groapă lungă şi nu prea adâncă, Paulo a primit de la Chris vechea lui sabie, ca s-o aşeze acolo şi s-o-ngroape, în timp ce el, gâtuit de emoţie şi cu vocea tremurândă, pronunţa cuvintele ritualului. Când a terminat, a văzut că Jean pune peste groapa cea nouă şi mult aşteptata sabie. Tot el ne spune că toţi erau cu braţele întinse, când s-a întâmplat un fenomen: „Maestrul, invocându-şi puterea, a creat în jurul nostru un fel de lumină ciudată, care nu lumina, dar era vizibilă şi care a făcut ca faţa persoanelor prezente să capete o culoare diferită, galben-aurie.“ Se apropia punctul culminant, nu numai al ceremoniei, ci şi al unei zile lungi. încă nu-i venea să creadă ce i se-ntâmplă, când auzi cuvintele pe care Jean le-a rostit în vreme ce-şi făcea o mică tăietură pe frunte cu vârful lamei noii săbii:

— Prin puterea şi prin dragostea RAM, te numesc Maestru şi Cavaler al Ordinului, acum şi pentru restul zilelor vieţii tale. *R* de la Rigoare, *A* de la Adoraţie, *M* de la Milă; *R* de la *Regnum, A* de la *Agnus, M* de la *Mundi.* Când îţi vei atinge sabia, fie ca ea să nu rămână mult timp în teacă, fiindcă va rugini. Când o vei scoate însă din teacă, să n-o reintroduci niciodată fără ca înainte

23

Asta nu mi-a explicat exact. A zis că trebuie să cauţi pe harta Spaniei o veche rută medievală cunoscută ca Drumul spre Santiago.Paulo parcurge Drumul spre Santiago,
dar tot nu este fericit.
îi lipseşte să scrie mult visata carte

Căutând informaţii pe la agenţiile de turism, Paulo a descoperit că în acel an, 1986, interesul faţă de aşa-numitul Drum spre Santiago era aproape nul. Mai puţin de patru sute de pelerini se aventurau în fiecare an să parcurcă cei şapte sute de kilometri inospitalieri de traseu mistic dintre oraşul Saint- Jean-Pied-de-Port, din sudul Franţei, şi catedrala oraşului Santiago de Compostela, capitala Galiciei, în nord-estul Spaniei, care, din primul mileniu de creştinism, era parcurs de pelerini în căutarea presupusului apostol Iacob. Fenomenul spaniol care în acea perioadă atrăgea milioane de turişti din toate colţurile lumii nu avea nimic religios. Din contră, era vorba de *Movida* madrilenă, o mişcare socio-culturală născută în capitala Spaniei după moartea generalului Francisco Franco, în noiembrie 1975, la capătul unei dictaturi de patru decenii. Aşa cum bine a rezumat, pe la jumătatea anilor ’80, ziarul francez *Le Monde Diplomatique, Movida* era doar „un chef popular organizat pentru a sărbători sfârşitul franchismului, dar care durează de peste zece ani“. La început, *Movida* a fost doar o încercare a primarului din Madrid, fostul socialist Enrique Tierno Galvân, de a le ridica puţin stima de sine spaniolilor şi, mai ales, madrilenilor, în timpul procesului de redemocratizare. Să iasă cu toţii la *Movida* însemna să parcurgă calea sacră presărată de baruri, restaurante, cluburi de noapte, teatre şi cinematografe — şi să se-ntoarcă acasă numai când buzunarul sau trupul nu le mai răspundea la comenzi. Cei ce doreau să-şi arate talentele de muzician, dansator, jongler sau cântăreţ puteau s-o facă în piaţa publică, fiindcă nu se punea problema lipsei de spectatori. „Madrid nu doarme!“, exclamau cei cu tricouri şi insigne. Afişele convocau populaţia cu fraze de impact precum „Madrid mă ucide!“ şi „Noaptea asta, toată lumea în stradă!", care se transformau în sloganuri şi strigăte de război ale triburilor care circulau zi şi noapte prin oraş. Mişcarea s-a răspândit, îngeneral, în lumea artelor şi a înrâurit mai ales cinematografia, care a dat Spaniei un nou chip, prin schimbarea imaginii întunecate a franchismului cu glumele geniale ale celui mai iubit fiu al *Movidei* şi unul dintre militanţii săi cei mai entuziaşti, cineastul Pedro Almodovar.

Pentru cei care se aflau pe drumul penitenţei, aşa cum era Paulo Coelho, nu putea să existe ceva mai tentant decât capitala spaniolă şi *Movida* sa. Nu mai lipsea decât să aibă curaj să se îmbarce. Frustrarea provocată de episodul de pe culmea Agulhas Negras a fost atât de mare, încât nici n-a apucat să sărbătorească realizarea unui vechi vis: contul său bancar depăşise echivalentul a 300 000 de dolari - în jurul a 550 000 de dolari, sau 980 000 de reali în 2008. Fără să încerce vreo atracţie deosebită, rutina de la „Shogun“ era în mâinile lui Chris, în timp ce el îşi petrecea timpul acasă, umplând pagini întregi de jurnale cu aceleaşi lamentări dintotdeauna:

De mult timp n-am fost atât de revoltat cum sunt azi. Şi nu împotriva lui
Isus, ci împotriva propriei mele incompetente că nu reuşesc să am suficientă
forţă şi voinţă să-mi realizez visurile.

Aflat din nou în criză cu credinţa, simţea că forţele îi lipseau şi, în mod frecvent, afirma că doreşte să se convertească la „ateism total". N-a pierdut niciodată din vedere angajamentul făcut faţă de Jean (există diverse înregistrări în jurnalul său, de tipul „...numai în pelerinaj mă voi lumina şi mă voi regăsi"), dar, cum părea decis să amâne la nesfârşit călătoria, Chris a fost cea care a preluat iniţiativa. Fără ca soţul să ştie, a apelat, la sfârşitul lui iulie, la o agenţie de turism, a cumpărat două bilete şi l-a pus în faţa faptului împlinit:

— Mergem la Madrid.

El a încercat să amâne încă o dată plecarea, susţinând că editura nu putea să rămână fără conducere şi că acea poveste de a găsi o spadă pe care Chris o ascunsese pe un drum lung de şapte sute de kilometri părea ceva cam fără cap şi coadă:

— Nu cumva Maestrul mi-a dat o sarcină imposibil de realizat?

Ea, în schimb, era hotărâtă:

— De şapte luni nu faci nimic. E timpul să respecţi angajamentul pe

care ti l-ai luat.

)

Şi aşa, la începutul lui august 1986, cei doi au aterizat pe aeroportul internaţional Barajas din Madrid, unde-i aştepta sordidul sclav Antonio Walter
Sena Junior — acelaşi Toninho Bucla care visase să dinamiteze capul lui Isus Mântuitorul. Cu acest cuvânt, „sclav“, a început Paulo să se refere la el şi să i se adreseze de când, hotărât să parcurgă Drumul spre Santiago, îl angajase pe inginer ca ajutor. Abia refăcut după frustrarea cauzată de *ManualPrdtico do Vampirismo,* Toninho deschidea un restaurant macrobiotic în Juiz de Fora, când a primit propunerea — da, pentru că Paulo îi spusese clar că nu e vorba de o invitaţie la o călătorie pe care s-o facă împreună, ci de un contract de muncă. Când a aflat detaliile propunerii, încă de la telefon Toninho a început un dialog suprarealist cu prietenul său—suprarealist inclusiv pentru că era o sclavie remunerată:

— Dar ceea ce-mi propui tu e muncă de sclav!

— Exact asta şi este: vreau să ştiu dacă vrei să fii sclavul meu în timpul celor două luni pe care le voi petrece în Spania.

— Dar ce-o să fac eu acolo? N-am nici un ban, n-am ieşit niciodată din Brazilia şi n-am pus niciodată piciorul într-un avion.

— Nu-ţi face probleme de bani. îţi iau eu bilet şi-ţi plătesc un salariu lunar de 27 000 de pesetas.

— Cât înseamnă asta în dolari?

— Trebuie să fie vreo două sute de dolari. O grămadă de bani, dacă iei în considerare că Spania e ţara cea mai ieftină din Europa. Ce zici?

La cei treizeci şi şase de ani ai săi, necăsătorit şi fără obligaţii, Toninho nu avea de ce să refuze: până la urmă, nu era invitat în fiecare zi să se ducă în Europa, nu contează unde şi pentru ce. Iar dacă lucrurile nu mergeau cum trebuia, era de-ajuns să ia avionul şi să se-ntoarcă. Dar abia când a ajuns la Rio, cu bagajele gata pregătite pentru îmbarcare, şi când a citit contractul de muncă dactilografiat de Paulo a descoperit că lucrurile nu stau chiar aşa. în primul rând, în timp ce cuplul

Coelho se îmbarca într-un zbor al Companiei Iberia, cu dreptul la o noapte la hotel, Paulo, pentru a face economie, îi cumpărase un bilet la slab cotatele Linii Aeriene Paraguayene (LAP). Pe lângă riscul de a zbura cu o companie care cu greu putea fi socotită campioană în chestiunea siguranţei, era obligat să se îmbarce din Assuncion, în Paraguay, pentru a pleca spre Madrid. Şi, fiindcă era vorba de un bilet la ofertă, lucru care-1 făcea să fie şi mai ieftin, putea fi folosit doar în zilele stabilite în prealabil, ceea ce însemna că, orice s-ar fi întâmplat, nu putea să se-ntoarcă în Brazilia decât la începutul lunii octombrie, adică peste două luni. îngălbenit de timp şi pierdut pe fundul unui cufăr din Rio de Janeiro, contractul arăta cât de draconice erau condiţiile impuse de Paulo sclavului său-numit aici „Tony“:

Condiţii

1. *Dacă Tony va trebui să doarmă în camera mea, o va face doar la ora potrivită pentru dormit, fiindcă eu voi lucra acolo zi şi noapte.*
2. *Tony va primi o diurnă de 200 US $ pe lună, rambursabilă când va ajunge la Rio, dacă va voi, dar fără să fie obligat.*
3. *In cazul în care camera sau apartamentul meu este ocupat de alt(ă) locuitor (oare), Tony îşi va plăti cazarea în alt loc.*
4. *Toate programele pe care doresc eu să le urmez şi la care vreau ca Tony să mă însoţească sunt plătite de mine.*
5. *Călătoria cu Chris nu va fi în compania lui Tony, care ne va aştepta în Madrid.*
6. *Tony a fost anunţat despre următoarele lucruri:*
   - *6.1. că biletul de avion nu permite schimbarea zilei de întoarcere;*
   - *6.2. că este ilegal să lucreze acolo;*
   - *6.3. că, în afară de diurna lunară de 200 US $, va trebui să facă rost de bani pe cont propriu;*
   - *6.4. că, dacă îşi schimbă data de întoarcere, va trebui să plătească echivalentul unui tarif normal (2 080 US $), scăzând suma plătită deja pentru biletul*

la ofertă.

1 august 1986
Antonio Walter Sena Junior *Paulo Coelho*

Când a citit acea enormitate, Toninho Buda se gândea deja să se întoarcă la Minas, însă dorinţa de a cunoaşte Europa era mai mare. Neavând, aşadar, alternativă, a semnat „Condiţiile". Cum programul de zbor nu coincidea, s-a îmbarcat, cu o zi înainte de Paulo şi Chris, într-o călătorie care a-nceput cu stângul: când a coborât în aeroportul din Madrid, a stat trei ore, încercând să le explice autorităţilor, fără să vorbească un cuvânt în castiliană, cum dorea el să petreacă şaizeci de zile în Spania cu cele patru bancnote de zece dolari pe care le avea în buzunar. A fost supus umilinţei de a fi dezbrăcat, interogat şi, în final, eliberat. In ziua următoare, marţi, pe 5 august, era din nou la aeroportul Barajas, pentru a-şi aştepta stăpânul. Toninho se instalase în pensiunea unei bătrânici oarbe care ura Brazilia („o ţară de femei neruşinate", mormăia ea) şi care încuia uşa de la intrare la ora unsprezece noaptea: începând cu acea oră, cine era pe stradă - pe stradă dormea. Singurul avantaj oferit de pensiunea *dona* Cristina Belarano era tariful nesemnificativ de şase sute de pesetas (şapte dolari în 2008, sau doisprezece reali) pe care-1 cerea pe zi şi în care era inclus modestul mic dejun. Recent-veniţii au dormit numai prima noapte împreună în Madrid. In ziua următoare, Chris a închiriat o maşină şi s-a dus să ascundă spada soţului în locul indicat de Jean.

Era o căldură sufocantă în capitala spaniolă în acea zi de 7 august 1986, când Paulo a părăsit oraşul într-o maşină închiriată. A condus aproape 450 de kilometri spre nord, a traversat graniţa cu Franţa şi a înapoiat vehiculul la o sucursală a companiei din oraşul Pau, unde a dormit două nopţi. In dimineaţa de duminică, în data de 10, a luat trenul spre Pirinei, şi atunci a făcut ceea ce avea să fie ultima înregistrare din jurnal înainte de a se întoarce din pelerinaj:

ora 11.57-S.-Jean-Pied-de-Port

Sărbătoare în oraş. O muzică bască se aude din depărtare.

Imediat dedesubt, aceeaşi pagină a primit ştampila pe care se putea citi o inscripţie în latină - *St. Joannes Pedis Portus* -, alături de care se mai afla şi o notaţie scrisă de mână, în franceză, şi semnată de cineva numit „J." şi al cărui prenume era ceva care semăna cu „Relul" sau „Ellul":

Saint-fean-Pied-de-Port
Basse-Navarre
Le 10 aout 1986
J. .....

Această iniţială J era oare de la Jean, cel din Amsterdam şi Agulhas Negras? Aşa cum se-ntâmpla de obicei când cineva încerca să depăşească cu multe întrebări graniţa lumii sale mistice, Paulo Coelho nu confirma, dar nici nu dezminţea. Toate indiciile duceau spre Jean ca fiind persoana care se afla în Saint-Jean-Pied-de-Port (în numele Ordinului religios RAM, probabil), pentru a se asigura, cu hârtie la mână, că discipolul chiar începea să respecte ordalia care-i fusese impusă. Pelerinajul avea să se termine abia în oraşul spaniol Cebrero, unde a găsit spada şi a întrerupt mersul. Timp de mai mulţi ani, un şofer de taxi pe nume Pedro, care locuia în orăşelul Roncesvalles, la jumătatea drumului dintre Pamplona şi Saint-Jean-Pied-de-Port, a povestit celor care doreau să asculte că scriitorul, deja faimos în toată lumea, de fapt parcursese traseul aşezat pe bancheta din spate a Citroenului său confortabil
dotat cu aer condiţionat. Legenda a durat cincisprezece ani, până când, în 2001, canalul nipon de televiziune NHK a decis să producă documentarul *Călătorie în lumea alchimistului,* despre viaţa lui Paulo. In episodul care se referea la Drumul spre Santiago, japonezii şi-au instalat camerele în Roncesvalles şi i-au pregătit taximetristului o capcană, care a confirmat cu detalii cât de convenabilă fusese strengăria făcută în august 1986. înainte să fie oprite camerele, jurnaliştii l-au invitat pe Paulo să se apropie şi să rămână în faţa şoferului, pe care

reporterul l-a întrebat:

— Stiti cine este acest bărbat?

i »

Pedro l-a privit de sus până jos şi a dat din cap:

— N-am nici cea mai mică idee, nu l-am mai văzut niciodată.

După ce i-a fost dezvăluită identitatea individului cu capul ras şi coadă

de cal pe ceafă, şoferul părea dezamăgit în faţa camerelor de luat vederi, aproape plângând şi încercând să explice că totul fusese doar un truc de marketing pentru a-şi mări venitul:

— Eu niciodată n-am vrut să fac rău nimănui, cu atât mai puţin domnului Coelho. Cum pelerinilor le plăcea să audă poveşti despre Drum, am inventat-o pe aceasta când mi-am dat seama că toţi preferau să călătorească cu şoferul care l-a transportat pe Paulo Coelho.

Acest episod l-a făcut pe Paulo să includă, în prefaţa ediţiilor următoare ale *Jurnalului,* un mic fragment în care-1 lasă pe cititor să creadă în versiunea pe care o preferă, alimentând şi mai mult misterul despre călătorie:

> *Am ascultat totfelul de comentarii referitoare la pelerinajul meu; de la faptul că l-am făcut în întregime cu taxiul (imaginaţi-vă preţul!) şi până la cel că am primit ajutor secret din partea unor societăţi iniţiatice (imaginaţi-vă confuzia!).*
> *Cititorii n-au nevoie să fie siguri dacă am făcut sau nu pelerinajul: în acest fel, vor căuta experienţa personală, şi nu ceea ce am trăit eu (sau nu?).*
> *Am Jacut pelerinajul doar o dată — şi, chiar şi aşa, nu l-am făcut în întregime. Am terminat la Cebrero şi am luat un autocar până la Santiago de Com- postela. De multe ori mă gândesc la această ironie: textul cel mai cunoscut despre Drum, la acest sfârşit de mileniu, a fost scris de cineva care nu l-a făcut niciodată până la capăt.*

Găsirea spadei - momentul cel mai important şi cel mai misterios din toată călătoria şi care e dezvăluit abia la finalul

cărţii — s-a întâmplat când se apropia de oraşul El Cebrero, când mai erau încă 150 de kilometri până la Santiago. Acolo, Paulo a dat de un miel cu mers nesigur, fără stăpân, pe marginea drumului. Mişcat de un fel de intuiţie, s-a dus pe urmele animalului, care a intrat în pădure şi a înaintat până când au început să se vadă luminile din interiorul unei vechi bisericuţe ridicate lângă un cimitir, la intrarea în oraş, aşa cum relata în carte:

> *Capela era luminată când am ajuns la uşa ei.* [...] *Mielul se strecură printre bănci, iar eu am privit înspre altar, în faţa căruia, zâmbind—poate şi puţin uşurat? —, stătea Maestrul. Cu spada mea în mână. M-am oprit locului, el a venit spre mine, a trecut chiar pe lângă mine şi a ieşit. L-am urmat. In faţa capelei, privind cerul întunecat, a scos spada din teacă şi mi-a cerut s-o prind de mâner împreună cu el. îndreptă lama în sus şi recită Psalmul sacru al celor care călătoresc şi luptă pentru a învinge:*
>
> *— O mie cădea-vor spre latura ta şi zece mii de-a dreapta ta, dar de tine nu se vor apropia. Nu vor veni către tine rele, blestemul nu se va apropia de locaşul tău. Căci îngerilor tăi le va porunci să te păzească pe toate drumurile tale.*
>
> *Atunci am îngenuncheat, iar el îmi atinsese umerii cu lama săbiei, spunând:*
>
> *— Peste vasilisc şi aspidă vei păşi. Şi vei călca peste leu şi peste balaur.*

Paulo povesteşte că, exact în momentul în care Jean a terminat de vorbit, o puternică ploaie torenţială de vară a căzut în acel loc. „Am încercat să caut mielul cu privirea, dar dispăruse între timp“, a scris el. „Asta însă n-avea nici cea mai mică importanţă: Apa Vieţii cădea din cer şi făcea ca lama spadei mele să strălucească.” Judecând după recompensa pe care pelerinul şi-a oferit-o apoi, efortul de a găsi sabia a fost supraomenesc.

Ca un copil care-şi sărbătorea oarecum renaşterea, Paulo s-a oferit trup şi suflet *Movidei* madrilene. A schimbat hotelul în care stătea cu un apartament plăcut, mobilat, din elegantul cartier Alonzo Martinez, şi a aterizat la marea petrecere care cuprinsese Spania. Până la începutul lui octombrie, s-a folosit de Toninho Buda — pe care, în jurnal, îl numea „sclavul" sau doar „scla" -, dar a descoperit imediat că angajase servitorul nepotrivit. In timp ce Paulo devenise un sibarit dispus să profite chiar şi de ultima picătură de viaţă boemă, Toninho s-a dovedit a fi un vegetarian radical, care se hrănea numai cu porţii minuscule de mâncare macrobiotică şi nu bea aproape nimic cu alcool. Refuzul său de a gusta o înghiţitură de vin de Rioja, una dintre cele mai cunoscute regiuni viticole din lume, l-a indignat pe Paulo:

— Gustă, sclavule! Nu există vin mai bun ca ăsta, dar, din câte văd, chiar n-ai pic de sensibilitate...

Nu bea, nu mânca deloc carne, şi nici nu putea să-şi petreacă nopţile cu stăpânul, fiindcă era obligat să se-ntoarcă la pensiunea *dona* Cristina la unsprezece seara, ora la care *Movida* abia începea să fiarbă. Şi, din ce în ce mai frecvent, se plângea că salariul nu e suficient pentru a supravieţui. In una dintre aceste dăţi, au avut un dialog dur, după încă o văicăreală a lui Toninho Buda:

— Paulo, banii nu-mi ajung nici macar pentru mâncare.

— Cred ca ar fi mai bine să reciteşti contractul. Acolo scrie că, dacă bugetul este depăşit, trebuie să faci rost singur de bani.

— La naiba, Paulo, dar în contractul nostru mai e scris şi că străinilor le este interzis să lucreze în Spania!

— Uite ce e, sclavule, astea sunt prostii. Toata lumea se descurcă aici. Nu eşti infirm, asa că descurcă-te!

Asta i-a şi rămas de făcut. Când degetele sale simţeau ultima monedă pe fundul buzunarului, recurgea la vechea chitară pe care o luase din Brazilia: alegea o staţie de metrou mai populată, se aşeza pe jos şi începea să cânte melodii braziliene acompaniat de instrument. Lângă el, o bonetă cu gura în sus

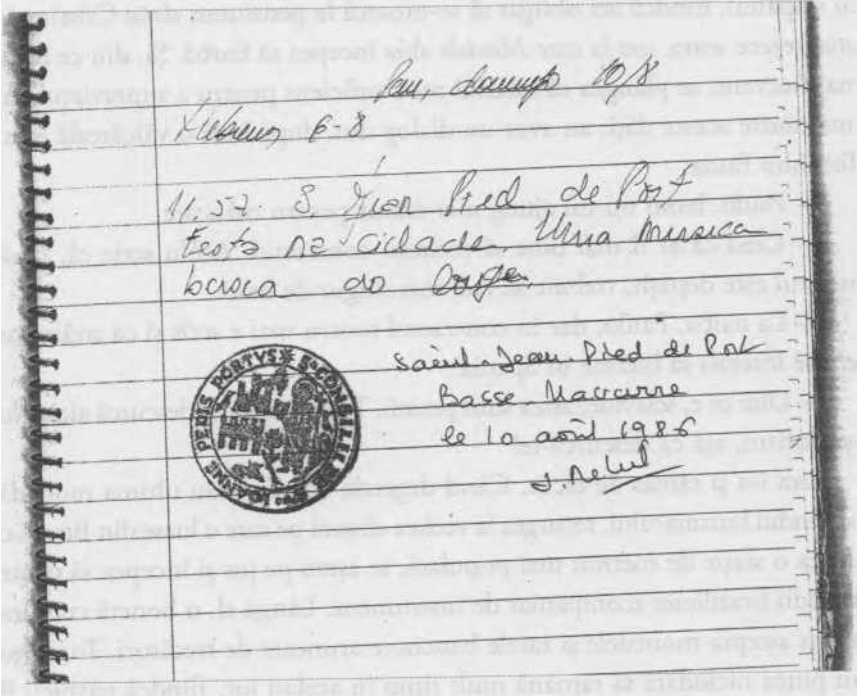

limba castiliană sau vreo altă limbă: masor, în cazul lui „specializat în metoda shiatsu“. S-a gândit să dea un anunţ într-un ziar din Madrid, însă preţul era prohibitiv. Cu ajutorul unui prieten, a reuşit ca un suflet generos să-i imprime un pachet de cărţi de vizită, în care se oferea să realizeze *masajes terapeuticos a domitiliopara insomnio, cansansio, tension.* în ziua în care cărţile de vizită au fost gata, a lipit una în caietul-jurnal şi a scris deasupra ei:**în Saint-Jean-Pied-de-Port,**
kilometrul zero pe Drumul spre Santiago,
este un mister: „J. Relul“, care semnezi jurnalul lui Paulo,

să fie oare Jean, maestrul?*Joi, 25 septembrie 86*

M-am trezit târziu, dar m-am dus să alerg în Parcul Retiro. Când m-am întors, am avut diaree şi mi-am pierdut toate forţele. Paulo m-a sunat şi i-am spus că era nevoie de un miracol ca să reuşească să mă ţină aici... Am făcut cartea de vizită de masor pentru a o distribui în locuri strategice din Madrid, însă eu sunt cel care are nevoie de un masaj! Am nevoie să-mi recapăt puterile. Tensiunea mă doboară...

Străin de suferinţele „sclavului" (care avea să se întoarcă în Brazilia la începutul lunii octombrie, fără să-şi ia rămas-bun), Paulo nu voia să ştie nimic altceva decât despre petreceri. Lua prânzul şi cina la restaurante bune, mergea mult la film şi la muzee şi-şi găsise două noi pasiuni: coridele şi jocurile electronice cu flippere, cunoscute ca*pinball.* La acestea, în general, pleca de lângă aparat numai după ce bătea recordul jucătorului de dinainte. Cu trecerea timpului, a devenit atât de ataşat de coride, încât era în stare să călătorească ore în şir cu trenul pentru a vedea un anumit toreador - sau taur - în acţiune. Dacă nu erau coride, îşi petrecea după-amiezile în barurile pline de adolescenţi, în picioare, cu mâinile şi privirea lipite de ecranul luminos al aparatului de joc. Când părea să nu mai aibă nimic de inventat, s-a înscris la un curs pentru a învăţa să cânte la castaniete. N-a fost nevoie de mult timp pentru ca vechea pendulare euforie—depresie să înceapă din nou să-i chinuie sufletul. Avea 300 000 de dolari în bancă şi cinci apartamente de la care îi veneau chiriile în mod regulat, era căsătorit şi tocmai îşi primise spada de Maestru, sau de Mag (mereu cu iniţiale majuscule, cum scrie el), dar tot nu era fericit. In ciuda vieţii agitate pe care o ducea, a găsit timp pentru a umple jurnalul, între septembrie şi ianuarie, când avea să se întoarcă în Brazilia, cu peste cinci sute de pagini. Majoritatea, bineînţeles, repetau pentru a nu ştiu câta oară balada pe care o înregistra de douăzeci de ani şi care se transformase într-o mantră plângătoare: „Voi împlini patruzeci de ani, şi încă nu sunt un

scriitor consacrat." La sfârşitul lui octombrie, Chris a apărut în Madrid pentru încă o vizită de câteva săptămâni, iar asta i-a pus şi mai multă sare pe răni. Intr-o zi, când soţul vorbea cu însufleţire despre cât de prolific e pictorul Pablo Picasso, a profitat de moment pentru a deschide jocul:

— Fii atent, Paulo, şi tu ai la fel de mult talent ca şi el. Dar, de când te-am cunoscut eu, acum şase ani, tu n-ai produs nimic. Ţi-am acordat şi voi continua să-ţi acord tot sprijinul de care o să ai nevoie. Dar trebuie să ai un obiectiv concret şi să-l urmăreşti cu tenacitate. Doar aşa vei ajunge unde doreşti.

Când Chris s-a întors în Brazilia, la începutul lui decembrie, era şi mai rău ca înainte. Trăia lamentându-se că-şi pierduse capacitatea de a spune „chiar şi poveşti cu mine sau din viaţa mea“. Considera că jurnalul devenise „plictisitor, mediocru şi fără subiect", dar, până la urmă, recunoştea că responsabilitatea era a sa: „Nici măcar Drumul spre Santiago nu l-am povestit aici.“ Rezistând datorită dozelor regulate de somaliu, în momentele în care depresia îl chinuia, Paulo ameninţa că se va recunoaşte învins:

> *Câteodată, mă gândesc în adâncul sufletului meu să mă sinucid de teamă, dar cred în Dumnezeu şi nu voi face niciodată aşa ceva. Ar însemna să dau teama pentru una mai mare. Trebuie să renunţ la ideea că a scrie o carte este un lucru important de făcut la Madrid. Poate că aş fi în stare să dictez o carte cuiva.*

Pe la jumătatea lui decembrie, Chris l-a sunat, pentru a-i spune că nu mai suporta să lucreze la „Shogun“ împreună cu socrul:

— Paulo, tatăl tău e foarte dificil. Am nevoie să vii imediat aici. Inginer de modă veche, Pedro Queima Coelho nu era de acord cu cheltuielile pe care le făcea editura pentru publicitate, iar acest lucru generase neînţelegeri permanente între el şi nora sa. Telefonul fusese un ultimatum, pentru ca el să-nceapă numărătoarea inversă şi să se pregătească de întoarcere - cu sau fără carte scrisă. Această ultimă responsabilitate, măcar,

Paulo i-o transferase lui Dumnezeu, când în jurnalul său l-a implorat pe Creator să-i dea un semn când apărea momentul să poată scrie. Câteva zile mai târziu, într-o zi de marţi, în care Madridul s-a trezit îngheţat, a ieşit devreme pentru a-şi face plimbarea în Parcul Retiro, din centrul oraşului. Când s-a-ntors acasă, s-a dus direct la jurnal:

Nici n-am făcut bine câţiva paşi pe trotuar, că am văzut exact semnul pe care i-l cerusem lui Dumnezeu: o pană de porumbel. A venit momentul să mă dedic acelei cărţi cu toată voinţa mea.

In biografiile şi pe site-urile oficiale, apare că *furnalul unui mag* a fost scris în timpul Carnavalului din 1987, dar există indicii clare în jurnalul autorului că primele rânduri ale cărţii au luat naştere când se afla încă în Spania, fiindcă într-o zi, după ce a primit ceea ce considera a fi un semn divin, s-a pus pe lucru la carte, conştient că se afla în faţa unui lucru foarte important:

15/12 — Nu pot să scriu această carte ca şi cum ar fi o carte oarecare. Nu pot scrie această carte pentru a-mi trece timpul sau pentru a-mi justifica viaţa şi/sau lenevia. Trebuie să scriu această carte ca şi cum ar fii lucrul cel mai important din viaţa mea. Fiindcă această carte este începutul unui lucru foarte important. Este începutul muncii mele de cateheză în RAM şi ei trebuie să mă dedic de acum încolo.
18/12 — Am scris timp de o oră şi jumătate. Textul mi-a ieşit uşor, dar mai lipseşte mult. Mi s-a părut foarte neverosimil, mult în stilul lui Castaneda. Mă preocupă prima persoană. Alternativa ar fi chiar un jurnal. Poate încerc asta mâine. Cred că prima scenă e bună, cât să pot face variaţiuni pe această temă până când găsesc modalitatea corectă.

Aparent, miracolul era în lucru. Se apropia momentul întoarcerii la Rio, însă un an atât de nebun ca acela nu se putea termina şi fără alte surprize. Pe 31 decembrie, Paulo a fost

căutat de prietena sa Norma Jacobs — o doamnă care lucra la ambasada Braziliei, ajuta la promovarea artiştilor brazilieni în Europa şi era cunoscută ca *la gorda roquera brasilena* „rockeriţa braziliană cea rotofeie” - cu o propunere neobişnuită: să înlocuiască toboşarul unei formaţii de samba din Rio, din care făceau parte şi mulatre, care urma să cânte la petrecerea de revelion a unei familii madrilene importante şi care luase o gripă puternică. El a încercat să scape, dar nu voia s-o dezamăgească pe Norma, căreia-i datora multe favoruri. După ce a aranjat totul, *la gorda* le-a făcut o recomandare finală celor din formaţie: să nu înjure în timpul petrecerii, fiindcă stăpânul casei era un înalt prelat al aripii ultraconservatoare a Bisericii catolice, Opus Dei. Abia cu câteva minute înainte să ajungă la vila arhiplină de femei cu rochii lungi şi bărbaţi la patru ace, Paulo a aflat că toată formaţia — inclusiv el - trebuia să evolueze îmbrăcată cu tricoul unuia dintre cele mai populare cluburi de fotbal din Brazilia, Flamengo. Batucada a mers bine, cu mulatrele care dădeau din şolduri în faţa privirilor holbate ale pioasei audienţe, şi, puţin după trecerea în noul an, erau deja la instrumente. Înainte să se gândească chiar şi la mâncare, Paulo s-a adresat stăpânului casei, pentru a primi onorariul. Cu cea mai mare condescendenţă, bărbatul a fost de o sinceritate derutantă:

— Nu mi-a plăcut, şi pentru asta nu voi plăti.

Paulo părea să nu fi auzit şi a reacţionat ridicând ameninţător degetul şi vocea, pentru ca toţi să afle că era pe punctul de a fi înşelat:

— Nu ţi-a plăcut? Asta-i problema ta! Eu îmi vreau banii, şi nu plec de aici fără ei!

Prudenţa părea a fi una dintre virtuţile rare ale contractantului show-ului. Când a înţeles că Paulo nu glumea, a scos un teanc de bancnote din buzunar şi i l-a dat Normei, ca să le plătească sălbaticilor onorariul - atâta vreme cât o făcea în afara casei lui:

— Uitaţi banii aici. Acum, vă rog să vă retrageţi, din politeţe, căci trebuie să stau de vorbă cu invitaţii.

Paulo a ieşit de acolo fericit, fiindcă nu apucase să-i ardă una piosului. A păşit în 1987 printre sutele de mii de persoane care se-mbătau pe străzile Madridului, sărbătorind trecerea în noul an. A intrat în primul bar de flippere pe care l-a găsit deschis, a comandat un sendviş cu şuncă şi brânză, o bere neagră şi a introdus o fisă în aparatul care proiecta pe chipul său lumina multicoloră produsă de pocnetele sferelor de oţel care urcau şi coborau. La câteva minute după ce a început jocul, hoho! - şi-a bătut propriul record. Nu putea să existe semn mai bun că anul 1987 începea foarte bine.Dumnezeule! De ce nu suni un jurnalist să-i spui că ţi-a plăcut cartea mea?"

Primul lucru pe care l-a făcut Paulo când s-a-ntors în Brazilia a fost să-şi convingă tatăl să se retragă de la „Shogun", s-o lase pe Chris să lucreze liniştită — lucru care s-a-ntâmplat fără resentimente. In absenţa sa, ea nu numai că s-a ocupat cu multă competenţă de afacerile editurii, ci a-ncercat să ducă succesul concursurilor de poezie şi dincolo de Rio de Janeiro, creând antologii regionale. In cel de-al doilea semestru din 1986, „Shogun" avea să iniţieze concursul care a dat naştere *Primei antologii de poeţi din Parana,* dar, fiindcă se prezentaseră doar patruzeci şi patru de persoane (în Rio, veneau în continuare cu sutele), proiectul a murit de la prima ediţie.

Siguranţa că într-adevăr Chris se ocupa de companie la fel de bine sau chiar mai bine decât el era o încurajare în plus ca Paulo să se dedice în totalitate cărţii. Scriitorul încă mai avea totuşi îndoieli, multe îndoieli: oare chiar era cazul să scrie o carte în care să-şi povestească pelerinajul? Nu avea să fie doar încă o carte, o carte în plus despre acest subiect? De ce să nu renunţe la această idee şi să se apuce de alt proiect, cel de a scrie un *Tratat de magie practicai* Iar cartea, oricare ar fi fost tema, trebuia să fie publicată de „Shogun"? Sau predată la „Eco", aşa cum făcuse şi cu *Manualul practic de vampirismi*

Aceste incertitudini au durat până la 3 martie 1987, o zi de marţi, în timpul Carnavalului. In acea zi, Paulo s-a aşezat în faţa maşinii electrice „Olivetti", hotărât să iasă de acolo abia când va fi pus punctul final pe ultima pagină din *Jurnalul unui mag.* A lucrat frenetic timp de douăzeci şi una de zile, perioadă în care n-a pus piciorul afară, ridicându-se de pe scaun numai ca să mănânce, să doarmă şi să se ducă la toaletă. Când Chris a ajuns la cină, pe 24, soţul său avea în faţă un teanc de două sute de pagini gata să fie trimise la tehnoredactare. Decizia de a-1 edita la „Shogun" se contura în mintea sa, şi a ajuns chiar să publice mici anunţuri în suplimentul *Ideias,* care însoţea ediţia din *Jornal do Brasil* de sâmbăta şi în care se găsea doar un scurt text: „In curs de apariţie! *Jurnalul unui mag*— Editura «Shogun»“.

Cel care l-a descurajat în repetate rânduri să fie şi autor, şi editor a fost jurnalistul Nelson Liano Junior, care l-a sfătuit să bată din nou la uşa lui Ernesto Mandarino. în acest caz, „să bată la uşă“ era o expresie literală, fiindcă modesta sală în care se afla Editura „Eco“, din centrul oraşului, avea doar o uşă, care dădea direct în stradă. Mandarino îşi păstra stocurile de carte intr-un depozit de pe cealaltă parte a străzii. Paulo s-a mai gândit câteva zile şi a semnat contractul pentru prima ediţie a *Jurnalului unui mag* abia la mijlocul lui aprilie. Contractul avea să fie încheiat pe tejgheaua unui băruleţ de lângă editură, pe strada Marques de Pombal. Documentul conţinea nişte curiozităţi. Prima era că, în loc să fie valabil vreme de cinci sau şapte ani, aşa cum se obişnuia, Paulo a cerut reînnoirea contractului la fiecare editare (prima a fost de 3 mii de exemplare). Spre deosebire de solicitarea pe care o făcuse în cazul *Manualidui practic de vampirism* — când ceruse rate lunare, şi nu trimestriale -, de această dată accepta orice i se propunea, deşi inflaţia braziliană ajunsese de aproape 1% pe zi. Iar la sfârşitul contractului, autorul a plasat un addendum aparent fără sens, care, între timp, s-a dovedit profetic:

După vânzarea primelor 1000 (o mie) de exemplare, editura va suporta costurile pentru versiunile cărţii în

spaniolă şi engleză.

Dacă printre harurile sale s-ar fi aflat şi capacitatea de a prevedea viitorul, Paulo ar fi putut să profite de impuls pentru a pune în cârca lui Mandarino, în afară de engleză şi spaniolă, versiunile pentru celelalte patruzeci şi patru de limbi în care *Jurnalul unui mag* avea să fie tradus douăzeci de ani mai târziu, printre care albaneză, estoniană, farsi, ivrit, hindi, malayalam şi marati. Chiar dacă erau foarte lente la început, vânzările cărţii au devenit în scurtă vreme superioare tuturor celorlalte titluri de la „Eco“. Ani mai târziu, pensionat şi locuind în oraşul de munte Petropolis, la şaptezeci de kilometri de Rio de Janeiro, Ernesto Mandarino îşi aducea aminte că mare parte din acel succes s-a datorat unei virtuţi a lui Paulo pe care puţini scriitori o au — implicarea în promovarea cărţii:

Autorii lăsau originalele la editură şi nujăceau nimic pentru a-şi promova lucrările. Paulo nu numai că apărea în presa scrisă, vorbită şi televizată, ci ţinea şi conferinţe despre carte, acolo unde era chemat.

La recomandarea prietenului său jurnalist Joaquim Ferreira dos Santos, Paulo a luat iniţiativa, rară chiar şi printre scriitorii consacraţi: a angajat-o, plătind din buzunarul său, pe jurnalista Andrea Cais, o fată de douăzeci de ani din Para, exclusiv pentru a promova cartea în presă. Salariul era modest - 8 000 de cruzado lunar, echivalentul a patru sute de dolari în 2008, sau a şapte sute de reali —, dar scriitorul o atrăgea cu bonusuri tentante. Dacă lucrarea se vindea în 20 000 de exemplare până la finalul lui 1987, Andrea urma să câştige un bilet de avion Rio-Miami-Rio. Cum contractul prevedea şi promovarea expoziţiei de tablouri a lui Chris, intitulată „Tarot“, dacă toate cele douăzeci şi două de opere expuse se vindeau până la închiderea expoziţiei, jurnalista primea un premiu de 5 000 de cruzado. Pe lângă asta, Paulo şi Chris munceau în paralel la promovare, imprimând mici pliante de prezentare pentru *Jurnal,* pe care chiar ei se ocupau să le distribuie în fiecare seară la cozile de la cinematografe, teatre şi case de spectacole, dând „fluturaşii" din mână-n mână.

Toate aceste eforturi nu erau nimic altceva decât încercarea de a compensa rezistenţa marilor organe de presă de a face loc unei teme specifice precum cea a *Jurnalului* - ceva care părea să intereseze presa underground, din ce în ce mai săracă. Andrea îşi aminteşte că a încercat în van să realizeze o apariţie a *Jurnalului* sub formă de clip publicitar în telenovela *Mandala,* difuzată de „Globo“ si a cărei tematică avea ceva asemănător cu conţinutul cărţii. Tot rodul muncii sale avea să fie şi ştirea din presă care vorbea despre existenţa *Jurnalului unui mag.* Era vorba de o notă atât de scurtă în secţiunea „Nume“ a suplimentului *Revista de Domingo* din *Jornal do Brasil,* încât efectul său s-a oprit chiar acolo. Alături de ea, scriitorul apărea, la sugestia lui Joaquim, îmbrăcat cu o mantie neagră şi ţinând o spadă. Deşi era mică, ştirea n-a scăpat de atenţia producătorilor emisiunii de interviuri *Sem Censura,* transmisă în direct în fiecare după-amiază pe canalele naţionale, prin TV Educativa, la care Paulo a fost invitat.

La una dintre întrebările prezentatoarei Lucia Leme şi în faţa a milioane de telespectatori, Paulo a dezvăluit pentru prima dată în public secretul care până atunci fusese doar privilegiul câtorva prieteni şi al jurnalului: aşa era el, un mag, iar printre puterile sale era şi de a face să plouă, dacă dorea. Strategia a funcţionat. Reporterul Regina Guerra, de la ziarul *O Globo,* a văzut emisiunea şi i-a sugerat şefului ei un reportaj cu noul personaj al scenei culturale din Rio: scriitorul care făcea să plouă. Şeful de departament considera că e o adevărată prostie, dar, la insistenţa tinerei, şi-a dat acordul să-l realizeze. Rezultatul a fost că pe 3 august broşura culturală a ziarului îi dedica prima pagină în întregime lui Paulo Coelho, botezat într-un titlu pe opt coloane „O Castaneda de Copacabana“. Intr-o secvenţă de fotografii, apare în frunzişul grădinii din faţa apartamentului său îmbrăcat cu aceeaşi mantie neagră, cu spada în mână şi cu ochelari fumurii. Textul care precedă interviul pare făcut la cererea cuiva despre care se spunea că are puteri supranaturale:

Pereţii groşi ai clădirii vechi fac ca apartamentul să fie ferit de zgomot, chiar dacă se află în unul dintre

punctele cele mai tumultuoase din oraş — Copacabana, Posto Quatro. Unul dintre dormitoare e folosit ca birou şi are deschiderea spre o pădurice în miniatură: arbuşti, plante agăţătoare şi ferigi se amestecă pe terasă. La prima întrebare — „Eşti magî“ —, Paulo Coelho, care lansează Jurnalul unui mag, *cea de-a cincea carte a sa, răspunde cu o alta: — Bate vântul?*

O privire spre frunzişul compact e suficientă pentru a da din cap şi a murmura un „nu“ obişnuit, al cărui ton indică importanţa scăzută a prezenţei sau absenţei curentelor de aer pentru interviu:

—Atunci, priveşte aici - el rămâne aşa cum era, aşezat pe o pernă, sprijinit de alta, fără să facă nimic.

Mai întâi, vârful frunzei palmierului începe să se balanseze uşor. In clipa următoare, planta întreagă se înclină, la fel ca toată vegetaţia din jur. Clincăne firele cortinei de bambus de pe coridor, zboară de pe planşetă paginile cu notiţele reporterului. După unul sau două minute, vântul încetează la fel de repede cum a început. Mai rămân nişte frunze uscate pe covor şi o întrebare: a fost coincidenţăî Sau chiar e mag, care ştie să aducă vântul? Citeşte şi vei descoperi.

în afară de *O Globo,* pluvio-declanşatorul autor a mai făcut rost de încă un spaţiu în *Pasquim* şi în revista *Manchete.* Mereu simpatic şi receptiv faţă de jurnalişti, poza făcând yoga, se lăsa fotografiat în spatele retortelor fume- gânde utilizate în experimentele de laborator, îşi punea şi-şi scotea mantia şi spada, la cererea clientului. Barierele începeau să cadă. Numărul său de telefon îşi făcea încet, încet loc în agendele cronicarilor sociali — printre care se afla şi prietena sa, Hildegard Angel - şi, în mod frecvent, puteau fi citite

ştirile care anunţau că fusese văzut că lua cina în restaurantul cutare sau că

> >

ieşea din cutare teatru. Pentru prima dată, Paulo a putut să simtă adierea faimei, lucru de care niciodată până atunci nu avusese parte, nici măcar în culmea succesului muzical, fiindcă

în acea perioadă steaua, faţa vizibilă a duoului, era Râul Seixas. Această supraexpunere a avut imediat efecte asupra vânzării cărţii, dar *Jurnalul* încă părea departe de a deveni un bestseller.

Pentru a încerca să capitalizeze ceea ce chiar el numise „ciobul de faimă", Paulo şi astrologul Clâudia Castelo Branco, care scrisese prefaţa la *Jurnal*, s-au asociat cu compania specializată Itatiaia Turismo, pentru a organiza un pachet turistico-spiritual botezat „Cele trei drumuri sfinte", care erau creştinismul, iudaismul şi islamismul. Cei interesaţi urmau să fie ghidaţi de Paulo şi Clâudia într-o călătorie care avea să înceapă în Madrid şi, înainte să se termine la Santiago de Compostela, parcurgea un zigzag extenuant care trecea prin Egipt (Cairo şi Luxor), Israel (Ierusalim şi Tel Aviv), Franţa (Lourdes) şi, din nou, Spania (Pamplona, Logrono, Burgos, Leon, Ponferra- da şi Lugo). Nu se ştie dacă a fost cel mai prost anunţ publicat în ziare (care nu informa nici măcar cât timp dura excursia) sau dacă preţul pachetului a fost piperat (2 800 de dolari, echivalentul a 5 000 de dolari în 2008 sau a 8 000 de reali), cert e însă că n-a apărut nici un doritor. Chiar dacă n-a dat rezultate, proiectul a consumat timp şi muncă din partea celor doi şi, pentru a-i răsplăti, agenţia le-a vândut, la jumătate de preţ, o excursie în Orientul Mijlociu, unul dintre locurile sugerate de eşuatul pachet mistico-turistic.

Paul Freeman vai fazer o papel de Ronald Biggs no cinema (em cima). Paulo Coelho (esquerda) conseguiu a espada de Magu depois de percorrer o Caminho de Santiago. E Márcia Moura, a ex-juíza, não lança mais livros sobre extravagâncias sexuais. Virou cantora e compõe rock conclamando ao uso de camisinha
DOMINGO 13

însoţiţi de Paula, mama lui Chris, Paulo şi Clâudia s-au îmbarcat pe 26 septembrie, dar, cum au ajuns la Cairo, Paulo a decis să se despartă de grup şi să meargă doar cu soacra sa. în cea de-a doua zi în capitala egipteană, a angajat un ghid pe nume Hassan şi i-a cerut să-l ducă în cartierul Moqattam, din sud-estul oraşului, pentru a vizita mănăstirea coptă „Sfântul Simeon Pantofarul". De acolo, au traversat oraşul cu taxiul şi deja se înnoptase când cei doi, după ce au trecut printr-o imensă mahala, au pus piciorul pe primele bancuri de nisip din cel mai mare deşert al planetei, Sahara, la câteva sute de metri de Sfinx şi de celebrele piramide ale lui Keops, Kefren şi Mikerinos. Au schimbat taxiul cu doi cai (Paulo se temea să nu se dezechilibreze de pe cocoaşa unei cămile, celălalt mijloc de transport disponibil începând de acolo) şi s-au dus spre piramide. Când au ajuns în apropierea monumentelor de piatră, Paulo a preferat să continue drumul pe jos, prin nisip, în timp ce Hassan avea grijă de cai, citind Coranul, cartea sfântă a musulmanilor. Paulo afirmă că, în apropierea unuia dintre monumentele iluminate, a văzut, în mijlocul deşertului, o femeie îmbrăcată cu un chador şi cărând un vas de lut pe umăr. Era vorba, după spusele lui, de ceva foarte diferit faţă de ceea ce se întâmplase în Dachau. „O viziune e ceva ce vezi, iar apariţia este ceva aproape fizic",

R ONALD BIGGS, o fa- raoso ladrão do trem paga- dor ingles, continua solto — e, se o coronei Nonh tam- bem está, não há nenhuma injustiţa nisso Ele comegou a filmar na semana passada a histdria de seu seqiiestro, em 1979, urna produgão mglesa com o ator Paul Freeman no papei principal. Está bem de vida, embora as ieis o obri- guem a estar em casa às dez da noi te: "E atá bom", diz, "com tanto assaltante na rua depois disso". Vive num ca- sarão de Sama Teresa, protc- gido por ura cão policial ("assaltante brasileiro tem medo de cachorro") c um telefone onde afixou um numen) indispensável ao bom crdadão: "Poifcia, 190".

I ABC IA MO DBA. a juiza que escandalizou seus pares ao escrever um livro sobre as util e urna manei ras de se chegar ao orgasmo mulţi pi o, voltou, digamos, mais *coot* Vai fazer, no prd- ximo dia 8, no Mistura Fina, um *show*, onde langa seu prrmeiro disco, *Cuidaids.* Pasmem: (URI *rock* pedindo fidelidade, a histária de urna mulher desprezada por um amante msaciâvej — "antiga- mente a gente pod ia tranşat com eles e com elas numa boa" — e que o ve chegando de volta, restgnado com a nova realidadc: "Agora se a vida quiser gozar/A mim vai ter que procurar." Nada de sexo oral, ana) ou outras tec- nicas de estupefagão sensual, o indice dc seu livro *Revolu- $ão Feminina* já na 17' edi- são. Mârcia dá o exemple: está namorando o ex- m ari do. Moderaţão e camisi- nha *6 o* que pede deşt a vez. "6 bom transar de camisi- nha", diz. "O homem precisa acabar com este piecon- ceito." Evidentemente, a ex- juiza lamenta a doenga. Mas acha que ela trouxe benoficios: "O homem agora e obngado a ser homem e a gostar de mulher. E menos perigoso."

Pentru a-şi promova cartea, Paulo pozează pe copertă şi pentru ziare, Conform presei, el era „Castaneda de Copacabana".

explica el. „Ceea ce s-a întâmplat la Cairo a fost o apariţie.[1]* Chiar dacă era obişnuit cu fenomenele de acest fel, s-a mirat de ce a văzut. A privit spre nesfârşita întindere de nisip care-1 înconjura în acea noapte scăldată de lumina lunii pline, şi n-a văzut pe nimeni în afară de Hassan, care continua să bolborosească versuri sfinte. Când s-a apropiat de Paulo, figura a dispărut la fel de misterios cum a apărut. Dar i-a lăsat o impresie atât de puternică, încât, câteva luni mai târziu, a fost capabil să reconstituie apariţia în amănunt când
si-a scris cea de-a doua carte.
>

întors în Brazilia, câteva săptămâni mai târziu, avea să primească, chiar din avion, prima mare ştire despre cariera sa. Când însoţitoarea de zbor de la Varig i-a dat un număr din *O Globo* de sâmbăta anterioară, a îndoit ziarul pe genunchi, a închis ochii, a meditat un moment şi abia apoi a deschis, direct la pagina culturală: acolo, *Jurnalul unui mag* se afla pe lista celor mai vândute cărţi din acea săptămână. Până la sfârşitul anului, a semnat contracte pentru cinci noi tiraje ale cărţii, ale cărei vânzări aveau să depăşească 12 000 de exemplare. Succesul l-a încurajat să înscrie *Jurnalul* la Premiul Institutului Naţional al Cărţii pentru romane publicate, organizat de Ministerul Educaţiei, al cărui juriu în acel an se întrunea în Vitoria, capitala statului Espfrito Santo. Juraţii erau poetul Ivan Junqueira, din Rio, cu care, mai târziu, Paulo avea să fie coleg la Academia Braziliană de Litere; Roberto Almada, scriitor din Vitoria; şi Carlos Herculano Lopes, jurnalist din Minas. La sfârşit, a fost aleasă cartea *O Longo Tempo de Eduardo da Cunha Junior;* scrisă de portughezul Cunha de Leiradella, care pe atunci locuia în Brazilia. Fără să figureze nici măcar printre finalişti*, Jurnalul unui mag* a obţinut numai votul lui Junqueira. „Cartea e neobişnuită pentru noi, o relatare foarte inci- tantă, fiindcă amestecă realitatea cu fantasticul**, îşi aduce aminte poetul. „Pe mine personal, m-a interesat, în măsura în care-mi place mult literatura de călătorie şi acest tip de relatare uşor sumbră**.

Imediat după comunicarea rezultatului, Paulo a mai suferit o decepţie. Revista *Veja* a publicat un lung reportaj despre

bătrân, un alchimist, căuta piatra filozofală, înţelepciunea. Vrea să aibă noţiunea clară a ceea ce poate realiza un bărbat prin inspiraţie. Alchimistul (poate că era un titlu bun) recita texte din Shakespeare şi Chico Anysio. Interpreta melodii şi dialoga cu el însuşi, jucând încă un personaj. Poate fi alchimist sau vampir. Ştiu din experienţă proprie că vampirii stimulează mult imaginaţia umană, iar, de ceva vreme, nu mai văd pe scenă nimic care să îmbine înfricoşătorul cu umorul.

Dar, la fel ca şi Faust, alchimistul înţelege că înţelepciunea nu e în cărţi, ci în oameni — iar oamenii sunt publicul din sală. Pentru a le da o stare sufletească bună, îi invită să cânte împreună. Perry avea să fie alchimistul, implicat în rolul său de descoperitor. Subliniez că toate acestea trebuie făcute cu mult simţ al umorului.

Cum piesa n-a ajuns niciodată să fie pusă în scenă, acea mică schiţă a fost modificată şi schimbată până şi-a pierdut complet caracterul dramatic,**împreună cu ghidul la piramidele din Egipt, Paulo caută inspiraţia pe care avea s-o întreţină în viitoarele sale cărţi.**

căpătând formă de roman. Intimitatea lui Paulo cu acea poveste era atât de mare, încât, când a decis să scrie cartea, nu i-au trebuit mai mult de două săptămâni pentru a scrie două sute de pagini, ca dimensiune fiind asemănătoare cu *Jurnalul unui mag.* La început, era dedicaţia pentru Jean, căruia Paulo i-a acordat privilegiul de a-i citi manuscrisul original:

Pentru J.,
Alchimistul care cunoaşte şi foloseşte tainele Marii Opere.

Când *Alchimistul* era aproape de lansare, în iunie 1988, *Jurnalul unui mag* depăşise deja 40 000 de exemplare şi împlinise nouăsprezece săptămâni neîntrerupte în principalele liste de bestselleruri din presa braziliană. Indiferenţa trufaşă cu care-1 trataseră marile mijloace de comunicare a ajuns să ofere succesului un gust special, rodul propriei cărţi şi al războiului de gherilă pe care Paulo, Chris şi Andrea Cais s-au angajat să-l facă public. *I Ching,* aşa cum era interpretat de Paulo, i-a recomandat să reînnoiască contractul cu Andrea, dar, cum ea îşi luase un alt angajament de lucru, iar scriitorul dorea să i se devoteze în întregime, responsabilităţile jurnalistei i-au fost transferate lui Chris. Ea şi Paulo au adoptat cu *Alchimistul* aceeaşi tactică pe care o folosiseră la prima carte: cuplul continua să frecventeze intrările la teatru, baruri şi cinematografe, vizitând librăriile şi dându-le vânzătorilor cadou cărţi cu autograf. Din experienţa în lumea muzicii, Paulo importase în universul literar o practică reprobabilă — *jabacule,* numele recompensei pentru reportajele sau comentariile radiofonice favorabile unui disc (în acest caz, unei cărţi). Printre munţii de hârtii adunate de scriitor, se pot găsi vestigii *dejahd* în „buletinele de difuzare" (*certificados de irradiagão*) emise de radio *O Povo AM-FM,* campioana audienţei din Fortaleza, Ceară. Foile de calcul trimise lui Paulo demonstrau că, în fiecare zi din a doua jumătate a lunii iulie, *Alchimistul* era subiect de „comentarii confidenţiale" (eufemism pentru elogiile torenţiale) de trei ori pe zi, în emisiunile lui Carlos Augusto, Renan Franţa şi Ronaldo Cesar, în

perioada când prezentatorii cei mai populari se aflau în oraş.

Lui şi lui Chris le era clar că se aflau în mijlocul unei lupte unde totul îşi avea valoarea sa: de la expedierea de exemplare cu autografe către marii baroni ai presei braziliene (dintre care numai Silvio Santos, proprietarul postului TV SBT, a mulţumit printr-o telegramă politicoasă) până la activitatea de conferenţiar „cu normă întreagă" — cu diferenţa că, spre deosebire de ceea ce se obişnuia în aceste cazuri, nu lua nici un ban ca să vorbească în public. Ca un misionar, la orice oră din zi sau din noapte era disponibil şi avea pe vârful limbii cele opt teme pe care le oferea la alegere organizatorilor de conferinţe: „Drumurile sacre ale Antichităţii", „Trezirea magilor", „Practicile RAM", „Filozofia şi practica tradiţiei oculte", „Tradiţia ezoterică şi practicile RAM", „Revenirea ezoterismului", „Magie şi putere" şi „Modalităţi de a învăţa şi a preda". La finalul fiecărei şedinţe, participanţii aveau ocazia să achiziţioneze exemplare cu autograf din *Jurnal* şi din *Alchimistul.* Şi, după cum se vedea, nu era o problemă să strângă lume pentru a-1 asculta. Agenda lui Paulo în această perioadă dovedea că ţinuse conferinţe atât la instituţii renumite, ca Teatrul National din Brasilia sau Facultăţile „Cândido Mendes" din Rio, cât şi la hoteluri din statul Goiâs ori chiar la reşedinţe particulare, aşa cum a fost conferinţa pe care a ţinut-o în apartamentul soacrei cineastului Caca Diegues din Rio. Gherila dădea totuşi rezultate lente, iar roadele ei în vânzarea romanului *Alchimistul* au mai durat până să apară. La şase săptămâni de la lansare, fuseseră vândute câteva mii de exemplare — o minune într-o ţară ca Brazilia, e adevărat, dar nu se compara cu performanţele *Jurnalului,* şi cu atât mai puţin cu planurile autorului:

> *Până acum, cartea n-a ajuns încă la 10% din obiectivul stabilit. Cred că această carte depinde de un miracol. îmi petrec ziua lângă telefon, care nu sună. Dumnezeule! De ce nu sună un jurnalist care să-mi spună că i-a plăcut cartea? Opera mea e mai mare decât maniile, cuvintele, sentimentele mele. Pentru ea*

mă umilesc, păcătuiesc, aştept, disper.

Cu *Jurnalul unui mag,* pe locuri fruntaşe în listele celor mai vândute cărţi, şi cu *Alchimistul,* care se-ndrepta în aceeaşi direcţie, devenise imposibil să-l ignori pe autor. Spre deosebire de tăcerea care a însoţit publicarea primei cărţi, făcută cadou prin marile mijloace de comunicare, lansarea *Alchimistului* avea să fie precedată de materiale pe pagini întregi în principalele ziare din Brazilia. Şi, cum *Jurnalul unui mag* fusese total ignorat la publicare, majoritatea presei s-a văzut obligată să-l redescopere după succesul cu *Alchimistul.* Spaţiu părea să fie destul, dar nici un jurnalist nu l-a sunat ca să-i spună că i-a plăcut cartea. Ceea ce făcuseră ziarele până atunci erau reportaje despre autor şi un rezumat al subiectului cărţii. Cei mai modeşti au reprodus pur şi simplu comunicatul de presă difuzat de „Eco".

Jurnalistul şi criticul Antonio Goncalves Filho, în publicaţia *Folha de S. Paulo,* a fost primul care a publicat un material de critică literară despre o carte a lui Paulo Coelho, pe 9 august 1988. Acesta observa c*â. Alchimistul* „nu are impactul seducătoarei naraţiuni" din *Jurnalul unui mag,* iar singura observaţie pe care i-o face cărţii este că istoria adoptată de autor „a fost folosită deja ca temă într-un număr considerabil de cărţi, filme şi opere":

> *Riguros vorbind, nu e nici o noutate în această fuziune de legende, care-şi pot avea originea în manuscrisele din primele secole ale erei creştine („Parsifal", de exemplu), precum şi în textele lui Saint-Exupery. Se pare că nici „Alchimistul" n-a existat efectiv. La fel ca şi în* Parsifal, *eroul epic al lui Coelho este şi el un „sărac cu duhul", inocent, în căutarea a ceva capabil să neutralizeze răul din lume. Cultul credinţei, restaurarea ordinii, afirmarea diversităţii în cadrul unei structuri ce tinde să se uniformizeze sunt, desigur, întrebările prezente în* Parsifal *pe care le repetă*

Alchimistul. *Până chiar şi predestinarea eroului.*

Criticul părea să forţeze uşi deschise. Chiar autorul, în prefaţă, evidenţiase asemănările şi-şi clarificase sursele de inspiraţie utilizate pentru a-şi scrie cartea:

> Alchimistul *esteţi un text simbolic. Pe parcursul paginilor sale, am transmis cu bună ştiinţă tot ceea ce am învăţat, am căutat să-i omagiezpe marii scriitori care au reuşit să atingă un Limbaj Universal: Hemingway, Blake, Borges (care, de asemenea, a folosit istoria persană în una dintre poveştile sale) şi Malba Tahan, printre alţii.*

în al doilea semestru din 1988, Paulo se gândea să facă un mare salt în viaţa sa - să se mute la o editură mai mare şi mai profesionistă decât „Eco“-, când a primit de la Jean încă o ordalie: el şi Chris trebuiau să petreacă patruzeci de zile în deşertul american Mojave din sudul Californiei. Cu bagajele gata, în ajunul decolării a avut o conversaţie telefonică descurajantă cu editorul Mandarino, care, deşi era încă entuziasmat de *Jurnalul unui mag,* nu credea că *Alchimistul* putea să aibă aceeaşi performanţă. Ideal era să amâne călătoria şi să rezolve imediat problema, însă maestrul J. a fost de neînduplecat. Astfel, pe la jumătatea lui septembrie, cei doi realizau exerciţiile spirituale ale Sfântului Ignaţiu de Loyola pe o căldură necruţătoare de până la 50° Celsius în Mojave. Din această experienţă avea să se nască, patru ani mai târziu, cartea *As Valkirias* „Valkiriile" - scrisă cu *k,* şi nu cu *q (As Valquirias),* pentru a avea unsprezece litere, număr considerat „puternic" de unele curente ezoterice.

La sfârşitul lui octombrie, erau înapoi la Rio. Paulo dorea să rezolve imediat problemele pe care le avea cu „Eco“, dar nu avea nici un rost să părăsească micuţa editură atâta vreme cât nu ştia la ce uşă să bată. într-o noapte, dispus să uite puţin de aceste probleme, şi-a însoţit un prieten la un recital de poezie

care avea loc într-un băruleţ la modă din zona de sud. în tot acel timp, a avut senzaţia stranie că cineva din public aşezat în spatele său îl priveşte fix. Abia când s-a terminat serata şi luminile s-au aprins, s-a întors şi a dat de privirea fixă a unei frumoase fete cu părul negru, spre douăzeci de ani. Aparent, nu exista nici un motiv pentru ca cineva să-l privească în acel fel. Departe de hippy-ul cu păr zburlit care fusese până în urmă cu câţiva ani, la patruzeci şi unu de ani Paulo avea părul aproape în totalitate alb, tuns cu grijă, mustaţă şi cioc la fel de scurte şi grizonante. Fata era prea frumoasă ca el să nu ia nici o iniţiativă. S-a apropiat şi a întrebat-o fără ocolişuri:

— Cumva te uitai la mine în timpul recitalului?

Fata i-a zâmbit:

— Da, mă uitam.

— Eu sunt Paulo Coelho.

— Ştiu. Uite ce am aici în geantă.

A băgat mâna în geanta de piele şi a scos de acolo un exemplar uşor uzat din *Jurnalul unui mag.* Paulo urma să-i dea autograf, dar, când a aflat că era exemplarul unei prietene, s-a întors spre ea:

— Cumpără-ţi-1 pe-al tău şi-ţi dau autograf.

Rămăsese să se-ntâlnească peste două zile la centenara şi eleganta Cofetărie „Colombo", în centrul oraşului, după ce-şi va fi cumpărat un exemplar special pentru a primi autograf. Dacă alegerea unui loc romantic precum „Colombo" te ducea cu gândul la alte intenţii ale scriitorului, nu asta s-a-ntâmplat. în ziua stabilită, a întârziat o jumătate de oră şi i-a spus că nu putea să stea mult, fiindcă avea o întâlnire neprevăzută cu editorul său, care tocmai îi confirmase dezinteresul de a continua să publice *Alchimistul.* Pentru a putea să stea de vorbă puţin mai mult, Paulo şi fata au plecat pe jos până la „Eco“, care se afla la vreo zece străduţe de „Colombo".

Ea era Monica Rezende Antunes, de douăzeci de ani, singură la părinţi, fiica inginerului Jorge Botelho Antunes şi a secretarei, Belina Rezende

Antunes — părinţi liberali, care îi impuseseră fiicei lor o singură obligaţie, cea de a urma un curs de balet clasic, pe care l-a

urmărea agilitatea şi bunele performanţe de la Editura „Rocco“, care, deşi avea puţin peste zece ani de existenţă, prezenta în catalogul său piese de rezistenţă precum Gore Vidai, Tom Wolfe şi Stephen Hawking. La opt seara, când a intrat la Argumento, librăria era plină ochi de lume. S-a furişat printre ospătari şi invitaţi, s-a apropiat de Rocco, pe care-l cunoştea numai din fotografiile din ziare, şi a purtat cu el un dialog rapid:

— Bună seara, numele meu este Paulo Coelho şi mi-ar plăcea foarte mult să vă cunosc.

— După nume deja te cunosc.

— Voiam să vorbesc cu dumneavoastră despre cărţile mele. Am chiar şi o prietenă, Bona, care locuieşte în aceeaşi clădire cu dumneavoastră, şi m-am gândit s-o rog să organizeze o cină pentru a ne face cunoştinţă.

— Nu e nevoie să ceri nimic nimănui. Vino la editură, bem o cafea acolo şi stăm de vorbă despre cărţile tale.

Rocco a stabilit întâlnirea peste două zile. Totuşi, înainte de a se hotărî, Paulo a recurs la *I Ching* pentru a afla dacă trebuia sau nu să dea *Alchimistul* noii edituri - bineînţeles, dacă „Rocco" se arăta interesată. După cum a înţeles din răspunsul oracolului, cartea trebuia dată dacă noul editor se angaja s-o pună în librării înainte de Crăciun. Era o interpretare cât se poate de convenabilă transmisă de *I Ching,* din moment ce orice autor ştie că sărbătoarea Crăciunului este cea mai bună perioadă a anului pentru piaţa cărţilor. Când a ieşit din casă pentru a se întâlni cu Rocco, a sunat telefonul: era Monica, pe care a invitat-o să-l însoţească. Imediat ce a ajuns, s-a simţit bine să vadă că se afla în aceeaşi sală de aşteptare cu scriitorul din sud João Gilberto Noii, de două ori câştigător al Premiului „Jabuti" acordat de Camera Braziliană de Carte şi a cărui operă inspirase chiar şi filme, precum *Nunca Fomos Tao Felizes* al cineastului Murilo Salles. După o conversaţie scurtă şi plăcută, Paulo a lăsat la „Rocco" un exemplar din *Jurnalul unui mag* şi altul din *Alchimistul.* Editorul a considerat destul de ciudată exigenţa de a publica cartea într-un timp atât de scurt, dar Paulo le-a explicat că era de ajuns să cumpere fotolitografiile de la „Eco“, să înlocuiască numele editurii şi să pună cartea pe piaţă. Rocco a rămas să se gândească şi a spus că urma să-i răspundă în aceeaşi săptămână. De fapt, două zile mai târziu l-a sunat, pentru a-1 anunţa că noul contract era gata de semnat. Rocco avea să publice *Alchimistul.***25**

Odată cu succesul cărţii *Brida,*
critica iese din ascunziş:
începe torturarea publică a lui Paulo Coelho

Refuzat de Mandarino, *Alchimistul* a devenit unul dintre cele mai populare cadouri, nu numai pentru acel an, ci şi pentru mai multe Crăciunuri, reve- lioane, Paşti, carnavaluri, posturi şi zile de naştere în Brazilia şi în peste o sută de ţări. Prima ediţie lansată de noua editură a dispărut în câteva zile din librării, generând un lucru puţin obişnuit: unul şi acelaşi autor cu două cărţi pe lista de bestselleruri, una la categoria ficţiune, *Alchimistul,* iar cealaltă la nonficţiune, *Jurnalul unui mag.* Iar vânzările la acest titlu nu s-au oprit niciodată. Fenomenul în care s-a transformat cartea în mâinile lui Rocco l-a încurajat pe Paulo să retragă de la „Eco“ şi *Jurnalul unui mag şi* să-l aducă la noua editură şi, cum avea nevoie de un pretext pentru schimbare, a început să-i ceară diverse lucruri vechiului editor. Primul dintre ele a fost să încerce să-i protejeze drepturile de autor de coroziunea provocată de teribila inflaţie de 1 350% pe an: în loc de rate trimestriale (privilegiu pe care puţini autori îl aveau), i-a solicitat lui Mandarino plăţi săptămânale, schimbare care a ajuns să fie acceptată, chiar dacă contrazicea practicile pieţei. Profitând de infinita răbdare a proprietarului Editurii „Eco“ (şi de evidentul interes al acestuia de a păstra cartea), Paulo a adăugat imediat două clauze absolut inedite în contractele cu editurile braziliene - corecţia monetară zilnică, legată de unul dintre mecanismele existente la acea vreme, şi destinarea unui procent din vânzarea brută pentru promovarea cărţii:

*Articolul 19. Vor fi creditaţi la dispoziţia autorului, în fiecare lună, 3% (trei la sută) din vânzarea angro a exemplarelor, corectate zilnic de BTN fiscal sau orice alt indicator echivalent. Aceşti bani vor fi utilizaţi de autor, la alegerea sa exclusivă, prin prezentarea bonurilor fiscale de cheltuieli, pentru promovarea şi publicitatea cărţii, putându-fi folosiţi în promoţii de orice fel.*Acea situaţie dintre autor şi cei doi editori ai săi părea să trezească un interes special în Monica Antunes, care-1 însoţea de-acum pe Paulo peste tot, oriunde s-ar fi dus el. La începutul lui 1989, tânăra i-a mărturisit, în timpul unei cine la o pizzerie din Leblon, că se gândea să renunţe la facultate (tocmai trecuse în al doilea an la inginerie chimică) şi să se mute cu iubitul ei în străinătate. Ochii scriitorului au sclipit, ca şi cum ar fi prevăzut deschiderea unei noi uşi pentru cariera sa:

— Excelentă idee! De ce nu vă mutaţi în Spania? Am acolo mai mulţi prieteni care te pot ajuta. Poţi să-ncerci să-mi vinzi cărţile. Dacă reuşeşti, primeşti un comision de 15%, la fel ca oricare alt agent literar.

Când a comentat acest subiect cu iubitul ei, a descoperit că firma unde lucra avea o fabrică în Barcelona şi, la prima vedere, nu era greu să se transfere acolo - sau, în cel mai rău caz, putea să facă un stagiu plătit timp de câteva luni. în afară de asta, Monica a aflat imediat că în Barcelona îşi aveau sediul unele dintre cele mai importante edituri spaniole. în ultima săptămână din mai 1989, Monica a aterizat în Madrid însoţită de Eduardo. A ajuns foarte nervoasă, din cauza zborului inconfortabil. O treceau fiorii, fiindcă nu vorbea deloc spaniolă şi pentru că-i era teamă să nu aibă probleme la vamă din pricina excesului de bagaj şi a banilor insuficienţi pe care-i avea. Totul a mers însă bine şi au reuşit să găsească un hotel curat şi ieftin în Madrid, unde aveau să rămână până se hotărau exact ce să facă. Cum era prima călătorie a amândurora în Spania, au profitat de primele zile pentru a urma toate recomandările lui Paulo: au fost de trei ori la Muzeul Prado, au parcurs grădina botanică, parcul El Retiro şi Palatul Regal, vechiul sediu al monarhiei transformat în muzeu (pe care Monica l-a considerat „excesiv de

luxos"), în duminica Rusaliilor, au însoţit miile de credincioşi care traversau oraşul de la Puerta del Sol, în inima capitalei, până la catedrala metropolitană, cântând muzică religioasă într-o procesiune emoţionantă. „Numai când mă gândesc la asta mi se face pielea de găină", i-a scris ea lui Paulo după câteva zile, într-o scrisoare pe care o semna „o nimfă într-o ţară străină". Capitala spaniolă avea toate aceste lucruri bune — şi, în plus, avea şi *Movida,* care continua cu toate pânzele sus —, însă şederea lor acolo n-a depăşit trei săptămâni. în afară de stagiul de la Braun, Eduardo reuşise să obţină şi un loc de muncă temporar la Fabrica de echipamente chirurgicale „Palex" - ambele se aflau în Barcelona.

în primul an în Spania, Monica şi Eduardo au locuit într-un apartament aflat în Rubi, una dintre multele localităţi din care este alcătuită regiunea metropolitană a Barcelonei. La târgurile de carte, parcurgeau standurile adunând cataloage de la edituri şi petreceau zile în şir trimiţând prin poştă, fiecăreia dintre ele, un mic comunicat de presă prin care ofereau drepturile de autor pentru *Alchimistul* şi, în cazul editurilor din alte ţări, şi pentru *Jurnalul unui mag.* Banii erau totuşi puţini şi, fiindcă norocul nu le-a surâs, Monica a fost obligată să ducă greul: a dat ore particulare de engleză şi matematică pentru copii, a distribuit pliante publicitare pentru un buric, a fost ospătăriţă şi şi-a mai găsit şi timp să facă un curs de modă. Când *Jurnalul unui mag,* reprezentat şi tradus de boliviana H. Katia Schumer, a fost publicat de Editura „Martinez Roca“ (cu titlul *El Peregrino de Compostela),* Monica şi Eduardo au început să contribuie, modest, la promovarea cărţii: mergeau cu metroul şi se prefăceau că citesc un exemplar, lăsând coperta la vedere pentru ceilalţi pasageri. „Cum eu chiar citeam cu adevărat”, a povestit ea într-o scrisoare, „aproape că ştiam textul pe dinafară.”

în timp ce în Spania cuplul bătea apa-n piuă, *Jurnalul unui mag* şi *Alchimistul* rămâneau în capul listei cu cărţile cele mai vândute în Brazilia, în ciuda faptului că a acceptat toate exigenţele autorului, la finalul lui 1989 Mandarino a primit vizita lui Paulo Rocco, care aducea o veste proastă pentru portofelul

său: pentru un avans de 60 000 de dolari (aproape 100 000 de dolari în 2008, sau 175 000 de reali), editura sa tocmai achiziţionase drepturile de publicare şi pentru *Jurnalul unui mag.* După aproape două decenii, Ernesto Mandarino nu ascunde durerea lăsată de autorul pe care „Eco“ a mizat când el încă era un nimeni:

— Ediţiile s-au succedat şi au trezit lăcomia altor edituri. Când m-a vizitat, Rocco mi-a spus că avea să-l ia pe Paulo Coelho pentru 60 000 de dolari avans. Eu m-am limitat să declar că, dacă asta era dorinţa lui, nu puteam să fac nimic, fiindcă contractele erau pe ediţie. După douăzeci şi opt de ediţii din *Jurnalul unui mag,* ne-a părăsit. Asta ne-a cauzat o mare durere. O altă mare durere a fost că în interviurile şi reportajele în care a apărut nu şi-a citat niciodată originea, adică n-a vorbit despre micuţa Editură „Eco”.

Lăsând deoparte resentimentele, Mandarino recunoaşte importanţa autorului nu numai pentru piaţa editorială, ci şi pentru literatura braziliană:

— Paulo Coelho a transformat cartea într-un produs popular şi de larg consum. A revoluţionat piaţa editorială din Brazilia, care se limita la tiraje ridicole, de trei mii de exemplare. Cu el, piaţa a crescut. Paulo Coelho a dat
demnitate cărţii în Brazilia si literaturii noastre în lume.
>>

Pe o piaţă editorială restrânsă precum cea braziliană, era normal ca marii editori să se intereseze de un autor care, cu doar două titluri, ajunsese la 500 000 de exemplare vândute. In indiferenţa olimpică a presei, teancuri de cărţi ale sale dispăreau din librării şi mii de persoane se îngrămădeau în sălile de conferinţe din întreaga ţară — şi n-o făceau doar pentru a asculta veşnicele nimicuri publicitare. Cititorii voiau să împărtăşească personal cu autorul experienţele spirituale despre care vorbea în operele sale. Paulo ţinea conferinţe foarte competitive şi nu erau neobişnuite scenele precum cea petrecută în sala de conferinţe „Martins Pena“, în Brasilia, când a fost necesar să se instaleze boxe în afara sălii de 2 000 de locuri pentru cei care întârziaseră. Un interviu al său luat de

jurnalista Mara Regea, de la Radio Nacional de Brasilia, a trebuit să fie redifuzat de trei ori, la cererea oamenilor, care voiau să-l audă vorbind timp de o oră şi jumătate despre alchimie şi misticism. Asta se repeta în toată ţara. în Belo Horizonte, sala de 350 de locuri a Băncii de Dezvoltare din Minas Gerais n-a fost suficientă pentru cei aproape o mie de oameni care au venit să-l asculte, obligându-1 pe tânărul Afonso Borges, organizatorul evenimentului, să amplaseze televizoare prin diverse locuri ale clădirii, pentru ca nimeni să nu piardă privilegiul de a auzi cuvintele magului.

Când a devenit atentă la acest subiect, presa părea dezorientată şi nu ştia cum să explice succesul atât de răsunător. Ezitând să evalueze conţinutul literar al cărţilor, ziarele preferau să-l trateze ca pe încă un fenomen de marketing trecător. După părerea unei bune părţi dintre jurnalişti, scriitorul Paulo Coelho nu era mai mult decât o modă trecătoare, aşa cum fuseseră hula-hop, twist şi chiar compozitorul Paulo Coelho şi Societatea sa Alternativă. De când *O Globo* îl numise „Castaneda de Copacabana“ pe prima pagină a secţiunii culturale, cu doi ani în urmă, presa parcă uitase de el. Abia când titlurile sale au ajuns pe primul loc în listele celor mai vândute cărţi, iar ziarul *O Estado de S. Paulo* a susţinut că din *Jurnalul* şi *Alchimistul* se vându- seră peste jumătate de milion de exemplare, criticii şi-au dat seama că doi ani erau prea mult pentru ca acest lucru să fie doar o modă. Bărbatul cu părul albit înainte de vreme, care vorbea despre vise, îngeri şi dragoste, părea că venise pentru a rămâne, dar a durat multă vreme până ca presa să-şi dea seama de asta. El nu figurează din nou la loc de cinste până în octombrie 1989, când apare pe o pagină întreagă din *Caderno 2,* suplimentul cultural al publicaţiei *O Estado de Sâo Paulo*, care a fost împărţit în două părţi. în prima, avea un amplu profil semnat de Thereza Jorge despre cariera autorului ca rocker, pentru a afirma fără echivoc la final: „Dar abia acum, în literatură, şi-a găsit Coelho locul definitiv." Alături de evaluarea care-1 consacra, urma, pe aceeaşi pagină, sub forma unei text de douăzeci de rânduri semnat de Hamilton dos Santos, dovada că opiniile cu privire la

munca sa erau împărţite. Acesta a rezumat activitatea lui Paulo drept „o sinteză gelatinoasă de entuziasme care ţin de la creştinism până la budism". Aşa cum mărturisea chiar autorul, aceea avea să fie „prima lovitură adevărată" pe care o primea de la critică:

— Am paralizat când am citit ce scria. Absolut paralizat. Era ca şi cum persoana care scrisese textul m-ar fi avertizat cu privire la preţul faimei.

Până şi tabloidul literar lunar *Leia Livros,* publicaţie condusă de editorul Caio Graco Prado, fiul apreciatului istoric comunist Caio Prado Junior, se îndoia de cifre. Pe coperta ediţiei din decembrie 1989, Paulo apărea cu spada în mână, cu părul zbârlit şi privirea zen îndreptată spre infinit. Tratamentul pe care l-a primit din partea *Leia Livros* n-a fost totuşi cu nimic diferit de abordarea normală adoptată de restul presei. Dintre cele douăsprezece pagini ale reportajului principal, unsprezece erau ocupate de amănunţitul profil al autorului, fără vreo evaluare a lucrărilor sale. Critica propriu-zisă a fost redusă la o rubrică de jumătate de pagină semnată de profesorul Teixeira Coelho, de la Universitatea din Sâo Paulo. Brazilianul mediu - profil pe care se presupune că-1 au majoritatea cititorilor cărţilor *Jurnalul* şi *Alchimistul* — putea avea dificultăţi în a înţelege dacă Paulo era elogiat sau insultat, atât de complicat era limbajul utilizat de recenzent:

A rămas în urmă timpul în care viziunea, imaginaţia, care nu sunt raţionale (dar au propria lor raţionalitate), erau parte integrantă din real şi veneau „de sus“, era ceva normal. Această obişnuinţă definea o paradigmă culturală, o modalitate de a gândi şi cunoaşte lumea. Paradigmă ce a fost lăsată deoparte de noua paradigmă raţionalistă a secolului alXVLII-lea. Azi, această paradigmă este cea care apare (temporar) epuizată. Fenomenul Paulo Coelho este un simbol al decadenţei acestei paradigme şi implică suspectarea raţionalismului aşa cum îl ştim de-a lungul acestor

două secole.

[...] *Prefer să recunosc în succesul vânzărilor lui Paulo Coelho primatul imaginaţiei, care îşi cucereşte din ce în ce mai mult drepturile sub diferite forme (religiile, „magia“, medicamentele şi sexul „alternative“, metoda poetică a cunoaşterii), cele pe care reflexivitatea ruptă de vechea gândire emblematică a lui Descartes le numeşte „iraţionale “.*

[...] *In genul lui Paulo Coelho, Lawrence Durrell cu al său „cvintet catar“* [Cvintetul din Avignon — *n. ed.*] *e un scriitor mai bun, şi Colin Wilson — un autor mai intelectualizat. Dar judecăţile de acest fel sunt superflue.*

în timp ce presa îşi batea capul să-l înţeleagă, fenomenul nu se oprea din creştere. într-un rar moment de imprudenţă verbală - mai ales că era vorba de bani Paulo a dezvăluit publicaţiei *Jornal da Tarde* că cele două cărţi aduseseră în contul său bancar nici mai mult, nici mai puţin de 250 000 de dolari (410 000 de dolari sau 720 000 de reali în 2008). E posibil să fi fost mai mult. Luând ca adevărate cifrele pe care el şi Rocco le-au divulgat, până şi calculele cele mai conservatoare arată că, din facturarea totală a 500 000 de exemplare vândute până atunci, cel puţin 350 000 de dolari erau din drepturi de autor. Având două bestselleruri, un editor nou, sute de mii de dolari în plus în patrimoniul său, o carieră internaţională ce dădea semne că putea să înceapă cursa, Paulo a fost convocat de Jean pentru a parcurge încă una dintre rutele sacre din care erau alcătuite pelerinajele iniţiaţilor în Ordinul RAM. După Drumul spre Santiago, a făcut o nouă penitenţă (în cazul său, călătoria în deşertul Mojave), dar continua să-i lipsească ultima şi cea de-a treia etapă, Drumul spre Roma. Cea de-a patra era drumul spre moarte. Aşa-numitul Drum spre Roma nu trecea dincolo de metaforă, din moment ce putea fi făcut din orice punct al planetei — cu marele avantaj că putea fi parcurs cu maşina. Alegerea sa a căzut asupra ţinutului Languedoc de la poalele Pirineilor, în sud-vestul Franţei, unde a înflorit, în

secolele al XH-lea si al XlII-lea, o sectă creştină numită a catarilor sau a albigenzilor - exterminată într-un mod sălbatic de Sfânta Inchiziţie. O altă particularitate a Drumului spre Roma care, după spusele lui Paulo, îi fusese transmisă de Jean era că pelerinul trebuie să-şi urmeze mereu visele. Paulo a considerat asta mult prea abstract şi i-a cerut mai multe informaţii, însă răspunsul avea să fie şi mai puţin clarificator:

— Dacă la noapte vei visa o staţie de autobuz, în ziua următoare să te duci până la staţia de autobuz cea mai apropiată. Dacă visezi un pod, următoarea ta oprire va trebui să fie la un pod.

Peste puţin mai mult de două luni, se plimba prin văi, pe munţi şi de-a lungul râurilor aflate în una dintre cele mai frumoase regiuni din Europa. Pe 15 august, a părăsit Hotelul „D'Anvers", în care fusese cazat în oraşul Lourdes, oraş sfânt pentru catolici, şi a plecat mai departe spre Foix, Roquefixade, Montsegur, Peyrepertuse, Bugarach şi zeci de alte sătuleţe, care, în majoritatea cazurilor, nu aveau mai mult de un pumn de case. Cum nu existau restricţii în acest sens din partea lui Jean, o porţiune de drum a fost realizată în compania Monicăi, care şi-a scurtat o săptămână din activităţile din Barcelona pentru a-1 însoţi. în noaptea de 21 august 1989, când a ajuns în oraşul Perpignan, Paulo a introdus câteva fise într-un telefon public şi a sunat-o pe Chris, în Brazilia, pentru a-i mai trece dorul. La capătul celălalt al firului, soţia sa i-a povestit că fostul său partener Râul Seixas murise cu puţin timp în urmă în São Paulo, fiind victima unei vechi pancreatite provocate de alcoolism. S-a întors la maşină şi i-a transmis şi Monicăi ştirea:

— A murit Râul.

— Râul? Care Râul?

— Cum „care Raul"? Râul Seixas!

Era de înţeles ca ea să nu ştie despre cine e vorba. De fapt, când Societatea Alternativă era la apogeu, Monica avea doar cinci ani. Pentru Paulo, era o pierdere imensă. După mai mulţi ani în care nu se văzuseră, el şi Râul s-au reîntâlnit cu patru luni înainte, la Rio de Janeiro, în timpul unui show pe care baianul îl făcea pe Canecão şi care avea să fie printre ultimele sale

avea să trăiască ceea ce afirmă că a fost o altă experienţă extrasenzorială. Conducea maşina închiriată spre unul dintre orăşelele din regiune, unde avea să participe la aşa-numitul „ritual al focului", în care invocaţiile sunt făcute la lumina focului. Pe drum, ne asigură el, a simţit lângă el prezenţa nimănui altcuiva - sau nici mai mult, nici mai puţin - decât a îngerului său păzitor. Nu era vorba de cineva care putea fi atins sau auzit, nici măcar de o ectoplasmă, ci de o entitate a cărei prezenţă o putea simţi clar şi cu care comunica numai mental. Din câte îşi aduce aminte, ea, entitatea, a fost cea care a luat iniţiativa şi a avut loc următorul dialog nonverbal:

— Ce doreşti?

Fără să se uite în jur, scriitorul a continuat să conducă vehiculul:

— Vreau ca lucrările mele să fie citite.

— Dar pentru asta va trebui să încasezi o mulţime de lovituri.

— Dar de ce? Doar pentru că vreau să mi se citească lucrările?

— Cărţile tale îţi vor aduce renume, şi atunci vei începe să primeşti foarte mult. Trebuie să te decizi dacă chiar vrei asta.

înainte să se topească în atmosferă, entitatea i-ar mai fi spus:

— îţi dau o zi să te gândeşti. Azi, vei visa un anume loc. Şi acolo ne vom întâlni mâine, exact la această oră.

în micuţul hotel în care era cazat, în oraşul Pau, a visat un funicular care ducea pasageri în vârful unui munte foarte înalt. Când s-a trezit, în dimineaţa următoare, a aflat de la recepţie că una dintre atracţiile oraşului era chiar un teleferic, *Funiculaire de Pau,* al cărui punct de plecare se afla la câţiva metri distanţă de hotel, lângă gară. Colina pe care funicularul verde închis cobora grupuri de câte treizeci de turişti la fiecare zece minute nu era chiar de înălţimea celei din vis, dar nu exista nici o îndoială că se afla pe drumul cel bun. Când a-nceput să se-ntunece, la vreo douăzeci şi patru de ore de la apariţia din ziua anterioară, Paulo a trebuit să stea la o scurtă coadă şi, câteva minute mai târziu, ajungea pe o terasă înconjurată de fântâni —**La spectacolul lui Râul Seixas, în Canecâo, Paulo apare surprinzător şi urcă pe scenă pentru ultima dată cu partenerul său, care moare la câteva luni după aceea.**

Fontaine de Vigny, de unde a avut superba panoramă a primelor lumini care se aprindeau în oraş. Scriitorul îşi aduce aminte cu precizie nu numai de dată - „era 27 septembrie 1989, ziua Sfinţilor Cosma şi Damian“ —, ci şi de cererea pe care i-a făcut-o entităţii:

— Vreau ca toate cărţile mele să fie citite. Dar vreau să-mi pot reînnoi cererea peste trei ani. îmi dai trei ani, iar eu mă voi întoarce aici pe 27 septembrie 1992 şi-ţi voi spune dacă sunt suficient de bărbat pentru a continua, sau nu.

Când cele şaptezeci de zile interminabile de pelerinaj păreau aproape de sfârşit, într-o noapte, după „ritualul focului“, o tânără cu pielea şi părul deschise la culoare s-a apropiat de el şi a intrat în vorbă. Era Brida O’Fern, o irlandeză de treizeci de ani, care atinsese gradul de Maestru al RAM şi, la fel ca şi el, parcurgea Drumul spre Roma. Compania Bridei avea să fie un cadou plăcut, care i-a alinat oboseala de la sfârşitul pelerinajului. Deşi avea planuri să scrie o carte despre Drumul spre Roma, Paulo a fost atât de încântat de poveştile pe care i le-a spus fata, încât a optat să se inspire doar din irlandeză pentru a-şi scrie cea de-a treia carte, care, la fel ca şi ea, avea să se numească *Brida.* Descrierea Drumului spre Roma avea să rămână pentru mai târziu.

După ce a îndeplinit ordalia care-i fusese impusă de Jean, scrierea *Bridei* a inaugurat metoda pe care autorul avea s-o adopte în aproape toate cărţile sale de atunci încolo: să mediteze asupra temei ceva timp şi, când povestea era suficient de coaptă, să scrie cartea în două săptămâni. Romanul relatează povestea şi suferinţele tinerei Brida O’Fern, care, la douăzeci şi unu de ani, se hotărăşte să intre în universul magiei. Descoperirile au început când ea a cunoscut un mag, într-o pădure aflată la o sută cincizeci de kilometri de Dublin, capitala Republicii Irlanda. Ghidată de vrăjitoarea Wicca, avea să-şi înceapă drumul şi, după ce a urmat toate ritualurile, a devenit în cele din urmă Maestră a ordinului RAM. Chiar din primele pagini, autorul îşi avertizează cititorii:

In cartea Jurnalul unui mag, *am înlocuit două dintre practicile RAM cu nişte exerciţii de. percepţie pe care le-am învăţat cândfâceam teatru. Deşi rezultatele erau oarecum aceleaşi, asta m-a costat o mustrare severă din partea Maestrului meu. „Nu contează dacă există mijloace mai rapide sau mai uşoare, tradiţia nu poate fi schimbată niciodată “, a spus el. Din această cauză, puţinele ritualuri descrise în* Brida *sunt cele practicate de-a lungul veacurilor în Tradiţia Lunii — tradiţie ce necesită experienţă şi practică pentru a putea fi executată. Folosirea ritualurilor de acest fel fără nici un fel de orientare e periculoasă şi neindicată, nu e necesară şi poate dăuna grav căutării spirituale.*

Entuziasmat de performanţele *Jurnalului* şi ale *Alchimistului,* când a aflat că Paulo avea o nouă carte pe punctul de a ieşi din cuptor, Rocco a preluat iniţiativa şi i-a oferit 60 000 de dolari (aproape 100 000 de dolari sau 185 000 de reali în 2008) pentru *Brida.* De această dată, lucrul neobişnuit nu era valoarea oferită, care, deşi era mare după standardele braziliene, nu bătea nici un record de piaţă sau chiar al editurii - cu câteva luni înainte, Rocco plătise 180 000 de dolari pentru drepturile de publicare în Brazilia a romanului *Rugul vanităţilor* de americanul Tom Wolfe. Ceea ce atrăgea atenţia era modul în care Paulo Coelho a propus ca banii să fie împărţiţi — model pe care, de altfel, avea să-l adopte aproape la toate negocierile viitoarelor sale lucrări în Brazilia: 20 000 de dolari erau cheltuiţi de editură pentru promovare şi publicitate; alţi 20 000 erau destinaţi pentru călătoriile pe care trebuia să le facă prin toată Brazilia pentru a promova cartea; şi doar 20 000 erau primiţi de el ca avans pentru drepturile de autor. Marea bombă avea să fie totuşi păstrată în secret de către editură, până în ajunul lansării, în prima săptămână din august 1990: prima ediţie a *Bridei* a avut un tiraj de 100 000 de exemplare - număr depăşit, dintre autorii brazilieni, doar de Jorge Amado, al cărui roman *Tieta do Agreste* fusese lansat în 1977 cu un tiraj

iniţial de 120 000 de exemplare.

Dacă îngerul cu care Paulo s-a întâlnit în telefericul din Pau era doar rodul credinţei sale, adevărul este că a nimerit-o când a prezis că autorul avea să fie masacrat de critică. Spre deosebire de tratamentul cu lapte şi miere pe care presa i-1 dedicase în cazul cărţilor *Jurnalul unui mag* şi *Alchimistul,* la lansarea *Bridei* presa părea că vrea să vadă sânge - şi în cantitate proporţională cu succesul pe care acele cărţi îl aveau la cititori. Profane şi, de multe ori, fără pic de respect, principalele vehicule de comunicare din Rio şi São Paulo păreau dispuse să nu lase nimic în picioare:

> *Autorul scrie foarte prost. Nu ştie să folosească contragerea, foloseşte foarte prost pronumele, alege aleatoriu prepoziţiile, ignoră lucrurile simple precum diferenţa dintre verbele „a spune"şi „a zice". (Luiz Garda,* O GloboJ
>
> *Din punct de vedere estetic,* Brida *este un eşec. Imită plictisitorul model al lui Richard Bach, asezonat cu Carlos Castaneda. Stereotipurile pătrund în cartea lui Paulo Coelho. (Juremir Machado da Silva,* O Estado de S. Paulo,)
>
> *Ceea ce ar trebui el să anunţe cu mai multă galanterie este că aduce ploaia. Fiindcă Paulo Coelho chiar o aduce — în grădina lui. (Eugenio Bucci,* Folha de S. PauloJ
>
> Alchimistul *face parte dintre cărţile pe care, când le laşi, nu mai reuşeşti să le reiei. (Râul Giudicelli,* Jornal do CommercioJ

Loviturile veneau din toate părţile, nu numai din ziare şi reviste. La câteva zile după lansarea *Bridei,* autorul a fost intervievat într-un talk-show popular al televiziunii braziliene,/*? *Soares Onze eMeia,* difuzat prin reţeaua naţională de către SBT. Deşi erau prieteni şi jucaseră împreună în producţia porno *Tangarela, a Tanga de Cristal,* prezentatorul a fost luat de

valul anti-Paulo Coelho şi a deschis emisiunea ţinând în mână o listă cu zeci de greşeli pe care le descoperise în cartea *Alchimistul.* Interviul a ajuns să provoace o polemică paralelă. Două zile după aceea, ziarul *O Dia* din Rio a publicat o notă în rubrica lui Artur da Tăvola — chiar el, fostul său coleg din grupul de lucru de la Philips şi unul dintre cei care au scris prefaţa la *Arquivos do Inferno* - intitulat „Unde-i recunoştinţa, Jo?“:

> *Acest articol câştigă lumea. Deşi nu ne-a acordat recunoştinţa meritată — din moment ce a intrat în studio ţinând în mână un fax cu nota publicată aici despre cele optzeci şi şase de greşeli din cartea* Alchimistul, *care ne-a fost cerută nouă pentru emisiunea sade la SBT—, Jo Soares l-a intervievat alaltăieri pe scriitorul Paulo Coelho, criticând greşelile lăsate de Editura „Rocco“. Magul a justificat neglijenţa editurii, afirmând că toate greşelile au fostfăcute dinadins. „Sunt coduri*“, *a spus Paulo Coelho. „Dacă n-ar fi fost, s-ar fi corectat în ediţiile următoare. “Jo a vrut atunci să ştie cum se foloseşte verbul* haviam, *greşeală întâlnită de şaisprezece ori în carte. Iar autorul: „Am scris* haviam *«se afla» (dune, stele etc.), pentru că aşa e obiceiul să se spună,* haviam *«se afla». “*
> *Obicei undei în Mozambic?*

Ii mai rămânea totuşi încă un firicel de speranţă că cineva din presă îi va citi cărţile fără prejudecăţi, cu aceiaşi ochi cu care mii de persoane îi căutau prin librăriile din toată ţara unul sau altul dintre cele trei bestselleruri. Şi dacă acel cineva avea să fie de la revista *Veja,* cea mai frumoasă şi mai influentă publicaţie săptămânală braziliană, care hotărâse să-i dedice coperta în ediţia următoare? După ce a acordat un lung interviu şi a pozat, scriitorul a aşteptat neliniştit dimineaţa de duminică, ziua când revista ajungea la standurile din Rio. Prima surpriză a fost să vadă coperta, unde-şi închipuia că-şi va găsi poza, dar pe

care se afla un mare bol de cristal sub titlul *Mareea misticismului.* A răsfoit revista rapid, până când a dat de reportajul intitulat *Magul la înălţimi,* ilustrat cu o poză a sa în pelerină neagră, cu tenişi şi toiag în mână. S-a pus pe citit în diagonală, arzând de curiozitate, dar nici măcar n-a trebuit să treacă mai departe de cel de-al zecelea rând ca să înţeleagă că jurnalistul (reportajul nu era semnat) trăgea cu gloanţe de mare calibru: atât *Brida,* cât şi *Jurnalul* şi *Alchimistul* erau clasificate ca nişte „cărţi cu poveşti metafizice prost povestite, scăldate într-un misticism difuz". In cele şase pagini care urmau, împuşcăturile continuau cu aceeaşi intensitate, rare fiind paragrafele în care să nu existe critici, batjocură, ironii:

[...] *superstiţii idioate...*

[...] *nimeni nu ştie să spună cu exactitate unde se termină convingerea adevărată şi unde incepe farsa...*

[...] *încă un surfer în imensul val al misticismului lucrativ...*

[...] *a încasat 20 000 de dolari ca avans pentru a comite* Brida, *şi deja se gândeşte cum să-şi ia banii pe conferinţe...*

[...] *cu siguranţă cea mai proastă dintre cărţile sale...*

[...] *ficţiune mediocră...*

Nu i-a fost cruţată nici măcar credinţa. Referindu-se la ordinul religios din care făcea parte, *Veja* afirma că *Regnum Agnus Mundi* nu era nimic altceva decât un grup de „cuvinte în latină, la întâmplare, care puteau fi traduse aproximativ ca «Regatul Mielului Lumii»". Din nenumăratele ore ale interviului pe care-1 dăduse, doar o frază a fost folosită integral. Când a fost întrebat care era motivul unui succes atât de mare, el i-a răspuns:

— Este un dar divin.

La *Veja,* scriitorul a reacţionat cu o adresă de câteva cuvinte: „Aş dori să fac doar o corecţie la reportajul *Magul la înălţimi.* Nu doresc să-mi iau banii pe conferinţele pe care le ţin

pentru marele public. Restul n-a fost o surpriză: noi toţi suntem foarte proşti, iar voi foarte inteligenţi.[11] Jurnalistului Luiz Garcia, de la *O Globo,* i-a trimis un text lung, publicat pe jumătate de pagină de ziar, cu titlul *Suntfarfuria zburătoare a literaturii,* în care, pentru prima dată, Paulo reclama modul în care fusese tratat de presă:

> *în momentul de faţă, eu sunt farfuria zburătoare a literaturii - fie că vă plac sau nu forma, culorile şi membrii grupului. Atunci, puteţi să mă priviţi cu teamă, dar nu cu atâta agresivitate. De trei ani îmi cumpără publicul cărţile, în cantităţi din ce în ce mai mari, iar eu nu puteam să păcălesc atâta lume, din toate categoriile de vârstă şi din toate clasele sociale, în acelaşi timp. Tot ceea ce am făcut a fost să încerc să-mi arăt adevărul şi lucrurile în care cred cu sinceritate — deşi nici măcar de asta nu m-a scutit critica.*

Autorul criticii i-a răspuns pe aceeaşi pagină, la finalul căreia adoptă un ton la fel de abraziv ca şi cel din textul anterior:

> *Resemnat cu faptul că va continua, cum spune în stilul mult prea incon- fundabil, să „ducă lupta bună", îl sfătuiesc doar să nu insiste pe teza că a scrie cu simplitate şi a scrie prost sunt acelaşi lucru. Asta nu-l favorizează.*

Cifrele arată totuşi că mottoul lui Nelson Rodrigues era valabil şi pentru lumea cărţilor: spre norocul autorului, critica părea incapabilă să influenţeze într-o cât de mică măsură negativ vânzările. în timp ce jurnaliştii, cu lupa în mână, căutau verbe greşite, acorduri dubioase şi virgule utilizate greşit, cititorii nu se opreau din cumpărat cartea. La o săptămână după ce a fost scoasă pe piaţă, *Brida* era pe primul loc în toată ţara, atribuindu-i autorului un nou record, cel de a avea trei cărţi pe listele bestsellerurilor naţionale în acelaşi timp. Fenomenul de

masă în care s-a transformat Paulo Coelho a obligat persoane publice, intelectuali şi artişti să aibă părerea formată despre el, fapt ce apărea în majoritatea interviurilor. în mod curios, spre deosebire de unanimitatea criticii, lumea personalităţilor părea împărţită în faţa noii minuni a literelor naţionale, judecând după declaraţiile culese din ziarele şi revistele de la acea vreme:

E un geniu. Ne învaţă că iluminarea nu se află în lucrurile complicate. fRegina Case, actriţă,)

Cine? Paulo Coelho? Nu, n-am citit niciodată nimic de el. Dar asta nu pentru că nu m-ar interesa, nu. E doar pentru că sunt de mult timp în afara realităţii. (Olgăria Matos, profesoară de filozofie la Universitatea din São Paulo,) Alchimistul *e povestea fiecăruia dintre noi în parte. Am fost iluminat de această carte, care m-a prins atât de tare, încât am recomandat-o şi familiei mele.* (Eduardo Suplicy, economist şi om politic,)

Am citit şi s-a făcut lumină. Naraţiunea explorează intuiţia şi curge firesc ca un râu. (Nelson Motta, compozitor,)

Cele două cărţi m-au iluminat. Am înţeles în ele lucruri foarte greu de explicat. (Tecio Lins e Silva, avocat şi om politic,)

Am citit deja Jurnalul unui mag, *dar prefer versurile pe care le scria când era în parteneriat cu Râul Seixas.* (Caca Rosset, regizor de teatrul *Totul este extraordinar de iluminator. El vorbeşte cu misterul.* (Cacâ Diegues, cineast,)

în ciuda acidităţii criticii, la un an după ce a fost lansată, *Brida* realizase cincizeci şi opt de continuări de tiraj şi rămânea în capul tuturor listelor cu o vânzare care, însumată cu cea a cărţilor anterioare, se apropia de primul milion de exemplare, rezultat pe care foarte puţini autori brazilieni au reuşit să-l atingă până atunci. Stimulat de succes, Paulo se pregătea să pună în librării, în 1991, o „bombă" în domeniul nonficţiunii: o

ceea ce i-a sugerat autorul. A deschis aleatoriu pachetul de foi, a citit o pagină la întâmplare şi, când a terminat, l-a auzit pe Paulo spunând:

— în afară de mine şi de Christina, tu ai fost singura persoană care a citit o parte din această carte, fiindcă acum o voi distruge. Pentru că nu vreau ca energia negativă să se transforme în foc, n-o să-i cer ospătarului să dea foc acestui original. Textul a fost deja şters din calculatorul meu.

26

După prânz, Paulo s-a dus singur pe plaja din Leblon, în căutarea unui loc unde să poată îngropa cartea pentru totdeauna. Când a văzut o autobasculantă adunând conţinutul pubelelor de gunoi de la clădirile situate pe malul oceanului, s-a apropiat şi a aruncat pachetul cu originalul în cupă şi, în câteva minute, l-a mutilat complet, punând capăt cărţii care nu avea să fie citită niciodată.Febra prezisă de Monica trece dincolo de ocean

şi-i cuprinde pe cititorii
din Franţa, Australia şi Statele Unite

Când a distrus, într-un camion de gunoi, originalul încărcat cu atâtea energii negative, e posibil ca Paulo să fi scăpat de supărări metafizice viitoare, însuşi faptul că a aruncat o carte care era aproape gata a pus o nouă problemă pentru el şi pentru editură: ce să lanseze în 1991, pentru a nu pierde ritmul impus de succesul fenomenal al celor trei bestselleruri anterioare? Cât timp se decidea, Paulo i-a sugerat lui Rocco să traducă şi să adapteze în portugheză o cărticică, puţin mai mare decât un opuscul, ce conţinea o predică rostită în Anglia, în 1890, de tânărul misionar protestant Henry Drummond. Era vorba de *The Greatest Thing in the World,* predică bazată pe Scrisoarea Sfântului Pavel către Corinteni, în care autorul ţine un discurs despre virtuţile răbdării, bunătăţii, smereniei, generozităţii, blândeţii, dăruirii, toleranţei, inocenţei ca manifestări „ale darului suprem care a fost dat omenirii: iubirea"[1]. Rebotezată cu titlul *O Dom Supremo,* ediţia braziliană părea să nu aibă pretenţia de a fi decât o carte de nici o sută de pagini, ce conţineau o predică înzestrată cu harul

de a se adresa inimilor simţitoare. Deşi a fost practic ignorat de presă şi pus pe piaţă fără nici un răsunet, în câteva săptămâni *O Dom Supremo* avea să intre şi ea în listele celor mai vândute cărţi, în care-şi aveau locurile bine stabilite *Jurnalul unui mag, Alchimistul* şi *Brida.*

Cu toate acestea, succesul nu pare să-l fi mulţumit pe autor. Până la urmă, aceea nu era lucrarea sa, ci o traducere lansată pentru a ocupa un spaţiu lăsat de amintirile renegate ale perioadei sale sataniste. în căutare de temă pentru noul roman, Paulo a ajuns să se hotărască asupra unei poveşti care era pregătită din 1988, aventura trăită cu Chris în Statele Unite. Sarcina care-i fusese încredinţată atunci de Jean, spune Paulo, era necesară: el şi soţia sa trebuiau să se supună unei perioade spirituale de patruzeci de zile în deşertul Mojave, unul dintre cele mai mari parcuri naţionale americane. Având aproape 60 de miide kilometri pătraţi - zonă puţin mai mică decât teritoriul Lituaniei deşertul este cunoscut pentru climatul său ostil şi pentru formaţiunile geologice unice, precum Valea Morţii, ale cărei râuri şi lacuri dispar timp de jumătate de an, lăsând la vedere albiile uscate şi acoperite de sare. Pentru a îndeplini ordalia impusă de Maestru - să-şi găsească îngerul păzitor -, scriitorul trebuia să se ajute de un ghid în acea imensitate de nisip care se întinde prin statele California, Nevada, Utah şi Arizona. Cel indicat de Jean era o persoană în carne şi oase şi cu nume propriu dintr-un singur cuvânt: Took.

Obligat să amâne soluţionarea problemelor cu editorul Ernesto Mandarino de la „Eco“, la 5 septembrie 1988 cuplul a aterizat pe aeroportul din Los Angeles, în California, iar, de acolo, cu o maşină închiriată, a plecat, într-o călătorie spre sud, în direcţia mării Salton, un lac cu apă sărată de cincizeci de kilometri lungime şi douăzeci lăţime. După ore întregi de condus, au dat de una din acele benzinării semiabandonate şi atât de comune în filmele despre Vestul american. „Mai avem mult până ajungem în deşert?“, a întrebat-o el pe fata care servea la benzinărie. Ea i-a răspuns că nu, că se aflau la aproape treizeci de kilometri de orăşelul Borrego Springs, la intrarea în deşert, şi i-a dat câteva sfaturi importante: să nu dea drumul la aerul condiţionat când maşina e oprită, pentru a evita supraîncălzirea motorului, să pună patru galoane de apă în portbagaj şi să nu părăsească vehiculul dacă se întâmpla ceva neprevăzut. Paulo s-a speriat când a aflat că deşertul era atât de aproape:

primă bubuitură a rupt pacea şi liniştea, urmată imediat de cea de-a doua şi de încă una, iar apoi de încă una. Zgomotul asurzitor venea din cer şi era generat de explozia unor imense bile de foc care se desprindeau în mii de fragmente colorate, iluminând tot deşertul preţ de mai multe clipe. A fost nevoie de câteva secunde totuşi pentru a se convinge că nu era vorba de Armagedon, aşa cum îşi amintea Paulo mulţi ani mai târziu:

— Speriaţi, am văzut lumini strălucitoare care cădeau încet, lăsând deşertul iluminat ca şi cum ar fi fost zi. Dintr-odată, am început să auzim bubuituri în jurul nostru: erau avioane militare care depăşeau bariera sunetului. Luminaţi de acea lumină fantasmagorică, lansau bombe incendiare la orizont. Abia în ziua următoare am aflat că deşertul e folosit pentru exerciţii de război. A fost ceva înfiorător.

Odată încheiate cele două săptămâni iniţiale de practici spirituale şi respectând instrucţiunile transmise de Jean, Paulo a ajuns, până la urmă, la vechiul trailer, parcat în permanenţă în apropiere de Borrego Springs, unde locuia Took. Au fost surprinşi amândoi să vadă că puternicul paranormal la care se referea Jean nu era decât un băiat de douăzeci de ani. Orientat de tânărul mag, Paulo avea să treacă prin zeci de orăşele la frontiera Statelor Unite cu Mexicul, până când au dat peste un grup cunoscut în regiune ca „Valkiriile". Era vorba de opt femei foarte frumoase, care umblau prin oraşele din Mojave îmbrăcate cu haine de piele neagră, conduceau motociclete puternice şi o aveau în frunte pe cea mai mare dintre ele, o fostă directoare de la Chase**Paulo şi Christina în timpul pelerinajului prin deşertul**

Mojave, în Statele Unite.

Jos, locul unde a cimentat icoana Sfintei Fecioare, furată ulterior.

Manhattan Bank. La fel ca şi Paulo şi Took, Valhalla, şefa

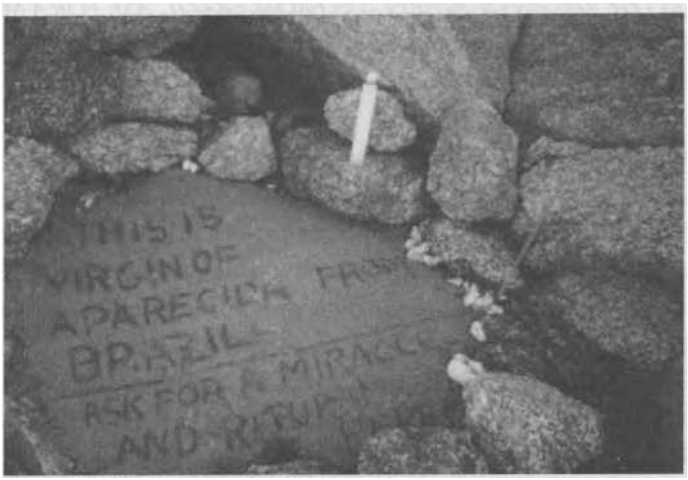

g

rupului, era şi ea iniţiată în Ordinul RAM, iar, în urma întâlnirii cu ea, Paulo, în cea de-a treizeci şi opta zi a şederii acolo - şi, de data aceasta, fără să fie însoţit de Chris —, a dat peste un fluture albastru şi a auzit o voce care, povesteşte el, i s-a adresat. Scriitorul ne asigură că şi-a văzut îngerul - sau, cel puţin, materializarea unei părţi din el, un braţ strălucind în lumina soarelui —, dictându-i cuvinte biblice pe care Paulo le-a transcris, tremurând înfricoşat, pe o bucată de hârtie.

Cuprins de emoţie, abia aştepta să-i povestească lui Chris ce-i fusese dat să trăiască şi să-i spună că „era mai uşor să vezi îngerul decât să stai de vorbă cu el“:

— Era de-ajuns să crezi că îngerii există, era de-ajuns să ai nevoie de îngeri. Şi ei se arătau, sclipitori precum razele soarelui de dimineaţă.

Pentru a sărbători întâmplarea, înainte de a încheia călătoria, însoţit de Chris şi Took, Paulo a intrat prin deşert până a ajuns la un loc cunoscut drept Glorieta Canyon. Când cei trei au înaintat printr-o zonă inospitalieră şi plină de pietre, scriitorul s-a oprit în faţa unei mici grote. Imediat, a scos din portbagaj punga cu ciment, cea cu nisip şi un bidon cu apă şi a început să

pregătească mortarul. Când a simţit că acesta a devenit consistent, a acoperit baza grotei cu acel material şi, înainte ca amestecul să înceapă să se întărească, a fixat în el, în partea de jos, o mică icoană a Sfintei Fecioare Aparecida, patroana de culoare a Braziliei, pe care o adusese în bagaj. La picioarele icoanei, a scris în cimentul încă moale următoarele cuvinte:

THISIS THE VIRGIN OF APARECIDA FROMBRAZIL. ASKFORA M1RACLE
AND RETURN HERE. Aceasta este Sfânta Fecioară Aparecida din Brazilia.
Cereţi o minune şi întoarceţi-vă aici. “

A aprins o lumânare, a făcut repede o rugăciune şi a plecat. întors în Brazilia, vreme de trei ani Paulo avea să-şi aducă aminte de întâmplările din Mojave. Abia la sfârşitul lui 1991, când a simţit că originalul manuscrisului distrus în autobasculanta de gunoi avea nevoie de un înlocuitor, s-a hotărât să scrie *Valkiriile.* Conform notiţelor din programul său de editare de texte din calculator, primele cuvinte ale cărţii au fost scrise la ora 23.30 la data de 6 ianuarie 1992, într-o zi de luni. La capătul a şaptesprezece zile neîntrerupte de muncă, aşa cum îi devenise obiceiul, a scris fraza finală din cea de-a 239-a şi ultima pagină a lucrării:

[...] *Şi abia atunci vom fi capabili să înţelegem stelele, îngerii şi minunile.*

Pe 21 aprilie, când cartea trecuse prin întregul proces tehnologic şi era gata să fie tipărită, Paulo a trimis din apartamentul său din Rio un fax la Editura „Rocco“, informând că Jean nu sugera, ci „poruncea[11] şi „cerea" schimbări în original:

Stimate Rocco,
Am primit acum o jumătate de oră un telefon de la J. (Maestrul), care mi-a cerut să elimin (sau să modific) două pagini din carte. Aceste pagini se află la jumătatea cărţii şi se referă la o scenă numită „Ritualul

care răstoarnă ritualurile ". El spune că în această scenă nu trebuie deloc să relatez lucrurile aşa cum s-au întâmplat — ci trebuie să folosesc un limbaj alegoric sau să întrerup nararea ritualului înainte de a ajunge la partea interzisă. M-am hotărât să optez pentru cea de-a doua variantă, dar va fi nevoie de nişte ajustări de ordin literar. Voi face modificarea în această zi de sărbătoare, dar am fost nerăbdător să vă comunic imediat. In aceste condiţii, poţi aranja să ridici miercuri:

— modificarea cerută de Maestrul meu;

- *noua „Nota a autorului".*

Dacă nu voi reuşi să scriu, trimit din nou fax, dar, cum Maestrul meu mi-a spus că trebuie să intru imediat în contact cu editura, fac asta (deşi ştiu că azi e sărbătoare).

Paulo Coelho

în afară de Jean, de autor şi de Paulo Rocco, nimeni nu avea să afle niciodată ce conţineau fragmentele cenzurate. Suprimarea, oricum, se pare că n-a compromis performanţa l*Walkiriilor* faţă de cititori. în mai puţin de douăzeci şi patru de ore după ce au fost lansate, în august 1992, cele 120 000 de exemplare din tirajul iniţial s-au înjumătăţit: exact aşa, aproape 60 000 de cărţi au dispărut de pe rafturile librăriilor chiar în ziua lansării. Cincisprezece zile mai târziu, *Alchimistul* părăsea primul loc din lista celor mai vândute cărţi, pe care-1 ocupase vreme de o sută cincizeci şi nouă de săptămâni consecutive, pentru a face loc l*Walkiriilor.* Autorul răsturna un record după altul. Cu *Valkiriile,* Paulo a devenit primul autor brazilian care avea nici mai mult, nici mai puţin de cinci cărţi pe listele de bestselleruri. în afară de cartea abia lansată, se mai aflau *Alchimistul* (o sută cincizeci şi nouă de săptămâni), *Brida* (o sută şas*e), Jurnalul unui mag* (şaizeci şi opt) şi *O Dom Supremo* (nouăsprezece) — cifră care a fost depăşită numai de americanul Sidney Sheldon, unul dintre cei mai de succes autori din lume, care a ajuns să aibă şase cărţi pe listele din Statele

Unite (mulţi ani mai târziu, în 2003, Paulo avea să preia sceptrul din mâinile autorului volumului *The Naked Face,* care a avut şapte cărţi pe lista *Knijnoe Obozrenie,* un influent săptămânal literar moscovit — şi, şase luni mai târziu, a repetat fapta în lista din *Sunday Newspaper,* publicat în Bucureşti, România).

Aspectul care a mai atras atenţia presei, după primul impact al vânzării noii cărţi, n-a fost conţinutul său, ci detaliile contractului autorului cu „Rocco“. Un ziar afirma că Paulo primea 15% din preţul pe exemplar (faţă de 10% stabiliţi în general), altul dezvăluia că avea dreptul la un bonus de 400 000 de dolari când vânzările aveau să ajungă spre 600 000 de exemplare. Un al treilea făcea speculaţii privind cheltuielile cu publicitatea ale editurii şi informa că, pentru a se proteja de inflaţie, autorul cerea rate bilunare. *Jornal do Brasil* a asigurat că, urmărind succesul *Valkiriilor,* piaţa avea să fie „inundată de produse din plastic cu inscripţia «eu cred în îngeri», afişe care anunţau că «îngerii se află printre noi» şi replici din ceramică ale autorului, cu cioc şi toate celelalte, în afară de cele şase sute de cămăşi ale brandului Company imprimate cu arhanghelul Mihail“. O ziaristă din Rio de Janeiro a lansat ştirea că autorul refuzase suma de 45 000 de dolari pentru a apărea într-un anunţ de asigurări în care spunea doar o frază: „Eu cred în viaţa de după moarte, dar, pentru orice eventualitate, faceţi asigurare.'[1] Din toate acestea, ceea ce părea chiar o noutate a fost că, de atunci, Paulo a început să intervină şi în preţul de vânzare al cărţii - zonă în care, în general, autorii nu se implică. Preocupat să-şi menţină operele accesibile pentru cei cu putere de cumpărare mai mică, autorul a început să stabilească contractual plafonul pentru preţul cărţilor sale — care, în cazul *Valkiriilor,* era de unsprezece dolari (echivalentul a şaisprezece dolari sau treizeci de reali în 2008).

După ce le-a trecut curiozitatea iniţială faţă de numere, recorduri şi cifre, criticile au început să răsară. Şi au venit în acelaşi stil în care fuseseră formulate şi în cazul cărţilor anterioare. „Mediocritatea literară din *Valkiriile* ajunge să aibă un efect pozitiv. Putea fi o carte nebunească, dar, mai presus de toate, insipidă. Astfel, a devenit mai uşor de citit" (*Folha de S.*

Paulo). „Din punctul de vedere al literaturii, înţeleasă acolo ca arta de a scrie, *Valkiriile* arată în doze generoase aceeaşi calitate a cărţilor anterioare ale lui Coelho: adică nici una" (*Veja).* „Cărţile lui Paulo Coelho - iar *Valkiriile* nu fac excepţie - nu primează prin virtuozitate stilistică. In afară de linia intrigii, fraze grosolan construite ce par scoase dintr-o compunere şcolară" *(O Estado de S. Paulo).*

Printre rafalele criticii, ziarele difuzaseră totuşi discret ştirea că Ministerul Educaţiei din Rio de Janeiro dorea să folosească operele lui Paulo Coelho ca modalitate de a inculca elevilor obiceiul de a citi. Cele două reacţii la >

această idee, ambele publicate în *Jornal do Brasil,* păreau chiar şi mai aspre decât cuvintele criticilor. în prima dintre ele, intitulată *Imbecilităţi*, ziaristul Roberto Marinho de Azevedo se arăta stupefiat de informaţie şi acuza ministerul că „îi alimenta pe aceşti inocenţi cu misticism de mâna a opta, scris într-o portugheză neîngrijită". Mai rea decât textul era ilustraţia care însoţea articolul, caricatura unui elev cu urechi de măgar şi ţinând în mână un exemplar din *Jurnalul unui mag.* Şi asta nu era totul: în editorialul său săptămânal din acelaşi *Jornal do Brasil,* conservatorul şi respectatul călugăr benedictin Marcos Barbosa, poet, traducător şi membru al Academiei Braziliene de Litere, identifica în spatele acelor lucruri amprenta clerului progresist:

> *Anumite colegii adoptă cărţile lui Paulo Coelho, sau chiar pornografiile lui, fiindcă sunt mai interesante pentru elevi decât Machado de Assis sau Râul Pompeia. Teologii „avansaţi"care lasă îngerii deoparte, în ciuda avertizărilor lui Paul VI din* Crezul Poporului lui Dumnezeu, *trebuie să fie surprinşi de atuul adunat de scriitorul mag, a cărui soţie e vizitată de îngeri şi Valkirii...*

Cu patru cărţi publicate şi devenit unul dintre cele mai mari succese literare din toate timpurile din Brazilia, Paulo putea să

Clarke n-a fost descurajat:

— Atunci pot să-ncerc să caut un editor pentru această carte?

Ştiind că, de fapt, conversaţia nu avea să aibă nici un rezultat, Paulo a
acceptat. Fără să fi lucrat vreodată cu o operă literară, Alan Clarke a tradus cele 240 de pagini ale *Jurnalului unui magş*| a ieşit pe piaţă cu traducerea în engleză sub braţ. Abia după ce a parcurs un interminabil calvar şi a auzit de douăzeci şi două de ori cuvântul „nu“ a dat de cineva interesat. A meritat tot efortul, fiindcă editura nu era nimeni alta decât HarperCollins, la acea vreme cea mai mare din Statele Unite. Abia în 1992, când Paulo lansa *Valkiriile* în Brazilia, cartea a fost editată sub titlul *The Diary of a Magician* (mult timp după aceea, titlul avea să fie schimbat în *The Pilgrimage* „Pelerinajul"). Au trecut zile şi săptămâni şi s-a văzut din capul locului că *The Diary* n-avea să fie o bombă editorială. „De fapt, cartea pur şi simplu n-a fost observată", îşi aduce aminte autorul însuşi. „N-a fost prezentată în presă şi a fost, practic, ignorată de critică."

Cu toate acestea, insuccesul nu l-a descurajat pe agentul-traducător. La câteva luni de la lansare, Clarke a dus la editorii de la Harper originalul traducerii pe care o făcuse din *Alchimistul* — iar cartea i-a cucerit pe toţi cititorii şi profesioniştii invitaţi să-şi spună părerea cu privire la oportunitatea sau nu a lansării sale pe piaţa americană. Dimensiunea entuziasmului celor

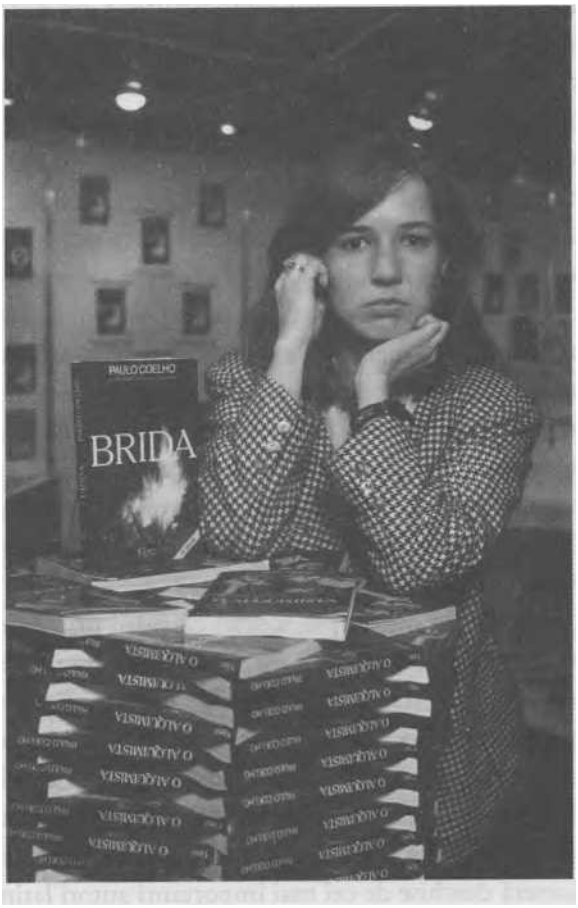

După succesul cu *Alchimistul* în Brazilia, tânăra agentă Monica Antunes anunţa profetic: este o febră care e abia la început.

de la HarperCollins faţă de carte putea fi evaluată prin tirajul primei ediţii: 50 de mii de exemplare legate şi cartonate, lucru ce nu fusese niciodată atins de un alt scriitor brazilian, nici măcar de foarte consacratul Jorge Amado. Instinctul editorilor de la Harper avea să se dovedească întemeiat: în câteva săptămâni, cartea avea să apară pe lista bestsellerurilor din ziare importante precum *LosAngeles Time, San Francisco Chronicle* şi *Chicago Tribune.* în ciuda faptului că era mai scumpă, ediţia legată şi cartonată a avut un succes atât de mare, încât abia după doi ani editura avea să pună pe piaţă versiunea broşată.

Explozia volumului *The Alchemist* a deschis porţile unor pieţe la care autorul nici măcar nu visase, precum cea a Oceaniei. Publicat în Australia imediat după ce fusese în Statele Unite, *Alchimistul* avea să fie primit de *Sydney Moming Herald* drept „cartea anului". Ziarul afirma că era vorba de „o lucrare încântătoare, de o infinită frumuseţe filozofică". Cititorii australieni păreau să fie şi ei de acord, din moment ce, la câteva săptămâni după ce a intrat în librării, avea să urce pe primul loc în cea mai importantă listă de bestselleruri din ţară, chiar cea de la *Herald.* Paulo visa totuşi şi mai departe. Ştia că recunoaşterea ca autor nu venea din New York şi nici din Sydney, ci de cealaltă parte a Atlanticului. Aşa cum se întâmpla de obicei cu nouă din zece scriitori, visul său era să fie publicat - şi, mai ales, să fie citit - în Franţa, tărâmul lui Victor Hugo, Flaubert şi Balzac.

La începutul lui 1993, în timpul scurtei călătorii prin Spania, Paulo a fost surprins de prima repercusiune a succesului american: agenta Carmen Balcells voia să-l aibă printre autorii săi. Proprietara uneia dintre cele mai respectate agenţii literare din Europa, matroana catalană avea printre autorii săi nume precum cele al peruanului Mario Vargas Llosa şi al columbianului Gabriel Garda Mârquez, distins cu Premiul Nobel pentru Literatură în 1982. Tentaţia era mare, fiindcă a fi reprezentat de Carmen însemna să parcurgi drumuri ce fuseseră deschise de cei mai importanţi autori latinoamericani. Directorul agenţiei însărcinat să-i facă invitaţia lui Paulo i-a promis că încheierea contractului avea să fie anunţată festiv la Târgul de carte de la Frankfurt, că asta se va realiza în cel de-al doilea semestru al anului şi, mai mult decât atât, spre deosebire de majoritatea agenţilor literari — printre ei, şi Monica Antunes —, care primeau 15% din încasări, că agenţia încasa doar 10% din drepturile de autor de la cei pe care-i reprezenta.

Propunerea l-a pus foarte mult pe gânduri. Paulo era îngrijorat de absoluta lipsă de experienţă a ambilor — a lui şi a Monicăi — în lumea editorială străină.

să fac mult mai bine decât el.

Convingerea cu care vorbea ea nu i-a îngăduit lui Paulo să meargă mai departe. Intr-o secundă, s-a evaporat visul afişelor din Frankfurt şi al dorinţei de a se afla în acelaşi catalog cu Garda Mârquez şi Vargas Llosa. Tocmai schimbase elegantele birouri de la etajul pe care Carmen Balcells şi cei câţiva zeci de funcţionari îl ocupau pe bulevardul Diagonal, din centrul Barcelonei, cu „Sânt Jordi Asociados“ — care nu era mai mult decât o etajeră din lemn cu câteva dosare de carton în micuţul apartament unde locuia Monica. Iar în apartamentul ei din Rubi tânăra a transformat *The Alchemist* intr-un „Sesam, deschide-te!“ pentru editurile care, în alte împrejurări, n-ar fi dat niciodată atenţie unei începătoare. In septembrie, a prins curaj şi s-a pregătit pentru prima sa mare provocare: să încerce să vândă Paulo Coelho la cea mai importantă întâlnire anuală a editorilor şi agenţilor literari, Târgul din Frankfurt.

La douăzeci şi cinci de ani, fără nici o experienţă în domeniu şi cu teama de a înfrunta singură acea provocare, a preferat să apeleze la compania unei prietene, omonima Monica Moreira, fiica poetei Marly de Oliveira. Prima sa surpriză când a ajuns la Frankfurt a fost să descopere că nu exista nici măcar o singură cameră de hotel disponibilă în oraş. Şi, cum nu se gândiseră să facă rezervare dinainte, cele două au ajuns să doarmă într-un cămin de tineret dintr-un oraş vecin. în timpul celor patru zile cât a durat târgul, Monica a lucrat ca o furnică. Spre deosebire de posterele şi bannerele promise de Balcells, singura sa muniţie era un modest kit publicitar - o mică biografie şi un rezumat al performanţei cărţilor sale în Brazilia şi în alte ţări. Şi, cu acel material în mână, a parcurs, unul câte unul, standurile editurilor venite din toată lumea, stabilind cel mai mare număr posibil de întâlniri. Efortul exhaustiv avea să fie recompensat regeşte: la sfârşitul anului, Monica vânduse drepturile de publicare a cărţilor lui Paulo Coelho pentru nici mai mult, nici mai puţin de şaisprezece limbi.

Primul contract negociat de ea în Frankfurt — cu editura norvegiană ExLibris — avea să aibă puterea magică de a-i schimba şi viaţa personală: patru ani mai târziu, în 1997, proprietarul ExLibris, Oyvind Hagen, şi Monica au decis să se căsătorească. în câteva luni, a contractat publicarea pentru *Jurnalul unui mag, Alchimistul* sau a amândurora nu numai pentru Norvegia, ci şi pentru ţări de pe diverse continente, precum Australia, Japonia, Portugalia, Mexic, România şi Argentina, Coreea de Sud şi Olanda. în 1993, Paul

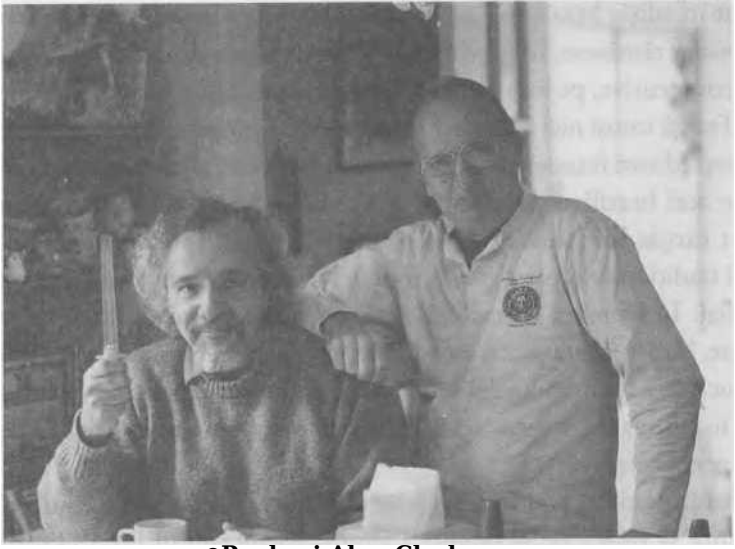

o**Paulo şi Alan Clarke,**
traducătorul şi primul său agent în Statele Unite

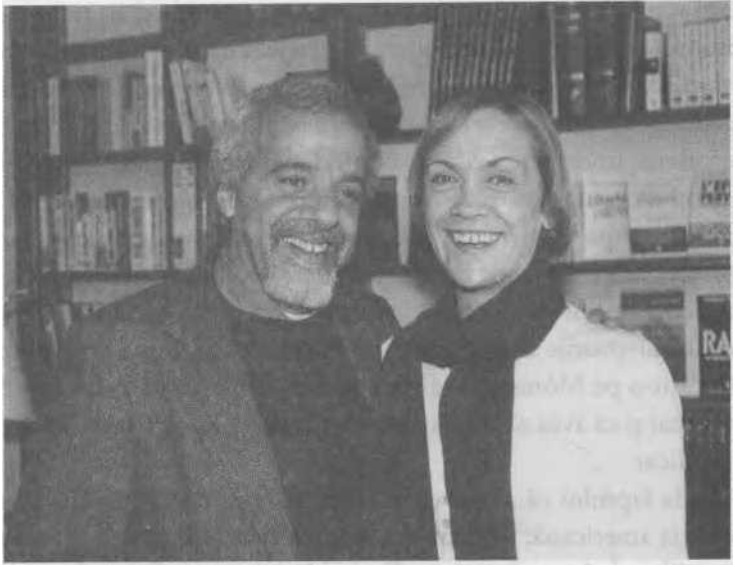

Paulo şi Anne Carriere, prima sa editoare în Franţa. Pentru ea, descoperirea existenţei autorului a fost „un noroc infinit", care i-a adus 8 milioane de exemplare vândute.

a intrat în ediţia braziliană a *Cărţii Recordurilor Guinness* pentru faptul că *Alchimistul* rămăsese, în mod impresionant, vreme de două sute opt săptămâni consecutive, pe lista celor mai vândute cărţi a revistei *Veja.* De la mult visata Franţă totuşi nici o urmă de ştire. Monica trimisese versiunea americană

>>>

la diverşi editori francezi, dar nici unul dintre ei nu şi-a manifestat interesul faţă de acel brazilian de care n-a auzit niciodată. Unul dintre cei care au refuzat cărţile lui Paulo Coelho a fost Robert Laffont, proprietarul unei edituri tradiţionale şi prestigioase, fondată în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Indiferenţa cu care *Alchimistul* a fost primit la Laffont era atât de mare, încât lectura profesionistă, decisivă pentru publicarea sau refuzarea unei lucrări, a ajuns să fie delegată unei singure persoane care vorbea portugheză în companie, o secretară administrativă, care în numele său a decretat respingerea cărţii.

Totuşi, destinul părea că decisese ca viitorul literar al lui Paulo Coelho în Franţa să treacă pe la familia Laffont. La începutul lui 1993, fiica lui Robert, Anne, părăsise postul de consilieră de presă la compania tatălui său, pentru a pune bazele propriei sale edituri, micuţa Editions Anne Carriere. Nu era vorba de un hobby pentru a-şi ocupa timpul liber, ci de o

afacere în care ea şi soţul ei, Alain, şi-au investit toate economiile şi au trebuit să mai şi împrumute bani de la bănci, prieteni şi rude. Firma nu împlinise trei luni de viaţă când Brigitte Gregony, verişoara şi cea mai bună prietenă a lui Anne (şi una dintre investitoarele care puseseră bani în noua editură), a sunat-o din Barcelona, unde-şi petrecea concediul, pentru a-i spune că citise traducerea spaniolă „a unei cărţi fascinante, numită *El Alquimista,* scrisă de un brazilian necunoscut[11]. Incapabilă să descifreze o silabă în castiliană sau portugheză, Anne s-a bazat numai pe părerea verişoarei sale (şi pe o scurtă lectură făcută de fiul său, Stephen, care înţelegea puţin castiliană) şi i-a cerut să afle dacă drepturile de publicare în Franţa erau deţinute de vreo editură. Când a găsit-o pe Monica, Brigitte a aflat *cz Alchimistul* apăruse în Statele Unite în mai şi că avea să se ocupe să-i trimită un exemplar imediat ce avea să fie publicat.

în ciuda faptului că a luat cunoştinţă de conţinutul lucrării abia când a citit ediţia americană, Anne părea dispusă să investească ce avea mai bun din energiile sale în acel proiect. Deşi abia în august fusese formalizată o propunere de doar 5 000 de dolari avans pentru drepturi de autor — aproape 7 000 de dolari în 2008, sau 12 000 de reali —, ca să compenseze, a chemat să traducă *Alchimistul* un as în domeniu, Jean Orecchioni, profesor de limbi străine, care avea în bagaj traducerea în franceză a tuturor lucrărilor lui Jorge Amado. Verişoara Brigitte, care fusese „naşa“ publicării cărţii, nu avea să trăiască suficient pentru a vedea succesul obţinut de *L'Alchemiste.* In iulie, înainte ca ediţia să fie gata, a murit din pricina unei tumori cerebrale. Mulţi ani mai târziu, Anne Carriere avea sa-i dedice cartea ei de memorii, intitulată *Une chance infinie — L'histoire dune amitie* „O şansă fără sfârşit - Istoria unei prietenii", Editions la Table Ronde (nepublicată în Brazilia), unde relata povestea relaţiei sale cu Paulo Coelho şi dezvăluia cadrele celui mai mare boom produs în Franţa de un scriitor latinoamerican.

Lente în toată lumea, procesele de producţie a cărţii au ajuns să împingă lansarea volumului *L'Alchemiste* spre martie 1994, când Paulo se pregătea să publice cea de-a cincea carte în

Brazilia, *La râul Piedra am şezut şi am plâns* — sau, pur şi simplu, *Râul Piedra,* aşa cum avea să fie cunoscută printre cititori. Anne înfrunta o dublă problemă: cum să lanseze cartea unui autor necunoscut apărută la o editură de asemenea necunoscută? Cum să-i facă pe librari să-şi arunce ochii un minut în plus peste acea carte, printre mii de titluri aruncate în mod constant pe piaţă de edituri? Gândindu-se la asta, a decis să facă pentru *L'Alchemiste* o pre-ediţie specială numerotată, care avea să fie trimisă la cinci sute de librari francezi, cu o lună înainte de lansare. Pagina a patra a cărţii era ocupată de un mic text scris de ea:

> *Paulo Coelho e un autor brazilian faimos în toată America Latină.* Alchimistul *spune povestea unui tânăr păstor care-şi părăseşte meleagurile natale pentru a urmări un vis: căutarea unei comori ascunse la poalele piramidelor. In deşert, el a înţeles limbajul semnelor şi sensul vieţii şi, în mod special, că trebuie să-şi lase inima să vorbească. Şi-a îndeplinit destinul.*

Pe coperta a patra a cărţii a fost imprimată o frază folosită de Harper Collins pentru lansarea din Statele Unite:

> *Alchimistul este o carte magică. Să citeşti această carte e ca şi cum ai vedea soarele cum răsare în timp ce restul lumii încă mai doarme.*

Dacă jumătate din drumul spre succes era garantat de buna receptare din partea librarilor, cealaltă jumătate — critica — părea căzută din cer. Părerea celor mai mari organe de presă din Franţa, printre care şi cea a respectatei reviste *Le Nouvel Observateur,* care, câţiva ani mai târziu, avea să-l critice sever pe autor, era foarte favorabilă faţă de *L'Alchemiste,* aşa cum avea să spună interviul publicat de Anne Carriere în cartea sa:

> [...] *Sub aparenţa unei simple poveşti, Paulo Coelho împacă inima bărbaţilor şi-iface să mediteze la lumea care-i înconjoară. O carte fascinantă, care-ţi sădeşte*

bunul-simţ în minte şi-ţi deschide inima. (Annette Colin Simard, Le Journal du DimancheJ

[...] *Paulo Coelho atestă în cel mai înalt grad virtutea clarităţii, ceea ce face din scrierile sale un râu de prospeţime ce curge pe sub coroana copacilor, o cale plină deforţă de-a lungid căreia îlpoartă pe cititor, spontan, spre el însuşi, spre sufletul său misterios şi distant. (Christian Charriere,* Le Figaro LitteraireJ [...] *E o carte rară, ca o comoară neaşteptată pe care trebuie s-o savurăm şi s-o împărtăşim. (Sylvie Genevoix,* L'ExpressJ [...] *E o carte care face bine. (Daniele Mazingarbe,* Madame Figaroj [...] *Scrisă într-un limbaj simplu şi foarte pur, această relatare a unei călătorii iniţiatice prin deşert — unde, la fiecare pas, un semn trimite la altul, unde toate misterele lumii se găsesc într-un smarald, unde înţelegi, deşi volatil, „sufletul lumii", unde dialoghezi cu vântul şi cu soarele—te prinde în adevăratul sens al cuvântului. (Annie Copperman,* Les Echos*)*

[...] *Bucuria naraţiunii sale învinge prejudecăţile noastre. Este atât de rar, atât de preţios, în toridele şi sufocantele zile de azi, să respiri puţină prospeţime.* fLe Nouvel ObservateurJ

Acum trebuiau să aştepte şi să culeagă roadele, iar acestea n-au întârziat să apară. Timidul tiraj iniţial de 4 000 de exemplare a dispărut din librării în câteva zile şi, la sfârşitul lui aprilie, când fuseseră vândute 18 000 de exemplare, *LAlchemiste* a apărut pentru prima dată într-o listă de bestselleruri în săptămânalul *Livres Hebdo,* dedicat lumii editoriale. Nu era vorba de o publicaţie destinată marelui public, iar locul pe care-1 ocupa nu era dintre cele mai bune — figura pe locul douăzeci, care era şi ultimul loc —, dar, cum prevăzuse Monica, acela era doar începutul. In luna mai, *LAlchemiste* a intrat din nou pe locul nouă în cea mai importantă listă cu cele mai vândute cărţi, din revista săptămânală *LExpress,* în care rămăsese pentru incredibila perioadă de treizeci de săptămâni consecutive. Cartea avea succes în diverse ţări, în afară de Brazilia, dar consacrarea din Statele Unite şi din Franţa însemna că autorul nu mai putea fi socotit doar o excentricitate latinoamericană, ci devenea un fenomen planetar.Guvernul brazilian îl exclude pe Paulo din delegaţia scriitorilor care pleacă în Franţa, dar Chirac îl primeşte cu braţele deschise

Dacă lumea este în stare să facă plecăciuni în faţa lui Paulo Coelho, critica braziliană pare fidelă maximei inventate de compozitorul Tom Jobim — conform căreia „în Brazilia, succesul cuiva în străinătate e primit ca ofensă personală, ca palmă“ — şi continuă să-i deprecieze lucrările. Succesul masiv al volumului *L'Alchimiste* se pare că l-a încurajat să ţină piept criticilor,

„înainte, denigratorii mei ajungeau chiar să conchidă, injurios, că brazilienii sunt proşti fiindcă mă citesc“, i-a declarat el jurnalistului Napoleão Saboia, de la ziarul *O Estado de S. Paulo.* „Acum, cărţile mele se vând foarte bine în străinătate şi e mai greu să generalizeze acuzaţia de imbecilitate.“ Dar nu se ştie. Pentru criticul Silviano Santiago, doctor în literatură la Sorbonne, să fii bestseller chiar si într-o tară ca Franţa nu însemna absolut nimic. „Trebuie să demistificăm succesul pe care l-a avut în Franţa[11], a declarat el revistei *Veja.* „Publicul francez este la fel de mediocru sau la fel de puţin sofisticat ca şi marele public din orice altă ţară.“ Unii nici nu se chinuiau să mai deschidă cărţile lui Paulo şi le condamnau. „N-am citit şi nici nu mi-a plăcut", a conchis Davi Arrigucci Jr., alt critic respectat şi profesor de literatură la Universitatea din São Paulo. Chiar şi aşa, nimic din toate acestea nu părea să-i intereseze pe cititorii brazilieni şi, cu atât mai puţin, pe cei străini. Din contră. Judecând după cifre, armata sa de cititori şi admiratori părea să crească în aceeaşi proporţie ca şi cea a virulenţei criticilor. Situaţia s-a repetat în 1994, când a lansat, în afară de *RâulPiedra,* o carte de 190 de pagini intitulată *Maktub* — o compilaţie de cronici scurte, fabule şi meditaţii care, din 1993, erau publicate în *Folha de S. Paulo.*

La fel ca şi în *Valkiriile,* s-a inspirat din penitenţa pe care au făcut-o în 1988 el şi Chris în deşertul Mojave, însă în *Râul Piedra* Paulo împărtăşea cititorilor săi încă o experienţă spirituală, Drumul spre Roma, parcurs în 1989, în sudul Franţei, o parte din el în compania Monicăi Antunes. în cele 236 de pagini ale cărţii, a descris şapte zile din viaţa lui Pilar, o studentă de douăzeci şi nouă de ani care luptă să-şi termine studiile la Zaragoza, în Spania, şi-şi reîntâlneşte un coleg cu care va trăi o pasiune de adolescentă. Reîntâlnirea are loc după o conferinţă ţinută de băiat - fără nume în carte, la fel ca şi celelalte personaje, cu excepţia protagonistei. Seminarist şi adept al Neprihănitei Zămisliri, şi-a mărturisit pasiunea pentru Pilar în timpul unei călătorii de la Madrid la Lourdes, marele centru de pelerinaj catolic din Franţa. Ea şi prietenul său reprezintă, după spusele lui Paulo, cufundarea în mitul temerii de a iubi, de a se dărui total, teamă care a urmărit umanitatea la fel ca păcatul originar. Aşa cum în povestea Sfintei Tereza de Avila rezultatul, tot mistic, scoate la iveală ceea ce scriitorul socoteşte a fi o concepţie profundă şi aspră despre iubire. Pe drumul de întoarcere spre Zaragoza, Pilar se aşază pe malul râului Piedra, un mic curs de apă aflat la o sută de kilometri în sudul oraşului, şi-şi varsă lacrimile pentru ca ele să se alăture altor râuri
si să se verse în ocean.
>

Mai concentrat asupra ritualurilor şi simbolurilor catolicismului decât asupra temelor magice din cărţile anterioare, *Râul Piedra* a primit elogii neaşteptate din partea unor persoane consacrate, precum cardinalul arhiepiscop din São Paulo, Paulo Evaristo Arns, însă din partea criticii n-a avut parte de nici o surpriză. Aşa cum s-a întâmplat, fără excepţie, cu toate cele cinci cărţi ale sale, atât *Râul Piedra,* cât şi *Maktub* au fost sfâşiate public de presa braziliană. Criticul Geraldo Galvão Ferraz de la *Jornal da Tarde* din São Paulo a catalogat *Râul Piedra* drept „un cocktail prost dozat de misticism, religie şi ficţiune mediocre, condimentat cu locuri comune şi personaje stereotipe, care-şi petrec cea mai mare parte a timpului ţinând discursuri solemne". Abordarea a ceea ce autorul numeşte

„chipul feminin al lui Dumnezeu" a fost ironizată de un alt jurnalist, care a catalogat-o drept „un Paulo Coelho pentru fete". Revista *Veja* i-a încredinţat recenzia cărţii *Maktub* lui Diogo Mainardi, un tânăr scenarist care, peste ani, avea să devină unul dintre cei mai polemici cronicari ai săi. Pe un ton provocator, Mainardi i-a ironizat fragmentele tocându-le mărunt şi a încheiat comparând *Maktub* cu o pereche de şosete murdare pe care le uitase în maşină:

De fapt, toate aceste prostii n-ar fi însemnat nimic dacă Paulo Coelho ar

fi fost doar un şarlatan care câştiga nişte bani din imbecilitatea străinilor.

Nu mi-aş pierde niciodată timpul pentru a face recenzia unui fals autor,

dacă el s-ar limita să lanseze din când în când câte un manual de clişee ezoterice. Cu toate acestea, lucrurile nu stau chiar aşa. La ultimul Târg de la Frankfurt, a cărui temă era Brazilia, Paulo Coelho a fost vândut ca un scriitor adevărat, ca un legitim reprezentant al literelor naţionale. Asta e deja prea mult. Oricât de slabi ar fi scriitorii noştri, sunt mult mai buni decât Paulo Coelho. El poate să facă ce crede de cuviinţă. E de ajuns să nu mai încerce să se prezinte ca scriitor. Până la urmă, e la fel de multă literatură în Paulo Coelho ca şi în şosetele mele murdare.

Ca şi în alte ocazii, astfel de critici n-au avut nici un efect asupra vânzărilor. Chiar dacă a fost exclus din paginile ziarelor şi ale revistelor, *Râul Piedra* a bătut recordul *Valkiriilor*: s-au vândut, în prima zi, 70 000 de exemplare. Iar la câteva săptămâni după ce a fost lansat, chiar şi *Maktub* era prezent pe listele de bestselleruri. Singura diferenţă era că, de această dată, victima atacurilor se afla la mii de kilometri de Rio, străbătând Franţa în compania lui Anne Carriere, pentru a onora zecile de invitaţii la conferinţe şi dezbateri cu cititorii, care se-nmulţeau cât vedeai cu ochii. Pe lângă enormul succes al lui Paulo, prezenţa sa la Târgul de la Frankfurt din 1994, primul la

care a participat, a dovedit că prejudecăţile faţă de lucrările sale nu erau numai privilegiul criticilor brazilieni, ci şi al colegilor săi scriitori.

Deşi funcţia de ministru al culturii din timpul preşedintelui Itamar Franco era ocupată de un vechi prieten al său, diplomatul Luis Gonzaga do Nasci- mento e Silva, fratele fostei sale iubite, Maria do Rosário, discriminarea s-a manifestat imediat. Pentru a reprezenta literele braziliene - în acel an, invitata de onoare a târgului era Brazilia -, ministerul a alcătuit o delegaţie de optsprezece scriitori, care aveau să se ducă în Germania cu toate cheltuielile plătite de guvern, delegaţie în care n-a fost inclus şi Paulo. După spusele ministrului Nascimento e Silva, criteriul de selecţionare a invitaţilor fusese „popularitatea şi cunoaşterea autorilor în rândul germanilor". Din această pricină, Paulo a ajuns să călătorească pe banii Editurii „Rocco“. Iar autorul nu pare să fi păstrat ranchiună: înainte de a porni în călătorie, a dat presei o declaraţie în care susţinea numele candidatului guvernului la preşedinţia republicii, fostul ministru de finanţe, Fernando Henrique Cardoso.

Frankfurt dovedise clar că succesul autorului cărţii *Alchimistul* nu era

de natură să inducă proastă dispoziţie numai printre ziarişti. Pentru a sărbători contractele pe care le acumulase prin toată lumea, editorul său german de la acea vreme, Peter Erd, proprietarul editurii cu acelaşi nume, a oferit un cocktail la care i-a invitat pe toţi editorii lui Paulo prezenţi la târg şi, bineînţeles, pe toţi membrii delegaţiei braziliene. Deşi a fost foarte multă lume, petrecerea n-a avut un succes răsunător, din pricina absenţelor remarcate de toţi invitaţii şi socotite de organizator drept o umilinţă supremă: în afară de Paulo, Chris şi Monica, singurii brazilieni prezenţi au fost Roberto Drummond, romancierul din Minas, şi poetul baian Waly Salomão. Dintre ceilalţi membri ai delegaţiei, numai Chico Buarque a avut bunul-simţ să sune ca să mulţumească pentru invitaţie şi ca să anunţe că nu va fi prezent, fiindcă avea o conferinţă la aceeaşi oră. In apărarea lui Paulo avea să răsune o voce solitară şi puternică,

» > [7]**Paulo acordă interviul la Târgul de la Frankfurt alături de Chico Buarque, unul dintre puţinii brazilieni care i-a acordat atenţie cu acea ocazie.**

în articolul său din revista *Le Nouvel Observateur.* „Am fost încântat de sensibilitatea, exuberanţa, ingenuitatea sufletească.[11] Colegul său, Eric Deschot, de la săptămânalul *Actuel*, împărtăşea aceeaşi părere: „Nu e o comparaţie profanatoare, fiindcă simplitatea, transparenţa şi puritatea acestei fabule amintesc de misterul poveştii lui Saint-Exupery.“

Paulo a primit ştirea că urcase pe primul loc în *L'Express* pe când era în Extremul Orient, unde se afla în compania lui Chris pentru a onora o agendă încărcată de lansări şi dezbateri cu cititorii. Intr-o după-amiază, când *shinkansen,* trenul rapid japonez care-i transporta de la Nagoia la Tokyo, a trecut prin faţa muntelui Fuji acoperit de zăpadă, cel mai înalt punct al accidentatei geografii a ţării şi considerat sfânt de japonezi, scriitorul a luat o decizie: la întoarcerea în Brazilia, avea să schimbe editura. Decizia n-a venit în urma vreunui semn pe care să-l fi văzut numai el, ci la capătul unei lungi meditaţii asupra relaţiilor sale cu Rocco. Printre altele, Paulo a solicitat şi un sistem de distribuţie care să deschidă cărţilor sale canale de vânzare alternative librăriilor - precum standuri de ziare şi supermarketuri -, pentru a putea ajunge şi la cititorii cu venituri mai mici. Rocco apucase să solicite efectuarea studiului la compania Fernando Chinaglia, o experimentată societate de difuzare a ziarelor şi revistelor, însă planul n-a mers mai departe de atât. Autorul era rezervat în privinţa contactelor pe care le avea cu unele edituri, însă la 15 februarie cronicarul Zozimo Barroso do Amarai, cel veşnic bine informat, a publicat o ştire în ziarul *O Globo,* prin care anunţa că lua sfârşit „una dintre cele mai invidiate căsătorii din lumea literară[11].

Celelalte ziare au alergat şi ele după subiect şi, câteva zile mai târziu, toată ţara avea să afle că, pentru un milion de dolari (echivalentul a 1,3 milioane de dolari în 2008, sau a 2,3 milioane de reali), Paulo schimba „Rocco“ cu Editura „Objetiva“. Nemaivăzută de nici un alt autor brazilian, grămada de bani nu avea să intre în întregime în buzunarul autorului, ci avea să fie împărţită mai mult sau mai puţin în aceeaşi proporţie ca şi contractele semnate cu fostul editor: 55% erau avansurile pentru drepturile de autor, iar cei 45% rămaşi aveau să fie

investiţi în promovarea următoarei sale cărţi, *Al cincilea munte.* Era o miză mare pentru Roberto Feith, jurnalist, economist şi fost corespondent internaţional al Rede Globo deTelevisão, care, în urmă cu cinci ani, preluase controlul Editurii „Objetiva[11]. Numai cei 550 000 de dolari avans oferiţi lui Paulo ca drepturi de autor reprezentau 15% din tot ce factura editura — încasările veneau mai ales din vânzările celor trei lideri americani Stephen King, FFarold Bloom şi Daniel Goleman. Specialiştii contactaţi de presă au fost unanimi în a garanta că, dacă *Al cincilea munte* avea să repete performanţa cărţii *Râul Piedra,* în câteva luni „Objetiva“ îşi primea înapoi milionul investit. Se pare că schimbarea nu-1 făcuse pe fostul său editor să aibă resentimente — până la urmă, Paulo se transferase la „Objetiva“, dar lăsase la „Rocco“ tot *backlist*-ul, rentabila serie de şapte cărţi care se publica acolo din 1989. Cu o lună înainte de a fi anunţată schimbarea, Paulo Rocco se afla printre invitaţii scriitorului la petrecerea sa tradiţională de Sfântul Iosif, pe 19 martie.

Inspirat dintr-un verset biblic (1 Regi 18, 8-24), romanul *Al cincilea munte* narează în 284 de pagini suferinţa, îndoielile şi descoperirile spirituale ale profetului Ilie din timpul exilului său în Sarepta, Fenicia, actualmente Liban. Oraşul, ai cărui locuitori se bucurau de o educaţie aleasă şi erau cunoscuţi pentru simţul lor negustoresc, nu mai avusese războaie de trei sute de ani, dar era pe punctul de a fi invadat de asirieni. Profetul a întâlnit conflicte religioase, fiind obligat să înfrunte furia oamenilor ori pe cea a lui Dumnezeu, a cărui voinţă fusese încălcată de îndatoririle pământeşti, în prolog, Paulo dezvăluie din nou legătura existentă între experienţele sale personale şi tematica celorlalte cărţi ale sale. Când a afirmat că a învăţat din *Al cincilea munte* să înţeleagă inevitabilul şi să se poarte în faţa lui, şi-a adus aminte de demisia de la casa de înregistrări CBS, care, petrecută cu şaptesprezece ani înainte, pusese capăt unei cariere promiţătoare ca director în industria discului:

> *Când am terminat de scris* Al cincilea munte, *mi-am amintit de acest episod— şi de alte manifestări ale*

inevitabilului în viaţa mea. Ori de câte ori mă simţeam stăpânul absolut asupra situaţiei, se întâmpla ceva care mă trăgea în jos. Iar eu mă întrebam: de ce? Oare sunt condamnat să ajung mereu aproape, dar niciodată să nu trec linia de sosire? Oare Dumnezeu este aşa de crud, încât mă face să văd palmieri la orizont numai ca să mor de sete în mijlocul deşertului? Mi-a luat mult ca să înţeleg că nu era tocmai asta. Sunt anumite lucruri care intră în viaţa noastră pentru a ne readuce pe drumul cel adevărat al Legendei Personale. Apar altele, pentru a putea aplica tot ceea ce învăţăm. Şi, până la urmă, există unele, suficiente să ne-nveţe.

Cartea era gata să fie predată Editurii „Objetiva“, când Paulo, după noi cercetări, a descoperit informaţii despre perioade din viaţa profetului Ilie care nu fuseseră cuprinse în Scripturi - mai exact răstimpul în care personajul a trăit în exilul fenician, intervalul ales de autor pentru a plasa acţiunea cărţii *Al cincilea munte.* Descoperirea l-a entuziasmat, dar a trebuit să-şi rescrie practic toată cartea, care a fost publicată abia în august 1996, pentru cea de a 14-a Bienală de Carte din Sâo Paulo. Lansarea a fost precedată de mega- campania publicitară creată de agenţia paulistă Salles/DMB&B - al cărei proprietar, agentul de publicitate Mauro Salles, era un vechi prieten şi guru neoficial al scriitorului pentru chestiuni legate de marketing (căruia i-a dedicat cartea). Campania cuprindea anunţuri de o pagină întreagă în patru dintre principalele ziare din ţară *(Jornal do Brasil, Folha de S. Paulo, O Estado de S. Paulo* şi *O Globo)* şi în revistele *Veja-Rio, Veja-SP, Caras, Claudia* şi *Contigo,* trei sute cincizeci de afişe pe autobuzele din Rio de Janeiro şi São Paulo, optzeci de panouri de afişaj în Rio, display-uri pentru punctele de vânzare şi bannere pentru librării. Inspirat de ideea lui Anne Carriere, căreia-i reuşise de minune lansarea ediţiei franceze *LAlchimiste,* Paulo i-a sugerat editorului Feith, iar acesta a cerut realizarea unei ediţii speciale din *Al cincilea munte,* numerotată şi cu autograful autorului, pentru a fi distribuită celor patru sute de librari din toată

Brazilia, cu o săptămână înainte ca ediţia normală să ajungă la public. Pentru a preveni orice scurgere de informaţii în presă, fiecare a trebuit să semneze un acord de confidenţialitate, angajându-se să nu dezvăluie nimănui povestea profetului Ilie.

Rezultatul avea să fie proporţional cu efortul depus pentru promovare. Livrate pe 8 august, în mai puţin de douăzeci şi patru de ore au dispărut din librării 80 000 dintre cele 100 000 de exemplare din prima ediţie. încă 11 000 s-au vândut într-o săptămână, la Bienala de Carte, unde Paulo era aşteptat de cititori la cozi ce păreau fără sfârşit şi unde a acordat autografe timp de zece ore la rând. *Al cincilea munte* nu împlinise nici două luni de la apariţie, când vânzările au atins 120 000 de exemplare - ceea ce însemna că cei 550 000 de dolari plătiţi autorului ca avans s-au reîntors în seifurile editurii, acelaşi destin urmând să-l aibă în lunile următoare şi ceilalţi 450 000 de dolari.

în cazul cărţii *Al cincilea munte,* critica părea să dea semne de relaxare. „Să-i lăsăm pe vrăjitori să judece dacă Coelho e vrăjitor sau şarlatan, asta contează mai puţin“, a scris *Folha de S. Paulo.* „Un lucru e cert: narează poveşti uşor de digerat, fără atletisme literare şi reuşeşte să seducă cititorii în zeci de limbi. “ în principalul său concurent, ziarul *O Estado de S. Paulo,* exigentul critic şi scriitor Jose Castello n-a făcut economie de laude faţă de noua carte. „Stilul uşor şi concis din *Al cincilea munte* dovedeşte că pana sa este mai ascuţită şi mai precisă[11], a afirmat el în recenzia publicată în suplimentul cultural.

„Vă plac sau nu cărţile lui, Paulo Coelho încă este victima prejudecăţilor — aceleaşi [...] care, transpuse în termeni religioşi, au inundat planeta cu sânge.“ Cu o săptămână înainte de lansare, până şi posaca *Veja* părea că se conformase dovezilor, dedicându-i autorului un lung şi simpatic reportaj intitulat *Zâmbetul magului,* la sfârşitul căruia publica în exclusivitate un fragment din *Al cincilea munte.* Totuşi, pentru a nu-şi schimba obiceiul, printre torentele de elogii, firma reducea conţinutul lucrărilor lui Paulo la nişte „poveşti naive, al căror «mesaj» are de obicei profunzimea filozofică a filmelor din seria «Karate Kid»“.

La următoarea lansare, când a apărut *Manualul războinicului luminii,* critica avea să revină cu un apetit de două ori mai mare. Prima carte a lui Paulo publicată în străinătate înainte de a ieşi în Brazilia, *Manualul* se născuse dintr-o sugestie a Elisabettei Sgarbi, de la Editura italiană „Bompiani". Entuziasmată de succesul cărţilor autorului în Italia (*Râul Piedra* tocmai depăşise în listele locale romanul *Insula din ziua de ieri* al consacratului Umberto Eco), a căutat-o pe Monica, pentru a afla dacă nu cumva avea vreo lucrare inedită pentru colecţia „Assagi", pe care „Bompiani“ tocmai o crease. Paulo se gândea de ceva vreme la ideea de a consolida într-o singură carte notiţele şi cugetările înregistrate de-a lungul anilor şi poate că acela era momentul potrivit. Unele dintre mesajele folosite în carte fuseseră publicate în *Folha de S. Paulo,* fapt care l-a făcut să adopte în *Manual* aceeaşi limită impusă de ziar pentru articolul său: numai unsprezece rânduri pe text, nimic în plus. Aproape mereu sub formă de metafore, simbolisme şi referinţe religioase şi medievale, Paulo le dezvăluie cititorilor *Manualului războinicului luminii* un ansamblu de experienţe trăite de-a lungul perioadei pe care o numeşte „procesul meu de creştere spirituală*[1]. Pentru el, gradul de impregnare dintre autor şi lucrare e aşa de mare, încât *Manualul* a devenit „cartea-cheie“ pentru a-i înţelege universul. „Nu atât universul magic, cât pe cel ideologic[1], avertizează el. *„Manualul războinicului luminii* are pentru mine importanţa pe care a avut-o *Cartea roşie* pentru Mao sau *Cartea verde* pentru Kaddafi." Pe lângă articolul din ziar, prezenţa expresiei „războinicul luminii" - cineva implicat continuu pentru a-şi realiza visul, oricare ar fi dimensiunea obstacolelor — putea fi observată în mai multe dintre cărţile sale, aşa cum s-a-ntâmplat în *Alchimistul, Valkiriile* şi *Râul Piedra.* Şi, dacă mai existau îndoieli referitoare la semnificaţia sa, recent creata pagină de internet a autorului avea grijă să le răspundă:

Această carte reuneşte o serie de texte pentru a ne face să ne aducem aminte că, în fiecare dintre noi,

trăieşte un războinic al luminii. Cel în stare să-şi audă liniştea inimii, să accepte înfrângerile fără să fie abătut, să se alimenteze cu speranţe atunci când e descurajat şi obosit.

La lansarea sa în Brazilia, *Manualul* era precedat de succesul avut de *Manuale del Guerriero della Luce* în Italia, însă asta n-a părut să-i impresioneze pe criticii brazilieni. Nici măcar *Folha de S. Paulo,* care publicase iniţial câteva scurte capitole din *Manual.* Intr-un scurt articol de două coloane, tânărul jurnalist Fernando Barros e Silva, unul dintre editorii ziarului, s-a referit la lansare ca la „cel mai recent spasm mistic al celui mai mare fenomen editorial pe care-1 avem“ şi-l descalifică pe autor chiar din primele rânduri:

Paulo Coelho nu e scriitor, nici măcar scriitor prost. E inutil să numim subli- teratură ceea ce face el. Arfi un elogiu. Se apropie mai mult de EdirMacedo | „ episcopul" Bisericii Universale a împărăţiei lui Dumnezeu] *decât de Sidney Sheldon.* [...] *Acestea fiind spuse, să trecem la carte. Nu există noutăţi. Secretul, ca totdeauna, e doar de a aşeza cap la cap platitudini pentru ca lectorul să poată citi ce-i convine mai mult. Aşa cum la I Ching e vorba dea,, ilumina “ drumurile sau de a „sugera “ adevăruri pornind de la metafore vagi, de la fraze atât de confuze şi învăluite în fum metafizic, încât sunt în stare să spună totul exact pentru că nu spun absolut nimic.* [...] *In această formulă de succes încap toate clişeele: descrierea ecologică şi idilică a naturii, aluzii la luptele interminabile dintre bine şi rău, niţică vinovăţie şi răscumpărare creştină — totul însăilat într-un limbaj plat, aspru, ce pare a fi compunerea unui copil de opt ani şi care are ca ţintă persoane cu vârsta mintală din aceeaşi categorie. După ce citeşti orice carte a lui Paulo Coelho, chiar cu grijă şi atenţie, devii şi mai prost şi mai râu decât erai înainte.*

Manifestări ca aceasta îl expuneau pe scriitor şi reiterau obositorul şi repetitivul abis ce separa părerea criticii de comportamentul cititorilor săi. Cum se întâmplase încă de la prima sa carte - şi a continuat cu următoarele -, în ciuda faptului că fusese subiect de ironii în presă, *Manualul* avea să apară peste câteva zile ca bestseller nu numai în *Folha* lui Barros e Silva, ci şi în toate listele publicate de publicaţiile braziliene. Şi imediat avea să-i confere lui Paulo o marcă de care probabil că nici un alt autor n-a avut parte: să se afle, cu aceeaşi carte, pe primul loc în topul celor mai vândute cărţi de nonficţiune (în acest caz, în ziarul *O Globo)* şi de ficţiune (în *Jomaldo Brasil).* Nici în restul lumii nu avea să fie altfel: tradus în douăzeci şi nouă de limbi, în Italia *Manualul* avea să se vândă în peste un milion de exemplare, devenind cartea cu cel mai mare succes al autorului în această ţară, după *Alchimistul* şi *Unsprezece minute* — iar la un deceniu după ce fusese lansat de „Bompiani“ încă mai avea o medie de 100 000 de exemplare anual. Popularitatea ediţiei *Manuale del Guerriero della Luce* în Italia a căpătat o dimensiune atât de impresionantă, încât, la sfârşitul lui 1997, stilista Donatella Versace, sora lui Gianni Versace, decedat cu un an în urmă, a anunţat că următoarea colecţie a brandului pentru 1998 îşi găsise inspiraţia în cartea lui Paulo. In Franţa, *L'Alchimiste* atingea două milioane de exemplare vândute, iar *Râul Piedra,* 240 000, performanţă care avea s-o determine pe Anne Carriere să achiziţioneze cu 150 000 de dolari (echivalentul a 400 000 de dolari în 2008, sau 680 000 de reali) drepturile de publicare pentru *Al cincilea munte.* Cu câteva luni înainte de anunţul vânzării, autorul s-a emoţionat când a primit de la guvernul Franţei titlul de Cavaler al Ordinului Literelor şi Artelor. „Tu eşti alchimistul a milioane de cititori, care susţin că scrii cărţi care fac bine“, l-a felicitat ministrul francez al culturii, Philippe Douste-Blazy, însărcinat să-i ofere medalia. „Cărţile tale fac bine, fiindcă ne stimulează puterea de a visa, dorinţa de a căuta si de a crede noi înşine în această căutare.“ Unii brazilieni continuau totuşi să strâmbe din nas când auzeau de compatriotul lor primit cu covor roşu pe oriunde ar fi călcat.

Această atitudine avea să fie explicată din nou la începutul lui 1998, când s-a anunţat că Brazilia avea să fie ţara omagiată de cel de-al 18-lea Salon de Carte de la Paris, între 19 şi 25 martie a acelui an. Ministrul culturii, Francisco Weffort, îl însărcinase pe preşedintele Bibliotecii Naţionale, academicianul Eduardo Portela, să alcătuiască delegaţia de scriitori care participa în cadrul evenimentului la invitaţia guvernului brazilian. După mai multe săptămâni de discuţii, când mai erau zece zile până la călătorie, presa a primit lista cu cei cincizeci care fuseseră onoraţi cu o săptămână de odihnă suplimentară la Paris. Exact aşa cum se întâmplase şi cu patru ani înainte la Frankfurt, numele lui Paulo Coelho nu se afla printre cei invitaţi. Era un afront inutil al guvernului faţă de scriitorul care-1 susţinuse, din moment ce el nu mai depindea de invitaţiile oficiale pentru a participa la petreceri ca aceea. Invitat de editura sa, în ziua deschiderii Salonului, după-amiaza, a ţinut o sesiune de autografe pentru *La Cinquieme montagne,* versiunea franceză a cărţii *Al cincilea munte,* lansată cu un tiraj de 250 000 de exemplare (o nimica toată pentru cineva care vânduse aproape 5 milioane de cărţi în Franţa). De fapt, scriitorul ajunsese la Paris cu o săptămână înaintea delegaţiei braziliene şi trebuise să înfrunte un adevărat maraton de interviuri în ziare, reviste şi nu mai puţin de şase emisiuni diferite ale televiziunii franceze. In sfârşit, în noaptea de 19 martie, pe muzica zgomotoasei şi autenticei batucada braziliene, preşedintele Jacques Chirac şi prima doamnă Ruth Cardoso, reprezentându-şi soţul, pe preşedintele Fernando Henrique, au tăiat panglica inaugurală a Salonului şi s-au dus, înconjuraţi de o mulţime de ziarişti şi bodyguarzi, prin aripile centrului de conferinţe de la Paris Expo, unde se ţinea evenimentul. Sub privirea nedumerită a brazilienilor, la un moment dat preşedintele Chirac s-a îndepărtat de grup, a intrat în standul Editions Anne Carriere, a salutat-o pe editoare şi, cu un zâmbet enorm pe chip, l-a îmbrăţişat exuberant pe Paulo Coelho, salutându-1 pe singurul autor brazilian pe care-1 citise, lucru pe care avea să-l afle mai târziu, şi pe care, doi ani mai târziu, avea să-l decoreze cu prestigioasa Legion d’Honneur, aceeaşi care în trecut fusese

prinsă pe reverul celebrităţilor internaţionale precum Winston Churchill, John Kennedy şi chiar al unor brazilieni iluştri, precum Santos Dumont, Pele şi Oscar Niemeyer. înainte de a continua, Chirac i-a mai făcut un compliment lui Anne Carriere:

— Trebuie să fi câştigat mulţi bani din cărţile lui *monsieur Coelo.* Felicitări!

Deschis pentru public în ziua următoare, evenimentul avea să fie scena

atingerii încă unui record al brazilianului. Pentru prima dată de când fusese inaugurat, în 1970, în cadrul Salonului de la Paris un autor a dat autografe timp de şapte ore la rând, intr-un maraton întrerupt doar de scurtele plecări la toaletă sau pentru a fuma un Galaxy. Solemnitatea închiderii sezonului parizian i-a revenit însă lui Anne Carriere. Cu câteva zile înainte de sfârşitul evenimentului, ea a închiriat Carroussel du Louvre, eleganta şi exclusivista galerie de sub faimosul muzeu parizian unde, de obicei, se organizau prezentări de modă pentru marii creatori europeni. Acolo, Paulo avea să ofere un banchet cu şase sute de tacâmuri, cu vinuri şi şampanie fină, pentru librarii, editorii, jurnalştii şi personalităţile din lumea intelectuală. Lovin- du-i sub centură pe cei care deveniseră snobi, amfitrionul a ţinut neapărat ca fiecare membru din delegaţia braziliană să primească la hotel o invitaţie personalizată pentru cină. Unul dintre ei era scriitorul Zuenir Ventura, care tocmai lansase o carte denumită sugestiv *Invidie* şi care avea să-şi aducă aminte de preocuparea lui Paulo de a şti dacă brazilienii erau bine serviţi:

— El nu a luat cina, şi-a petrecut timpul trecând pe la masa

fiecărui grup de invitaţi. Deşi se afla acolo, la înălţime, avându-i la picioare pe cei

mai importanţi oameni din lumea literară, Paulo rămânea aceeaşi persoană dintotdeauna. Când a venit la masa mea, în loc să se bucure de seara sa, a dorit să ştie cum îmi mergea cartea *Invidie,* dacă aveam deja propuneri pentru traduceri, voind să mă ajute...

La momentul toastului, autorul a cerut grupului brazilian să se oprească puţin din cântat pentru a putea vorbi. Vizibil

emoţionat şi vorbind o franceză bună, le-a mulţumit tuturor pentru prezenţă, s-a întrecut în laude faţă de colegii brazilieni şi a dedicat noaptea unui mare absent:

— Aş dori ca această noapte de petrecere să se transforme într-un omagiu al nostru, al tuturor, faţă de cel mai mare şi cel mai bun dintre toţi scriitorii brazilieni, dragul meu prieten Jorge Amado, pentru care vă rog pe toţi să închinăm un pahar.

Din nou cu muzică de fond braziliană, cei sase sute de invitări au transformat în ring de dans venerabilele saloane de marmură de la Carroussel şi au dansat samba până-n zori. întorşi la hotel, au mai găsit o surpriză: îmbrăcat în catifea, îi aştepta un exemplar din *La Cinquieme montagne* dintr-o ediţie tipărită special pentru acest eveniment. Fiecare exemplar conţinea aceeaşi frază, scrisă de mână, în franceză, şi semnată de autor: „Perseverenţa şi spontaneitatea sunt condiţiile paradoxale ale legii personale.” Când Paulo s-a urcat în avion pentru a se reîntoarce în Brazilia, la trei săptămâni după ce aterizase la Paris, 200 000 de exemplare din *La Cinquieme montagne* fuseseră deja cumpărate de publicul francez.

Paulo se pare că alesese anul 1998 pentru a face publice detaliile şi intimităţile vieţii sale, pentru a se elibera de anumite fantome din trecut. Intr-un lung interviu acordat jurnalistului Juan Arias, corespondent în Brazilia pentru ziarul spaniol *El Pats* - republicat în zece limbi în cartea *Confissâes de um Peregrino* —, face dezvăluiri privind amănunte din existenţa sa şi vorbeşte pentru prima dată mai deschis despre drumul său spiritual, despre femeile din viaţa sa, despre carieră, admite că fusese laş în unele ocazii şi mărturiseşte că a avut relaţii cu bărbaţi pentru a-şi da seama dacă era sau nu homosexual.

Solid şi confortabil instalat pe podiumul celor mai vânduţi autori din lume, Paulo Coelho a ajuns să fie obiect de interes într-un alt univers decât cel al criticii: lumea academică — nu cea cu uniformă şi pălărie cu pene, ci cea universitară. Unul dintre primii eseişti care şi-au întors privirea asupra operei sale a fost profesorul Mârio Maeştri, de la Universitatea Passo Fundo, din Rio Grande do Sul, autorul unui studiu din 1993, în care recunoştea că lucrările lui Paulo „îi aparţineau de drept corpusului naţional al literaturii**Sub privirile primei doamne, Ruth Cardoso, preşedintele francez Jacques Chirac se opreşte la stand pentru a-1 saluta pe Paulo, care fusese snobat de delegaţia oficială braziliană.**

Singurătatea învingătorului:
după ce a fost decorat cu Legiunea de Onoare,
Paulo se închide în baia hotelului

şi înregistrează singur bucuria primirii distincţiei.de ficţiune". Şase ani mai târziu totuşi, când a publicat cartea *Por que Paulo Coelho Faz Sucesso,* Maeştri părea că fusese contaminat de reaua-credinţă a criticii literare:

> *Plină de adagii, aforisme şi poveşti simpliste, năpădită de locuri comune şi de clişee tradiţionale, ficţiunea de tinereţe a lui Paulo Coelho are şi o importantă funcţie de autoajutorare. Ea le îngăduie cititorilor demoralizaţi de viaţa mizerabilă de zi cu zi să viseze la cucerirea rapidă şi magică a fericirii. Ezoterismul obosit al modernităţii propune cititorilor săi forme uşoare şi la îndemâna tuturor de intervenţie pozitivă asupra lor înşişi şi asupra lumii sociale, mai ales în căutarea avantajelor materiale şi personale. Este vorba de o cale magică spre universul virtual al societăţii de consum.*

Cu trecerea timpului, tezele de masterat şi de doctorat care se înmulţeau prin ţară confirmau că, dincolo de uzanţe, vizibila rea-voinţă a lumii universitare braziliene faţă de scriitor repeta fără surprize comportamentul presei. Acest sentiment avea să devină public într-un reportaj publicat în *Jomal do Brasil*in 1998. Ziarul denunţa constrângerile la care fusese supusă profesoara de literatură Otacilia Rodrigues de Freitas de la Universitatea din São Paulo, când a susţinut teza de doctorat intitulată „Un bestseller văzut de cititor: *Alchimistul* de Paulo Coelho", lucrare socotită de colegii ei ca exprimând simpatie pentru scriitor. Indignată, profesoara a povestit în reportajul publicat în *Jornal do Brasil* clipele urâte prin care trecuse: „îmi spuneau că Paulo Coelho mă pusese să fac lucrarea, că eram amanta lui."

Pe lista cu lucrările academice înregistrate în baza de date privind perfecţionarea personalului din învăţământul superior (Capes), un departament al Ministerului Educaţiei, se află unsprezece teze care se referă la opera lui Paulo Coelho, opt la nivel de masterat şi trei la cel de doctorat. în 2007, profesorul Ivan Luiz de Oliveira, de la Universitatea de Stat Maringâ, în

Paranâ, a studiat fenomenul într-un mediu analizat rareori în tezele despre literatură. în lucrarea *Libertatea păzită,* Oliveira a investigat motivele care i-au determinat pe deţinuţii din penitenciarul de stat din Maringâ să considere *Alchimistul* cartea lor preferată, şi efectul pe care o astfel de literatură îl produce asupra acelui public.

Indiferent de părerea pe care masteranzii şi doctoranzii o puteau avea despre opera sa, în 1998, Paulo se pregătea să treacă încă o dată prin vârtejul în care, de zece ani, începând cu *Alchimistul,* se transformaseră lansările cărţilor sale. Singura noutate, de această dată, era că *Veronika se hotărăşte să moară* avea să fie prima sa lucrare ce trecuse practic nevătămată de critică. Cu o acţiune care se petrece în Slovenia, una dintre ţările în care s-a divizat fosta Iugoslavie, povestea are ca temă relaţia dintre Eduard, fiul unui diplomat, şi personajul din titlu, care, după ce a încercat să se sinucidă, este internată de părinţii săi într-un azil de nebuni şi e supusă la tratamente brutale pe bază de electroşocuri. Dincolo de acţiunea fictivă, bomba o constituia dezvăluirea, pentru prima oară, a celor trei internări ale sale la Clinica „Dr. Eiras“ din Rio de Janeiro pe la jumătatea anilor ’60. Făcând publice întâmplările atât de dramatice ale adolescenţei sale, Paulo încălca jurământul că va trata acest subiect în public numai după ce mureau părinţii săi. Mama sa murise cu cinci ani înainte, în 1993, din cauza unor complicaţii ale bolii Alzheimer, iar fiul n-a putut participa la înmormântare, fiindcă vestea l-a găsit în Canada, unde se ocupa de lansarea ediţiei *The Alchemist,* astfel că n-a reuşit să ajungă la timp în Brazilia. Deşi energicul domn Pedro era nu numai viu, ci, aşa cum apare în carte, „în deplinătatea facultăţilor mintale şi a sănătăţii”, *Veronika se hotărăşte să moară* expunea fără ocolişuri violenţa la care acesta şi decedata Lygia îl supuseseră pe autor. „Veronika este Paulo Coelho“, a declarat scriitorul celor care doreau să audă.

Mereu preocupat ca lucrările sale să ajungă şi la cititorii cu o mai mică putere de cumpărare, de această dată, a decis să schimbe tactica de lansare. „Objetiva“ a fost sfătuită să reducă

la jumătate cei 450 000 de reali cheltuiţi pe publicitatea pentru *Al cincilea munte*, lucru care i-a permis să reducă preţul de vânzare de la 19,80 la 15 reali. Un alt pas pentru popularizarea operei sale a fost contractul încheiat cu reţeaua de supermarketuri „Carrefour“, care a inclus *Veronika* în pachetul său promoţional de oferte pentru Ziua Taţilor. Apariţia cărţii a coincis cu dezbaterea intensă care avea loc în Brazilia despre violenţa ale cărei victime erau bolnavii mintal internaţi în azilurile publice şi private. Senatul discuta proiectul de lege care avea să fie cunoscută drept Legea împotriva azilurilor de alienaţi — lege ce prevedea închiderea progresivă a instituţiilor în care pacienţii cu tulburări psihice erau ţinuţi, în toată ţara, ca nişte virtuali prizonieri - şi, în focul dezbaterilor, fragmente din *Veronika* au ajuns să fie citite în plen. In ziua votului şi aprobării legii, senatorul Eduardo Suplicy s-a suit la tribună pentru a citi scrisoarea pe care o primise de la Paulo Coelho, care lăuda proiectul. „Am fost deja victimă, în trecut, a violenţelor comise de internări fără nici un fundament — am fost internat la Casa de Sănătate «Dr. Eiras» în 1965, ’66 şi ’67 —, astfel încât văd nu doar ca oportună, ci ca absolut necesară noua lege descrisă în proiect.'* Scriitorul anexase la scrisoare câte o copie a biletelor de internare din cei trei ani. Dezvăluirile din carte au traversat graniţele: doi ani mai târziu, Paulo a fost invitat să facă parte din juriul International Russel Tribunal on Psychiatry, instituţie creată de Parlamentul European.

Povestea relatată în *Veronika* avea să-l determine să se ocupe din nou de acest subiect în 2003, când a fost unul dintre participanţii la seminarul „Protecţia şi promovarea drepturilor persoanelor cu probleme de sănătate mintală", organizat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului din cadrul Comunităţii Europene. *Veronika* a repetat cu o implacabilă regularitate ce se întâmplase înainte: cartea a doborât toate recordurile anterioare ale lui Paulo - tirajul iniţial, vânzările din prima zi şi prima săptămână - şi a apărut pe primul loc în listele specializate. Singura noutate era tratamentul respectuos pe care presa, cu excepţia unei muşcături sau alteia, l-a dedicat operei autorului. Posibil mişcaţi de impactul puternicelor

binecuvântat de papa Ioan Paul II. A bătut recordul de autografe la cel de-al 18-lea Salon de Carte de la Paris cu Al cincilea munte, *care se apropie de 300 000 de exemplare vândute în Franţa.*
A înregistrat o declaraţie pentru documentarul Fenomenul, *inspirat din viaţa sa, într-o coproducţie canadiano-franco-nord americană.*
Cartea sa Manualul războinicului luminii *a inspirat colecţia 1998/1999 a mărcii Gianni Versace.*
A petrecut opt zile în Marea Britanie, pentru a promova Al cincilea munte. *Când s-a întors la Rio de Janeiro, în mai, a acordat interviuri postului TV5 Canada şi ziarelor englezeşti* Sunday Times *şi* The Guardian.
Intre august şi octombrie, şi-a respectat angajamentele în Noua Zeelandâ, Australia, Japonia, Israel şi Iugoslavia.
S-a întors la Rio pentru interviuri la posturile de televiziune franceze şi germane, călătorind apoi intr-un turneu de lansare în estul Europei (Polonia, Republica Cehă, Slovacia, Slovenia şi Bulgaria).
înainte să se întoarcă în Brazilia pentru sărbătorile de sfârşit de an, a trecut mai întâi prin Finlanda şi Rusia.
Hollywoodul doreşte să facă adaptări cinematografice pentru patru dintre cărţile sale.

Actriţa franceza Isabelle Adjani îşi dispută cu nord-americana Julia Roberts dreptul de a filma La marginea râului Piedra am şezut şi am plâns. *Arenas Group, care are legătură cu Sony Entertainment, doreşte să transpună pe ecran* Valkiriile, *şi acelaşi lucru se întâmplă şi cu casa de producţie Virgin pentru* /urnalul unui mag.

Distins cu Ordinul „Rio Branc
Henrique Cardoso. Numit con
programul de Convergenţe sp
intercultural.

Această activitate internaţională febrilă a autorului avea să fie întreruptă doar în anul 2000, când Paulo a pus punctul final la noua sa carte, *Diavolul şi domnişoara Prym.* Deşi repeta fără surprize modul de desfăşurare a celor anterioare, această lansare avea nişte particularităţi. în primul rând, autorul a decis să nu se clintească de acasă pentru a face promovare internaţională (cartea a fost lansată simultan în Brazilia şi în alte ţări). A preferat să primească jurnaliştii străini în noua sa reşedinţă din Copacabana, un apartament care se întindea pe un etaj întreg, pe care l-a transformat într-un gigantic dor- mitor-salon, pentru care plătise aproape 600 000 de reali şi de unde puteai avea o privelişte privilegiată asupra celei mai faimoase plaje braziliene. Ideea pelerinajului internaţional de reporteri luase naştere cu câteva săptămâni înainte, când canalul american de televiziune CNN International a înregistrat cu el un lung interviu difuzat în două sute treizeci de ţări. în săptămânile următoare, au început să ajungă la Rio, invitate de „Sânt Jordi“, echipele principalelor ziare şi canale de televiziune din Anglia, Argentina, Bolivia, Chile, Columbia, Ecuador, Franţa, Germania, Grecia, Italia, Mexic, Portugalia, Republica Cehă şi Spania — mulţi dintre ei profitând de călătoria în Brazilia pentru a realiza şi reportaje despre Rio de Janeiro. „Publicitatea pe care a câştigat-o oraşul în ziarele şi revistele din toată lumea a fost enormă”, comenta Monica Antunes, „încât, dacă ar fi trebuit să plătească pentru ea, Primăria din Rio trebuia să investească o avere.” Cealaltă particularitate a *Domnişoarei Prym* în Brazilia a fost alegerea locului pentru lansarea cărţii, în loc să realizeze seara de autografe într-o librărie sau în saloanele unui hotel, Paulo a preferat să organizeze petrecerea protejat de pereţii centenarei Academii Braziliene de Litere. Nu era nevoie de multă subtilitate pentru a interpreta ce se ascundea în spatele anunţării acestei alegeri: îndrăzneţul Paulo Coelho, unul dintre scriitorii cei mai prost trataţi de critica naţională, era cu ochii pe un scaun din Olimpul literaturii braziliene, Casa lui Machado de Assis.

28

Mujahedinii lui Bin Laden şi marina americană au o pasiune în comun: cărţile lui Paulo Coelho

Cartea pe care Paulo dorea s-o publice la trecerea în alt mileniu nu era *Diavolul şi domnişoara Prym.* Aşa cum se întâmplase cu zece ani înainte, când aruncase la gunoi originalele care relatau experienţele sale satanice, de această dată, tot la recomandarea lui Chris, a şters din calculator un roman a cărui temă centrală era sexul. Acesta trecuse prin sita Monicăi şi a unui prieten al autorului, teologul şi fostul om de afaceri Chico Castro Silva, dar n-a supravieţuit la lectura soţiei sale, care i-a negat din nou aşteptatul bun de tipar. Nu era prima dată când Paulo încerca s-o ia pe acest drum. La sfârşitul anilor ’80, la scurt timp după ce a publicat *Alchimistul* în Brazilia, s-a aventurat să scrie o carte în care sexul era tratat cu o cruzime rar întâlnită în literatură. Timp de două luni, din ianuarie până în martie 1989, scriitorul a produs un roman de o sută de pagini care spunea povestea unui bărbat identificat numai cu litera „D.“, text care a primit titlul provizoriu de *A Magia do Sexo, a Gloria de Deus* „Magia sexului, slava lui Dumnezeu” sau, pur şi simplu, *Conversas corn D.* „Conversaţii cu D.“. Chinuit de îndoieli referitoare la sexualitatea sa, personajul principal reuşeşte să fie satisfăcut în pat numai de propria sa soţie şi are vise îngrozitoare, în care o vede goală pe mama sa, maltratată de mai mulţi bărbaţi care, după ce o violează, urinează pe ea. Ceea ce-1 îngrijorează pe „D.“, bărbat de patruzeci de ani, nu este numai coşmarul în sine, ci faptul că simţea plăcere când mărturisea acea violenţă. Pierdut în mijlocul îngrozitoarelor fantezii, „D.“ începe să-i povestească problemele unui prieten, care avea să fie naratorul acţiunii. Cei doi se întâlnesc în fiecare seară la bere, moment în care transformă masa barului într-un divan al psihanalistului. Când îi mărturiseşte intimităţile şi nesiguranţele sale, „D.“ ajunge să-i mărturisească faptul că, deşi nu era homosexual, avea o plăcere imensă să viseze că era violat de bărbaţi („îmi face plăcere umilinţa de a fi în patru, docil, oferind plăcere celuilalt"). *Conversas corn D.* este o carte neterminată, care se încheie fără să se ştie ce destin a ales autorul pentru personajul principal - a cărui poveste, în diverse pasaje, păstrează asemănări cu viaţa şi caracteristicile lui Paulo. Ceea ce s-a întâmplat cu cartea despre satanism s-a întâmplat şi acum, cu

identifica, printr-o parabolă, posibilitatea existenţei simultane a unui înger şi a unui diavol individual în sufletul oricărei fiinţe umane.

în martie 2000, după ce a predat Editurii „Objetiva" cele 190 de pagini din *Domnişoara Prym,* Paulo a luat avionul şi a ajuns la Paris la timp, pentru a asista la debutul marii campanii publicitare programate de Anne Carriere pentru lansarea ediţiei *Veronika decide de mourir*: într-o dimineaţă rece şi cenuşie de luni, lui - şi milioanelor de parizieni şi turişti care circulau zilnic prin oraş — i-a fost atrasă atenţia de un autobuz de pe linia 87, a cărui caroserie fusese „învelită" cu un gigantic prim-plan cu chipul său, imprimat pe fond albastru, anunţând că *Veronika* se afla în toate librăriile. Afişând imaginea ambulantă prin locurile pe unde treceau, vehiculele ieşeau din Porte de Reuilly, în estul capitalei franceze, şi parcurgeau aproape treizeci de kilometri de străzi până când ajungeau la punctul final, în Champs de Marş, după ce treceau prin locurile cele mai aglomerate din Paris, precum Gare de Lyon, Place de la Bastille şi cartierul St. Germain-des-Pres. în afară de Paris, în acea zi, scena s-a repetat şi în alte paisprezece oraşe franceze în care fusese contractat acest serviciu. De această dată, campania publicitară n-a produs rezultatele aşteptate. Poate fiindcă s-au mirat că o carte era anunţată precum săpunul sau pasta de dinţi, cititorii francezi au reacţionat prost. Deşi vânzările în cazul cărţii *Veronika* erau superioare faţă de titlurile anterioare, ele au rămas sub aşteptări. Chiar şi aşa, cartea a fost primită călduros de presa franceză, inclusiv de *LExpress,* precum şi de seriosul şi conservatorul *Figaro,* unul dintre cele mai influente ziare din ţară. în acelaşi timp, dar fără acelaşi tam-tam, *Veronika* începea să ajungă în librăriile din Taiwan, Japonia, China, Indonezia, Thailanda şi Statele Unite.

Mondializarea succesului său literar l-a introdus pe autor definitiv în alt cerc: cel al personalităţilor internaţionale. Aşa cum se întâmpla începând din 1998, cu câteva săptămâni înainte Paulo a participat la Forumul Economic Mondial, instituţie înfiinţată în 1971 de profesorul şi economistul Klaus Schwab, ce reuneşte anual elita politică şi economică mondială în oraşul elveţian Davos (din 2000, la invitaţia lui Schwab, scriitorul a început să facă parte din Schwab Foundation). Cel mai important invitat la întâlnirea din 2000, preşedintele american Bill Clinton, fusese fotografiat cu câteva luni înainte ţinând în mână un exemplar din *The Alckemistîn* timp ce cobora din elicopter în grădinile Casei Albe. Când a aflat că brazilianul se afla în Davos, Clinton a luat iniţiativa de a-1 cunoaşte. „Fiica mea Chelsea a fost cea care mi-a dat - de fapt, m-a obligat - să citesc *The Alchemisf*, a spus preşedintele. „Mi-a plăcut aşa de mult, că i-am dat-o şi lui Hillary s-o citească", a continuat el, încheind întâlnirea cu o invitaţie care n-a ajuns să se concretizeze:**Paulo acordă autografe pe exemplare din** *Domnişoara Prym* **pentru academicienii Murilo Melo Filho şi Marcos Almir Madeira la Academia Braziliană de Litere.**

— Când veniţi în Statele Unite, anunţaţi-mă. Dacă voi fi acolo, mie şi familiei mele ne-ar face plăcere să vă avem la cină.

Şapte ani mai târziu, în 2007, la cererea echipei lui Hillary Clinton, Paulo
avea să difuzeze un text de susţinere pentru precandidatura sa la preşedinţia
Statelor Unite. în acel an, la fel ca şi în alţii, Davos îi permitea să-i cunoască
personal pe unii dintre cei mai renumiţi cititori ai săi — precum fostul premier
israelian şi laureat al Premiului Nobel pentru Pace Shimon Peres, actriţa
americană Sharon Stone si scriitorul italian Umberto Eco - si să
stea laolaltă > >
cu personalităţi mondiale, precum omul de afaceri Bill Gates, şi lideri politici precum palestinianul Yasser Arafat şi germanul Gerhard Schroeder. Actriţa din *Instinct primar* a ajuns să stabilească o întâlnire privată cu Paulo într-o cafenea din Davos. Scriitorul a nimerit locul şi ora, dar a greşit ziua. Când a ajuns, a aflat de la şeful de sală că a comis o gafă. „Doamna Stone a fost aici ieri şi a aşteptat pe cineva care nu a venit", i-a spus el. „A mormăit ceva şi părea supărată când a plecat." Frustrarea că nu a putut s-o cunoască mai bine pe una dintre cele mai frumoase femei ale cinematografiei a fost parţial compensată când Paulo şi-a deschis poşta electronică şi a găsit acolo un mesaj din câteva cuvinte: „Ţi-am simţit lipsa. *Love,* Sharon." Cu autorul cărţii *Numele trandafirului,* Paulo nu numai că a participat la dezbateri, ci a şi primit de la el un elogiu capabil să facă să tremure fundamentele criticii şi ale academiei — cel puţin în Brazilia. Intervievat la un „ceai literar" organizat în timpul Forumului, romancierul Umberto Eco, unul dintre cei mai mari semiologi ai planetei, a dat dovadă de cunoaştere a operei brazilianului:

— Dintre cărţile lui Paulo Coelho, *Veronika* este cartea pe care o prefer. M-a mişcat profund. Recunosc că nu-mi place foarte mult *Alchimistul,* fiindcă avem puncte de vedere filozofice diferite. Paulo scrie pentru cei care cred, eu scriu

pentru cei care nu cred.

ra" prezisă de
toate clasele
. de rasă, sex sau
u câteva luni
ırul englez *The*
ontana erau
Augusto Pinochet,
, sub acuzaţia de
să ştiu dacă
ar afla că autorul
ilitar brazilian şi a
Chile în timpul

Autobuzele traversează Parisul acoperite cu imaginea lui Paulo şi cu cea a cărţii *Veronica se hotărăşte să moară,* **însă, până la urmă, cititorului nu i-a plăcut atâta marketing**

.militar chilian[11], a declarat el presei. După un timp, intervievat de ziarul *El Universal,* din Caracas, venezueleanul Miguel Sanabria, liderul ideologic al unei organizaţii de susţinere a preşedintelui Hugo Chăvez, a dezvăluit bibliografia utilizată la cursurile sale de formare politică: Karl Marx, Simon Bolivar, Jose Carlos Mariătegui şi Paulo Coelho. „Ne creăm propriul nostru socialism", susţinea el. Cărţile scrise de el au apărut în mâini şi mai neobişnuite şi pe rafturi şi mai ciudate, precum cele ale fostului maior tadjic Viktor Bout, arestat la începutul lui 2008 în Thailanda de agenţii americani. In unul dintre rarele sale interviuri, oficialul pensionat al KGB, considerat cel mai mare contrabandist de arme de pe planetă (care a inspirat filmul *Lord of War,* cu Nicolas Cage), a declarat cu sinceritate reporterului Peter Landesman de la *New York Times* că, între o vânzare şi alta de rachete antiaeriene, se
relaxa citind cărţile lui Paulo Coelho. în războiul dus de Statele Unite
împotriva reţelei Al Qaeda, cărţile brazilianului apar de ambele părţi ale frontului. Conform jurnalului englez *The Sunday Times, The Alchemist* era cartea pe care soldaţii americani din cea de-a 10-a Divizie de Munte, care-1 vânau pe Osama Bin Laden în peşterile din Afganistan, o împrumutau cel mai des de la baraca în care se afla biblioteca. Iar când a vizitat lagărul numărul 4 al închisorii Guantânamo din Cuba, unde erau încarceraţi suspecţii care aveau legături cu Bin Laden, reportera Patricia Campos Mello, de la ziarul *O Estado de S. Paulo,* a descoperit versiuni în farsi din *Jurnalul unui mag* printre cărţile pe care gardienii americani le oferiseră deţinuţilor.

Chiar şi Paulo a fost surprins, în filmul *Guantanamera* al regizorului cubanez Tomâs Gutierrez Alea, văzând că personajul principal citea, în lunga călătorie pe care o făcea prin insulă pentru a-şi înmormânta o rudă, un exemplar din *El Alquimista.* Cum cărţile sale nu erau publicate în Cuba, a investigat şi a descoperit că era vorba de ediţia spaniolă, vândută pe piaţa neagră pentru incredibila sumă de 40 de dolari. „Nu am nici o problemă să intru în contact cu Cuba şi să cedez drepturile de

autor, fără să primesc un cent“, a mărturisit apoi ziarelor, „pentru ca operele să poată fi editate acolo la preţuri mult mai mici şi ca mai multe persoane să aibă acces la ele.“ Intr-un incident care arată că lipsa de politeţe nu are culoare ideologică, în 2007 Paulo avea să fie victima unei grosolănii gratuite a ministrului cubanez al culturii, Abel Prieto, responsabil de organizarea Târgului de Carte din Havana. „Cu Paulo Coelho avem o problemă”, a declarat Prieto unui grup de jurnalişti străini. „Deşi este un prieten al Cubei şi vorbeşte împotriva blocajului, nu-1 pot invita, deoarece n-aş vrea să stric prestigiul târgului.” Cum nu mai era dispus să tacă în faţa impertinenţelor, scriitorul a plătit cu aceeaşi monedă pe blogul său de pe internet, cu un articol de şase paragrafe reproduse imediat de cotidianul *El Nuevo Herald,* cel mai important ziar de limbă spaniolă publicat la Miami, inima anticastrismului. „Nu mă surprinde cu nimic această declaraţie[41], a scris el. „Oamenii care înainte au luptat pentru libertate şi dreptate, odată atinşi de morbul puterii, se transformă în opresori.[44]

Cu sau fără polemici, proiecţia internaţională pe care autorul o dobândise nu-1 îndepărta de ţara sa de origine. După ani în care n-a ţinut seri de autografe în Brazilia, alegerea Academiei Braziliene de Litere pentru lansarea *Domnişoarei Prym,* în octombrie 2000, a fost văzută ca încă un pas pe drumul accederii sale la acea instituţie. Dar nu era primul astfel de pas. La banchetul oferit în 1998, la Carroussel du Louvre, de Anne Carriere, fuseseră invitaţi toţi membrii delegaţiei braziliene prezente la Paris, însă numai trei scriitori au primit din partea lui Paulo telefon pentru a întări invitaţia — Nelida Pinon, Eduardo Portela şi senatorul şi fostul preşedinte al Republicii Jose Sarney. Nu întâmplător, cei trei erau membri ai Academiei Braziliene de Litere. La seara de autografe pentru *Domnişoara Prym,* au fost trimise 4 000 de invitaţii. Mulţimea care s-a grăbit să ajungă la vila din bulevardul Presidente Wilson, din centrul Rio, i-a obligat pe organizatorii evenimentului să întărească paza şi serviciile de ajutor. Mii de pahare de plastic cu apă minerală rece au fost distribuite celor prezenţi, la solicitarea autorului, care s-a plâns că nu putea să facă la fel ca-

n Franţa. „La Paris, editorul meu a dat şampanie franţuzească[44], le-a spus el zâmbind jurnaliştilor, „dar eu ştiu că aici nu se poate repeta doza.“

Spre surprinderea generală, critica braziliană a reacţionat bine la *Diavolul şi domnişoara Prym.* „Paulo Coelho a ajuns să producă, la cincizeci şi trei de ani, cartea sa cea mai finisată, cu o poveste care trezeşte în cititor curiozitate şi autentică tensiune[44], a scris comentatorul revistei *Epoca.* Una dintre excepţii a fost astroloaga Barbara (Bia) Abramo, de la *Folha de S. Paulo,* aleasă de ziar pentru a face recenzia lansării. „La fel ca şi celelalte cărţi ale sale, *Diavolul şi domnişoara Prym* se aseamănă cu o parabolă lungă[44], scria ea, „care putea să fie povestită în trei paragrafe, la fel ca diversele povestioare care obişnuiesc să-i umple naraţiunile.[44]

Cine a observat cu atenţie paşii autorului a înţeles că energia sa din acea perioadă nu era îndreptată spre critici, ci spre planificarea unui nou pelerinaj, cu siguranţă la fel de greu de urmat ca şi cele anterioare: cel pentru a ocupa un scaun în panteonul literaţilor brazilieni. Paulo nu-şi făcea iluzii şi ştia, aşa cum declarase un candidat învins, că „e mai uşor să fii ales guvernatorul oricărui stat brazilian decât să intri în Academie". Se ştia că unii dintre cei treizeci şi nouă de alegători strâmbau din nas când era vorba de el şi de opera sa. „Am încercat să citesc o carte a lui, dar n-am reuşit să trec de pagina opt“, declara în ziar scriitoarea din Ceară şi verişoara sa de gradul patru, Rachel de Queiroz - la care autorul a răspuns că nici una dintre cărţile sale nu începea la pagina opt. Respectatul gânditor creştin Cândido Mendes, rectorul şi proprietarul Universităţii „Cândido Mendes" (la care Paulo aproape terminase dreptul), a făcut o evaluare şi mai dură:

> *Am citit deja cărţile sale din scoarţâ-n scoarţă şi de la coadă la cap, dar tot aia e. Paulo Coelho a fost deja avantajat de gloria lui Santos Dumont în Franţa. Numai că el nu e de aici, ci din lumea globalizată a gândirii facile şi a ignoranţei transformate într-un soi de submagie. Foarte simpaticul nostru vrăjitor serveşte*

acel imaginar domesticit şi jarâ spaime. Subcultura deghizată în prosperitate şi-a găsit autorul exemplar. Nu e un text, ci un produs de magazin cu lucruri de ocazie.

Fiind sigur că părerile lui Rachel şi Mendes nu erau împărtăşite de majoritatea celorlalţi alegători din Academia Braziliană de Litere, n-a răspuns provocărilor şi şi-a continuat planul. Se purta politicos cu liderii diverselor grupuri şi subgrupuri în care era împărţită academia, lua prânzul şi cina cu academicieni şi nu pierdea lansările cu cărţile nemuritorilor - numele sub care sunt cunoscuţi membrii Academiei. în seara de autografe pentru romanul său *Saraminda,* Jose Sarney - şi el o victimă preferată a criticii - poza zâmbitor fotografilor semnând exemplarul lui Paulo, cel mai politicos dintre sutele de cititori care stăteau la coadă pentru a primi o dedicaţie. Adevărul este că, în scurt timp, obiectivul său avea să devină, dintr-un secret, un fapt public. La sfârşitul anului, cunoscutul romancier Carlos Heitor Cony, titularul scaunului numărul trei din academie, a desluşit misterul în *Folha de S. Paulo:*

Am scris o cronică în care am comentat dispreţul pe care critica li-l arată cântăreţului Roberto Carlos şi scriitorului Paulo Coelho. Cred că e un miracol că cei doi supravieţuiesc, pentru că, dacă ar depinde de presa specializată, ar locui sub un pod, cerşind şi înjurând lumea. Nu e chiar aşa. Atât unul, cât şi celălalt au un public fidel, nu bagă în seamă criticile, merg înainte, nu se răzbună şi, când pot, îi ajută pe ceilalţi. Sunt prieten personal al lui Paulo Coelho, el ştie că poate conta pe votul meu pentru ABL. Ii admir
caracterul, nobleţea de a nu ataca pe nimeni şi de a se folosi cu demnitate
de succesul pe care-l are.

De când i-a trecut prin minte ideea să intre în Academie, Paulo păstra în suflet un vis secret: să ocupe scaunul numărul 23, al cărui prim ocupant a fost Machado de Assis, cel mai mare

scriitor brazilian, fondator al Academiei şi care-l avusese ca mentor pe Jose de Alencar (despre care încă nu ştia că era unchiul său de gradul trei). Problema era că ocupantul acestuia era chiar academicianul pentru care Paulo avea cea mai mare dragoste şi admiraţie şi căruia îi aducea mereu omagii, baianul Jorge Amado. Asta-1 obliga, de fiecare dată când se deschidea subiectul, să facă o excepţie, foarte reţinut: „Cum locul pe care-l doresc eu e al lui Jorge, sper să candidez numai când voi fi foarte bătrân", lămurea el, „fiindcă-mi doresc ca el să mai trăiască mulţi ani de acum încolo." La optzeci şi opt de ani, Jorge Amado înfrunta probleme de sănătate, care începuseră în 1993, când a suferit un infarct, în 1996 a fost internat într-un spital din Paris, oraş în care trăia o parte din an, şi a descoperit că, în afară de cardiopatie, suferea şi de edem pulmonar, în anii următori, avea să fie internat de mai multe ori, pentru a realiza angioplastii, să i se pună bypassuri cardiace şi, când a descoperit că avea şi diabet, să-şi trateze frecventele crize de glicemie. în iunie 2001, parţial orb ca urmare a degenerării progresive a retinei, a fost internat într-un spital din Salvador cu infecţie la rinichi şi la plămânul drept. Luând antibiotice, scriitorul şi-a revenit bine, iar pe data de 16 iulie a putut să sărbătorească acasă, cu familia, a patruzecea aniversare a alegerii sale în Academia Braziliană de Litere. Trei săptămâni mai târziu, în după-amiaza de 6 august, familia a anunţat decesul lui Jorge Amado. Scaunul numărul 23 era liber. Ştirea a ajuns la urechile lui Paulo chiar în acea seară, printr-un scurt telefon dat de jurnalistul şi academicianul Murilo Melo Filho:

— Jorge Amado a murit. A sosit momentul tău.

L-a cuprins o senzaţie ciudată şi contradictorie: împreună cu entuziasmul candidaturii, vedea cu sinceră tristeţe moartea nu numai a unui idol al primelor sale lecturi, ci a cuiva pe care timpul l-a transformat în prietenul şi fidelul său apărător. Şi-a amintit de gestul mărinimos al baianului care, chiar dacă nu-1 cunoştea personal, în 1995, a acceptat să-l reprezinte pentru a primi un premiu în numele său. Nu era totuşi momentul pentru sentimentalisme. Deşi era un novice la jumătatea drumului,

Paulo a învăţat că, pentru un loc în Academia Braziliană de Litere, competiţia începea chiar înainte de ofilirea crinilor de pe sicriul titularului. încurajat de Murilo, avea totuşi să primească, la primul telefon de campanie, o reacţie cu totul neaşteptată. Când l-a sunat pe profesorul şi ziaristul Arnaldo Niskier, ocupantul scaunului numărul optsprezece şi unul dintre primii care au aflat, cu luni înainte, de pretenţiile sale, a primit o găleată de apă rece. „Cred că încă nu ţi-a sosit clipa", l-a avertizat Niskier. „Se pare că Zelia se va prezenta, iar dacă o să se-ntâmple aşa, Academia va înclina în favoarea ei.“ Zelia la care se referea el era văduva lui Jorge Amado, scriitoare la rândul ei, Zelia Gattai, care, aşa cum prevăzuse experimentatul Niskier, se hotărâse să dispute scaunul soţului decedat.

Alături de torentul de necrologuri pentru Jorge Amado, în dimineaţa următoare ziarele anunţau numele a nici mai mult, nici mai puţin de cinci candidaţi la locul rămas vacant: Zelia, Paulo, astronomul Ronaldo Rogerio de Freitas Mourão, umoristul Jo Soares şi jurnalistul Joel Silveira. în timp ce-şi făcea joggingul de fiecare zi pe faleza plajei Copacabana, Paulo a auzit una dintre puţinele voci capabile să-l convingă să facă - sau să nu mai facă - orice ar fi fost, de multe ori împotriva propriei sale păreri: cea a soţiei sale. Cu obişnuita suavitate, i-a spus că avea presimţiri rele în privinţa disputei:

— Paulo, presimt că nu vei câştiga.

A fost suficient pentru ca el, „mereu ascultător faţă de Christina", să renunţe la idee. Candidatura, care nici măcar nu ajunsese să fie înregistrată formal, a durat mai puţin de douăsprezece ore. Paulo i-a trimis un fax de condoleanţe Zeliei, şi-a făcut bagajele şi s-a îmbarcat împreună cu Chris pentru o călătorie în sudul Franţei. Cuplul avea să-şi realizeze vechiul vis de a petrece o parte a anului în Europa, iar locul ales avea să fie regiunea din apropierea sanctuarului catolic de la Lourdes. Unul dintre motivele călătoriei era de a căuta un imobil adecvat pentru a-1 cumpăra. Cât timp nu se întâmpla asta, adresa lor în Franţa avea să fie modestul şi primitorul Hotel „Henri IV“ din mica localitate Tarbes. Pe 9 octombrie, într-o zi de marţi, cei doi se aflau în orăşelul Odos, la cinci kilometri de Saint-Martin,

unde aveau
să locuiască câteva luni mai târziu. Ca şi cum ar fi fost ispitit de diavolul de care se-ndepărtase de atâta timp, Paulo a hotărât să încorporeze în patrimoniul său un bun mai potrivit pentru o stea rock decât pentru un om cu obiceiuri aproape monastice (pentru standardele unui milionar normal): un castel. Preferinţa cuplului căzuse nu asupra unui castel oarecare, ci asupra Château d'Odos, unde trăise şi murise Marguerite de Valois, regina Margot, soţia regelui Henri IV. Afacerea imobiliară n-a ajuns să se concretizeze — „dacă aş cumpăra un castel'[1], i-a spus el unui jurnalist, „nu l-aş poseda, ci aş fi posedat de el." In aceeaşi după-amiază, a lăsat-o pe Chris la hotelul din Tarbes şi a luat trenul spre Pau, de unde s-a îmbarcat într-un zbor spre Monte Carlo, capitala Principatului Monaco, unde avea să facă parte din juriul unui festival de cinematografie. Seara, era la o cafea cu cineastul american Sydney Pollack, regizorul clasicelor *Out of Africa* „Departe de Africa" şi *They Shoot Horses, Don't They?* „Şi caii se împuşcă, nu-i aşa?", când i-a sunat telefonul mobil. De cealaltă parte a liniei, a recunoscut vocea lui Arnaldo Niskier:

— Roberto Campos a murit. Pot să dau la secretariatul Academiei scrisoarea semnată că m-ai împuternicit pe mine să-ţi înscriu numele pentru primul loc liber care apare?

— Dacă tu crezi că e momentul, poţi s-o faci.

întors în Franţa câteva zile mai târziu, în drum spre casă, a trecut pe la capela Notre Dame de Pietat, din orăşelul Barbazan-Debat şi i-a adresat o rugăciune tăcută Pruncului Isus cu barbă:

— Ajută-mă să intru la Academia Braziliană de Litere.

Câteva ore mai târziu, instalat în camera sa de la hotelul din Tarbes, i-a acordat prin telefon reporterului Marcelo Camacho, de la *Jornal do Brasil*, un lung interviu, care a început cu o întrebare evidentă:

— Este adevărat că veţi candida la Academia Braziliană de Litere?

I-a răspuns cu inspiraţie:

— Candidat total.

Iar sub acest titlu - *Candidat total* — suplimentul cultural al *Jornal do Brasil* din ziua următoare a dedicat în întregime prima pagină acestui subiect, în interviu, Paulo explica motivele candidaturii sale („dorinţa de a convieţui cu oameni atât de speciali cum sunt academicienii"), nu prea fiicea caz de critică („dacă ceea ce scriu eu nu ar fi bun, cititorii mei m-ar fi abandonat de mult timp, în toată lumea") şi condamna cu vehemenţă politica externă a preşedintelui George W. Bush („ceea ce fac Statele Unite în Afghanistan este un act de terorism, exact asta, un act de terorism"). Campania pentru locul liber al economistului decedat, ambasadorul, senatorul şi deputatul Roberto Campos, era oficială, dar Paulo i-a mărturisit jurnalistului că, în virtutea unei agende internaţionale foarte încărcate, avea să se reîntoarcă în Brazilia abia peste câteva luni, în decembrie, pentru a respecta ritualul de vizite la fiecare dintre cei treizeci şi nouă de alegători. întârzierea era irelevantă, din moment ce alegerea fusese stabilită pentru luna martie 2002, după vacanţa de sfârşit de an a Academiei.

In săptămânile următoare, au apărut şi ceilalţi doi candidaţi cu care avea să-şi dispute locul liber, omul de ştiinţă şi poliucianul Helio Jaguaribe şi fostul diplomat Mârio Gibson Barbosa. Ambii - octogenari, fiecare avea şi puncte forte, şi puncte slabe. Jaguaribe aparţinea elitei de intelectuali care ajunsese la putere gravitând în jurul preşedintelui Fernando Henrique Cardoso — avantaj deosebit într-o dezbatere în care favorurile şi sinecurile oficiale contau mult —, dar, pe de altă parte, era cunoscut că avea un comportament dificil. Mârio Gibson Barbosa socotea drept argument împotriva lui (sau în favoarea lui, depinzând de punctul de vedere) faptul că fusese ministru de externe în timpul celui mai autoritar dintre toate guvernele militare, cel al generalului Emilio Garrastazu Medici (1970-1974). Cum era preşedintele companiei care administra Copacabana Palace Flotei, Gibson Barbosa şi-a amplasat cartierul general de campanie chiar în Copa, una dintre cele mai luxoase şi elegante zone din Rio de Janeiro şi din Brazilia.

Prezenţa în competiţie a unuia dintre cei mai citiţi autori din

lume a atras atenţia, lucru care, de puţine ori în istoria sa, s-a întâmplat la Academia Braziliană de Litere. In afară de agenţiile internaţionale de ştiri, mass-media străină îşi mobiliza corespondenţii din Brazilia să relateze despre concurs. Intr-un lung şi ironic reportaj publicat în *New York Times*, corespondentul Larry Rother a atribuit Academiei puterea de a „transforma obscurii şi vârstnicii eseişti, poeţi şi filozofi în celebrităţi aproape la fel de lăudate ca şi jucătorii de fotbal, actorii şi starurile pop“. Rother redă declaraţii ale susţinătorilor lui Paulo, precum Arnaldo Niskier („este Pele al literaturii braziliene”), dar nu pierde ocazia să pună paie pe foc:

> *Imaginea publică a lui Coelho nu este cea a unui sobru academician care se bucură de pompa ceaiurilor din după-amiezele de joi pentru care efaimoasă Academia. Şi-a început cariera ca textier de rock’n'roll, a scris deja despre cât de apăsătoare a fost perioada în care a consumat droguri, a fost internat în adolescenţă la o clinică psihiatrică şi, mai rău de-atâtpoate, refuză să-şi ceară scuze pentru succesul său comercial copleşitor. „Societatea braziliană cere excelenţă în această casă", a spus la* O Globo *scriitoarea Nelida Pinon, o fostă preşedintă a Academiei, intr-un comentariu interpretat ca o palmă asupra popularităţii lui Coelho. „Nu putem permite ca piaţa să dicteze estetica. “*

Surd la intrigile lor, Paulo şi-a urmat religios calea sacră. A trimis scrisori, a făcut vizite la toţi academicienii (cu excepţia părintelui Fernando Âvila, care l-a scutit sec de formalitate) şi a primit gesturi spontane de sprijin care l-au emoţionat, precum cel al lui Carlos Heitor Cony şi cel al fostului preşedinte Sarney. In ziua alegerilor, disputate în patru scrutinuri succesive, nici unul dintre cei trei candidaţi n-a reuşit să obţină numărul minim de nouăsprezece voturi impuse de regulament. Aşa cum cerea tradiţia, preşedintele Alberto da Costa e Silva cel bărbos a incinerat voturile într-un recipient de bronz, a anunţat că scaunul 21 este vacant în continuare şi a convocat noi alegeri

pentru data de 25 iulie. Seara, la câteva ore după anunţarea rezultatelor din prima rundă de alegeri, o comisie de nemuritori a apărut acasă la el pentru a-şi exprima părerea de rău. Unul dintre ei - Paulo nu-şi aminteşte cu exactitate, dar putea fi filozoful şi diplomatul Sergio Paulo Rouanet sau poetul Ivan Junqueira sau chiar preşedintele casei, ambasadorul Alberto da Costa e Silva — s-a apropiat cu o înfăţişare consolatoare:

— A fost foarte bine că ai candidat, iar convieţuirea noastră a fost nemaipomenită. Cine ştie dacă, cu o altă ocazie, nu încerci din nou.

Cum el obţinuse zece voturi modeste, faţă de şaptesprezece acordate lui Jaguaribe, comisia a rămas uimită de reacţia promptă a gazdei:

— O altă ocazie, nu. Chiar mâine îmi voi înregistra candidatura. Voi intra din nou în competiţie.

E posibil ca data noilor alegeri să nu fi avut nici o semnificaţie pentru majoritatea academicienilor, dar Paulo a văzut în ea un semn negreşit că trebuia să se prezinte din nou: 25 iulie e ziua Sfântului Iacob de Compostela, patronul pelerinajului care-i schimbase calea vieţii. Deşi data aleasă era, după părerea sa, un indiciu foarte sigur că se afla pe drumul cel bun, nu-1 costa nimic să-i ceară confirmarea vechii şi, după părerea sa, infailibilei *Cărţi a Mutaţiilor (I Ching).* Aruncate în repetate rânduri pe masă, cele trei monede ale oracolului au dat mereu acelaşi rezultat: hexagrama cazanului, sinonimă cu victoria sigură. în afară de asta, *I Ching*-ul îi făcuse o recomandare ciudată — „călătoreşte şi nu te întoarce prea repede“ —, la care nici măcar n-a clipit şi a plecat s-o îndeplinească. A luat avionul spre Franţa, s-a instalat în hotelul din Tarbes şi, în următoarele trei luni, a condus campania cu ajutorul unui telefon mobil şi al unui notebook. Când a ajuns acolo, a citit pe internet că urma să aibă numai un adversar în competiţie: Helio Jaguaribe. Prima schimbare tactică pe care el şi locţiitorul său în campania electorală, Arnaldo Niskier, au decis s-o adopte, pentru a evita pierderea voturilor din partea grupurilor cu care nu se înţelegea, a fost să-l facă să iasă din peisaj şi să se transforme apoi într-un soi de susţinător secret. Christina îşi aminteşte că a

rămas impresionată de dezinvoltura soţului ei:

— Am descoperit că Paulo avea abilităţi de negociator care mie-mi erau necunoscute. Sângele-rece pentru a lua decizii şi a sta de vorbă cu oamenii e un talent al său pe care eu nu-l cunoşteam.

Deşi mulţi dintre suporterii săi considerau că era riscant să-şi conducă întreaga campanie de la distanţă, lăsându-şi electorii la mila luptelor adversarului, *I Ching* insista: „Nu te întoarce." Presiunile pentru a se întoarce în Brazilia deveneau din ce în ce mai puternice, dar el a rămas neclintit. .Astralul meu îmi spunea să nu mă întorc", îşi aduce aminte scriitorul, „iar, între astral şi academicieni, eu am ales astralul." Dar campania a început să prindă cu adevărat contur când unul dintre susţinătorii săi a-nceput să-i intrige, la ceaiurile de joi, pe votanţi cu un argument seducător:

— O să-l votez pe Paulo Coelho, pentru că mălaiul e bun.

în jargonul Academiei, „mălai bun" era metafora pentru a se referi la candidaţii care, odată aleşi, puteau aduce, în afară de prestigiu, şi beneficii materiale pentru instituţie. Din acest punct de vedere, susţinea nemuritorul, autorul cărţii *Alchimistul* reprezenta un mălai nemaipomenit. Nu numai pentru indiscutabilul său prestigiu internaţional, evident prin neobositul interes al presei străine faţă de alegerea sa. Ceea ce înmuia chiar şi cele mai împietrite inimi era faptul că milionarul Paulo Coelho nu avea copii, circumstanţă care alimenta speranţa că, după ce va muri, Academia va fi unul dintre moştenitorii săi - aşa cum făcuseră în trecut şi alţi academicieni fără copii, precum omul politic şi diplomatul Jose Carlos de Macedo Soares sau marele poet pernambucan Manuel Bandeira. Fără să ştie că existau ochi care jinduiau la seifurile care-l costaseră atâta efort şi energie, cu trei săptămâni înainte de alegeri Paulo s-a-ntors la Rio de Janeiro. Dar, spre deosebire de ceea ce indicau oracolele, n-a fost primit cu veşti bune. Campania adversarului său sporise mult în absenţa sa şi chiar şi unii alegători pe care-i credea de partea sa ameninţau să treacă de cealaltă parte.

N-a fost nevoie de mult efort pentru a descoperi că

împuşcăturile trase de trupa de şoc a lui Helio Jaguaribe nu veneau dinspre Academie, ci dintr-un buncăr instalat în Brasilia, la 1 200 de kilometri de Rio. Mai precis, dindă- rătul arcurilor din beton ale Palatului Itamaraty, unde se afla cabinetul lui Celso Lafer, ministrul de externe. în afară de afinităţile personale şi academice, din aprilie până în octombrie 1992 Lafer şi Jaguaribe fuseseră colegi în cadrul ministerului pe timpul preşedintelui Fernando Collor - Lafer în aceeaşi poziţie, iar Jaguaribe la Secretariatul pentru Ştiinţe şi Tehnologie. După cum a descoperit Paulo şi a făcut mai apoi public, în interviuri şi în ziare, ministrul obţinea voturi pentru Jaguaribe, oferind în schimb călătorii, invitaţii şi medalii. „Cred că a căutat majoritatea academicienilor pentru a-i determina să voteze cu Helio Jaguaribe", a declarat la revista *IstoE,* „şi cel puţin trei mi-au confirmat: Arnaldo Niskier, Marcos Almir Madeira şi Carlos Heitor Cony.“ Enervat de ceea ce a numit „interferenţă disproporţionată", a profitat de moment pentru a-1 ironiza pe ministru:

— Când e nevoie ca Brazilia să fie apărată în străinătate de acuzaţiile de incendieri de pe Amazon, de omorârea copiilor şi de munca sclavagistă, cel care face asta sunt eu, nu Celso Lafer.

Cei care urmăreau cariera lui Paulo ştiau că nu era vorba de fanfaronadă electorală. Asta avea să devină public câţiva ani mai târziu, în timpul Forumului Economic de la Davos din 2008. Când l-a auzit pe maestrul englez Benjamin Zander, dirijor la Filarmonica din Boston, că face referiri grosolane la brazilience, s-a ridicat şi a strigat protestând: „Sunt brazilian şi mă simt jignit de comentariul tău." „Nu este adevărat că femeile braziliene se comportă aşa", a completat el, obligându-1 pe glumeţ să-şi ceară scuze în public.

Oricum ar fi fost, dacă prestigiul lui Lafer a însemnat ingerinţă în rezultat, nu era, cu siguranţă, prima dată când Academia alegea sau respingea pe cineva în schimbul favorurilor oficiale. Episodul cel mai cunoscut, care a devenit subiect tabu la Academie, s-a petrecut în 1975, în plină dictatură. După ce militarii i-au retras mandatul de senator şi i-au uzurpat toate drepturile vreme de un deceniu, la şaptezeci şi

trei de ani Juscelino Kubitschek, fostul preşedinte al republicii, a decis să intre în competiţie pentru scaunul numărul unu, loc rămas vacant după decesul eseistului din Minas, Ivan Lins. Statutele redactate de Machado de Assis erau clare şi restrângeau accesul în Academie la „brazilienii care au publicat, în orice gen literar, lucrări cu merit recunoscut sau, în afara acestor genuri, cărţi cu valoare literară" - şi, deşi era autor de cărţi memorialistice, J. Kubitschek nu se încadra în nici unul dintre aceste cazuri. Cu trecerea timpului totuşi, Academia a modificat exigenţele strict literare, pentru a permite să facă parte personalităţi influente din cele mai diverse domenii. Cel mai bun exemplu al acestei schimbări a fost scaunul numărul 37, care, vreme de treisprezece ani, l-a avut ca titular pe preşedintele Getulio Vargas, a cărui operă literară se rezumă la o singură carte, intitulată *A Nova Politica do* Arar//„Noua politică a Braziliei" - o selecţie din discursurile sale, rostite de-a lungul celor nouăsprezece ani cât a deţinut puterea. Mânat de sentimentul de răzbunare, în 1975 guvernul militar nu a dorit ca J. Kubitschek să fie ales pe vreun loc - nici măcar pentru funcţia onorifică de membru al Academiei Braziliene de Litere. In afară de fostul preşedinte, mai candidase puţin cunoscutul romancier goian Bernardo Elis, a cărui alegere a ajuns să fie socotită o chestiune de stat. Fără ocolişuri sau subtilităţi, guvernul le-a transmis celor interesaţi că finanţarea oficială, cu dobânda aferentă, solicitată de Academie pentru construirea a două clădiri pentru birouri pe terenul de lângă sediul lor, în Rio de Janeiro (teren care, ironia sorţii, fusese donat Academiei la ordinul lui J. Kubitschek, pe vremea când era preşedinte), avea să fie eliberată imediat după alegerea lui Bernardo Elis. în cazul în care se întâmpla altfel, cererea de împrumut avea să fie îngheţată cu aceeaşi rapiditate. Pe 23 octombrie, comisia Academiei avea să-i impună lui Juscelino Kubitschek, cu douăzeci de voturi la optsprezece, singura înfrângere electorală din viaţa sa.

Spre norocul lui Paulo Coelho, Brazilia anului 2002 era o ţară democratică, iar împuşcăturile trase în Brasilia se potoliseră. La începutul serii de 25 iulie, fotografii, reporterii şi cineaştii care

se îngrămădeau la uşa clădirii din bulevardul Atlântica, în Copacabana, au fost invitaţi să urce la etajul nouă pentru o cupă de şampanie franţuzească cu preşedinţii: Paulo tocmai fusese ales cu douăzeci şi două de voturi — contra cincisprezece, acordate lui Jaguaribe. După cum se auzea de prin presă, omul de ştiinţă şi politicianul Jaguaribe nu părea să digere înfrângerea. A justificat participarea ministrului Lafer la campanie („este un vechi prieten din tinereţe, care a telefonat persoanelor care nu votau cu mine“), şi n-a fost chiar elegant să se plângă de rezultat. „Prin alegerea lui Paulo Coelho, Academia Braziliană de Litere încoronează succesul marketingului[1]*, a murmurat. „Meritul său a constat în capacitatea de a vinde cărţi.“ Un jurnalist care a dorit să ştie dacă avea să candideze din nou a fost taxat de Jaguaribe: „Academia nu mă mai interesează." Trei ani mai târziu totuşi, după ce i-a trecut şocul, avea să se-ntoarcă şi să fie ales pe scaunul lăsat vacant de economistul Celso Furtado. încă un an, şi venea chiar rândul lui Celso Lafer să ocupe scaunul lui Miguel Reale.

Dacă vreunul dintre nemuritori chiar l-a votat pe Paulo Coelho cu speranţa că „mălaiul" era bun s-a căit amarnic. în primul rând, reflectoarele internaţionale pe care le atrăgea prezenţa sa în acea instituţie nu fuseseră niciodată aprinse, din cauza absenţei personajului principal: dintre cele peste două sute de şedinţe organizate de Academia Braziliană de Litere de când

Poza lui Paulo la Academia Braziliană de Litere: îmbrăţişându-1 pe şamanul Nelson

... împreună cu noii colegi nemuritori...

... Paula Oiticica, mama lui Chris, şi Pedro Queima Coelho, tatăl scriitoruluifusese el ales, s-a prezentat doar la şase, ceea ce-1 făcea să se afle pe primul loc ca absenţe. Aceeaşi frustrare i-a cuprins şi pe cei care visau ca o parte din drepturile de autor acumulate în o sută cincizeci de ţări să intre în seifurile Academiei. In testamentul public întocmit de el la notaiiatul din Rio de Janeiro - şi pe care l-a reînnoit de trei ori după alegerea sa - nu există nici măcar o referire la Academie.

Aflându-se în luna de miere ce a urmat victoriei sale şi fiind prezentat de un reportaj al revistei americane săptămânale *Newsweek* ca „primul artist pop al literaturii braziliene ce intră în instituţia care de o sută cinci ani e bastionul limbii portugheze şi o fortăreaţă de un înalt şi rafinat gust intelectual", Paulo începea să pregătească discursul şi petrecerea de învestire, programată pentru data de 28 octombrie. Comportându-se ca un bun cavaler, deşi fusese ales în pofida uneltirilor guvernului, a decis să se ducă personal la Brasilia şi să-i înmâneze preşedintelui Fernando Flenrique invitaţia la ceremonie. Primit cordial la Palatul Planalto, a aflat că preşedintele avea angajamente stabilite pentru acea zi, dar îi trimitea un reprezentant. După terminarea audienţei, s-a dus la aeroportul din Brasilia, unde, în aşteptarea unui zbor întârziat spre Rio, a făcut un tur al sălilor. In faţa unei vitrine a Librăriei „ Laşeiva", a văzut mai multe cărţi ale sale expuse — toate de la Editura „Rocco", nici una de la „Objetiva". în acel moment a început să se gândească la un pas important pe care avea să-l facă peste câteva luni: să renunţe la „Objetiva" şi să se întoarcă la fosta editură.

Masa solemnă de la ceremonia de învestire care a avut loc câteva zile mai târziu a fost prezidată de ministrul culturii, Francisco Weffort, care l-a reprezentat pe preşedintele republicii. în stânga sa, se afla primarul oraşului Rio, Cesar Maia, iar în dreapta, preşedintele Academiei Braziliene de Litere, ambasadorul Alberto da Costa e Silva. Invitaţii foloseau cravată neagră, iar academicienii purtau costumul de gală al instituţiei, uniforma de caşmir verde oliv cu pieptul şi gulerul brodate cu fir de aur. Pentru a completa vestimentaţia,

nemuritorii purtau şi un bicorn din catifea, cu pene albe şi cu o spadă aurie prinsă la centură. Evaluată la 45 000 de reali, uniforma lui Paulo fusese plătită, aşa cum cerea tradiţia, de Primăria din Rio, oraşul în care s-a născut. După ce s-au încheiat discursurile, printre sutele de invitaţi veniţi să-l felicite pe noul nemuritor puteau fi observaţi şi editorii brazilieni ai lui Paulo, Roberto Feith si Paulo Rocco. Politeturile schimbate de cei doi n-au lăsat să se întrevadă turbulenţa care se apropia şi care a fost declanşată chiar în acea zi.

Episodul care a avut loc la librăria aeroportului din Brasilia nu făcuse, de fapt, decât să evidenţieze preocupările care se tot acumulaseră de mult timp. Ceva asemănător se-ntâmplase cu câteva luni înainte, când agenta sa, Monica, aflată în concediu în Brazilia cu soţul ei, 0yvind, a avut ideea de a-şi prelungi călătoria de la Rio la Natal, în Rio Grande do Norte. In afara faptului că geanta - cu paşaportul, documentele şi banii - îi fusese furată într-un restaurant local, Monica a descoperit că nu mai erau cărţi ale lui Paulo la vânzare în nici un loc din capitala acelui stat (la acea vreme, avea peste 600 000 de locuitori), nici măcar în librăria aeroportului internaţional din oraş. Autorul avea totuşi motive mult mai concrete pentru a-şi face griji. După calculele sale, în perioada cuprinsă între 1996 şi 2000 (când „Objetiva“ a lansat *Al cincilea munte, Veronika* şi *Domnişoara Prym)* pierduse nici mai mult, nici mai puţin de 100 000 de cititori. Iar referinţa pentru aceste socoteli nu era vânzarea bombei editoriale *Alchimistul,* ci a cărţii *Râul Piedra,* ultima pe care o publicase la Editura „Rocco“ înainte de a o schimba cu „Objetiva“. Ideea care-1 seducea cel mai mult - să părăsească imediat „Objetiva“ şi să se întoarcă la „Rocco“ - implica o problemă suplimentară. Originalul următorului său roman, *Unsprezece minute,* era deja la „Objetiva“ şi, mai mult decât atât, primise de la editorul Roberto Feith mici sugestii pentru modificări, cu care autorul fusese de acord.

Aşa cum se-ntâmplase de atâtea ori în viaţa sa, *I Ching* avea cel din urmă cuvânt în privinţa căii pe care trebuia s-o urmeze. Cu patru zile înainte de a fi învestit la Academia Braziliană de Litere, Paulo i-a adresat două întrebări: „Ce se va-ntâmpla dacă-

mi voi edita următoarea carte, *Unsprezece minute,* la Editura «Objetiva»?“ şi „Ce se va-ntâmpla dacă-mi voi edita următoarea carte, *Unsprezece minute* şi toată lista de cărţi, la «Rocco»?“. După ce a aruncat cele trei monede pe masă, rezultatul nu părea să aibă aceeaşi precizie ca întrebarea:

Preponderenţa celui mic. Succesul. Lucrurile mărunte pot fi realizate, lucrurile
mari nu trebuie făcute. Este mai bine să rămâi jos. Mare şi mult noroc.

Citind un astfel de răspuns, majoritatea oamenilor ar continua să fie la fel de dezorientaţi ca şi înainte, însă pentru Paulo Coelho oracolul era limpede ca lumina zilei: după şapte ani şi patru cărţi, venise momentul să părăsească „Objetiva“ şi să se întoarcă la „Rocco“. Enervat de vestea schimbării şi, mai ales, de decizia autorului de a retrage o carte aflată pe punctul de a fi tipărită, Roberto Feith a hotărât că-i va reda manuscrisul cărţii *Unsprezece minute*
dacă „Objetiva" îşi va recupera cheltuielile de producţie. Paulo a înţeles acest lucru ca pe o ameninţare şi a scos spada din teacă: a angajat un prestigios birou de avocaţi din Rio şi s-a pregătit de o lungă şi dureroasă bătălie judiciară, aşa cum se întâmplă în Brazilia. Odată luată decizia, a anunţat că se întoarce la „Rocco“ - editura la care, ne-a asigurat, *Unsprezece minute* avea să fie lansată în primele luni din 2003 — şi s-a îmbarcat împreună cu Chris spre Tarbes, lăsând piaţa editorială braziliană să fiarbă din pricina zvonurilor. Ştirile publicate de presă afirmau că părăsise „Objetiva“, fiindcă era invidios că pierduse podiumul de autor principal al casei în favoarea lui Lufs Fernando Verissimo. Alţii spuneau că motivul schimbării sale fusese oferta de 600 000 de reali făcută de „Rocco“ pentru ca autorul să se întoarcă. Lucrurile au început să se calmeze când Chris, în plimbarea sa zilnică împreună cu soţul prin Pirinei, l-a sfătuit să încheie cearta cu Feith. „Se pare că mai mult tu vrei să te cerţi decât el! Pentru ce? De ce?“, spunea ea. „Fă tot posibilul să se termine bine, fără certuri.[11] Chiar dacă a opus rezistenţă până în ultimul moment, Paulo a ajuns să cedeze. S-a oprit în faţa unui crucifix

şi i-a cerut lui Dumnezeu să îndepărteze ura din inima sa. După o discuţie între reprezentanţii celor două părţi, câteva săptămâni mai târziu, Feith nu numai că avea să-i elibereze manuscrisul celor *Unsprezece minute*, dar avea să-i înapoieze autorului şi cele patru titluri care alcătuiau lista de cărţi editate până atunci şi care aveau să fie duse la „Rocco“. Proprietarul de la „Objetiva“ a avut obiecţii numai asupra unui punct: i-a interzis să introducă sugestiile sale în versiunea de la „Rocco“ şi în cele străine — lucru care a obligat-o pe Monica Antunes să retragă originalele care se aflau la traducătorii din diverse ţări. Problema privind negocierea a fost rezolvată, dar Paulo si Feith nu si-au mai vorbit niciodată.

Cartea care provocase tărăboiul începuse să prindă contur cu ani în urmă, în 1997, în oraşul Mantova, din nordul Italiei, unde Paulo ţinuse o conferinţă. Când a ajuns la hotel, a găsit un plic lăsat de o braziliancă pe nume Sonia, cititoare şi admiratoare a autorului, care emigrase în Europa pentru a lucra ca prostituată. Pachetul conţinea manuscrisul unei cărţi în care ea îşi spunea povestea. Spre deosebire de obiceiul de a nu citi niciodată manuscrise străine, Paulo a citit, i-a plăcut şi l-a recomandat spre publicare la „Objetiva“, însă editura n-a fost interesată. Când l-a reîntâlnit, trei ani mai târziu, în Ziirich, Elveţia, oraşul unde se mutase, Sonia a organizat o seară de autografe cum probabil nici un alt scriitor nu avusese vreodată: l-a dus pe Langstrasse, stradă unde, după ora zece seara, mişună trotuarul cu prostituate din toate părţile lumii. Anunţate de Sonia că Paulo era în oraş, au apărut cu zecile, ţinând în mâini exemplare roase din cărţile lui, traduse în diverse limbi, printre care scriitorul a observat că marea majoritate erau cele vorbite în ţările fostei Uniuni Sovietice. Cum obişnuia să lucreze şi în oraşul Geneva, Sonia i-a propus scriitorului să repete acel eveniment deosebit în zona deocheată a celui de-al doilea mare oraş elveţian. Acolo a cunoscut-o pe cea pe care o va numi Maria, prostituata braziliană a cărei poveste de viaţă avea să constituie firul naraţiunii din *Unsprezece minute-,* relatarea tinerei originare din nord-estul Braziliei, care, când ajunge în Europa atrasă să facă aici show-uri, descoperă că va trebui, de

fapt, să se prostitueze. Pentru autor, nu era vorba de o carte despre prostituţie, „nici despre ghinioanele unei prostituate, ci despre procesul interior al unei persoane în căutarea identităţii sale sexuale”, a declarat el ziarelor. „Este o lucrare despre complicata relaţie dintre sentimente şi plăcerea fizică."

Titlul ales pentru cartea de 255 de pagini este o parafrazare a titlului *Şapte minute,* bestseller din 1969, în care americanul Irving Wallace narează discuţia dintr-un tribunal despre tentativa de interzicere a unui roman despre sex. Şapte minute, după Wallace, ar fi timpul mediu în care se consumă o relaţie sexuală. Când *Unsprezece minute* a fost publicată în Statele Unite, un reporter al ziarului *USA Today* a dorit să ştie motivul pentru care au fost adăugate încă patru minute la timpul măsurat de american. Intr-un hohot de râs, Paulo i-a răspuns că estimarea autorului celor *Şapte minute* reflecta punctul de vedere al unui anglo-saxon, care „era mult prea conservator pentru standardele latine". Lansată în Brazilia în primul trimestru al anului 2003, *Unsprezece minute* a fost primită de presă cu obişnuita rea-cre- dinţă şi cu ironiile ştiute - într-o proporţie atât de mare, încât, cu o lună înainte de lansarea cărţii, autorul a prevăzut reacţia criticii într-un interviu acordat revistei *IstoE:*

— Cum ştiu eu că n-o să-i placă criticii? E simplu. Nu se poate detesta un autor pentru zece cărţi şi adora la cea de-a unsprezecea.

Pe lângă faptul că nu le plăcea *Unsprezece minute,* mulţi jurnalişti preziceau că putea să se transforme în primul mare eşec al vânzărilor pentru autor. Conform diverşilor critici, tema picantă a cărţii — care se referă la sexul oral, la orgasmul clitoridian sau vaginal şi la practicile sado-masochiste - era un ingredient mult prea exploziv pentru ceea ce se închipuia a fi un cititor mediu al lui Paulo Coelho. S-a întâmplat exact pe dos. înainte ca tirajul iniţial de 200 000 de exemplare să ajungă în librăriile din Brazilia, în aprilie 2003, „Sânt Jordi“ vânduse cartea la peste douăzeci de editori străini, după negocieri care i-au adus autorului 6 milioane de dolari (echivalentul a 6,7 milioane de dolari în 2008, sau 12 milioane de reali). La trei

29

Paulo se duce îmbrăcat în frac la banchetul de la Palatul Buckingham - ca invitat al reginei, nu al lui Lula

Paulo şi Chris şi-au dedicat primele luni din 2004 pentru a face locuibilă vechea moară pe care o cumpăraseră în Saint-Martin. Planul de a petrece patru luni acolo, patru în Brazilia şi patru călătorind prin toată lumea a fost anihilat de propunerea de agendă pe care Monica i-a trimis-o la începutul anului. „Sânt Jordi" fusese covârşită de nici mai mult, nici mai puţin de o sută optzeci şi şapte de invitaţii pentru acordare de premii, participare la evenimente, seri de autografe, conferinţe şi lansări în cele patru colţuri ale planetei. Apreciat de puzderie de cititori şi admiratori de peste tot, prieten al regilor, şeicilor şi al stelelor de la Hollywood, dacă ar fi participat la jumătate dintre acele invitaţii nu i-ar mai fi ajuns timpul pentru nimic - nici măcar pentru ceva care începea să-l preocupe, următoarea carte. în a doua jumătate a anului, a conceput toată povestea în minte, iar la sfârşitul anului au fost suficiente două săptămâni pentru a pune pe hârtie cele 318 pagini din *Zahir;* titlu inspirat dintr-o povestire de Jorge Luis Borges despre ceva care, odată atins sau văzut, nu mai putea fi uitat niciodată. Uşor de identificat, personajul principal este fostul rocker care devine scriitor cu succes mondial, urât de critică şi adorat de cititorii săi. Fără nume în poveste, trăieşte la Paris împreună cu jurnalista şi corespondenta de război Esther. Naraţiunea începe cu spaima personajului când află că soţia sa l-a părăsit. Scrisă la sfârşitul lui 2004, în martie anul următor cartea era gata să fie lansată în Brazilia şi
în mai multe ţări.

Totuşi, înainte să fie cunoscut de cititorii din toate colturile lumii, inclusiv de cei brazilieni, *Zahir* avea să facă obiectul unei operaţiuni destul de surprinzătoare - cea de a fi publicat mai întâi în nesigurul Teheran, capitala Iranului, ţara unde Paulo era autorul străin cel mai citit. Era vorba de o manevră a tânărului editor Arash Hejazi de a înfrunta pirateria locală, care, deşi nu ajungea la cifrele alarmante din Egipt, acţiona fără a suporta în nici un fel rigorile legii, astfel că numai din *Alchimistul* fuseseră identificate douăzeci şi şapte de ediţii diferite, toate piratate din punctul de vedere al autorului, dar nici una ilegală, din moment ce Iranul nu este semnatarul acordurilor internaţionale de apărare a drepturilor de autor. Absenţa totală a oricărei legislaţii de interzicere a industriei clandestine a cărţii era cauzată de o particularitate legislativă din ţara ayatolahilor, care protejează numai lucrările a căror primă ediţie este tipărită, editată şi lansată în ţară. Pentru a garanta editurii sale, „Caravan“, dreptul de a publica singură *Zahir* în ţară, Hejazi i-a sugerat Monicăi să modifice calendarul de lansări internaţionale, pentru ca ediţia princeps să ajungă în librăriile din Iran. Cartea a fost publicată într-o primă ediţie şi chiar a fost frânată pirateria, dar câteva zile mai târziu s-au ivit unele probleme din partea guvernului. Vestea proastă a fost transmisă printr-o legătură telefonică a lui Hejazi cu autorul, care se afla împreună cu Monica la Hotelul Gellert din Budapesta. Vorbind dintr-o cabină publică pentru a păcăli cenzura, terorizatul editor de treizeci şi cinci de ani, care abandonase medicina pentru a produce cărţi, i-a povestit că în standul „Caravan“ de la Târgul Internaţional de Carte din Iran tocmai năvălise un grup al Basejih, „poliţia morală" a regimului. Agenţii au confiscat o mie de exemplare din *Zahir,* au anunţat că difuzarea lucrării e interzisă şi l-au citat să se prezinte câteva zile mai târziu la departamentul care se ocupa de cenzură.

La finalul rapidei şi tensionatei convorbiri telefonice, ambii au fost de acord că cea mai bună modalitate de a înfrunta o astfel de violenţă - şi de a păstra integritatea fizică a lui Hejazi — era s-o denunţe în faţa opiniei publice internaţionale.

îngrijorat, Paulo şi-a sunat imediat doi sau trei prieteni jurnalişti, primii pe care a reuşit să-i găsească, apoi a telefonat la radio BBC din Londra şi la agenţia Lrance Presse, făcând publică cenzura, ştire care avea să facă imediat înconjurul lumii. Ca urmare, se pare că autorităţile au dat înapoi, fiindcă, după câteva zile, cărţile au fost returnate fără nici o explicaţie, iar interdicţia a fost anulată. Chiar era de înţeles ca un stat represiv şi moralist ca Iranul să aibă probleme cu o carte care vorbeşte despre relaţiile adulterine. Ceea ce surprindea însă era că mâna represiunii atinsese pe cineva atât de popular în ţară precum Paulo Coelho, apreciat public ca „primul scriitor nemusulman care vizitează Iranul după venirea ayatolahilor la putere" - adică după 1979.

De fapt, Paulo vizitase ţara în mai 2000, ca invitat al preşedintelui Moha- med Khatami, care iniţiase un proces provizoriu de liberalizare politică. Când au aterizat la Teheran, chiar dacă era trei dimineaţa, Paulo şi Chris (dotată cu o verighetă pe inelarul stâng şi corespunzător instruită în privinţa limitărilor impuse femeilor în ţările islamice) au dat de o mulţime de peste o mie de cititori, care aflaseră din ziare despre venirea autorului cărţii *Alchimistul.* In ajunul învestirii noului Parlament, situaţia politică era tensionată. Zilnic, străzile capitalei erau cuprinse de manifestaţii ale studenţilor, susţinători ai reformelor lui Khatami, care trebuia să facă faţă unei puternice opoziţii din partea clericilor conservatori, care deţineau puterea reală în ţară. Deşi era însoţit în permanenţă de o duzină de ziarişti brazilieni şi străini, Paulo n-a făcut nici măcar un singur pas fără supravegherea vigilentă a celor şase bodyguarzi înarmaţi cu mitraliere şi detaşaţi pentru a-1 proteja. La finalul unui maraton de cinci conferinţe şi sesiuni de autografe pentru *Brida,* cu un public care nu era niciodată mai mic de o mie de persoane, scriitorul a fost omagiat de ministrul culturii, Ataolah Mohajerani, cu o cină de gală, în cursul căreia scaunul principal era ocupat de nimeni altul decât preşedintele Khatami. Refuzând invitaţia să participe la banchetul în cinstea colegului brazilian, al cărui cititor si admirator se declara, romancierul iranian Mahmoud Dolatabadi, în vârstă de şaizeci

de ani, expunea limitele şi fragilitatea deschiderii lui Khatami. Urmărit de guvern, a refuzat să confraternizeze cu cei care-1 cenzurau. „Nu pot să fiu interogat de dimineaţă", le-a spus Dolatabadi reporterilor, „iar seara să beau cafea cu preşedintele."

Trecută, fără interdicţii şi tăieturi, de ochiul vigilent al Basejih, cartea a putut circula în Iran înaintea oricărei alte ţări. După ce au fost îndeplinite formalităţile legale, câteva săptămâni mai târziu, opt milioane de exemplare din *Zahir,* în patruzeci şi două de limbi, aveau să ajungă în librăriile din optzeci şi trei de ţări. Odată cu lansarea în Europa, romanul avea să revină în paginile de ştiri ale ziarelor. Nu în paginile de politică, cum se-ntâmplase în cazul cenzurii iraniene, ci în cele cu bârfe despre viaţa celebrităţilor. în acea primăvară a anului 2005, o întrebare măcina redacţiile presei europene care se ocupa de astfel de subiecte: cine era femeia care l-a inspirat pe Paulo s-o creeze pe Esther, personajul principal din noul său roman? Prima suspectă, indicată de tabloidul *Komsomolskaia Pravda,* a fost frumoasa stilistă rusă Anna Rossa, care, pe lângă calitatea de muză, mai avusese şi o scurtă poveste de dragoste cu autorul. Când a citit ştirea, reprodusă pe un site literar italian, Paulo s-a grăbit să trimită o scrisoare la ziar, tradusă în rusă de prietenul jurnalist Dmitri Voskoboinikov:

Dragi cititori ai Komsomolskaia Pravda,

Am fost foarte intrigat să aflu din ziarul dumneavoastră că am avut o aventură cu stilista Anna Rossa acum trei ani şi că această femeie e presupusul personaj principal al noii mele cărţi, Zahir. *Din fericire — sau din nefericire —, nu vom şti niciodată, informaţia pur şi simplu nu e adevărată.*

Când mi s-a arătat fotografia acelei tinere doamne lângă mine, mi-am adus aminte de ea imediat. De fapt, ni s-a făcut cunoştinţă la o recepţie de la ambasada braziliană. Nu spun că sunt un sfânt, dar n-a fost — şi probabil că nu va fi — nici o aventură între noi doi.

Zahir *este poate una dintre cele mai profunde cărţi ale*

Gelosul *Carlito* era fostul preşedinte argentinian Carlos Menem, cu care se căsătorise în mai 2000 — când el avea şaptezeci de ani, iar ea, treizeci şi cinci -, legătură care, trei ani mai târziu, avea să le aducă un fiu. Naturaleţea cu care Cecilia reacţiona la faptul că ea e suspecta era de înţeles. Cu câţiva ani înainte, presa difuzase ştirea că ea a trăit o poveste de dragoste cu scriitorul la începutul lui 1999 şi în octombrie 2000, când ea încă era căsătorită cu Menem. Conform celor publicate, prima noapte de dragoste a celor doi avusese loc în unul dintre apartamentele cu bolţi gotice din romanticul Hotel Monasterio de Piedra din oraşul spaniol Zaragoza — exact unde Paulo îşi plasase o parte din acţiunea cărţii *Râul Piedra.* Deşi amândoi dezminţiseră cu vehementţă acuzaţiile, funcţionarii de la hotel confirmau că, la câteva zile după apariţia zvonurilor, detectivi argentinieni veniseră acolo — se presupune că la cererea fostului preşedinte -, pentru a căuta fişele tuturor oaspeţilor**Paulo împreună cu editorul iranian Arash Hejazi (cu ochelari): pentru a evita pirateria oficială, prima ediţie din *Zahir* a trebuit să apară la Teheran chiar înainte de a fi publicată în Brazilia.**

înregistraţi în acea perioadă. Menem, oricum, avea să se dovedească un soţ gelos. Căsătoria a luat sfârşit în mai 2007, când acesta şi-a văzut soţia, cu care era la cuţite, plină de viaţă, pe copertele unor reviste internaţionale, făcând topless în Miami, în timp ce-i dădea săruturi hollywoodiene omului de afaceri italian Luciano Marrochino.

Unele mijloace de comunicare încă mai mizau pe actriţa italiană Valeria Golino, care atinsese notorietatea jucând alături de Dustin Hoffman şi Tom Cruise în filmul *Rain Man* — când misterul a luat sfârşit. Pe 17 aprilie 2005, într-o duminică, ziarul portughez *Correio da Manhă* a tratat subiectul pe prima pagină: femeia care a fost inspiratoarea lui Paulo pentru a crea personajul din carte era jurnalista de origine engleză Christina Lamb, corespondent de război pentru săptămânalul londonez *The Sunday Times.* Găsită la telefon în Harare, capitala Zimbabwe (fosta Rhodesia), unde realiza un interviu, reportera a fost şocată să afle că secretul ei devenise public. Ea era „Esther în carne şi oase“, după cum anunţase ziarul. „Pe parcursul săptămânii, am fost căutată de ziare din Spania, Portugalia, Brazilia, Africa de Sud şi chiar Anglia“, povestea ea apoi, „toate pentru a-mi cere să descriu sentimentul de a fi muza lui Paulo Coelho.“ O săptămână mai târziu, Christina avea să publice un articol care a ocupat în întregime prima pagină din *The Sunday Times Review,* revista duminicală a ziarului, intitulat *He stole my soul* „El mi-a furat sufletul'[1], cu un subtitlu ciudat:

> *Christina Lamb a relatat deja despre multe războaie în străinătate pentru ziarul britanic* The Sunday Times, *dar s-a văzut lipsită de apărare când unul dintre scriitorii care vând cele mai multe cărţi în lume a decis sâ-i confişte viaţa.*

în articol, jurnalista povesteşte că l-a cunoscut pe Paulo cu ani în urmă, când a fost delegată să-l intervieveze despre succesul mondial al cărţii *Unsprezece minute.* La acea vreme, scriitorul încă mai locuia la Hotelul „Henri IV" — după spusele ei, „o pensiune învechită, un amestec de magazin porno cu o casă de

accesorii ortopedice, în jigăritul orăşel Tarbes". A fost singura întâlnire a celor doi. în lunile următoare, au schimbat e-mailuri, el din sudul Franţei, ea din Kandahar sau Kabul, în Afghanistan. Lui Paulo i-a plăcut atât de mult cartea-reportaj *The Sewing Circles of Herat* scrisă de Christina despre activitatea voluntară de croitorie din provincia afghană Herat, încât a inclus-o în lista cu „Cele mai bune zece", pe care o întocmise la cererea site-ului Barnes & Noble, cea mai mare reţea de librării din Statele Unite. în iunie 2004, când a deschis cutia poştală a calculatorului din casa în care trăieşte cu soţul şi fiul ei, în oraşul Estoril, din Portugalia, jurnalista a găsit, „printre ştirile monotone despre forţele de coaliţie din Kabul şi ofertele de mărire a penisului", un mesaj de la Paulo, cu o anexă enormă. Era textul cărţii *Zahir,* pe care o terminase de scris, împreună cu un mesaj care începea cu o frază scurtă: „Tu mi-ai inspirat personajul feminin." Apoi, adăuga că, fiind dificil să se-ntâlnească cu ea şi deoarece era vorba de un roman, s-a folosit de căutări pe internet şi de citirea cărţii ei pentru a alcătui un profil al personajului. în textul publicat de *The Sunday Times Review,* ea povesteşte ce a simţit când a citit e-mailul:

Am rămas pe de-o parte uimită, pe de alta măgulită, iar pe de alta alarmată. El nu mă cunoştea. Cum putea să creeze un personaj bazat pe mine? M-am simţit aproape goală. Sunt aspecte din viaţa mea care, la felea majoritatea persoanelor, n-aş voi să le văd publicate. [...]

Cuprinsă de o anumită agitaţie, am descărcat arhiva de 304pagini. In timp ce citeam manuscrisul, am recunoscut pasaje pe care i le-am povestit în Tarbes, impresii subiective ale lumii mele particulare, precum şi subiecte pe care le-am . discutat în cartea mea. Primul paragraf începea aşa: „Numele ei e Esther, treizeci de ani, căsătorită, fără copii, corespondent de război, care tocmai s-a întors din Irak din cauza iminentei invazii din acea ţară. " Cel puţin, m-a făcut mai tânără.

Ceea ce la prima vedere părea amuzant („mie începea să-mi

placă ideea unei eroine bazate pe persoana mea, dar, mai ales, că apărea pe prima pagină", scria Christina) a devenit ceva incomod pe măsură ce avansai în lectură:

> *Am rămas puţin îngrijorată de descrierea primei întâlniri dintre Esther şi soţul ei: „Intr-o zi, o jurnalistă a venit să-mi ia un interviu. Voia să ştie ce senzaţie este ca o ţară întreagă să-ţi cunoască lucrările, dar tu însuţi să fii complet necunoscut.* [...] *E frumoasă, inteligentă, senină. Ne-am întâlnit din nou la o petrecere, unde nu eram presat de muncă, şi am reuşit s-o duc în pat chiar în aceeaşi noapte. “*

Rămânând „stupefiată" faţă de toate acestea, Christina le-a dezvăluit mamei şi soţului ei - un avocat portughez pe nume Paulo - ceea ce tocmai citise.

> *Departe de ase simţi la fel de măgulit ca mine, el a rămas extrem de neîncrezător faţă de motivul care-l făcuse pe celălalt bărbat să scrie o carte despre soţia sa. Am povestit şi câtorva prieteni, care mă privesc ca pe o nebună. M-am hotărât că ar fi mai bine să nu menţionez aventura nimănui altcuiva.*

Dacă *Correio da Manhâ* n-ar fi dezvăluit secretul, cazul ar fi murit acolo. Dezvăluirea, oricum, nu aducea nici un alt disconfort suplimentar jurnalistului, aşa cum a mărturisit şi ea în articol:

> *Odată obişnuită cu ideea, am decis că-mi plăcea destul de mult condiţia mea de muză. Deşi nu ştiam foarte bine ce fac muzele.* [...] *Am întrebat scriitorul cum trebuie să se comporte o muză. „Muzele trebuie să fie tratate ca zânele", i-a răspuns el, adăugând că nu mai avusese nici una înainte. Mi-am închipuit că a fi muză probabil că implica să te cuibăreşti pe o canapea cu o imensă cutie de bomboane fine, cu un aer gânditor.* [...] *Să fii muză nu e totuşi o sarcină uşoară dacă lucrezi cu normă întreagă şi ai un fiu de cinci ani.* [...] *Am*

descoperit, între timp, că poate fi mai riscant să intervievezi scriitori sau celebrităţi decât să relatezi despre războaie. Ei nu trag în tine, dar îţi pot fura sufletul.

Cartea chiar părea sortită să genereze polemici. Obişnuiţi cu ostilităţile şi cu prejudecăţile presei faţă de cărţile anterioare ale lui Paulo, cititorii brazilieni au fost surprinşi în ultima săptămână din martie 2005. La toate standurile din ţară, puteai vedea că trei dintre cele patru reviste săptămânale principale — *Veja* (cu tirajul de 1,2 milioane de exemplare), *Epoca* (430 000) şi *IstoE* (375 000) - publicau poze cu Paulo Coelho pe copertă, iar în inte- • riorul fiecăreia se aflau opt pagini pline cu texte despre viaţa şi opera sa. Excepţia o constituia cea mai mică dintre publicaţii, *Carta Capital* (60 000 de exemplare), care alesese ca temă principală a săptămânii un reportaj care-l denunţa pe bancherul Daniel Dantas, de la Banca „Opportunity". Pe copertă, era un fotomontaj cu titlul *Dantas în picaj*, ce reprezenta capul omului de afaceri lovit de instanţa de drept cu un ciocan. După recunoaşterea obţinută în cele trei săptămânale principale, dintre toate titlurile *Zahir* trecea din nou în paginile culturale, numai că, de această dată, în cele de *media criticism.* Această situaţie neobişnuită l-a determinat pe jurnalistul Marcelo Beraba, *ombudsman* la *Folha de S. Paulo*, să-şi dedice întregul articol duminical acestui subiect, printre rândurile căruia se putea identifica nităică suspiciune privind

Presa încearcă să descopere cine este muza lui Paulo din *Zahir*: stilista rusoaică Anna Rossa, fosta Miss Univers, doamna Menem, Cecilia Bolocco, sau actriţa italiană Valeria Golino?

Nici una dintre ele: alegerea a fost ziarista Christina Lamb (in imaginea de jos, dreapta) de la *Sunday Times.*interesele care ar fi condus cele trei publicaţii să rişte acea coincidenţă neobişnuită:

> [...] *Duminică, cititorii au avut un impact la standuri: cele mai mari trei reviste săptămânale aveau aceeaşi copertă, scriitorul Paulo Coelho şi noua sa carte,* Zahir. *Dificil de imaginat, pentru standardele editoriale braziliene, o lansare care să meargă aşa de bine.*
> [...] *Revistele şi ziarele făcuseră deja, fac şi vor face acorduri, totdeauna transparente, cu producătorii cărţilor, filmelor, CD-urilor şi DVD-urilor pentru a garanta lansările pe care le consideră importante. E un risc pe care ţi-l asumi, fiindcă cititorii n-au încredere în reportaje ce par a fi campanie publicitară.*

Beraba a căutat să vorbească cu responsabilii celor trei publicaţii şi, deşi recunoştea că autorul era „un fenomen mondial la vânzări şi trebuia să fie tratat ca atare de mijloacele de comunicare", a terminat articolul cu condamnarea clară a comportamentului revistelor.

> [...] *Eunpedes Alcântara de la* Veja *n-a vrut să comenteze subiectul. Aluizio Falcão Filho de la* Epoca *a fost succint: „Am avut în decembrie semnătura unui acord cu editura, care ne-a promis un capital exclusiv. A făcut asta, şi ne-a facilitat interviul. “ Helio Campos Mello de la IstoE crede că revista a fost coerentă să dea coperta noii cărţi a lui Paulo Coelho. Noua carte e lansată în optzeci şi trei de ţări. Nu e nimic anormal în a lăsa un spaţiu generos pentru lansare. Există o prejudecată referitoare la Paulo Coelho din partea presei. In cazul lui IstoE, n-a existat nici o acţiune de marketing. Am tratat direct cu Paulo.*

Tema avea să-i mai inspire şi pe agenţii de publicitate Eugenio Mohallem şi Cebolinha Fernandes de la Agenţia „Fallon“, responsabilă pentru publicitatea instituţională de la *Carta Capital,* să creeze un anunţ amuzant. In el, apar copertele *Veja,*

Epoca şi *IstoE* cu fotografia scriitorului, iar *Carta Capital* cu bancherul Dantas, cu titlul ironic: „Nimic împotriva iepurilor. Dar cineva trebuie să păzească vulpile." Deşi fusese transmis numai de patru ori (de
două ori chiar în *Carta,* o dată în *Gazeta Mercantil* si o dată în *O Estado*
>
de S. Paulo), anunţul a avut o urmare importantă, primind două premii publicitare de răsunet *(Clube de Criagăo* şi *Folha/Meio e Mensagem),* sfârşind prin a fi înrămat pe holul de intrare în sediul din São Paulo al Agenţiei de ştiri „Reuters".

„Cazul celor trei coperte", cum a fost cunoscut acest episod, a căpătat o asemenea dimensiune, deoarece a reflectat radicala schimbare de comportament a unei prese care, în afară de excepţiile rare şi sporadice, îl tratase pe autor cu rea-credinţă. Era ca şi cum Brazilia, cu ani de întârziere, ar fi descoperit un fenomen pe care numeroase ţări îl sărbătoreau încă de la succesul mondial al *Alchimistului.* Internetul a permis ca ştirea apariţiei unei noi cărţi a scriitorului să devină cunoscută pe toată planeta la o zi de la lansare, iar, începând de atunci, traducătorii din portugheză, care nu sunt chiar numeroşi în lumea editorială, au fost puşi să vegheze în zeci de ţări, în aşteptarea sosirii originalelor trimise de „Sânt Jordi". în timp ce brazilienii dezbăteau cele trei coperte, *Zahir* — mobilul scandalului — era bunăoară tradus în douăzeci şi opt de limbi, număr care avea să crească apoi Va cincizeci, dar, chiar şi aşa, era încă departe de cele şaizeci şi şase de limbi în care fusese publicat *Alchimistul.* La cincizeci şi nouă de ani, Paulo era pe punctul de a atinge cifra astronomică de 100 de milioane de cărţi vândute — dintre care *zece la. sută în Brazilia.*

Dacă în străinătate laurii erau împărţiţi cu Monica Antunes - care, la acea vreme, administra, de necrezut, o mie două sute de contracte de editare a cărţilor lui Paulo -, în Brazilia unul dintre coautorii acestei realizări era o discretă persoană din São Paulo pe nume Rodrigo Meinberg. Când l-a căutat pe Paulo Coelho pentru prima dată, în anul 2000, Meinberg avea douăzeci şi şapte de ani şi nu-i citise niciodată nici o carte. Ca să spunem adevărul, cu excepţia compendiilor care-i fuseseră impuse la cursul de

inginerie mecanică de la Facultatea de Inginerie Industrială a Universităţii din São Paulo, Meinberg citise foarte puţine cărţi, despre orice alt subiect. După o scurtă trecere prin industria hârtiei la Fabrica Klabin, a lucrat cu doi veri care deţineau drepturile pentru Brazilia la colecţiile de cărţi de artă ale *National Geographic.* în decursul anilor ’90, cei trei s-au dedicat unui segment promiţător al pieţei: vânzarea la preţ scăzut şi la scară mare, împreună cu ziare şi reviste, de cărţi, broşuri şi CD-uri. Realizată cu un uimitor succes de *Folha de S. Paulo* — care a ajuns să-şi mărească tirajul duminical de la aproape 400 000 la 1,7 milioane de exemplare -, strategia de marketing avea să fie adoptată şi de principalul său concurent, *O Estado de S. Paulo,* a cărei implementare a rămas în sarcina lui Meinberg şi a verilor săi. Prost primite de mulţi jurnalişti, care vedeau în ele simple anabolizante de tiraje, fără preocupări privind conţinutul lor, campaniile s-au extins până la sfârşitul deceniului cu rezultate materiale palpabile. în 2000, verii s-au hotărât să schimbe ramura şi s-au consacrat lumii internetului, însă Rodrigo a preferat să continue activitatea şi şi-a înfiinţat propria sa firmă, Gold Editora. Primul mare client care a apărut a fost *O Globo,* care i-a cerut să se gândească la „ceva cu cărţi de Paulo Coelho“ pentru a stimula vânzările duminicale.

Cum la acea vreme scriitorul îsi avea contractate lucrările la două edituri, Rodrigo a proiectat o colecţie împărţită pe jumătate la fiecare, cu trei cărţi de la „Rocco“ (*Alchimistul*, *Brida* şi *Valkiriile)* şi trei de la „Objetiva“ *(Al cincilea munte*, *Manualul războinicului luminii* şi *Veronika).* Cărţile aveau să fie tipărite de el şi, în fiecare duminică, timp de şase săptămâni, un nou titlu avea să fie difuzat la standuri împreună cu *O Globo.* Cititorul care plătea 6,90 de reali pleca cu ziarul — la acea vreme, vândut cu 1,50 reali — şi o carte care în librării costa în jur de douăzeci de reali. După ce a primit aprobarea din partea conducerii *O Globo,* proiectul trebuia să mai fie supus spre aprobare lui Paulo Rocco şi Roberto Feith, deţinătorii drepturilor de publicare în Brazilia, şi, bineînţeles, autorului. Nici unul dintre editori n-a avut nimic de obiectat, însă ambii au solicitat, pentru cedarea drepturilor, jumătate din preţul de vânzare. Era o lovitură grea,

dar, după ce a făcut socotelile, Meinberg a decis că afacerea tot era rentabilă. Acum, mai lipsea doar să lege clopoţelul de gâtul pisicii, sarcină despre care Rocco şi Feith credeau că-i revenea lui Paulo.

Scriitorul a primit propunerea prin poştă chiar când se afla la Hotelul „Henri IV“ din Tarbes, a fost de acord cu remuneraţia de cincisprezece la sută din preţul de vânzare a cărţilor şi a aprobat-o câteva zile mai târziu, vorbind cu Meinberg la telefon. După spusele acestuia, Paulo a arătat o singură şi surprinzătoare preocupare:

— Fă socotelile cum trebuie, fiindcă nu cred că n-o să ai pierdere.

Timpul a arătat că nu existau motive pentru astfel de temeri: în şase săptămâni, fuseseră vândute nici mai mult, nici mai puţin de 200 000 de exemplare. Şi nu era vorba de versiuni prescurtate sau adaptate, şi nici chiar de ediţii populare. Preocupat să dea colecţiei un finisaj grafic de prima clasă, Meinberg l-a chemat să realizeze copertele cărţilor pe consacratul designer João Baptista da Costa Aguiar, din São Paulo. Succesul campaniei a stimulat alte douăzeci de ziare din interiorul ţării să cumpere şi să repete proiectul în oraşele lor. La un an de la lansare, strategia promovase vânzarea a 900 000 de cărţi. Experienţa în domeniu i-a dezvăluit lui Meinberg existenţa unei adevărate armate de peste 20 000 de vânzători ambulanţi care să facă produsele culturale să ajungă şi în cele mai ascunse colţuri ale Braziliei, unde comerţul convenţional nu reuşeşte să ajungă. Ce produse? Tot ce putea încăpea în portbagajul unei maşini: cărţi, CD-uri, casete video şi, mai târziu, DVD-uri. în timp ce lumea începea să încerce mecanismele electronice de vânzări prin internet, tânărul întreprinzător a văzut în acel învechit şi aproape necunoscut sistem din uşă-n uşă o posibilitate de a vinde cărţi. I-a trimis un e-mail scriitorului şi i-a propus lansarea unei „cutii «Paulo Coelho»“, cu zece cărţi scrise de el, pentru a fi comercializată numai de vânzătorii ambulanţi. Tirajele foarte mari au permis ca fiecare colecţie să fie vândută cu 40 de reali, de cinci ori mai puţin decât preţul cerut pentru aceleaşi zece cărţi în librăriile normale. Cu acceptul autorului, Meinberg a produs primele 10

000 de cutii, şi, în mai puţin de şase luni, cele 100 000 de cărţi fuseseră integral vândute în locuri în care populaţia nu mai văzuse niciodată librării sau case de discuri. Fără să invadeze vreodată teritoriul sacru al editurilor - librăriile -, neobositul Meinberg avea să-şi mai extindă, cu trecerea anilor, capilaritatea schemei de distribuţie. începând cu 2004, de pildă, cărţile lui Paulo au ajuns să facă parte din coşul de produse pe care, în fiecare săptămână, 1,2 milioane de vânzători individuali din industria cosmeticelor „Avon" le ofereau din uşă-n uşă milioanelor de consumatori din afara pieţelor tradiţionale. Cifrele lasă apă-n gura oricărui autor.

în 2006, Paulo reunea sub titlul *Ser como o Rio que Flui* o selecţie de povestiri, idei şi meditaţii culese din articolele sale publicate în ziare din cincizeci şi opt de ţări. Cum, între timp, avea în minte să lanseze un nou roman în 2007, *Ser Como o Rio que Flui* a fost lansată în douăsprezece ţări. în Brazilia, posibilitatea de a accede la noua carte s-a restrâns la cititorii de pe pieţele alternative ale lui Meinberg. Introdusă în programul din uşă-n uşă de Gold Editora în august 2007, cartea se apropia, la câteva luni după aceea, de cifra de 50 000 de exemplare vândute. Când s-a anunţat că Paulo Coelho a atins, pe la mijlocul lui 2007, cifra de 100 de milioane de cărţi vândute, discretul Meinberg a savurat în linişte plăcerea de a fi autorul a cinci la sută din acel rezultat. Exact asa: din 10 milioane de cărţi vândute de autorul

Paulo Coelho în Brazilia, de-a lungul carierei sale, 5 milioane ajunseseră în mâinile cititorilor prin canalele alternative găsite de Rodrigo Meinberg.

Dezinvoltura cu care Paulo circula pe planetă nu provenea totuşi doar din cantitatea de cititori pe care reuşise să-i atragă în aproape douăzeci de ani de carieră. Oricât de mult ar fi refuzat criticii săi să vadă acest lucru, ceea ce-1 deosebea de ceilalţi autori de bestselleruri ca John Grisham şi Dan Brown era exact conţinutul cărţilor sale. Unii dintre aceşti autori puteau să vândă chiar mai multe cărţi decât brazilianul, dar nu se ştie ca prezenţa lor să atragă mulţimi la fel de mari în sălile de conferinţă de pe toată planeta, cum se-ntâmplă cu Paulo. Impactul pe care opera

sa îl exercită asupra cititorilor poate fi măsurat prin sutele de e-mailuri pe care biroul său le primeşte zilnic din toate colţurile lumii — în multe dintre ele, expeditorii transmit informaţii despre transformările ce au loc în vieţile lor după ce-i citesc cărţile. Cărţi poştale obişnuite, trimise prin poşta clasică din cele mai îndepărtate colţuri ale lumii, câteodată adresate doar lui „Paulo Coelho — Brazilia", ajung în cantităţi uriaşe în mâinile sale. De mult timp a trecut hotarele lumii literare, pentru a deveni o entitate care dă nume străzilor, pieţelor şi chiar felurilor de mâncare. Când, de exemplu, medicul Jesus de la Gândara a anunţat, la un congres de psihiatrie din Spania, că există indicii pregnante că pelerinajul spre Santiago de Compostela provoacă riscuri de „manifestări psihotice, halucinaţii, delir şi paranoia", descoperirea a fost poreclită imediat „sindromul lui Paulo Coelho". Urând an 2006 fericit cititorilor săi, editorialul de Anul Nou al ziarului *LosAngeles Times* a recurs la imaginea lui Santiago, personajul principal al celei mai populare cărţi a autorului. „După spusele tânărului păstor andaluz din romanul *Alchimistul,* din 1988, ceea ce face viaţa interesantă e posibilitatea de a transforma visele în realitate. Şi asta face ca Anul Nou să devină interesant."

Pentru Paulo Coelho, 2006, cel puţin, avea să fie, de fapt, un an foarte interesant. Cu ocazia acelui Revelion, sărbătorea semnarea unui contract fără precedent în Brazilia sau în oricare altă ţară. Fără nici un fel de preaviz, a decis să se transfere la Editura „Planeta", filiala braziliană a marelui grup de comunicaţie din Spania şi cea de-a şaptea în clasamentul mondial. Negocierile au fost facilitate de faptul că, exceptând Mexicul şi, la acea vreme, Brazilia, Planeta Internacional deţinea drepturile de publicare a cărţilor lui Paulo în douăsprezece ţări în care avea filiale.

Planeta Mexico a trebuit să suporte, cu începere din 1996, consecinţele absenţei totale a lui Paulo Coelho, penalitate impusă de implacabila Monica Antunes, în semn de protest faţă de comportamentul arogant pe care directorul general al editurii, Homero Gayosso Animas, l-a dovedit în relaţiile cu „Sânt Jordi". Lovitura de graţie avea să fie dată prin intermediul a două fraze

din scurta scrisoare în care agenta confirma primirea propunerii de la „Planeta" pentru editarea *Râului Piedra* în Mexic: „[...] în orice caz, fără a avea intenţia de a vă subestima oferta, aceasta nu corespunde pe deplin aşteptărilor şi necesităţilor noastre. Astfel, am decis s-o refuz şi să vând drepturile pentru *Râul Piedra* unei edituri cu oferte mai adecvate.“ Fericita aleasă a Monicăi care să se ocupe de operele lui Paulo Coelho pe a doua piaţă hispanofonă, situată imediat în urma pieţei spaniole, a fost tradiţionala Editură „Grijalbo“, controlată de gigantul Random House Mondadori, care, de atunci, a vândut peste <xxx> milioane de cărţi ale autorului în Mexic.

Relatată pe larg în presă, noutatea conţinută de contractul cu Planeta Brasil nu era valoarea - 800 000 de dolari -, inferioară milionului de dolari pe care, cu zece ani înainte, îi primise de la Roberto Feith pentru a se muta la „Objetiva“ cu *Al cincilea munte.* Deşi cele două părţi implicate în negocieri refuzau să confirme, susţinând confidenţialitatea contractului, lucrul cu adevărat inedit era faptul că Paulo primise jumătate din acea sumă ca primă — şi nu ca avans pentru drepturile de autor, cum se întâmplă cu scriitorii de succes din orice parte a lumii. Restul de 400 000 de dolari, da, aveau să fie deduşi din vânzările lucrărilor sale, integral transferate la noua editură.

în februarie, Paulo se afla acasă în Saint-Martin, când a primit de la sir James Hamilton, duce de Abercorn şi şeful de protocol al Casei Regale Britanice, o invitaţie la banchetul de stat pe care regina Elisabeta II şi principele Philip îl ofereau câteva săptămâni mai târziu, la Palatul Buckingham, în onoarea preşedintelui Braziliei, Luiz Inâcio Lula da Silva, aflat într-o călătorie oficială în Regatul Unit. Invitaţia menţiona în mod expres că vestimentaţia necesară pentru ceremonie era *white tie with decoratiom* „frac şi distincţii", în preajma zilei stabilite pentru cină, ziarele au lansat totuşi ştirea că, la solicitarea guvernului brazilian, atât preşedintele Lula, cât şi delegaţia sa de şaptezeci de membri fuseseră scutiţi de protocolul britanic să folosească fracul la recepţia de gală. Când a citit acea informaţie, Paulo (care-şi scosese din dulap fracul, precum şi vesta şi cravata albe) nu mai

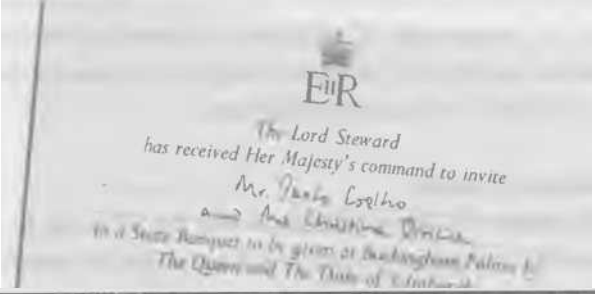

*Tocmai am citit că preşedintele Lula a refuzat ca delegaţia braziliană să folosească fracul. Vă rog, trebuie să ştiu cum să procedez — nu mi-ar plăcea să fiu singurul invitat la cină îmbrăcat în frac.***Cu frac şi papion alb, Paulo este primit de Lula (în centru, prima doamnă Marisa Leticia şi Christina) la Palatul Buckingham - până la urmă, el era invitatul reginei Elisabeta, şi nu al preşedintelui Lula.**

Semnat de un funcţionar al Casei Regale, răspunsul a ajuns două zile mai târziu, pe aceeaşi cale, şi conţinea o indiscreţie involuntară: dezvăluia că includerea scriitorului pe lista invitaţilor nu fusese iniţiativa preşedintelui Lula, ci chiar a Palatului Buckingham:

Domnule Coelho,
Maiestatea Sa Regina Elisabeta II a fost de acord ca Preşedintele Lula şi membrii delegaţiei oficiale braziliene să nu fie nevoiţi să folosească frac la Banchetul de Stat. Acest lucru e valabil totuşi pentru un număr mic de persoane (sub douăzeci). Ceilalţi o sută şaptezeci de invitaţi vor purta frac. As fel, vă pot asigura că nu veţi fi singura persoană în frac. Regina aşteaptă ca invitaţii săi să poarte frac, iar dumneavoastră sunteţi oficial un invitat al Maiestăţii Sale Regina, şi nu al preşedintelui Lula.

Lula, aparent, nici n-a ajuns să afle de gafa guvernului său, în care era implicat unul dintre cei mai cunoscuţi brazilieni din Anglia. Intr-atât, încât, după ce s-a terminat ceremonia, i-a invitat pe Paulo şi pe Christina la o întâlnire privată cu el şi prima doamnă, Marisa Leticia, în camera pe care cuplul o ocupa la Buckingham, şi n-a deschis subiectul. In discuţia informală pe care au avut-o - Paulo în frac, iar Lula cu costum şi cravată -, preşedintele a aflat o noutate care încă nu ajunsese în ziare: cu o săptămână înainte, în ziua de marţi a Carnavalului, scriitorul îsi încheiase romanul de debut la

Planeta Brasil, intitulat *Vrăjitoarea din Portobello.*La umbra unui Airbus A 380, Paulo pune o întrebare retorică: cât timp va trece până când cărţile mele vor fi uitate?

La câteva săptămâni după ce a predat editorilor săi manuscrisul *Vrăjitoarei,* Paulo se pregătea pentru o nouă încercare. Trecuseră două decenii de la îndepărtatul an 1986, când a parcurs Drumul spre Santiago, prima şi cea mai importantă dintre penitenţele impuse de Jean. în anii următori, după spusele lui Paulo, misteriosul maestru avea să-i prescrie regulat noile provocări. Cel puţin pe una dintre ele scriitorul mărturiseşte că a îndeplinit-o nu atât din plăcere, cât din respect pentru disciplină: obligaţia de a găzdui discipoli cărora să le transmită cunoştinţele primite de la Jean şi să le arate drumul spre înălţarea spirituală. „Am discipoli, fiindcă sunt obligat, dar n-am nici cel mai mic chef de asta“, le-a declarat el jurnaliştilor. „Sunt foarte leneş şi am foarte puţină răbdare.[11] în ciuda acestei rezistenţe, scriitorul a fost călăuză pentru patru noi iniţiaţi, aşa cum era cerut de RAM: artista plastică Gilda Bretas din Rio, femeia de afaceri Lizia Medeiros, tot din Rio, agentul publicitar Jose de Oliveira Soares Filho, cunoscut ca Maqui, originar din Minas, şi coafeza spaniolă căreia îi ştie numai prenumele - Begoria - şi care l-a inspirat s-o creeze pe Pilar, personajul feminin din cartea *Râul Piedra.*

Pe lângă parcurgerea Drumurilor, nume date pelerinajelor de membrii ordinului, Jean l-a mai supus la diverse încercări. Unele dintre ele nu necesitau voinţă şi nici rezistenţă fizică, precum cea de a se ruga cel puţin o dată pe zi cu mâinile aşezate sub un jet de apă curgătoare şi care putea să provină de la robinet sau de la un izvor. Paulo recunoaşte totuşi că a primit de la Jean misiuni care nu erau deloc uşor de îndeplinit, precum cea de a se supune, vreme de şapte luni, unui legământ de castitate — perioadă în care până şi masturbarea era interzisă. în ciuda privaţiunilor, scriitorul vorbeşte cu umor despre experienţa prin care a trecut la finalul anilor ’80: Am descoperit că abstinenţa sexuală e însoţită de multă ispită", îşi reaminteşte el. „Penitentul rămâne cu impresia că toate femeile îl doresc. Sau, mai bine spus, nu toate, doar cele foarte frumoase. “ Unele dovezi păstrează o asemănare cu ritualurile de autoflagelare. Timp de trei luni, de pildă, Paulo a fost obligat să străbată o oră pe zi, desculţ şi fără cămaşă, hăţişuri dese, cu pieptul şi braţele rănite de spini şi cu tălpile picioarelor zdrobite de pietre. Comparativ cu aceasta, sacrificii precum postitul vreme de trei zile sau obligaţia de a privi în fiecare zi, luni la rând, un copac timp de cinci minute păreau o nimica toată.

La fel ca şi unele dintre sarcinile anterioare, cea pe care Jean i-a transmis-o discipolului său în aprilie 2006 putea să-i pară unui laic ceva fără cap şi coadă. Sosise momentul să parcurgă „Drumul exterior spre Ierusalim", ceea ce însemna să petreacă patru luni (sau, cum preferă să spună iniţiaţii, „trei luni plus una“) fără să calce în cele două case în care trăieşte — cea din Saint-Martin, în Franţa, şi apartamentul din Copacabana, în Rio de Janeiro. Exact aşa: trebuia să petreacă următoarele o sută douăzeci de zile hoinărind prin lume, pe unde vedea cu ochii, atâta vreme cât nu intra în nici una dintre casele sale. In cazul său, însemna să petreacă tot acest timp prin hoteluri. Iar cine nu avea bani pentru o astfel de extravaganţă nu putea să intre în ordin? Paulo fusese asaltat de această întrebare cu douăzeci de ani înainte, în ajunul plecării pe Drumul spre Santiago, întrebare la care Jean i-a dat un răspuns încurajator:

— Să călătoreşti nu ţine mereu de bani, ci de curaj. Ai petrecut o mare parte din viaţa ta parcurgând lumea ca hippy. Ce bani aveai atunci? Nimic. Abia îţi ajungeau să plăteşti biletul şi, chiar şi aşa, cred că au fost unii dintre cei mai frumoşi ani din viaţă — mâncând prost, dormind în gări, incapabil să comunici din cauza limbii, fiind obligat să depinzi de alţii chiar şi pentru a descoperi un adăpost ca să-ţi petreci noaptea.

Dacă noul Drum spre Ierusalim era inevitabil, soluţia era să se relaxeze şi să dea timpului o bună utilizare. Primele săptămâni au fost dedicate rezolvării unei mici părţi dintre angajamentele care aşteptau la rând în agenda de la „Sânt Jordi“, printre care se afla şi Târgul de Carte de la Londra, unul dintre cele mai importante din Europa. Când s-a întâlnit întâmplător acolo cu proprietarul Editurii „Sofia", Iuri Smirnov, responsabil cu publicarea cărţilor sale în Rusia, Paulo i-a povestit că se afla pe cale să plece intr-un pelerinaj special şi că poate tocmai acesta îi oferă oportunitatea de a-şi împlini un vechi vis — să călătorească cu Transsiberianul, legendara cale ferată care, cu lungimea sa de 9 289 de kilometri, taie şaptezeci şi cinci la sută din teritoriul Rusiei, de la Moscova la Vladivostok, cel mai mare oraş din Siberia.

Câteva săptămâni mai târziu, scriitorul avea să fie chemat la telefon în timp ce conducea pe şoselele Cataloniei, în nordul Spaniei. Era Smirnov, care-1 sunase să-i spună că se hotărâse să-i împlinească visul şi-i oferea o călătorie de cincisprezece zile pe una dintre cele mai lungi căi ferate din lume.

La fel ca oricare altcineva, Paulo îşi închipuia că darul se rezuma la un compartiment de tren. Mare i-a fost surprinderea să ajungă la Moscova, pe 15 mai, data stabilită pentru plecare, şi să descopere că Smirnov hotărâse să transforme călătoria într-un luxos happening. Editorul pur şi simplu închiriase două vagoane întregi, în primul călătorea scriitorul instalat într-un apartament, iar în celelalte două apartamente, chiar Smirnov cu soţia sa, precum şi Eva, cititoare şi admiratoare a lui Paulo şi care avea să lucreze ca interpret în cele cincisprezece zile care urmau. Pentru a garanta buna desfăşurare a călătoriei, la dispoziţia autorului se aflau un bucătar-şef, doi bucătari, un

ospătar şi doi badyguarzi detaşaţi de guvernul rus pentru a avea grijă de siguranţa celui omagiat. Cel de-al doilea vagon era ocupat de treizeci de jurnalişti locali şi din alte ţări europene, care fuseseră invitaţi să-l însoţească pe scriitor. Printre ei, se aflau echipele de la Ort TV, principalul canal rus de televiziune, şi de la programul duminical *Fantâstico,* de la televiziunea braziliană „Globo“ (pentru a evita să-i ţină în Rusia timp de două săptămâni pe reportera Gloria Maria şi pe cameramanul Ronaldo Cordeiro, „Globo“ a cheltuit 30 000 de dolari). Făcând o socoteală rapidă, curtoazia l-a costat pe Smirnov aproape 200 de mii de dolari (sau aproape 360 000 de reali), dar s-a dovedit a fi o foarte proastă investiţie: câteva luni mai târziu, autorul avea să schimbe „Sofia“ cu o altă nouă editură, „Astrel“.

Aveau să fie cincisprezece zile obositoare, nu numai din pricina distanţei parcurse, ci şi din cauza incontrolabilului asediu al cititorilor. Maratonul a început cu un *Blitzkrieg* la Moscova, unde avea să se repete agitaţia din Praga, Budapesta, Cairo şi multe alte oraşe: bilete insuficiente pentru toţi cei prezenţi, împărţirea publicului pe cozi, cei cu bilet şi cei fără bilet, împărţirea apei minerale pentru a-i calma pe cei mai nerăbdători. Şi aşa avea să fie întreaga călătorie: la fiecare oprire a trenului, platformele erau năpădite de sute de cititori în căutarea unui autograf, a unei strângeri de mână, a unui cuvânt. Conform scenelor difuzate de „Globo“ într-o serie de opt episoade duminicale, în toate staţiile erau mulţimi în aşteptarea scriitorului — aşa a fost în oraşele Ekaterinburg, Perm, Novosibirsk şi Vladivostok. După ce a trecut de provinciile extremului orient rus care mărginea frontierele cu Mongolia şi China — un traseu pe care fusul orar se schimbă de opt ori —, până la urmă grupul a ajuns pe 30 mai la Vladivostok, pe litoralul Mării Japoniei.

De acolo, Paulo a luat avionul pentru a se întoarce la Moscova şi, pe data de 1 iunie, era primit în audienţă de preşedintele Vladimir Puţin la reşedinţa de vară oficială din Novo-Ogariovo, la jumătate de oră cu maşina de Piaţa Roşie. „Ceea ce scrii tu si modul în care o faci se adresează direct

inimii poporului rus“, l-a salutat un Puţin zâmbitor, sub lumina flashurilor şi a reflectoarelor. „Brazilienii si rusii au multe în comun, în ciuda distantei care separă cele două ţări“, i-a răspuns scriitorul, „şi am fost emoţionat să găsesc o Rusie puternică şi optimistă/* Călătoria de neuitat se terminase. Pe 9 iunie, ateriza la Miinchen, în Gemania, unde-1 aştepta Christina, la timp pentru a asista împreună cu ea, pe Miinchen Stadium, la începerea Cupei Mondiale de Fotbal din 2006, când amfitrionii au învins cu 4 la 2 Costa Rica.

în interviurile pe care le-a acordat de-a lungul Transsiberianului, Paulo a lămurit că, în ciuda confortului de care se bucurase, aceea n-a fost o călătorie turistică. „Aceea nu e doar o călătorie cu trenul", a insistat el de mai multe ori, „ci o călătorie spirituală în spaţiu şi în timp, pentru a respecta un pelerinaj impus de Maestrul meu.“ Atrăgea atenţia, după atâţia ani în care a fost o prezenţă constantă în ziarele şi revistele din toată lumea, că nici un jurnalist nu reuşise vreodată să afle adevărata identitate a misteriosului personaj căruia el îi datora atâtea. La câteva luni după ce s-a terminat Cupa Mondială din Germania, câştigată de selecţionata Italiei, cineva identificat doar drept „cititor al lui Paulo Coelho" a trimis pe hotsite-ul deschis pe web pentru colectarea informaţiilor pentru această carte (http://www.cpc.com.br/paulocoelho/) o fotografie făcută în mijlocul unei străzi din oraş. în ea, Paulo apare cu steagul Braziliei pe spate, însoţit de Christina şi de o a treia persoană. Este un bărbat slab, cu părul cărunt, îmbrăcat în jeanşi foarte purtaţi şi cu tricoul selecţionatei braziliene de fotbal şi cu telefonul celular atârnat de gât. Identificarea sa este îngreunată de faptul că poartă bonetă şi ochelari de soare, iar mâna dreaptă îi acoperă parţial chipul. Fotografia era însoţită de o scurtă descriere scrisă de internautul anonim: „Această fotografie a fost făcută de mine la Berlin, în timpul Campionatului Mondial din 2006. Bărbatul cu bonetă este Jean, Maestrul lui Paulo Coelho la RAM.“ Când a văzut fotografia, scriitorul a reacţionat intenţionat vag: „Nu ştiu să-ţi spun", a disimulat el. „Dar, dacă nu e el, seamănă foarte mult."

La două luni după ce s-a încheiat Cupa, librăriile braziliene primeau primele 100 000 de exemplare din *Vrăjitoarea din*

Portobello, care marca debutul autorului la Planeta Brasil. Era vorba de o carte plină de noutăţi. Prima dintre ele, vizibilă chiar de la început, era tehnica aleasă de autor pentru a povesti ghinioanele Athenei, protagonista. Povestea unei tinere de origine ţigănească, născută în Transilvania, o regiune din România, şi abandonată de mama sa biologică, este narată de cincisprezece personaje diferite. Resursa estetică avea să-i aducă unul dintre primele şi cele mai elocvente elogii de la *Folha de S. Paulo* referitoare la opera sa. „Nu se poate nega că, din punct de vedere literar, este unul dintre romanele cel mai ambiţioase ale scriitorului Paulo Coelho“, a scris Marcelo Pen. Fără să uite inevitabilele înţepături privind celelalte cărţi ale sale, criticul recunoştea că „această poveste a unui lider de sectă, spusă din perspectiva unei duzini de personaje, pare somptuoasă'[1]. Cartea povesteşte traiectoria Athenei, copil adoptat de un cuplu de libanezi şi dus la Beirut, de unde familia este expulzată din cauza războiului civil care a bântuit în Liban din 1975 până în 1990, mutându-se atunci la Londra. In Marea Britanie, ea creşte, se formează, se căsătoreşte şi are un copil. Face carieră ca directoare de bancă, până se desparte de soţul ei şi călătoreşte în România, pentru a-şi cunoaşte mama biologică. Se mută apoi în Golful Persic, unde devine broker imobiliar de succes în Dubai, în Emiratele Arabe. întoarsă în capitala britanică, îşi dezvoltă şi-şi aprofundează spiritualitatea, până se transformă într-o preoteasă care atrage sute de adepţi şi, în urma acestor activităţi, devine victima intoleranţei religioase.

Cea de-a doua noutate era de natură tehnologică. Pusă pe blogul autorului înainte ca ediţia tipărită să ajungă în librăriile din Brazilia şi din Portugalia, în doar două zile, pagina electronică a primit 29 000 de vizitatori, rezultat la care nimeni nu se aştepta, nici măcar autorul. ‚A fost o surpriză fantastică, care a dovedit cum internetul a devenit un teritoriu obligatoriu pentru ca scriitorul să-şi împartă munca cu cititorul", a declarat el ziarelor. Celor care se temeau că iniţiativa putea să fure cititori din librării le răspundea cu argumente concrete:

— în 1999, am descoperit că ediţia *Alchimistul* publicată în Rusia era disponibilă pe internet. Şi atunci am decis să înfrunt

nta pirateria pe
care a început să-şi

conţine o poză a
bandă neagră peste

Pelerinajul transsiberian: împreună cu preşedintele Puţin, acordând autografe în stepele îngheţate din Rusia, şi cu garda de corp şi echipa de la TV Globo.

ar fi fost un adevărat corsar. Convins că unii citesc cărţi pe ecranul calculatorului doar dacă nu au alternativă, iar ca să le imprimi acasă ar costa mai mult decât să le cumperi de la librărie, Paulo a început să adopte ca normă ceva ce avea să fie făcut public abia doi ani mai târziu, în 2008: să-şi pună toate cărţile pe reţeaua mondială de calculatoare. „Este dovedit că, dacă oamenii citesc primele capitole pe internet şi le place“, ne asigură el, „se vor duce să cumpere cartea. “

La finalul lui 2006, Brazilia se afla la apogeul campaniei pentru alegerile prezidenţiale. Cei doi concurenţi votaţi în primul tur, disputat pe data de 1 octombrie, fuseseră preşedintele republicii, candidat pentru un nou mandat, Luiz Inâcio Lula da Silva, din Partidul Muncitorilor *(Partida dos Trabalhadores,* PT), cu 46 de milioane de voturi, urmat de fostul guvernator de São Paulo Geraldo Alckmin, din Partidul Social Democrat Brazilian *(Partido da Social Democracia Brasileira,* PSDB), care primise 39 de milioane de voturi. Cu puţine zile înainte de cel de-al doilea tur, programat pentru 29 octombrie, Paulo a primit un telefon din partea unui prieten brazilian care lucra la campania PT, cu o întrebare neaşteptată:

— Cu cine votezi?

Scriitorul avea răspunsul pe vârful limbii:

— Cu Lula.

— Ai accepta să-ţi declari public votul?

— Da, sigur că da.

Nu era o noutate. Deşi nu fusese niciodată un militant politic, în aproape toate alegerile de la redemocratizarea Braziliei, în 1985, Paulo a ţinut neapărat să-şi manifeste public preferinţele. în 1989, la primele alegeri prezidenţiale libere, după douăzeci de ani de dictatură, şi-a declarat votul pentru candidatul comunist Roberto Lreire, în primul tur, iar, în cel de-al doilea, pentru sindicalistul Lula - care avea să fie învins de Lernando Collor, de la micul PRN, dar care era susţinut de alte forţe politice. în 1991, scriitorul avea să fie ovaţionat de mai multe ori pentru participarea sa în calitate de vorbitor la prima întâlnire naţională a PT, în oraşul São Bernardo do Campo. înconjurat de

trotskişti, stalinişti şi leninişti, i-a aplaudat chiar şi pe politicienii care până atunci erau consideraţi radicali, precum deputatul federal Luiz Gushiken, care apoi avea să devină ministrul lui Lula, când a afirmat că „niciodată, în istoria umanităţii, n-a existat o civilizaţie atee“. în 1994, l-a susţinut pe Lernando Henrique Cardoso, care avea să-l învingă pe Lula la urne.

Trei zile după ce a fost de acord să-şi declare sprijinul pentru Lula contra lui Alckmin, scriitorul a primit la casa din Saint-Martin o echipă de televiziune de campanie a PT pentru înregistrarea unei mărturii de treizeci de secunde. Având pe fundal un lan de grâu auriu, Paulo avea să se folosească de prilejul zilei de naştere a lui Lula pentru a-şi construi discursul:

Preşedinte Lula,
In primul rând, la mulţi ani! Vom sărbători împreună duminică printr-o
victorie. O victorie a poporului, o victorie a ţării, o victorie a democraţiei.
In aceşti patru ani, Brazilia a trecut testele necesare şi a ieşit consolidată.
Poporul a înţeles asta perfect şi, în această duminică, vom vota cu toţii din
nou pentru încă patru ani de credinţă, speranţă şi realizări în Brazilia noastră.

Pentru campania lui Lula, să primească sprijinul scriitorului cel mai popular din Brazilia însemna o petardă pentru adversar. Deşi cercetările indicau că realegerea preşedintelui era aproape garantată, cei doi candidaţi experimentaţi ştiau că nu rareori părerea electoratului se schimba radical în ultimele zile sau chiar ore, întinând de multe ori reputaţia institutelor de sondaje.

Astfel, filmuleţul cu susţinerea lui Paulo a fost păstrat secret, pentru a încununa campania prezidenţială. Era ora opt şi douăzeci seara, pe 27 octombrie, când imaginea scriitorului, transmisă pe canalul naţional, a închis oficial campania electorală gratuită prin televiziune. în Saint-Martin, unde se afla el, era douăsprezece şi douăzeci. Deşi văzuse un film la televizor, înainte de a dormi s-a gândit să se uite puţin în căsuţa poştală electronică. Spre spaima sa, în ultimele minute - adică imediat după apariţia sa la televizor - zeci de e-mailuri de la cititori au fost trimise din toate colţurile Braziliei, conţinând comentarii privind sprijinul său pentru Lula. Dintre zece mesaje, numai unul îl felicita pentru gestul pe care-1 făcuse. Celelalte nouă îl condamnau vehement şi erau indignate de ce văzuseră. Instinctiv, scriitorul a început să răspundă, unul câte unul, explicând motivele care l-au făcut să adopte poziţia pro-Lula la acele alegeri. Jumătate de oră mai târziu, şi-a dat seama că nu reuşea să ţină ritmul cu noile mesaje care veneau, cu sutele, ameninţau să-i blocheze calculatorul. Proporţia continua să fie aceeaşi: un mesaj de elogiere, nouă de dezaprobare. în următoarele două săptămâni, avea să primească peste 10 000 de e-mailuri, dintre care nouăzeci la sută erau de protest, cărora le-a răspuns printr-o scrisoare circulară.

Un cititor anonim şi băgăcios încearcă să rezolve misterul şi identifică omul din imagine, în dreapta, ca fiind Maestrul Jean.

Paulo nu confirmă, dar nici nu dezminte: „Dacă nu e el,

seamănă mult.“

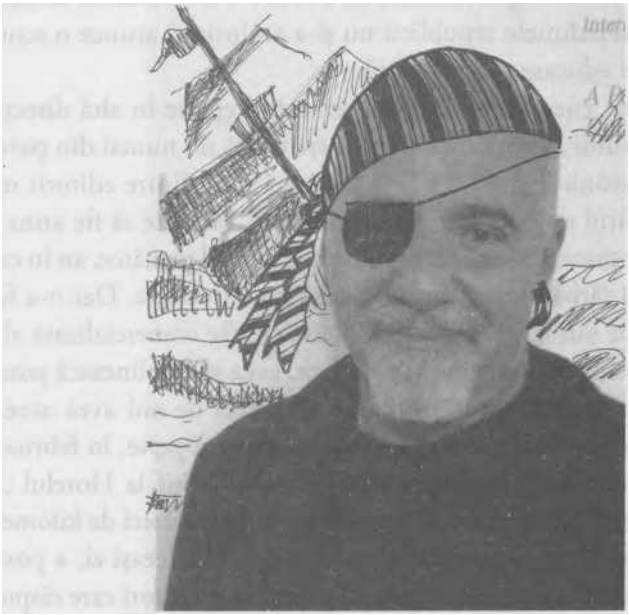

Pentru a înfrunta pirateria, Paulo apare pe internet deghizat în pirat şi-şi pune cărţile la dispoziţie pentru cei ce navighează pe internet.Fără să facă publicitate acestei ridicări în masă a cititorilor săi, Paulo a avut ocazia să constate încă o dată că prietenii săi aveau dreptate să considere că ingratitudinea chiar nu are culoare ideologică. De la beneficiarul sprijinului care-1 costase atâtea supărări n-a mai primit niciodată nici un telefon, nici o scrisoare ori e-mail. Dimpotrivă. In noiembrie 2007, Palatul Planalto a anunţat că Lula urma să viziteze Pavăozinho, un cartier sărac unde trăiesc 20 000 de persoane, între plajele Ipanema şi Copacabana. Acolo, preşedintele avea să acţioneze butonul unui aparat de foraj, pentru a da semnalul începerii lucrărilor de construcţie de lifturi, teleferice şi îmbunătăţiri la structura locală. Scurtul traseu pe care preşedintele l-a parcurs pe jos trecea pe la poarta instituţiei numite Căminul Copiilor Luminii, la care scriitorul ţinea ca la lumina ochilor. Din 1998, căminul, care oferea educaţie integrală gratuită pentru 430 de copii nevoiaşi din cartier, este parţial susţinut cu contribuţii anuale de 400 000 de dolari (720 000 de reali) ale Institutului „Paulo Coelho“, organizaţie nonprofit, finanţată integral din drepturile sale de autor şi administrată de foarte credincioasa Belina Antunes, mama agentei sale Monica. Sporadic, Paulo acordă căminului contribuţii importante - provenind din alte activităţi ale sale -, precum cea primită în urma participării sale la telenovela *Eterna Magia,* difuzată de „Globo“. Deşi trecuse la câţiva metri de cămin, preşedintele republicii nu şi-a amintit să arunce o scurtă privire în oaza care educase sute de copii.

Cu toate acestea, energiile scriitorului erau îndreptate în altă direcţie. De la jumătatea anului 2006, exista o susţinere tacită nu numai din partea lui Paulo, ci şi a Monicăi şi a lui Chris pe lângă unii dintre editorii mai apropiaţi, ca numărul de 100 de milioane de cărţi vândute să fie atins în preajma zilei de 19 martie, ziua Sfântului Iosif, din anul următor, an în care scriitorul avea să-şi sărbătorească cea de-a şaizecea aniversare. Dar n-a fost să fie aşa. Cartea cu numărul 100 000 000 avea să fie comercializată abia cinci luni după, în august, lună în care, de fapt, avea să împlinească şaizeci de ani. Deşi declarase

aniversării, echipa condusă de Monica la „Sânt Jordi“ lucra cu toate pânzele sus pentru a pregăti o elegantă mapă conţinând patruzeci de pagini, tipărită color, pe carton, în engleză, pe a cărei copertă se puteau citi, deasupra unei fotografii ce afişa un surâs iluminat, cuvintele: „PAULO COELHO - 100.000.000 COPIES“. Urgenţa se datora faptului că mapa urma să apară în prima săptămână din septembrie, în timpul Târgului de Carte de la Frankfurt. Cu o prezentare semnată de Daniel Keel, proprietarul de la „Diogenes", editura care-i publica lui Paulo cărţile în Germania, mapa omagială rezuma traiectoria autorului de când, cu douăzeci de ani în urmă, îşi publicase prima sa carte de succes, *Jurnalul unui mag.* în paginile următoare, erau enumerate treizeci şi unu dintre cele şaizeci şi trei de premii (nici unul brazilian) şi distincţii (numai două acordate de Brazilia) pe care autorul sau cărţile sale le primiseră şi erau înşirate cele o sută şaizeci de ţări în care fusese tradusă opera sa.

Pe 24 august, în timp ce „Sânt Jordi“ era în fierberea pregătirii la timp a materialului, pentru a-1 putea distribui la deschiderea târgului, sărbătoritul,

Sărbătoarea de ziua Sf. Iosif în Spania: scriitorul cu Christina; Monica Antunes cu Mărcia Nascimento, preşedinta Fan Clubului „Paulo Coelho“; Paulo cu jucătorul de fotbal Rai şi cu ziarista Dana Goodyear, de la revista *New Yorker*

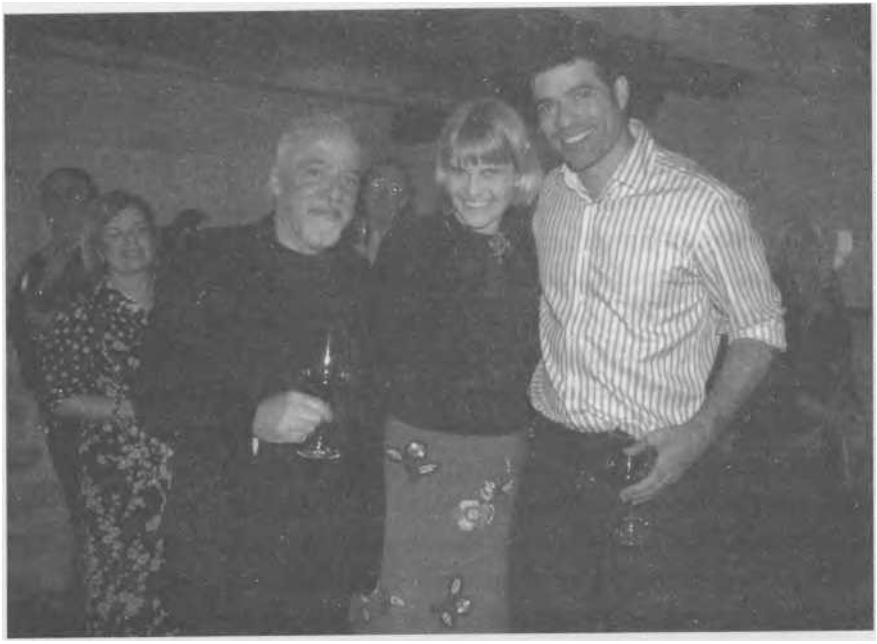

ca de obicei, era cufundat în meditaţie şi reculegere spirituală. Cine trece pe la ora trei după-amiază pe uliţele de pământ strâmte şi însorite din municipiul Barbazan-Debat, la zece kilometri de Saint-Martin, poate că nici nu observă prezenţa acelui bărbat cu părul alb tuns şi cu coamă pe ceafă. In tenişi, cu tricou şi bermude, Paulo tocmai iese din Capela Notre Dame de Pietat — cu Madona care-1 ţine în braţe pe neobişnuitul Prunc Isus cu barbă —, se aşază pe o bancă de lemn, îşi pune un notes pe genunchi şi începe să scrie câteva rânduri. Puţinii turişti care treceau cu maşina pe acolo cu greu puteau asocia figura fragilă şi înfăţişarea monastică a celui pe care-1 vedeau cu scriitorul apreciat de regi, emiri şi stele de la Hollywood şi aclamat de cititorii săi în orice loc de pe planetă unde punea piciorul. Christina, care-1 observa de la distanţă, s-a apropiat de el, curioasă să vadă ce scria.

— O scrisoare — i-a răspuns el fără să ridice privirea.

— Pentru cine? - a insistat ea.

— Pentru autorul biografiei mele.

Pusă câteva ore mai târziu la poşta din Saint-Martin, scrisoarea, transcrisă integral mai jos, avea să facă şapte zile

Mi-am deschis telefonul mobil. Chiar în momentul acela, a sunat — era Monica, agenta şi prietena mea. Am ajuns acasă şi mă aşteptau alte mesaje. M-am dus la culcare bucuros, iar în ziua următoare am văzut că nu aveam nici cel mai mic motiv pentru a simţi apăsarea din ajun. Au început să sosească flori, cadouri etc. Persoanele din comunităţile de pe internet au făcut lucruri extraordinare, folosind imaginile şi textele mele. Totul a fost organizat, în cea mai mare parte a cazurilor, de oameni pe care nu i-am văzut în viaţa mea — cu excepţia Mârciei Nascimento, care face un lucru magic şi care-mi dă bucuria să spun: sunt un scriitor care are un fanclub (unde ea epreşedinte mondial)!

De ce-ţi scriu? Pentru că azi, spre deosebire de celelalte zile, am o imensă dorinţă de a mă întoarce în trecut. Folosind însă ochi care nu-mi aparţin, ci sunt ai celui care a avut acces la jurnalele mele, la prietenii, la inamicii mei, la toate persoanele care au făcut parte din traiectoria mea. Mi-ar plăcea mult să-mi citesc biografia acum, dar, din câte văd, va trebui să mai aştept.

Nu ştiu ce reacţie voi avea când voi citi ce ai scris. Dar, în capela care acum se află în câmpul meu vizual, e scrisă o frază: „ Veţi cunoaşte adevărul şi el vă va elibera. "Adevărul este un cuvânt complicat—până la urmă, în numele lui au fost comise multe crime religioase, au fost declarate multe războaie, multe persoane au fost alungate de cei care se credeau drepţi. Dar un lucru e sigur: când adevărul este eliberator, nu ai de ce să te temi. Şi, în fond, pentru acest motiv am acceptat să-mi scrii biografia: ca să pot descoperi şi cealaltă faţă a mea. Iar asta mă va face să mă simt mai liber.

Trece un avion pe cer, noulAirbus 380, care n-a fost încă pus pe piaţă, ci se află în perioadă de testare în apropiere de noi. Mă uit la el şi rămân pe gânduri: oare cât timp va mai dura până când această nouă minune a tehnologiei se va învechi? Evident că următorul gând e: cât timp va trece până când cărţile mele vor fi uitate? Mai bine-mi scot asta din minte — pentru că nu le-am scris gândindu-mă la veşnicie. Le-am scris ca să descopăr ceea ce cu siguranţă — având în vedereformaţiunea de jurnalist şi convingerile

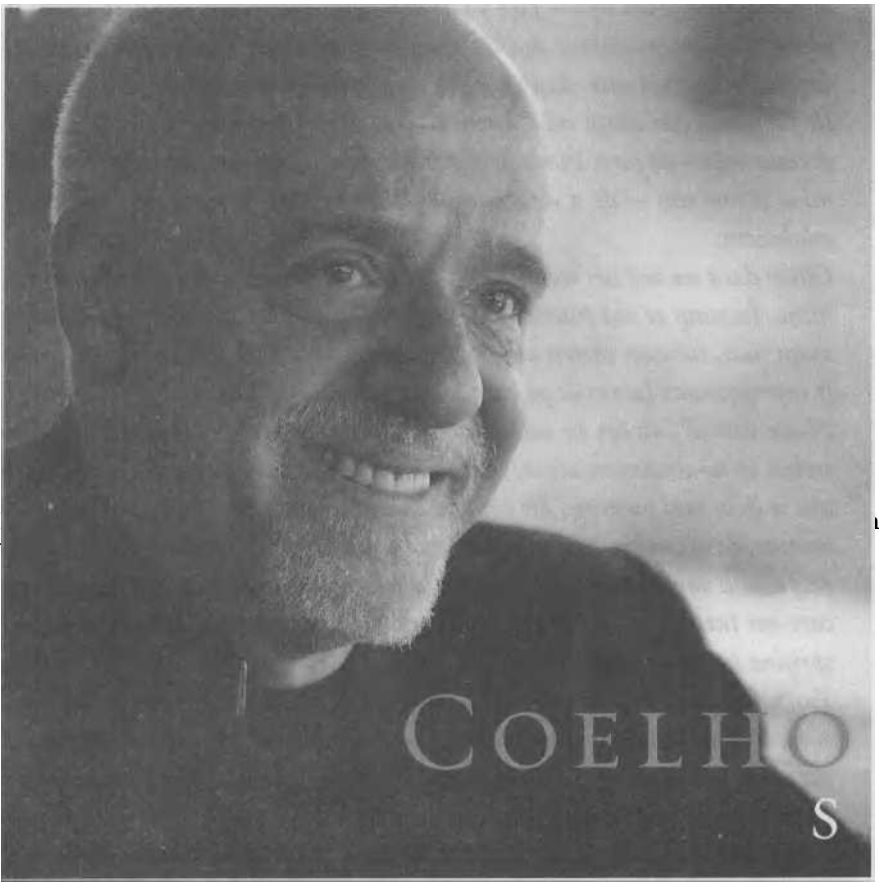

ilioane de cărţi

emarxiste —nu va fi în cartea ta: tainiţele mele, câteodată întunecate, câteodată luminate, pe care le-am cunoscut abia când le-am pus pe hârtie.

Ca orice scriitor, am cochetat totdeauna cu ideea unei autobiografii. Dar e imposibil să scrii despre tine însuţi fără să-ţi justifici greşelile şi să lauzi lucrurile care ţi-au ieşit — face parte din firea omenească. De aici a pornit ideea să-ţi accept cartea aşa de repede, chiar dacă ştiam că risc să văd dezvăluite lucruri care, după părerea mea, nu sunt necesare. Pentru că, dacă ele fac parte din viaţa mea, trebuie să vadă lumina zilei. De aici a venit decizia mea — de care, în multe momente de-a lungul acestor lungi trei ani, mi-a părut rău — de a deschide jurnalele pe care le scriu de când eram adolescent.

Chiar dacă nu mă voi recunoaşte în cartea ta, ştiu că acolo este o parte din mine. In timp ce mă intervievai, eram obligat să revăd anumite părţi din viaţa mea, stăteam mereu să mă gândesc: care ar fi destinul meu dacă n-aş fi experimentat lucrurile pe care le-am trăit?

N-are rost să intrăm în aceste lucruri abstracte acum: Chris spune că ar trebui să ne-ntoarcem acasă, mai avem alte două ore de drum, soarele este din ce în ce mai puternic, iar câmpul e uscat. O rog să mă mai lase încă cinci minute, casă termin. Cine voifi eu, în biografia ta? Deşi n-am citit-o, cunosc răspunsul: voi fi persoanele care se-ntâlnesc cu drumul meu. Voi fi persoana care-mi întinde mâna, încrezătoare că era o altă mână, aşteptând să mă sprijine în momentele dificile.

Exist, fiindcă am prieteni. Am supravieţuit, pentru că ei erau pe drumul meu. Ei m-au învăţat să dau ce am mai bun, chiar dacă, în unele momente ale vieţii mele, n-am fost un elev bun. Dar cred că am sfârşit prin a învăţa ceva referitor la generozitate.

Chris insistă, spune că cele cinci minute au trecut deja, dar eu îi cer încă puţin timp, pentru a lăsa înregistrate aici, în această scrisoare, versurile pe care Kahlil Gibran

le-a scris acum mai bine de o sută de ani. Cu siguranţă nu sunt în ordinea corectă, pentru că le-am învăţat acum mult timp, într-o noapte tristă, întunecată, în timp ce ascultam Simon & Garfunkel la aparatul pe care-l numeam pick-up şi care acum e depăşit (aşa cum vor fi într-o zi şi Airbus 380, şi eventual şi cărţile mele). Sunt versuri care vorbesc întocmai despre importanţa de a dărui:

„Doar când dai ceva din tine însuţi dai cu adevărat. Dă, aşadar, acum, când e vremea să dai tu, şi nu cei care-ţi vor urma.

Oamenii zic deseori: voi da, dar numai celui care merită. Nu asta spun însă copacii din livada ta. Ei dau pentru a putea continua să trăiască; de-ar ţine pentru ei ar însemna să piară.

Nu vă socotiţi, aşadar, persoane generoase când trebuie să împărţiţi ceva. Pentru că, de fapt, viaţa e cea care le rânduieşte pe toate şi ea le-mparte, iar noi, fiinţele omeneşti, nu suntem decât martori ai propriei noastre existenţe. “

Mă voi ridica acum şi mă voi duce acasă. Martor al propriei mele existenţe, asta am fost în fiecare zi din aceşti şaizeci de ani pe care-i împlinesc azi. Fie ca Pruncul Isus cu barbă să te binecuvânteze.

Paulo

Când această biografie a primit punctul final, în februarie 2008, A 380 opera deja zboruri comerciale. Cu viteza cu care toate lucrurile se-nvechesc tehnologic, cel mai probabil gigantul fabricat de Airbus va fi scos din fabricaţie înainte să dispară sutele de milioane de exemplare ale cărţilor lui Paulo Coelho şi, mai ales, amprentele adânci pe care, în ciuda părerii criticilor literari, ele le-au lăsat în inimile cititorilor împrăştiaţi prin cele mai îndepărtate colţuri ale planetei.Paulo Coelho în cifre

Cărţi publicate

Teatro na educaţâo **(1973),** *Arquivos do infemo* **(1982),** *Manualprdtico do vampirismo* **(1985),** *O diario de um mago* **(1987),** *O alquimista* **(1988),** *Brida* **(1990),** *O dom supremo* **(1991),** *As valkirias* **(1992),** *Na margem do rio Piedra eu sentei e chorei* **(1994),** *Maktub* **(1994),** *O monte cinco* **(1996),** *Manual do guerreiro da luz* **(1997),** *Cartat de amor doprofeta* **(1997),** *Veronika decide morrer* **(1998),** *Palavras essenciais* **(1999),** *O demonio e a srta. Prym* **(2000),** *Histârias para pais, filhos e netos* **(2001),** *Onze minutos* **(2003),** *O genio e as rosas* **(2004),** *O Zahir* **(2005),** *Ser como o rio que flui* **(2006),** *A Bruxa de Portobello* **(2006),** *O Vencedor estd so* **(2008).**

Cu excepţia ediţiilor piratate, cărţile sale s-au vândut într-un tiraj de o sută de milioane de exemplare, cu patru sute cincizeci şi cinci de traduceri, publicate în şaizeci şi şase de limbi, din o sută şaizeci de ţări.

Principalele premii şi decoraţii:

„Golden Book“ - Iugoslavia, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000 şi 2004

„Grand Prix Litteraire Elle“ - Franţa, 1995

„Guinness Book of Records“ - Brazilia, 1995/1996

„Chevalier des Arts et des Lettres“ - Franţa, 1996
„Livre d’Or“ - Franţa, 1996
„Premio ABERT Formador de Opiniăo" - Brazilia, 1996 „Premio Internazionale Flaiano“ - Italia, 1996 „Super Grinzane Cavour Literary Prize“ - Italia, 1996
„Finalist in the International ÎMPAC Literary Award“ - Republica Irlanda, 1997 şi 2000
„Protector de FIonor“ - Spania, 1997
„Comendador da Ordem do «Rio Branco»“ - Brazilia, 1998
„Diploma da Ordem Fraternal do Cruzeiro do Sul“ - Brazilia, 1998

„Fiera del libro per i ragazzi“ - Italia, 1998„Fluctuat nec mergitur" - Franţa, 1998 „Libro de Oro for *La Quinta Montana'* **— Argentina, 1998 „Medaille de la Viile de Paris“ - Franţa, 1998 „Senaki Museum“ - Grecia, 1998 Premiul „Sara Kubitschek“ - Brazilia, 1998 „Top Performance Nacional“ - Argentina, 1998**
„Chevalier de l’Ordre National de la Legion d’Honneur“ - Franţa, 1999
„Huesped Distinguido de la Ciudad de Nuestra Senora de la Paz“ - Bolivia, 1999
„Ksi^zka Zagraniczna“ - Polonia, 1999
„Libro de Oro“ pentru *Guerrero de la luz* **— Argentina, 1999**
„Libro de Oro“ pentru *Veronika decide morir* **— Argentina, 1999**
„Libro de Platina[11] pentru *ElAlquimista* **— Argentina, 1999**
„Medalia de Oro de Galîcia“ - Spania, 1999
„Crystal Award“ al Forumului Economic Mondial - Elveţia, 1999
Premiul „Crystal Mirror“ - Polonia, 2000
Membru titular al Pen Clubului din Brazilia, 2001
Premiul „Bambi“ pentru personalitatea culturală a anului - Germania, 2001
Premiu pentru *Guerrero de la Luz* **— Mexic, 2001**
„Viile de Tarbes" - Franţa, 2001
„XXIII Premio Internazionale Fregene“ - Italia, 2001
Diploma de membru al Academiei Braziliene de Litere - Brazilia, 2002
Miembro de Honor - Bolivia, 2002
„Club of Budapest Planetary Arts Award“ în semn de recunoaştere a operei sale literare - Germania, 2002
Premiul internaţional „Corine“ pentru cea mai bună operă de ficţiune pentru *Alchimistul* **- Germania, 2002**
„Prix de la Litterature Consciente de la Planete" - Franţa, 2002 „Viile d’Orthez" - Franţa, 2002
„Medaille des Officiers des Arts et des Lettres" - Franţa, 2003
Medalia Târgului de Carte de la Lvov - Ucraina, 2004
„Ofiţer al Artelor şi Literelor" - Marea Britanie, 2004
„Nielsen Gold Book Award" pentru *Alchimistul* **— Marea Britanie, 2004**
„Ordinul de Onoare al Ucrainei" - Ucraina, 2004
„Ordinul Sfintei Sofia" pentru contribuţia adusă cunoaşterii şi culturii - Ucraina, 2004 Premiul „Giovanni Verga" - Italia, 2004
Premiul „Cartea de aur" pentru cel mai bun bestseller, acordat de publicaţia *Vecernje*

In afară de pagina de internet www.paulocoelho.com**, accesibilă şaisprezece limbi, autorul menţine blogul** www.paulocoelhoblog.com **şi pagina** www.myspace.com/paulocoelho **pe Myspace.**Persoane intervievate

Acacio Paz Afonso Galvão Alan Clarke Amapola Rios Andre Midani Andrea Cais
Antonio Carlos „Kakiko“ Dias
Antonio Carlos Austregesilo de Athayde
Antonio Clâudio de Lima Vieira
Antonio Ovidio Clement Fajardo
Antonio Walter Senajr. („Toninho Buda“)
Arash Hejazi
Ariovaldo Bonas
Arnaldo Niskier
Arnold Bruver Junior
Artur da Tavola
Basia Stepien
Beatriz Vallandro
Cecilia Bolocco
Cecilia MacDowell
Chico Castro Silva
Christina Oidcica
Cristina Lacerda
Dare Costa
Eduardo Jardim de Moraes Elide „Dede“ Conte Ernesto Emanuelle Mandarino Eugenio Mohallen Fabi'ola Fracaroll
Fernando Bicudo Frederic Beigbeder Frederic Morel Genevieve Phalipou Gilles Haeri Gloria Albues Guy Jorge RufFier Helio Campos Mello Henrique Caban Hildebrando Goes Filho Hildegard Angel lima Fontes Indio do Brasil Lemes Isabela Maltarolli Ivan Junqueira Jerry Adriani Joel Macedo Jorge Luiz Costa Ramos Jorge Mourão
Jose Antonio Mendonşa Neto
Jose Antonio „Pepe“ Dominguez
Jose Mario Pereira
Jose Reinaldo Rios de Magalhães
Jose Wilker
Julles Haeri
Kika Seixas
Leda Vieira de Azevedo Lizia Azevedo Marcelo Nova

iMârcia Faria Lima Mârcia Nascimento Marcos Medeiros Bastos Marcos Mutti
Marcos Paraguassu Arruda Câmara
Maria Cedlia Duarce Arraes de Alencar
Maria Eugenia Stein
Mărie Christine Espagnac
Marilu Carvalho
Mirio Sabino
Maristela Bairros
Mauncio Mandarino
Michele Conte
Milton Temer
Monica Antunes
Nelly Canellas Branco
Nelson Liano Jr.

Nelson Motta Orietta Paz Pacrice Hoffman Patricia Martin Despre carte

Paula Braconnoc
Paulo Roberto Rocco
Pedro Queima Coelho de Souza
Regina Bilac Pinto
Renato Menescal
Renato Pacea
Ricardo Sabanes
Rita Lee
Roberto Menescal
Rodrigo Meinberg
Rosana Fiengo
Serge Phalipou
Sidney Magal
Silvio Ferraz
Soizik Molkhou
Sonia Maria Coelho de Souza
Stella Paula Costa
Vera Prnjatovic Richter
Ze Rodrix
Zeca Araujo
Zuenir Ventura

Această carte a luat naştere la începutul anului 2005, în Aeroportul „Saint-Exupery", din oraşul Lyon, în sudul Franţei, când l-am văzut pe Paulo Coelho pentru prima dată. Prin natura profesiei mele, eram obişnuit să însoţesc personalităţi şi vedete internaţionale şi-mi închipuiam că o să-l întâlnesc înconjurat de gărzi de corp, secretare şi asistenţi. Spre surprinderea mea, omul cu care am convieţuit în următorii trei ani a apărut singur, cu un rucsac în spate şi trăgând după el o valiză micuţă pe roţi. Aşa începeau săpăturile ce aveau să dezvăluie unul dintre personajele cele mai ieşite din comun pe care le-am cunoscut.

După şase săptămâni petrecute alături de el, m-am întors în Brazilia. Cum întreaga sa carieră se afirmase în Rio, m-am mutat în capitala acestui stat, unde am locuit opt luni pe urmele lăsate de scriitor. L-am căutat pe Paulo Coelho în toate locurile posibile şi am mers pe urma întâmplărilor care lăsaseră atâtea cicatrici în viaţa sa. L-am căutat pe aleile întunecate din ghetourile Copacabanei, în fişele medicale de la ospicii şi în ruinele fostei Clinici „Dr. Eiras“, în periculoasa lume a drogurilor, în arhivele

de represiune politică, în satanism, în misterioasele societăţi secrete, în parteneriatul cu Râul Seixas, în familia şi în genealogia sa. Am ascultat prieteni, inamici, i-am intervievat fostele consoarte şi am putut să convieţuiesc îndeaproape cu actuala — şi ultima din ele, aşa cum jură el — artista plastică Christina Oiucica. I-am răscolit viaţa, am intrat în intimitatea sa, i-am umblat prin testament, am răsfoit prospecte de medicamente, i-am citit socotelile personale, i-am umblat prin buzunare, i-am căutat fiii pe care mi-am imaginat că i-ar fi putut avea din căsătoriile si aventurile amoroase.

Am câştigat cu el un pariu care mi-a acordat privilegiul de a deschide şi de a citi o comoară care, prin decizia pe care o luase, urma să fie incinerată:un cufăr ce conţinea patruzeci de ani de jurnale, multe dintre ele sub formă de înregistrări pe casete. Mi-am petrecut săptămâni întregi închis în Institutul „Paulo Coelho“ pentru a scana documente, fotografii, agende vechi, scrisori primite şi trimise. După ce s-a terminat perioada din Rio, l-am însoţit din nou în călătorii prin diverse colţuri ale lumii cu un reportofon după mine, ascultându-i vocea fonfâită, comentariile şi curiosul obicei de a speria muştele inexistente din faţa ochilor. Am mers cu el pe drumul sfânt de la Santiago de Compostela, l-am văzut cum s-a emoţionat la manifestările cititorilor modeşti din Onati, în Ţara Bascilor, şi de la Cairo, în Egipt, şi cum a fost sărbătorit de bărbaţi în costume şi femei îmbrăcate în rochii lungi la petrecerile date în onoarea sa la Paris şi la Hamburg.

Am pus laolaltă fragmente lăsate de Paulo Coelho de-a lungul celor şaizeci de ani ai săi, lucrare al cărui rezultat final este *Magul,* prezenta carte. Deşi responsabilitatea pentru tot ceea ce e scris aici este exclusiv a mea, trebuie să recunosc public ajutorul pe care zeci de persoane mi l-au dat în acest maraton. în primul rând, cel al vechiului meu prieten Wagner Homem. Specialist în informatică, a fost invitat să organizeze lanţul de informaţii, date, interviuri şi documente acumulate de-a lungul a trei ani de cercetare. A ajuns să se mute la mine acasă, unde, timp de zece luni neîntrerupte, nu numai că a realizat o lucrare exemplară, ci a citit, a recitit şi a avut contribuţii importante la îmbunătăţirea înţelegerii textului final. Recunoştinţa mea merge, de asemenea, către doi fraţi: unul reputat, Ricardo Setti - care, de la „Olga" încoace, a fost fidelul gardian al cărţilor mele şi al cărui talent m-a salvat în momentele cele mai grele -, şi unul de sânge, Reinaldo Morais, care a mutat cerul şi pământul pentru ca *Magul* s-o pornească, în sfârşit, pe propriul drum.

în afară de ei, le mulţumesc tuturor celor care au colaborat cu generozitate la această carte. Zecilor de intervievaţi şi cercetătorilor, jurnaliştilor, stagiarilor şi jurnaliştilor

independenţi care au localizat şi au avut convorbiri cu personajele care dau viaţă, culoare şi căldură umană acestei poveşti. Mă refer la Adriana Negreiros, Afonso Borges, Aldo Bocchini Neto, Alfonso Molinero, Ana Carolina da Motta, Ana Paula Granello, Antonio Carlos Monteiro de Castro, Armando Antenore, Armando Perigo, Asociaţia foştilor elevi de la Colegiul „Santo Inâcio“, Âurea Soares de Oliveira, Âureo Sato, Beatriz de Medeiros de Souza, Belina Antunes, Carina Gomes, Carlos Augusto Setti, Carlos Heitor Cony, Carlos Lima, Celia Valenţe, Clâudio Humberto Roşa e Silva, Cesar Polcino Milies, Dasha Balashova, Denis Kuck, Devanir Barbosa
Paes, Diego de Souza Martins, Eliane Lobato, Eric Nepomuceno, Evanise dos Santos, Fernando Eichenberg, Firmeza Ribeiro dos Santos, Francisco Cordeiro, Frederic Bonomelli, Gemma Capdevila, Herve Fouit, Hugo Carlo Batista Ramos, Ibare Dantas, Ines Garţoni, Institutul „Paulo Coelho“ şi Agenţia literară „Sânt Jordi Associados", Ivan Fuiz de Oliveira, Ivone Kassu, Joaquim Ferreira dos Santos, Joca do Som, Jose Antonio Martinuzzo, Juliana Perigo, Klecius Henrique, Feonardo Oiticica, Fourival Sant’Anna, Fucia Haddad, Fuciana Amorim, Fuciana Franzolin, Fuiz Cordeiro Mergulhâo, Fyra Netto, Marcio Jose Domingues Pacheco, Marcio Valenţe, Marilia Cajaiba, Mârio Magalhães, Mărio Prata, Marisilda Valenţe, Mariza Romero, Marizilda de Castro Figueiredo, Pascoal Soto, Raphael Cardoso, Ricardo Hofstetter, Ricardo Schwab, Roberto Viana, Rodrigo Perei ra Freire, Samantha Quadrat, Silvia Ebens, Silvio Essinger, Sylvio Passos, Talles Rodrigues Alves, Tatiana Marinho, Tatiane Rangel, Veronique Surrel, Vicente Paim şi Wilson Moherdaui.

In final, doresc să mulţumesc celor două sute de navigatori de pe internet, din peste treizeci de ţări, care au trimis date, documente şi fotografii pe hotsite-ul http://www.cpc.com.br/paulocoelho/, deschis pentru a primi contribuţii la realizarea cărţii *Magul* — unele dintre ele au oferit informaţii relevante, folosite în această carte.

Fernando Morais Ilhabela, martie 2008Mulţumiri pentru ilustraţii

Am depus toate eforturile pentru a preciza originea fotografiilor folosite în această carte şi pentru a stabili numele autorilor lor. Acest lucru n-a fost mereu posibil, mai ales în cazul fotografiilor obţinute din arhivele personale ale rudelor sau ale prietenilor lui Paulo Coelho. Avem plăcerea să creditǎm fotografii în cazul în care aceştia îşi manifestă dorinţa. Agenţia Jornal do Brasil: 428, 463

Arhiva personală a lui Antonio Walter Sena Junior („Toninho Buda“): 403 b, 418 Arhiva personală a lui Amapola Rios: 250
Arhiva personală a lui Antonio Carlos Dias (,,Kakiko“): 194, 208, 222 a şi b
Arhiva personală a Ceciliei MacDowell: 334
Arhiva personală a Fabiolei Fracarolli: 147 a
Arhiva personală a familiei Mandarino: 403 c
Arhiva personală a lui Joel Macedo: 127 b
Arhiva personală a Măriei Cecilia Duarte de Arraes Alencar: 69
Arhiva Publică a Statului Rio de Janeiro: 300
Colegiul „Santo Inâcio“: 92
Fernanda Levy (www.fernandalevy.com): 32 b
Fernando Morais: 49, 57, 82 a
Gerard Fouet / AP - Associated Press: 484 a
Hotel Bristol, Paris: 32 a
http://piratecoelho.wordpress.com: 539 b
IPC - Institutul „Paulo Coelho": 18 a, 39, 63, 72, 79, 82 b, 82 c, 118, 127 a, 132, 147 b, 151, 173, 183, 222 c, 233, 236, 258 a, 277, 291, 296, 311 b, 317, 343, 345, 348, 351, 364, 372, 394, 400, 403 a, 418, 431, 457, 467, 475, 489, 494, 496, 508, 518, 529 a, 536 a, 536 c, 542
La Depeche Hautes-Pyrenees: 37 b Paulo Coelho: 484 b Ricardo Stuckert Filho: 529 b Agenţia literară „Sânt Jordi Associados": 18 b, 545
Site Dachau Concentration Memorial (http://www.kz-gedenkstaette-

176 Amarai, Rosăria
32 Amarai, Sergio (ambasador) 31
Amarai, Zozimo Barroso do (cronicar) 476 Amorim, Luciana 555 Ana Maria („Tată") 85, 160
Ananda, Kaanda (guru) 399, 40

1Andrew (student american) 27 Angel, Hildegard (ziaristă) 310, 311, 312, 315, 426
Angel, Sonia Moraes (economistă) 310
Angel, Stuart (militant MR-8) 310
Angel, Zuzu (stilistă) 312 Animas, Homero Gayosso (editor) 527 Antenore, Armando 554
Antonioni, Michelangelo (regizor) 125
Antunes, Belina Rezende (mama Monicăi Antunes) 435—436, 540, 554
Antunes, Jorge Botelho (tatăl Monicăi Antunes) 435 Antunes, Monica Rezende (agent literar) 16-18, 21,23, 24, 27,45, 51,52, 57,85, 435, 436, 437, 439, 440, 444, 461, 463-466, 468, 470, 472, 474, 479, 489-491, 495, 506, 510, 511, 514, 515, 524, 527, 528, 540, 541, 542, 544, 552, 567
Anysio, Chico (umorist) 263, 430
Arafat, Yasser (om politic) 495
Araripe Alencar (familie) 62, 64
Araripe, Arthur (bunic) 244
Araripe, Heloisa („mătuşa Heloi“) (sora mamei) 170, 295, 302
Araripe, Jose Braz („Tio Jose“) (unchi) 76-78, 80, 82, 119-121, 172, 182, 219
Araripe Junior, Arthur („Maestrul Tuca“) 61, 108
Araripe Junior, Tristão de Alencar (critic literar) 62
Araripe, Maria Elisa („Lilisa") (bunica maternă) 61 Araripe, Paulo (văr) 68
Araripe, Tristão de Alencar (general) 62 Aratijo, Zeca 552
Ardison, Thierry 34, 37 Arias, Juan (jurnalist) 483 Arlin, Jean (producător de cinema) 142, 150, 168
Arns, dom Paulo Evaristo (cardinal arhiepiscop) 472
Arrabal, Jose (critic literar) 215
Arraes, Cedlia (verişoară) 68, 71
Arraes, Cedlia Dantas (mătuşă) 71
Arraes, Francisco Julião (om politic) 141 Arraes, Miguel 141 Arraes, Paulo (văr) 68 Arraes de Alencar, Miguel (om politic) 64, 141
Arrigucci Jr., Davi 471
Arruda Cămara, Diogenes de (om politic) 248 Arruda Cămara, Marcos Paraguassu de (arhitect) 248, 249, 552
Asociaţia foştilor elevi de la Colegiul „Santo Inăcio“ 554
Assumpşão, Leilah (actriă) 181 Atta, Mohammed 48 Aurelio 120
Austregesilo de Athayde, Antonio Carlos 551 Autran, Paulo (actor) 140, 187
Avila, Fernando (preot) 504
Ayala, Walmir (critic) 152, 176, 180
Azeredo, Clăudio Roberto 352
Azevedo, Aluisio (scriitor) 94, 109
Azevedo, Lauro

Vieira de (croitor) 120, 121 Azevedo, Leda Vieira de 551 Azevedo, Lizia 552 Azevedo, Luls Clăudio Vieira de („Clau- dinho“) (fiul croitorului Lauro Azevedo) 120, 122 Azevedo, Roberto Marinho (ziarist) 461

Babo, Lamartine (autor) 174 Bach, Johann Sebastian (compozitor) 67, 265, 34

1Bach, Richard (scriitor) 449
Bairros, Maristeia 552 Balashova, Dasha 554
Balcells, Carmen (agentă) 464-466
Balzac, Honore de (scriitor) 123, 464
Bandeira, Manuel (poet) 95, 96, 150, 505 Barbosa, Marcos (călugăr) 461
Barbosa, Mário Gibson (diplomat) 503 Barbosa, Rui (autor) 9 Barbosa Paes, Devanir 554-555
Barcellos, Caco (jurnalist) 30
Barreto, Lima (scriitor) 397
Barros, Adilson Lopes de (proprietar) 279 Barros e Silva, Fernando (jurnalist) 480 Barrymore, John (actor) 315
Bastos, Marcos Medeiros 294, 302, 303, 306, 358, 362, 552 Batista, Cicero Romão (preot) 214
Batista, Dircinha (cântăreaţă) 133
Bauer, Klaus (preşedintele grupului de presă Bauer Verlagsgruppe) 45
Baum, Lyman Frank (autor) 180
Beatles (formaţie) 24, 48, 114, 139, 141, 257, 258, 261, 284, 314
Beck, Julian (actor) 215-217
Becker, Boris (sportiv) 43
Beckham, David (sportiv) 36, 38, 40 Beethoven, Ludwig van (compozitor) 48
Begoria (coafeză) 531 Beigbeder, Frederic (polemist) 31, 551 Belafonte, Harry (cântăreţ) 315
Belarano, Cristina (proprietară de pensiune) 413, 417
Benario, Olga 303
Beraba, Marcelo (jurnalist) 521, 523 Bergier, Jacques (autor) 225
Bergman, Ingmar (regizor) 125, 139
Betto, Frei (călugăr) 64 Beutenmiiller, Gloria (profesoară) 244 Bicudo, Fernando 551 Bilac Pinto, Regina 552
Bin Laden, Osama (militant islamist) 491, 497
Blake, William (poet) 391,434
Bloom, Claire (actriţă) 315
Bloom, Flarold (lider american) 476
Bocchini Neto, Aldo 554 Boff, Leonardo (călugăr franciscan) 64 Bolivar, Simon (om politic) 497
Bolocco, Cecilia 517, 522, 551
Bonaparte, Napoleon (conducător militar şi politic) 11
Bonas, Ariovaldo 551
Bonomelli, Eugene 42 Bonomelli, Frederic 42, 555
Borges, Afonso 441, 554 Borges, Jorge Luis (scriitor) 48, 225, 255, 329, 330, 430, 434, 514
Bororo (compozitor) 174, 181
Bosch, Flieronymus (pictor) 184, 227
Bout, Viktor (ofiţer) 497 Boutros-Ghali, Boutros (om politic) 43 Braconnot, Paula 552 Branco, Nelly Canellas 552
Brandt, Willy (om politic) 53
Braun, Werner von (om de ştiinţă) 102
Brea, Sandra (actriţă) 282 Brecht, Bertolt (autor) 150, 180,

Brejnev, Leonid Ilici (om politic) 53 Bretas, Gilda (artist plastic) 531 Brizola, Neusinha (cântăreaţă) 395 Brizola, Leonel (guvernator) 395 Brouwer, Jimmy (proprietar) 390 Brown, Dan (autor) 38, 527 Brown, Eleanora (actriţă

)Browning, Tod (regizor) 404
Bruver Junior, Arnold (actor) 205, 207, 208, 211, 242, 551 Buarque de Holanda, Chico (compozitor) 197, 245, 474, 475
Bucci, Eugenio (critic literar) 449
Bucher, Enrico Giovanni (ambasador) 245
Burroughs, Edgar Rice (autor) 283
Bush, George W. (om politic) 22, 53, 502
Bush, Laura 50
Byron, Lord (poet) 397

Caban, Henrique (editor) 279, 280, 551 Cage, Nicolas (actor) 497 Cajaiba, Marilia 555 Cais, Andrea (jurnalistă) 425,432, 551
Camacho, Marcelo (reporter) 502
Campos, Roberto (om politic) 502, 551
Camus, Albert (scriitor) 48, 474
Candia, Alfredo Ovando (general) 220 Cândido, João 215 Capdevila, Gemma 555
Capinam, Jose Carlos (compozitor) 204
Cardoso, Fernando Henrique (om politic) 209, 473, 488, 489, 503, 537
Cardoso, Raphael 555 Cardoso, Ruth 482, 484
Cardoso da Melo, Zelia (ministru) 40
Carlinhos 100, 119, 120 Carlos, Augusto (realizator TV) 432 Carlos, Roberto (cântăreţ) 38, 40, 48, 80, 149, 244, 499
Carone, Felipe (actor) 285
Carriere, Alain 468
Carriere, Anne (editor) 467, 469, 470, 473, 474, 478, 481, 482, 493, 498
Carvalho, Marilu 552
Carvalho, Rui Dias de (autor) 398 Case, Geraldo 142 Case, Regina (actriţă) 451
Castaneda, Carlos (scriitor) 225, 230, 242, 421, 449
Castello, Jose (scriitor) 478
Castello Branco, Hum- berto de Alencar (mareşal) 64
Castelo Branco, Clâudia (astrolog) 427 Castro, Antonio Carlos (,,Carleba“) (instrumentist) 263
Castro, Fidel (om politic) 91
Castro, Ruy (scriitor) 204
Castro Figueiredo, Marizilda de 555
Castro Silva, Chico (om de afaceri) 491, 551
Ceaikovski, Piotr Ilici (compozitor) 67
Cervantes, Miguel de (scriitor) 224 Cesar, Ronaldo (prezentator de radio) 432
Cordeiro, Ronaldo (cameraman) 533
Chagas Freitas, Antonio de Pâdua (omul de afaceri) 302
Chamberlain, Richard (actor) 112
Chame (autor) 98
Charriere, Christian (critic) 470
Chateaubriand, Assis (magnat) 470
Châvez, Hugo (om politic) 497 Chico (prieten) 85 Chirac, Jacques (om politic) 11, 471, 482, 484
Chopin, Frederic (compozitor) 48, 332 Chrissa 541
Christie, Agatha (scriitoare) 338
Churchill, Winston (om politic) 261, 482

Ciu En-Lai (om politic) 53
Clancy, Tom (autor) 488 Clara 541
Clark, Walter (directorul TVGlobo) 315 Clarke, Alan (proprietar de hotel) 462, 466, 467, 551
Clay, Cassius (Muhammad Aii) 232, 236
Clinton, Bill (om politic) 43, 493
Clinton, Chelsea 493
Clinton, Hillary (om politic) 495
Coelho (familie) 42, 61, 65, 67, 70, 76, 117, 122, 184, 191, 199, 201, 204, 302, 303, 306, 312, 347, 412
Coelho, João Marcos („Cazuza") 61, 83, 103, 105
Coelho, Maria Crescencia (,,Cencita“) 61, 103
Coelho, Teixeira (profesor) 442
Coelho de Souza, Lygia Araripe 60, 61, 63—65, 67, 68, 73, 74, 80, 81, 93, 99, 105, 108, 117, 121, 128-130, 133, 136, 139, 140, 146, 150, 163, 168, 170, 171, 178, 179, 190, 199, 219, 226, 249, 271, 294, 295, 299, 302, 303, 328, 332, 354, 355, 358, 366, 368, 486
Coelho de Souza, Sonia Maria 64, 76, 86, 103, 133, 303, 306, 361, 552
Coelho de Souza, Pedro Queima 60, 64, 66, 68, 93, 99, 122, 123, 128, 140, 143, 146, 153, 190, 305, 337, 368, 420, 508, 552
Colegiul „Santo Inacio“ 67, 68, 70, 73-76, 79, 85-88, 91, 94, 96, 100, 101, 105-108, 129, 139, 149, 292, 556 Collins, Larry (autor) 48
Collor de Mello, Fernando (om politic) 40, 506, 537
Conde, Jose (critic) 111, 112
Consuelo, Baby („Baby do Brasil“) 406 Conte, Elide (,,Dede“) 80, 85, 551
Conte, Michele 78, 80, 552
Contele Dracula *(u şi* **Vlad Dracul) 404, 365, 366, 370**
Cony, Carlos Heitor 95, 111, 188, 198, 274, 499, 504, 506, 554
Copperman, Annie (critic) 470 Cordeiro, Ronaldo (cameraman) 533 Cordeiro, Francisco 555 Costa, Dare 551 Costa, Stella Paula 552 Costa-Gavras, Constantin (regizor) 221, 342 Costa e Silva, Alberto da (om politic) 504, 509 Costa e Silva, Arthur (mareşal) 188, 196 Crichton, Michael (autor) 488 Crowley, Aleister (satanist) 257, 258, 261, 262, 267, 271, 284, 286, 287, 292, 294, 321, 352, 365, 366, 379, 384, 444
Cruise, Tom (actor) 519 Cunha, Euclides da (autor) 9, 225

Daniken, Erik von (scriitor) 225 Dantas, Daniel (bancher) 521, 523 Dantas, Ondina 125-126, 138 Dantas, Ibare 555

Dantas, Ondina, 125-126
Dante Alighieri (poet) 192
Debray, Regis (regizor) 225
Debussy, Claude (compozitor) 150
Degas, Edgar (pictor) 150, 227
Demszky, Gabor (om politic) 15 Deneuve, Catherine (actriţă) 213 Deschot, Eric (jurnalist) 476
De Sica, Vittorio (regizor) 97, 337
Dias, Antonio Carlos („Kakiko") (muzician, actor) 180, 551, 193, 200, 205-208, 210, 211, 219, 222, 242
Dias, Renato 101
Dias Gomes, Alfredo de Freitas (dramaturg) 392
Diegues, Caca (cineast) 433, 452
Dillinger 227
Dolatabadi, Mahmoud (romancier) 516
Dominguez, Jose Antonio („Pepe") (om de afaceri) 40, 551 Donne, John (poet) 378 Donovan (cântăreţ) 34
Dostoievski, Fiodor (scriitor) 150
Douste-Blazy, Philippe (ministru) 481 Doyle, Conan (scriitor) 94
Drummond, Henry (misionar) 454
Drummond, Roberto (romancier) 474
Drummond de Andrade, Carlos (poet) 95, 96, 111, 150 Duarte, Anselmo (scriitor) 48
Duarte, Nelson (detectiv) 244, 245 Duarte, Rogerio (compozitor) 204 Dubeek, Alexander (om politic) 196
Dudley, Nigel (editor) 15 Dulce, Irmă (sora) 189
Dumont, Alberto Santos (aviator) 71, 73, 482, 499
Dumont, Francisca 73 Durrell, Lawrence (scriitor) 443

Ebens, Silvia 555
Eco, Umberto (scriitor) 59,217, 479, 495 Eichenberg, Fernando 555
Einstein, Albert (fizician) 218
Elbrick, Charles Burke (ambasador) 140, 248
Elgar, Edward (compozitor) 332
Elis, Bernardo (romancier) 507
Elisio, Paulo (actor) 195 Elisabeta II (regină) 528-530
Eliot, T. S. (poet) 151
Engels, Friedrich (teoretician socialist) 139
Erd, Peter (editor) 473 Escobar, Ruth (actriţă) 181
Espagnac, Mărie Christine (proprietară) 42, 552 Eschil 202, 224
Essinger, Silvio 555
Eva 533 Evora, Cesăria (cântăreaţă) 28 Evtuşenko, Evgheni (poet) 141
Ezzat, Ahmed Mahommed 51, 57 Ezzat, Hebba Raouf 50-52, 54, 55, 57

Fâbio Junior 352
Fa9anha, Edgar (şeful cenzurii) 175
Fajardo, Antonio Ovldio Clement (psihiatru) 190, 551
Falcão Filho, Aluizio (comentator) 523
Faria, Betty (actriţă) 204 Faria, Octavio de (romancier) 214
Faria Lima, Mârcia 113-119, 121, 144, 146, 171, 182, 192, 552
Feith, Roberto

(jurnalist) 476, 478, 509-511, 525, 528
Fernandes (,,Cebolinha“) (agent de publicitate) 523
Fernandes, Helio (ziarist) 270
Ferraz, Geraldo Galvão (critic) 472
Ferraz, Silvio (jurnalist) 126, 552
Fiengo, Rosana (actriţă) 353, 552
Fink, David Harold (autor) 150
Fitzgerald, Scott F. (scriitor) 224
Flaubert, Gustave (scriitor) 464 Flâvio (coleg) 155, 157, 158, 185
Fleming, Ian (scriitor) 261 Foldej, V. S. (autor) 225
Fonda, Peter (actor) 220 Fonseca, Rubem (scriitor) 321 Fontes, lima (organizatoare de evenimente culturale) 187, 188, 551
Fontoura, Ari (actor) 285 Ford, John (regizor) 237
Foucault, Michel (filozof) 217
Fracarolli, Fabiola (actriţă) 144-147, 153, 171, 182, 185, 192-194, 199-201, 551, 556
Franţa, Renan (redactor) 432
Franco, Albano (om politic) 87
Franco, Francisco (om politic) 141, 244, 410 Franco, Itamar (om politic) 473
Frazier, Joe (boxer) 232 Franzolin, Luciana 555 Fred (văr) 83, 100, 101, 104, 105
Fregolente (actor) 181 Freitas, Otacilia Rodrigues (profesoară) 485
Freitas Mourão, Ronaldo Rogerio de (astronom) 501
Freire, Roberto (om politic) 537 Freire, Rodrigo Pereira 555
Frejat, Iran (redactor-şef) 275, 276, 278, 280 Fritz, dr. 81
Frommer, Arthur (autor) 381
Furtado, Celso (economist) 507

Galvân, Enrique Tierno (om politic) 410 Galvão, Afonso 551 Găndara, Jesus de la (medic) 527
Gandhi, Mohandas Karamchand (,,Mahatma“) 257
Garda, Luiz (critic) 448, 451
Garda Mârquez, Gabriel (scriitor) 464, 466
Garţoni, Ines 555
Gardel, Carlos 286
Gardner, Erle Stanley (scriitor) 104
Garrincha (Manuel Francisco dos Santos) (fotbalist) 133 Gaspari, Elio (jurnalist) 197
Gates, Bill (om de afaceri) 495
Gattai, Zelia (scriitoare) 501
Gauguin, Paul (pictor) 227
Gaulle, Charles de (om politic) 141, 196
Geisel, Ernesto (general) 314
Genevoix, Sylvie (critic) 470
Genivalda (,,Geni“) 171, 182, 185, 187, 188, 192
Georges (şofer) 28, 31 Ghioldi, Rodolpho (om politic) 303
Gibran, Kahlil/Khalil (poet) 546
Gil, Gilberto (compozitor) 198, 204, 245 Gil, Jacques (fotbalist) 26
Giudicelli, Râul (critic) 449
Gloria, Darlene (actriţă) 204
Godard, Jean-Luc (cineast) 125,

139, 152,217
Goddard, Robert H. (explorator american din industria aerospaţială) 101
Goes Filho, Hildebrando (văr) 109, 551 Goethe, Johann Wolgang von (scriitor) 225 Gogol, Nikolai (scriitor) 171
Goleman, Daniel (om politic) 476
Golino, Valeria (actriţă) 519, 522
Gomes, Benjamim Gaspar (psihiatru) 129, 130, 134, 135, 309, 340, 357
Gomes, Carina 554
Gomes, Dias (dramaturg) 392
Gomes, Pepeu (cântăreţ) 406
Gonţalves Filho, Antonio (jurnalist) 434 Goodyear, Dana (jurnalistă) 40, 45, 541, 542
Gorki, Maksim (scriitor) 171
Goulart, João (om politic) 62, 140 Goya, Francisco (pictor) 184
Goyeneche, Roberto („Polaco") (cântăreţ) 221
Granello, Ana Paula 554 Greene, Graham (scriitor) 159
Gregony, Brigitte (editor) 468
Grisham, John (scriitor) 488, 527
Grotowski, Jerzy (regizor) 202
Guerra, Regina (reporter) 425
Guerra, Ruy (cineast) 141 Guevara, Ernesto Che (om politic) 309
Guimarães, Alvaro (director de teatru) 199
Guimarães, Luis Eduardo (editor) 125
Guimarães Roşa, João (scriitor) 111, 327 Gushiken, Luiz (om politic) 537
Gusmão, Bartolomeu de (părinte) 73
Guzmân, Juana (bonă) 23, 27

Haddad, Amir (dramaturg) 216
Haddad, Lucia 555
Haeri, Gilles 551
Haeri, Julles 551
Hagen, 0yvind (editor) 16, 466
Hamilton, James (Sir) (şef de protocol) 528 Hărăzim, Dorrit (ziaristă) 321, 324
Hardy, Franşoise (cântăreaţă) 111
Hassan (ghid) 427, 429 Hawking, Stephen (fizician) 436 Heikal, Mohamed (om politic) 52, 53 Heiko 541
Hejazi, Arash (editor) 17,515, 518, 551
Heliodora, Bărbara (director) 136
Hello, Henrique (scriitor) 392, 393
Hemingway, Emest (scriitor) 33, 111, 225, 379, 434
Hendrix, Jimi (cântăreţ) 244
Henrique, Klecius 555 Hermes Trismegistul 274
Hesse, Hermann (scriitor) 225
Hirszman, Leon (regizor) 142
Hitler, Adolf (om politic) 257, 376, 377
Hoffman, Dustin (actor) 232, 552
Hoffman, Patrice 552
Hofstetter, Ricardo 86, 555
Hopper, Dennis (actor) 220
Hourey, P. A. (autor) 94 Hruşciov, Nikita Sergheievici (om politic) 53, 141
Hugo, Victor (scriitor) 464

Hunter, Meredith 234 Huszti, Gergely (ghid) 15 Huxley, Aldous (scriitor) 224

Ignaţiu de Loyola, Sfântul 434, 456 Ilie (profet) 477, 478 Institutul „Paulo Coelho" 540, 554, 555, 556 Ioan XXIII (papă) 42, 104 Ioan Paul II (papă) 17, 488, 489 Iulius Caesar (om politic) 71 Ivo, Ledo (poet) 152

Jacobs, Norma (prietenă) 421 Jaguaribe, Helio (om politic) 503-507 Jairzinho (Jair Ventura Filho) (fotbalist) 223 James, Jesse (bandit legendar) 237 Janet (prietenă) 231-234 Jaruzelski, Wojciech (om politic) 370, 375 Jean („Maestrul*[1], ,,J.“) 384-386, 388, 399, 408, 409, 411, 414, 416,418,432, 434, 443, 444, 447, 454-456,459, 531, 532, 534, 539 Jobim, Nilza (profesoară) 330 Jobim, Tom (compozitor) 330, 471 Johnson, Lyndon (om politic) 141 Jorge, Thereza (critic) 441 Juliăo, Francisco (om politic) 141 Junqueira, Ivan (poet) 429

Kaddafi, Muammar (om politic) 479 Kafka, Franz (scriitor) 224 Kardec, Alan (autor) 366 Kassu, Ivone 555 Katunda, Paje 255 Keel, Daniel (editor) 541 Kelly Metralhadora (bandit faimos) 227 Kennedy, John (om politic) 482 Kennedy, Robert (om politic) 196 Kerouac, Jack (scriitor) 315 Khatami, Mohamed (om politic) 515, 516 Kierkegaard, Soren (filozof) 150 King Jr., Martin Luther (pastor) 196 King, Stephen (autor) 476, 488 Kipling, Rudyard (poet) 112 Kolosi, Tamas (editor) 23 Kubitschek de Oliveira, Juscelino (om politic) 506, 507 Kubrick, Stanley (cineast) 58 Kuck, Denis 554 Kiihner, Maria Helena (autoare) 215 Kwaoeniewski, Aleksander (om politic) 43 Kwaoeniewski, Jolanda 43

Lacerda, Carlos (ziarist) 150, 198, 270 Lacerda, Cristina 551 Lafer, Celso (om politic) 505-507 Laffont (familia) 468 Laffont, Robert (editor) 468 Lago, Mario 303 Lamarca, Carlos (căpitan) 208, 209, 211, 246 Lamb, Christina (jurnalistă) 519, 522 Lampedusa, Giuseppe, Tomasi di (scriitor) 157 La Mure, Pierre (autor) 150 Lanat, Mariano (instrumentist) 263 Landesman, Peter (reporter) 497 Lapierre, Dominique (autor) 48 Lara, Odete (actriţă) 204 Lea 19, 23, 27 Lean, David (autor) 48 Leăo, Nara (cântăreaţă) 114, 115, 160, 200, 263

Lee, Rita (actriţă) 322, 326, 344, 552 Leiradella, Cunha de (scriitor) 429 Lelouch, Claude (cineast) 474 Leme, Lucia (prezentatoare) 425 Lemes Gaspar (funcţionar) 210 Lemes, Honorio („Leão de Caverâ“) (general) 210 Lemes, Indio do Brasil (maior) 210, 551 Lemos, Fernando Iehly de (inginer) 76, 77 Lenin, Vladimir Ilici (om politic) 139 Lennon, John (cântăreţ) 114, 266, 283, 284, 325 Leone, Sergio (cineast) 48 Levi, Clovis (critic) 202 Lewgloy, Jose (actor) 282 Liano Jr., Nelson (reporter) 399, 401, 402, 404, 405, 424, 508, 541, 552 Lima, Alceu Amoroso (Tristão de Athayde) Lima, Carlos 554 Lima Barreto, Afonso Henriques de 397 Lima Souto, Edson Luiz de (student) 248 Lins, Alcides („Cidinho") 114 Lins, Ivan (eseist) 506 Lins e Silva, Tecio (critic) 452 Lispector, Clarice (autoare) 215 Livi, Roberto (producător) 352 Lobato, Eliane 555 Lobato Monteiro, Jose Bento Renato (scriitor) 70, 94 Lobkowitz, Policena (prinţesă) 46 Lola (prietenă) 253 Loli 541 Lopes, Carlos Herculano (jurnalist) 429 Lopez, Trini (cântăreţ) 80 Loren, Sophia (actriţă) 97 Louit, Herve 42, 555 Loureiro, Oswaldo (actor) 181 Luft, Lya (scriitoare) 436 Lugosi, Bela (actor) 403, 404 Luls Carlos (coleg de spital) 167, 169, 170, 185-189 Lula da Silva, Luiz Inâcio (om politic) 528, 537 Lula da Silva, Marisa Leticia 529, 530 Lyra, Carlos (scriitor) 103

MacDowell (familia) 330, 331 MacDowell, Afonso Emilio de la Rocque 330 MacDowell, Cecilia (,,Cissa“) 329-335, 340-344, 346-350, 353, 354, 358, 361, 362, 366, 551, 556 MacDowell, Gail 347 Macedo, Edir 480 Macedo, Joel (coleg de liceu) 124-127, 142, 149, 153, 170, 171, 551, 556 Macedo Soares, Jose Carlos (om politic) 505 Machado de Assis, Joaquim (scriitor) 62, 461,490, 500, 506 Maciel, Luis Carlos (ziarist) 321 Maclnnes, Sarah (editor) 15 MacLaine, Shirley (actriţă) 189 Madalena (,,Madâ“) (servitoare) 116, 179 Madeira, Marcos Almir (academician) 494, 506 Maeştri, Mârio (profesor) 483, 485 Mafalda, Heloisa (actriţă) 282 Magal, Sidney (cântăreţ) 352, 353, 552 Magaldi, Sâbato (autor) 150 Magalhães, Adalgisa Eliana Rios de (,,Gisa“) (prietenă) 247-

257, 260, 265, 266, 269, 270-272, 280, 281, 283, 285, 287, 289, 290, 293-295, 299, 301-305, 307-310, 313, 314, 320, 321, 333, 374
Magalhães, Jose Reinaldo Rios de 551
Magalhães, Mârio 555
Magalhães Junior, Raimundo (academician) 181, 193
Mahfouz, Naghib (scriitor) 52, 53
Maia, Cesar (primar) 509
Mailer, Norman (scriitor) 225
Mainardi, Diogo (scenarist) 472
Makeba, Miriam (cântăreaţă) 315
MalbaTahan (Jiilio Cesar de Mello e Souza) (scriitor) 71, 434
Mălină, Judith (actriţă) 215-217
Maltarolli, Isabela 551
Mandarino (familia) 556
Mandarino, Ernesto Emanuelle (editor) 401-405, 424, 434, 436, 438, 440, 455, 551
Mandarino, Mauricio 552
Manşon, Charles (criminal american) 262, 266
Manzanero, Armando (compozitor) 371
Mao Tzedun (om politic) 145, 479
Marcos, Pli'nio (actor) 274
Marguerite de Valois („Regina Margot“) 501
Maria (prostituată) 512
Maria I (regină) 387
Maria, Gloria (reporteră) 533
Maria do Rosario (prietenă) 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 326, 473
Maria Lucia 172
Marian 541
Mariâtegui, Jose Carlos 497
Marinho (familia) 275
Marinho, Lily 43
Marinho, Roberto (patron) 43, 278
Marinho de Azevedo, Roberto (ziarist) 461
Marinho, Tatiana 555
Mârio (violonist) 361
Mariscotte, Măriei (poliţist) 204
Marrochino, Luciano (om de afaceri) 519
Marsi, Aniko (prezentatoare TV) 22
Martin, Patricia 552
Martins, Wilson (critic) 9
Martinuzzo, Jose Antonio 555
Marx, KarI (gânditor socialist) 139, 179, 248, 497
Marzo, Clâudio (actor) 204
Mascarenhas, Eduardo (psihiatru) 390
Matos, Olgăria (profesoară) 452
Mauricio 120, 121
Mazingarbe, Daniele (critic) 470
Mazza, Ivan Lobo (colonel) 212
McRae, Carmen (cântăreaţă) 315
Medeiros, Lizia (femeie de afaceri) 531
Medeiros de Souza, Beatriz de 554
Medici, Emilio Garrastazu (om politic) 503
Meinberg, Rodrigo (editor) 524-526, 552
Mello, Helio Campos (critic) 523, 551
Mello, Patri'cia Campos (reporteră) 497
Melo, Tereza Cristina (prietenă) 178
Melo Filho, Murilo (academician) 494, 500
Melo Neto, João Cabrai de (poet) 95
Mendes, Candido (profesor) 499
Mendes Campos, Paulo (istoric) 96
Mendoşa Neto, Jose Antonio 551
Menem (doamna) 522
Menem, Carlos (,,Carlito“) (om politic) 517, 519
Menescal, Renato (director) 310,

312, 321, 322, 326, 332, 340, 341, 344, 349, 351,375, 390, 430, 444, 552
Menescal, Roberto (arhitect) 363, 552
Mergulhăo, Luiz Cordeiro 555
Michalski, Yan (critic) 202, 203
Midani, Andre (om de afaceri) 321, 322, 326, 339, 340, 551 Miguel, Luis 541
Milani, Francisco (actor) 181
Milies, Cesar Polcino 554 Miller, Henry (scriitor) 48, 139, 151, 214, 225, 255
Miller, Sidney (compozitor) 98
Milliet, Sergio (editor) 150
Miranda, Leonel (proprietarul Clinicii „Dr. Eiras“) 196 Moebius (ilustrator) 474
Mohallem, Eugenio (agent de publicitate) 523
Mohajerani, Ataolah (om politic) 516
Moherdaui, Wilson 555 Molinero, Alfonso 554
Molinero, Jose Ramon (autor) 225, 255 Molkhou, Soizik 552 Monica (vecină) 85 Monteiro de Castro, Antonio Carlos 554 Monteiro Lobato, Jose Bento (scriitor) 70, 94 (Monteiro) Oiticica (familia) 361, 362
Montenegro, Oswaldo (actor) 352
Montijo, Eugenia de (contesă) 31 Moraes, Denis de (profesor) 487^488 Moraes, Dulcina de (actriţă) 181
Moraes, Eduardo Jardim 551
Moraes, Vinicius de (scriitor) 95, 103, 150
Moravia, Alberto (scriitor) 97 Moreira, Monica (proprietară de companie) 466
Morel, Frederic (editor) 31, 551
Morricone, Ennio (compozitor) 38
Morrison, Jim (rocker) 215
Motta, Ana Carolina da 554
Motta, Marcelo Ramos (lider satanist) 256, 257, 258, 261, 266, 267, 268, 312, 327, 366, 379 Motta, Nelson (compozitor) 321, 339, 452, 552
Mourăo, Jorge 551
Mourăo, Ronaldo Rogerio de Freitas (astronom) 501
Muraro, Rose Mărie (feministă) 312
Mussolini, Benito (om politic) 261
Mutti, Marcos 552
Nandi, Itala (actriţă) 204 Napoleon III (împărat) 31
Nascimento, Mărcia 542, 544, 552
Nascimento e Silva, Luiz Gonzaga do (diplomat) 314, 473 Nascimento e Silva, Mario do Rosărio do (prietenă) 314, 316, 318,326, 473 Nasser, Gamal Abdel (om politic) 52, 53 Nazarbaiev, Nursultan (om politic) 43 Negreiros, Adriana 554 Nehru, Jawaharlal (om poliuc) 53
Nepomuceno, Eric 555 Neto, Torquato (compozitor) 204
Netto, Lyra 555
Neves, Joăo das (critic) 215
Nhă Chica (Sfântă) 20, 361, 362
Niemeyer, Oscar (arhitect) 482
Niemeyer, Paulo (neurochirurg)

133 Nietzsche, Friedrich (filozof) 216 Nika 541 Niskier, Arnaldo (ziarist) 501-504, 506, 551 Nixon, Richard (om politic) 315—318 Noii, João Gilberto (scriitor) 437 Norton, Ken (boxer) 236 Nova, Marcelo (rocker) 444, 552 Octavianus Augustus (împărat) 71 O'Fern, Brida 447 Oiticica, Chrisdna (,,Chris") (ardstă plasucă) 19, 28-30, 32, 33, 35, 36, 38, 40, 42, 44-47, 49, 58, 227, 228, 235, 238, 239, 358-371, 374, 376-379, 381, 382, 384, 385, 387-390, 394-iOO, 402, 404, 405, 407-409, 411, 413, 414, 419, 420, 423, 425, 427, 432, 434, 444, 452-458, 471, 474, 476, 491, 501, 502, 505, 508, 511, 514,516,517,519, 520, 522, 529, 530, 534, 540, 542, 543, 546, 551, 553 Oiticica, Cristiano Monteiro (profesor) 360 Oiticica, Helio (artist plasuc) 360 Oiticica, Jose (filolog) 360 Oiticica, Leonardo (fratele Christinei) 47, 555 Oiticica, Paula (mama Christinei) 46, 508 Oliveira, Denoy de (actor) 181 Oliveira, Ivan Luiz de (profesor) 485, 555 Oliveira, Maria de (bucătăreasă) 35 Oliveira, Marly de (poetă) 466 Oliveira Neto, Candido de (om politic) 62 Olmedo, Luis Maria (,,Cachorro") (regizor) 142, 149 Ono, Yoko (soţia lui John Lennon) 283, 284, 325 Orecchioni, Jean (profesor) 468 Osbourne, Ozzy (megastar) 261, 406

Pacea, Renato 552 Pacheco, Marcio Jose Domingues 555 Padovani, W. F. (ziarist) 346 Page, Geraldine (actriţă) 315 Page, Jimmy (chitarist) 262 Paim, Vicente 555 Palmeira, Francis (autor) 174 Palmeira, Vladimir (om politic) 140, 197 Pasolini, Pier Paolo (cineast) 217 Passarinho, Jarbas (colonel) 303 Passos, Sylvio 555 Patricia (secretară) 27 Patrodnio, Jose de (academician) 62 Paul VI (papă) 141, 461 Paula, Stella (prietenă) 260, 265, 292, 389, 394 Pauwels, Louis (autoare) 225 Paz, Acâcio 551 Paz, Orietta 552 Peckimpah, Sam (regizor) 232 Pedro (taximetrist) 414, 415 Pele (Edson Arantes do Nascimento) (fotbalist) 36, 503 Pen, Marcelo (critic) 535 Peninha (producător muzical) 347, 348 Pera, Marilia (actriţă) 181, 197 Pereira, Jose Mário 551 Pereira Freire, Rodrigo 555 Peres, Shimon (om politic) 495 Perigo, Armando 554 Perigo, Juliana 555 Pessoa, Fernando (poet) 261 Petras (fotbalist) 223 Phalipou, Genevieve 34, 551 Phalipou, Serge 552

Philip (principe) 528 Picasso, Pablo (artist plastic) 244, 377, 419 Pinochet, Augusto (om politic) 375,495, 517 Pinon, Nelida (scriitoare) 498 Pinta, Patrice 42 Pinta, Sylvie (medic) Pittigliani, Armando 340 Poe, Edgar Allan (scriitor) 217, 397 Polanski, Roman (regizor) 199, 262, 283, 474 Pollack, Sydney (regizor) 502 ’ Pompeia, Râul d’Avila (scriitor) 461 Pompeu, Maria (actriţă) 215 Ponte Preta, Stanislaw (umorist) 224 Portela Eduardo (academician) 481, 498 Pot, Pol (om politic) 346 Prado, Caio Graco (editor) 442 Prado, Eduardo (editor) 256, 270 Prado Jr., Caio (istoric) 209, 225, 442 Prata, Mărio 555 Presley, Elvis (cântăreţ) 24, 257, 262, 283, 337 Prestes, Lut's Carlos (revoluţionar) 141, 303 Prevert, Jacques (poet) 184 Prieto, Abel (om de cultură) 497 Prnjatovic Richter, Vera 195, 198, 201, 294, 302, 321, 340, 552 Puţin, Vladimir Vladimirovici (om politic) 43, 534, 536

Quadrat, Samantha 555 Quadros, Jânio (om politic) 140, 356 Queen, Ellery (autor) 94 Queiroz, Rachel (scriitoare) 62, 499 Quoist, Michel (poet) 94

Rabanne, Paco (stilist) 34 Ral (fotbalist) 541, 542 Ramon 541 Ramos, Graciliano (scriitor) 303 Ramos, Hugo Carlo Batista 555 Ramos, Jorge Luiz Costa 551 Ramos, Jose Atila (poet) 98 Rangel, Carlos Eduardo (farmacist) 16, 436 Rangel, Tadane 555 Ratzinger, Joseph (papa Benedict XVI) 376 Regea, Mara (jurnalistă) 441 Regina, Elis 371 Renato, Jose (regizor) 181 Resende, Otto Lara (autor) 111 Resky, Fernando (actor) 175 Ribeiro, Antonio Coelho (preşedinte Philips) 35*1* Ribeiro, Evandro (director) 264 Ribeiro, João Ubaldo (scriitor) 215 Ribeiro dos Santos, Firmeza 555 Rios, Amapola 551, 556 Rivelino, Roberto (fotbalist) 223 Roberts, Julia (actriţă) 43, 488 Rocco, Paulo Roberto (editor) 436-438, 440, 443, 448, 453, 454, 458, 459, 476, 477, 509, 525, 552 Rocha, Glauber (cineast) 125, 141 Rodrigues, Jaime (critic) 202 **Rodrigues, Nelson (scriitor) 85, 95, 193, 203, 274, 278, 451 Rodrigues Alves, Talles 555 Rodrigues de Freitas, Otacilia (profesoară) 485 Rodriguez, Marcelino (poet) 398 Rodrix, Ze (Jose Rodrigues Trindade) (compozitor) 352,**

552 Roggero, Anastasio (preot) 46 Romero, Elisabeth (,,Beth“) 329 Romero, Mariza 555 Roşa 541
Roşa e Silva, Clăudio Humberto 554 Rosana (actriţă) 352, 353 Rossa, Anna (stilistă)
516, 517, 522 Rossellini, Roberto (regizor) 125 Rosset, Caca (regizor de teatru) 452
Rother, Larry (ziarist) 503 Rouanet, Sergio Paulo (diplomat) 504 Rovai, Pedro (regizor) 353 Rubem Paiva, Marcelo (jurnalist) 487 Rubens, Peter Paul (artist plastic) 184 Ruffier, Guy Jorge 551 Ruffier, João Batista (preot) 88-92, 106, 107, 292, 293 Rui (prieten) 104
Sabanes, Ricardo 552 Sabino, Fernando (istoric) 96 Sabino, Mărio 552 Saboia, Napoleăo (jurnalist) 471 Sagan, Franşoise (scriitoare) 94 Saint-Exupery, Antoine de (scriitor) 434,
474, 476
Saito, Keiko (maseuză) 346
Salazar, Antonio de Oliveira (om politic) 141, 244
Salinger, Jerome David (scriitor) 163 Salles, Mauro (agent de publicitate) 478 Salles, Murilo (cineast)
437
Salles, Perry (actor) 430 Salomão, Waly (poet) 474 Sanăbria, Miguel (lider ideologic) 497 Sânchez, Homero Icaza (cercetător de piaţă) 321
San Juan de la Cruz (Sfântul Ioan al Crucii) 276 Santamaria Filho, Jose (director) 210 Sânt'Anna, Lourival 555 Santiago, Silviano (critic)
471
Santos, Deuteronomio Rocha dos (poliţist) 312
Santos, Evanise dos 555 Santos, Hamilton dos (critic) 442
Santos, Joaquim Ferreira dos (jurnalist) 425, 555
Santos, Silvio (proprietarul TV SBT) 432
Santos Dumont, Alberto (părintele aviaţiei)
71, 73, 213, 482, 499 Sarney, Jose (om politic) 489, 498, 499, 504 Sartre, Jean-Paul (filozof) 94, 152, 217 Sato, Âureo 554 Sayed, Aii (reporter) 52 Scardini, Christina (actriţă) 226 Schemberg, Mărio (fizician) 209 Scher, Tânia (actriţă) 204 Schroeder, Gerhard (om politic) 495 Schumacher, Michael (pilot) 36 Schumer, Fi. Katia (traducătoare) 440 Schwab, Klaus (om de afaceri) 44, 493 Schwab, Ricardo 555 Scott, Ridley (cineast) 48 Seixas, Kika 551 Seixas, Luis (preşedinte INPS) 279 '
Seixas, Râul (textier) 58, 259-266, 275, 276, 280-290, 295-298, 301, 305-307, 309-311, 313-315, 318, 320-327, 332, 337, 338, 346, 350, 352, 368, 388, 395, 405, 427, 444-446, 452, 541, 553, 556